

Lidový slovník

pro chalupáře

2D /2–D	„dvourozměrný/ dvoudimenzionální“ - zobrazuje svět jako plochý obraz [bez hloubky]; - viz 3D, dimenze
3D I.	trojrozměrný prostorový vjem stat. obrazu - vzniká v mozku při sledování dvou plošných posunutých obrazů stejné scény stereobřilemi;
3D II.	[soudobá nabídka prostorové TV využívá podobný princip - obrazový signál je zobrazován zvlášť pro jedno a pak druhé oko v rychlém střídání a sledován jako prostorový obdobně upravenými elektronickými brýlemi, což představuje i vyšší cenu zařízení]; - viz hologram
3D III.	býv. pětiletý plán rozvoje nár. hospodářství (obsáhla všeoborová zákonná norma);
5LP - pětiletka	konec 2. sv. války - porážka Osy [Německa, Itálie, Japonska a d.]; osvobození ČSR [6.10.1944 Dukla - 11.5.1945 Slivice u Příbramě];
8./9.5.1945	pozdější, později/ ze zkušenosti; (à priori = předem, před/ pouze z rozumu/ apriorní; à tergo = odzadu, obráceně); - viz priorit
à posteriori	na viděnou [bez lhůty], netermínovaný [inkaso, vklad, směnka aj.]; à dato = od data vydání; - viz expirace
à vista	početní tabulka/ počítadlo/ sčot; deska na hlavici sloupu; (abaka = manilské konopí [vlákno z banánovníku]);
abak/-us	vzdání se nároků, vlastnického práva či [pojistné] náhrady;
abandon	vzdání se úřadu, trůnu; odstoupení z funkce;
abdikace	odchylka, úchylka; vada optické čočky/ koma; omyl pachatele v předmětu činu [nevědomě způsobí jiný výsledek]; - viz derivate
aberace	student/ absolvent školy v době kolem závěrečných zkoušek;
abiturient	snesení, odnětí, snětí, odchlípení; odpaření, odtavení [sněhu, ledovce, meteoritu ...];
ablace	nenormalita; zvláštnost, nepravdivost, odchylka, zřetlost; poruchy dynamické rovnováhy mezi osobností a prostředím;
abnormalita	předplatitel, účastník [telefonní aj.]; abonentní představení = jen pro předplatitele/abonenty; - viz VIP, klient
abonent	padesátiny; (Kristova léta = 33 let; seniorský věk = od 65 let); - viz junior, senior
abrahámoviny	broušení, obroušování [erozí - oblázky; brusivem - úprava ploch]; výškrab/ kyretáž;
abraze	nepřítomnost, chybění; (absentér = bulač, meškač [z Ostravska], ulejvák, nemakačenko); - viz makat, ulejšvat, abstinence
absence	úplný, bezvýhradný, naprostý, neomezený, nepodmíněný;
absolutní	konečné potvrzení, verdikt/ výrok, schválení účtu/ činnosti/ dosaženého stupně vzdělání;
absolutorium	kdo řádně ukončil školu/ naučný kurz;
absolvent	pohlívat, vstřebávat, přijímat, nasávat; (absorbent = látka objemově pohlcující jiné látky);
absorbovat	zdrženlivost, zřeknutí se požitku (alkoholu, drogy, kouření, sexu); abstinence, abstenovat [zdržet se např. voleb];
abstinence	protismyslnost, nesmysl, vnitřní rozporuplnost osobnosti/ existence; (ad absurdum = nesmyslné);
absurdita	odtržený od skutečnosti, obecný, pojmový [s potlačením detailů]; abstraktum, abstrakce, abstrahovat;
abstraktní	hořlavý plyn vyvíjející se např. v nádobě s karbidem vápenatým při vkapávání vody; acetylenové lampy; - viz karbidka, svářet
acetylen	(anno domini/ L.P. = léta páně) - rok výstavby; [náš letopočet se počítá od nar. Krista; psalo se: před/po Kr. [dnes: n.l.];
A.D.	[AA - ad akta - spisová značka] uložit ke spisům; odložit jako vyřízené;
ad acta	přizpůsobení, přestavba; úprava, ozdravení/ asanace; adaptabilní = přizpůsobivý; (adaptér/ adaptor = zařízení rozšiřující pův. využití);
adaptace	přiměřený, rovnocenný, tomu uzpůsobený/ odpovídající; adekvátně;
adekvátní	přilnavost, ulpívání [rozhodující vlastnost pneumatik vůči povrchům vozovek - k udržení směru jízdy, brzdění a proti smykům];
adheze	hospodářský/ úřednický pomocník, elév, koncipient, kancelista; (adept = uchazeč; zájemce, začátečník); - viz elév, aspirovat
adjunkt	zpohotovit k činnosti [např. alarm, výbušné zařízení]; justáž = adjustace; - viz nastražit
adjustovat	zbožňování, zbožné uctívání, kult; (Zombie = uctív. afric. had/ bůh; ostrý mích. alkohol. nápoj); - viz erotika, hovnivál, kult, víra
adorace	hormon dřeně nadledvinek, epinerfin [jakoby droga] [vytváří si jej náš organismus za ohrožení, umožňuje vysoké výkony];
adrenalin	jméno/název osob/instituce apod. a místo pobytu, uváděné na pošt. zásilkách, v identif. dokladech aj.; - viz kontakt
adresa/-át	placený právní zástupce/ poradce; [pokud je přičten soudem „ex offio“ = bezplatný právní zástupce]; právník; - viz ex-
advokát	provzdušňování, větrání; (air condition, intercooler = klimatizace); - viz klimatizace
aerace	aeroplán/ eroplán/ éro, letadlo; (Aero - výr. aut/ letadel [např. „Aero-30“ zv. „cililink“, letadlo L-159]); aerodyn. tvar; - viz létající objekty, pilot
aero	disperzní soustava obsahující kapalné nebo pevné částice rozptýlené v plynu aj., emulze; - viz sprej, disperze
aerosol	ztráta schopnosti řeči, porucha řeči; - viz autismus, dislálie, eulálie, fonasténie, foniatr, genetika, patlavost, šišlání, trauma
afázie	přehnaná reakce, cit. rozrušení, stroj. preciznost, tréma, nepřiroz. jednání/chování [projev strachu, emocí {sugesce}, mánie]; - viz anticipace
afekt	skandál, událost vyvolávající pohoršení nebo zvýšený zájem massmédií; (skandalizovat = veřejně pomlouvat);
aféra	krátká literární forma reflexivního či satirického rázu; struč. vtipná výpověď/výrok;
aforismus	druh kudrnatého účesu; - viz účes
afro	prostředky ke zvýšení pohlavní aktivity;
afrodiziaka	diskriminace z věkových důvodů; - viz mobbing, šikana
ageismus	obchodní cestující; zplnomocněnec, pověřená úřední osoba; (agentura = zprostředkovatelna služeb); - viz developer, komisonář, leasing, obchod
agent	průbojný, horlivý, novátorský, příkladný, pracovitý, aktivní; (agitace = šíření, přesvědčování, získávání stoupenců; tělesný, pohybový neklid);
agilní	seskupení, hromadění; město s perifériemi + příměstské oblasti; spékání/ hrudkování chudých rud na aglomerát/hrudky; - viz agregace
aglomerace	názor nepoznatelnosti světa kromě smyslové zkušenosti; agnostik;
agnosticizmus	stav ochromení, nečinnosti, umírání;
agónie	spojování, seskupování, shlukování; (agregát = spojení, propojení, seskupení [krystalů, dílů/ strojů, ukazatelů]); - viz aglomerace
agregace	nauka o polním hospodářství; (agrotechnika = pěstební opatření k zajištění vysokého výnosu a výživné hodnoty plodin);
agrologie	učení o zemědělské výrobě [využívání půdního fondu - rostlinná výroba, chovatelství - výroba masa, mléka a druhot. produktů];
agronomie	bezbarvost; (chromato-/ chromo- = první část slov s významem barvivo/ barva/ barevný; chromatičnost = barevná jakost světla);
achromatizmus	větrné znicí trouby [umísťované na střeších hradů];
Aiolovy harfy	automat. nafukovací bezpečnostní vak v přední části automobilu chránící cestující při nárazu;
airbag	(z něm.) tradič. něm. jídlo „z jednoho hrnce“ [hustá polévka s různ. zeleninami, masy, uzeninami aj.]; gábl = jídlo [na vidličku], dlabanec;
ajntopf	(z něm.) železničář/ nádražák; (mašinfára = strojevodoucí [parní lokomotivy; podobně kuksfára = vlakvedoucí]);
ajznboňák	vrcholná zemědělavci/ vědecká instituce [Akademie věd; též dřív. střední škola "Obchodní a.", školské sport. ap. klání, ap.]; akademické tituly [bakalář
akademie I.	Bc, magistr Mgr., doktor všeob. lék. MUDr., doktor filosofie PhDr., doktor práv JUDr. [juris utriusque doctor] = dr. obojího práva [římského i
akademie II.	kanonického], inženýr architekt Ing.arch., doktor Ph.D., ap.]; - viz AMU, státnice
akademie III.	čin, zásah, jednání; (akcerelace = zrychlování; akcent = důraz, přízvuk, zvýraznění; reakce = protiakce/ odpor/ odezva); - viz akt, interakce
akce	uznat, přijmout, souhlasit, realizovat/ provádět; (acceptace = přijetí/ uznání; acceptant = směnečník, kdo přijímá cizí směnku);
akceptovat	poválečné svépomocné akce místních občanů - stát dodal zdarma materiál a občané zdarma/ brigádně budovali kult. domy, prodejny, areály aj.;
Akce „Z“	cenný papír, podílový list na majetku akciové společnosti; - viz A.S. (a.s.)
akcie	[akciz] býv. domeček k výběru daně z dovozu potravin [na příjezd. cestách do Prahy v místě potravní čáry]; - viz ungelt, clo, mýto, karnet
akcis	délka doletu/ dojezdu na plnou nádrž/nabíti;
akční rádius	veřejné hlasování; veřejný hold oslavenci;
aklamace	mzda od kusu (úkolová), na rozdíl od „kurcarbajt“ {něm.} = zkrác. práce [stát doplácí mzdu], „lón“ {lohn} = denní mzda; (hud.) souzvuk tónů;
akord	plátek. harmonika (tahací: knoflíková/ chrom., pianová, [diatonická] heligónka; foukací: mini/ pikola, jedno-/ dvou-stranná, basová, pianová aj.);
akordeon	pověření, zplnomocnění, oprávnění k nějaké činnosti nebo ověření a uznání toho oprávnění podle mezinárodních norem; akreditovaný;
akreditace	odvážný sportovec/ umělec [cirkusový, letecký, parašutistický, motocyklový, vodní aj., často užívající různé prostředky]; - viz kaskadér
akrobat	část divad. představení, díl/ jednání/ dějství; výtvar. dílo zobraz. nahé tělo; čin, výkon [slavnost, pohřeb aj.]; akta X aj.; aktér = činovník, herec;
akt	pracovní porada; (aktivita = činnost, jednání, tvůrčí činnost, opatření, akce); (opakem aktivity je pasivita = zaostávání/nečinnost);
aktiv	činný, v činnosti, činnorodý, výkonný, zaktivovaný [např. voják v akt. službě - ne v záloze];
aktivní	příruční taška na spisy [diplomatka]; školní brašna; jednoaktová div. hra;
aktovka	úprava údajů podle skutečného stavu; (aktuální/ tendenční = nejnovější/ současný/ nynější stav/ informace [opak zastaralý]); - viz tendence
aktualizace	nauka o zvuku; úprava prostor k věrnějšímu poslechu nebo zábranné šíření hluku či odhlučnění;
akustika	jmání/ hromadění [např. el.energie, tepla, kapitálu {el. akumulátor/baterie; aku. kamna});
akumulace	

akut	ostrý přízvuk; (akutní = naléhavý/ neodkladný; akutrauma = pošk. sluchu hlukem; Akutol = sprejový rychlobvaz; acuto = ostře); - viz trauma, urgence
akvadukt	(aqua = voda) most s visutým vodním korytem (antický vodovod); (viadukt = delší přemostění [silniční/ železniční nadjezd]);
akvaplanink	ztráta fíditelnosti vozidla na mokré silnici, nedostatečná adheze vozidla/ plavání, smyk; - viz adheze
akvarel	(aqua = voda) obraz/ malba vodovými barvami;
akvárium	průhledná nádržka k chovu a pozorování vodních živočichů i rostlin; - viz paludárium, vivárium, voliéra, terárium, nítěnky, ustájení, chlív
alabastr	úběl, průsvitná forma sádrovce, hydrotermální minerál;
albin	králík bílý (i jiní bílí tvorové); (albinismus = vrozený nedostatek pigmentu v kůži);
album	kniha pro ukládání sbírek fotografií, nálepek, poštovních známek ap.; - viz památník
alegorie	jinotaj, zobrazený dílem literárním či výtvarným, např. bajkou/ obrazem/ sousoším [Láska, Umění ...], alegor. vozy; - viz reklama, fest
alergie	přecitlivělost na urč. látky, narušená imunitní reaktivita [důsledky = ekzémy, vyrážky, otoky aj.]; - viz reakce, ekzém
algoritmus	sled dílčích kroků; postup výroby ap.; poslušnost koneč. počtu element. kroků [i procedur] vedoucí k vyřešení probl. úlohy; - viz heuristika
alchymie	středověká experimentální/ spekulativní chemie, s řemeslnou výrobou; (spekulace = účelové úvahy/ činy k docílení prospěchu/ zisku);
alias	vulgo, neboli, nick, přezdívkou, pseudonym; (aliasing [elajzing] = schodovitost diagonál. čar v grafice počítače způsobená malým rozlišením);
alibi	důkaz neviny; (alibizmus = snaha vyhnout se odpovědnosti; politika dvojí tváře);
alikvótní tóny	vyšší harmonické tóny, zvukem rozeznatelné tónem základním (např. oddělené struny při chórech v klavíru); (a. díl = úměrný k podílu);
alimenty	soudem přiznané výživné dítěti či neschopnému rodiči, jehož plátcem je rodič, který je nemá v trvalé péči; (alimentární = potravinový);
alkovna	přístěnek bez okna za závěsem, přístupný z hlavní místnosti; - viz cimra
alma mater	matka živitelka; (obrazně: univerzita, vysoká škola);
almanach	ročenka, pamětní kniha/brožura;
almužna	dar žebrákovi; malý peněžitý obnos; obolos; - viz diško
alokace	umístění, rozmísťování; - viz lokace, dislokace, radar, GPS
alotrie	zlobení, skopičiny, rozpustilé skotačení, neposlušnost, neposednost, nezbednost/-i;
alpaka	bílý kov - pakfong [slitina mědi, niklu a zinku] - náhrada stříbra pro odznaky aj.; (a. = jihoamerická lama [Lama pacos - bezhrbý velbloud]);
alpinista	horolezec; (alpinum = umělá zahradní skalka; alpinky = skalničky [drobné horské dřeviny/rostliny]);
alternativa	náhradní/ jiný způsob; alternace = náhrada/ záměna/supl.; alternativní = zástupný; alternátor = synchr. generátor stříd. proudu; - viz dynamický
altruista	lidumil [pro spásu jiných se a. třeba i obětuje]; (a. = opak egoisty/ sobce); - viz truizmus, egoista
amatér	neprofesionál/ laik/ kutil, kdo se daným oborem neživí [má z něj koníčka/ zálibu]; samouk/ bez profes. přípravy; ochotník; - viz hobby
ambasáda	vyslanectví - úřad trvalé diplomatické mise v cizím státě (objekt vyslanectví je územím vysílajícího státu);
ambice	ctižádost, životní plány/ cíle, naděje; (ambiciózní = ctižádostivý, toužící vyniknout, nadějný);
ambient	(okolí) hudební forma, chápající jako hudbu všechny okolní zvuky [hluky, šumy i elektronickou hudbu, rock] ke tvorbě hud. děl;
ambulance	sanitní auto; (ambulantní ošetření = docházkové léčení ve zdrav. zařízení);
amen	konec modlitby; přeneseně: konec vůbec „už je s ním ámen“ = umírá/ zemřel/ skonall; - viz šlus
amence	porucha vědomí, neschopnost orientovat se; - viz demence
americký brouk	mandelinka bramborová (škůdce brambor - spásá nat);
amfiteátr	přírodní divadlo [původně z antiky], aréna; - viz biograf, šou
amnestie	udělení milosti, částečné či úplné odpustění/ prominutí a zahlazení trestu; amnestovat; (abolice = zast. soudy omilostněním);
amnésie	výpadek/ztráta paměti; - viz rigidní, amence, demence
amoleta	omeleta, palačinka, jemná vaječná placka [podobný je lívanec];
ampér	(A) jednotka el. proudu; ampérhodina (Ah) [= množství el. proudu o síle 1 A jež proteče vodičem za 1 hod.]; - viz kandela, SI, siemens, volt
amplión	reproduktor, tlampač; (mini reproduktor = sluchátko; sluchadlo = ušní/ brýlový minizeislovač zvuku); - viz naslouchátko
amplituda	rozkmit, výkmit [max. hodnota periodicky se měnící veličiny [např. vlnění];
ampustky	čelisti nástroje; (brzdové čelisti [pakny/ vložky/ obložení]);
amputace	odoperování neuzdravitelného údu apod.;
AMU	DAMU/ FAMU/ HAMU/ AVU - zkratky akademií [VŠ] múzických umění [divadelní, filmová, hudební, výtvarná]; - viz múza, akademie, státnice
anachronismus	cośi nečasové, zastaralé, nemoderní, přežitek zde se nehodící, z jiné doby než současné; - viz chronometr, kronika
analgetikum	anodynium, prostředek zmírňující bolesti; (algos = bolest [např. regma]); - viz artróza
analogie	obdoba, podobnost; (analogový = spojitý, plynule proměnný, např. spojitý/ analogový TV signál); analogicky = podobně;
analýza	rozbor, rozklad na prvky/ funkce aj., od abstraktního ke konkrétnímu; analytik; - viz syntéza
anamnéza	stručná historie vývoje osobnosti včetně vlivů okolí k vyvození nezbytných zdrav. opatření a předpokladů dalšího vývoje;
anarchie	bezvládi, rovnost a solidarita, přirozené uspořádání společnosti, zrušení státního a spol. pořádku, vzetí práva do vlastních rukou;
anatomie	rozdělování, členění; nauka o tvaru a stavbě organismu;
anály	letopisy, hist. zápisy/ dokumenty, kroniky; (anální = rektální/ řitní/ konečnickový); - viz archiv, kadění, doura
anděl	mýtická nadpřirozená okřídlená duchovní bytost z nebe, poskytující útěchu a pomoc;
anemometr	přístroj k měření síly větru či proudění plynů;
angažmá	smluvní placené vystoupení/turné; pracovní úvazek v uměleckém souboru; přijetí do takového úvazku;
angažování	zapojení [se] do procesu/ činnosti; zájem/ interese; zúčastnění se; a. se pro/za něco; angažovaný přístup k věci = podpora;
angína	záněť přední části hrtanu, krčních mandlí, srává bolest; (angina pectoris = ischemická choroba srdeční [nedokrevnost]);
angorský králík	patří k nejstarším chlupatým plemenům [pochází snad od Černého moře]; vlna z jeho srsti se užívá k ručnímu pletení svetrů aj.;
angrešt	srstka obecná, meruzalka srstka [ovocný keř, bobule];
anilin	aminobenzen/ fenylamin - olej. jedovatá kapalina vyráběná z dehtu, užívaná k výrobě barviv, léčiv a jako činidlo při výrobě polyuretanů;
animace/-ování	oživování, oživení; vyvolání iluze pohybu postupným záznamem část. změněných static. obrázků a jejich rychlým předváděním [film aj.];
animal	živočich, zvíře; animal rationale [anymal racionále] = tvor rozumný;
animírka	společnice, zaměstnankyně nočních podniků placená za bavení hostů; masérka; hosteska; - viz steward, džigolo, bordel
anketa	průzkum veřejného mínění (telefonem, internetem, podpisové akce - na veřejných aj. fórech); - viz fórum, petice
annuel	jednoletá rostlina [bien = dvouletá r.; perena = víceletá r.]; - viz trvalky
anomálie	nepravdivost, výjimečnost; odchylka, úchylnost od normálu;
anonym	utajený, neznámý/ nepodepsaný tvůrce/ původce díla/ dopisu, značený obecně „n.n.“ nebo „x.y.“; - viz inkognito, konspirace
anorexie	odpor k jídlu/hladovění; (mentální anorexie a bulimie = poruchy příjmu potravy [hladovění či přejídání]);
ansámbl	(z fr. ensemble - spolu) divadelní ap. umělecký soubor, hudební [jazzová aj.] skupina/ orchestr, [pěvecký aj.] sbor; - viz komorní, šraml
anténa I.	zařízení k příjmu/ vysílání rádiosignálů [DV,SV,KV,VKV/ UKV/ UHF]; drátová, tyčová, stožárová, rámová, feritová, parabolická, smýčková;
anténa II.	pro analogové i digitální pozemní vysílání TV v pásmu UHF se užívá tatáž anténa, kdežto pro příjem satelitní DVB-S zásadně anténa
anténa III.	parabolická, v kompletu se sat. přijímačem a konvertorem LNB; instalací antén by měl provádět dobře vybavený specialista;
anti-	(lat. předpona) proti- ; (např.: antipyretika = léky/ drogy, redukující tělesnou teplotu; antikoro = druh nerez. oceli);
anticipace	očekávání, tušení/ ánunuk/ ponětí [před neznám. situací/ v novém prostředí ap. - přípr. orientace {nejistota, úzkost/ starost, naděje}]; - viz afekt
antidepresiva	psychiatr. léky zmírňující klinické deprese [nejčastěji tzv. SSRI - selektivní inhibitory zpětného vychytávání serotoninu]; - viz serotonin
antika	řecký a římský starověk [doba cca 4000 let před n.l. do cca 300 - 700 let n.l.]; - viz pravěk, středověk
antikvariát	obchod [výkup a prodej] knižních aj. starožitností; - viz frc, starožitnost, veteš, bazar, komisní
antiteze	protiklad [tvrzení odporující dané tezi]/ opak tvrzení/ teze {peklo je antitezí nebes}; - viz teze/ thése, dogma
anton	policejní auto k převozu provinilců; hist. rychlíková parní lokomotiva Škoda "Zelený Anton";
antonym/-um	opozitum, slovo opačného významu; - viz synonym, opozice, jména
antoušek	pohodný, ras, zastaralé drnomistr [odchytává toulavé psy aj.];
antropologie	(antropo- = lidský; anthropos = člověk) věda o člověku/ původu, vývoji a zákonitostech jeho fyzických změn; antropolog; - viz geolog. doby
antuka	spec. pružný povrch sportovišť; nově se užívají polyuretanové strukturované bezspárové povrchy [i v halách];
anotace	poznámka-glosa/ vysvětlivka; krátká charakteristika slovesné práce [obsah, zaměření, určení, autor, vybavení atd.]; - viz recentní
anšlus	(z něm.) násilné připojení, zabrání cizího státního území/ anexe, vpád/invaze/ hromadné vniknutí/přepadení;
antracit	černé lesklé uhlí s nízkou těkavostí, vysokým obsahem uhlíku (90-96 %) a velkou výhřevností [užívané v chem. výrobě ap.];

anuíta	pravidelná splátka (dluhu), ráta; (vejrunky = býv. pokračující splátky při koupi majetku);
anulace	zrušení platnosti; anulování/anulovat; (vynulovat = vymazat, odstranit záznam); - viz nulita
anxióza	úzkost; komplex emocí, pocitů a nálad - nepříjemný stav vnitřního napětí, ohrožení, mučivý pocit nejistoty, strachu z budoucnosti;
apanáž	kapesné, peněžitá podpora, záloha „pro strejčka Příhodu“; - viz renta
aparát	(slang.: apec) přístroj (fotoaparát, zvuk zařiz. aj.); organizační systém/ vedení [polit. aparát aj.]; aparátčik [funkcionář aparátu];
apartheid	oddělení či odloučení; (politika rasové segregace, uplatňovaná v Jihoafrické republice v letech 1948 až 1990); - viz segregace, separace
apatie	netečnost a lhostejnost k vnějším podnětům, rezignace; apatičnost; - viz farmaka
apel	výzva; odvolání se; apelační = odvolací [soud aj.]; apelovat = vyzývat, dovolávat se něčeho, podávat odvolání; nástup/sraz vězňů;
aplikace	užití, uplatnění; našivaná ozdoba; realiz. práva dle proces. pravidel; apl. software [konkrétní PC program]; aplikovat/-ání; aplik. výzkum;
apokalypsa	biblické zjevení sv. Jana; hrůzné události konce světa, Boží soud; katastrofa;
apolitický	lhostejný k politice; nezájem o polit. dění;
aport/-ace	cvičení psů k přinesení [míčku]; psychofyzikální výskyt předmětů odjinud nebo z jiných časů; (teleportace = mžikové přemístění);
apostrof	odsuvník {např. pad', leh', d'amour, '12 [=2012]};
apretura	aviváž, tužení, změkčování, zatěžkávání ap. = finální úprava textilií [namáčením nebo postřikem ke zlepš. vlastností]; - viz škrobení
aprobace	[lat.] - schválení, (udělení kvalifikace/ způsobilosti k činnosti/ zastávání funkce na základě splnění atestu [= zkoušky]);
apropó	(á propos/ á propó) mimochodem, abych nezapomněl;
apsida	podkovitý přístavek (u starých kostelů, býval v nich oltář);
arab	(hist.) obyvatel Středního východu (Blízkého orientu) a severní Afriky; druh koní; (slang) dítě;
arabská guma	starodávné lepidlo na papír, klovatina; - viz dextrin
aranžér	organizátor, upravitel [výstav, výkladních skříní, hudby, slavností]; aranžmá = uspořádání, úprava; - viz dyzajn
aranžované	sestavené [vystoupení], vystavené [zboží ve výloze], narafičené [k sesunutí/pádu];
arbitr	rozhodčí sporu vybraný stranami; znalec; (rozhodčí/sudí = ve sportu, hodnotitel s právem řídit hru/ soutěž, i trestat); arbitráž; - viz soudce
arbitrární	rozhodující [vlastnost], rozhodovací; (libovolný = nahodilý, konvenční; nahodilost = kazualita/kasualita); - viz konvenční
arboretum	parková sbírka živých dřevin; botanická zahrada;
area	plocha; areál = vymezená část území k urč. činnosti; oblast, okolí, prostor;
aretace	mechanické systémové zajištění/ochrana proti samovolnému spuštění/otevření apod.; (aretovat/zasichrovat = zajistit);
argument	obecné důkaz, důvod; slovní zbraň k obraně; argumentovat něčím/ někomu;
arch	normalizovaný formát papíru „A0“, dělený půlením [půlarch „A1“ ... „A4“ = 290 x 210 mm - nejužívanější, ... ; (aršík počt. známek); - viz formát
archaismus	zastaralý/hist. [zapomenutý, již téměř neužívaný] výraz/pojem; (archa Noemova = biblický koráb [=loď] záchrany); - viz archiv
architektura	stavební umění, stavitelská díla/ objekty; (architektonika = věda o stav. umění, umělecké konstrukční ztvárnění staveb); architekt;
archiv/-álie	[hist.] úložiště starších dokumentů a mediálních záznamů všeho druhu [a. osobní, podnikový, vědecký, pozemkový, obecní, státní ...];
aristokracie	šlechta, vládnoucí třída, privilegovaná vrstva nebo třída společnosti; viz oligarchie, plutokracie
ariston	skřínňový pneumatiký hrací stroj podobný flašinetu/kolovrátku; - viz orchestrion
arkansas	jemný kamenný brousek (na dláta, břitvy, hoblíková želízka);
arkýř	nadzemní výstupek ze zdi v průčelí domu (k bočnímu výhledu);
armatury	potrubní doplňky [mix. baterie, kohoutky, šoupata], výztuže, strojní doplňky; - viz armování, šoupě
armáda	hlavní mocenský nástroj státu, zahrnující všechny druhy vojsk; - viz military
armování	stavební kovové betonářské výztuže, a. omítek, hadic aj.; geomřížovina ze skleněných filamentů pro vozovky, ap.;
arogance	drzost, domýšlivost, zpupnost; arogantní jednání/ člověk;
arrivee	příchod, příjezd, přilet; arriver = přijet, dorazit; - viz destinace
artikl	jistý druh zboží; předmět obchodování; - viz obchod
artikul	(zast.) článek, odstavec; [čtyři pražské art.= o husitské nápravě církve]; artikulace = zřetelná mluva; - viz drmolení, pasáž, formanty
artillérie	(zast.) dělostřelectvo; (infanterie = zast. pěchota; kavalérie = zast. jezdeckto; marina = námořnictvo/loďstvo); - viz aviatika, peon
artistika	(ars = umění) cirkusové a varietní umění [artista - takový umělec; artistický = umělecký; artefakt = prehist. umělý výrobek]; - viz kabaret
artróza	nemoc kloubů (hostec; opotřebování chrupavky; snížit nadváhu; artrida = [bakteriální] zánět kloubů); - viz regma, pakostnice, kombucha
arytmie	dysrytmie, porucha rytmu, nerytmičnost [např. srdeční]; - viz komor. fibrilace, extrasystoly, rytmus
arzenál	(arsenale) zbrojnice, výroba/sklad výzbroje;
A.S. (a.s.)	akciová / obchodní společnost, jejíž kapitál je rozdělen na stejné podíly - obchodovatelné akcie; - viz obchod
AS	Armáda spásy = světová organizace pomoci zbloudilým a zchudlým;
asanace	ozdravení prostředí [odstranění škodlivin, přestavba, modernizace ...]; (sanovat = dotovat [poskyt. výpomoc], zachraňovat); - viz dotace, zplanýrovat
ascen/-der	(ascension) výstup, vzestup, stoupat, vystupovat;
asepse	sterilizace [získání prostředí bez mikrobů a spor] a antiseptice [desinfekce = omezení bakterií [postřik formalínem/aldehydem aj.]; - viz septe
asfalt	(thér/ tér) živice, zbytek po destilaci ropy - užití: směsí na povrch cest; térový papír (lepenka IPA), izolace na střechy aj.; izolační páska;
asimilace	přizpůsobování, splynutí; látková přeměna v organismu;
asistent/-ka	samostat. specialista/ odb. pomocník/ lektor - vyučující; (asistence = účast, pomoc, podpora, příspěvní [policie ap.]);
asociace	sdruzování, sdržení, volné spojení, seskupení, společenství; představa na základě předchozí zkušenosti, sdruzování představ; asociální;
asociál	bezohledný necita; - viz disociace, socializace, vydrůch
aspekt	pohled, hledisko, pojetí, vzezření, vzhled, zřetel;
aspirovat	(aspirar) vdechovat, sát; dychtit, připravovat se, studovat, být připraven; (aspirant = čekatel, student, kadet; být kadet = znát/vyznat se);
astro-	1. část slov s významem hvězdný, hvězda [astronaut]; - viz kosmos
astrolog	hvězdopřevce/ jasnovidce/ prorok (sestav. horoskopů/ předpovědí dle anamnézy, dat a postavení hvězd); - viz orákulum, prognóza
ašant	negr, černocho; (slang: černá huba);
atak/-ovat	útok/ napadení/ zteč, útočit/ napadat/ ztéci; (harcovat = najíždět do útoku, útočit; harcovník);
ataše	nejnižší diplomatická hodnost; (a[t]tach/-ar = připnout, připoutat, připojit; a(t)tachment = [při-, u-] -pevnění);
ateizmus	bezvěrecství; popírání existence či možnosti poznání boha; (ateista = člověk bez náboženského vyznání; teizmus = uznávání boha);
ateliér	pracovna/ dílna výtvarného umělce [malíře, sochaře, kovovýce ap., též hud. skladatele, konstruktéra]; objekt k natáčení filmů apod.;
atika	nástavba nad hl. římsou; - viz balustráda
atlas	soubor map, hub, zvířat, ptáků, ryb aj. [přehledná kniha, sbírky]; lesklá hedvábná tkanina; první krční obratel; - viz herma
atmosféra I.	ovzduší, plynný obal Země i jiných kosmických těles; (atm. tlak se udává v Pascalech [průměr u hladiny moře = 1013,25 hPa, ve výšce 5500 m klesne asi na polovinu]; změny tlaku musejí probíhat postupně - pro člověka je směrdatý parciální tlak [PP] = celkový tlak vynásobený podílem daného
atmosféra II.	plynu; [naše atmosféra má tlak cca 100 kPa, 21% tvoří kyslík]);
atmosféra III.	nejmenší hmot. částice, již nelze chem. dále dělit [ale jádro lze štěpit na protony, neutrony, elektrony ...> získ. jader. energie/ reaktor > výr. el.
atom I.	energie/ tepla; a. záření/ jad. zbraně/ odpad; jad. surovina = smolinec/uran]; atomizace = rozklad/ rozdrobení; - viz radiace, radioaktivita
atom II.	(atopis) nemístný [atopický ekzém aj.]; - viz alergie, ekzém, dermatitida
atopický	zajímavost; pouťové zábavní akce [kolotoč, houpačky, horská dráha, kouzelník aj.]; atraktivní = přitažlivá [dívka, nabídka];
atrakce	napodobenina, prázdný obal, bezobsažná věc;
atrapa	budovami a zdmi obklopený prostor (dvorek, víceúčelový odpočinkový prostor, někdy zastřešený);
atrium	zmenšený normálně vyvinutého těl. orgán [záření/ zastav. růstu], útlakem, skvrnitostí kůže, nečinností, stárnutím aj.;
atrofie	(angl. čti oupér) pomocník/ pomocnice v domácnosti/ rodině; bona/ chůva [špaň.: aja]; - viz guvernán/-ka, mentor, kojná
au pair/-s	slyšení, přijímání návštěv; (auditorium = přednášková síň, posluchárna, přítomní posluchači v posluchárně); - viz audiovizuální, revize
audience	sluchový a zrakový [souvisí se záznamem-nahráváním/ filmováním a reprodukcí zvuku a obrazu/ fotografií]; - viz masmédia, periférie
audiovizuální	revize/ kontrola/ prověrka/ přezkoušení účtů/dokladů; (auditor = revizor, ověřovatel, soudní úředník; posluchač); - viz revize, auditivní
audit	sluchový; (auditorium = posluchárna; audiometrie = měření sluchu; audiofonický = hlasový, sluchový); - viz audiovizuální, akustika
auditivní	veřejná dražba věcí [vč získá kdo nabídne a zaplatí nejvyšší cenu]; - viz licitace, dražba
aukce	svatozář; předzvěst epilept. záchvatu - padoucnice [zrak., čich., sluch. halucinace, záškuby svalstva]; vyzařování bioenergie; - viz glorifikace
aura	denice, nejzářivější hvězda Malého vozu - zvaná též POLÁRKA, ZORA a JITŘENKA; polární záře; křížník - symbol ruské revoluce 1917;
Aurora	

Austria	Rakousko [též Ostmark - Východní marka]; - viz RU
aušus	výmět, nekvalitní věc, zmetek; aušusový;
autodrom	poutová atrakce - jízda el. autičky v ohražené ploše, anebo závodní okruh[=ring] [Sachsenring aj.]; (aerodrom = letiště); - viz velociped
autogen	svařování kyslíkovodíkovým či acetylenovým žářem/ plamenem; autogenní = samočinný/ na sebe působící; - viz acetylen, karbidka, svar, šev
autogramiáda	beseda s autorem díla, sportovcem aj. [s podepisováním autogramů a programem]; - viz diskotéka, estráda, kabaret ..
autokar	turistický vyhlídkový/ dálkový autobus vyšší třídy;
autokláv	přístroje k parní sterilizaci [nástrojů/ půd/ roztoků [pro ambulance, rehabilitace, konzervaci potravin aj.]; - viz sterilita, UHT, pasterizace
autokrat	samovládcé, absolutní vládce, diktátor; člověk s poručnickými sklonky; - viz imperátor, demokracie, oligarchie, buzerace, anarchie
automat	samočinné zařízení; bufet/bistro/ pizzerie, rychlé občerstvení [= fastfood]; samopal = ruční rychlopalná zbraň; aut. pilot aj.; - viz robot, IT, té
autonomie	svěbytnost, samospráva, nezávislost [autonomní území s odlišnými zákony v rámci federace; autonomní provoz; nadstandard]; - viz unit
autor	tvořce/ vynálezce, spisovatel, básník, skladatel apod.; díla a. jsou chráněna patentováním vynálezu/ autorským zákonem, aj.; - viz warez
autorita	respekt, úcta; (autoritativní = pánovitý, nestrpící odpor); a. se získává znalostmi/zkušenostmi, osobním příkladem a účastenstvím;
autsajdr	[outsider] nevyznamný, nerozhodující subjekt; ostrčený člověk/ vyřazený ze společnosti; někdo, s kým se nepočítá; - viz bojkot, ostrakismus, šikana
avantgarda	skupina průkopníků; umělecký a literární směr 20. a 30. let 20. století;
avantýra	skrývané dobrodružství [např. milostné] u jinak seriózního člověka; aventura;
avers[z]/-e	líc, přední strana mince/ listiny; nechuť, odpor, nepříznivý; - viz líc, revers
aviatika	letectví; (aviatik = letec [pilot]); par avion = let. poštou; civil./ doprav./ voj./ boj. letouny/ letadla, lety, letiště [= airport]; - viz pilot, létající objekty
avízo	návěští, upozornění, výzva/ zpráva [např. doručená kopie nákl. listu, smluv. signál/heslo];
axiom	tvrzení, postulát, základní věta přijímaná bez důkazu za pravdivou; - viz teze, dogma
azbest	osinek [zdraví škodlivý/ karcinogenní, tepelně izolační materiál]; - viz eternit, šamot
azimut I.	pochodový úhel dle kompasu/buzoly (=přístroje s magnetkou a kruh. stupnicí 360 st. [sever = 0, čtou se stupně, minuty a vteřiny; sever
azimut II.	v noci určíme podle hvězdy Severky/ Polárky [v souhvězdí m. medvěda/m. vozu na konci oje], ve dne podle slunce a hodiněk [malou ručičku
azimut III.	obrátit ke slunci - sever leží ve směru mezi čís. 12 a malou ručičkou hodiněk]; - viz čas
azyl	útočiště, útulek [azylový dům]; povolení pobytu cizincům z politických důvodů; asyl;
až až	"je toho až až" = velké množství, hodně, moc, příliš, habaděj, majlant, kopa, nabito [účást]; - viz majlant
ažura	(ajour = mřížka) textile s prolamovanými vzory/otvory speciální vazební technikou či odstraněním nití; ažúra;
ážúr	(já our) správně [je to v ažúru = v pořádku, s dobrým koncem]; dekorativní/ prolamovaná část stavby; - viz ažura, tip - řop, okarína, prima
álej	alej, stromořadí; cesta lemovaná stromy; - viz větrolamy
árijec/-ský	indoevropan/-ský, z vyšší rasy (dle fašistů), nesemitský; (semitský = židovský; z předoaasijské jazykové skupiny; semita = židomil);
ásana	zaujmout na delší čas určitou tělesnou polohu a cítit se v ní příjemně; - viz jóga, eden
ážio	rozdíl mezi jmenovitou hodnotou a vyšší tržní cenou cenných papírů [např. akcií]; přirážka k ceně;
babička	někdejší vesnická porodní asistentka; rodičova matka; stará žena [bába]; (babinec = ženský spolek ap.);
babí léto	migrující pavouci čeledi slíďáků (Sidae) [plachtějí na jimi vypuštěné spleti vláken a snášejí se na zem]; pozdní léto; lid. slavnost;
babka	brouk - chroust obecný; stará žena; druh houby; železko k naklepání kosity; šátek uvázaný „na babku“ [s uzlem v týle]; za babku = levně;
baby-box	schránka k odložení něchtěného novorozence [u některých nemocnic]; (box = druh sportu; přihrádka/ schránka);
bacil	(bacillus) tyčinkový mikrob; (bacilonosič = člověk jenž nosí v sobě a vylučuje choroboplodné zárodky [tyf, záškrt], ale sám neonemocní);
badyán	anýzovitě koření k masu [hvězdice z jihočínské magnólie {=náš okras. keř}; uklidňuje nervy, zahání stres a způsobuje mírnou malátnost];
bafat	kouřit dýmku apod. - vtaňovat a vypouštět ústy obláčky kouře (nešlukovat); chrlit spaliny/dým z běžícího spalovacího motoru;
bagančata	pevné pracovní celokóžené šněrovací kotníčkové boty do nepohody, bufy; [pod. jsou pohorky, voj. „kanady“ či polovys. „půllitráky“];
bagatelizovat	zlehčovat, podceňovat, znevažovat; (bagatela = maličkost, bezvýznamná věc; drobná hud. skladba); - viz paketel
bagáž	zavazadla, batožiny/ bágly, kufr, např. dřev. zamykací kufr 40x40x65 cm. voj. odvedenců; saky-paky; - viz holota, ruksak
bagoun	maďarské plemeno sádelnatého prasete, vepř domácí (pašík, čuník, krmník, štetináč); - viz bachyně, kanec, kňour, svině
bagovat	žvýkat bago (žvýkací tabák);
bacha	(slang.) dávat bacha = hlídat a varovat při hrozbě napadení aj.; (bachař = vězeňský dozorce, kápo - dohlížející [vězeň aj.]);
bachratý	tlustý s hrbolatým povrchem; (hrb [na zádech], pahrb, hrbáč); - viz kostrbatý, mulda, šošolka, zpomalování
bachyně	samice kňoura (divokého kance/divočka - prasete), svině [metá/ vrhne i několik selat];
bajlafík	(slang.) přibližně/ celkem asi, dohromady, společně, suma-sumárum; - viz sakumprásk, komplet, suma
bajonet	bodák, bodlo [nasazované na pušku pro boj z blízka/ muž proti muži]; (bajonetový = zasouvací/rychlospojkový ventil/uzávěr/adaptér);
bakterie	jednodušný prokaryotický organismus; b. Escherichia coli (v moči) - způsobuje smrtelné střevní onemocnění;
bal	kořeny obalené vlhkou zeminou [na rostlině určené k přesazení];
balamucení	snaha někoho ošidit/ přemluvit [též „nechat se obalamutit“ = ošidit/oloupit/zviklat v rozhodnutí];
balanc	rovnováha, vyrovnanost, rovnovážný stav; balancování = udržování rovnováhy; - viz lavírovat
balast	zbytečnost, přítěž, nános; litánie [zbytečné řeči]; - viz humbuk
balatka	(zast.) kulička; (balvan = větší kámen apod.; přeneseně = nemilá zátěž); - viz balon
balda	taktovací hůl s blýskavou koulí; hůl, klacek, venkovan/ balík; - viz tambor, takt
baldachýn	(ciborium) nebesa [textilní stříška nad trůnem, oltářem, kazatelnou, postelí, kdysi o pouti věřících nesená v průvodu nad knězem]; - viz moskytero
balet	umělecký tanec [vyjádření prožitku/ nálad/ pantomimy/ dramatické apod. situace se scénickým tancem s hudbou]; div.. taneč. soubor;
balistika	nauka o pohybu střel a raket [využívá Corielisovu sílu odvislou od rotace {Corielis - fr. fyzik a matem. nar.1792}];
balit	(slang.) někoho zatknout, sebrat, namlouvat si; zabalovat do obalu [papíru, bedny], chystat se na cestu/ stěhování; fačovat; balík/balení;
balneologie	vodní a bahenní [lázeňská] léčba, vodol léčba;
balon	létací b. = aerostat, montgolfiéra; mič - fotbalový/ meruna/ mičuda, pro košíkovou, odbíjenou, házenou, tenis, golf, vodní pólo, aj.;
balsa	modelářské dřevo z deštných tropických pralesů [nemá letokruhy, roste celoročně]; balza;
balustráda	druh brlení/ zábradlí balkónů, atika aj. z kuželkovitých sloupků - baluster;
banální	jednoduchý, nicotný, triviální; banalita = bezvýznamná maličkost; banán = tropické ovoce, (slang.) gól; - viz lapálie
bandalír	srolovaná deka či plášť do „komínku“, připevněná na batohu (jako obrácené U), nebo nošené přes hlavu a rameno po boku;
bandaska	plechová nádoba, nahoře zúžená, opatřená sklopným držátkem a zasouvací pokličkou; též baňka (na mléko/pití); baňatý = v těle širší;
bandáže	ochranné prostředky na různé části těla (obvazy/ fáče, nálevky, pásy, elasticke sport. chrániče příp. s neoprénem apod.); - viz ortézy
bandur	slané púlené pečivo (asi 10 x 7 cm), dalamánek; typ voj. transportéru; (b-ská [výčitka] „já na něj mírně a on s bandurskou/tvrdě“); - viz zhurta
baník	(slov.) horník; báňský = horní/-cký [Státní báňský úřad, Vysoká škola báňská]; - viz šachta, štola, těžení
bank	souhrn vložených [peněžních] částek, o který se hraje; - viz hazard, jackpot, karban
banka	peněžní ústav [cedulová b. = b. centrální, oprávněná vydávat nové bankovky/bankocetle a mince]; též krevní apod. zásobní banka; bankéř;
banket	(banquett/e) hostina, slavnostní společenská akce s občerstvením, raut; (banketka = druh rohlíku); - viz kvas, pangejt, VIP
bankocetle	st. název pro papírové peníze, bankovky/ státovky; - viz banka, bůra, kolkování, valuty
bankrot	úpadek, [udělat bankrot/ pangrot, zbankrotovat, přijít o všecko]; - viz konkurz, hypotéka, krach, insolvence
banner	reklamní proužek na www stránkách Internetu [někdy i richmédiový a interaktivní]; - viz richmédia, interakce
bantam	hmotnostní kategorie některých sportů (další např. welter); malé pneumatiky; - viz welter, úpol, KO, váha, vážit, váhové kategorie
bar	večerní zábavní podnik, tabarin, denní bar/ občerstvení; - viz kabaret, automat, té
baraba	tunelářský dělník (původně italský);
barabizna	špatně udržovaná, rozpadající se stavba, trosky, ruina; (kuča = chatrč/bouda na spadnutí);
baráčníci	členové spolku „Vlastenecká dobročinná obec baráčnícká“ z r. 1873 (udržují národní zvyky, folklor); - viz domkář, folklór
barák	(baracca) chatrč, bouda (kramářská); b. pro vojsko, zastřešený objekt/ dům/ budova; (nemovitost pevně spojená se zemí - nikoli hrad, chrám ap.);
baráž	(barrage) jedno či série utkání dvou soupeřů se stejným počtem bodů k určení postupujícího v soutěži; (hráz, jez, clona, přival ap.);
barbakan	předsunuté opevnění, střílna; - viz šišarda
barbar/-ství	divoch, primitiv, nevzdělanec, hrubec, surovec, zvěrstvo, nevкус; - viz vandal
barbecue	(bárbikjů) rožeň/ rošť; jídlo připravované na roštu; - viz rošť, grilování
bard	(z galského bardus - básník) lidový umělec [tvoří a předvádí epické, historické a jiné básně a zpěvy, folk. hudbu; např. Merta, Bezruč, Kryl];

bariéra	[přírodní/ umělá] překážka, blokáce, hráz, zábrana; - viz barikáda, mach, parkur, val, zátaras
barikáda	zátaras, rychlé opevnění; zabarikádovat;- viz bariéra
barometr	tlakoměr/ manometr/ aneroid; (mikrobarograf = aut. měřič a zapisovač změn tlaku); - viz tonus, TK
barter	(bártr) výměna; v. zboží nebo služeb za jiné zboží nebo služby bez užití peněz, příp. jen částečné započtení hodnoty zboží nebo služby;
barvocit	schopnost rozeznávat barvy; - viz achromatizmus
baryton	střední mužský [zpěvní] hlas; eufonium; zvuk někt. hud. nástrojů;
bas	(bass - dolů/ nízký, podlý, prostý), hluboký mužský [zpěvní] hlas, hluboké tóny/ opak diskantu;
basa	smýčcový basový hud. nástroj, kontrabas; jednoruční dřev./ kovové nosítko (na montážní potřeby, láhve, nákupy, aj.); {slang.} vězení);
basama	živiální citoslovce zdůraznění příkazu;
basebal	(baseball/ bejzból); pálkovací sport. hra [podobná softbalu];
basket	(angl. koš) severské saně tažené psy; (pod. jsou dopravní saně tažené koňmi aj.);- viz bob, mašér, tobogán, rohačky, skeleton
basketbal	košíková, branková sport. hra; - viz sporty
basta	zdůraznění konečného rozhodnutí, imperativní ukončení debaty („Bude to jak už jsem řek’ a basta!“);
bastard	kříženec, nemanželské dítě/ levoboček, cizoložně; - viz choť, mentor
bašta	(bastion) obranná stavba (dělová bašta); val, ochranná stavba rybníka či příbytek baštýře (porybného); hostinec/ krčma; - viz val
baštit	jíst, pochutnávat si, něco slupnout; (někoho baštit = souhlasit s jeho projevy);
baterie	sestava tří a více stejných elementů/članků k společ. užívání (dělostř. bat.; el. akumulátor/ plochá b. ap.); vodovodní směšovací bat.;
batika	technika barvení tkanin s užitím vosku;
baton	cvičná šermířská nebo mažoretská [twirlingová] hůl;
batyskaf	speciální podmořské plavidlo k vědeckým účelům; - viz keson, ponorka, skafandr
bazalt	(čedič) nejhojnější magmatická/výlevná hornina [90 %] na Zemi i na jiných oběžnicích; - viz gabro
bazi-, bazo-	první část slov ve významu spodní, základový, zásaditý; bazální = základní/ výchozí; týkající se bazických hornin; - viz báze
bazilišek	pohádkový netvor; zálužný člověk; malý tropický ještěr;
bazírovat	trvat na splnění něčeho;
bazuka	(bazooka) tarasnice [pěchotní zbraň]; BZK - bezzákluzový kanon [pěchotní dělo na principu tarasnice];
bažant	(slang. voj.) nováček; chovný pták v bažantnici; nádoba k močení v posteli; jiná nádoba k močení je noční váza/ nočník;
bažít	usilovat o něco, snažit se [b. po pomstě/ úspěchu/ ocenění/ získání majetku; nabažít se lásky a hledat jinou];
bábovka	moučník pečený ře formě; slaboch, nekřůba; (bábovička = formička/ pracna na cukroví; hračka {na píseček});
bájení	mýtus [báje, bajka, pověst, přeneseně smýšlenka];
bál	taneč. zábava s muzikou, candrbál, merenda, ples, reduta či karneval [= ples v maskách]; (plesat = radovat se); - viz diskotéka, fest, šibřinky
báze	základna; podklad z něhož se v dalším vychází; (baz. metabolismus [zákl. spotřeba energie]; platforma = základ pro další vývoj); - viz grunt
bebí	(mážky) bebičko, poranění; (bekaný = dětský ošklivý, protivný, zlý, špatný, špinavý);
bečet	brečet/bulit - plakat; bečení/bučení = zvuk ovcí aj. zvířat [bé i bú apod.];
bečvář	bednář; do sloučení bečvář pracoval s tvrdým dřevem (sudy, kádě ...), kdežto bednář s měkkým (škopky, bečky, vědra ...);
bejkovec	poháněcí hůl, sukovice, dlouhý pletený bič (též klacek, prut, rákoska, bejčák); - viz karabáč, kyj, otká, důtká, špacír, vůl
bejkovina	volovina, hloupost, pitomost, bejkárna, slaboduchost; - viz vůl
bekovka	čepice se štítkem [podle J. Beka, tzv. baretky, podobná „masaryčce“, s podšívkou či pletená; ne USA kšiltovka]; - viz rádiovka, brigadyrka
beletrie	krásná literatura/knihy [romány; biografie; memoáry; cestopisy; detektivky; sci-fi, umělecká literatura psaná prózou]; - viz literatura
belhat	kulhat, napadat na nohu, dobelhat se do cíle/ domů; vrávorat/ motat se [únavou, zraněním, opilostí];
belvedér	(belvedere) rozhledna, letohrádek s krásnou vyhlídkou;
bendžo	(banjo) drnkací/ trsací hudební nástroj [s napjatou kůží]; - viz trsací
benefity	poskytnuté [zaměstnanecké] výhody [slevy, jízdenky, bydlení]; benefice = dobročinná/ prospěšná akce [představení, prodej upomínek aj.];
benevolence	dobrá vůle, laskavost, tichý souhlas, shovívavost, tolerance, učenlivost; (benevolentní = shovívavý, laskavý, blahovůlný, blahosklonný);
bengál	rámus; bengálský [řecký] oslinivý nekouřící oheň [užíval se v Byzantsku při slavnostech i ve válkách; nelze hasit vodou; užívá se dosud];
beran	samec ovce; (přeneseně: tvrdohlavý jako beran; rozhodný, neústupný, rezolutní, rázný člověk); - viz skopek, maso, rezultat, beránek
beranice	ušanka, zimní kožešinová čepice s tkanicemi, kryjící uši i tváře; (papacha = jednoduchá vysoká [kozácká] kožešinová čepice);
beranidlo	konstrukce s těžkým ručním či strojním beranem (k zarážení pilot, bourání objektů, aj.); beranit = zarážet do země aj.;
beránek I.	malý beran; velikonoční pečivo z pečicí formy [- viz méléšpajs]; oteplovací kožešina s krátkým vlasem (na límce, manžety, čepice, štuclky);
beránek II.	mraček na obloze [beránky předpovídají deštové počasí]; b. = tichá/ potutelná osoba [„já nic, já muzikant“]; (kožich, příkrývka, předložka);
berle/-ička	(zdrav.) podpažní hůl; (přeneseně) využívání nějaké/něčí podpory/ pomoci v jednání; - viz sukovice
beruška	užitečný brouček - sluníčko sedmítečné [líkviduje mšice na stromech];
besídka	altán, lehká krytá zahradní stavba (odpočinkové respirium); dětské kulturní vystoupení či besedování;
best	nejlepší; bestseller = žádaná/ úspěšná kniha, film;
bestie	šelma/kruté zvíře/ netvor, surový člověk/ ukrutník; též nadávka např. „bestie jedna“; bestiální;
beton	stavební směs cementu s pískem a vodou dle receptu; („je to na beton“ = jisté/pravda);
bezdomevec	kdo ztratil možnost obživy a bydlení, nuzák/ žebrák/ tulák, homeless [hounles]; (apolita/apatrida = osoba bez státní příslušnosti); - viz azyl
bezpátevní	bezcharakterní, bezzásadový, nespolehlivý [korouhvička]; - viz maloměsták
bezp. zámek	druhy z.: zadlabací dózický; s cylindr. vložkou; na čip. kartu; biometrický na otisk prstu; visací z. [příp. s čipem]; - viz šperovat, sichrovat
bezpečnost/-ní I.	ochrana životů před vnějš. vlivy - zajištění kontroly stavu a funkce objektů/zařízení, včasného varování, zásahu a pomoci; mít připravené spojení,
bezpečnost/-ní II.	potřeby proti požáru aj. nebezpečí, dodržovat předpisy o bydlení, chování a dopravě (včetně dokladů, stavu vozidla a ochr. prostř.);
bezp. pás	pás přidržující osobu k sedadlu auta; vyhrazená plocha/ nástupišť aj. - za pohybu vlaku/ činnosti stroje musí být uvolněna;
bezprizorný/-ní	nemající domov, bez dohledu, toulavý, opuštěný, nikomu nepatřící [dítě/ občan, zvíře/pták aj.]; - viz bezdomovec, antoušek
bezvěrec	ateista, svobodomyšlný člověk bez nábož. vyznání/ víry; - viz víra, árijec, pohan, ateismus, luterán
běhoun	dlouhý koberec [svinovací - pro chodby/ schody/ zvl.účely]; přehoz na stůl; svrchní část pneumatiky; kolmá cihla ve zdivu;
bělení	slunění bílého prádla, rozprostřeného na čisté trávě s občasným skrápěním čistou vodou; - viz šmolka
běloba	anorganický [titanový aj.] pigment do barev; (bělima = oční neprůhledné bělmo - lat. sclera);
bi-	předpona znamenající dvojný ap.; [bimetal = sloučenina/slitina dvou kovů; bicykl = jízdní kolo]; bistaibilní el. obvod];
bianko	(bianco) bílý, čistý; nevyplněný či neúplně vyplněný doklad, šek, bez podpisu/ k dodat. podpisu či jen podpis na čistém listě; - viz vakát
biatlon	(b. stihací, štafetový aj.) kombinace běhu na lyžích a střelby z malorážky [příp. běh na lyžích nahrazen během; skiarc = lukostřel. b.];
Bible [svatá] I.	Písmo svaté (lat. Scriptura sacra nebo Scriptura sancta) obsahuje několik nábož. knih v jednom svazku, např. ve vydání České Bible Kralické z r.1613;
Bible [svatá] II.	soubor posvátn. spisů judaizmu [Starý zákon] a křesťanství [Nový zákon]; hypotéza vzniku vesmíru; biblický [namět oslav. Boha]; - viz hypotéza, žalm
bibliotéka	knihovna; součástí knihoven bývají zvl. oddělení - pro disková a další média včetně filmů, též speciální archivy ; - viz archiv
bicykl	jízdní kolo, veloped; (též horská/trekingová kola, motorová kola [s pomocným motorkem], rehabilitační Rotoped aj.); - viz bike, veloped
bič	nástroj kočího/vozky/oráče aj. k pohánění tahuou a výcviku koní; jezdec. bičík; malým bičem děti švihají rotující káču); bičování = fyz. trest;
bičičtě	pružný prut biče [i přes 2 m] s okovaným držadlem (doplněním praskacím řemínkem [cca 1-2 m] vznikne bič); - viz bič
bičnout se	vyprovokovat se k vyššímu výkonu; - viz burcovat, posera, troufnout si
bidet	sedací toalet. mísa s mycími tryskami, často v kombinaci se záchodem (opatřená „prkénkem“ s víkem pro funkci splach. klozetu);
bidlo I.	kulatina – tyč/-ka, bidýlko, hřad, násada k nářadí, jako hasičský hák, na podpěrách jako klepadlo koberců či k sušení, pabuza, sloup/ stožár osvětlení,
bidlo II.	antény, vahadla, vlnkové žerdi, závory, k plavbě odrážením a k mnoha dalším potřebám; (bydlo = byt / bejvák);
biedermeier	[bidrmajer] umělecký měšťanský styl 2. čtvrtiny 19. století; - viz sloh/-y
bienále	umělecká přehlídka pořádaná vždy po dvou letech;
bifé	(buffet) rychlé občerstvení [automat, bistro, čajovna/ kavárnička/ pizzerie]; - viz kabaret, bar, té
biflovat	memorovat, učit se až zbytečně detailně nazpaměť (často vlivem mentorského vlivu školy, rodičů aj.); - viz mentor, pedagog, šprt
bigbít	(z angl.: big beat - velký rámus) keltská rock. hudba - džez - blůs [jazz, blues]; rock and roll [rokenrol], rytmus, kyтары, bicí ...]; - viz syntezátor
bigotní	(z fr. bigoterie) slepě/ fanaticky věřící, pobožnůstkářský, nesnášenlivý, netolerantní, pokrytecký člověk; - viz pobožnost
bigram	dvě [i stejná] písmena jdoucí za sebou [podobně trigram - složen ze tří písmen]; - viz kryptologie, dvojhláska

biják	(slang.) biograf/ kino, film. představení; hlavní část cepu;
bike	jízd. kolo, veloped; [biker/-s = cyklista/ motorkáři; mountainbike = horské trekové kolo; bikerský; fourcross = horský cyklocross]; - viz tandem
bikiny	dvojdílné dámské plavky; atol Bikini - jeden z Marshalových ostrovů Tichého oceánu (zkoušení jaderných pum);
balance	přehled o celkovém stavu/ výsledku činnosti k určitému datu;
biliár	kulečník (stůl s mantinely a koulemi strkanými tágem [holí]; strčená koule se má dotknout dalších koulí = karambol [ty se sčítají]); - viz tágo
binární	dvojkový; [dvojk. soustava používá jen dva symboly: 0 a 1, ano a ne, proud a bezproud, resp. mocniny čísla 2 = binární čísla]; - viz bit
binokl	optický přístroj se dvěma okuláry: brýle/ brejle, cvíkr, lorňon, dalekohled, mikroskop ...; - viz monokl, lorňon, lupa, optika, skřípec
binom	(matem.) dvojclen; (monom = jednočlen; polynom = mnohočlen; binomický ...); - viz kóta, trichotomie, triptych
bio-	týkající se živ. organismů; (biologie = nauka o živé přírodě; biologický; biopsie = odběr a vyšetř. vzorku tkáně); - viz fauna, biotop, halucinace
biocenóza	ekologicky vyvážené společenství organismů v určitém prostoru [cenóza]; - viz biotop
biograf	kino [ozvučené hlediště s promít. plátnem - v přírodě nebo v sále]; (kinetika = nauka o dráze bodů/ těles v pohybu); - viz biják, kynolog
biographie	mat. s fotogr. paměti - schopnosti návratu do pův. tvaru či barvy např. teplem [spec. textil, slitina kovů, složení barev]; - viz curriculum vitae;
bioluminescence	světélkování, spontánní luminiscence některých živých organismů [rybka neonka]; (světélkovat může i tlející pařez aj.);
biomasa	váha všech organismů v daném okamžiku v určitém prostoru; obnovitelný zdroj energie na jednotku plochy/ objemu; - viz pramen
bioplyn	hořlavý plyn z tlejícího biodpadu [mrva apod.] v neprodyšně uzavřených blocích [nejen pro ohřívání, ale i k výrobě elektřiny];
BIO-potraviny	p. neobsahující zdraví škodlivé látky [t.j. získané pěstěním, chovem a zpracováním předepsanými metodami, bez chem. hnojiv ap.];
biotop	[habitat] živé i neživé prostředí, ovlivněné a pozměněné živou složkou přírody - biotou; např. zahradní koupací bazén/jezírko; - viz biocenóza
biřic	pověřený vykonavatel úřední moci; (najatý voják: dráb, pochop, mušketyr);
biřmování	katolická svátost křesťanské dospělosti; upevnění víry (z latinského „confirmo“, tj. upevňuji); - viz konfirmace
biskup	nástupce apoštolů ustanovených Ježíšem - správce diecéze [biskupského obvodu]; (husí prdelka [má tvar biskupské mitry]);
bit [b]	jednotka informace (např. ano/ ne, plus/ minus, 1/0); 8 b [bitů] = 1 B [Byte - bajt]; vyšší jednotky: kilo-/ mega-/ giga-bajt [kB/ MB/ GB];
BitTorrent	PC klient - nástroj pro peer-to-peer [P2P] distribuci souborů [torrent], jímž jsou datové přenosy rozkládány všem stahujícím klientům;
bitumen	střešní krytina [asfaltová lepenka s tenkou vrstvou speciální drti]; živice [asfalt, těr ap.]; živičný povrch silnice ap.;
bivak	(bivac) tábor/ležení v přírodě beze stanů, nouzový kryt v nepříznivých podmínkách [horolezecký/rybář. aj. nocleh v přírodě. - bivakování];
bizam	kožíšina z ondatry, bisam - (ondatra pižmová = vodní savец z čeledi myšovitých, podčeledi hrabošovitých, původem z Ameriky);
bičr	různé tvar.: bradka, plnovous, strniště; (pejzy = licousy, lícní vousy/ kotlety, šístky/ šisy [=zakroucené pejzy]; knír/-ek = vousy pod nosem);
blít	malovat interiér nebo i vnějšek objektů roztokem hašeného vápna (např. štětkou na bidýlku); (slang.) vyblít = vše roztřískat, vykrást;
bláhový	pošetilý, pomýlený, nerozumný snílek, fantasta;
blamáž	ostuda, zesměšnění; (blamovat se = zesměšnit se, odejít s ostudou);
blanširovat	bělet; blednout/vyblednout; přikrášlovat [jídlo];
blata	místy bahnatá/rašelin. lužní louka, mokřad, slatina; (bláto = rozmočená zemina s bahnitými loužemi; bahno = usazený vodní kal);
blavajs	(slang.) nějaké jídlo - spíše nevzhledné, blaf; - viz plavajs, bluf
blábol/-ení	nesmyslné zvuky a věty opilého či bláznivého/ psychicky vyvinutého člověka; blábolit = mluvit nesmysly; - viz žvanění
blb	idiot, pitomec, tupec, hlupák, vrták, slabomyslný/ dementsní jedinec; blbiny = stupidity/ hlouposti/ vtipy; (voj.) blboun = velký ovocný knedlík;
blechy	drobný černý skákavý hmyz (paraziti sající krev); společenská hra s kolečky/knoflíky;
blejzr	(blazer) sport. jednořadové sako; dámská lehká halena [vycpaná ramena, nárameníky, velké kapsy - volný střih];
bleptat	(pejor.) mazat, rozbleptat, pobleptat, potřísnit; [bleptanina = lepivá kašovitá hmota];
bleskojistka	býv. [anténní] jistič proti výbojům blesku (se svodem k aktivnímu uzemnění); vyblejsknout = vyfotit; blejsknout se čím = předvést se/na odív;
bleskovka	závěsná petrolejová lampa s kruhovým knotem; (slang.) plešatá hlava; vyvěšená zpráva/výzva; (blesk [i kulový] = el. výboj; fotoblesk);
bleší trh	možnost koupit/ prodat/ vyměnit cokoli [starožitné, použité i nové věci - boty, textil, nářadí, součástky, známky ...];
blind	prázdný; cestování na blind = naslepo/bez cíle; odběr/ předání věcí bez placení a záznamu (freeware); (slepý „má na oku cink“);
blikání	přerušované světlo [např. semaforu/ blinkru; signalizace směru/ výstraha světelnou houkačkou vozidla ap.]; blikavý, blikotavý;
blinkání	zvracení kojenců při krmení ap. [vulg.: blít];
blistr	plastový lisovaný obal {karta} s pilulkami/léky aj.;
blíženec	dvojče, osoba sblížená; blíženec = znamení zvěrokruhu; - viz zodiak
blok I.	skupina, seskupení, kus hmoty/ dílčí objekt; (blokáda/blokování někoho = org. překážek, bránění, izolování, omezování v pohybu aj.);
blok II.	notes, zápisník/ skicák; spojené/ díly/ části/ objekty v celistvý/ kompaktní pevný či manipulovatelný celek; blok ulic; bloková pokuta; - viz frakce
bloumat	toulat se, chodit bez zájmu a cíle, nazdařbůh; (Zdařbůh = hornický pozdrav);
bluetooth	bezdrátový systém přenosu dat na krátkou vzdálenost; (podobný je infraport IrDA s dosahem jen desítek cm přímé viditelnosti);
bluf	výmysl, blud, klam, finta, pomluva, podraz, lež/ blaf (blafat/ kecat, blafovat - lhát/ vymlouvat se [snaha blafováním něco získat]);
BMX	(Bicycle Motocross) jedna z disciplín cyklistiky [závod na zpevněných kolech; začíná hromadným startem na dráze s překážkami]; - viz bike, kros
boa	kožíšinový přehoz (např. liška s hlavičkou a pacičkami) nošený kol krku přes ramena);
bob/-y I.	kovové závodní karosované saně pro 2 až 4 osoby ke sjíždění bobové dráhy [s vysokými mantinely]; skibob = sedací lyže s řídítky; (bob obecný =
bob/-y II.	luskovina/ zelenina/ krmivo); druh účesu; kakaové aj. boby; (bobek/ bobeček = oblý kousek/ hromádka; familiérní oslovení);
bobtnat	vlhkem zvětšovat objem; nabobtnalý; - viz zatahování
bodejť	přítakání, jistě, to se rozumí [„no bodejť by né“];
bodý	dobromyslný, přátelský, upřímný, čínorodý, účinný, žoviální;
bodyček	(hokej) bránění soupeři v pohybu svým tělem;
bohém	nepraktický člověk líbnutý múzou, oddávající se uměleckým sférám; - viz Bójové
bohemista	kdo se zabývá českým jazykem, historií a kulturou; - viz Bójové
boilie	druh plovoucí rybářské návnady [balonek]; - viz udice
bojkot	přehlížení, odmítání styků, izolování soka/protivníka; - viz embargo, mobbing, ostrakismus, šikana
bojler	(boiler) el./ plynový ohříváč vody se zásobníkem; - viz karma
bolerko	krátká lehká ženská vesta sahající nejdále do pasu, bolero;
bomba	puma/ mina/pekelný stroj; událost budící všeob. pozornost; posilující jídlo; sexbomba; bombardovat - let. pumami/ někoho dotazy;
bombastický	nařeknutý, nabubřelý; významem přehnaný; - viz bulvár, halas
bombírunk	vypuklina, vyboulení, vydutí, konvexní tvar; (opak b.: důlek, dolík, promáčknutí, prohlubeň, konkáva, žlábek);
bon	dluhopis, cenný papír, poukázka; (fr. dobrý [bonbon aj.]; bonmot = pikantnost , vtip, rčení či úsloví, příp. citát); - viz au pair/-s
bona fide	(lat. bona = dobrá, užitečná) v dobré víře/ úmyslu; (bona publica = ve prospěch státu/ lidu; bona vita = životodárný, prospěšný, užitečný);
bondage	(bondáž) otroctví [sexuální praktika];
bondy	státní papíry [dluhopisy] pro fyzické osoby/ občany [s nejistým vzdáleným ziskem];
bonifikace	zvýhodnění, náhrada, odškodné; - viz bonus, VIP
bonita	míra kvality či schopnosti/ užitelnosti (např. zeminy);
bonsaj	miniaturní strom umělecky šlechtěný v misce, aby vypadal jako starý strom (původně čínská technika 11. stol.);
bontón	dobré/ vybrané způsoby společenského chování; (bonbón = cukrovinka, např. Sisinka, Hašlerka);
bonus	sleva, premie, dobropis, úspěšné ukončení studia; - viz benefity, remuneration, režie
bonzák	donášec, udačák; (bonz = magnát/ šéf); žalobník, denunciant; (denunciace = udávání, nařčení, donášení); - viz fízl, špión
booster dioda	(bustr) elektronka rozkladu spojitého TV signálu u čs. TVP Mánes/Aleš z 60-tých let 20. stol.;
booster	kytarový i basový zesilovač signálu, využívající vlastností germaniové diody [ve zvuku se projevuje teplým, měkkým zesílením];
borax	tinkal [tetraboritan sodný - svářečské okysličovadlo];
bordel	nevěstinec [dům s nevěstkami/ konkubínami; pipšou, hambinec, hampejz, pajzl aj. - erotické služby]; - viz animírka, džigolo, kurva, brajgl
bordura	ozdobné lemování tkanin, nástěn. maleb, textů/knih či iluminací (osvětlení);
borelióza	[lymeská b.] svízelná nemoc vyvolaná spirochetou Borrelia burgdorferi (přenos klíšťaty apod.);
borka	kůra stromu i několik cm silná [odumřelá buňky chránící kmen]; děti vyřezávají z kůry lodičky; (dubová kůra je léčivá); - viz kůra
bortění/-cení	rozpadání/ vyborcení objektu/ podlahy/ tarasu aj. [chybné výpočty/ plány, nedodržení norem, nedbalá údržba, přetížení, přírodní síly]; krach;

bos I.	(fasádní dekorace) bosáž/rustika = opracovaný [zdobený/bosovaný kámen zdíva s fazetami aj. často nahrazenými štukem nebo profily z umělých
bos II.	hmot - bosované portály, arkády apod.]; stropní aj. prohlubeň s malbou a příp. štukovým lemováním; (boss) šéf, nadřízený; - viz šambrána
bosáky	drbáky/ žahoury/ vejmrdy - chlupaté knedlíky ze syrových brambor;
bosňák	bývalý pouťový/ pouliční kramář, nesoucí zavěšenou košatinu na prsou (prodával z ní drobnosti - kudly, tkaničky, karty ...);
bosování	vkládání obrázků [zrcadla] do tiskové strany; - viz bos
botulotoxin	smrtelně jedovatá látka ve špatně ošetřeném syrovém mase, klobásový jed - botulin; též prostředek k odstranění vrásek;
boubel	cysta se zárodkem tasemnice ap. [z nedost. tepelné úpravy potravin; tasemnice žije ve střevech, napadení se léčí antihelmintiky];
boubelatý	obtlouštělý, korpulentní; boubelíček/boubelka [boubelatý/ obézní dítě, b.-tý tvor]; - viz tělňatej
bouchací kuličky	křehké kuličky s trochou výbušniny (po dopadu vybuchují, štřílely se i prakem);
bouchoř	puchr, zbon, povrchově znetvořený ovocný plod (švestka aj.); [puchrovitost a deformans jsou příčinou kadeřavosti broskvových listů]; - viz deformace
bourák	(slang) fáro, vstrovní/drahé os. auto budící závit; (bourat - poškozovat, ničít/bořit, likvidovat [zboř. stavba, nabourané auto]); - viz asanace
bouřka	buřinka, plst. klobouk s oblou korunou a krepou; jiné: cylindr, panama, kovbojský, kónický, kastrůlek, fez, toka, slamák ...; přírod. jev;
bowden	lanko [splétané dráty/ lincy, např. ovládací, řadičí, tažná, záclonová l., svítidla upevněná na l.];
bowling	kuželky - sportovní hra s dlouhou tradicí; (ruské kuželky [s visící koulí] = společenská zahradní [nikoli sportovní] hra); hry s koulemi;
bóje	zakotvené plovoucí [výstražné ap.] těleso;
Bójové	hist. prapředkové Čechů na území Česka [odvoz. název Bohémia = Čechy]; - viz bohemista, ČR
bradla	tělocvič. nářadí [žerdě 3,5 m dlouhé na stojanech s výsuvn. drouky po 5 cm s aretací]; (bradlo = skalisko, útes); - viz brdo, nos, těl. nářadí
brach	přítel, důvěryhodný člověk, společník, náhodný soustolovník - i cizí („milý brachu“); (brácha/ bráška = bratr); - viz druh
Braille	(Luis Braille) vynález r.1829-1833 slepecké šestibodové písmo s vypuklými body pro hmatové čtení; (slepý/ nevidomý; zaslepení otvoru aj.);
brajgl	rámus a nepořádek, binec, bordel, čurbes, virvál, virčoft/-čaft, bugr; kravál, randál; - viz elent
brak	podřad. zboží/ výmět; brakovat = všechno nějak zužitkovat; vybrakovaný = vyprázdněný/ vymontovaný; brakický = poloslaný; - viz šunt, laguna
bramborové div.	maňásk. divadlo, marionety; „loutkové divadlo“ = loutky/ pimprdlata [loutkoherci nitěmi hýbou jejich údy aj.]; loutka = ovládaná postava;
branka	dvířka/ vrátka pro pěší (samostatná, ve vratech, púlená na výšku přede dveřmi do síně [proti vniku drůbeže] aj.); (gól/ banán ve sportu);
branzol	tuhá stélka (na dně boty - začíná švy a hrbolky podešve);
branže	(slang.) obor zájmů/působnost [výroby/ obchodu]; cháska, banda [zájm. skupina]; - viz chamrad, obchod
brav	vepří/prasata; staročeské slovo pro menší hospodářský dobytek (ovce, kozy, atd.); - viz brojlerý
bravurní	okázalé až riskantní předvádění dovedností; (bravura = smělost, vytrvalost, tech. dokonalost/ zvládnutí [bravurní přednes/reakce aj.];
brána	hlavní vstup do areálu (hradu, města, statku ...; prvek obrany); často má zdobený portál i vrata (veřeje); fotbalová b., brána jazyků;
brány	polní nářadí k vláčení (rozdrobení hrud, přípravě pole k setí); brány hřiště/ statku/hradu;
brázda	rýha vyoraná pluhem; řada/lavice (slang.) např. v kině [po válce lístek do první brázdy za bůra]; (rozbrázděný povrch);
brčál	barvínek menší [vždyzelená poléhavá alpínka], zesíljuje vášeň, nápoj lásky;
brdo	hřeben ktlap. stavu s řadou nití [„jedno brdo“ pro stejný vzorek; "ty brdo!"]; b. = lesnatý kopec/ chlum; brdečky; - viz váhy, spřež
brept	přeřeknutí, přebrept; brepta = kdo se mísí do hovoru/ vyrušuje [„kuš ty brepto“];
bréca	(fam.) koza domácí [ceněný zdroj mléka];
briar	dřevo ze Středomoří hlavně k výrobě dýmek [má se aspoň den vařit a rok vysychat];
brigádník	dobrovolník k výpomoci za kalamity apod. (většinou zdarma, ale je pojištěn); pracovní brigáda; brigádýr = vedoucí br.; - viz fušování
brigádýrka	nerozvratelná placatá čepice se štítkem (k uniformě aj.), příp. s podbradníkem [u jízdy]; - viz bekovka, beranice, kšilt, hučka, rádiovka
brikety	slisovaný uhelný mour či dřevný aj. suchý odpad, sloužící jako topivo; - viz peleta
brilantina	pomáda/ mast na vlasy; (brilantní = skvělý, znamenitý, oslnivý); - viz excelentní, sorela
brilant	broušení drahokam, zejména diamant, šperk; písmo velikosti 3 bodů; - viz cicero
brizance I.	tříštivost - schopnost výbušniny/ trhavy detonací rozdrtit materiál v okolí; (vysokobrizantní = vysoké účinnosti); čím vyšší brizance
brizance II.	výbušniny/ trhavy/ třaskaviny, tím citlivější vyžaduje zacházení (může dojít k samovznícení/ třesku); výbušniny typu výmet. střeliva k
brizance III.	odstřelu/ uvolňování surovin [rud/uhlí aj.] jsou méně nebezpečné, způsobují hlavně posun materiálů; - viz pyrotechnik/-a
brífink	(briefing) akce k poskytování informací novinářům aj.; - viz interview
brnění/ brň	středověká výstroj bojovníka: kroužková košile aj., později pláty/pancéřování = kyrys; (b. rukou aj. = blokáda krční páteře apod.); - viz kyrys
brod	zpevněný přechod/ přejezd přes potok/ řeku kde není most; brodění = procházení/jízda po dně toku či rybníka [očista, zábava]; brůdek;
brojení	chystání se a srovnávání proti nežádoucí skupině občanů [omezujících dosavadní zvyklosti, práva, životní jistoty a pořádky]; rozbroje/půtky;
brojlerý	původně drůbež, produkovaná rychlovýkrmem; nově jsou zahrnuta i další zvířata - králíci, ovce, prasata...; - viz brav
brouci	lezoucí i létající hmyz, velká skupina různorodé obtěžující havěti přenášející infekce; - viz desinsekte, babka, kobylka, jedovaté ...
brouzdání	chození v močálu/ v mokré vys. trávě/ v potůčku či mělčině (v botách i naboso); brodění mělkou vodou; surfování na webu; - viz brod, surfing
brownfieldy	půdy dříve urbanizované [zastavěné], ale opuštěné nebo nedost. využívané [areály bývalých továren/ podniků]; - viz area, proluka, halda
brož	připínací šperk; (podobné jsou řády, medaile, medailonky);
brožura	publikační dílo menšího rozsahu [s jednoduchou knihařskou vazbou do měkkých desek, někdy s dvojlisty k rozřezání]; (bichle = kniha);
brť	dutina stromu často užívaná včelami jako úl (odtud brtník = včelař, medvěd brtník); - viz včela, buňka, plást
brukvovitě	košťálové (brukev, zelí, kapusta, kedlubn, květák, brokolice, tuřín, řepka, ředkev ...); [proti šíření virů střídat plodiny na záhonech !];
brumendo	vyluzování zvuku písně zavřenými ústy/ hrdlem [užívá se ve sboru jako podbarvení sólového zpěvu, jako zvuková kulisa při recitaci, aj.];
brunatný	červenoohnědý/ zarudlý [obličej/ líce - zlobou/nevolí], nerudný; brunatnět;
brundibár	čmelák; bruchoun; dětská opera (složil Hans Krása, prvně ji hrály židovské děti r. 1941 v Terezíně);
brutální	násilný, páchnání hrubých násilností; (brutalita - násilí, hrubost, trýznění); - viz šikana, mobbing
Brutto	hrubá váha nákladu s obalem; Netto - čistá váha obsahu bez obalu; Tára - váha obalu; (podobně: Brutto mzda = hrubá mzda, atp.);
brvy	obočí (nikoli oční řasy) [nehnout ani brvou];
bryčka	lehký povoz k přepravě několika osob a menšího nákladu; existují i dvojkolky s jedním tahounem; - viz povoz
brynda	kdo bryndá; neurčitě/ jakékoliv pití, nápoj, nedopité slivky, patoky; rozbryndat = rozlít po troškách; pobryndat = polít; - viz bryndáček
bryndáček	slintáček, dětský náprsní chránič před umazáním oblečení, zpravidla zavěšený na krku; (slintat = poslintat slinami; uslintaný, naslinit);
bryskně	promptně, pohotově, zručně, prudce/ rychle, hrubě, hbitě/ svižně, náhle, okamžitě, ostře, nešetrně, přikře, někdy s grácií [= půvabem];
brzdit	mechanicky zpomalit rychlost, šlajfovat; mírnit se v negativních projevech [„už toho nechej, brzdi!“];
břednout	propadat se/ zabředávat do hutné hmoty/ bahna či bídý; (rozbrědlý = řídký/ rozmočený; vybřednout = dostat se z bahna/ z bídý ven);
břeží	(o koze aj.) těhotná, zabřezlá; stelná [kráva]; (březost = gravidita zvířat; zmetání = potrat u zvířat);
břidlice	ruka, tmavý loupavý nerost, užívaný jako tabulková střešní krytina; svor [zdroj zem. plynu]; (tabulka z b. sloužila žákům k nácviu psaní olůvkem);
břit	čepel/ ostří [šavle, žiletky, břitvy, nože, dláta, pořízu, želižka hoblíky, sekery, motyky, sekače, výstružníku, frézy, kosa aj.]; (břitce = ostře);
břizolit	[brizolit] fasádní stříkací písková směs (dodávána v pytlích);
BSE	Bovinní spongiformní encefalopatie = nemoc šílených krav přenosná na člověka;
bubák	mýtické strašidlo, co dělá Bu-bu-bu; zaslých tmavý zbytek květního kalichu na malvicích [jablka ..];
bubínek	litinová kankina s kruhovými pláty [pod. jsou kluby]; hudební nástroj (lat. drum - malý a velký buben, tympány/ kotle); část vnitřního ucha;
bublifuk	foukátko, využívající principu povrchového napětí a proudy vzduchu, kterým se vyplní slabá vodní/ mýdlová aj. membrána = bublina;
buddhismus	(Dhamma); evr. označení pro systémy vycházející z učení Buddy Gotamy [žil v 6. stol. před n.l. v sev. Indii; ČR - chrám ve Varnsdorfu];
budižkníchemu	lenoch, nemakačenko [má obě ruce levý; kam ho ráno postavíš, tam ho večer najdeš]; darmojed, darmošlap;
budiček	hodiny s budícím signálem; doba ranního probouzení za kuropění; hromadné buzení [např. v kasárnách - hlasem/ trubkou ap.];
budka	umělé ptačí hnízdo z prkének na stromě aj.; kabina brzdaře, hlídače, jeřábníka apod.;
budoár	vkusně vybavený dámský salonek; - viz salon
budova	dům, barák, stavba, vila, nemovitost; budování = stavění, tvoření, budovatelské úsilí; prezident budovatel = Dr. Edvard Beneš;
budžet	budget [badžit] finanční rozpočet [státní aj.]; (etát = rozpočet, stav, výkaz; [les.] podíl těžené hmoty, které neporouší podstatu lesa);
buchar	lisovací či tvářecí stroj; - viz beranidlo, hamr
buchta	druh moučniku; (slang.) holka;
buchtování	vyrývání, obracení drnů a větších kusů půdy divokými prasaty při hledání potravy [škody na polích aj.]; - viz kňour, bachyně
bujarý	bujný [např. kůň], až nevázaně veselý, divoce rozpustilý, svěží/ osvěžený;

bujení	divoký růst [nátoru, porostu]; (bujet = růst/ narůstat, vegetovat [=žít] - [vegetace = rostlinstvo. flóra]); - viz herba, nádor, onkologie, vegetace
bukanýr	námořní lapka/zloděj: pirát, korzár/privátér;
bukvice lékařská	(Stachys betonica) - bylina užívaná jako sedativum a lék na zažívání, působící povzbudivě na krevní oběh; vhodná při bolestech;
bulení	(slang.) pláč, nárek, brek/-ot; bulíček; - viz vůl
bulvár	(franc. boulevard) velkoměstská široká ulice s alejemi; (bulvární tisk = senzační novinky s obrázky, krimi, lechtivé články/ úsudky aj.); - viz senzace
bulý	rozehrávka; vhození puku/ touše rozhodčím mezi dva hokejisty;
bumážka	(rus.) osobní doklad/ papír;
bunzírování	nabývání, kvašení, kypění [např. naloženého vína/ ovoce] s přetlakem - vybuchování/ v. vzteky/ ucházení plynů/ přetékání; - viz kvas
bungalow	jednoduché vzdušné přízemní obydlí; lehká rekreační stavba s verandou; - viz ubytování
bunkr	pevnůstka, odolný kryt/ dot, pozorovatelna; (bunker-bankr = písková past/ překážka na golfu); - viz pozorovatelna
buntovat	tajně se umlouvat a něco chystat, kout pikle; - viz spunktovat, sčuchnout se
buňka I.	(lat. cellula) základní staveb. jednotka živých soustav [zejména jednobuněčná prokaryota netvořící tkáň, a jádrová eukaryota prvků a
buňka II.	mnohobuněčných organismů - hub, živočichů a rostlin], na nichž probíhají biochemické reakce; - viz celulóza, pigment
buňka III.	přeneseně: kabina, kajuta/ kóje, cela, kobka, b. včelí plástve ap.; stav. [bytová] buňka k sestavení nouzového domu ap.; - viz maringotka
buran	(pejor.) vesničan, též křupan; hnojař = (pejor) student zem. fakulty, zemědělec;
buráky	burské oříšky, arašidy (z podzemních lusků podzemnice olejné [Arachis hypogaea]);
burcovat	budit, přimět k činu, získávat, motivovat/ agitovat/ ovlivňovat/ lobovat pro něco; - viz agilní, bičnout se, troufnout si
burleska	vtipná hudebně-teatrální, drsnější komika [zahrnuje parodii, fraškovité/ bizarní přehánění, lechtivou ironii i satiru]; burleskní;
burnus	široký oteplovací plášť příp. s kapucí/ kápi; (kapuce = kápě/ pokrývka hlavy; k oděvu přišíatá či připínací k.); - viz kutna,
buryna	kravská řepa (Beta vulgaris); řepný;
bursa	váček; bursitida [bursitis olecrani inflam.] - zdrav. = zánět mazového váčku lokouby;
burza I.	místo směnného obchodu (s cennými papíry, akciemi, zbožím, známkami, ošacením aj.); prodej a směna použitého zboží [burza dětského
burza II.	oblečení apod.]; instituce, organizující trh s cennými papíry apod.; obchodní místo burzovních makléřů; - viz makléř, sekáč, dealer, obchod
buržoazie	městské obyvatelstvo; třetí stav; kapitalisté; - viz aristokracie, plutokracie
buržoust	(dobové slovo) příslušník buržoazie, buržoa/ buržuj, kapitalista; přezíravý měšťák - občan jenž ztratil spojení s lidem;
buřeň	lesní buřeň = různé traviny, byliny a křoviny/ roští [plevelné druhy rostlin se likvidují jako nežádoucí - brání růstu vysaz. dřevin]; - viz klest
buřinka	tvrdý lehký plstěný klobouk - tvrdák/ tvrdík/buřinka (za RU b. nosili tajní policajti, inteligenti i koči);
busta	[bysta] sochařské dílo - portrét hlavy a poprsí;
buš	(v golfu) křoví, špatně hratelné místo; suchomilný křovitý porost pouští a savan; - viz klest, step
butyk	obchůdek s módními oděvy, doplňky a kosmetikou; - viz sekáč
butyrometr	potravinářský tukoměr;
buzar	kulečnická technika (odraz od mantinelu);
buzerace	šikana/obtěžování, přemršt. úkolování a sledování; (buzerant = kdo někoho buzeruje; teplouš, homosexuál/gay); - viz lesbička, teplouš, gay
bužírka	elastická [izolační] umělohmotná trubička; - viz šlauch
bůra	býv. pětkorunová mince nebo státočka; po válce byly i jednokorunové státočky, z prvu německé a přerazítované česky [nebyl kov];
byliny I.	ruské lidové epické písně; rostliny s nedřevnatějícím nadzemním stonkem; sbíráme Léčivé byliny na léčiva, čaje, zábaly, koupele aj.,
byliny II.	nejznámější jsou: heřmánek, šípek, lipový květ, řebříček, třezalka tečkovaná, jitrocel kopinatý, kostival, přeslička, devětsil, měsíček;
byro /-kracie	úřadovna, užší vedení/ úřadování, (při pejor. chápání = zkonstatnělé vedení administrativy byrokraty, se zbytečnými průtahy); - viz obstrukce
Byzantská říše	východořímská říše s pravoslavným křesťanstvím jako stát. náboženstvím [v letech 395 až 1453 pokračovatelka zanikající římské říše];
byznys	(z angl.) obchod, kšeft, handl; (byznysmen = obchodník; obchodování, povinnost, úkol, starost); - viz obchod
bžunda	nezdar, kiks, trapas; též legrace, sranda, psina, přča; - viz šprým, taškář
bžutka	(fr. bijou-) bižuterie - (módní doplňky z kovů, skla, kamenů, plastiku aj.[napodob. šperků - korále, náušnice, brože, náramky aj.]); - viz štras
caddie	[caddy - kedy] pomocník hráče golfu [nosič vaku s holemí];
cajkrám	závěsná rozkládací skříňka s ručním nářadím/ náčiním [cajk/ vercajk/ vergl/ nádobičko]; (cajk/-ový = druh hrubého textilu);
calofrig	[kalofrig] stavivo ze směsi křemeliny, dřev. pilin, cementu a vápna [k výrobě tvárnice a desek];
camrat	něco potřísnit, zbytečně spotřebovat; zbytečně mluvit (vycamrat = prozradit; nacamranej = opilý);
canc	(slang.) kec, zavádějící/úchylný názor, bezvýznamný/ zmatečný dokument;
cancour	(slang.) visící / vlající otřepek/ kus hadru, provazu, ap.; - viz cár, cumel, cíp, courat, drby, hadr, fángle
capouch	(pejor.) nepřijemný/nevycválaný kluk/holka; - viz kozel
cardigan	úpletový kabátek/svetr/vesta s knoflíky či zhrhovadlem a příp. páskem k podzimnímu užití [dámský, pánský, krátký i dlouhý];
cart	(buggy) elektrické vozítko pro 2 golfové hráče s bagy;
cartridge	výměnná patrona/kazetový zásobník - náplň barvy do tiskárny; příběhové linie počít. her; - viz toner, tisk
casting	(kástyng; angl. cast = účinkující, házet, odlit) nabídka, výběr, konkurz na obsazení filmových a podobných rolí;
catering	služba zákazníkům [služby hlavně gastronomického charakteru s efektními doplňky];
cavyky	přepjaté chování, okolky, zbytečné formality/ceremonie, obstrukce, průtahy; - viz balast, byro
cálovat	(slang.) zaplatit/zatáhnout/solit děnky [peníze za útratu]; (rus. děngi = peníze);
cár	utržený , pohozený kus papíru, [nechtěného, zbytečného] dokumentu ap.; - viz cancour
cca	zkratka pro odhad/circa [cirka = přibližně/asi, od oka/baj vočko];
ccm	zkratka pro kubický centimetr [např. údaj obsahu válců motoru - JAWA 250 ccm]; (kubatura = krychl. objem [třetí mocnina čísla]; kubický);
cedr	středomořský jehličnatý strom s vonícím dřevem (užívané na tužky);
cech	spolek řemeslníků svého druhu (dbá na dodržování kvality); cechy mívají své erby/znamení; (družná sešlost [např. Cech panen]);
cechmistr	volený představený cechu [často vybaven putovním znamením - cechovním právem]; - viz společenstvo , mistrovství
cejch	značka úředního ověření/kalibrace váhy aj. [cejchování závaží, kontr. přístrojů]; značky/loga výrobců; vypálená znamení; - viz nálepky
celebrity	vážené, proslulé osobnosti, potentáti z vyš. stavů; - viz VIP
celta	plachta, stanový dílec z nepromokavé látky; celtovina = plachtovina; (calta = země - odtud Celetná ulice); - viz šapitó, cirkus
celulóza I.	buničina = polysacharid, základ buněčných stěn rostlinných tkání, nejrozšířenější organická látka na Zemi; přírodní zdroj
celulóza II.	c. jsou rostlinná vlákna získávaná: 1. ze semen (bavlny, kapoky, kokosu); 2. z lodyh [stonků] (lnu, konopí, juty, ramie, kendu, kopřivy,
celulóza III.	klejchy); 3. z listů (sisálu, manilského konopí, agáve, ananasu, aloe, rašeliny, novozélandského lnu); užití celulózy: výroba papíru,
celulóza IV.	obalových materiálů, aj.; c. je hlavní živinou byložravců, ve vodě nerozpustná; uplatní se ve všech oborech [plastový celulooid];
cement	též ciment - prášek [pálené vápence, slíny, břidlice, sádrovce aj.]; zubní tmel; cementace = tvrzení [oceli uhlíkem]; - viz beton
cemr	hřbet, šíje, záda, plece, bedra; - viz chomout, šíje, vaz
cena	směnná hodnota v penězích/valutách; (cenina = známka, kolek, los ap.; cenný papír = akcie, dluhopis, směnka, bon, šek/poukázka/plat. karta aj.);
cenit	oceňovat zboží; c. si dobrého bydla, člověka ap.; vycenit zuby;
centněř	býv. jednotka váhy, závaží 100 liber; (metrický cent [zn. q] = 100 kilogramů); - viz ccm, SI
centrifuga	odstředivka; (urychlovač element./jaderných částic [betatron, cyklotron ...]); - viz cyklon
centr/-um	střed, středisko, hlavní stan. (centrála/-ní = ústředí/-ní [řízení, topení aj.], velín); centrovat - usměrnit na střed; (elektrocentrála = zdroj el. proudu);
cenzor /cenzura	státní kontrolor/dohlížitel s právem zákazu zveřejňovat státně škodlivé informace; cenzura zaznamenaných informací; - viz veřejnost, utaj. skutečnosti
cepvat	mlátit cepem [obilí]; vycvičit/přimět k poslušnosti [vycepovat]; - viz biják
cerbulát	(zast.) mozeček [jitrnice, uzeniny]; cervulát;
cereálie	obilniny, zrniny; - viz mouka, obilniny, vejražka, otruby
cerebrum	mozek; cefalo- /kefalo- = hlava/-vový/ mozek/-zkový; - viz centr, centrum, EEG
ceremonie	obřadní zvyklosti při slavnost. příležitostech (často přehnané či nežádoucí); ceremoniál = postup obřadu; ceremoniář = obřadník;
certifikace I.	přezkoušení kvality produktů, služeb a způsobilosti pracovníků určenou zkušební dle norem + vystavení certifikátu/oprávnění k užívání/provozu;
certifikace II.	úřední ničení přebytných zásob a vyřazeného materiálu = [z]certifikování, certifikátor, c. komise;
certifikát I.	průkaz, osvědčení, potvrzení, ověření správnosti; elektronicky podepsaný veřejný klíč asymetrické šifry, který vydává certifikační autorita;
certifikát II.	CRL = seznam zneplatněných digitálních certifikátů;

cesta I.	silnice/pozemní komunikace - jedno-/obou-/směrná [polní/lesní, úvozová/v odkopu/na náspu], zpevněná [štěrková/ živičná, dlážděná/ betonová, jedno-/vice-/proudá, přímá/křivolaká, v nadjezdu/podjezdu/tunelem/po estakádě; hlavní/vedlejší, dálniční přivaděč/ spojka/
cesta II.	/objezd, dálnice/autostráda, estakáda]; (cestovní dopr. prostředky do práce/pracovní aj.; dlouhá/úporná, uzavřená c.); - viz estakáda , štět
cestovní horečka	býv. šéf okr. cestářů [cestář = uniformovaný údržbář býv. silnice obecní, okresní, státní];
cetanova číslo	(agryfobie) stres, strach z cest. letadlem, lodí ap. - napětí, teplota, průjem, zimnice, bolesti hlavy, mořská nemoc/zvracení aj.; - viz fobie
cicat	kvalita/vznětivost motorové nafty [minimálně 51]; (cetan = lineární nasycený uhlovodík); - viz oktanové číslo, opacita
cicero	sát (např. mateřské mléko z ceciku/prsu/bradavky, kojit nemluvně); (cecík = struk vemene); - viz kojná, au pair/-s, dojička
cicmat se	základní typografická/tiskařská míra [Didotův systém]: 1 cicero = 12 bodů po 0.376 mm = 4,51 mm, [2660 bodů tvoří 1 metr];
cicvár	muckat/líbat se s někým; - viz flirt
cifra	pelyněk [cicvářkové semínko = prostředek proti škrkavkám];
cifřspion	číslce, číslo; (ciferník = část hodin s čísly a ručičkami/rafijemi/rafičkami; [slang.] ksicht/obličej; ciferný = číselný);
ciglina	účetní, matematik, kontrolor, šifrant/luštitel, křížovkář;
cihlička	(něm. Ziehlklinge) škrabací ocelový plátek s ostrými hranami [k vyrovnávání dýhovaných aj. ploch];
cikán/-ka	býv. žehlička ohřívána na plotně; malá cihla (např. zlata); - viz mandl
cikorka	(pejor. cigoš/-ka) hist. pojmen. Rómů; (cikáňata - pejor. název pro klubko dětí bez ohledu na národnost či barvu pleti); - viz Róm, etnický
cimbál	pražený drčený kořen čekanky [jako bezkofeinová náhražka kávy = curifinda]; - viz žitovka
cimbuří	(zast. kobos) přenosný deskový vícestrunný hudební nástroj s paličkami, příp s pedály; souprava hodinových [věžních] zvonů;
cimprdlich	ozubené zakončení vrcholu hradby s ochozem pro stráž a obránce hradu;
cimra	přecitlivělý, bojácný [posera/bábovka], stydlivý, opatrný; citlivý = háklivý;
cingrdlátka	místnost, pokoj/kuchyně/světnice/sednice/seknice, jizba; (kvelb = klenutá místnost; bazarová prodejna); - viz krcálek, dvorana, ratejna
cink/-ování	ozdobné přívěsky, ověsky [lustru aj.]; kastaněty, chrastítka, flitry ap.; - viz flitry, kastaněty
cinta/-t	rohové spojení prkének rybinovitými čepy [na cink, polocink či skrytý cink]; (cink = [slang.] oční zákal; taj. znamení); - viz klínání, šlicování
ciraty	kdo střiká jídlo aj. kolem sebe, pocintá/pokeká okolí; (těž střikat, šplíchat/šplouchat; cintat = mluvit/ kecat/ pindat nesmysly); - viz brynda
cirkulárka	okázalosti/účelové zdržování officialitami; okolky, ohledy, cavyky, též [šikanózní/byrokratické] průtahy, obstrukce;
cirkus	okružní/kotoučová pila; (cirkulár[ř] = býv. oběžník, též morseznak; cirkulace = koloběh/ proudění; cirkulární = kruhový/kolující/obíhající);
citáty	kočovní nebo stálá aréna k předvádění zábavného programu [cvičená zvířata, artisté, žongléři, klauni aj.]; nelad; - viz šou, šapitó/manéž
citera	vypsané úseky textu z knih/dokumentů aj.; [erudovaná/hist.] rčení významných osob;
citlivka stydlivá	dřve oblíbené dřev. stolní drnkací/trsací hudební nástroj s hmatníkem a plochou ozvučnicí ;
citrusy	(Mimosa pudica) tropický keřík se zpeřenými větvičkami a lístky [při dotyku se lístky svěsí dolů a po chvíli se vrátí do pův. tvaru];
civil	ovoce teplých krajín bohaté vitamínem C (citrón, pomeranč, mandarinka);
civilizace	nevoják, civilista; civilní život, oblek; (civilní = nevojenský, neuniformovaný, necírkevní, občanský; věčný, prostý);
cizelérství	hmotné a duchovní projevy lidské společnosti v historické posloupnosti; kultura, vzdělání; - viz geolog. doby, etapy dějin, socializace, humanita
cizina	umělecké tepání a retušování [např. odlišků, užívající spec. nástroje - puncny a k upínání obrobků spec. smůlu]; - viz trambulírování
cíbek	zahraničí; (opakem je tuzemsko/-ý = vnitrostátní [podle země původu - např. polský = z Polska, český „Tuzemák“ = „rum“ z Česka]);
clo	(zast.) posměšný posunek (strčení palce mezi ukazovák a prostředník); - viz gesto, prostředníček
cloud computing I.	hraniční poplatek/daň; hraničář - Chod/válaš. Portáš; - viz akcič, karnet, ungelt, kontraband, paš, mýtné, Šengen, embargo, respicient, PS
cloud computing II.	(=obláček) model používání počítačových technologií založený na Internetu [poskytovatel služeb či programů, uložených na serverech
cloumat	tak, že cloud uživatelé k nim mohou přistupovat pomocí web. prohlížeče nebo klienta dané aplikace a používat je odkudkoliv];
cluster	někým/něčím hrubě třást/strkat sem-tam; cloumák = pohár ostrého alkoholu;
cmunda	[klastr] spolupracující systém sítě počítačů/pamětí/služeb, zajišťující zvýšení výkonu a spolehlivosti rozložením zátěže [včetně HDD];
CNC	bramborák (pochoutka - smažená placka ze strouhaných syrových brambor);
cochcárna	(Computer Numeric Control) číslíkové řízení počítačem [u obráběcích strojů, obrábění pomocí programu na děrné pásce aj.];
cookies	prostředí, v němž si každý dělá co chce; - viz anarchie, kulišárna
Cosa nostra	malé textové soubory ukládané webovým prohlížečem do předem dané složky v PC k zapamatování nastavení/přihlášení;
courat	[čti Kozza nozdra] sicilská mafie; uzavřené bratrstvo; název býv. hudební skupiny; - viz mafie
courák	zůstat pozadu/opožďovat se; ucouraný oděv od jeho šourání po zemi/v trávě; (coura/-l = špindíra/ opozdilec); - viz plandat, canc
CPI, PPI, IPD	vícezastávkový/pomalý dopravní spoj; - viz flamendr
CPO	CPI = index spotřebitelských cen; PPI = index výrobních cen; IPD = implicitní cenový deflátor, podíl nomin. a reálného produktu); - viz HDP
CRT	předválečná státní organizace Civilní Protiletcká Ochrana; později CO [pro případ katastrof, války];
crčení	(Cathode Ray Tube") - katod. trubice/obrazovka, zobraz. elektron. paprsky; (nově se užívají monitory LCD); - viz ikonoskop, LCD, HD
CT	zurčení, crkot až hrkot čtrků - stupňovitě kanoucí pramínky potůčku, tání ledu, ždímání hadru/textilu, prolínání těsněním/skulínami; - viz kolot
ctnosti I.	počítačová tomografie [rentgenové snímkování tunelem s počítačovým zpracováním údajů a vyhodnocením specialistou]; - viz MR, RTG
ctnosti II.	1 pokora (humilitas), 2 štědrost (liberalitas), 3 přejčnost (humanitas, charitas) , 4 mírumilovnost (patientia), 5 cudnost (castitas),
cuc	6 střídmost (frenum), 7 čínorodost (industria); - viz hráchy
cudnost	sladkost [c. na klacku]; cucat [sát], cucák [pejor. nedochůdče], vocucanej, ucucávat; (kousek z rozškubaného ["roztrhám tě na cucky"]);
cukání	(opak smilstva), jedna ze sedmi ctností; - viz ctnosti
cukrovka	trhnout, cukatura; [cukat se, cukat opraťemi, ucuknout, přecuknout, přestřihnout, přestřápnout;
culík	cukrová řepa (Beta vulgaris var. altissima); svízel. nemoc (diabetes) - žíznička [vyžaduje dietní stravu, hormon inzulin]; (cukrblíky = milostné svádění);
culoch/culok	cop/-ánek; spletené vlasy s mašlí či ozdobnou sponkou; (culit se = usmívat se); - viz paruka, vlasy, vrkoč, účes
cumel	(zastar.) příkladek - špalík přikládán na již upravenou plochu aby se další činnosti [ve svéráku aj.] nepoškozovala; pakna; - viz podložka
cumploch	hadrová náhražka dudlíku/šidítka; vyčínající cíp košile ap.; cumlat = dumlat, něco v puse cucat, po jazyku válet [např. dudlík]; - viz cancour, hadr
cupovat	nepořádné a neposlušné děcko [osoba];
curriculum vitae	roztrhat na drobno [nejen věc, ale i pověst člověka - zveřejnit nečestné jednání, intimnosti, aj.];
cvek	[kurikulum víté] životopis, biografie; - viz charakter
cvikat	účel, smysl, význam [„nemá to cveka“ = je to zbytečné];
cvok/-ček	štípat [štip. kleštěmi, kombinačkami]: ucviknout, přecviknout, přestřihnout, přestřápnout;
cvrkání	podrážkový hřeb s masivní hlavou; pecka k označení poddůst. hodnosti; ozdobný předmět řemení aj.; (cvok = [slang.] blázen, mešuge); - viz distinkce
cvrkot	opření palce o ukazováček - silovým uvolněním palec prudce vymrští (hra cvrkání kuliček do dülku); (scvrklý = zmenšený/smrsknutý);
cyankáli	zvuková kulisa při běžné činnosti, nebo "shon" při činnosti zvýšené něčím neobvyklým;
cykl /-us	kyanid draselný [jedovatá draselná sůl s hořkomandlovou vůní], vyvíjí na vzduchu smrtelně jedovatý plyn kyanovodík;
cyklický	oběh, pravidelně se opakující řada změn, období, etap; (obrazový/pohádkový/televizní cyklus); - viz cyklický
cyklopáska	pravidelně se opakující/členěný; (zacyklený = neukončující se), [např. čtyřtakt. spal. motor: nasání-zhuštění-výbuch-výfuk a znovu]; - viz cyklus
cyklon	vázací cyklopáska na obaly [ocelová i UH - bez povrch. úpravy či s pokovením aj.];
cykloservis	odštěd. válc. odlučovač/sekvestrant; (cyklóna = tlak. níže; ničivá víchřice/tornádo v podobě víru s okem uprostřed); - viz centrifuga, počasí, meteo
cylindr	servisní opravna jízdních kol aj.;
cynik	vysoký válcový klobouk s krempou (též skládací = klak); skleněný válec petrolej. lampy; dutý válec vůbec [např. čtyřcylindrový motor];
cysta	[cynismus = kousavost] jedná bezohledně a beze studu, pohrdá morálkou, zraňuje city druhých, zpochybňuje/zesměšňuje morální a lidské hodnoty;
čabraka	váček/měchýř; klid. stadium někt. organismů; uzavř. patol. dutina; (cystoskopie = vyšetř. endoskopem [trubic. optický přístroj]); - viz boubel
čachry	(zast. kropíř) ozdobná pokrývka koně s ornament. motivy; (lambrekýny = řasené závěsy se střapci [nad okny, postelemi, římsami]);
ČSČK	handly, měnění [členžnout, vyčachrovat/začachrovat něco; zapartykovat = se ziskem povyměňovat/vyvekslovat]; - viz čenž, šmelinář
čakan/čegan	ČeskoSlovenský Červený Kříž [založen dcerou TGM PhDr. A.Masarykovou r. 1920];
čakry	hůl se sekýrkou; horolezecký cepín; nástroj k tepání kovů;
čalamáda	(buddhismus) myšlená energetická regulační centra našeho těla [je jich 7]; proudí jimi vitální energie, která nás drží naživu; - viz buddhismus
čamara	zeleninová směs v sladkokyselém nálevu/láku; (marmeláda či povidla = rozvařené ovocné plody [náplň do pečiva, knedlíků, omelet aj.]);
čamprdlata	dlouhý slavnostní pánský černý kabát se stojatým límcem a řadou knoflíků/oliv zapínaných na šňůrky;
	navlékáci chrániče rukou z tuhé kůže [proti oděru prstů při práci s cihlami apod.];

čamrda	velký kabátový knoflík, hračka (točení na niti, vlček), rychlá ženská [lítá jak č.];
čarodějnice	ošklivá babizna [zlomyslná pohádková postava]; čaroděj/kouzelník; čarování [„cigánečko malučká pričaruj mi synečka“]; - viz čára, pálení čarodějnic
čas I.	GMT (Greenwich Mean Time) - univerzální svět. čas, jednotlivé časové zóny se určují posunem proti času GMT; SEČ (středoevropský čas,
čas II.	CET - Central European Time) čas používaný ve střední a západní Evropě = GMT+1 hod.; Středoevropský letní čas SELČ, vždy od poslední
čas III.	neděle v březnu, kdy se v 02:00 SEČ posunou hodiny na 03:00 SELČ (středoevropského letního času). Letní čas končí poslední neděli
čas IV.	v říjnu, kdy se v 03:00 SELČ posunou hodiny na 02:00 SEČ; zub času = stopy stárnutí; - viz faktor
častuška	(z ruštiny) dobová popisná písnička; - viz kuplet
čára	linka; (čáry: plná, přeruš./čárkovaná, tečk., čerchaná [střídání čárka tečka], vlnovka, barevná, stínovaná, slabá/silná, křivá/zakřivená, žíznivá ..);
čárový kód I.	prostředek aut. vyznačování dat pruhy a čísly ke snímání čtečkou/skenere; [existuje přes 200 různých č. kódů, nejznámější je EAN-13];
čárový kód II.	kromě toho existuje 40 verzí 2D (2-dimenz.) čtverc. obrázkových kódů QR, do nichž se vejde až 7 000 číslic, nebo text o délce 4 300 znaků,
čárový kód III.	skryté obrazy aj.; QR kódy se užívají i v marketingu, prezentaci, mobilech, PC aj.; užívají se i další čár. kódy - Data Matrix, kruhy ShotCode;
čechrat	natřást polehlý povrch, rozrýt/uhřabat zplihlou zem, načesat kadeře/rozcuchat vlasy, natřást/vyslunit peřiny; obracet seno; - viz kapilára
čeledín	kočí, vozka, podruh/slouha/sloužící, pacholek, chasník; - viz děvečka
čeled'	(zast. rodina); čeládka, chasa - skupina [zemědělských] manuálních pracovníků; - viz třídění
čelo	přední část hlavy/domu; č. průvodu, postele; smyčkový hud. nástroj; čelenka = módní doplněk; čelit = bránit se útoku, pomlouvám); čelní;
čenž	(change) směnárna, obměna, vzáj. výměna, čenžování ["vyčenžujem/čenžnem si spolu vohoz/voblečení"]; - viz bartr, handl, čachry
čepec	pokryvka hlavy; (přeneseně: „je pod čepcem“ = provdaná čili začepená); předžaludek přezývkavců; jídlo „Vepřový čepec“; - viz veselka
čepýřit se	rozkohoutění až se naježí chlupy/peří na těle, až plane zrak; stav přípravy k zápasu, opojení pochvalou; (podob. je protažení u koček);
čepobití	(voj.) býv. pochod se zpěvem před večerkou k ukončení dne, ve význačných dnech s hudbou;
čepování	spojení dřev/trámků na dlab a čep [pod. spojení u trámů na kámp]; (šenkování vína/piva pípou; uzavření sudu kul. čepem); - viz čepec
čerchmant	dobromyslný výraz pro čerta [„kerej čerchmant to přines?“];
černá hodinka	večerní sousedské besedování a vyprávění se zpěvy (bez svícení);
černá komůrka	rozšířená část komína s dvířky, sloužící jako udrna;
černota	zakáz. činnost (černý obchod/např. podpultový prodej [zatajeného/zcizeného zboží] či práce/výroba bez oprávnění; - viz fušování, obchod
čerpat	sát kapalinu/plyn ze zdroje ruční pístovou či elektrickou pumpou/čerpádem (do retenční nádrže, potrubí, zásobníku apod.); načerpat vzduch/síly;
čert	rotační vyorávač brambor [sběrači je musejí sbírat do košů]; pohádkový rohatý a ocasatý pekelník/satan [Lucifer, Belzebub aj.], ďábel/kazisvět;
čertík	figurka na peru vyskakující z kazety; skákající a prskající tenké ztuhlé pyrokapy ke škrtnutí jako zápalkou;
čertit se	zlobit se, durtit se, remcat, být nespokojený a nabroušený k pomstě;
červ I.	(helmint) mnohobuněčný organismus z kmenů ploštěnci (Platyhelminthes), hlístice (Nematoda) a vrtejší (Acanthocephala) s hadicovým
červ II.	tělem bez údů a kostí; jsou to hlavně paraziti živočichů a larvy hmyzu - v ovoci, houbách, mase i ve vodě; - viz červivost, roupý
červ III.	zločinný počítačový program automaticky rozesílající svou kopii a postupně ovládající síť; - viz hekr, PC
červánky	zapadajícím sluncem rudě ozářená obloha;
červivost	příčinou č. ovoce je hmyz [obaleč, vrtule třešňová aj.]; (plicní aj. červi = hlístice [nematoda, dirofilaria] přenosné na lidi); - viz červ
červík	zajišťovací šroubek [upevnění kliky dveří aj.];
červotoč	nenápadný (až 3 mm) brouček - vrtá do dřeva (nábytku) chodbičky a tím ho ničí;
čeřen	zvedací čtvercová rybářská síť napjatá oblouky prutů;
čeření	zvlnění hladiny rybníka; rozčeřit stojatou vodu či povrchový žabinec aj.; vyčeřit činidlem kalnou vodu;
česáček	sáček s kovovými zuby na bidýlku (k česání ovoce z nedostupných míst);
český masiv	[celé Čechy s pohran. horami až po Karvinou] Č.m. byl v základu vybudován Hercynským vrásněním již v karbonu; - viz geolog. doby
česlo	vstupní otvor včel do úlu [opatřený práhem]; uzávěr mezi žaludkem a medným váčkem včely; na říčním jezu ap. chytá naplaveniny;
češka	(obj. míra) = 1,44 litrů; (čěška/jablko - lat. patella = kost tvořící přední část kolenního kloubu);
četníci	policisté za RU a ČSR, žandarmérie; - viz vachmajstr, žandarm
čibuk	lulka ke kouření tabáku držená zuby, často s vloženým filtrem a krytem; - viz pipa, fajfka, kouř
čičurky	drobné ouchomýtky, figurky, cerezpetičky, miniaturní (na poličkách, na nábytku a za sklem);
čihadlo	myslivceký vysoký posed aj.; (číhat, vyčíhat si někoho = sledovat/pozorovat);
čilimníky	listnaté opadavé nebo stálezelené kvetoucí dřeviny/keře - zahradní kultivary (štědřenec/zlatý děšť, pod. janovec aj.); - viz listnaté keře
čina	hrozně počasí („ani psa bych do té činy nevyhnal“); (čina = kořeněné vepř. „nudličky“ se zeleninou; Čína 2010 - 1 338 612 968 obyvatel);
činčila	horský lesní hlodavec [chovaný pro kožky]; (pod. je svišť; vodní hlodavci = bobr, krysa/nutrie, ondatra, želva);
činel	párový bicí hud. nástroj [vypouklé mosazné kulaté plechy], bijící dutým cinkavým zvukem - o sebe, nebo paličkou;
činidlo	nějaká substance užitá v chemické reakci k žádoucím změnám [např. k vyčeření kalné vody, k získání chem. látky z média aj.];
činohra	div. hra/drama [vlastenecká, klasická, romantická či se scénickou hudbou]; divadelní soubor;
činžák	nájem. byt. dům; (činže = platba za užívání bytu a s ním spojených služeb; nájemné); (nájemník/-mce = uživatel bytu/objektu; podnájemník);
čip	miniaturní elektrosoučástka s integrovanými el. obvody k určitému účelu [počítačový procesor apod.]; (integrace = celistvost/splynutí); - viz PC
čiperný	hbitý, bystrý, čilý, „čipera“;
čižba	lovení ptáků tenaty (osidly, třídlínnými sítěmi); - viz tenata
čipek	(uvula palatina) zadní výčnělek měk. patra úst; fotoreceptorická buňka v oční sítnici; (cervix uteri) děložní č. [hrdlo]; řitní léčivo;
číselnice	kotouč/tlačítka. sada k volbě tlf. čísla apod.; (numero/No = číslo; [pejor. „ty seš taky číslo/numero“]; progr. číslo/výstup); - viz taster
čít	čout, čítí, čívat, vnímat svými smysly/nervy; čítí, čidlo/snímač; [slyšíš?/poslyš! = (slov.) „čuješ? počůvaj!“]; - viz senzor, receptor
článek	díl, součást nějaké věci, např. textový, řetězu, prstu, sestavy, baterie, díl celku, výroby, jednání; roz-/ článkování = roz-/ dělení;
člunek	součást tkalcovského stavu (k prošlupu útku osnou); součástka šicího stroje s cívkou [spodní nitě];
čmárat	dělat různé stopy tužkou/barvičkou i třeba prstem aj. na jakémkoli podkladu [něco počmárat, pokreslit/skreslit, začmárat k nerozeznání; rýt];
čmelčí	drobní drůbeží cizopasníci; [jiní jsou vši, mušky, roztoči];
čmoud	nežádoucí kouř/dým; též čoud (čadit, čoudit i čmoudit, začouzení); kouření; (kouřovod = komín); - viz kouř, čvaňhat, fajfka, retko, vajgl
čnit	tyčit se/strmět/trčet do výšky /přečínvat/vyčínvat/ čouhat/vyčuhovat odněkud [náklad z korby aj.]; skalní výčnělek = nos/útes;
čochnit se	vzájemně se pošťuchovat (počochnit, rozcuchat vlasy); bahnit si/č. se ve vodě; čochtan = pohádkový hastrman/vodník;
čokl	(slang.) pejsek, psík/-ček, pudl, voříšek; - viz pinčl, pes
čokoláda	delikatesa z bobů kakaovníku [pův. z j. Ameriky] a přísad [kakaové máslo, cukr a lecitin; levné druhy obsahují náhražky];
čóro-móro	směsice [např. zelenin. salát]; (čáry-máry-fuk/čuri-muri-fuk - veselé rčení kouzelníka dětem); vyhrůžka [„udělám čóro-móro“]; - viz čára, čarodějnice
čouhat	vyčínvat (kámen na cestě, nohy z kalhot/posteje); přečínvat (přečuhovat do šířky/dálky přes okraj); - viz čnit
ČR	Česká republika/ Česko, čl. stát EU a OSN; ČR [rozloha 78 866 km², 1.1.2011 měla 10 532 770 obyv., 14 krajů se 77 okr., 6 331 obcí];
ČSA	pův. České státní aerolinie;
ČSAD	pův. Československá státní autobusová doprava;
ČSD	pův. Československé státní dráhy [ČD = České dráhy]; (BMB-ČMD = Českomoravské dráhy za Protektorátu);
ČSR 1	Československo 28.10.1918] 1. Čs. republika [Čechy, Morava, Slezsko - část, Slovensko a Podkarpatská Rus] do 29.9.1938 - Mnichov - zrádná
ČSR 2	konference Německa, Anglie, Francie a Itálie; došlo k odtržení čes. pohraničí, Slovenska; vznik 2. republiky: Čechy a Morava - 1. října 1938 -
ČSR 3	14. března 1939 - pouze 167 dní. Protektorát Čechy a Morava (německý zábor a okupace) - 15.3.1939; dne 16.9.1940 byl Protektorát připojen
ČSR 4	k Velkoněmecké říši a Německá okupace pokračovala do konce 2. světové války - do dne osvobození - 9.5.1945. 3. republika: ČSR od 9.5.1945
ČSR 5	[ale 29.6.1945 premiér Zd. Fierlinger předal Podkarpatskou Rus SSSR]; 11.7. 1960 došlo k přejmenování na ČSSR [Československá socialistická
ČSR 6	republika] a 28.10.1968 byla vyhlášena ČSFR [Československá federativní republika]; ČSFR byla 1.3.1993 rozdělena na Českou republiku
ČSR 7	(Česko) a Slovenskou republiku (Slovensko). Tak vznikla naše 4. republika [ČR];
ČSR 1918-1938 I.	rozloha: 140 508 km², společ. hranice v km: Německo 1 545, Rakousko 549, Polsko 1984, Rumunsko 201, Maďarsko 832; Celkem 4 111 km²;
ČSR 1918-1938 II.	počet obyvatel r. 1930: 14 729 536;
ČSR 1947	rozl.:127 826 km², hranice km: Německo 905, Rakousko 570, Polsko 1 390, SSSR 98, Maďarsko 678; Celk.: 3 641 km; obyv.=12 196 730;
čtvrtec	měřička = objem 5,8 litrů; plocha 1,8 arů = 6 x 30m;
čubička	psí způsob plavání; fenka; [čuba = psice, fena; čubka = (pejor.) fena; záletná a hádavá žena];
čubrnět	překvapeně zírat, čumět, čučet, vejrat, koukat, hledět, pást se pohledem; - viz hledět

čudlík	(slang.) držátko, ovládací páčka/knoflík, bazmek, hejblátko;
čuchometr	(slang.) nos, „frňák“ či „rypák“, „raťafec“; (čenic, čichat = čenichat/čuchat, „čuchni si“ [k zaťaté pěsti]);
čumil	zvědaivec, vejř, zevloun; - viz kibic, vejrat
čumkarta	(slang) pohlednice, pohled;
čuně	šmudla, špindíra, čuník/prase/-átko, umouněnc, smolíček usmolenej;
čundr	(slang.) výlet do přírody/pod širák, rajs/rajz/lustrajs, túra; vandr [cesta za zkušenou];
čupr	hbitá a řádná (panská služka); (čupřiny = dětské rozčuchané/naježené vlasy);
čutat	(slang.) hrát si kopanou; - viz hadrák
čutora	butelka/cestovní - polní láhev/feldflaška; - viz esšálek
čůrek	tenkým proudem vytékající kapalina; (vyčůrat = vymočit, vykonat malou potřebu/stranu [vulg: vychcat]; dětsky: lulat/cikat = čůrat); - viz stolice
čvachtat	šťouchat/šlapat vodou/blátem a tím vydávat zvuky; (žďuchat = roz-/šťouchat, rozmělnit, na-/pěchovávat); - viz šťuchadlo, tágo
čvaňhat	kouřit či jen žít cigáro/doutník = čvaňhák/žváro; kecat/plkat; učvaňhanej; - viz bagovat, šňupání, kouř, viržinko
dabing	nahrávání překladů k filmům aj.; dabovat/alternovat; dublovat = zdvojovat; - viz debl, alternativa
dadaizmus	avantgardní umělecký směr [od roku 1916 do poloviny 20. let 20. století], dada; [hledání východiska ve strachu z války; přehánění až úpadek];
dafnie	vodní blechy, až 3 mm drobní sladkovodní korýši, hrotnatky [přirozené krmivo pro většinu ryb]; - viz nítěnky
daktyloskopie	nauka o kožních lištách [užívaná k identifikaci osob, zejm. podle otisků prstů]; - viz identita, DNA
dales	bída, finanční tíseň;
damping	(dumping) důsledek nadvýroby [levnější prodej vyváženého zboží za hranicemi než ve státě výroby, příp. prodej pod výrobní cenou];
dampr	(dumpr) vozidlo k místnímu přemísťování/vyklápění zeminy aj.;
dančice /daněla	samice daňka [nemá paroží, kdežto daněk má velké lopatovité paroží; mládě je danče]; (dan = stupeň zkušenosti hráče);
darling	[důvěrné oslovení] miláček, drahoušek; - viz nautila
databanka	PC software a data/ záznamy na nosičích různého typu k běžnému užívání i zálohy, patřící jednomu vlastníkovu či instituci; - viz masmédiá
datlování	neumělé psaní klávesnicí;
dálkoměr	inteligentní přístroj k přesnému měření vzdálenosti laserem nebo ultrazvukem [náhrada měřítka a pásmových měřidel];
dálkovod	vodovod, parovod, produktovod [plyn, ropa, chemikálie, různá média ap.];
dálnopis	(hist.) klávesový stroj s typovým košem k psaní textů [na pásku či listy] s dálkovým přenosem el. signálů [Baudot];
dealer	(z angl. - čti dýler) obchodník/prodejce, zprostředkovatel/jednatel/makléř; - viz distribuce, burza, obchod
debakl	velká prohra, úplná porážka, neúspěch, pohroma;
debet	dluh; záporný zůstatek na účtu; levá strana účtu, má dáti;
debl	(double) [např. v tenisu] čtyřhra = hra ve dvojicích; duál = dvojitý; double = kočičí/faleš. zlato; - viz dabing, duplikát, simpl, singl, stereo
decentní	slušný, jemný, přiléhavý, nevťiravý, zdrženlivý, nenápadný [nejen člověk, ale třeba klobouk];
decibel	(dB) logarit. jednotka pro měření hladiny intenzity zvuku; měřítko podílu dvou hodnot, uplatňované v akustice [zvuk TV = do 60 dB];
decimálka	přenosná páková váha se závažími (k vážení pytlů, košů, nádob, beden aj.); - viz SI, váha
decimovat	např. mořením hladu, opilstvím, užíváním drog, šikanou, nedbalostí; (decima = desítkový interval);
dedukce	odvozování a usuzování z výzkumů k utvoření závěru;
de facto	podle skutečnosti; (de iure = [de jure] = právně/podle práva; de luxe = luxusní, přepychový);
defekace	vyprazdňování, odstraňování stolice; - viz stolice, mrva, fekálie, sračka, moučnicka, čůrat
defekt	porucha [např. prasklá pneumatika, vada na vzhledu]; - viz transplantace
defenestrace	vyhození [místodržitelů Martinice a Slavaty a písaře Fabricia] z okna [pražského hradu - počátek husitské revoluce 30.7.1419];
defilé	slavnostní pochod před tribunou [defilírka, defilovat před potentáty]; - viz štafáž, špalír
definice/-ovat	význam pojmu, výrazu / stručně objasnit obsah; (definitiva = být. ustanovení trvalého pracovního poměru ve státní službě);
deflorace	protržení panenské blány [hymen, slizniční řasa, částeč. kryje poševní otvor a chrání proti infekcím; lze koupit umělou p. blánu]; - viz panna, panenství
deformace	znetvoř., pomačk., změna objemu a tvaru vnější silou, přetvoř./poškoz.; deformita těl. orgánů, zásad/ myšlení; - viz devastace, bouchoř, psychopát
defraudace	zpronevěra [cizení služebních financí {pokladníkem = defraudantem} apod.];
degenerace	zrůchnutí vývojem [degenerovaná kloubní pouzdra a vazy, degenerovaný rod/tvor];
degradace	snížení, např. hodnoty; [zbavit hodnoty = degradovat]; - viz eskalace, gradace
dehonestovat	zneucitit/urážet/pomlouvat; dehonestace hodnot/občanů;
dejmy	kovářské měchy k výhni; (dejmat/dýmat, nadýmat/nadouvat/nafukovat [se], foukat, náfuka); - viz fuk, ducat/naducaný, duchna, kouř
dekadence	úpadkovost, uměl. směr zač. 20. století, bohémský pesimismus;
dekadický	desítkový; (desítkář = vedoucí skupiny, skupinář);
dekalo	ztráta na hmotnosti vysycháním apod. [řešená přívazkem či slevou]; kalo;
dekameron	příběh/-y deseti dnů, soubor deseti příběhů [např. Bocaccio];
dekl	příklop, poklop, víko;
deklamace	přednes [rétorika]/ výstup, deklamování, interpretace; rytmodeklamace, melodram; recitace, recitál apod. - formy veřej. projevu;
deklasování	pokles /ztráta důvěry/postavení; (deprive = neuspokoj. důlež. psych. či fyzické potřeby; cit. strádání; chudoba); - viz emoce
deklinace	sklon, náklon; úhlová vzdálenost hvězdy od rovníku; výchylka magnetické střílky; skloňování; - viz slunovrat, azimut
dekolt	odkol (decotum) pevné drogy [kořeny, kůra, semena, dřevo či lodyhy - musí být vyvařeny, aby se uvolnily jejich obsahové látky];
dekolt/-áž	obnažení ženského hrdla, šije a horní části trupu, zejména poprsí, hlubokým výstřihem oděvu;
dekorace	ozdobné/dekorativní doplňky; divadelní ap. výprava [např. kaširované předměty, rekvizity, stavby/kulisy, praktikáble = skládací stupínky];
dekorování	(slavnostní) udílení/propůjčování vyznamenání (medailí, řádů), cen, aj.; dekorovaný porcelán [cibulák, henrieta aj.]; - viz dekórum
dekovat se	odejít, zmizet z očí; (děkovat = projevovat vděčnost; bohudík; děkovat se = po nějakém vystoupení obečtenstvu aj.); - viz šarivary
dekórum	zachovávání společenských zvyklostí (dodržovat d. v jednání); dekorovat = vyznamenávat řády/medailemi; - viz dekorování, protokol
dekret	úřední ustanovovací listina, nařízení, nařizovat dekretem; nadekretovat; (oktrojovaný = vnucený, nařízený);
delegace /-ování	přenesení pravomoci/zmocnění; poselstvo/deputace/mise; zvolený/vyslaný/pověř. člen/delegát/zást./parlamentář skup./týmu; - viz deputát
deligatesa	delikatesa, lahůdka, labužnická specialita; - viz catering, dezert, gurmán, gastronom, pikantní, delikátní
delikátní	jemný, lahodný; jemnocitný/taktní; ožehavý, choulostivý, ošemetný, citlivý, vyžadující obezřetnost; - viz deligatesa, dezert, delikt, překérní, sublimní
delikt I.	(delictum - vina, zločin) poklesek, provinění, porušení zákona/práva, přečin/zločin; důsledek protiprávního jednání; (delikvent = viník,
delikt II.	provinilec jenž spáchal delikt; corpus delicti = předmět doličny); - viz relikv
delimitace	určení / vymezení působnosti - hranic [při dělení majetku]; rozhraničení; (demarkační čára = linie oddělující soupeřící státy/vojska);
delirium	zmatenost, oblužená vědomí, duševní onemocnění - kvalitat. porucha vědomí, [„d. tremens“ - chron. alkoh. otrava]; - viz demence, halucinace, iluze
demagogie	argumentace překroucením faktů s cílem získat přízeň posluchače podněcováním jeho citů, hrdosti, egoismu, předsudků ap.; demagog;
demarše	diplomat. protest/zárok; - viz dementi, edikt, komuniké
demence	duševní nemoc - oslabení rozumových schopností v důsledku degenerativních přeměn mozkové tkáně; dementní osoba; - viz amence, delirium
dementi	úřední popření nebo vyvrácení/odvolání zprávy; dementování [příp. s omluvou; dementovat = popírat, vyvracet {chybnou informací}];
demižon	větší skleněná baňata nádoba s hrdlem, opletená proutím, s jedním či dvěma uchy;
demo-	první část složených slov mající význam lid/lidový; (demo = demoverze); - viz demonstrace , demografie
demobilizace	postupný návrat mobilizovaných vojsk do civilu, zpětný přechod na mírové hospodářství státu a likvidace válečných škod;
demografie	věda zabývající se reprodukci obyvatelstva, výzkumem lidských populací; [demografický; demogr. údaje/data];
demokracie	vláda lidu; systém institucí dělby činností a delegování moci - přímé/rovné/tajné volby, lidová kontrola; prioritou je člověk;
demolice	likvidace/bourání objektů; - viz asanace
demonstrace	[veř.] ukázka; (manifestace, protestní/vzpomínk./volební ap. akce/ shromáždění - tábor lidu/ stávkujících); - viz mítink, monstrozní
Den armády I.	býv. stát. svátek [6.10.1944 1. čs. arm. sbor na vých. frontě překročil Karpatsko-dukelský průsmyk]; Nynější Den a. je 30.6. - kdy r. 1918
Den armády II.	naši legionáři v Darney [Francie] přísahali věrnost budoucímu čs. státu; - viz ČSR
dendrologie	nauka o dřevinách [dřevo = lignum]; dendrolit = z kameněle dřevu; lignát = lis. dřevotřísk. [izolační] deska; - viz hobra, heraklit
denudace	snížování zem. povrchu/obnažování podloží horniny [zvětrávání, svahové pohyby/přesuny hmot a eroze]; - viz reliéf, metamorfóza, eroze
denunciant	udavač, donašeč, kolaborant, bonzák, nasazený špión; - viz bonzák, špión

deodorant	tělový sprej proti pocení a zápachu; - viz odér
departmán	(department) označení úseku, odboru nebo oddělení ve státním úřadu; (departement = území/oblast pod vzdálenou správou země);
dependance	(dependant/detachment) závislost/oddělení; (d. = ubytovna aj. mimo centr. budovu, přístavek/pobočka); - viz detašovaný, filiálka, expozitura
depilace	kosmetické odstraňování nežádoucích chloupků, vlasů; epilace;
depo	(depot) skladiště; hajcunk/výtopna lokomotiv; místo k ošetření soutěžících vozidel; (deponovat = uložit, dát do úschovny/banky);
depozitum	(depo-sit/zit) vklad, vložená částka; uložená věc či peníze; (depozitář = sklad, uloř. sbírky); - viz depo, filiálka
deprese	pokles; skleslost, pocit sklíčenosti; prohlubeň/proláklina; (opak elevace/zdvihu); - viz soufl, stres, migréna
deprimace	znepříjemňování, znejišťování někoho [„neuspořádané prostředí nás deprimovalo“];
deputace	poselstvo, delegace; vyslaná skupina vyjednavaců/zastupitelů; deputant = delegát; - viz delegace, mise, parlamentář, deputát
deputát/-ník I.	naturální přiděl; ([pod-]deputátník = zaměstnanec s část. natur. kompenzací výdělku); - viz delegace
deputát/-ník II.	nájemný stálý či sezónní pracovník (panského dvora aj.) za smluvní bydlení a naturalie (směl si chovat domácí zvířata); poddeputát;
deratizace	aplikace prostředků proti šíření chorob hlodavců; - viz asanace, insekt, brouci
derivate	odchýlení [např. snos střely], úchylka, pojem matem. analýzy; (derivát = odvozenina, sloučenina odvoz. od zákl. molekuly/látky; derivativní);
dermatitida	(derma = kůže) kožní onemocnění [např. ekzém, vyrážka, furunkl - nežit, ohraničený hnisavý zánět, vřed]; - viz alergie, venerický, lupen
dermiéra	[dermyéra i dermiéra] poslední představení/uvedení; (debut [herce/zpěváka] = první vystoupení, zaháj. éry, debutovat); - viz šot, spot
desktop	(desktopový počítač) je klasický stolní počítač [na rozdíl od notebooků (přenosný počítač) nebo iPadů aj. s omezeným vybavením];
desperát	zoufalec, zoufalý odvážlivec, psanec, bandita - [Robin Hood, Ned Kelly, aj.];
destilace	zkapalnění par vroucí kapalinou ochlazením [k získání kapalin o žádaném bodu varu, např. lihovin]; - viz termika
destinace	místo určení/cíl [při cestování letadlem apod.]; (predurčení, osud; (departure = odjezd/odchod, dep. flight = odlet); - viz arrivee
detašovaný	např. odděl. pracoviště/provoz [detašmán] s omez. spektrem služeb aj.; org. součást vzdál. pracoviště vyššího typu; - viz dependence
detašování	chemické čištění skvrn - předúprava při výrobě textilií; detašér = čistič skvrn;
detekovat	zjišťovat, odhalovat detaily; (detektiv = vyšetřovatel; zast. profous/zalářník); z frekvenčního pásma d. hledaný signál; - viz detektor, senzor
detektor	aparát ke zjišťování lži, dat, kovů, zdr. funkcí, frekvencí aj.; jako d. býv. krystalek [přijímačů] byl užít krystal galenitu s péroovým hrotem;
detence	zadržení či zadržení; právní stav [ovládání cizí věci; detentor = vlastník věci, držitel]; detenční ústav [pro nenaprav. zločince]; - viz držba
detendér	zkapalňovač plynů; (detenze = uvolnění tonusu [svalového napětí]);
detergent	syntetický čistící prostředek [např. k praní, chemické likvidaci výměšků ap.]; - viz macerace
determinace	vymezení, určení [pojmu, směru vývoje], vztah mezi určujícím a určovaným; determinování;
detonace	spalování nadzvukovou rychlostí, kde rázová vlna destruuje (ničivým výbuchem/třeskem = destrukcí) okolí; - viz pyrotechnik
devalvace	snížení zlatého obsahu/kurzu, měnové parity peněžní jednotky; (revalvace = zhodnocení, zvýšení směnného kurzu měny);
devastace	ničení, pustošení, plenění; - viz decimovat, plení
developer	realitní agentura/kancelář/služby, realitka; zprostředkovatel [prodeje nemovitostí aj.]; - viz realita, komisionář
deviant	úchyl/-ák, pachatel amorálních/ nemorálních činů; (deviace = odchylka, úchylka); - viz sadismus
dextrin	prášek získaný okyselením bramborového nebo pšeničného škrobu [užívaný k přípravě lepidel a také v hutnictví, papírenství aj.];
dextro-	první část slov mající význam pravo- [opakem je sinistro-]; dextrotropní = pravotočivý;
dezentyrovat	dezertovat, svévolně/svémocně se vzdalovat/zběhnout (porušit [voj.] přísahu/předpis zběhnutím); dezertér/desertér = zběh; - viz dezert
dezert	zákusek, poslední část/závěr menu; d. víno = s vysokým obsahem alkoholu a cukru; desert; - viz deligatesa, dezentyrovat
dezinfekce	ničení vegetativních mikroorganismů chemickými a fyzikálními prostředky; prakt. péče o sterilizaci/čištění živ. prostředí; - viz asanace
dezinformace	(lat.: de = od, informare = vzdělávat/upravovat) lživá/klamná/falešná informace/septanda k ovlivnění úsudku a názoru; desinformace;
dezinfekce	aplikace chem. aj. prostředků k hubení a odpuzování škodlivého hmyzu k zábraně přenosu chorob;
dezolání	špatný, neutěšený, zoufalý, žalostný, hrozný stav [„pod obraz“];
dezorientace	ztráta orientace, bezradnost, záměrné uvádění koho ve zmatek; dezorientovaný, dezorientovat; desorientace;
démon	dobrý nebo zlý duch/dábel; (demonismus = víra v demony, démon. síla/moc; demonizovat = přičítat vlastnosti d.); - viz spiritismus, okultismus
dědek	stolice s nožním upínáním obrobku (k domácí výrobě dřevěných pomůcek a potřeb [sedačky, hrábě aj.]); děd/kmet/stařík; (pejor.) prdola; - viz senior
děkan	akademický hodnostář - vedoucí fakulty VŠ; katolický duchovní/farář; d. = (slang.) díky, poděkování;
dělat I.	pracovat (dodělat - dokončit; nadělat - forotu, ostudu, dlhu; nedělat - hlouposti, chyby, nic/zahálet; obdělat - pole, maso; oddělat - odkryt,
dělat II.	ubit; podělat - pokálet; předělat - změnit; přidělat - zvětšit, připevnit; sdělat - shrnout, sejmout, složit; udělat - vyrobit cosi/věc, pořádek;
dělat III.	mistra; vydělat - peníze/vejďdlek, kůži; zadělat - těsto, zamontovat, zatarasit, zamazat; atp. - užívat různé předpony); (DS = dělnická strana);
děloha	(uterus) vnitřní [plodová] část ženského pohlavního ústrojí;
děrný štítek	médium k děrování a pneum. čtení textů ve spec. kódu [KOI, DKOI aj.] k počítač. zpracování a přenosu; obdobou je děrná páska;
děropáč	masivní truhlářské/tesařské páčící dláto;
děrovačka	kanc. pomůcka k děrování dokumentů [k zakládání do šanonů aj.]; d. děrné pásky/děrných štítků [k počítačům]; - viz šanon, periférie
děvečka	služka; (holčička/děvčátko/dívka od naroz. do 12 let; od 12 let dívka/děvče; od 15 let děva/slečna; od sňatku paní/žena); - viz panna, seriózní
di-	předpona znamenající dvojí [dioda = elektrónka či polovodičová součástka se dvěma elektrodami; dipólová anténa aj.]; - viz bi-, dioda
dia	diapozitiv; (DIA = označení vybraných potravin pro diabetiky [= nemocní úplavicí cukrovou - diabetes]);
diafragma	clona, membrána; přepážka, mezistěna, blána; - viz membrána, šaltr, plenta, závěrka, filtrace
diagonála/-ní	úhlopříčka/úhlopříčný směr; (srovnej: vodorovný-horizontální, svislý-vertikální, diagonální-příčný);
diakritika	písmena s d. znaménky [vinovka/tilda, přehláska, tečka, čárka/háček/kroužek, stříska, ocásek „Husova“ nabodenička];
dialýza	rozklad, oddělování látek procházejících organic. blánami; lék. odstraňování zplodin látkové přeměny z organismu při selhání ledvin;
dialog	rozmluva, střídavě pronášené řeči dvěma mluvčími, nejčastěji debata s argumentací k dojednání záměru; opak monologu; - viz koncil
diaspora	rozptýlení; náboženská etnická skupina/podskupina na cizím území; část rostliny zajišťující oddělené rozmnožování; - viz etnický, spora
diblík	pokvítel, vyzývavě veselé stvoření [dívče/mládenec]; (smrkáč = usmrkanec [protivný dětský komentátor/provokatér]);
didaktika	teorie vzdělávání/učení; (edukace = výchova); - viz encyklopedie, praxe, teorie
diety	cestovní výlohy; (dieta = konzumace pouze povolených druhů a množství stravy, neškodících nemocnému); - viz dia
diesel	(dle něm. vynálezce Diesela) dieselový/vznětový motor [spaluje naftu či mazut];
diference	rozdíl/neshoda; diferen-[č]/t]-ní = roz-/dílný/-dílový/-lišovací; diferenciace = rozlišování; - viz diferenciál
diferenciál I.	skříň s převodovým ozubeným ústrojím [přenáší sílu z motoru na kola vozidla a umožňuje jim otáčení různými rychlostmi]; skládá se z
diferenciál II.	talířového kola, satelitního kola, vstupního hřídele, kuželového kola, výstupního hřídele a planetového kola]; aby se kola ve složitém
diferenciál III.	terénu neprotáčela, lze dělení poměrů otáček blokovat; (matem.) nekonečně malý přírůstek proměnné veličiny;
difrakce	ohyb; (ohyb vlnění vznikající při průchodu otvorem nebo kolem překážky);
difterie	záškrt, závažné infekční onemocnění [vyvolané Corynebacterium diphtheriae];
difuze I.	proces rozptylování se částic v prostoru [pohyblivé částice difundují až vyplní celý prostor, takže vyrovnají koncentraci]; [difuzéry se
difuze II.	užívají např. v technice [spal. motory, k fotoblesku], kadeřnictví [fén s difuzérem], proti komárům [kapesní bezbat. difuz. chránič] aj.;
digestoř	odsávač pachů aj. [nad kuch. kamny, v laboratoři apod.];
digitalizace	převod analogového [-spojitého] signálu na digitální [= číslicový]; (digit = prst/palec); - viz numero
DIK / dik	držitel investičních kuponů z období privatizace národního majetku [1992,1994 v ČR];
diktáfon	přístroj k nahrávání/přehrávání zvuků s výměnným médiem [příp. s pedálem k posuvu média pro přepis na stroji aj.];
diktát	nařizování/projev totality, přikázaná/"mušená" činnost nestrpící odporu; hlasitá mluva/čtení za účelem zápisu slyšeného textu; dikce;
dilatace	roztážení/zvětšení materiálu vlivem teplotních změn [aby nedošlo k zborcení staveb/kolejí aj. vytvářejí se umělé dilatační spáry];
dilema	rozpaky; obtížná volba mezi více vzá. se vylučujícími možnostmi; - viz koma, rozpolcený
diletant	neodborník, samouk, nedouk; - viz amatér, profesionál, laik
dimenze	rozměr; (předimenzování = zvětšení/přemrštění [velikosti, bezpečnosti aj.]); - viz 2D, 3D
dioda	elektrónka či polovodičová dvouelektrodová el. součástka [usměrňovač, může reagovat na světlo - fotodioda, či svítit - LED dioda];
dioptrie	jednotka optické mohutnosti sférické čočky [síly brýlových skel, kterými se koriguje dioptrická krátkozrakost či dalekozrakost];
dip	namáčecí omáčka [olej, kečup, majonéza aj.], do níž se namáčejí kousky jídla [sýr, čipsy, smaž. chleb. kulíčky ap.]; - viz dresink
diplom	dokument osvědčující udělení titulu [PhDr., Ing., diplomovaná sestra ...], uznání zásluh ap.; diplomka = diplomová práce;
diplomat	zástupce státu [vyslanec, konzul aj.]; rozvážný občan; diplomatický/-á [sbor/ protokol/ jednání/ imunita/ pošta/ kufřík/ taška aj.];

direkce	řízení/ředitelství; (direktor = ředitel); (direkt = směr přímo, přímý úder v boxu); (direktivní = příkazový, řízení pomocí příkazů);
dirigovat	řídít [orchestr/sbor, bankovní odbor, provoz ...]; směřovat, regulovat, nadírigovat [nařídít, usměrnit]. .. ; - viz kapela, orchestr, regulace
dirndl	německý ženský kroj, živůtek;
disciplína	kázeň; obor (hospodářský, vědecký, druh sportovního zápolení aj.); disciplinární (kázeňské) řízení/opatření - disciplinárka, trest;
disident	odrodlíc, rozkolník, zaprodanec, protistát. živel, vlastizrádce; disent = skupina stoupenců jiného smýšlení, odpůrců; - viz teror, renegát
diskant	(hud.) oblast vysokých tónů; (oblast nízkých tónů = bas);
diskont	sleva (např. srážka z účtu při hotovostní platbě apod.); (rabat = sleva velkoodběrateli); - viz dekaló, bonifikace
diskofil	sběratel gramodesek; - viz veterán, filatelista, filumenie, sběratelství
diskografie	texty písní, lyrics a karaoke texty písní všech hud. žánrů; databáze interpretů, nahrávek; (karaoke = zpěv dodat. nazpíván/uveden zvlášť);
diskotéka I.	(slang.: disko) pův. beseda s poslechem gramodesek; nověji - taneční zábava s reprodukcí hudby řízená diskžokejem, příp. s různými efekty; mediální knihovna [gramodesky, CD, zvukové aj. nahrávky]; - viz autogramiáda, estráda, kabaret, bál, syntezátor
diskotéka II.	
diskreditace	kriminalizace a medializace, poškozování něčí dobré pověsti;
diskrétní	skrývaná, soukromá/neveřejná; diskrétní zóna, separé; (indiskrece - vyjádření, vniknutí do disk. prostoru); diškrece; - viz diško, privat
diskriminace	rozdílování; rozdílný, jiný přístup k jedné skupině než k jiné nebo k celku [omezování, utiskování určitých společenských skupin];
diskuse	diskuze, debata, rozprava, rozmluva, výměna názorů - hledání optimálního řešení; diskutabilní problémy; - viz dišputát, konzultace, dialog
diskvalifikace	vylovení z týmu [mužstva ap.]; potrestání sportovce/pracovníka za porušení pravidel; - viz aprobace
diskžokej	osoba, jež na diskotéce uvádí a mixuje reprodukcovanou hudbu ze záznamu [gramo, tape, CD aj.]; diskjockey; - viz diskotéka
dislokace	umístění, rozložení, nacházení se; (fyz.) zlom, čár. porucha kryst. mřížky; (med.) změna polohy/posun; - viz lokace, radar, sonar, GPS
disociace	oddělování, rozštěpení, rozplývání, rozpojování, rozklad; - viz asociace
dispečer	výpravčí dráhy; post řidičí/servisní služby dolu, továrny, letiště aj.; - viz post
dispense	zproštění, osvobození od nějaké povinnosti; dispensární péče - nepovinné sledování a pomoc/lékařský dohled;
disperze	rozptyl, rozptylující se, rozklad; obsahující rozptýlené částice; (disperzní lepidlo, struktura/soustava aj.) - viz aerosol, sprej, emulze, koloid
displej	zobrazovací jednotka/obrazovka přístroje [monitoru, mobilu, hodin aj.]; - viz ekran
dispozice	pokyny/směrnice; uspořád.; disp. právo; disponent = oprávněný [k manipul. s penězi]; něco k dispozici/mání; zdr. náchylnost;
disproporce	neúměrnost, nerovnoměrnost, nevyrovnanost, nepoměr; (proporcionality = poměrnost, úměrnost dílů/částí k celku, či k potřebám ap.);
dissonance	nesoulad, neshoda; opak konsonance; - viz akord, konsonance, kakofonie
distinkce I.	hodnostní označení na uniformě [pecky, rakvičky, 2. a 5. -cípe hvězdičky, proužky/prýmky aj.]; epolety (nárameníky); (šarše = hodnostní stupeň;
distinkce II.	obchodní značení); - viz prýmky, voj. hodnosti, trikolora, šarše, obchod
distribuce	rozděl. a dodávání/šíření/rozvoz [zboží aj.] s využitím dostupných sítí; distributor = dodavatel, dealer [dýler]; - viz logistika, dealer, výroba, obchod
diško	(slang.) diškrece, tuzér, bakšiš [dar od cesty], tringeld = spropitné;
dišputát	rozhovor (od dispute = učená hádka, [„proti gustu žádné dyšputát“]), rokování; - viz diskuse
dištanc	[časový] odstup/délka, omezení/vyloučení (má dištanc na 3 zápasy apod.); řízení/zásah na dálku [na dištanc]; (distance = úsek);
distanční	vymezovací [podložky k vymezení vůle hřídele apod.];
diva	subreta/zpěvačka, vynikající divadelní/operní umělkyně [v baletu primabalerína]; - viz star, miss, balet, prima
divan	pohovka s opěradlem, fotel/lenoška/sofa; - viz lenoch
diverze	záškodnictví, podvracení/rozvracení/terorismus; (diverzant = záškodník); (diverzifikace = rozrůžňování, mnohotvárnost);
dividenda	důchod akcionáře plynoucí z vlastnictví; podíl z rozděleného zisku; - viz akcie
divize	org. jednotka ve sportu aj.; oddělení, oborově vyčleněný - samostatný org. celek podniku ap.; vojenský operační svazek; - viz svazky
dizertace	vědecké pojednání [podkládá pro udělení akademické hodnosti]; dizertační práce studenta VŠ; - viz oponent
díž	dřevěná [pekařská] nádoba k mísení chlebového těsta kopístem; dížka - nádoba k ručnímu dojení dobytka;
dlab	[tvarovaná] díra (pro čep, dlabaná/vrtaná do dřeva dlátem či strojem [datel zobákem]), (dlabanec = [slang.] jídlo; nadlábnout = najíst);
dlabat	dlátem tvořit dlab pro čep; ignorovat [„na to dlabu“ = kašlu na to, nezajímá mě to]; nadlábnout se = najíst/nacpat se; dlabanec = jídlo;
dlaha	dřevěná či jiná plochá podpěra k fixaci zlomenin apod.; - viz ortopedie,
DNA	deoxyribonukleová kyselina, nositelka genetické informace [užití odhalí identitu tvora i z pravěku]; - viz daktyloskopie, regma
dno	spodek nádoby, studně/rybníka/nádržky, klobouku/vys. čepice [těž dýnko], šupleť/truhly, aj.; (ode dna = z hloubky, být na dně = chudý);
dobírka	zaplacení při dodání; dobírat si koho = slovní potyčky/posměšky; (probírka = výběr nevhodných či dobrých plodů/stromů/prací ap.);
dobřejtro	pozdrav: Dobré jitro/večer/Dobrytro; (pod. Ahoj, čau/čauko, Těbuch, Nashle/-danou/ Měj se, Pozdrav pámbu/Dej to pámbu);
docent	akad. hodnost habilitovaného vysokošk. učitele;
doderná	večírek po sousedském dodrání všeho peří; (draní = oddělování jemných praporeců peří od brků/ pírek; prodrat se trním/ mlázím/ davem);
dogma	teze/zásada nepřipouštějící pochybnosti, neomylné východisko; dogmatický přístup, výklad;
dohoda	důstojnický opasek s náprsním řemením; smlouva/pakt/ujednání - agrément; slib/závazek [před svědky i bez nich, může být např. zfilmován];
doják	dojímavý příběh; (drasták = krutý příběh, drama); - viz krvák
dojčka	děvečka - pečovatelka krav [ručně dojí mléko ze struků zvíř. vezme do dížky]; mechanická dojící aparatura;
dok -y	zařízení loděnice ke stavbě, údržbě a čištění lodí [mokré či suché dok]; (dokovat = spojoval [technologie IT]); - viz heling, IT, molo
doktorand	kandidát doktorské hodnosti; (doktor = lidově lékař); - viz akademie, oponent, státnice
dolezat	doprošovat se, podlézat, plazit/plížit se za něčím [o něčí přízeň];
dolmen	kamenná soustava s příklopnou deskou; - viz menhir
domestikovaný	zdomácnělý, ochočený, přizpůsobený k životu s lidmi [zvířata, rostliny po chovných/pěstebních zásadách, z divoce-planých na kulturní];
doména	působíště, hlavní obor působnosti; ovládané území/vyhrazený rajon ap., např. placená d. v internetu; (rajonizace = rozčlenění);
dominanta	markantní objekt (i přírodní) v dohledu; pátý tón diatonické stupnice; dominantní = upřednostňovaný [pravá ruka před levou; dominovat];
dominikál	panská půda/zem, kterou vrchnost obdělávala pomocí dvorských čeledí a roboty poddaných; - viz rustikál/-ní
dominium	panství/soubor jednotek na vymezeném území se sídlem vlastníka [domicil = adresa]; (condominium = odlehlelé/pronajímané vlastnictví);
domino	soustava her s půlenými kameny; dominový efekt = řetězové kácení kostek; karnevalová maska;
domkář	baráčník (casarius) - vlastník domku [obyčejně bez polí, nanejvýš se zahradou] či zeměd. chalupy [= chalupník/chalupnice] na vsi;
doma	bydlet, vlast; domov, místo trvalého pobytu a vzpomínek, které si člověk buduje a kam se rád vrací; (rodák = původem z rodiště; krajan); - viz pobuda
domovské právo	bývalé děděné právo na poskytování obecní péče, pův. získané narozením v obci (vylučovalo existenci bezdomovců);
domptér	krotitel šelem, drezér; (drezúra šelem = šlachta);
donor	dárce [např. tělního biolog. materiálu, elektronů/iontů ap.]; charitativní či politický podporovatel; donátor; - viz sponzor, minerálka
doping	nedovolené užívání preparátů ke zvýšení výkonnosti a zvýhodnění v soutěži; budí pocit větších možností ale způsobuje vyčerpání ;
dopravník	přepravení/manipul. zařízení [válečkové, pásové, řetězové, kulíčkové, šnekové, řemenové, destičkové, modulární ...]; - viz elevátor
dorostenec /-ka	adolescent; nedospělec (teenager) = „vejrosteček“, puberták; dorost/-enci = skupina dospívajících [v Sokole aj.]; - viz puberta, mutování
dost	mít někoho/něčeho dost [přilíš/až po krk; „leze mi to krkem“]; dostatek; příkaz k přerušení ;
dostavník	býv. poštovní krytý kočár; - viz postilión
dostihy	závodění žokejů/jezdců na koních (překážk. dostih Velká pardubická - Steeple chase [stýplčejs] aj.);
došky	slaměné vichy jako střešní krytina [došková střecha, chalupa pod došky; doškář]; kalenec = došek kalený hlinou [na hřebeni]; - viz vich
dotace	darování, finanční podpora; poskytnutí fin. prostředků z veřejných rozpočtů bez účelu použití; dotování; - viz donor
douška	přípisek v dopise [P.S. = postscriptum], důvěrnost [do ouška]; (doušek = lok, malé napití/ loknutí čerstvého vzduchu);
dout	foukat, fučet/ fičet, vát, d. do trumpet/ rohů ponocného; [vitr duje do plachet]; věchat [foukat/ dout do ohýnku]; - viz fičet
doutnák	lunt [užívaný ke zpoždění výbuchu nálože/ miny]; (štlhlý jako lunt/proutek); - viz lunt
douví	(dvojslovo) kdo ví („douví co, douví vodkad' [odkud], douví jesli [jestli]“);
doyen	(čti doajen) - nejstarší člen nějaké skupiny, např. diplomatů; (benjamínek = nejmladší ve skupině);
dozimetr	měřič získané dávky ionizujícího záření; (rentgenometr = měřič rovněž radioaktivního záření prostoru); - viz atom, radioaktivita
dóza	dávka [léku/ potravin/záření aj.]; příruční uzavíratelné pouzdro/ schránka/ nádobka [přip. s dávkovačem]; - viz bezp. zámeček, dozimetr
dracoun	(leonská nit) příze ovínutá tenkým kovovým nebo fóliovým páskem [užívaná v krajčářství, prýmkařství, k balení dárků aj.]; - viz prýmky
dračka	„zboží na dračku“ = dravé/ o překot prodáváné/ s velkým zájmem kupujících; (dračky = naštipané třísky/ třísky k zatápění);
dragoun	dřívější jízdní voják [hulán]; zadní pásek kabátu [honzik]; - viz konný

drak	divá/lítá vícehlavá saň [létající pohádková postava]; tělo letounu; dětská zábava - výroba a pouštění draků po větru na niti;
dramatický	osudný, napínavý, divadelní; (drama = vážná událost, audiovizuální umělecké dílo; dramatizovat = přeceňovat vážnost situace); - viz tragedie, sci-fi
drandit	ujíždět [„drandit si to cestou - necestou“], - viz frnknout
drapérie	(zast. koutra) umělecké výtvoř s užitím textilií, grafiky, provázků apod., např. Zátíší; - viz tapisérie
dratev	obuvnická nasmlená nit (opatřená prasečí štětinou místo jehly) k šiti kůží;
dravci	dřemlík, jestřáb, kalous, káně, krahujec, luňák, moták, orel, ostříž, pilich, pochop, poštolka, roroh, sokol, sova, sup, sýc, sýček, výř, aj.;
dráb	býv. ozbrojený panský úřední sluha, též zvaný biřic;
dražba	(licitace, aukce) obchodování zboží/ služeb, kde se cena určí nejvyšší nabídkou v soutěži kupujících či prodávajících; - viz aukce, obchod
draždění I.	prachem, odéry, pyly, chemikáliemi - vdechutím, požitím či dotekem [reakci bývá kašel, bolest, ekzém až porucha funkcí u alergiků];
draždění II.	(draždění zvířat, včel ap. se nevyplácí, mohou člověka napadnout);
drbání	též podrbání = poškrábání svrbějícího místa na těle; [„potřebuje to jako prase drbání“]; (drban = trhan, komu oděv dlouho nevydrží);
drby	klevety, plky, pomluvy, kec, výmysly/vyřikundace, kydy, cancy, pindy, veřšplechce, žvasty aj.; (drbna = pomlouvačná žena);
drc	zdrhovadlo [ZIP/zips, [„zapínání na drc“]; (zdrnuté/sražené mléko aj.; nařasený závěs/látka na šňůrce/niti; náraz); - viz suchý zip, drcat
drcat	vřázet, trkat, dětské drcnutí hlavou: „Berany berany ducl!“(drcání/kodrcání = jízda na nerovné cestě); - viz drkotání
drdól	žihon, upletený a svinutý cop, upevněný na zádi hlavy drátěnými vlásničkami [Krajově „vlásenkami“]; - viz vlasy, účes, žijony
dresink	studená zálivka na zeleninové, ovocné či kombinované saláty [podobný je kyselý vinegret s přidanými rybími aj. specialitami];
drezína	kolejový pomocný dopravní prostředek s ručním/motorovým pohonem (osobní, kontrolní, opravářský/montážní);
drezúra	drezírování osob/zvířat již od mládí - tvrdý a přísný výcvik drezérem; (dres/-y = [jednotné] oblečení/úbor pro vystoupení/zápas); - viz dril
drhání	(makramé-třeseň) technika ruč. prací bez jehel, háčků aj. [váz. uzlů, korálů aj.]; (drhlen = železný hřeben k odstr. tobolek ze stonků lnu);
driblink	(dribbling) opakované odrážení míče rukou o zem;
drift	(drifting) řízený přetáčivý smyk (spec. druh autosportu - CDS); (smyk je též rozhrnovač sněhu, urovnávač ornice, uklouznutí ..); - viz adheze
dril	tvrdý, drsný, bezmyšlenkovitý výcvik, bezduchá kázeň uplatňovaná i při šikaně; - viz šikana, drezúra, mobbing
drink	něco k pití u barpultu aj.; (softdrink = limonáda [oranžáda/pomerančovice aj.]);
drkotání	jízda/chůze po nerovném terénu; jektání/d. zuby; - viz drcat
drmlení	rychlá mluva na úkor srozumitelnosti [špatná artikulace, „cedit/cezení“ řeči mezi zuby - s přivřen. ústy]; - viz huhlání, patlavost, ráčkování
drn	odkrojený kus půdy s travním porostem (k zakrytí místa bez trávy); drnování; - viz trs
droga	léčivo rostlin. či živočiš. původu; omamná/psychoaktivní látka [morfin, kodein, kokain, opium, hašiš, heroin ..]; - viz marihuana, fetování
drogerie	prodejna kosmetiky i potřeb pro domácího (bytové, řemeslnické potřeby aj.; drogist = prodávac v drogerii, ten kdo droguje);
drol/-ení	samovolné či úmyslné vypadávání (vydrolení) zrn /semen z klasu/lusku/semeníku apod.; (rozdrolení = rozdrobení na drobno);
dromedár	(Camelus dromedarius) velbloud jednohřbý;
drotár	bývalý slovenský podomní dráteník (nádob z keramiky, skla ap.);
droužek	dřevěné soustružené tyčové nosítko předmětů pro dvě osoby; soustružená tyčka k drcení stroužků česneku aj.;
drožka	nájemný kočár, fiakr; (drožkář - kočí/obsluha drožky, předchůdce taxikáře, izvozčík [v Rusku], rikša [asijský ruční/šlapací vozík]);
dršlák	polokulovitá nádoba s rukojetí a kruhovými skupinami dírek (k cezení nudlí aj. potravin); (podob. je cedník [dno/stěny z drátěného síta]);
druh/-žka	přítel, kamarád/průvodce/doprovod-ochránce; soudruh - histor. pojmenování pro spřízněného člověka/tvora; - viz sorta, spoluzítí
družba	mládenec/partner družičky; utužování vzájemného přátelství a pomoci v nouzi [slavnost, často s přípitkem]; (družina = skupina, ekipa);
družstevnictví	vzájemná spolupráce členů - plánované hospodaření dle stanov, výstavba a všeob. rozvoj [včetně kultury a péče o blaho členů]; - viz družstvo
družstvo I	skupina [voj./sport. aj. {soutěž.} jednotka, tým]; práv. subjekt - svépomoc. spol. [bytové, výrobní, konzumní, pojišť., spořitelní, cestovní aj.]. se
družstvo II.	členy, kteří si volí představitelstvo; družstvo podniká, družstevníci se podílejí na rozvoji i výsl. hospodaření podle stanov [např. d.: Oul, Včela, Družka,
družstvo III.	Kampelička, Rovníst, JZD, Kooperativa v.o.d.]; Mezinárodní rada družstev; - viz družstevnictví, JZD, konzum, kooperace, záložna
drůžička	děvče ve sváteční říze, provázející s mláďencem/družbou nevěstu a zpravidla jí nesoucí vlečku; - viz družba
dryáčník	mastičkář/kořenář, chvástal, násilník; (dryák = lektvar, pojivý nápoj, opíat, ap.);
dryák	lektvar, léčivý nápoj, např. d. kerkonošský: směs jalovcové šťávy, pepře, vavřínu a kafuru; (d. se dělá i z jiných bylin a přísad/ingrediencí);
držba I.	(possessio) ovládnutí určité věci, kdy držitel s věcí nakládá jako s vlastní [liší se od pouhé detence, kde detentor [vlastník/držitel] věc
držba II.	jen ovládá; držitelem tedy může být především vlastník věci, ale kromě něho i jiná osoba která věc nabyla v dobré víře; (vydržení =
držba III.	držitel může věc vydržet [získat její vlastnictví], pokud ji nepřetržitě drží tři roky [movitost] či deset let [nemovitost]; - viz detence
držgreše	lakomec, skrbík, krkoun, škrob, skoupý židák, škot/skot, škrt; (greše = historická drobná mince); - viz tolar
držhubné	(slang.) podplácení, úplatky - korupce; - viz kulich, korupce, prebendy
držka	(vulg.) ústa /pusa /huba /čůna/ tlama /morda/ papula; [dostatek držkovou = vynadáno /vyhub. /facku; otevřít si na koho d.; - viz kritika, pajšl
dřeň	dužnina; - viz měl, dužina, třeň
dřeváky	cukle, obuv ze dřeva vydlabaná, nebo dřevěná podešev s koženým svrškem či páskem (užívané do chlěva, ke klouzání, obutí za války ap.);
dřevěné nádoby	korbel, dž/-ka, putna/-týnka, škopek, sud, kád', voznice/lejta, dřez, okov, džber, konev, koryto, bečka, štandlík, vana, necky, troky aj.;
dřevomobil	automobil na dřevoplyn [s vlastním generátorem dřevoplynu] - vyrovná se provozu elektromobilu [v Evropě užívaný v l. 1920 -1950];
dřevomorka	domovní houba (Serpula lacrymans, též choroš plástvový či brvítý aj.), způsobující za vlhka rozpad dřeva;
dřevoplyn	užíval se místo benzínu k pohonu aut [vůz měl generátor plynu a v pytlích zásobu dříví, k cestování mu stačila sekyrka]; - viz dřevomobil
dřik I.	trup, hlavní část válcového či kuželovitého sloupu/hřebu/nýtu/šroubu ap.[někdy kannelovaná, nahoře obvykle zakončená hlavicí/hlavou
dřik II.	a dole patkou/špicí/závitem; (kannel = podélný [hladký, segmentovitý či elipsovitý] žlábek na válcovém dřiku/sloupu; kannelování);
dřímat	podřimovat, usínat únavou [„přišla na mě dřímota“]; - viz šlofik
dřina	lopota, velká námaha, otročina; udřenej/upachtěnej/sedřenej = těžce unavený/uondaný fyzickou námahou, zesláblý;
dštít	veřejně vznášet hněvivou kritiku za nemístné chování/jednání; zle lamentovat, sesílat hromy a blesky; dštění;
dub	listnatý strom s tvrdým ušlechtilým dřevem; jeho plody/semena jsou žaludy; na listech d. mýsty vyrostou kulaté duběnky dříve užívané k výř. inkoustu;
dubiózní	pochybný, nejistý, nespolehlivý;
dublet	ekvivalent či varianta; sdružená dvojice/dvojtvár [např. sluha - slouha]; (tupl = dvojité dávk); - viz debl, dabling
ducat	dušat, cpát, pěstovat, (naducaný slamník - nacpaný); (zem/beton se zhuťují pěchy/dusáky aj.; oseté plochy se válcují; drcání hlavou);
dudlík	šidítko, kousátko, cumel; savička na kojeneckou láhev; - viz cumel
dudy	chodský a skotský píšťalový hud. nástroj s měchem k dudání; (převíslé faldy těla i oděvu; dudák = hráč na dudy; karetní hra; zn. piva);
duel	souboj dvou soků před svědky [na pistole za účasti parlamentářů/svědků podle hist. pravidel]; duál = dvojitý; - viz klání, ruská ruleta
duchna	peřina, přikrývka [prošívaná deka] vyplněná dravým prachovým [husím aj.] peřím; (sport) doskok. žíněnka; - viz doderná, polštář
dukát	zlatá mince - platidlo 14. - 16. století;
dumat	přemýšlet, hloubat, být zadumán/zadumčivý; (dumka = druh lidové písně;duma = rus. sněm);
dumping	(dampink) druh cenového podbízení;
duny	písečné přesypy;
dupačky	pletené oblečení pro kojence a batolata;
duplikát	přesná kopie; duplicita = zdvojení, dvojkolejnost, dvojnost/tupl, [tupl.j vobklad, tupl. čára, tuplák píva - 1 litr]; - viz alternace, debl, klíč, multi-, paré
dural	lehký pevný kov [Al + příměsí Cu, Mg]); - viz elektron
dusit se	vztekat se, jednat zhurta a podrážděně, křičet; zlobit se zklamáním; obtížně dýchat [dusivé prostředí, nedostatek kyslíku];
durch/turch	(z něm.) skrz [„jsem promočenej durch-und-durch/ až na kůži“ = skrz naskrz; „zahraju si ducha“ v mariáši = karet. hra];
dusítka	mechanický systém k tlumení rozeznělých strun či hud. nástrojů, nebo k vyluzování zvuk. efektů; dusit = tlumit; (udušení = smrt po omez. dýchání);
Dušíčky	Den památky všech zemřelých (2. listopadu);
dušovat se	zaklínat/přísahat/přesvědčovat o své pravdě [“na mou (černou?) duši“];
dutinka	papírová trubička s filtrem k naplnění tabákem; izolační trubička na vodiče; d. pro šroub do zdi; dutina v materiálu = kaverna, bublina;
dužina I.	obvodový dílec sudu apod. (slícované dužiny dřevěných nádob stahuje bednář/bečvář kovovými obručemi); vnitřní dužina/měl plodů [tykev/
dužina II.	/turek, dýně, meloun, mango, lilek, okurka, cuketa, patizon, baklažán, rajče, paprika/kapie aj.], prutů černého.bezu; - viz dřeň, měl, třeň
dvojbran	libovolný obvod, který je s jinými částmi obvodu spojen dvěma páry svorek;
dvojkolejnost	spravování nějaké činnosti/provozu po dvou liniích [dvěma orgány/institucemi současně, kdy dochází k nedorozuměním/problémům];
dvorana	velká místnost, hala, sál [taneční, divadelní, tělocvična aj.]; (předsiň, síň, chodba, kuloár, schodiště ... = spoj. místnosti); - viz foyer

dvouletka	(1947-1948) státní hospodářský plán na poválečnou obnovu Československa;
dvouruční	k práci pro 2 osoby [např. pila]; (obouruč = držení oběma rukama; dvouušní = koš/nádoba pro 2 ruce i 2 osoby; dvojko = tandem);
dyftýn	označení pro měkké [zplstňované] tkaniny z mykané/česané vlny a také z bavlny ve vazbě útkový atlas nebo křížový kepr [na pláště aj.];
dyk	(nářečně) vždyt/však; (dycky/dycinky = vždy/vždycky/pokaždé znova);
dynamický	silový, [týkající se energie/pohybu/pohonu/rychlosti vývoje/spontánní aktivity včetně učení a fyziky/získávání zkušeností praxí]; - viz induktor
dynastie	rod [vladařský, dědění rodových tradic ap.]; klan;
dysfunkce	(zdrav.) narušená normální funkce orgánů;
dyslalie	porucha řeči - špatná výslovnost ap. [hledat pomoc u logopeda]; (dysgrafie = porucha motorické složky psaní); - viz patlavost
dyzajn	(design) účelné a estetické tvarování, navrhování; (dyzajnér = projektant, návrhář); (designace = úřední jmenování; designovaný);
dyzentérie	střevní úplavice, akutní a vysoce infekční [smrtelné] průjemové onemocnění; [amébová dysentérie];
dýmovnice	prostředek k signalizaci, k imitaci výbuchu, nebo k zadýmování a znemožnění pozorování; (pod. je výbuška/dělobuch k výbuchu/-ům);
dýzna	(zastar.) vstřikovací tryska s přesně dimenzovaným otvorem; (tryskáč = tr. letoun);
duatlon	atletická disciplína složená z běžecké části, následované cyklistickou částí a ukončena opět běžeckou částí;
důlčik	kilner/kirner, důlkovač (k označení středu vrtu); - viz průbojník, turšlok
důra	(Dura = lat. tvrdý) běhna, coura, rajda, záleťná, hloupá/stupidní a protivná ženská;
důstojnost	váženost/vážnost, ctihodnost, vznešenost [důstojný/velebný pán/důstojník]; slušnost, vhodnost [žít „v nedůstojných podmínkách“];
důtka	výstraha; nižší dočasný trest; důtky/knuta; (hist. právo „železa“ [ordalie] = přísaha s prsty na žhavém železe); - viz karabáč, pouta
dvoják	kulovnice se dvěma, vedle sebe umístěnými hlavněmi s drážkovaným vývrtem; - viz zbraně
dvojka	brokovnice s dvěma hlavněmi umístěnými vedle sebe; - viz zbraně, pažba,
dvojláska	(diftong) dvojzvuk [spoj. dvou vokalikých {=samohlásk.} či sonórních {=plně zvučných} prvků do jedné slabiky, např.: ou, ei, eu, oi, ai, au]; - viz bigram
džentlmen	(gentleman) dobře vychovaný člověk; (džentlmenská dohoda = etické/férové dodržování ujednání/smluv bez záležitosti);
džestr	(golf) místo s pravděpodobností ztráty míče;
džezva	kónická nádoba s širším dnem a držadlem [k vaření turecké kávy];
džigolo	(gigolo) placený tanečník, společník, milovník; - viz bordel, animírka
džihád	(islám) d. se často překládá jako "svatá válka", ale znamená jen "úsilí" pro šíření islámu a boj s nevěřícími pohany; - viz islám
džin	lihovina z jalovcového destilátu a macerátů z aromatických látek; (Gin = pohádkové/ kouzelné zjevení, uzavřené v láhvi);
džinsy	(jeans) kovbojský oděv z látky Blue Bell [džinovina] vzniklý r.1897 v USA; obdobné rifle vyrábí fma Lee od r.1899; - viz rifle
džíp	pův. malý voj. terénní automobil [jeep]; - viz GAZ
džop	(z angl. Job) zaměstnání, práce; - viz robota, šichta
džoura	díra, anální/ řitní/rektální otvor; (řít/ konečník, prdel = vulg. zadnice, hýždě, zadek); - v iz analý
džuzna	díra, trhlina/ skoba/ protřetí/ zátrh (zejm. u oděvu/bot);
eben /-ový	černé tvrdé tropické dřevo [přirovn.: ebenové černé vlasy]; (ebonit = černý plast/ celulooid /kaučuk - na hřebeny, el. izolace, tlačítka aj.);
ebola	smrtelná nakažlivá nemoc z Konga, způsobující rychlý rozklad tělesných orgánů, s inkubační dobou 2 dny a 90 % úmrtností;
eden	ráj, místo blaženosti, paradise; - viz nirvána
edém	otok, naběhnutí [naběhlá/ otekla ruka/ žíla/ jazyk aj.], ke splasknutí se užívá přebal {s roztokem octanu hlinitého}; - viz hematoma
edice	vydání slovesného ap. díla tiskem; vydávat. činnost/sbírka knih/ děl určitého typu [knihnice]; (reedice = opětné/ upravené vydání); - viz emise
editace	přípr./ zprac./ úprava/ doplnění pís., graf., zvuk. apod. materiálů k vydání/ zveřejnění - tiskem, med. prostřed.; (editor = člověk, PC program);
EEG	elektroencefalograf [přístroj k neurolog. vyšetření mozku]; - viz EMG, centrum, CT
efekt	zajímavý/ účelový výsledek, působení; (efektní = působící očekávaným vnějším jevem a zájmem);
efektivní	účelný, účinný, úsporný, pokrokový, úspěšný; (neefektivní = složitý, zbytečný, nevhodný, s vysokou spotřebou materiálu/ energie atp.);
efemeridy	GPS údaje o zdánlivé poloze pohyb. astronom. objektů [Slunce, Měsíc, planety, družice] na obloze v urč. čase/-ech [platí až 4 hod.];
egalitarismus	ujednocování [vlastností/ názorů], rovnostářství [egalizované mléko = s ujednocenými vlastnostmi]; („je mi to egal“ = jedno);
egoista	sobec, prosazující hlavně své zájmy; - viz ens
echo	ozvěna; (dávát e. = dávat znamení, signalizovat/ potvrdit signál, upozornit na štáru); - viz štára
echolot	(sonar) přenosný přístroj k mapování vodního dna - jeho profilu, hloubky a ryb ve sledovaném vodním sloupci; - viz radar, sonar
eidetismus	schopnost navodit si představu, která získá živost vjemu [jde o formu nadání, nikoliv o patologii, volně si vybavovat živé detailní obrazy];
ekipa	skupina lidí spjatých společným úkolem, závodní družstvo/ tým [team], doprovod; - viz druh, družba, ekypáž
ekliptika	rovina dráhy Země kolem Slunce [půli sféry nebes; při pohledu ze Země prochází Slunce během roku různ. souhvězdími]; - viz orbita, zodiak
eklování	vize ošklivení až na zvracení [„ekluje se mi to“];
ekologický	co je v souladu s přirozenými životními podmínkami, co respektuje přírodní zákonitosti; vztahující se k životnímu prostředí;
ekonomie	hospodárnost, progres. hospodaření; věda zkoumající chování ek. subjektů; ekonom = hospodář; ekonomika = hospodaření státu aj.;
ekonomizér	předehříváč, využívající zbytkového tepla spalín; (plyn./ el. teplomet; [teplovodní] ohříváč/-ák piva; el. poduška; radiátor); - viz topidlo
ekran	(rus.) promítací/ zobrazovací jednotka; TV satelit; promítací plátno kina;
ekumena	obydl. území Země, krajina člověkem pozměněná; e. rada církví; (anekumena = neobydlená část Země, nedotčená člověkem); - viz rajská
ekvalizér	zařízení k úpravám frekv. charakteristiky zvukového signálu zesílením či potlačením některých částí akustického spektra; - viz potenciometr
ekvivalence	rovnocennost, stejná platnost, rovnocmocnost, vzájemná záměnnost/ náhrada; ekvivalenty, ekvivalentní; - viz identifikace
ekypáž	[ekvipáž] dávný exkluzivní kočár s přepychovým spřežením [vicespřežím]; výbava/-ení; - viz landauer, přípřež, dostavník, ekipa
ekzém	kožní zánět [patrně z alergie/ přecitlivělosti]; - viz alergie
elegance	vybraný vkus, ladnost, uhlazenost chování; elegantní zjev/ věc/ doplněk/ oděv...; elegán = uhlazený švihák, frajer; elegantní = apartní, vkusný;
elegie	žalozpěv, tklivé literárně-hudební dílo;
elektroda	anoda/katoda; kontakt jímž prochází el. proud (elektronka, polovodič, el. zařízení, čip aj.); součást rozhraní/ přístroje; výměnný díl;
elektrolyt	pevný nebo kapalný vodič, v němž se vedení elektrického proudu uskutečňuje pohybem iontů [např. náplň el. akumulátoru, baterie];
elektron	hořlavá hořčíková lehká konstrukční slitina; stabilní elementární záporná částice atomu [patřící k leptomům]; - viz nukleon, proton, mezon
elektronka	usměrňovací či zesilovací žhavená lampa s dvěma i více elektrodami a vícekolíkovou patičí (např. dioda ... pentoda); - viz ikonoskop
elektroosmóza	vysoušení porézního zdiva uzemněnou elektrodou;
element	prvek, článek, součást, jednotlivost, složka; (elementární = základní, jednoduchý);
elent	nepořádek, binec, čurbes; trápení; - viz brajgl, bordel
elevátor	kapsový aj. pásový dopravník; (elevace = zdvih, střelecký náměř; opakem elevace je deprese = snížení, pokles, sklíčenost); - viz levity
elév	žák, učedník, tiro, pikolík, koncipient, praktikant; - viz adjunkt, asistent/-ka, stáž, tiro, volontér
eliminace	cílená činnost zaměřená na vyloučení, vyřazení, vytěsnění, odstranění [nežádoucích příčin, důsledků, látek]; eliminovat vlivy ..;
elixír	tajemný nápoj s domnělými záračnými účinky (léčivými aj. - elixír života, lásky apod.);
eloxace	povrchová úprava hliníku a jeho slitin elektrolytickou oxidací; eloxování; eloxovaný [lesklý] povrch;
emanace	vyvěrání/vytékání [ron z nitra ven/výron, ronit slzy]; záření/ vyzařování; - viz gejzír, pramen, šprúdl, radioaktivita, vulkán, splach
embargo	druh represálií v mezinárodních vztazích, zejm. zákaz obchodních styků [uplatňováno za studené války proti socialist. zemím]; - viz obchod
EMG	elektromyografie [druh neurologického vyšetření těla]; - viz EEG
emigrant	utečenec, vystěhovalc, vyhoštěnec, vyhnanec [z vlasti do ciziny]; - viz disident, exil, renegát
emisar	tajný vyslanec, vyzvědač, agent;
emise	vydáv. [tiskovin aj.], uvád. do oběhu [e. bankovek, známek ..], škodliviny/příměsí-imise/smog v ovzduší; (emitent = vydavatel); - viz edice
emitovat	vydávat, vypouštět; [emitor = elektroda tranzistoru]; - viz emise, tranzistor
emoce	proces prožívání/ hnutí mysli; pohnutí/ dojetí/ vzrušení/ cit/ nálada/ afekt/ vášeň; emocionální = citový, náladový; - viz anxióza, anticipace
empatie	včítění se do prožitků druhého; - viz sympatie
empirický	zkušenostní, opřený o pokus [všechny přírodní vědy, např. empirické vzorce pro výpočty];
empora	architektonický prostor s klenbou nebo sloupy, otevřený oknem nebo arkádou; tribuna;
emulace	napodobení činnosti jednoho zařízení pomocí jiného zařízení; - viz virtuální [trenažér aj.]
emulze	[disperzní] soustava těžce mísitelných kapalin; emulgate = mech. rozptýlení nemísitelných kapalin pro emulzi; - viz disperze
en face	(ánfas) pohled zředu; - viz profil

encyklopedie	vědecké dílo se systematickým/ soustavným výkladem věd. oborů; naučný slovník; - viz didaktika
endo- I.	zač. slov s významem vnitřní/ dovnitř [endoskop = trubicový optický přístroj - příp. s kamerou pro zobrazení vnitřku dutin; exo- = opak e.];
endo- II.	endokrinologie = léc.obor zabývající se anatomií, fyziologií a patologií žláz s vnitřní sekrecí; (opak: exo- = z vnitřku ven, zevní/ vnější);
endogenní	vnitřní, z vnitřní příčiny; (geol.) souvisící se zemským nitrem; (exogenní = vnější, z vnějších příčin);
energie I.	činnost, různost, odhodlání, vitalita; míra pohybu hmoty ve všech jejích formách/ přeměnách; fyzik. stavová veličina - síla - schopnost hmoty/
energie II.	/ látky/ pole konat práci; rozeznáváme e. kinetickou/ pohybovou a konfigurační/ potenciální/ klidovou, které jsou schopné vzájemné záměny; - viz
energie III.	Joule, turbína, induktor, konvertor, atom, pohon, práce, výkon
enkláva	cizí území obklopené územím vlastního státu; - viz zóna, oblast, dominium, departmán, teritorium
ens	bytí, bytost, podstata, jsoucno; (ego = já; entita = to, co existuje [i jako abstrakce]); - viz egoista, sámek
entlovat	zaobroubit, obšíť, obnitkovat, začistit okraj textilií proti otřepu; - viz lem, obruba
entomologie	zoologická věda zabývající se studiem hmyzu; entomolog;
entropie	neurčitost systému; matem. obor [počítání s limitami]; míra neurčitosti náhodného procesu/ pravděpod. možn. stavů soustavy/systému [počasí aj.];
entuziazmus	nadšení/ nadchnutí pro něco, elán, zanícení;
environmentální	týká se vztahů k životnímu prostředí; - viz živ. prostředí
enzym	ferment; složitá chem. bílkovinná látka působící jako katalyzátor [=urychlovač] biochemických reakcí;
epicentrum	ohnisko, střed , bod nad/ pod ohniskem [výbuchu jad. pumy, zemětřesení]; - viz centrum
epidemie	rozšiřující se infekční nemoc ve větši oblasti [vyšší stupeň rozšíření infekce = pandemie a dále endemie];
epidiaskop	promítací přístroj filmových okének/ diapozitivů, nebo grafických stránek; (episkop - promítá vložené grafické stránky - listy);
epigram	krátký vtipný verš s pointou - původně hrobový nápis [epitaf]; - viz literatura, lyrika, nekrolog, hrob, funus
erár	stát. pokladna = fiskus; erární = státní; - viz fiškus
erb	rodový ap. znak/ znamení, emblém; - viz heraldika, šlechta, symbol
erc	zdůraznění, např. „erc potvora“ [prvního řádu];
erekce	ztopoření; - viz toporný
ergo	tedy, proto, tudíž, čill/ neboli;
ergo-	první část složených slov s významem dílo, práce, pracovní;
ergonomie	nauka o zkvalitňování vztahů člověka, technických systémů a nástrojů, metodami organizace a psychologii práce;
erotika	smyslnost, projev pohlavního pudu; (eros = láska); erotoman = smyslný člověk, satyr; faun [= egypt. bůh plodivé síly];
eroze	rozrušování materiálu unášeného tekoucí vodou, vlnami a proudy, ledem a větrem, mech. opotřebením; - viz denudace, vádí
error	chyba/-y, omyl/-y; (errata = opravy);
erteple	(zastar.) brambory, zemáky, krumple, kobzule, sladká povijnice/ patáty/ batáty (z tropů), zemská jablka [pův. z Ameriky];
erudice	důkladné vzdělání, znalost, zkušenost, schopnost, obor. zaměření; (erudovaný osobní přístup ke vzdělání);
erytrocyt	červená krvinka; (bílá krvinka = leukocyt);
esence/ -iální	základ/ -ní/ podstata/ důležitý/ hlavní; koncent. výtažek [trest/ vůně do aromadifuzérů a lamp]; - viz difuze, fetovat, purpura, tinktura, trest
esej	duchaplná úvaha o filozofických, kulturních nebo společenských otázkách;
eskadra	letecká či jízdní voj. jednotka (švadrona [prapor]/ škadrona, eskadrona, eskadrila);
eskalace	stoupání/ vystupňování/ růst napětí (problému aj.); (eskalátor = pohyblivé schody); - viz lift
eskamotér	iluzionista, žonglér, kouzelník, kejklř, čaroděj, šaman, mág [jejich popularita bývá založena na triku/ podvodu];
eskont	úvěr zajištěný pohledávkou [nákup/ prodej nesplacených směnec či úvěr. papírů po srážce úroku ode dne e. ke dni splatnosti];
eskorta	ozbrojený doprovod, eskortování provinilců/ vězňů/ zajatců/ zatčených/ trestanců; - viz ekipa
esoterismus	taj. nauky zabýv. se nadmysl. zkuš. a jevy [magie, alchymie, astrologie...]; (opak = exoterismus [známé vědy]); - viz magie, okultismus
espresso	černá káva na italský způsob přípr. pod tlakem páry; kávovar na e.; kavárna; (mocca/ moka = silná černá káva); - viz latté
essálek	(slang.) ešus, polní [voj.] jídelní miska/ soupava [dvou či třídlíň]; (feldflaška [z něm.] = voj. polní láhev; podšálek = talířek pod hrneček);
establishment	založení/ zřízení; firma, společnost/ kumpanie, instituce; autorita moci; - viz etablovat, dislokace
estakáda	stavba na pilotách/ podpěrách/ sloupech (dům, cesta, přemostění aj.);
estetika	teorie působení krásna na člověka, vnímání pocitů a dojmů z uměl. i přírod. výtvorů; (estetický = krásný; estét = milovník krásy); - viz etika
estráda	pásmo divadelních, hudebních, tanečních a artistických výstupů na pódiu/ jevišti, často s výstupy dětských souborů; - viz diskotéka, kabaret
ešelon	(rus.) vojenský vlak, (ešalon);
ETA	(z angl.) odhadovaný čas příjezdu/ přiletu/ doručení/ ukončení; náš výrobce domácích el. spotřebičů;
etablovat se	připravovat se k činnosti na novém místě; rozvíjet pracovní prostředí/ nové stanoviště; etablovaný/ alokovaný/ rozmístěný; - viz establishment
etapa	úsek závodu n. výstavby, stádium, časový či vývojový úsek, období, fáze; - viz fáze
etapy dějin I.	1. pravěk [600 000 - 5 000 let př.n.l. {pračlověk}]; 2. starověk [5 000 př.n.l. - 476 n.l. {pád záp. říše římské}]; 3. středověk [476 -
etapy dějin II.	1492/1453 {objev. Ameriky/pád Byzancie}]; 4. novověk [od 1492 dosud, nebo podrobněji: nejnovější : {1918 konec 1. sv. války - 1989
etapy dějin III.	pád SSSR/ konec studené války; světověk {1989 - dosud}]; - viz geolog. doby, prapokladu/ sáček]; - viz futrál, kapsář, portfej, tabatěrka, toul, necesér, kabelka
etažér	patrová polička (např. na květiny, knihy aj.); stojánek. 3-talíř [na pečivo aj.]; stojan s policemi/příhrádkami; - viz štelář, fach, regál, žardiniéra
etáž	podlaží [včetně přízemí], poschodí, patro; (etážové topení = podpodlahové apod. místní topení); - viz etažér, mezanin, mezonet, žardiniéra
et cetera	(= lat.) a tak dále [atd.];
eternit	druh střešní krytiny [čtvercové osinkové destičky]; - viz azbest
etika	věda o mravnosti jako strážce života člověka, o původu a podstatě morálního vědomí a jednání; etický = morální; morálka, etos; - viz etiketa
etiketa	zásady společenského chování; firemní nálepka/ viněta (např. na láhvi); - viz etika, logo, nálepky
etnický	přísluší. k urč. kmeni či národu [např. indické či římské/ cikánské etnikum]; (etnologie = stud. kultur a společností); - viz rasa, rasismus
etue	(etuj) pánské kož. pouzdro s poutkem na ruku [pod. je dám. pompadura/ sáček]; - viz futrál, kapsář, portfej, tabatěrka, toul, necesér, kabelka
etymologie	nauka o zákonitostech vývoje slov a změnách jejich významu; e. slovník;
EU	Evropská unie = dobrovolný svazek evrop. států se sídlem v Bruselu (Belgie), vznik r.1993; euro/ € = jednotná evrop. měn. jednotka;
eufemismus	nahrazení drsného slova slovem zmírňujícím [Rom místo cikán, asistentka místo sekretářka]; (opak e.= dysfemismus);
eufonium	žesťový hud. nástroj podobný baskřidlovce [baryton]; (baryton = [zvuk střední výšky mezi basem a tenorem] mužský zpěvný hlas);
euforie	subjektivní pocit příjemné pohody, rozjařenost;
Eulerovo číslo	základ příroz. logaritmu „e“ = 2,718 281 828 459 045 235 360 287 471 352 ...; (log e = 0,434 294 481 903 251 827 651 128 918 916 ...);
eutanazie	usmrcení/ nápomoc k úmrtí nevyléčitelně nemocné a trpící osobě na její žádost, ze soucitu; euthanasie;
evakuace	vyklizení určených oblastí ohrožených válkou či katastrofou aj.; vyprázdnění; - viz mobilizace, epidemie
event.	eventuálně, případně, nebo také ...; eventualita = možnost/ možný případ;
evidence I.	e. analytická = podrobnější údaje než v evidenci syntetické [účtování závazků aj.]; (seznam/ přehled [evidovaných] věcí/ případů);
evidence II.	e. syntetická = souhrnné stavy a pohyby jednotlivých druhů aktiv a pasiv, nákladů a výnosů za celou účet. jednotku; - viz žurnál
evokace/-ovat	vyvolání představy/ vidiny; vzbudit/ vyburcovat vědomí představivosti/ zájem o věc, zrod ideje/námětu díla; převod kauzy výše;
evoluce	postupný vývoj, soustavný rozvoj od nižšího stupně k vyššímu, vrůstání nového;
evgrín	[evergreen] stará, stálezelená/ oblíbená písnička; (green [grýn] = travník; golfové hřiště);
ex- I.	bývalý [exprezident aj.]; (ex offo = z úřední moci; ex nunc = od nynějška; ex post = po skončení/ dodatečně; ex lege = ze zákona, podle
ex- II.	práva); lex ex = mimo zákon, osoba nepoživající ochrany zákona); přípitek „na ex“ = naráž až do dna;
exaktní	založený na přesnosti, dokonalý [exaktní vědy - přírodní {např. matematika}];
excelence	čestný titul/ oslovení vysokých státních činitelů např. v mezinárodním styku [„Vaše excelence ..“];
excelentní	vynikající/mimořádné vlastnosti/ znalosti; (excelovat = budit obdiv/přízeň i závist); - viz brilantina
excentrický	umístěný mimo střed; výstřední; excentrik/ excentrista = výstřední člověk; komický výstup založený na neposlušnosti věcí;
exces	výstřelek v jednání/projevu, výstřednost, vybočení z mezí, nestřídmost; výtržnost;
excitace	vybuzení, podráždění, vzrušení, stimulace; - viz stimul, iritace, emoce
execírovat	(voj.) cvičit na povel; execírák = cvičiště; přenes.: producir./předvádět se; prohánět;
exekuce I.	vykonávací řízení [i poprava], nucený výkon exekučního titulu [např. výrok soudu, notářský či exekuční aj. zápis podle zákona];
exekuce II.	je-li povinný v prodlení s placením, může exekutor zabavit jeho majetek a prodat jej v dražbě na úhradu dluhu i poplatků; - viz fendák

exekutiva	výkonná moc, výkonný výbor nějaké organizace;
exemplář	jeden z více stejných kusů; (exemplární = příkladný, výstražný/odstrašující [trest]; - viz extempore
exhaustace	vyčerpánost, tělesné a duševní vyčerpání; exhaustivní = vyčerpávající, únavný;
exhibice	výstava, přehlídka, ukázka; exhibovat = okázale se předvádět, vystupovat na veřejnosti, vystavovat; exhibicionista = kdo se obnažuje;
exhumace	úřední vyzvednutí mrtvého těla z hrobu;
exil I.	(vyhnanství) stav lidí, kteří byli vypovězeni či deportováni [též předválečný exil, vynucená i dobrovolná emigrace - exulant předpokládá
exil II.	návrat do vlasti po změně poměrů]; političti ap. exulanti mívají nárok na poskytnutí azylu;
existence	bytí; existenční [např. minimum - k zajištění života]; existující;
exitus	východ, odchod, zánik, smrt, ex; - viz ex-, exnout
exkavátor	stroj k těžení zeminy ap. [různé druhy bagrů a rypadel]; - viz korečkový, výložník, zakladač
exkluzivní	výjimečný; vytýčený; (pře-/ exp. film; expozice = výstava/ ukázka/ vernisáž, dávka záření ap.; exponát = vystavená věc; exponent = mocnitel);
exkrement	(vulg.) hovno/ výkal, hovínko, trus, kobližek, bobky, kravinec, husinec, lejno, shit; „dostaneš leda hovno/ houby s vocem“ = nic]; - viz lidovec
exnout	(slang.) umřít, skonat, vypustit duši, zaklepat bačkorama, pojit, odejít do věčných lovišť/na pravdu boží, apod.; - viz exitus
exot/-ický	zvláštnost/-ní tvor/ přírodnina či zboží z dalekých/ zámorských krajů; - viz kuriozita
exponovaný	namáháný, vytýčený; (pře-/ exp. film; expozice = výstava/ ukázka/ vernisáž, dávka záření ap.; exponát = vystavená věc; exponent = mocnitel);
expandér	tlak. nádoba k získ. [odpadního] tepla; (el. monolitní integr. logický obvod; pryžový/ pružinový posilovací prostředek); - viz expanze
expanze	rozpínání do okolí/ výbuch/ exploze; expanzivní; - viz expandér, exponovaný, detonace
expedice	odeslání; vypravení/ výprava; expediční [sbor]; vyexpedovat/vypravit/odeslat; - viz špeditérství
expelenty	výtašky z potravin [odpad po expelaci se užívá do krmiv]; - viz pokrutiny, ysat
experiment	zkouška/pokus, ověření vědeckého výzkumu/ bádání; experimentování, experimentální/ pokusný [objekt];
expert/-iza	specialista/znalec/odborník; odborné šetření/zkoumání/ posouzení, dobrozdání/ posudek; (expertní = znalecký/ odborný); - viz fachman
expirace	vypršení doby užítosti [(angl.) duration = doba trvání/ délka, stopáž pořadu/filmu, stálost; výdech; expirium/respirium = oddech. místnost aj.];
explicitní	výslovný, přímý, jasný, zřetelný; otevřeně, přímo vyjádřený; explikace = vysvětlení, výklad; - viz implicitní
explorace	výzkum; průzkum v terénu - rekognoskace; - viz průzkum, rozvědka
exploatace	hospodářské zužitkování, využití, přechod na jiný režim užívání; vykořisťování;
EXPO/expozice	výstava, předvádění; exp. doba = doba působení/ osvětlení/ ozáření; (exponování = účast/podíl/ pomoc/ namáhání; [matem.] exponent);
expozimetr	měřič jasu světla odraženého od fotografované nebo filmované scény [k nastavení optimálního osvětlení filmu na snímací kameře];
expozitura	pobočka, filiálka; náhradní řešení - rušený stálý úřad [pošta] funguje omezeně s laickou obsluhou [třeba u starosty]; (expozé = výstup);
expres	označení spěšné pošt. zásilky; název pro rychlý dopravní prostředek [rychlík/bus]; (expresivní = působivé, citový [projev/vjem]);
extáze	vytržení mysli, zvýšené smyslové reakce a motorika; (zakázaná návyková droga zhoršující paměť/ vědomí); - viz extatický
extatický	působený extází [motorikou/ pocity blaženosti aj., např. vztyč. chlupů - husí kůže]; (husí pysky [lůžka brků] extaticky vztyčují brky/ peří);
extempore	příklad [lat. „extempora trahunt“ = příklady táhnou]; příležitostná poznámka nesouvisející s tématem; přidaná pozn./ text hercem;
extenzivní	rozsáhlý, rozšiřující se, rozpínající se [kvantitativní/pomalý hosp. rozvoj]; - viz intenzita
exterioritální	(právn.) existující mimo území vlast. státu a smluvně užívané [např. osoby a nemovitosti zastupit. úřadů v cizině]; - viz imunita, teritorium
externí	vnější, zevní, působící zvenku [externí učitel/ spolupracovník, externista]; - viz intro-, extra-
extra-	předpona mimo; cosi oddělené, zvláštní/ jiné/ speciální; exteriér = venk. prostředí, příroda, extravilán; extrovní/ vycházkový oblek/hůl aj.;
extrasystola	předčasný srdeční tah; - viz arytmie
extrato	výhra na jedno číslo [extrato determinato - číslo na urč. pořadov. místě]; ambo - v. na 2 čísla; terno - na 3 čísla; kvaterno - na 4 čísla; - viz terno
extravagance	výstřednost; nenormálnost; přepjatý/ výstřední nápad/ chování/ vkus = exaltovanost;
extrém	krajnost, výstřednost, mimořádnost; (vystupňování až do krajnosti/ extrému); extrémní = krajní; označení pro maximum i minimum;
extrovert	člověk společenský/ příjemný; - viz introvert
extrudér	protlač. zařízení k úpravě potravin stud. kuchyně [obilovin a krmných granulí; pufováním/extruzí parou zvětší svůj objem]; - viz pukance
exulant	utečenec před útlakem [např. J.A.Komenský]; - viz azyl, exil
éra	epocha, časové údobí něčeho; (éro = aero, letadlo); - viz fáze, aviatika
éter	[etyléter] lihové rozpouštědlo užívané i k narkóze [molekula é. má dvě uhlíkaté skupiny propojené kyslíkem];
fabrika	továrna; (fabrikant = továrník/ faktor; fabrička = dělnice z fabriky; rybník Fabrák); (prefabrikace = tovární výroba [např. stav. dílů]);
fabulace	domyšlení detailů příběhu, tvoření děje [u literátů - spisovatelů ap.]; - viz syžet
facebook	(z angl. čti: fejsbuk) progr. rozhraní/soc. síť k propoj. uživ. s jinou stránkou [vzáj. komunik./ sdíl./ nahráv. dat s přáteli z růz. serverů]; - viz chat
fagot	dřevěný dechový hudební nástroj; (jiné: klarinet, hoboj, flétna ...);
fagule	hořící louč ke svícení, pochodeň; - viz bengál, louč
fach/foch	obor (být od téhož fochu = řemesla); polička (v polici/ regálu/ šteláři/fášku/ skříní/ knihovně/ prádelníku/ skladu/ špiži; přihrádka, box);
fachman	(zastar.) specialista/ znalec, odborník [od fochu]; fachat/ fachčit = pracovat, chodit do práce/ roboty; - viz expert
fajáns	keramika s bílou polevou a průsvitnou glazurou, majolika; - viz glazura, keramika, smalt
fajfka	dýmka [meršanka, gipsovka, kalumet, vodní aj.]; (podobná je rovná lulka/ čibuk; ke kouření cigaret se užívá tzv. špička [s filtrem]); - viz dýmka
fajnový	jemný/ citlivý; („měj se fajn“ - dobře/ pěkně; fajnovka = s každým se nebaví);
fajrovat	hořet/hřát („Kamna pěkně fajrou“; „Zafajruj víc, ať tu nejní zima“); (rozfajrovat = roztopit/ rozehřát oheň nebo někoho); - viz rajc
fajrunt	konec pracovní doby, „padla“ [o fajruntě, po fajruntě];
fakír	čaroděj, mág/kouzelník [líhá na hřebech, chodí bos po řeřavém uhlí, polyká oheň ap.]; v islámském světě chudák, náboženský asketa;
faksimile	(lat. „fac simile“) věrná kopie originálu; (fax = obraz se šroubovitě snímá, přenáší a reprodukuje/ tiskne); dnes se více užívají počítače;
fakt	faktum, opravdovost, skutečnost, skutek, událost, ověřený jev; faktický = opravdový/věcný; artefakt = lidský výtvar; de facto = skutečně;
faktor	(z lat. facere, činit) činitel, agent, součinitel, operand, koeficient, veličina [f. času]; nákupčí produktů z domáckých manufaktur; - viz fabrika
faktoriál „!“	(matem.) f. čísla n udává počet permutací množiny n prvků [např.: 5 ! = 5x4x3x2 = 120]; - viz permutace
faktura	prodejní doklad, účet/ potvrzení za práci/činnost/ věci aj. s uvedením cen a identifikačních dat;
fakulta	část vysoké školy [VŠ] s děkanem v čele/ samostatná VŠ; (fakultativní = nepovinné, volitelné, možné [dávky]); (děkan = [slang.] děkuji);
falc	úhlová drážka podél obvodu dveří, oken, hoblovaná římsovníkem; (falcovaná dveře, okna, poklopy apod.);
faldy	povísle přetékající "špeky" otýlých; (neurovnané záhyby na oblečení či na látkách); - viz plissé, puk
falírovat	chybět; vadit; překážet; („něco tu falíruje“ - nehraje/ nesedí/ nesouhlasí/chybí apod.);
falzifikát	falsifikát, falzum, padělek/ podvrh, plagiát, napodobenina;
fanfárum	ten kdo nic nebere vážně, rozmarňý, přelétavý, do větru; fanfárum; zfamfrnět = pobláznit se [do něčeho/ někoho]; - viz fanfarón, nafrněný
fanfrnoch	[fanfrnoch, bukač, bukál] rytmický hud. nástroj [hliněná nádoba s napnutou kůží s provlečenými tahacími žíněmi - vržou jako basa];
famílie	(z něm.) rodina; (familiérní/-ární = domácký, rádoby důvěrný přístup/ chování [tykání, vnucování se, chválení i kritika, světáctví]);
fanatik/-cký	nadšenec, horlivec, zanícený/ vášnivý/ bouřlivý vyznavač/ obdivovatel, nebo naopak - f. oportunista/ kritik/ odpůrce;
fandění	(z angl. fanatic - fan) náklonnost k určitému subjektu (např. sportovnímu týmu, hudební skupině apod. [fanda, fanoušek, fanklub]);
fanfarón	chvastoun, mluvkva, vejtaha; - viz fanfárum
fanfára	slavnostní znělka, sonet, tuš, slavnostní hud. skladba/ kasace/ troubení/ halali; (zatroubit = zafrkat; frky = vtipy / kecy);
fanka	zednická naběračka malty (tvaru kuchařské pánve);
fant	věc daná do zástavy při dětských hrách [k vrácení fantu se jeho majitel musí něčím vykoupit];
fantas	blouznění/ duševní choroba; (fantasie/-zie = představitost/ obrazotvornost/ snění, h. skladba); fantastický = vymyšlený/ neskutečný; - viz utopie
fantom	sada el. prvků [translátorů apod.] schopná znásobit počet linkových spojů; f. = vidina/přelud, citový prožitek z dané představy;
faraón	malý rezavý mravenec (Monomorium pharaonis) přenášející choroby; (staro-egyptský/-arab. vládce; nižší je např. emír, šejk, vezír);
farec	(slang.) perská vodní dýmka [vodárna, vodnice, šiša, kalián, nargila] s oheb. šlauchy [až pro 6 kuřáků] - chladí a filtruje kouř vodou; - viz fajfka, dýmka
farizej	pokrytec, člověk dvojí tváře [z vyššího stavu];
farma	samostatné zemědělské hospodářství, často specializované, zpravidla mimo obec (dle zkušeností z USA); farmář = hospodář;
farmaka	drogy, léky; (apothéke/ pharmacia/ farmácie = apatyka/ lékárna);
fasáda I.	[face - tvář/ líc] průčelí, povrch vnější stěny stavby s okny, vchody a architektonickými prvky - římsami, pilastry, balustrádami, arkýři aj.;
fasáda II.	(slang.) povrch osoby [oděv/ ohoz/ účes/ kosmetika]; dát se do gala; fasádník = zedník nanášející omítku; - viz en face

fascikl	svazek listin, složka, mapa; - viz šanon, paré, svazky
fascinace	okouzlení, omámení [„mne to úplně fascinuje“]; fascinující = úchvatné, oslňující, zvlášť zajímavé a přitahující;
fasovat	přejímat určený/ nárokový příděl čehosi [přeneseně např. vyfasovat trest, podědit dluhy ap.];
fassí	bývalé daňové přiznání;
fasuněk	[též zvaný truhlík] - povoz [např. formanský] s plnými postranicemi/ bočnicemi a čely, někdy s bočními dvířky k usnadnění vykládky;
fašizmus	nacionálně-šovinist. a rasist. hnutí spojené s total. formou vlády; (f. byl např. v Itálii, Španělsku, Německu ..); fašismus; - viz korporativizmus
fašírka	upečená masová mletá směs s houskou aj./ sekaná; [“jestli nepřestaneš vyvádět, nadělám z tebe fašírku”];
fata morgana	optický jev v atmosféře [lze vidět obraz vzdáleného objektu zrcadlící se ve vzduchu atmosféry díky teplotní inverzi]; - viz přízrak, vidina, chiméra
fatální	neblahý, osudový, osudný [f. omyl/rozhodnutí];
faulování	faul, nedovolený zákrok vůči protihráči;
favorit	upřednostňovaný oblíbenec, předpokládaný vítěz;
fazeta	ozdobný prvek (např. šikmé [úzké/ široké] broušené okraje či pásy na zrcadle);
fazóna	tvář účesu {těl. zástříh}, nábytku, zařízení interiéru; střih oděvu - např. límce s klopami atd.); model, líbivost [“má to blbou fazónu”];
fáč	mulový obvaz, gáza; zafačovat = obvázat [zranění];
fádni	okoukaná, nezajímavá věc/ informace/ oblečení apod.;
fáma	šířená zvěst [často řetězově], většinou neověřená, neúplná či nepravdivá, příp. zkomolená; - viz hoax
fángle/ -ičky	ozdobné fábory, prapory/ vlaječky, pentle a třepetalky; - viz filtry, cancour
fárat	pracovat v dole/na šachtě [baní], [sfárat dolů, vyfárat ven], fárání; (důl - hlubinný = šachta [slov. baňa], povrchový = lom);
fáze I.	časový úsek, etapa, stádium vývoje/ činnosti, část; (přifázování = napojení dalšího generátoru k el. soustavě);
fáze II.	zpravidla levá „živá“ zdířka el. zásuvky [přívod proudu]; (pravá zdířka = protipól; horní kolík [někdy chybí] = „nulák“/ bezp. uzemnění);
federace	zájmové sdružení, svaz; spojení dvou nebo více států v jeden společný stát s federálním vedením; f. odborových svazů; federální org.; - viz suverén
fedrovat	napomáhat, podporovat, těžit/ dobývat [např. uhlí]; - viz těžení, kutat, šachta
fedrpuš	ozdobný [pernatý] chochol na přilbě, čapce, nebo na hlavě koně; - viz šoňolka, kokarda
fedrvajs	klouzek, tleak, mastek, steatit [mastný minerál], kluzný prášek zabraňující slepení pryž. ap. dílů, sypaný do bot a pneumatik; - viz křída
fejeton	(feuilleton = podčárník) novinový článek - zamýšlení na aktuální téma [např. Kam s ním? od Jana Nerudy];
fejsbuk	(facebook) propojená skupina lidí/ "sociální síť" na netu [jednotlivci i skupiny komunikují mezi sebou s využ. služeb webu]; - viz web
fekálie	obsah jímky/septiku - (chcanky [vulg. moč], močůvka, exkrementy, splašky); tekuté hnojivo/odpad; - viz kejda, mrva, stolice, senkrovna
felčar	(zastar.) ranhojič [voj. zdravotník/léčitel];
feminizmus	(femininum = žen. rod u jmen) hnutí za rovnoprávnost a zvýšení vlivu žen; - viz gender, matriarchát, sufražetka, maskulinum, neutrum
fendák	(slang.) exekutor; fendovat = soudně zabavovat majetek; - viz exekuce
fenomén	zjev, skutečnost nebo klam, postižitelný úkaz, neobyčejný člověk; (opak f. je noumenon = věc o sobě, poznatelná jen rozumem);
fenomenální	neobyčejný, vynikající, výborný;
ferman	(zastar.) písemný příkaz, depeše, oběžník, cirkulář;
fermentace	kvašení - chemická reakce (za přítomnosti enzymů - katalyzátorů); - viz bunzírování
fermež	konzervační látka na dřevo; fermežová barva [na bázi lněného oleje];
fest	(zastar.) pev/-ně/-ný [festový; festunk = pevnost]; (slavnost [festival = soutěžní přehlídka], průvod s maskami/ aleg. vozy); - viz alegorie
fešák,fešanda	líbivý/ fešný muž/ žena; fešáci;
fetišismus	sexuální úchylka, chorobné záliby ve věcech erot. objektu, sbírání/ užívání spod. prádla aj.; (fetiš = kult/ předmět přehnaného uctívání);
fetovat	přivést se čicháním éterických látek k čilosti až netečnosti/otravě [jako drogou]; (drogovat = užívat zakázané drogy); - viz droga
feudalizmus	společenský řád založený na vlastnictví půdy a poddanství;
fez	islámská/ turecká pokrývka hlavy = [nachový aj.] plstěný "květináč" dnem vzhůru, se střapcem [např. z fezární Strakonice];
férie	(feerie) den v týdnu [kromě neděle], na který připadá svátek/ slavnost; slavnostní divad. aj. představení; prázdniny; - viz víkend
fér/-ový	(angl.- fair = čestně, slušně) čestný, správný, slušný, spravedlivý; Fair trade = spravedlivý či férový obchod; My fair Lady; unfér = nefér;
fěrtoch	fěrtuch, fěrtuška, zástěra;
fiasko	prohra, nezdár, neúspěch, malér, průšvih / [vulg.] průser, kšanda, patálie, dostat se do problémů, hlubší problém k řešení; - viz malér
fibrila	bílkovinné vlákno vyskytující se ve svalech nebo nerv. buňkách; strukturální jednotka svazků makrofibril celulózy u rostlin; krystalit;
fibrilace I.	míhání srdečních komor provázené bezvědomím se zástavou srdeční činnosti nebo míhání srdečních síní provázené nepravidelnou srdeční činností;
fibrilace II.	konečné stadium při mletí papíroviny v holendrech; (textil. - rozvláknování); - viz fáze, infarkt, holendr
ficka	pomocná síla, služka [k mytí nádobí aj.];
fičet	svíštět [vítr fičel, granát zafičel]; - viz šustí, švunk, meluzína, dout
fidlat	šmidlat, neuměle hrát/ vrzat smyčcem na housle;
fidlovačka	obuvnický dřev. nástroj k vyhlazení boků podešví/podrážek bot;
figura	znázornění postavy/tvora; (f. šachová/ taneční aj.; upravit do urč. figurál. tvaru; figurant s trasírkou; figurovat v čem/jako kdo);
fikaný	vychytralý, mazaný, protřelý; (ufiknout = uříznout; přefiknout = přefízňout/ [slang.] vykonat sex);
fikce	zdaní, klam, domněnka, představa, smyšlenka; (fiktivní = zdánlivý, neexistující, smyšlená/ neskutečná data, objekty aj.); - viz fingovaný
fikslovat	podvádět, švindlovat, klamat, šulit; - viz švindl, bluf
filantrop	lidumil, štedrý dárcer/ dobročinný člověk, podporující charitu; - viz charita
filatelista	sběratel / znalec poštovních známek; - viz filumenie, sběratelství
filc	plst [netkaná plošná textilie ze vzáj. zaklesnutých živočiš. vláken, nebo zplstění povrchu tkanin a pletenin; plstř na klobouky aj.];
filčka	muňka, veš ochlupení/ohanbí (Peduculosis pubis, Phtirus pubis), tvoří skvrny, saje krev, přenosná sexem;
filek	svršek/ shorek v karet. hrách; filky = hra/ hrací karty;
filálka	vzdálená (dceřinná) pobočka, řízená z centra; fil. kostel = spadající pod vzdálenou faru;
filigrán	zlatnická ozdoba, průsvitka, vodoznak; (filigránský = jemný, drobný, křehký);
filistín	chytrák, číman, vynalézavý rozumbrada („má za ušima/pod čepicí“ - mudrlant); (filistr = zpátečník, omezenec, šosák); - viz kabrhák, koumák
film	celuloidový ap. plátek či pás, užívaný jako neg. či pozitiv. fotomateriál ap., např. kinofilm, mikrofiš;
filmovat	natáčet filmy kamerou ap.; (nafilmovat něco na někoho = vytvořit falešný dojem existence neexistujícího); - viz kamera
filozofie	(filosofie = láska k moudrosti) snaha člověka o určitý výklad světa i sebe sama, o vlastní utváření své podstaty a spojitosti se světem;
filtrace	metoda odděl. složky/ pevné látky ze směsi kapaliny/ plynu na porézní přepážce/ filtru [filtr. papír/ porézní chemická vložka]; - viz klimatizace
filumenie	sbírání nálepek ze zápalkových krabiček; - viz filatelista, sběratelství
filuta	šprýmař, šibal, čtverák, chytrák, ferina, mazaný člověk;
finále	závěrečná část/ etapa [představení/ závodu]; finální = koneč. [výrobek ...]; finalista = kdo v soutěži dospěl do finále; (play-off = závěr. část);
fingování	předstírání/ vymyšlení/ padělání [fingovaná adresa, f. data /podpis]; fingovaný = smyšlený/ falešný/ strojený/ nepravdivý [údaj]; - viz fikce
finiš	dokončovací spěch; (spurt = vrchol. fáze závodu); (finišér = stroj k dokončování povrchu silnic; finesa = konečná úprava/ jemný rozdíl);
finta	léčka/ lest/ úskok, obratný/ umný kousek, vedoucí rychleji k cíli; trik; klamání soupeře ve sportu;
fintění	vylepšování vnějšího vzhledu ke zvýšení zájmu (malování, změna účesu, módní odívání, vůně/odér aj.; fintidlo/ iflena/ parádnice);
firhaněk	(zastar.) textilní závěs (kryt regálu aj.; krycí záclonka okna; - viz závěs, vitrážka
firma	firemní značka/ tabule - upoutávka živnosti/ provozovny, logo, název objektu/ výroby apod.; ("známá firma"= pejor. označení podvodníka apod.);
fistule	[zmutované] vysoký a zároveň slabší mužský zpěvný hlas (rejstřík), zvaný též falzet; (Píseň: Zpíval kos koscí fistulí, že se..);
fiši/fiží	náprsní krajková ozdoba;
fiškuntál	přemýšlivý člověk; (fiškál = právník [mad.]; (pejor.) podvodník); - viz filistín, kabrhák
fiškus	chytrák; pomocný medik; státní pokladna (též fiskus/ erár, veřejné finance); (fiskální = rozpočtový, daňový; erární = státní [majetek]);
fištrón	nadání, nápaditost, důvtip, rozum, prostá inteligence [zapaluje/ pálí mu to, má na to nos]; - viz filistín
fitinky	instalátérské spojovací trubkové šroubovací díly [kolínka, spojky, rozbočky...]; - viz mufna
fitness	poradna a cvičení v centrech či doma s posilovacími stroji + správná sport. výživa - cíl: zhubnutí a ozdravení; - viz kalanetika, wellness
fix	popisovač/ výzrážovač [barevná fixka; tuba s knotem a barev. roztokem];
fixatér/-iv	tužidlo [na vlasy aj.]; (fixírka = pomůcka/ síťka/ tlak. nádobka k fixování/ postřiku kreseb fixativem proti setření); - viz sprej

fixace	zpevnění; fixovat = upevňovat, fixovaný k něčemu = upevněný/ vázaný, na něčem závislý/ lpící [vděk za pomoc aj.]; - viz fixní
fixlovat	klamat, podvádět; - viz švindl, šolichat
fixní	pevný/ stálý [plat]; utkvělý v paměti [představa, idea]; (fixovat = zpevnit [zlomeninu sádr./ gips. obvazem], cosi upevnit); - viz aretace, fixace
fibr	[vulkánfibr] plastová umělá hmota [na bázi celulózy] na kufr, těsnění a leštící kotouče [odolné tukům]; - viz lapování, papundekl, kartonáž
figl/-e	trik, finta, překvapivá manipulace; zlepšovací praktika urychlující, zkvalitňující, zlevňující či zjednodušující práci/ výrobu/ dopravu/ užití;
fízl	pův. tajný policista, později také konfident; policajt/ poliš/ chlupatej/ strážník/ havran; špión, zvěd, špicl, udavač, denunciant; - viz bonzák
flagrantní	křiklavý, zřejmý, zjevný, patrný, do očí bijící, [in flagranti = přistižení při činu]; - viz natrapírovat
flakon	ozdobná lahvička s parfémem/ voňavkou [přip.s rozprašovačem];
flambování	ožehnutí; polití hotového pokrmu konzumním alkoholem s následným zapálením; flamb. pistole;
flamendr	hýřil, fláma, rozmařilý zhýralec upřednostňující zábavu; flamendrák/ poslední noční vlak/ spoj; - viz courák, courat, marnotratnost
flash disk USB	flashka či fleška) minipaměť tvaru klíčenky, nevyžad. napájení [kapacita 512MB .. 32 GB] s konekt. USB; - viz hardware, PC, USB
lastr	lepící rychloobvaz; (slang.) trest nebo konfliktní negativum v osobních záznamech; - viz bandáže
flašinet	kolovrátek, nástroj žebřáků (pneumatický přehrávač melodií na kliku); - viz ariston, orchestrion
flaška	láhev (skleněná, UH/PET-láhev, kameninová/karafa), též drobněle;
flauš	vlněná látka s dlouhým, na líci česaným vlasem; - viz textil
flažolet	vyšší harmonický tón rozeznělé struny při lehkém dotyku (smyčcem, prstem); tóny houslí hrané smyčcem před kobylkou;
fládr/-ování	kresba dřeva/ napodobování kresby dřeva; fládrování = úprava podkladu pod krycí/ vrchní nátěr (gruntování, kytování, broušení);
flák	úder [fláknutí]; (flákota = větší kus [nekvalitního] masa; flak = protiletadlový kanon);
flákání	nicnedělání (flákárna, flákat se, flákač, neproduktivní/ odfláknutá práce); - viz ledabylost, šolichat
flegmatismus	lhostejnost, pohodlnost, netečnost, chladnokrevnost; (flegmatik = člověk klidný, pomalejší, nevšímavý, málo vzrušivý);
flek/-atý	fliček, skvrna/-nitý/ pestrý; kus pole; (místečko/ zaměstnání; flekovat = přebíjet v kartách; šunkýfleký = jídlo; cucflek); - viz flash, fleš, plac
fleš	v šermu - útočný pohyb nohou; (výbojka; blesk při fotografování; krátká informace; figura pěti karet téže barvy v pokeru);
flešbek I.	(angl. - flashback) záblesk minulosti, retrospektiva/ vzpomínka [vloška v textu]; (psych. porucha - duševní záblesk subj. prožitku);
flešbek II.	intoxikace/ otrava drogou v minulosti; (BB FlashBack 3 = SW aplikace pro nahrávání obrazovky v prostředí Windows);
flexibilní	pružný, poddajný, ohebný, pohyblivý, přizpůsobivý, nestálý;
flikovat	přístipkařit (z nedostatku materiálu dočasně spravit); záplatovat; - viz prták
flink	flákač, nespolehlivá osoba, mizera, místo práce se flinká - fláká, práci odflinkne = neudělá řádně; - viz ledabylost, flák, fušování
flinta	puška, kvér, ručnice, kozlice, kulovnice, brokovnice, vintovka, stará mušketa či kolečková karabina arkebuza aj;
flirt	pokus o vyjádření zájmu [milostné touhy/tokání] druhému pohlaví nezávaznou, spíše zábavnou formou; - viz špásování, cícmat se
flight	(golf: flajt) hra [hrající skupina na grýnu]; uplatňuje se ohleduplnost při vniknutí do cizího flajtu, např. pro míček;
flitry	penízkovité aj. našívané ozdoby dám. šatů; - viz fángle
flígr	křídlo („jesli tě tu ještě načapám, chytím tě za flígr a poletíš!“; něm. Flieger = letec); - viz křídlo, horna
flobertka	malorážka; malorážní střelná zbraň (bambitka/ revolver či puška na jeden náboj); - viz zbrojní pas, zbraně
flokovat	kolíčkovat, podrážet boty/ přibíjet podrážky floky (flok = cca 1 cm dřevěný kolíček);
floorball	[flórbal] sahli, sálový hokej s lehkým míčem a lehkými hokejkami;
flotila	skupina lodí či létajících prostředků, taktická jednotka;
floutek	[lehkomyslný odrostlý] mladík, proutník, jinoch, pásek, potápka; (holobrádek - mladík bez vousů [„teče mu mlíko po bradě“]); - viz hejsek, vejta
flór	lehká závojevá tkanina [ve smutečním flóru; šlojř = rouška/závoj]; - viz deflorace
flóra	(lat.) rostlinstvo, květena, vegetace; - viz herbář, přírodniny, vegetace
fluidum	domnělá látka s fyzikálními vlastnostmi, např. absolutno, flogiston; - viz utopie, fantas, magie, obskurní, elixír
flukuant	kdo často mění zaměstnání/kolektiv - přeběhlík; fluktuace = častá změna, pohyb, náhodné kolísání kolem rovnovážné polohy;
fluor	chemický prvek zn. F; fluorescence = druh luminiscence (=světélkování); - viz luminiscence
flusat	(slang.) plivat; - viz plivátko
fluviál/- ní	(geol.) vzniklý výmolnou/ ukládací činností proudící vody; říční;
fňukat	(dětsky) plakat, bulit/ bulet; brečet, naříkat; (ječet = hulákat, řvát, říčet, pokřikovat, výt);
fobie	strach/ obava/ anxióza; níkefobie - z úspěchu; akrofobie - z výšek; arachnofobie - z pavouků; klaustrofobie - z uzavř. prost., agyrofobie - cestovní;
fofr/-em	honem, rychle, spěch, kvap, kalup, kvalt; (fofrovat = spěchat, kvapit; něčím ovívat; rozfofrovat = rychle utratit jmění, něco rozházet);
fokus	ložisko, ohnisko [v optice]; (bifokální/ dvouohniskové brýle [s dvojím výbrusem] - na blízko i do dálky);
folia	listy papíru, rostlin/ stromů, list pily; drogy z usušených [listů léčivých] rostlin; - viz fólie
foliant	kniha velkého formátu; (folio = list, podélný půlarchový formát, obě protilehlé stránky knihy); foliantky = druh květin;
folikul	malá dutinka/ váček [vlasový, štítné žlázy, vaječnickový]; nejmenší jednotka lymfatické tkáně; (lymfa = míza, tkáňový mok); - viz uhry
folklor	lidová kultura vůbec; (folk = (anglosas.) lid, národ, lidové písničkářství a tance);
fon	druhá část složených podst. jmen nesoucí význam "reprodukuje zvuk"; - viz son, fón, auditivní, akustika, fonetický/-ý, konsonance, sonar
fonasténie	neurotická hlasová porucha; (autismus = vývojové duševní postižení [nemluvnost/ netečnost/ pasivita, nezájem, hravost]);- viz eulálie, foniatr
fond	souhrn majetku [např. finančního] pro konkrétní účel; právnická osoba [sociální f., f. ohrožených dětí; knižní, hlasový f. aj.;
fondán	cukrovinka [cukerná hmota s krystalickou strukturou];
fonetický/-ý	zvukový, výslovnostní [mluv/ piš jak slyšíš]; (fonetika = nauka o fyziolog. a akust. vlastnostech hlásek); - viz akustika, afázie, fon
foném	jednotka zvuk. stavby jazyka schopná rozlišit význam;
foniatr	lékař zabývající se poruchami a léčením hlasu, řeči a sluchu;
font	(typogr.) komplet. sada znaků abecedy jedné velik. a jednotn. stylu; písma se liší silou, šířkou a sklonem; řez se liší od zákl. kresbou;
forbes	především světově známý výherní automat [pův. vyráběný v Semilech]; [„všecko prohrál ve forbesu“];
forbína	(proscenium) předscéna, místo před divadelní oponou [před a pod forbínou bývá orchestra pro div. orchestr]; - viz opona
forenzní	soudní - důkazní metody/ postupy [např. forenzní psychologie/ analýza/ audit];
forehand	(sport.- forhend) úder [např. v tenise] pravou rukou na pravé straně těla, [backhand - bekhend - levou r. na levé straně těla];
forhont	první na řadě [na forhontě] k nějaké činnosti [určený domluvou, losem, ten vlevo - v pořadí jak se mele kafe/ ruček jdoucích hodin];
forrichtung	(z něm.) udělatko, přípravek/ pomůcka [na něco/ k něčemu]; (richtung = něm. směr);
forma I.	širší pojem - tvar/ úprava; formální/ formalita = běžné/ obřadnost/ ověřování /zvyklost/norma; neformální = nikoli běžné; - viz formace
forma II.	přípravek k odlévání/ pečení; způsob jednání/ projevu/ styku aj.; fyzická kondice; (uniformita = jednotnost; formát = velikost, úroveň [= nivó]);
formace I.	útvár, šik, (např. letecká útočná/ obranná f., trojstup); formování, vytváření formy; forma k odlévání/ dortová; politicko-ekon. společenská
formace II.	formace - řád [prvobytně pospolný, otrokářský, feudalismus, kapitalismus, socializmus a komunizmus [dle K. Marxe]]; - viz imperialismus
forman	povozník/ vozka/ kočí, špeditér, zaslátel [nájemní dopravce]; - viz logistika, povoz, fasuněk
formanty I.	rezonanční vzduchová pásma zvuků v řečových dutinách [ovlivňují barvu vokálů - AEIOU i konsonant - BMST a tím artikulaci; barva hlasu
formanty II.	je dána počtem, výškou a silou svrchních hlasových tónů; svrchní tóny v základním hlasovém tónu jsou harmonické; - viz rezonance
formální	nikoli úřední, vedlejší/ postranní jednání; povrchní [dojem]; formality = průvodní činnost [představování, ověřování, dokumentování];
formát	velikost, rozměry, tvar (listu, knihy); člověk: např. vynikající odborník, znalec; - viz arch
formela	dětská plastelína, různobarevná plastická modelovací hmota podobná sklenářskému kytu/ tmelu;
formulář	tiskopis/blanket/ dotazník/ tab.; (formulace = stylizace, stručné a jasné vyjádření dotazu/ odpovědi, děje případu, ... ; zformulovat);
formule	vzorec, norma/ předpis, slovní obrat, ustálené rčení; formula k zapamatování; - viz mnemotechnika
fornýr	dýha, odkrojený/ odříznutý/ loupaný list/ plátek z kmene k dýhování (překlížování desek), též furnýr ; (překlížka = lisovaná deska z dýh);
forometka	torzo [=pahýl/ část] košile z umělé hmoty [pouze náprsenka s límečkem, event. ještě samostatné manžety - vše s knoflíčky];
forota	zásoba, rezerva/ záloha;
foršáž	stupňování, přepjatost; přidavné spalování za účelem zvýšení výkonu při startu [letadla, závodního auta] apod.;
foršus	záloha na plat [vyplacená předem];
forte	(ital.) silný; (užívá se hlavně v hudbě, kde „f“ značí silně, „mf“ mezzoforte/ polosilně a „ff“ fortissimo/ velmi silně/ hlasitě); - viz piano
fortel/-ný	zručnost, obratnost, dovednost, šikovnost, um; důkladně/ obratně provedený/ udělaný úkol; rutinní přístup k dílu;
fortešlapka	jízd. kolo bez volnoběhu [nutno stále šlapat]; festšlapka;

fortifikace	hraniční aj., vnější opevnění/ pevnosti, šance, valy, hradby; - viz barbakan
fortna	vrátnice - budka/ místnost (kontrola příchodu a odchodu u brány objektu portýrem/ vrátným); - viz port, rozhraní, portýr, herma
fortuna	římská mytolog. bohyně náhody a osudu; personifikace štěstí a naděje v dobré pořízení; zosobňuje nevypočitatelnost života;
fosílie	zkamenělé i nezkamenělé zbytky a otisky prehistorických organismů; (fosilní paliva = uhlí, ropa, zemní plyn);
fošna	tlusté prkno, druh řeziva;
fotr	(z něm.; slang.) postarší tatík, táta/ pantáta/ otec [nesprávně ot];
fouňa	furiant, domejšlivec, nabubřelec, nafrněnej náfuka, nadutec, nabob, snob; (funět, odfukovat [námahou či ospalostí]);
foyer	(foajé) vstupní hala [např. Národního muzea v Praze];
fólie I.	tenký snímatelný povlak/ film; plást tenkostěnného umělohmotného flexibilního materiálu (na obaly, přikrytí ploch ...);
fólie II.	tenké kovové, plastové nebo papírové listy používané obv. jako obalový materiál [např. celofán, film, staniol]; (folia = květ);
fón [Ph]	jednotka hladiny hlasitosti [zvuk TV = cca 60 Ph]; - viz decibel, son, mach, PH
fópa	[faux pas, faux-pas] chybné jednání, mejlka/omyl, nedopatření;
fór	vtip, žert, frk; dělat fóry = upejpat se; [„je to fórový“ = není to bytelné/ pevné]; (fórrichtung = [z něm.] přípravek);
forum	veřejnost, veřejné místo k hlásání názorů, veřejné mínění, náměstí/ tržiště; (Mikroforum = býv. pořad ČS rozhlasu);
fragment/-ace	část, úlomek; ukládáním dat do nesouvislých místa paměti se původní blok roztrhá na fragmenty; defragmentací se fragmenty spojí;
frajle	(pejor.) frajerka - vyzývavá děva/ koketa [honí vodu], totéž muž - frajer, („frajeřina nezebe“ = okázalé předvádění se nalehko); - viz děvečka
frajtr	(voj.) nejnižší hodnost = svobodník; (voják bez hodnosti = vojin); - viz voj.hodnosti, šarše
frak	černý večerní oblek z 20. stol. s dl. šosy, bílá košile s motýlkem, kalh. s lampasem; (fraky =slang. ohledy [nedělat s tím fraky]); - viz smoking
fracke	složka, část; seskupení uvnitř organizace/ politické strany s odlišnými názory od hlavní linie org./ strany; frakcionářství; - viz blok
frakování	podzemní rozbíjení plynonosných vrstev pro těžbu břídlíčního plynu;
fraktura	zlomenina; [ruptura = trhlina/ zlom; roztržení tkáně/ orgánu zevním zásahem]; - viz dlahy, fixace, ortopedie, trauma
francovka	lihový masážní/ koupelový/ inhalační roztok mentolu, kafry a bylinných silic proti únavě ap. [Alpa - podle Aloise Pály, Slaný];
francouzák	nastavitelný klíč na šrouby/ matky; (imbusový klíč = klíč pro šestihranné otvory šroubů); (jiný je boční/ očkový nástrčkový klíč na matky); - viz ráčna
franšíza	pojištěncem hrazená část škody; [doklad o] osvobození zboží od cla aj. poplatků; - viz pojištění
frapantní	nečekaný, přepjatě nápadný/ okázalý člověk [oblek], překvapivý [obrat, hazard, chyba, rozuzlení/poenta];
fraška	(it. farsa - žert) typ komedie, která pracuje především s nadsázkou; - viz komedie
fráter/-ník	(slang.) flandák, velebníček/ velebný pán/ duchovní/ farář/ vikář, řádový mnich/ poustevník; nekněz (= bez svěcení); panáček;
fregata	trojtěžňová plachtěnice [lod], doprovodná loď; (regata - závody lodí; slavnost na lodích; stěžeň = lodní stožár nesoucí plachtoví);
frekvence	počet kmitů za vteřinu [v Hz-Hertzech např. spojové nosné vlny]; rozsah dopravního aj. provozu; frekventant = student kurzu/ školy;
fresky	malby barvami do vlhké omítky; - viz sgrafito
freeware	bezplatné a volně šířitelné počítačové software [spíše pomocné programy]; - viz PC, software, malware, hardware, periférie
frc	zastavárna; [„dám to do frcu“ - komise]; - viz bazar, veteš, komisi, starožitnost
frčet	(slang.) fungovat („ať to frčí/běží/ ubejvá/ pěruje“);
fretka domácí	(Mustela putorius furo) hravý mazlíček, jediná domestik. kunovitá šelma (spolu se psem a kočkou); žije až 8 let, váha do 1 kg;
fréza	vícebřitý rotující nástroj k obrábění/ úpravě povrchu materiálů (kovů, dřeva, silnic, lední plochy, polí, k odkluzu sněhu, aj.);
frřňat	např. nad jídlem: rýpat do něj přístrojem a mrmlat, že je to suchý, slaný, studený, mastný, horký, ostrý ...; být ufrřňaný = protivný; - viz nafrněný
frickové	Germáni = Němci; (nákrové/ nacisti/ skopčáci, esesáci/ esesmani, gestapáci, ordneři, hitlerčící = něm. fašist. utlačitelé); - viz fašismus
frigidita	chladnost, frigidnost [pohlavní f. - nedostatek pohlavních zájmů]; frigidní = citově chladný, mrazivý; (refrigerace = chlazení); - viz termika
fritování	smaž. např. masa v horkém oleji [ve frit. hrnci - fritéze]; (smažení: na pánvi aj.= s malým množstvím tuku; opálit se/osmahnout);
frivolní	lehkovyslný, lehkovážný, mravně pokleslý, oplzlý/sprostý, drzý;
frkačka	dětská trumpetka; frkání na f.;
frky	vtipy, srandičky; též zbytečné řeči [blbý frky/ kecy/ plky];
frmol	zvýšený ruch, počínající zmatek; taneční aj. spontánní zábava z radosti/úspěchu; - viz tlačenka
frnknout	uletět, upláchnout/ uprchnout, utéct/zmizet, vzít roha/do zaječích/ nohy na ramena; (frnčet = ujíždět, letět); - viz drandit, upláchnout, mazat
fronta	čekající zástup lidí; též Národní f./ studená f. ap.; válečná linie [druhá fronta]; (front = velké uskupení voj. sil [3. Ukrajinský front]);
fronton	nadokenní trojúhelníková nebo segmentová štuková plastika, příp. obdobný podokenní parapet;
frotýrování	tření [ručníkem froté];
frukty	(rus.) ovoce; sterilizovaná/ sušená zelenina; ovocné koncentráty/ sirupy; - viz sacharidy
frustrace	zklamání, zmaření touhy, pocit neuspokojení z marného snažení o úspěch; být frustrován/ vyveden z míry [často se zdrav. následky];
frygická čapka	druh pokrývky hlavy s jednoznačným tvarem kuželu s ohnutou špičí [symbol svobody a nezávislosti z Francouzské revoluce aj.];
fryšování	výron žaludečních šťav do hrdla - pálení žáhy; (jiné: „je tam friško“ = zima); (Na žalud. nevoln. a mdloby se užívají hořké Hofmanské kapky);
frýze	lepené/ sendvičové dřev. polotovary [na rámy dveří aj.]; - viz spárovky, fornýr, švartna, sendvič
fuga	malá nežádoucí mezera/ díra/ prasklina v materiálu, škvíra; druh hudební skladby; - viz fuga, špehýrka
fugas	výmetné výbušné zařízení v boční stráni u cesty (k vyřazení pochoduujících jednotek);
fuchtle	(pejor.) nafoukaná/ nafrněná žena, frajle;
fuj-tajbl	synonymum ošklivosti; „Brrr“, něco opovrhlivého, šmejda [na vyhození];
fujara	dlouhá pastevecká píšťala;
fuk	nezájem [„mně je to fuk“; šumafuk]; závan/ fukot, f. z plíc = fučení; větrná fujavice; („je to fuč“ = pryč; fouknout = utéct); - viz bublifuk
fuksšvanc	ocaska, jednoruční pilka bez rámu - pevná i ohebná (i jako hudební nástroj), fuchsšvanc [liščí ocas]; zlodějka = nožová pilka;
fundace	věnování majetek k jistému účelu; vztah podmíněnosti jednoho slova druhým;
fundament	základ - ní věc/ podstata, stavební základ/ grunt objektu, základní t[h]éze/ myšlenka; fundamentální záležitost;
fundamentalismus	lpění na původních ideologických základech, konzervatismus; fundamentalista;
fundovaný	teoreticky/ odborně zpracovaný, dobře teoreticky připravený; - viz erudice
fundrejzing	(fundraising) získávání financí pro nadace, fondy, projekty [od firem, donátorů a sponzorů];
fundus	inventář, movité zařízení;
funebrák	uniformovaný pohřební zřízenec - černý havran; (funébrmarš = pohřební pochod); - viz funus, havrani
fungl novej	pojem užívaný pro novou či zánovní dosud nepoužitou věc z druhé ruky, nebo co čpí novotou/ skladováním;
funkce	činnost, úkon, úkol; název a výkon pověření, služby, úřadu; matem. závislost jedné proměnné na jiné nebo jiných;
funkcionář	úředník společen. a zájmových org. nebo stát. orgánů; (funkční = provozuschopný; funkcionalismus = uměl. urban. směr 20. stol.);
funus	pohřeb [vystavení rakve na katafalku, průvod truchlících a zvonění z kostela na hřbitov]; - viz pieta, panychida
furt	stále, vytrvale, pořád, non-stop/ nepřetržitě; - viz páternoster
furverk	povoz/-y; též furberk; - viz forman
fusekle	(z něm. Fuß - noha) ponožky; (fusak = dětský pytel/ nánožník do kočárku); - viz onuce
fuška	práce mimo zaměstnání za úplatu; tajně (načerno) vyrobená věc v zaměstnání; namáhavá práce;
fušování	neodborná (zpackaná) práce fušérem (= neodborník, neumělec, břídil, hudlař, samouk [fušuje odborníkovi do řemesla]); fušařina;
futon	japonská pružná matrace [přenosné srolovatelné lůžko z přír. materiálů {bavlna, ovčí rouno aj.}];
futr	[z něm. Futter] krmivo, píce/ směska/ siláž/ obrok; futrovat = krmít; - viz futro, krmivo, směska, tráva, pícniny, siláž
futrál	pouzdro/povlak [na brýle, housle aj.];
futro	zárubeň, dveřní rám nesoucí na závěsech/pantech zavěšené dveře/ veřeje; podšívka [kabátu aj.]; vyfutrovat = doplnit podšívkou; - viz futr
futsal	halová obdoba fotbalu/ kopané, [vznikl v Brazílii původně jako sport fotbalových veteránů];
futureologie	teorie o budoucnosti, výzkum možností v budoucnosti [často hraničící s fantazií];
fůra	náklad jakéhokoli materiálu na povozu (malý náklad = forka); [někdo má fůru/ hodně zbytečných řečí];
fůrie	náfuka; přezíravá, domýšlivá/ nafoukaná žena; - viz „fouňa“
fúze	splynutí/ sloučení [např. podniků/ bank]; termojaderná f./ reakce = sloučení atom. jader (=jad. fúze) za vysoké teploty či tlaku;
fyto technika	nauka o výživě rostlin, živinách, formách/ přeměnách, zdrojích v zem. podniku/přírodě, o použ. hnojiv; (fytoterapie = léčení rostlinami);
fyzkultura	péče o fyzické zdraví [tělocvik, sportování, otužování, posilování, životospráva]; - viz wellness

gabro	bazická hlubinná vyvřelina stejnoměrně hrubozrná, šedočerné barvy [složením ekvivalent čediče]; - viz bazalt, horniny
gadget	(gedžit) praktická technická hračka;
gag	(geg) prvek situační komiky [umně sestavená komická akce využívající rutinu]; - viz rutina
Gagarin	Jurij Alexejevič [kosmonaut býv. SSSR] uskutečnil 12.4.1961 první pilotovaný let člověka do vesmíru;
gajdy	dudy; (gajdovat = hrát na dudy);
gajgr	druh zemního zakončení okapového svodu [zachycuje nečistoty a odvětrává pach z odtokového potrubí]; - viz gula
gala	extrovní/ světeční oblek („hodím se do gala a půjdu do společnosti honit vodu“); gala- = 1. část slov s významem slavnostní [galakonzert];
galanterie	kožené/ textilní aj. drobné zboží - kabelky, šicí potřeby; (galantní = úslužný, uhlazený, dvorný);
galaxie	jedna z mnoha slunečních soustav v kosmu;
galeje	nucené práce trestanců/ otroků v kamenolomech, veslování na lodích-galérách ap.;
galerie	objekt pro výstavy, sbírka [obrazů, soch ap.]; divad. balkon/ řada lóží; (galérka = výkvět lidí z podsvětí; koupelnové zrcadlo s políčkou);
galoše	gumové přezůvky - návleky na boty do nepohody; (textilní ap. hyg. návleky na obuv se užívají např. v lék. ordinaci, v pam. objektech aj.);
galvanizace/ -ický	pokovení - přenos kationů jednoho kovu na povrch kovu druhého [elektrolýza, chromování - ochrana kovů proti korozi]; ss. el. proud/spoj.;
garance	záruka; garantovat = zaručovat se; k uplatnění námitek aj. nutno dodržet záruční podmínky po určenou dobu; garant = ručitel;
garáž/-e	uzavíratelná místnost/ budova se stáními pro vozidla; (pod. je hangár pro letadla, loděnice a úschovny pro lodě, atp.);
gard	(v šermu a boxu/rohování) postavení levou nebo pravou rukou vpřed = levý nebo pravý gard; - viz sport, úpoly
garda	elitní (voj. i jiná) jednotka [např. ostrožství, Mladá garda, 3. gardová divize];
garde	společenský doprovod (garde dáma, doprovodčející ochránce); - viz toaleta, kavalír, druh, garderoba
garderoba	šatna; osobní úprava - mytí, koupel/WC, oblékání, vnější úprava [ranní, denní, večerní toaleta]; (růba = dámské šaty); - viz toaleta, bidet
garnitura	souprava dílů; soubor, celek; osoby spjaté společnou činností [vládnoucí g. atp.];
garnýže	závěsné prvky pro okenní závěsy, clony a záclony [tyčové, kolejnicové, kovové, dřevěné, s ovládáním i bez něj]; - viz markýza, slunolam
garsonka	garsoniéra [malý byt zpravidla o jedné obytné místnosti s příslušenstvím i bez];
gastronomie	nauka o labužnictví a kuchařském umění; gastronom = potravinářský obchod; - viz obchod
gavota	druh společenského tance; hud. skladba - intermezzo suity[svity];
gay	homosexuál, (slang.) teplouš; - viz džigolo, lesbička, buzerace, bordel
GAZ	ruská automobilka; gazík - pův. malý ruský voj. terénní automobil; gazolin - benzin (v USA); gas = obecně plyn; - viz džíp
gazda	zemědělec, rolník/ statkář/ chalupář, hospodář na statku/zem. usedlosti; - viz rolník, chalupář, ekonom
gádžo	(rómsky/ cigánsky) nerómský občan;
gárňák	(slang.) kárný tábor/ diagnost. ústav, výchovné/ nápravné zařízení, polepšovna, vězení ap.; - viz kriminál, trestnice, loch, lágr ...
gáza	mul, obvazový materiál, fáč
gáže	služné, pravidelný plat; gážista - osoba pobírající gáží; - viz penze, důchod, renta
gebíry	přáva/ nároky k řešení/ zasahování ve věci [z titulu funkce/ pověření aj.]; - viz mandát, akreditace
gejzír	hloubkový pramen s nepravidelnými erupcemi/ výstřiky vody; fontána = umělecké dílo s vodotryskem, příp. kašnou/ bazénem; - viz pramen, šprúdl
gel	rosolovitá hmota, želé [potravina, léčiva, kosmetické přípravky]; - viz pudink, sulc, želatina
gambler	návykově závislý hráč, gambler, karbaník; - viz karban
gen	jednotka dědičnosti; geneze = vznik/zrod/ vývoj/původ; genius = mimořádně nadaný/tvůrčí;
gender I.	(džendr; genus = rod) pojem ze spol. věd z konce 20. stol. z kulturních rozdílů dělbý práce mezi muži a ženami [jsou-li pohlaví a gender
gender II.	ve shodě, je jedinec heterosexuál; nejsou-li ve shodě, je jedinec transsexuál [cítí se být opačným pohlavím]; g. hledisko pohlaví - např.
gender III.	vyrovnaných příležitostí mezi pohlavími apod. [tím se zabývá FFUK - katedra genderových studií]; - viz feminismus
generace	pokolení, soubor osob, jež se narodily a dospívaly přibližně v téže době [g. stupně]; (vy-/ generovat = vytvářet/ postupovat [podle urč. schématu]);
generalizace	zevšeobecnění pojmů/ zákonitostí; generální = nejvyšší/ řídicí orgán [g. ředitel, g. prokurátor, g. rada ...]; - viz voj. hodnosti
generalizovat	zevšeobecňovat, tušit v různých věcech zákonitost/ něco společného; (generel = souhrn/ -ný projekt); - viz globální
generálka	hlavní zkouška; generální oprava, g. mapa; žena generála; přepjatá, energická nebo panovačná žena; GO = gen. oprava; - viz retuš, semetrika
genetika	věda o dědičnosti; (genetické algoritmy jsou programy určené k napodobování evoluce); - viz gen, algoritmus, počít. program, heuristika
genialita	výjimečné nadání, genialnost; geniální = vynikající [řešení, vynález], mimořádně nadaný, pokrokový, vytvořený geniem; - viz gen
genitál	přírození, pohlavní ústrojí/orgán-y; - viz gen
genocida	mezinár. zločin proti lidskosti [„úmyslné a systemat. ničení etnické, rasové, nábož. či národn. skupiny“]; - viz holocaust
geodézie	zeměměřičtví; geodet = geometr, zeměměřič; (geografie = zeměpis, znázorňování a popis zemského povrchu - různé mapy ap.); - viz katastr
geologické doby I.	2,5-1,5 mld. let Práhory; 1,5-0,5 mld. Starohory; 500-200 mil. Prvohory [Kambrium, Ordovik, Silur, Devon, Karbon, Perm]; 200-60 mil.
geolog. doby II.	Druhoohory [Trias, Jura, Křída]; 60-1 mil. Třetihory/ Terciér - Paleogén [Paleocén, Eocén, Oligocén]; - Neogén [Miocén, Pliocén]; 1 mil. př.n.l.
geolog. doby III.	Čtvrtohory/ Kvartér = Anthropozoikum [Glaciál, Plistocén/ Diluvium, Holocén/ Aluvium]; v Plistocénu se objevil člověk = anthropos; - viz etapy dějin
geometrie	jedna z nejstarších matematických disciplín, jež se zabývá geometrickými útvary, jejich vlastnostmi a vztahy mezi nimi; - viz geodézie
gerila	(guerilla) partyzánský boj [gerilové chování - partyzánsťina]; - viz partyzáni
gerontologie	obor zabývající se problémy stárnutí organismů a chorob stáří;
gesto I.	posunek, pohyby [údy, hlavou, rameny, očima ap.]; gestikulace - užívání posunků, posunkové řeči, smluvených signálů, ap.;
gesto II.	vztyčený prostředníček a ostatní prsty k sobě sevřené v pěst = urážlivé gesto "Vyliž mi ..." ap. [lat. digitus impudicus - neslušný prst];
gesto III.	ústní/ písemné prohlášení (kladné gesto, např.: prohlášení o smíru, odpuštění dluhu, ap.); - viz kód, cíbek, mimika, znaková řeč, Braille
gestor	jednatel/ zástupce s pověřením/gescí; (gesce = pověření k vykonávání funkce/ činnosti v urč. oblasti a rozsahu); - viz prokurista
gigant	obr; člověk nebo předmět velkých rozměrů; gigantismus; enormita/ nadměrná velikost/ nesmírnost; - viz megalománie, mohutný
gilotina	popravčí stroj [stíná hlavu]; (jiná zař.: šibenice [k oběšení], el.křeslo [smrt proudem]; dále: smrt upálením, utopením, jedem, zlom. vazou);
gipsovka	druh dlouhých výměnkářské keramické dýmky [vejmkářská fajfka]; (ruka v gipsu = v sádře); - viz fixní, fajfka, pipa
girgle	návleky - stehenní/ ledvinové chrániče [sport. kalhotky];
girlandy	druh slavnostní výzdoby (řetězce z listnatých větví či chvojí, často s barevnými fábory - krep, pentle); - viz fángl/ -e
glajcha	oslava dosažení rovnosti/ zakončení hrubé stavby domu (vztyčení stromku s fábory);
glajchšaltovat	ujednocovat, jednostranně [násilně] usměrňovat/ rovnat ke sjednocení/ uniformitě [nezabývat se odlišnostmi]; sglaichšaltovat;
glanc	lesk; (vyglancovat, pýdit, vyleštit, vypolírovat); ztratit glanc = zmatovatět, pozbyt charisma [přitažlivost];
glaspapír	brusný papír/plátno [s různou hrubostí nalepené skelné/brusné drtě]; (obdobný je smirk. papír [šmirglpapír] - má smírek místo skla);
glazura/-zování I.	glazováním se docílí lesklý povrch; glazuje se i pečivo - pomašlováním před pečením; - viz keramika, mašlůvačka
glazura/-zování II.	vypalovací či studená poleva k povrchové úpravě keramiky, skla, kovů i dřeva (z hlinek, prášků či oxidů kovů aj.); - viz smalt, fajáns
glizando	zvuk. efekt/ plynulé zvyšování tónu;
globální	souhrnný, celkový, celosvětový, povšechný, zběžný; (globus = model zeměkoule, měsíce aj. těles); - viz generel
glorifikace	(gloria = sláva) oslava, velebení, gloriola, aureola, nimbus, proslulost; (zvelebení = zušlechtění); - viz aura, nimbus
glosa	vepsaná poznámka, anotace, vysvětlivka; glosování - připojování/ činění poznámek;
gondoly	lodky s kov. zobcí na přední tvaru labuthio krku, řízené gondoliéry [Benátky]; (střevíce s prodlouž. a zahnutou špičkou); kabiny vzducholodí;
gónio	bývalý rádiový zaměřovač s otáčivou anténou [užívaný již za 2. svět. války do 50-tých let min. století];
góniometr. funkce	(z trigonometrie) sinus, kosinus, tangens, cotangens, sekans, kosekans [řešení úloh o trojúhelnících]; - viz polygon, trigonometrie
GPS / NAVSTAR	pasivní dálkoměrný systém ke stanovení polohy a času [navigační systém s mapou pro řidiče, letce, lodě]; - viz emeferidy, azimut
graciózní	půvabný, elegantní, ladný; (s grácií = s půvabem); slavný obraz P. P. Rubense: Tři Grácie;
grad	(gradient) míra pro velikost úhlu (dělení pravého úhlu), [značka] g; 90° = 100g; 1g = 100c (centigradů) = 10000cc (centicentigradů);
gradace	gradování [stupňování/ vystupňování]; (gradovat = stupňovat, nabírat sílu; postgraduál = odb. stud. po VŠ; graduant); - viz degradace
graf	znázornění vztahů, závislostí, postupů, statist. údajů; grafika = zobrazování/ tisk; grafit = tuha; grafikon = schém. plán dopravy, výroby aj.;
grafióza	houbová choroba způsobující odumírání větví nebo i celých stromů;
grahamová mouka	pšeničná či žitná celozrnná mouka [obsahující těž tmavé otruby - semletý vnější obal zrní s mnoha prospěšnými živinami]; - viz otruby
gramofon	vylepšený Edisonův válečkový fonograf z 19. stol. - k záznamu a přehrávání zvuku na šelakové desky [postupně 78/45/33/16 ot./min.];
gramotnost	znalost čtení a psaní/ řešeních stavů; orientace v dané problematice; (gramota = atest/vysvědčení; analfabet = primitiv, negramot. člověk);
granát	tříštivá střela, voj. obranný/ útočný prostředek, granátomet; český granát = pyrop [drahý rudý kámen od Turnova]; červené gr. jablko;

granátomet	pevná tanková zbraň či puškový nástavec k vystřelování granátů; "
grand	španělský šlechtic; velkorysý člověk; (grandiózní = velkopelý, mohutný, vznešený; grand mal = velký [epilept.] záchvat); - viz božec
Grand Prix	(grápri, fr. Velká Cena) automobil./ motocykl; závod na okruhu; ocenění výrobku/díla ap. v mezinár. soutěži/ veletrhu aj.;
grant	finance přidělené grantovou komisí na konkrétní výzkum ap.;
granulace	zrnitost; drčení na zrna, zrnění, granulování, granule/granulát; [granulované kakao/čaj/krmivo];
gratulace	blahopřání, gratulovat; veř. vyhodnocení, písemné gratulace za významné činy; - viz vinš, glorifikace
gravitace	přitažlivost, fyzikální vlastnost hmoty;
gravírování	strojní (i laserová) náhrada ručního rytí kovů, skla, plastů, dřeva apod.; gravúra = rytina;
grátis	zdarma, bez placení; - viz zadara
grázl	gauner, ničema, darebák, lotr, rabiják, lump; nadávka; - viz sůra, hulvát, rabiják
grenadina	hedvábná příze; koktej/ -ový sirup - sodovka s jablečnou aj. šťávou/sirupem; (sodovka/ soda/ sífónka = perlivá/ bubl. voda [obsahující CO ₂];
Greenpeace	(grýnpis) apolitická mezinár. nestátní/ nevládní nezávislá a nezisková organizace, zabývající se ochranou životního prostředí; - viz AS, humanita
grém	(slang) voskové ap. mazadlo (pasta/viks na boty, krém [nagrémovat]; pasta k čist. zubů; pájecí p.; p. na parkety - napastovat podlahu);
grémium	správní sbor svazku institucí či vedení polit. strany/ výkonná rada, zastupující je na veřejnosti; čerמן [chairmann] = předseda g./ zasedání;
grilování	rožnění, opékání nad ohněm/ řeřavým uhlím/ rožněm - sálavým teplem; (gril = opékač; občerstvení [buffet/ obchod/ bistro]);
grimasy	úšklebky, pitvoření obličej, křenění (k rozveselení apod.);
gró	(gros) většina, hlavní část; án gró (en gros) obchod ve velkém, vcelku/ najednou/ dohromady; [en detail = v malém]; - viz kopa, grand, obchod
grog	teplý alkoholický nápoj [rum s vodou příp.s ingrediencemi]; (groggy - vyčerpanost, neschopnost); - viz chlast, punč, pančování
groš	stříbrné platidlo 13-16. stol. (60 gr.= 1 hřívna, za 12 gr. byl ke koupi kůň.); (hřívna = stará jednotka váhy a měny [asi 250 g stříbra]);
grot	otřep, ostrý [převyšlý] okraj (např. plechu po střihu či prorážení; převyšlá bývá i skála či střecha ap.); - viz střepy
groteska	úsměvná komedie [např. kde hrají Laurer a Hardy, Pat a Patachon]; groteskní situace; opakem g. jsou tragikomedie, horory;
grundle	smažené křupavé slané rybičky;
grunt	(obecně) základ; nosné základy domu (z kamene, cihel, betonu, pilot); dědičný rolnický ap. dům; gruntovní = přináležející ke g.; - viz usedlost
gruntování	generální úklid, čištění, mytí, dle potřeby i konzervace povrchů; vygruntovat - od základu uklidit, zbavit se nánosů, ozdravit;
grupa	skupina, matematická struktura; - viz množina
Gruzie	kavkazský/ černomořský stát na vých. hranici Evropy [anglicky Georgia {což je také stát v USA}];
gryf/grif	obratnost/ úchop/ švih, trik [přesné uchopení/ hmat či manipulace; kvérgrify = cviky s puškou]; - viz heft
gubernie	kraj, územně-správní oblast státu; gubernátor = hlava gubernie, oblastní administrátor/ hejtman/ starosta; - viz guvernant
gula	zpětný a protizápachový ventil domovního odpadu; - viz gajgr, sifon
guma	pryž, buna [umělá guma], styropor [lehčená guma], gum. pruženky do kalhot, upínací pásky, koupací g. čapky aj.; - viz pryž, latex, pérování
gulma	kulma - kleště na zvlnění vlasů [ohřívaly se v kuch. kamnech; nově el. kulmofén]; želízko/ páječka k pájení/ letování plechu/ drátu cinem; - viz kalafuna
gurmán	labužník, kulinářský/chuťový požitekář, fajnšmekr; - viz deligatesa, gastronomie
guru	duchovní vůdce (v Indii);
gusto	chuť; vkus; animo; (s gustem = s radostí/chutí; „na něm si zgustnu“ = já mu to vytmavím, aby nás nezlobil);
guvernant/ -ka	správce, dohlížitel, vychovatel v rodině; (guvernér - vysoký vládní/správní úředník, předseda banky); - viz gubernie
gynda	(slang.) gynekologie, ženské lékařství;
gyroskop	druh setrvačnicku [např. automaticky udržuje směr pohybu vozidla aj.(i pod vodou)]; (těž automatický pilot letu, plutí, jízdy ap.);
habaděj	dostatek [„je toho tam habaděj“]; - viz spousta
habilitovat	dosáhnout akadem. hodnosti docenta; - viz rehabilitace
habitat/-io	naleziště/ místo výskytu určitého organismu, biotop; (biota = existující život v určité oblasti); - viz biotop
hadr/ -ák	otrhaný kus textilie [k mytí podlahy apod.]; hadrový míč klukovské kopané [čutané, fotbalu]; - viz cancour, čutat, cumel
hadrník	kdo chodí v roztrhaném/rozedraném oděvu; kdo sbírá staré textilie - hadry;
haját	(dětsky) ležet, odpočívat, spinkat, dadat, nynat; (hapat = {dětsky} upadnout, spadnout; bacat = nabít, naplácat, uhodit);
hajdelák	nepořádník, lajdák, neposlucha; - viz lajdák
hajdy	(čitoslovce) pobídka [hajdy domů, nebo „na kutě“ = do postele];
hajlování	dnes nezákonný fašistický/nacistický pozdrav předpaženou pravicí se slovy Hajl Hitler; - viz nacionalismus
hajtra	stará kráva/kobyla/kůň, koza, bréca, herka;
hajzl	(pejor.) záchod/ WC/ 00; člověk - neřád/ nespolehl./ šupák vošumělej/ vobejda/ prevít/ votlemenec/ protiva/ lausdr/ zloduch/ syčák/ rošťák, lundvář;
hakсна	(pejor.) noha, úd [těž pačády/pařáty - o rukou];
halas	hlasitost, halasení [hlasité bavení se; ústní šíření/rozhlásování pověstí o někom ap.]; Fr. Halas - básník 20.-30. let 20. stol.; - viz hulákat
halda	hromada, navršená odpadová hlušina z dolu, skládka odpadů, odval aj.; - viz spalovna, asanace, brownfieldy, kultivátor
halena/-nka	blůza, blůzička, kamizola, myslivecká halena (blůza od uniformy);
Halič a Bukovina	býv. RU země severně a východně Slovenska [hraničící s Ukrajinou a Rumunskem], s centry Lvov a Černovice; - viz RU
halloween	anglosas. svátek čarodějnic 31.října [koledování, strašení v kostýmech, vyřez. dýně s vnitř. svíčkou]; halloweenský = strašid. večírek aj.;
haltýř	průtokový sklep na mléko aj. (chlazený průtokem potůčku); rybí sádka;
halucinace	vidiny, blouznění, přeludy; (patologické) vjemy bez reálného podnětu [biopsie - po pokoji běhají trpaslíci/ myši aj.]; - viz delirium, eidetismus
hamaka	závěsné (lodní/ síťové) lůžko; - viz postel, pryčna, otoman
hambalky	vodorovné příčky/ rozpěrné trámce krokví střešního krovu; druh tance; - viz krov, kráče
hamburák	prodluž. povoz [s druhým rejdem na zádi] k přepravě dl. nákladů/ klád; (slang.) h.= koleno/ oblouk ke spoj. potrubí; - viz přibližování
hamerleska	dlouhá lovecká palná zbraň se sklopnou hlavní a lůžkovým závěrem, u níž jsou kladívka; - viz zbraň
hamižný	mamonář, lakomec, lichvář, skrblík, židák, skot („pro pětník si nechá vrtat koleno“); - viz hamoun, lichva, škudlit
hamoun	hamižný poberta, sobec, mamonář, závistivý nenažranec, skrblík;
hampnout	vniknout/ vrazit, došlápnout si na někoho; - viz hamtat, šťára (razie)
hamr	(z něm.) kladivo na vodní pohon; buchar; kovářský perlík; běžné kladivo (nikoli vrhačské - sportovní); - viz buchar
hamtat	šlapat kamkoli [do hnoje i do místosti], zahamtat/zamazat podlahu; - viz hampnout
hanba	veř. odsuzovaná špatnost [pohana, hanebný čin]; (hambatý/nahatý = nestyda/-tý); výchovný trest = stát na hanbě; - viz pranýř, ohanbí
hančlíky	pletené nátepníky k ochraně/ oteplení zápěstí; - viz štucl
handl	[výměnný] obchod; vyměnit = čenžovat/ vekslovat/ šmelit/ keřasit; [koňský] handlíř; - viz čenž, bartr, partykovat, techtle-mechtle, obchod
handrkovat	dohadovat se; přít se o něco;
haprovat	mít závalu, neuspokojivě fungovat, váznout; - viz kiks
hapták	stoj v pozoru za RU [postavit koho do haptáku = z něm. povelu Habt Acht];
harakiri	(z jap.) seppuku = samurajská sebevražda rozříznutím břicha; - viz kamikaze, taran, duel
harampádí	nepotřebné/zbytečné věci; krámy/ haraburdí;
harant	fakan, halán, prcek, cigáně, arab - (slang.) dítě;
harcovat	putovat, přes cestovní obtíže se dostavit; útočit; (strastiplné putování/cestování = anabáze); - viz martyrium, putování
hardware - HW	přístrojové/tech. vybavení PC, „železo“, např. základ. deska [motherboard], HDD [harddisk drive], mechaniky ...; - viz IT, software, periférie
harlekýn	komediální šašek [v komedii Dell'Arte i Kolombína, Pantalone ..]; sufita/ závěs kryjící horní část jeviště; dort s dvoubarevnou šlehačkou;
harmonické tóny	tóny alikvótní, formanty a šumy [charakterizují barvu tónu]; (harmonický/ -nizující, krásný , vyrovnaný [vztah, soulad, výsledek]);
harmonium	kláves. plátkový hudební nástroj se šlap. měchy a rejstříky; (harmonie = lad/ soulad, souzvuk, zvuk. přizpůsobení); - viz akord
harmonogram	časový diagram; (harmonování/ harmonizace = uvedení v soulad bez velkých výkyvů);
harpuna	[ruční/ pneumatická/ vystřelovací] lovecká zbraň (obdoba kuše) pro podvodní rybolov hákovou špicí [na lanku]; - viz kuše
hartusit	zlobit se a nadávat/ lamentovat/ lát, vyžadovat změnu k pořádku/ reptat, plísnit koho;
hasák	instalátérské kleště na trubky aj.;
hasit	likvidovat oheň/ požár, h. žížeň pitím, h. vypálené vápno [kusy vápence] a získat vápenné mléko; hasiči; hasební výzbroj; - viz karb, HZS
hastroš	špindíra, otrhanec, hadrník, chudák, panák/ strašák do pole;
hašašira	nepříjemný povrchní chlubil, vejtaha, šašek; - viz haur

hašování/-cí	algoritmus k převodu vstupních dat do malého čísla [h. funkce se užívají k rychlejšímu nalezení dat [např. DNA] v databázi ap.];
hatě	svázkantní prvky, prkna či kulatiny (povaly) jako pevný či plovoucí chodník v bažině/ mokřadu; - viz mokřad
hatit	kazit, překazit [plány, úmysly]; - viz záhat
hatman	hutman = hutní úředník; („co Čech to hětman“ - hejtman/ velitel, setník, správce/vedoucí, spr. okresu/kraje); - viz execírovat, gebíry, mandát
hatchback	dvou až pětideveřová karosérie osobních automobilů s výklopnou zádi;
hattrick	[hetrik] vstřelení tří branek stejným hráčem v tomtéž utkání; dosažení tří vítězství za sebou;
haubna	kapota/ kryt motoru auta; kukla na hlavu do studené vody; - viz kukla
haur	vejtaha, rozhazovačný/ marnotratný člověk, chlubil; přeceňovat se; (zast.) horník; - viz baník, hašašíra, havíř
hausbót	[agl. hausboat] - plovoucí rekreační obydlí na prámu/lodi, často s vlastním pohonem; - viz ubytování
hausnumero	nesprávné/ vymyšlené číslo; číslo domu;
hauzírování	chození dům od domu;
havíř	horník; - viz baník, haur, šachta, lom, kutat, kutna, těžení
havlenka	otočný držák vesla (tvaru Y) ;
havrani	(slang.) policajti, poldové, poliši; druh černých ptáků [„... má černé vlasy jako havran“];
hazard	riskantní činnost závislá na náhodě/ štěstí [sázka, loterie - risk, že o vsazenou částku ap. hazardér přijde; opakováním přijde o všechno];
háčkování	provlékání příze háčkem [háčkové rukavice aj.]; (vyháčkování zámku dveří = zlodějská technika); - viz jehlice
hádání	hry - hledání správné odpovědi/ věci/ výsledku; hádanky, křížovky, doplňovačky, kvízy, rébusy, sudoku; hádání/ rafání se [v dobrém i zlém];
háj	remízek, osamělý lesík (smíšený či podle porostu - bučina, borek, doubí aj.); h. urnový (kolumbárium) s urnovými schránkami; - viz álej, větrolamy
háječka	slamění vějíčka na hájeném pozemku (visí na stromě či na zapíchnuté hůlce) = zákaz vstupu; též dohodnuté znamení; - viz vích
hájemství I.	(hist. pojem) v urbářích a katastru zapsaná panská území s osevními dědinami včetně lesních porostů a strážců - hajných, pečujících
hájemství II.	o pořádek a zvířenu; (doba hájení zvíře aj., hájení se před soudem ap.); - viz háječka, panství, šanování, urbář, katastr
hájenka	hájojna (dům hájného); (podobně lesovna, fořtovna, myslivna); hájení = chránění, zákaz vstupu, lovu apod.; - viz háječka, reforestace
hák	historické oradlo (trhalo půdu), nahrazeno ruchaďlem/ pluhem; (součástka k zavěšování; zápasnický chvat; kramle = dvojitý kovový spoj. díl);
hárfajle	(z něm.) jehlový/ vlasový pilníček; - viz basa, cajkrám, verk
háv	[sváteční] „oblečení“ [domy/ osoby aj. v novém hávu]; (hábit = talár, splyvavý šat, řeholní oblek/ sutana);
HD / HDTV	(Heavy Definition) šir. obrazovka s vys. rozliš. TV obrazu [1920x1080 bodů] oproti standardu CRT [PAL, NTSC]; - viz LED, LCD, plazma
HDP I.	[Hrubý Domácí Produkt] peněžitá hodnota nově vytvořených statků a služeb v daném období na urč. území [stanovení ek. výkonnosti];
HDP II.	ukazatel ekon. aktivity [míry inflace] země/státu [osobní spotřeba, investice, čistý export, vládní spotřeba a zásoby]; - viz CPI, rating
heč	citoslovce posměchu [„Heč - prohrál!“ + ukázání dlouhého nosu, nebo strouhání mrkvičky];
hedvábí	ušlechtilé textilní vlákno s vynikajícími vlastnostmi ze zámotků/ kokonů bource morušového (motýla pův. z Číny);
heft	držadlo [u st. žehliček, ruč. nástrojů {šroubovák, dláto}]; rukojeť; přiheftnout - lehce připevnit; heftovat/naheftovat - navádět k něčemu;
hejblátko	náhradní jméno nějakého pohyblivého/ovládacího dílu/ věci;
hejl	hýl [vegetariánský ptáček, sameček má červenou náprsenku; mít „hejla na nose“ znamená mít červený nos];
hejsek	protřelý, nedůvěryhodný mladík (též pásek, seladon); - viz floutek
hekr	(hacker) počítačový fanda nelegálně pronikající do cizích databank/ PC a působící škody;
hektograf	deskový rýsový rozmnožovací stroj (tisk tiskovou barvou [skrz sítku a průlinčitou matici/blánu] pomocí roztíracího válečku); cca 200 výtisků;
hele/-me	koukej/hledme, podívejme se; (na Kladensku lze uslyšet i „hale/-j“);
heľfnout	(z něm. hilfe, angl. help) pomoci/ pomáhat/ vysvětlit; - viz réta, samaritán, humanita, odborář
heligónka	druh lidové knoflíkové tahací diatonické plátkové harmoniky (býv. zn. Hlaváček, Louny);
heling	skloněná plocha v loděnici ke spouštění lodí na vodu a vytahování z ní; - viz dok
hemenex	míchaná vajíčka s uzeninou na rendlík [minutka];
hendykep	[handycap] - zdravotní či smyslové postižení, jež dotýčný těžce nese a vůlí překonává; (v golfu: HCP [čís.] = číslo úrovně zkušen. hráče);
hepenynk	(happening) umělecká tvorba s prvky různých umění (výtvarné, hudební divadelní) vyvolávající pocit absurdity až šoku;
heraklit	omítací dřevobetonová deska (různé tloušťky) na příčky aj.; (podobným lehčím materiálem je sádkokarton pro suché zdění); - viz dendrologie
heraldika	nauka o erbech; [heroický = hrdinský, bohatýrský; {rus.: geroj = hrdina}; heredita = dědičnost]; - viz erb, šlechta
herbář	(herba - nať) soupis léčivých bylin, sbírka sušených a vylišovaných rostlin s popisem užití; - viz flora
herberk	býv. cechovní hospoda; nepořádek/špurky;
herbicid	(herba = nať) chemikálie k ničení nežádoucího porostu; - viz flora, herbář
Hercynský les I.	lesní pás v jižní části střední Evropy vzniklý v prvohorách [má 3 podsoustavy: středoevropskou, přímořskou pevninskou a ostrovní];
Hercynský les II.	podle Poseidónia z Apameie [† asi r. 51 před n.l.] odrazil kmen Bójů v Hercynském lese kolem roku 113 před n.l. germánské Kimbry [t.zn.
Hercynský les III.	že již tehdy zde Bójové žili a podle nich byla naše vlast pův. pojmenována „Bohemia“ = Čechy];
herda	uhození /rána do zad, štulec;
herky	(pejor.) vyzáblá/stará zvířata (krávy, koně);
herma/-y	postranní svislé podporovací prvky portálu - atlas/ atlant (muž) nebo kariatida (žena); - viz porta, portýr, fortna
herynek	slaneček - nasolený sleď, rybí pochoutka; (další: uzenáč/ pečenáč, uzel/ zavináč, očka, sardinky, kaviár aj.; zavináč = též PC znak: @);
heuristika	teorie řešení problémů; neobvyklé řešení; experimentální objevování poznatků - odhad efektivního postupu/ algoritmu; - viz algoritmus
hever	výsuvný zvedák {šroubový, pneumatický, nůžkový [původně dřevěný na kliku se zvedací patkou], panenka/vintna; vyheverovat = zvednout;
hexenšus	ústřel, bolesti bederní páteře, lumbalgie; (bedra - bederní páteř = od krku/vazu k pasu/kosti křížové); - viz cembr, skolióza, regma, artróza
hibernace	zimní spánek zvířat, období vegetačního odpočinku, umělý spánek;
hic	horko, parno, vedro/ vedřiny; rozhicovat - rozehrát/rozpálit; hicovat = hořet/ mít teplotu/ horečku/ být febrilní; hicovka = provizorní vypalovací pec;
hierarchie	pyramidální posloupnost [dle úrovně/ kategorií; stupnice hodnot/ hodnotí [voj., věd., církevní aj. hodnotář];
hihňat	se chichotat, řehtat se/ kuckat smíchy [pod fousy];
hilzna	(z něm.) kovová nábojnice palných zbraní [obsahuje iniciátor/ palník, výmetnou náplň {střel. prach ap.} a střelu]; - viz náboj, patrona
hin	[hín] překvapený, psychicky či fyzicky schválený/ vyčerpaný/ šokovaný; - viz trop
hipo-	začát. slov s význam. kůň, koňský; (hipodrom = antické závodíště pro závody na koních a vozech; budova s jízdnou a stájemi); - viz hypo-
historie	dějiny, dějepis, dějinný vývoj zejména lidské společnosti; popis příběhů/souhrn minulých událostí a poučení z nich; kronika; analý;
histor.zbraně	palcát, palice, řemdich, cep, sudlice, kosa, halapartna, kopí, meč, oštěp, sekyra, nunčak [nunchaka]; - viz indián. zbraně, staré zbraně, pažba, flinta, ...
hit	úspěšná novinka/hudební skladba; hitparáda = soutěž nejlepších hitů a interpretů - žebříček hudebních hitů;
hitovka	(slang.) hit, slágr, cosi velmi žádaného [píseň, hudba, věc ..]; - viz slágr
hlahol/-it	úmyslná hlasitá řeč, pokřikovat;
hlasatel/-ka	kdo něco veřejně vyhláší, čte/ přednáší do rozhlasu/ TV připravené zprávy ap.; (hláska = stanoviště k hláš. míst. situace; jednotka řeči);
hlavolam	náročná skládačka/ hádanka; - viz hádání
hlásná trouba	ruční nálevkovitá trouba k usměrnění hlasu [výzev, povelů] v určeném směru k lepší slyšitelnosti [dnes nahrazena megafonem aj.];
hledáček	průhledítko fotoaparátu k vyhledání scény; světelný majáček auta aj. [k nalezení čísla domu];
hledí	průzor v přílbě u brnění; mířidlo zbraně [výřezem hledí sledujeme mušku a cíl]; - viz zbraně
hlezeno	kotník (častým poraněním k. je podvrtnutí [=distorze]; vymknutí/vyklobnutí [=luxace]; zlomenina [=fraktura]); - viz ortéza, trauma
hlízy	podzemní/kořenové části některých rostlin (např. brambory, jiřiny);
hlodat	okusovat, ohlodat [kost aj.];
hloubkař	přepadový letoun [kotlář] ničil Němcům za války lokomotivy aj.; (špionážní/ přepad. bezpilotní miniletouny Scaneagle nyní vyrábí firma Boeing);
hlušina	vytěžená neužitečná hornina vyvážená na haldy; (hluk; hluchota - zahlušit/ přehlušit [bolest aj.]);
hmoždit	namáhat se; pohmoždění/ zhmoždit - působit hloubk. zranění; hmoždinka = vložka do vývrtu pro vrut/ šroub; - viz vrut
hmoždif	nádoba s paličkou k roztlučení/rozmělnění cukru aj.; nástroj k odpalování slavnostních petard; výmetné dělo (střelí kamení aj.);
hnát	noha; spár/ pařát; hnát na pastvu; hnací/ hnané kolo; - viz hon;
hniličko	vejce na měkko (vařit cca 4 minuty); (hniličky = druh hrušek);
hniloba	kažení - zahnívání/ tlení způsobené hlavně houbami a přenosem bakterií (ve vlhkém prostředí s nedostatečným větráním);
hnízdo	ptačí příbytek [přirozený - dutiny, vystavěný, umělý - budka]; hnízda si staví nejen ptáci, ale i savci, ryby, plazi a hmyz; - viz kutloch, pelech

hnojiště	hnojník, jáma na hnůj/ mrvu a jiný bioodpad (ke kompostování a hnojení); - viz kompostování, humus, kejda
hňácat	cpát, [cpát se/ přecpávat, nahňácat/ nekulturně nacpat/ napěchovat/ namačkat/ napresovat];
hoax	nebezpečná či falešná web-zpráva;
hobby	koniček/ záliba, věnování se odborné činnosti jen k uspokojení svých zájmů (nikoli profesionálně/ výdělečně, ani z donucení); - viz amatér, kutil
hobl	přátelské houpání kamaráda držného za ruce a nohy s hoblováním jeho zadkem o zem ap. [většinou jako doplněk gratulace];
hobra	lisovaná dřevovláknitá stavební deska různé tloušťky (na lehké přepážky, příhrádky, suché izolace); - viz heraklit; dendrologie
hochštapler	podvodník většího formátu, švindlíř, dobrodruh; - viz formát
hokynář	dřívější obchodník potravinami, trhovce, stánkař; - obchod
holba	nádoba [s uchem a víkem] k pití; st. dutá míra = 0,707 l; - viz korbel
hold	okázalá pocta zaslužilému člověku; (holdovat = mít zálibu, preferovat [tanec a pohyb/sport, dobré jídlo a pití apod.]);
holding	(Hld) koncern/ sdružení obchodních společností, z nichž jedna řídí ty ostatní; - viz obchod
holendr/ holandr	stroj k mletí surovin k výrobě papíru; krupník k loupání ječmene k výrobě krup; šroubovací spojka trubek s přesuvnou maticí/ šroubením;
holenice	druh brnění; voj. kožené chrániče holení a lýtek [obdoba kamaší]; - viz škorně, kamaše
holeň	bérec - část nohy od kolena k nártu; zadní kost lýtková [fibula], přední kost holenní [tibia]; (bércové vředy; holínky = vys. boty/ škorně);
holičky	nechat koho na holíčkách/ ve štychu = nepomáhat mu v nouzi; pracovnice v holíčství/ kadeřnictví; holič a kadeřník; (štych = šicí steh; výhra);
holina	krajina bez porostu; vyčinená kůže bez chlupů/ srsti [srst obsahuje dlouhé chlupy - pesíky/ žíně či štětiny nad podsadou]; - viz pustý, jirchář
holocaust	(holokaust, šoa) vyvražďování Židů nacisty, ničení, zkáza; - viz genocida
hologram I.	záznam předmětu na vhodné médium a jeho následná rekonstrukce - vyvolání prostorového obrazu původního předmětu [což je obecná
hologram II.	optická sinusová mřížka; osvětlením hologramu obecně jinou vlnou, dochází k optické difrakci [na této mřížce], přičemž difrakční maxima
hologram III.	jsou třírozměrným obrazem původního předmětu.; - viz difrakce, plastický, 3D, dimenze, stereo
holomek	rošťák, syčák, lump, vykutálený vejlupek;
holomrazy	mrazy beze sněhu, nasucho; (třeskutý mráz; "mrzlo až praštělo");
holota	skupinová nadávka (banda, žebrota, pakáz zlodějská, mafie aj.);
holport	práce i odměna napůl („vezmem si to na holport“ = každý půl); společné držení a užívání něčeho;
holstr	pochva na dlouhou pistolí [upevňovaná vpředu na sedle];
holt	tedy/ prostě/ zkrátka/inu („holt, nedá se nic dělat“);
holubník/-y	umělá hnízda pro holuby v okrouhlém domečku o více patrech na sloupu, anebo pod převislou střechou; (pejor.) h.= nepořádek;
homeopatie	podávání nepatrných dávek léků, vycházející ze zásady léčení podobného podobným; alternativní léčení;
homo-	první část slov s význ. totožný/shodný; homo sapiens = člověk rozumný; Ecce homo - Ejhle člověk;
homogenita/-nní	stejnorodost, stejnorodý [celek, hmota]; homogenizace = mísicí postup k získání stejnorodé látky/ směsi;
homole	kuželovitý tvar (býv. balení {cukrovarský odlietek} cukru; takový kopec, strom);
homologace	ověření vlastností výrobku z hlediska přípustnosti jeho použití; úřední souhlas s použitím;
homonymum	slovo souzvučné [raketa - pálka/panejstra, být - bit]; (homonomie/-nymita = souzvuč. slova/přípony s růz. význ.); - viz synonym/-um
hon I.	štvance/ honba/ lov/ -ení v honitbě; samostatné [pěstební] pole; záhon/ -ek = okrasný či pěst. malý pozemek; honit/ hnát/ dohonit [žene dobytek
hon II.	aj., uhnat si nemoc], odehnat [chmury, nepřítele, havěť]; dohnat plán/ studium; hon-ák/-ec = nadháněč; honění = ukájení; uhánět = spěchat;
hon III.	předehnat - získat lepší pořadí; (honitba = území vyčleněné mysliveckému sdružení/spolku k chovu a odstřelu zvěře/ ptáků); (při-/pře-/ hnala
hon IV.	se bouře/ vlna/ smečka vlků/ hejna ptáků/ horda zlodějů/ lapků aj.); hnané pažení; pohon = motor; hnací řídící/ řemenice; výhonky; - viz houf
honorace	(honor = čest) významná osobnost, panstvo; pocta; honoris/ -rární = čestný, bezplatný, neplacený; (Dr.h.c. = čestný titul); - viz kauza, pýcha
honorář	odměna za služby/ dílo svobodného povolání nebo duševní činnosti; - viz palmáře
hoper	plovoucí bagr s prostorem pro vytěženou zeminu; - viz exkavátor, korečkový
horalky	býv. lehké kožené kotníčkové šněrovací boty s gum. podrážkou [zetory]; oplátkové řezý máčené v čokoládě; ženy horalů z hor;
horempádem	honem někam spěchat cestou-necestou; tryskem, kvalitě, fofrem;
horizont	obzor [pohled do krajiny může mít blízké a vzdálené h.; v posledním h. se země stýká s oblohou];
horizontála	vodorovná přímka; horizontální - vodorovný; (horizontka = horizontální pila k řezání fošen, druh kovoobráběcího stroje);
horna	lesní roh (žestový/plechový hud. nástroj [holubi hovátko]; jiné např. flíghorna = křídlovka; kornet, trubka; trombón; heligón; tuba; eufonium ..);
horniny I.	jsou složeny z různ. minerálů [h. složené - žula, rula]; vedle nich existují horniny jednoduché - [krystal. vápence, křemence, sádrovce,
horniny II.	dolomity], látkově homogenní, ale fyz. nehomogenní; minerály zaujímají v prostoru různou polohu; (h. se mění větráním/usazením ap.);
horoskop	výsledek výpočtů postavení hvězd k datu narození a následné doby - obraz vlastností a životních perspektiv dané osoby; - viz zodiak
horovat	podporovat, usilovat/ zavrňovat/ [h. pro/ za něco , nebo proti něčemu/ za zrušení];
horor	(horror); - viz tragedie
hortologie	nauka o zahradnictví; (hortus = zahrada; hnojivo pro hnojení rostlin, zeleniny a ve sklenících);
hospic	zdravotnicko-sociální ubytovací zařízení/ stacionář pro nevyléčitelné a těžce nemocné osoby; útlek pocestných;
hospodyně	pomocnice v domácnosti; žena hospodáře/ statkáře aj.; chalupnice/selka; - viz gazda, chalupář
hostie	malá oplátka, kterou katol. duchovní při přijímání vkládá farníkům do úst; (utrakvisté/ protestanti [pod obojí] přijímají chléb a víno);
hotovost	fin. obnos o okamž. použití; hotovostní zásahová/ výpomocná/ náhradní služba/ technika/ spojení podle plánu/ rozvrhu;
houf	dav, shluk lidí/ zvířat, stádo/tlupa/ smečka (šelem), hejno (ptáků, ryb, hmyzu), roj včel; (houfování = obranný instinkt); houfnice = těžké dělo;
houně	těžká a tlustá chlupatá deka/ příkrývka [na koně apod.]; - viz přehoz, čabakra
houser	úštěl, bolest zad - lumbago; samec husy [těž husák], (podobně kačer u kačeny, krocen [morák] u krůty);
houšť	hustý neprostupný porost, křoví, proutí, vrboví, hloží, trní apod.; (houšť/ houštěj = hustěji);
houžev	vazadlo otepí, vorů apod. (z mladých naklepaných/ kroucených stromků/větví); houževnatý = nepoddajný, vytrvalý;
hovado	zdomácnělá zvíře sloužící člověku [dobytke]; nadávka;
hovět si	relaxovat, uvolnit se; pohova; pohovka; povel Pohov!; - viz relaxace, respirium, expirace, kalanetika
hovnivál	africký brouk - chrobák/ vruboun posvátný, uctíváný jako egyptský bůh slunce = skarab [klade vajíčka do trusu a kuličku válí]; - viz adorace
hovnocuc	(vulg.) fekální cisterna [k odvozu splašků z odpadních jímek/ septiků]; - viz fekálie, senkrovna, kejda
hrabanka	lesní ulehlá vrstva z napadaného jehličí;
hradlo	drážní signal. zařízení - návěstidlo, semafor;
hraněné	dříví, trámy aj. řezivo po odřezání/ odesání krajín z klád/pňů/ kmenů (aspoň s jednou rovnou hranou);
hranice	urovnaná kupa zásobního dříví; vatra z polen [ohně]; meze pozemků a správních území vyznačené mezníky; - viz katastr
hrazení	ohrada, obora (tyč./ plaňkový/ prkenný/ laťový/ pletivový/ živý plot), zeď, kolí, břevna výběhu/ ohrady, el. ohradník; h. vod. toku; hradit; - viz obora
hráz	druh regulace proti povodním; přehrada - přehrazení vod. toku s regulací odtoku [často s elektrárnou; správcem přehrad je hrázňý];
hrázdění	vyzděná dřevěná konstrukce domu (zevně vidět trámy a mezi nimi zdi - hist. zástavba);
hrob	rov - místo uložení rakví do země s navršenou zeminou; (hrobka = krytý pevný objekt [výklenky pro rakve]); (nouzový společný hrob);
hromadný I.	pojem pro působení/úder ve velkém rozsahu [pomocí biologických, jaderných, chemických apod. ničivých prostředků - tzv. zbraně hromadného
hromadný II.	ničení, zkr. ZHN]; hromadná palba/ salva; hromadné sdělovací prostředky; - viz salva, masmédia
hromnička	svíčka (rozsvícená v chalupách pánubohu za bouřky k odvrácení ničení/božího trestu);
hromosvod	nad objektem umístěný uzemněnýbleskosvod k ochraně před zapálením výbojem blesku;
hroší kůže	[od hroch = tlustokožec] odolání nátlaku, asertivita; rezolutní odmítání bez omlouvání; nepřipouštění ovlivnění; necitelnost;
hry dětské	kuličky, školka, panák, schovka, na babu, na peška, tichá pošta, přetah, vybíjená, na četníky/ zloděje, přihořívá/hoří, škatulata, kokeš...;
hřad	bidýlko v kurníku k nocování slepic;
hřebec	chovný samec koně; (samice koně = klisna, kobyla; hříbě = mladý kůň); (hřebčín/ hřebčinec = chovatelský objekt pro koně); - viz konný, valach
hřeben	podélný vrchol pohoří/ střechy; nástroj k česání vlasů; k česání borůvek se užívá ruční korýtka s kovovým hřebem;
hřebenáč	vrcholový díl pálené krytiny [k pokrytí hřebene střechy]; - viz krytina
hřebínek	nástroj k česání vlasů či jako ozdoba u žen; zubatý výrůstek na temeni kura domácího (svraštělý hřebínek - známka nemoci);
hřeblo	ruční kovový kartáč na hřebelcování srsti koně (očista drhnutím);
hřivna	stará česká jednotka hmotnosti [1 hřivna = 0,253 kg];
hřichy	1. pýcha, 2. lakomství, 3. závist, 4. hněv, 5. smilstvo, 6. nestřídmost, 7. lenost; (hřešit = rouhat se Bohu, jenž za to trestá); - viz ctnosti

hřímání	důrazné přesvědčování - hřímota; hřmot/ hlucení/ rámusení/ kravál; (hromy a blesky - hřmění; hromování = klení, ulevování si); - viz virvál
HZS	Hasič.Záchr.Sbor; SH ČMS = Sdružení Hasičů Čech, Moravy a Slezska; (dř. SDH = Svaz Dobrovol. Hasičů; SPO = Svaz Pož. Ochrany);
hubertus	pův. myslivecký vlněný plášť s vlasem, někdy i s třírohou kapucí [zelený, modrý, dle sv. Huberta - patrona myslivců] pro malé i velké;
hubička	polibek, pusa; vylévací žlábek na okraji/ lemu nádoby aj.;
hučka	pletená ap. přiléhavá čapka bez štítku [čepička/ karkulka/ kapa/ kipa/ jarmulka, cappa magna, pileolus]; - viz lodička, beranice, rádiovka, širm
hudec	hudebník, muzikant, hráč na hud. nástroj, šumař; (hudlař = kdo hraje neuměle); - viz muzika
hudmanice	srdnatá/ odbojná žena; brepta;
huhlání I.	zastřená-dunivá/ špatně srozumitelná výslovnost [huhlavost] = častá frekvenční vada reprodukce zvuku; huhlat = mumlat, nejasně mluvit
huhlání II.	pro poruchu mluvidel, drmolit, mluvit nesrozumitelně/ zastřeně; (hatmatilka = nesrozumitelná řeč); - viz drmolení
Hula Hoop	tělocv./ masážní kruhy/ obruče [k točení na těle];
hulákat	řvát, křičet; povykovat; výskat; dělat vyrvát; („zhulákanej“ = opilý, opojený);
hulení	kouření; (hulit, zahulená místnost/ oblast; k odvykání kouření lze používat elektronickou cigaretu - lze vybírat z několika druhů/typů);
hulvát	hrubián, sprosták; (krobián/ grobián = dobromyslný hrubec); - viz sůra
humanita	lidskost, lidumilnost, láska k člověku; humanitní = morálně-etická činnost/ úsilí [humanitní vzdělání, humanitární/ sociální akce];
humbuk	zbytečný [planý] poplach/ rozruch, klam, podvod [mnoho povyků poro nic], bombastické osočování/ pomluvy, zveličování/ balast; - viz balast
humna	prostory za okrajem vsi, za stodolami, ve sladovně, boční oplotně/ záděně při mlatu ve stodole; (někde se jako humno označuje i mlat);
humpolácký	mohutný, masivní a hrubý, neopracovaný/ neotesaný, nepohodlný/ neuhlazený [nábytek, stroj aj.];
humus	vrstva obdělávané půdy; černozem; (uzrálý [homogenní] kompost, zemědř. půda vysoké bonity/ kvality);
hunt	kolejový hornický vozík; (huntovat = přetěžovat, špatným zacházením poškozovat [„všechno tam je zhuntovaný“]); - viz tůra
huňatý	chlupatý [houně, vlas, svetr, kožich]; {chundelatý} porost zvířat [chlupy/ huňky/ rouno/ štětiny/ chmýří/ žíně/ vousy/ hříva/ rous ...]; - viz žijony
hurá	projev radosti/ spokojenosti/ podpory oblibence/ připravenosti k zápasu/ činnosti [„hurá do toho a půl je hotovo, hip hip“], bojový pokřik;
hurónský	řev/ křik/ ryk/ řvání z plna hrdla; [Huróni = indiánský kmen v Kanadě];
husité I.	revoluční hnutí vzniklé r.1419 z reformního proudu v katolické církvi po upálení mistra J. Husa r.1415 [žádal reformu církve - odstranění
husité II.	kupčení a přijímání podobojí [i z kalicha]; říkali si kališníci či táboriti; v Táboře založili vojsko, které vedl hejtman Jan Žižka z Trocnova;
hustota	fyzikální vlastnost látek; (hustilka/ pumpička = pístový nástroj k huštění nafukovacích předmětů [míčů, pneumatik, lehátek/ matrací aj.);
hutný	kompaktní, celistvý, soudržný/ kohezní, pevný, souvislý, zahuštěný; - viz huť
huť	závod k získávání a úpravám minerálů, získávání/ tavení/ úpravě stav. kamenů, skla a kovů z rud [hutnické výrobky: traverzy, plechy, dráty, oceli, aj.];
hůkel	nábytkový žlabovitý díl;
hůl	zdrav. opěrná h. [špacírka, berla, h. trekingové, lyžařské, poháněcí, obranná sukovice, čakan, bicí hůl/ palice/ kyj]; - viz bejkovec, otka, čakan
hůlky	orientální náhrada jídelního příboru;
hůrka	výšina, malá hora, kopec, vrch; - viz mulda
hvězdicová jízda	[z různých míst do jednoho cíle] patří mezi nejstarší motoristické sportovní aktivity [např. Rallye Monte Carlo]; - viz rely
hvízdání	pískání (v plicích, ústy, píšťalou [sport. rozhodčí], sirénou, parní houkačkou, hud. nástrojem, na prsty; pískot některých živočichů;
hvozdy	hluboké lesy;
hybný	motorius/ motoricus; hybnost = motolita/ motorika [pohybová schopnost člověka]; - viz motor
hybrid I.	míšenec [hybrid, kříženec, bastard] - h. antropologický, genetický, agronomický, technický - (mestic/ kreol/ mulat, mezek/... hybridní
hybrid II.	brojlery, h. zelenina/ obilí/ květiny/ stromy, vozidla/ letadla/ lodě s h. pohony [benzin + elektřina aj., h. ventilátory/ turbíny, h./ víceúčelové
hybrid III.	stroje, h. golfové hole, h. bondy [něco mezi akcií a dluhopisem], h. spis pro el./ digitální evidenci dokumentů atd. atp.);
hydra	obluda, vodní saň; něco obludného;
hydrant	stojan/ přípojka vodovod. rozvodu k odběru vody/ hašení aj.; domovní/ chodbová protipožární skříňka s hadicí [nebo hasební suchovod];
hydraulika	věda i praxe, např. užití tlakové energie [nestlačitelné] kapaliny pomocí pístu [zvedání břemen, vysouvání, brzdění, lisování aj.];
hydro-	první část slov majících význam voda/vodní [hydrogení, hydrokopický]; - viz hygro-
hydroalternátor	alternátor k výrobě elektřiny poháněný vodní turbinou; - viz alternativa, induktor, dynamický
hydrobeton	málo nasákavý vodotěsný beton pro vodní stavby; (jiné jsou YTONG = makroporitový beton - tvárnice); - viz beton, panel, pórobeton
hydroplán	vodní letadlo s plováky; - viz aero
hydroponie	pěstování rostlin v živném roztoku bez půdy;
hyenismus	okrádání chudáků, neúcta k mrtvým, využívání neštěstí druhých, surovost, bezcitnost, bestialita; (hyena = mrchožrout/ nadávka);
hygiena	očista, nauka o zdravém způsobu života;
hygro-	vlhko/-ý [předpona, např.: thermo-hygrostat = přístroj/ senzor [ke kontrole relativní vlhkosti a teploty vzduchu, aut. hygroregulátor];
hyper-	[lat. předpona] nad- ; (hyperaktivní = nutkavý, nadměrně činný, neposedný [h. dítě; h. močový měchýř = inkontinence]);
hypnóza	umělý spánek; vědomí změněné sugestivním působením jiné osoby; hypnotizace, zhypnotizovat, hypnotický stav; - viz sugesce, trans
hypo-	první část slož. slov s významem malý/ nedostatečný/ dolní [hypochondr, hypofunkce - sníž./ nedost. činnost]; - viz hipo-
hypocentrum	ohnisko zemětřesení; - viz meteo, seismograf, cunami
hypotéka	úrokovaná půjčka se zástavou nemovitosti která je tím do splacení nemanipulovatelná; při nesplacení rostou poplatky;
hypotéza	domněnka, předpoklad/ možnosti vývoje/ důsledků; návrh/ teorie postupu/ bádání;
hystereze	(fyz.) označení, že stav systému závisí na stavech předchozích a historii vstupů;
hysterie	druh neurozý s podvědomými citovými reakcemi, náladovostí a podrážděností;
hytlák	vagón vlakvedoucího [pro spoluzavazadla cestujících - kočárky, kola, lyže, saně, koše, pytle aj.];
hyzdit	zošklivit vzhled, zohyzdit, znetvořit, zohavit, zmrazčit, demolovat/poničit přírodní krásy/pomalovat dílo, ap.; ohyzda;
chabrus	nemocný, zesláblý [např. chabrus na plíce]; (vulg.) chcípák;
chalán/-i	dítě/ děti [spíše kluk/ kluci, hoch/ hoši, chlapec/-ci, ogar/-ři]; (halán/-i, halaniska ..); (hulán/-i = býv. jízdní voják/-ci); - viz harant
chalupář	milovník přírody (majitel býv. chalupy; podobně: chatař, zahrádkář, sadař, vodák s hausbótem, rybář, včelař, chovatel, myslivec, aj.);
chalupník	pův. usedlík, mající chalupu a nejvýše 20 korců polí, malozemědělec [dřevozemědělec/ kovozemědělec - po sklizni pracoval v továrně;
chameleon	zvířátko ze skup. ještěřů [mění barvy podle okolí, živí se hmyzem, chováme jej v teráriu]; [úsloví: chová se jako chameleon]; - viz mimikry
chamrád	drobotina; nepřijemná svoloč, chátra z podsvětí, nezdořáci, verbeř, sebranka, sběř, banda; - viz ksindl, lůza
charakter	souhrn vlastností určujících chování; povaha; herecký projev; odlišnosti písma ap.; (charakteristika = popis podst. znaků);
chargé d'affaires	[šarže dafer] diplomatický zástupce nejvyšší hodnosti; dočasný diplomatický zástupce vedoucího zastupitel. úřadu;
charisma	přitažlivě vyzařující, charakteristický osobní rys;
charita	dobročinnost, organizovaná a prokazovaná na podkladě křesťanské lásky a účastenství s postiženými; - viz donor, sociální
charitativní	dobročinný; ch. akce = dobrovolně konané sbírky/ účinkování aj. ve prospěch potřebných; ch. organizace/ spolky;
charta	základní listina zaručující práva/ zásady [Magna ch.libertatum - Velká listina svobod; Charta lidských práv, aj.]; - viz memoáry
charter	[čártr] charterový vytěžovací let, letecká linka mimo letový řád;
chasa	čeled/ čeládka, skupina (sešlost) chasníků a děveček, mládeže (hospodářských zaměstnanců);
chat	(z angl. - čti čet/ -ování) krátká komunikace/rozhovor dvou či více lidí prostřednictvím komunikační sítě Internetu; chatování; - viz facebook
chata	rekreační objekt v přírodě [zahrádkářský, letní/ zimní/ horský objekt/ ubytovna, příp. hotelového typu];
chatrný	opotřeбенý, rozpadávající se věc/ na rozpadnutí;
chcanky	(vulg.) dobytčí moč, močka, močůvka; (urina/urát = moč/-an, [vyklučuje se ledvinami]); (pičus/chcapička = {vulg.} nadávka/přezdívká);
chiméra	vidina, přelud, nestvůra, sužující myšlenka/meta;
chlamydie	třetí světově nejzávažnější infekč. nemoc [napadá pohl. orgány, plíce, klouby, srdce a mozek; přenos sexem, nečistotami i vzduchem];
chlast	(slang.) pití [kořalka, alkoholické nápoje]; chlastat, vyžunknout; vožunger, vochmelka, chlastoun/vochlasta = opilec/kořala/spiřar/pijan;
chleběrna	ústa [„Zavři tu chleběrnu a kušuj“ - kušovat = nemluvit/mlčet];
chlebník	příruční malá torna/ taška/ brašna/ mošna příp. s popruhem a kapsami; (malou náhradou je ledvinka = nošená na opasku apod.);
chlemtat	(u zvířat) žrát/ pít tekuté žrádlo z koryta apod.; - viz pomeje
chlév/chlív/-ek	kravín, stáj se stáiními pro koně, kotci aj. pro jiné tvory [tury, ovce, kozy, vepře, husy ...]; nepořádek; chlévská mrva; - viz ustájení, stáj
chmura	zachmuření/ smutno, můra/ noční motýl, noční výčitky svědomí;
chňapka	kuchyňská bezpečnostní rukavice na horké předměty [podob. jsou zimní bezprst. rukavice = palčáky]; chňapat = uchopovat, lapat;

cholesterol	steroid nutný k tvorbě hormonů a vit. D; nebezpečí aterosózy - zanášení cév cholesterolem [omezit jídlo, cvičit];
chomáč	sluk čehosi, útržek vaty, vatový tampon, ustřížené vlasy, chlupy, peří, hrst sena, zčuchané nitě, apod.; schumlaný chumáč; - viz chumel
chomout	čalouněná část postroje (často s pochvou pro bič, závěš. na krk/ šiji tahounu [rčení „už je pod chomoutem“ = ženatý/ vdaná]); - viz jho, cemr
choreografie	umělecké vedení/ kreace baletu/ tanečního souboru; scénografie; choreograf = uměl. vedoucí [režizér]; - viz kompozice, rejža
choť	manžel/-ka; - viz druh/-žka, spolužití, psí knížka, parchant
choulení	schoulit se [do klubička], (příbuzné je: zachumlat se [do pelišku, župánku, hnízda]); houlení [žmolky při válení čehosi - "houlí se mi to"]; (chorus) sbor např. pěvecký; skupina stejně znějících tónů či strun (např. klavíru); chorál = jednohlásý nábož. zpěv; kostelní kůr/ balkon;
chór	statečnost, udatnost v boji;
chrabrost	bohatec, výžírka, nabob; (opulentní = oplývající nadbytkem, bohatý/ v balíku); - viz plutokracie
chrapoun	zvuková hračka (chrštění kuliček); chrastění klíči, krabičkou zápalek apod.; (chrást = nadzemní část řepy ap.); - viz cingrdlátko, kastaněty
chrastítko	porucha pátnku, hlasité dýchání s vibracemi měk. patra, chrapot (lze zmírnit medikamenty ve spreji); (chrochtání = prasečí zvuky);
chrápání	(sputum) výměšek dýchacího ústrojí a vykašlaná hmota; - viz souchotiny
chrchel	tryskání např. krve/ vody; (chrlíč = střešní okapový prvek); vykašlané vazké chrlý/ chrchly/ plivance [slang.: chrchlat = kašlat]; - viz plivátko
chrlení	chem. prvek [Cr], kov užívaný k pokovování [vodovodní baterie, náčiní, mech. díly aj.; zdraví škodlivý]; chrom. kůže = klouzavá, měkká;
chrom	půltónová soustava [z ní je odvozena melodička a harmonie]; (ch. = knoflíková [půltónová] harmonika); - viz akordeon
chromatika	vlekly [např. zánět, závrata];
chronický	časoměr, přesné hodiny;
chronometr	zákl. časoprostorová konfigurace uměleckého díla [zhušť. času, intenzifikace prostoru se specif. zabarvením činností, např. karnevalizace];
chronotop	vyvrstvit nádobou aj. tekutinu; něco rozlít, polít, pocákat, pokecat, pocintat; cáknout = praštit/stříknout; - viz bryndat
chrstnout	(dentice) zuby: lidé - do 30 měsíců - ch. dočasný: 20 mléčných zubů [4 řezáky, 2 špičáky, 4 stoličky]; od 18 roků - ch. stálý: 32 zubů [8 řezáků, 4 špičáky, 8 premolárů/třenových zubů, 8 molárů/stoliček, 4 zuby moudrosti/ stoličky - někomu ani nenarostou];
chrup I.	odrůda sladkých třešní; (chroupat/ chroustat = rád drtit křupavé potraviny [křupky] zubama v ústech);
chrup II.	[Influenza] = přenosná virová choroba s inkub. dobou 16-24 hod.;
chrupka	nosní dírky, nozdry zvířat; - viz nozdra
chřípka	hltn [pharynx] - ["Vraž si to do chřtánu a udav se, lakomče!"]; (hrtan = laryng);
chřipí	anémie, nedostatek červených krvinek [pít železité víno];
chřtán	(vulg.) penis; (chujovina = blbost);
chudokrevnost	[mladistvý] pouliční výtržník, zpustlík, vandal, nevychovaný výrostek, zpupný neposlucha, kazisvět; chuligánštiny = nepřístojnosti;
chuj	houf, skupina [pospolu/ v chumlu]; zachumlaný pod peřinou; sněhová chumelenice; schumlaný papír aj. k zahoezení; - viz chomáč, houf
chuligán	husté chlupatý (pes aj.); (chlupatý = (slang.) policajti);
chumel	(junta) sbor, výbor, dočasná vláda [ve špan. a lat.-amer. prostředí];
chundelaty	zálsuk/ animo; ch. příjemná, ošklivá/ pachut, slaná, sladká, kyselá, navinulá, pálivá, ostrá, nějaké látky/ koření ap.;
chunta	pár tyčí se stupečkami [k chůzi v marastu apod., často užívané k reklamním účelům];
chuť	děkovná/ vzývavá píseň; (obdobně chvalořečení, svatořečení); - viz liturgie, bible, žalm
chůdy	živé Jehličnaté větvičky/ větve užívané k dekorativním ap. účelům, či jako předložka k otření nášlapků z bot; - viz snítka
chvalozpěv	ohon/ ohánka; ocas [letadla, komety, rakety, meteoru, zvířete, ptáka, draka aj.];
chvoj/-í	blázinec, psychiatrická léčebna, cvokárna, cvokhaus;
chystovna	vůdčí/ cílová představa/myšlenka; idol = vzor, fetiš, ideál; (ideální = absolutně dokonalý, přesný [ideální rovina aj.]); - viz ideologie, vůdčí
idea	vyznává, že prvotní byl duch před hmotou (Jde o základ. filosof. otázku: Co bylo prvotní, hmota nebo myšlení?); - viz materialista, filozofie
idealista	totožnost, úplná shodnost; identifikace = zjišťování totožnosti dle dokladů; rozpoznání/ rozlišení; změna i. = k utajení, maskování a ochraně;
identita	ucelený filosofický i obecný výklad života společnosti, ze kterého vychází politický program určité skupiny, soubor základních tezí;
ideologie I.	soustava myšlenek, teorií, představ a názorů na svět/ společnost, [politický] směr vývoje [levicový, pravicový, liberální aj.] a konkrétní
ideologie II.	cíle [liberalismus, socialismus, fašismus, nihilismus atd.]; ideologie [kapitalistickou či komunistickou aj.] nelze zničit, nejvýše zakázat;
ideologie III.	trotil (z něm.), blbec, hlupák, slabomyslný člověk, kretén, mešuge; - viz blb, cvok
idiot	vzor/ model, zbožně uctívaná osoba [např. platonická/ šířavá láska]; (paradigma = příklad, vzor/ model, typ; disciplinární matrix);
idol	selanka, spokojený život [na klidném místě], takový příběh/ román/film; hudební skladba klidného rázu;
idyla	UH nepropustná [průsvitná] fólie/ plast [na ubrusy, sáčky, pláštěnky do deště, obaly aj.];
igelit	eskymácký [eskymáci = inuité] kupolovitý nouzový přístřešek ze sněhových bloků; (kupole/ kopule = kupovitá klenba, např. chrámová);
igliú	neznalec, nevzdělanec či vzpurný rebel odmítající dobré rady/ příkazy/ předpisy/ zákony [také po špatné zkušenosti];
ignorant	úmyslně nebrat v úvahu, přehlížet, [vzpurně] pomíjet; - viz ignorant
ignorovat	japonské umění aranžování květin, také známé jako kadó;
ikebana	pravoslavný či řeckokatolický obraz; ve výpočetní technice graf. symbol umožňující spuštění určité akce; logo; - viz piktogram, erb, punc
ikona	zobrazovací elektronka V.K.Zworykina, s kterou r. 1924 sestrojil první televizi; - viz CRT
ikonoskop	obraz apod. doprovázející text knihy; doprovodný příklad k přednášce; názorné svědectví; ilustrovat [připojit obraz/ příklad], ilustrátor;
ilustrace	mylná představa/ vjem, vidina/sen, přelud; poruchy myšlení/ emotivity [bludy, apatie, neklid, strnulost]; - viz halucinace, hypnóza, emoce
iluze	(imidž) obraz, představa, působení na dojem [vylepš. vzhledu/ přitažlivosti], prezentace/ reklama;
image	fantazie, obrazotvornost, představivost; (image = stadium hmyzu; dospělý hmyz); - viz image, imaginární
imaginace	pomyslný, neskutečný, vymyšlený, zdánlivý, fantaskní [přeludně fantastický]; - viz fantas, eskamotér
imaginární	napodobenina/ náhražka (imitovat = napodob., opičit se; imitátor = napodobitel); - viz surogace, šolichat, iluze, parodie, burleska, plagiát
imitace	osobní obranný prostředek [omamuje el. jiskrami aj.]; (cibetka, kasr aj. = kapesní obranná stříkačka odporné omamné kapaliny);
imobilizér	komplexní odpor [složený z reálné (pracovní) rezistance a imaginární (jalové) reaktance]; - viz kapacitance
impedance	(lat.: rozkaz. způsob) naléhavý požadavek, příkaz nestrpící debatu; základ přirozené morálky [dle Kanta]; imperativně/ -i; - viz impérium
imperativ	císař/ kajzr/ car/ král (dědičný titul/ vlastník), vojevůdce/ dobyvatel; imperativ = rozkazovací způsob;
imperátor	nejvyšší stádium kapitalismu; svou expanzi obhajuje šířením civilizace, kultury, ekonomické prosperity, lidských práv nebo demokracie;
imperialismus I.	hlavní cíl: ovládnout strateg. území, získat levné suroviny, prac. síly a maximální vliv, rozšířit odbyt výrobků, zvýšit zisk a celk. majetek; - viz impérium
imperialismus II.	netaktický, nestoudnost, neslušnost, drzost, trufalost; - viz trufnou si
impertinence	(pův. nejvyšší výkonná moc ve státě; empire = říše) císařství/ království/ říše včetně závislých území/ držav; - viz kolonie, provincie, respekt
impérium	začlenit/ včlenit; implementovaný; implementace = uskutečňování úmyslu, zavedení/ začlenění do kompletu/ činnosti;
implementovat	vychází [předem nastavený/ zahrnutý], obsažený, ale nevýjádřený přímo; nikoli zjevný/ samosebou se rozumějící; - viz explicitní
implicitní	vyplývání, sklon k; podmíněný výrok: pokud/ jestliže - pak z toho plyne; implikovat = tihnout/ přiklínět se k něčemu;
implikace	budit obdiv, líbit se, mocně zapůsobit;
imponovat	neschopnost plození potomků; impotent; - viz kastrace, potenciál
impotence	imponující, nádherný, vznešený, líbivý, přitažlivý, velkolepý, mohutný, mohutně působící, vážený, ušlechtilý; distinguovaný;
impozantní	napoštění pevných látek vhodnou kapalinou ke zvýšení trvanlivosti, nepropustnosti ap.; pod. je "grémování" [kož. bot aj.] vosk. krémem;
impregnace	divadelní podnikatel [zajišťuje vystoupení jednotlivců i souborů a s tím spoj. hosp. záležitosti]; - viz management, trénovat
impresário	tvůrčí projev nebo výtvar bez předch. přípravy; nouzová/ neplánovaná činnost/ reakce; přizpůsobení se vzniklé situaci; řešení „s patra“;
improvizace	podnět, popud, iniciace; krátký proud. náraz; vstupní signál; série impulsů; impulzivní = neklidný, náhlý; - viz iniciála, hyper-, kompulze
impuls	(z něm.) neustálé/ pořádk. co se často/ stále dokola opakuje [s různými obměnami, furt dokola]; - viz repete, kontinuální, perpetuum mobile
imrvére	právně zaručená nedotknutelnost; schopnost obrany organismu proti antigenům [bakterie, viry, plísňe, prvoci, nádorové buňky ..];
imunita	cizí předložka: v/ na/ při/ u/ do/ uvnitř [in flagranti, made in; (slang: být IN/ in-line {inlajn} = v linii/ pokrokový/ moderní]; (opak IN = OUT{aut/ ven});
in / IN	slavnostní uvedení do funkce/ hodnosti/ úřadu, otevření [budovy] či zahájení [provozu]; - viz nominální, dyzajn,
inaugurace	nemilá/ nepřijemná událost, někým vyvolaná příhoda [s pozdvižením veřejnosti]; (incidence = % nemocnosti obyv.); - viz aféra, bulvár
incident	rejstřík, seznam/ soupis, rozlišovací symbol, výkaz o studiu na VŠ; indexace/ označování indexem; - viz koeficient
index	povídky a romány o amerických Indiánech, proslavené např. něm. spisovatelem K. Mayem (psal i o národech Středního východu);
indiánky	kamenná palice na topírku; tomahawk - sekerka; oštěp; kopí; luk s šípy; bola - koule na řemínku s držadlem; foukačka šípů; bumerang;
indián. zbraně	bezpartijní, nestranní, bez str. příslušnosti, nečlen politické strany, nezúčastněný; - viz politická strana, difference
indiferent/-ní	

indigo I.	orientální rostlinné barvivo pův. z indigovníku (Boryt Isatis), známé 3000 let [temně modrý, načervenalé se lesknoucí prášek nerozpustný ve vodě nýbrž v lihu [užívaný na ink.tuhy/ tužky, barvení, pův. k výrobě inkoustů];
indigo II.	individualista, podezřelý jedinec, samotář; (individuální = speciálně zaměřený, osobitý [přístup, výcvik, vztah]; samostatný);
individuum	(angl.) domácí/vnitřní [sport - halový/sálový]; (outdoor = venku, venkovní, v přírodě, exteriérový);
induktor	generátor/ dynamo, ruční zdroj stejnosměr. el. proudu pro telef. zvonění; - viz telefon, Wagner, dynamický, alternativa
industria/-lizace	čínorodost/ zprůmyslnění [zaostalé/agrární (=zemědělské) země]; industriální = průmyslová/-ý;
infant/-ilní	urozený/ šlechtické dítě [často jako sloužící páže či panoš]; dětinsky zaostalý člověk, dítěina/ -ský; (infanterie = voj. pěchota);
infarkt	iktus, mrtvice, ohraničené odumření tkáně z uzavřeného přívodu krve z tepny; (i. myokardu, plic, placenty, ledviny); - viz embolie, šlak , fibrilace
infiltrace	průsak, průnik zábranou/ uzávěrou/ filtrem [např. špiónů, disidentů aj. škůdců, včetně věcí/ látek/ virů apod.];
inflace	proces znehodnocování peněz projevující se poklesem jejich kupní síly [zdrazováním zboží a služeb]; deflace = pokles cen/ zvýš. kupní síly;
informace	údaj, zpráva/ sdělení/ reportáž, zformování; (informatika = teorie vníkanu, zprac. a přenosu informací; informátor = špicl aj.); - viz bit, IT, PC, žurnál
Infuze	vpravení většího množství tekutiny do organismu zpravidla nitrožilní cestou [injekcí, kapačkou];
ingerence	vliv/ovlivňování, vměšování, zasahování, usměrňování; (fr. ingénieur = inženýr [ak. titul absol. tech., ek. a zem. VŠ; inž. sítě [voda, plyn ...]);
ingot	odlitek surového železa z vysoké pece aj., ve tvaru hranolu/ housky/ vývalku [příp. bramy z kokily] pro další zpracování/ válcování aj.;
ingredience	kulinářská [=kuchařská] či léčitelská bio-přísada; přísada vůbec;
inhalace	vdechování [léčivých par při respiračním onemocnění]; (exhalace = vydechování); inhalátor = přístroj k vdech. léčivých výparů ap.; - viz vaporizér
inhibitor	látko zpomalující/ zastavující reakci [např. i. korozí];
iniciála	počáteční písmeno; (iniciace = podnět; iniciátor = původce/ roznětka-palník výbuchu/ zdroj náказы/ iniciovat); iniciativa = podnikavost;
injekce	vpravování, vhnání, vstříkování určené látky [séra, ...]; enema = lékařská inj. stříkačka/ klystýr; viz sérum, klystýr
injektaž	zpevňování/ impregnace zdíva, málo únosné půdy ap. tlakovým/ tryskovým vpravením betonové aj. směsí do navrtaných děr;
inkar	přístroj [ing. Karáska] ke zjišťování povrchových trhlin ve feromagnetických kovech;
inkaso	výběr plateb, přejímka, obdržení [např. SIPO = Soustředěné Inkaso Plateb Obyvatelstva cestou pošty];
inklinace/-ovat	mít sklon/ zálibu/ náklonnost k čemu, přiklánět se k čemu; inklinace [zdá se, že svět stále více inklinuje k nespokojenosti];
inkognito	utajovaná/ falešná identita - skrývání pod cizím jménem; maskování - úprava vzhledu; "na zapřenou"; - viz anonym
inkoust	syťá barevná tekutina [různ. složení] k psaní pomocí brka, pera či štětce; - viz dub, indigo, tuš, perořízek, kalamář, tisk, cartridge
inkvizice	býv. církevní vyhledávání, fanatické vyšetř. a přísné trestání kacířů - mučení, stětí, lynčování, upálení; - viz Husité, mučení, právo útrpné, kacíř
inlej	zubní vložka - čep do kořene zubu; [onlej = kousací ploška; korunka = nastavený zub; můstek = spoj. korunky zubů; implantát = nový zub];
inovace	zdokonalení, přetvoření v novovýrobek s lepšími parametry; inovovat, inovační;
insekt	[insect] hmyz; (insekticid = chem. prostředek k ničení hmyzu = desinsekci);
inseminace	umělé oplodnění [užívané inseminátory v býv. JZD u chovných krav];
insignie	symboly [u králů regálie] jsou odznaky/ žezla hodnosti a hodností určené moci světských či církevních osob [včetně akademických ap.];
insolence	neschopnost splácení závazků, nedostatek prostředků; (vysázet/ solit na dřevo [slang.] = zaplatit hotově); opakem i. je solvence/- tnost;
inspekce /-tor/-át	kontrola, dohled, dozor; dozorce, policejní hodnost; úřad; [OŠI = okr. školní inspektor];
inspicient	pomocník divadelního režiséra [zajišťuje včasné nástupy herců a správný průběh představení];
inspirace	vnuknutí nápadu/ideje k tvoření;
instance	jistý [základní či vyšší] org. stupeň řízení [úřadu/ instituce]; - viz instituce
instituce I.	orgán/organizace, úřad, soubor právně upravených vztahů mezi lidmi; spolek/ -čnost, společenství, svaz, unie; institut = ústav, určitá oblast
instituce II.	práva ap. [inst. vydělení aj.]; institucionální = úřední; institucionalismus = ekon. a sociolog. směr vývoje společnosti k institucím;
instinkt	vrozený pud, vnuknutí, tušení [tzv. "šestý smysl"]; intuice [schopnost vnímat a vyhodnocovat skryté skutečnosti a souvislosti]; - viz sensibilita
instrukce	návod, pokyny, předpis, klíč, manuál, součástek programu; (instruktaž = předvádění, školení; instruktor = cvičitel, učitel, školitel, trenér/kouč);
insuficience	slabost, nedostatečnost, selhání činnosti, neschopnost plnění;
insultace	fyzické napadení [fackování ap.], urážka/pohanění;
inštrumenty	nástroje, nářadí, pomůcky; (instrumentace = práce s přístroji, orchestrace [rozpis hud. díla pro jednotlivé nástroje orchestru]);
instrumentář/-ka	pomocník/-ce [lékaře apod.] pomáhající s instrumenty; - viz inštrument
intarzie	umělecké vykládání dýhami (ornamenty, obrazy z přírodních [různě zbarvených] dýh aj.); - viz fornýr, kořence
integrace	sjednocení, svaz, splnutí ve vyšší celek, začlenění, zapojení; (matem. - výpočet integrálu); integrovat = zcelit, spojit, včlenit; - viz čip
intelekt	rozum, schopnost myšlení a racion. poznání; (intelligent = moudrý člověk, vzdělanec, intelektuál; intelig. zařiz. = PC, robot, automat); - viz dálkoměr, IQ
intence	úmysl, zaměření/směrování [v těchto intencích by se mělo ...];
intendantura I.	býv. voj. intendantní služba = řídicí orgán hospodářsko-správních služeb u vyšších velitelství [pečovala o fin. hospodaření, ubytování,
intendantura II.	zásobování potravinami, výstrojí (ne však zbraněmi) apod.]; vrchní dozor, vrchní správa [dříve hlavně divadelní], intendant;
intenzita I.	síla, množství; [intenzivní hosp. = zvyšování produkce účinnějším využitím zdrojů, výr. sil, vědy a tech.];
intenzita II.	int. zvuku, záření, světla, proudu, dopravy; prostř. zvýš./ snižování úrovně na příslušnou mez - výkon/ příkon/ clonění/ tlumení; - viz rezonance
interakce	vzájemná komunikace mezi účastníkem a programem / činností stroje [komunikace se strojem signály/ mlouvou]; vzáj. reagov. osob ap.;
interes	zájem; interesantní = zajímavý;
intermezzo	vsuvka, vložka, mezidobí; mezihra/ hudební skladbička; příhoda přerušující děj/ vedlejší událost;
internace/-ovat	nucený pobyt na určeném, vykázaném místě; internační tábor s dozorem; - viz koncentrace
internacionální	mezinárodní [lat. natio = národ]; internacionál/ -ista = mezinár. reprezentant [sportu aj.]; uznávaný ve světě; int. organizace, značky;
INTERNET	celosvětová [inf. a komunik.] počít. síť na bázi systému UNIT [web = World Wide Web, "světová síť" pro aplikace i. protokolu http]; - viz web
interpunkce	háček, čárka/ kroužek/ přehláska/ vlnovka [tilda], pomlčka, odsuvník, uvozovky, čárka/ tečka/ dvojtečka, vykřičník, závorky; - viz symboly
interval	rozsah hodnot daný dolní a horní mezí; i.1:1 až 10 = prima, sekunda, tercie, kvarta, kvinta, sexta, septima, oktáva, nona, decima; - viz prima
intervence/-novat	požadavek či přimluva; vojenská i./anexe = násilné obsazování a opanování cizího území;
interview	novinářská akce s významnou osobností, osvětlování dotazů; (akce instituce k informaci a dotazům novinářů = brífink); - viz brífink
interpret	vykladatel, překladatel, realizátor/ výkonný umělec, řečník, herec/ aktér aj.; (interpretace = způsob podání/ přednesu/ předvádění/ vysvětlení);
interrupce	přerušování těhotenství, umělý potrat/abort;
intifáda	(arabsky) procitnutí, probuzení, povstání, vzpoura, rebelie, otřes - k zbavení se „vrchnosti“;
intimní	důvěrný, soukromý, erotický, sexuální; (intimní osvětlení/ styk);
intonace	úprava správného nasazení, vyláčení a zabarvení tónů nástroje; melodie řeči;
intriky	lsti, pikle, pletichy, čachry, postranní a nečestné jednání, úskoky, dějová zápleтка; intrikán, intrikovat, čachrovat, pletichařit; - viz ostrakismus
intro/-intra-	[lat] předpona dovnitř; intramuskulárně = do svalu, intravenózně = do žíly; lékař internista; (intravilán = zastavění); - viz extra-, proluka
introvert	samotář, tichý, přemýšlivý, na venek nespolečenský člověk, obrácený spíše do sebe; - viz extrovert
Intubace	zavedení trubice do vnějšího nebo vnitřního otvoru v lidském těle; - viz klystýr
intuice	tušení; I. jde skrze známého do neznáma; I. je schopnost vědět beze slov, vnímat pravdu bez vysvětlování; - viz instinkt
invalidita	zdrav. omezení - [částečně/plně] - smyslová či tělesná vada s omezením pohyblivosti a výkonnosti; (i. = neplatnost; validita = platnost);
inektivita	napadení, výpad, osočení, slovní nebo písemná urážka/pohana;
invence	nápaditost, vynalézavost, zvl. v umělecké tvorbě;
inventář	obsah věcí; inventarizace/ inventura = kontrolní účetní soupis a porovnání s minulým stavem; inventární číslo/ značka věci;
inventor	vynálezce; (invence = nápaditost, důvtip, vynalézavost, zvláště v umělecké tvorbě);
inverze	zvrát/ obrat/ opak, přemístění/ převrácení [teplota vzduchu v určité vrstvě stoupá, hromadí se škodliviny [smog], netáhnou kamna]; - viz smog
investor	kdo vkládá kapitál do určité aktivity, často s cílem budoucích výnosů; (investigativní = pátrající/ vyhledávající, dotěrný/ vlezlý [novinář]);
iPad	multimediální PC-tablet [s iOS, fotoapar./ video, gyroskopem - k práci s formáty novin, knih, foto/ videí, hudby, videoher]; - viz tablet
IQ	intelig. kvocient, znač. úroveň inteligence osob [IQ vyšší než 115 = vyspělá inteligence, pod 70 = ment.retardace/ oligofrenie/ slabomyslnost];
irigace	výplach [ústní, poševní, střevní, žaludeční]; zavlažování pozemků; - viz klystýr
iritace	dráždění/ vytočení, šíření vzruchu ["jeho chování mne irituje až k extázi"]; - viz extáze, provokovat
ischémie	místní nedokrevnost tkání a orgánů, která má příčinu v uzavěru přívodné tepny (místní anémie); - viz trombóza
islám I.	arabské monoteist. náboženství - [založil jej v 6. století n.l. v Mekce prorok Mohamed; zásady sepsány ve verš. Koránu]; islámským vládcem
islám II.	býval sultán či kalif; dnešním církv. představitelem je ulema [učenec]; islámským chrámem je mešita s věží/ minaretem; - viz džihád, fez, minaret, kalif

IT	Informační Technologie [výpočetní technika, programování, masmédia atp.]; - viz outsourcing IT, výpočetní technika, PC, dok/ -y, informatika
iterace	opakování; početní metoda postupného přibližování k výsledku; vtíravé opakování představ;
itinerář	cestovní deník - náčrt, popis cesty/ trati s jejími zvláštnostmi/ vzdálenostmi a zajímavostmi ;
ivani	(pejor.) Rusové, moskali (Moskvané) = [býv. rudoarmějci či přísl. Sovětské armády]; (sovět = (rus.) rada, sněm býv. SSSR
izobara	(meteo) čára [izolinie] spojující na mapě místa se stejným tlakem vzduchu přepočteným na hladinu moře; - viz počasí
izolace	ochrana - např. i. před infekční nákazou; i. el. vedení/ vodičů proti zkratu či úrazu; i. proti zatékání vody do domu, tepelná i. aj.;
izotopy	atomy téhož prvku, lišící se pouze počtem neutronů [mají stejné protonové číslo ale různé nukleonové číslo]; - viz jaderná energie
jackpot	(džekpot) hlavní výhra v sázkových hrách/ výher. automatech; zbytkový bank pro další hru; bank v pokeru; - viz bank
jaderná energie	energie uvolňující se z jad. reakcí v atom. jádře [atom. energie, užív. v jad. elektrárně, lékařství aj.]; - viz atom
jalovec	(juniperus) - chvojka klášterská, jehličnatý keř nebo strom dosahující výšky až 10 m; používal se i v léčitelství ; - viz chvoj/-í
jalový	nepracovní [el. přikon], též "šifonér"; skříňka [i s šuplaty] = komoda/ prádelník; - viz toaleta
jamka I.	(golf) každá j. se skládá z odpaliště 1. rány, fairway [nejkratší cesta grýnem], jamkoviště [green = grýn-plocha s jamkou], písčinych a
jamka II.	vodních překážek a z roughu [raf = výše postříhaná tráva okolo odpališť, fairway a jamkovišť];
jankovity	rozverný/ bujný/ bujarý, neposlušný, poblázněný, neklidný, hyperaktivní (např. uličník, kůň);
jarmara	almara, skříň, též "šifonér"; skříňka [i s šuplaty] = komoda/ prádelník; - viz toaleta
jarmark I.	výroční trh ve výsadních místech; (tržiště = vyhrazený pozemek k prodeji přebytků, zboží dom. výroby, dobytka aj, též s kramáři, atrakcemi);
jarovizace	první stadium fyziologického vývoje rostlin; umělý proces urychlující vývoj rostlin [ozářování semen aj.];
jatečný	určený na porážku a k spotřebě; jatka = porážka [místo k zabíjení/stahování kůže a porcování dobytka]; j. dobytek;
jádro plodu	semeno [j. pecky u peckovic, jádérko jádřince u malvic, zrnka máku apod.]; jadrná mluva/ krmivo; - viz atom
jáhly	proso [obilnatá travina] s vzrostlými „klasy“ drobných kuliček/semínek [zob kuřat/ ptáků; jahelník = chutné bezlepk.jídlo podob. rýž. nákypu];
jářku	dvojslovo [já říkám/ povídám];
jednocení	u okopanin - odstranění přebytečných rostlinek [v řádku řepy se ponechá ta nejsilnější asi po 20 cm];
jednoduché stroje	páka, kladka, kladkostroj, kolo na hřídeli, klín, šroub;
jednokare	zdůraznění rychlosti: „uháněli jednokare pryč , jen se za nima prášilo“; kalupem/tryskem;
jednotka/-y	voj. býv. pěchotní: družstvo cca 10 osob, četa cca 30, rota/ setnina/kumpanie cca 100, prapor/ batalion až 700, pluk/ regiment až 3000;
jednotné	[unisono] jednohlasně, jednomyslně, souhlasně;
jedovaté I.	rostliny: blín, bohlav, durman, rulík, tis, ocún, škumpa, narcis, konvalinka, bolševník [u všech jedů záleží na dávce - množství]; houby -
jedovaté II.	často smrtelné: muchomůrka zelená/ bílá/ jizlivá, pavučinec plyšový, klávnice Patouillardova, závojenka jarní/ olovová, strmělka vosková/
jedovaté III.	/pohárovitá, helmovka zoubkatá, pestřec bradavičnatý, lysohlávky, hřib hořký/ satan, čechratka, ucháč, holubinka vrhavka, třepetalka
jedovaté IV.	svazčitá aj.; hmyz aj. - přenašeči chorob: sršeň, vos, včela, čmelák, komár, ovád, moucha, klíště, mravenec, štěnice, blecha, veš, roztoc,
jedovaté V.	šváb aj.; některý hmyz [a hadi] jedem ochromuje/ zabíjí, střežlivkovití brouci koušou, jiní jed stříkají, někteří tvorové žahají či ožirají děti;
jedovaté VI.	člověka usmrtí 0,03 g alkaloidu kantharidin našeho puchýřníka lékařského z čeledi majkovitých; (jedy = toxiny, viry); - viz toxiny, droga
jehelníček	drobný polštářek k ukládání/ zapichování šicích jehel a špendlíků;
jehlice I.	pevné pletací dráty k pletení svetrů aj.[užívá se i ruční pletací stroj]; (k háčkování se používá podobný drát s háčkem); jehly šic. aj. strojů;
jehlice II.	ozdobná j. do vlasů aj.; jehly k pytlování [zašití naplněných pytlů/ žoků; čaloun. kroužk. jehly.; kuch. jehly na špíz; - viz přadeno, štrykování
jektat	klapat zubama [ze strachu, nebo zimou];
jelenice	jemná jelení kůže [užívaná k leštění/ cidění/ čistění ap.];
jelimánek	naivně udivený, nezkušený („spadlej z víšně“);
jelita	zabíjačková pochoutka podobná jitrnicím/ jaternicím - střívka naditá tmavým prejtem; (podlitiny po výprasku holí ap.); - viz vepřové hody
jesle	žebřiny v chlévě či lesním krmelci (k zakládání píce zvířatům); pečovatelské zařízení pro děti do 3 let věku;
ještěrka	manipulační vozík [ruční/ motorový/ tažný]; (zdvižka = vysokozdvíhací vozík); (Lacerta) ještěrkovitý hmyzožravec; samohyb. protilet. kanon;
jez	splav [na splavné řece], přehražovací/ vzdouvací zařízení řeky s vorovou propustí [šlajsnou]; (komorové zdymadlo s vraty slouží lodím);
jezero	větší stojatá vodní plocha [Máchovo j., Černé j. aj.], též zahradní jezírko - okrasné/ koupací; - viz biotop
Ježíšek	24. prosince/ Štědrý den - církevní oslava narození Ježíše Krista u stromčku (dárky a veselí), Vánoce
jho/jarmo	dřev. nákrční část bývalého postroje tahounů; též droužek/ břevno k nošení zavěšených džberů aj.; (ujarmit - zdeptat); - viz chomout, cemr, rapice
jikry	rybí vajíčka [jikernačka = r. samice, mlíčňák = samec]; jikry = delikatesa/ pochoutka (např. kaviár [z jesetera amurského]); - viz herinek, násada, potěr
JIP	nemocniční jednotka intenz. péče;
jirchář	řemeslník vydělávající/ vyčiňující jemné kůže pomocí roztoku kamence aj.; jirchárna; - viz holina, koželuh, krupon, kůže, tříslovina
jitro	plocha 2 korce = 3 míry = 1600 čtverečních sáhů = 57,54642 arů; ráno/ doba rozednávání;
jílec	úchopová část meče - drždlo, často s křížovou záštitou (zevně mohou být ještě upevněny krycí/ ozdobné střenky jako u nožů);
jímka	nádrž/-ka k jímání [vody, kalů ap.]; - viz žumpa, senkrovna, kanalizace
jiní	jinovatka [zmrzlá vodní pára na trávě, větvích, předmětech, ojinění]; [jiní, druží, ostatní = přid. jména];
jírovec	kaštan (strom); (Castanea sativa Mill.= kaštanovník jedlý, opadavý listnatý strom [pražené kaštiny = podzimní pochoutka];
jízlivost	uštěpačná mluva [pohrdání, sřiravý vtíp, výsměch];
jmelí	(vánoční ozdoba) roste roztroušeně jako parazit v korunách stromů listnatých i na jedlích a borovicích/ sosnách;
jména I.	(nomen) osob - křestní j. [Josef/ Pepík, Alois/ Lojza] a příjmení [Procházka, Sádlo], funkce; u fauny se užívá název druhu, někdy i jméno [Alík
jména II.	aj.]; dále se užívají názvy obcí [Dolní Maštův], hradů [Loket] aj., hor a dalších zeměpis./terén. celků včetně vod, lesů a cest, uved. v mapách;
jména III.	věci mívají i více pojmenování, většinou podle zdroje, tvaru/ vzhledu, účelu či funkce a upotřebení, projevu, event. události; - viz synonym
jogurt	kysaný výrobek z pasterizovaného zahuštěného mléka (pův. patent pražské Radlické mlékárny z r. 1933); - viz kefir
Joule I.	(J) jednotka práce a energie: {J = kg · m ² · s ⁻² } [kg kilogram, m metr, s sec.]; Energie: {E = m · c ² } [E v J, hmotnost m v kg, rychlost
Joule II.	světla c v m/sec]; Rychlost světla c ve vakuu = 299 792 458 metrů za sec.; Kilowathodina: 1 kWh = 3 600 000 J; - viz kandela
jódlování	alpské švýcarsko-tyrolské halekání/ jásání v horách na „jó-dli-jódlo-já“ apod.;
jóga	staroindická teorie a praxe sebeovládání a všeobecného sebezdokonalování; (jogín = stoupenec/ pěstitel jógy);
jubilejní	akce k oslavě výročí osoby/ události/ vzniku [např.spojená s výstavou a zábavou]; jubilant;
Jugoslávie	jihoevropský stát 1918-1991: Srbsko {s Kosovem}, Bosna a Hercegovina, Slovinsko, Chorvatsko {s Dalmácií}, Makedonie a Černá Hora;
jukat	ukazovat se a dávat znamení zpoza krytu; (vyjukanej = překvapený bázlivec/ strašpytel);
jumping	adrenalinový sport (skákání na malých trampolínách; bungee/ para jumping [bandží ... džampink] = skok z mostu {padákem apod.});
Junák	český skaut. org.; R. 1912 prof. A. B. Svojsík vydal knihu Základy junáctví a uspořádal první skautský tábor nedaleko hradu Lipnice;
junior	mladší / syn staršího [seniora], mládenec; (juvenilní = mladistvý, týk. se mládí); - viz abrahámoviny, dorostenec, gerontologie, družba, senior
jupka	bolero, halenka; tradiční dámská/ dívčí venkov. halenka do pasu s dl. rukávy [též kacabajka, lajbl, kabátek kroje, zimní plyška]; - viz dyftýn
jurisdikce	soudní příslušnost/ pravomoc, souzení; [jury [žiri] = soudní dvůr/ porota]; - viz justice, soud
jurta	lehké obydlí kočujících asijsů [dřev. tyče s plstěnými rohožemi v kruhu, s kopulovitou/ kónickou střechou]; - viz ubytování, vlgvam
just	zdůraznění negativního rozhodnutí, naschvál („a just ne“), projev umíněnosti;
justice	spravedlnost, právní řád, soudnictví, advokacie; JUC = dřív. právní čekatel; JUDr. - doktor práv; - viz jurisdikce, advokát, svár, spor
JZD	Jednotná Zem. Družstva, zajišťující spol. hospodaření, zásobování potravinami, soc. péči a kult. vyžití venkova; - viz družstvo, kolchoz, kulak
K+M+B	nápis (z latinského Christus mansionem benedicat): Kristus požehnej tomuto domu (píšíou 6. ledna Tři králové);
kabaret	zábavní podnik/varieté barového typu s jevištěm - kulturními scénkami, komedianty, baviči, artisty, tancem, hudbou ap.; - viz estráda
kabel	spletené ohebné izolované prameny el. kov. vodičů s vnější odolnou izolací [též optické]; - viz koaxiální kabel
kabelka	dámský doplněk s proprietami; (propriet = osobní/cestovní potřeby); - viz etue, taška, necesér
kabinet	sestava vlády ap.; místnost pro [školní] sbírky, přípravu, separátní jednání ap.; kabinetní politika - neveřejné ujednání postupu a cílů;
kabonit	vraštit čelo, mračit se [počasí se kaboní, bude pršet; rodiče se kabonějí, že mám horší známky];
kabriolet	automobil s 2 nebo 4 dveřovou karoserií bez střechy, či se sklápěcí nebo snímací střechou;
kabrňák	udata, rek, nebojsa, číman, šikula, „kanón“; - viz filištín, pašák
kabřinec	půlkulatá stříška na vrcholu lomenicového štítu domu, též zvaná kukla; nový druh cihly či dlaždice; - viz kukla
kacíř	(heretik) kdo neuznával cír. dogmata ap.; - viz inkvizice
káča	rotační dřevěná hračka; též (pejor.) nepořádná (pitomá) ženská; slang.: trezor;

kačírek	oblé drobné kamenivo s valouny, vytrříděné z řiřního písku; - viz lom, řotolina
kadence	rychlost řtřelby z rychlopalných zbraní;
kadidlo	Frankincense, Olibanum - aromatická pryskyřice [ze stromů Boswellia v Ománu - k léčivému podkuřování]; podobná je myrrha; - viz purpura
kadění	kálení/ anální vyměřování/ vyprazdňování (vulg. srání); vykadit, pokadit/ pokálet; (dětsky) kakání; - viz anály, kobylince
kafáč	řiroký keramický hrnek, užívaný bezzubými starci místo talíře (na polěvku, kafe s nalámaným chlebem);
kafilérie	asanační podnik, neřkodně likvidující odpady řivočiřného původu, z jatek ap.; výroba kostní moučky aj.
kaftan	osmanský hedvábný aj. dlouhý plášť s dl. rukávy a řerpou; (ruský kaftan = dlouhý pánský oblek s těsnými rukávy); - viz gala
kahan	hornické osobní zavěřovací řvítadlo; plynový aj. hořák; řvícen; (přeneseně: "už má na kahánku" = hrozí mu trest/ úmrtí);
kachle /-íky	vypalované [zdobně] keramické díly pro stavbu kamen na pevná paliva; [podobně jsou obkládačky/ dlařdice];
kajak	kožený eskymácký řlun s dvojpádlem; - viz plavidla
kakofonie	zlozvuk vřbec (subjektivní pojem - nepřijemný hlas, dissonance v hudbě a p.); - viz synteřátor
kalafuna	pryskyřice řůz. tvrdosti z jehličn. stromů [k regeneraci řínu při letování a k ořetření říní smyčců k houslím aj.]; - viz letovat
kalamář	dřívější stolní nádoba na inkoust pro namáčečí pera, zpravidla jako součást ozdobné psací soupravy; - viz propiska, perořizek, inkoust, kaňka
kalamita	pohroma, větší nehoda, neřtěřtí, havárie, neúroda, sucho, zátopa aj. řivelní katastrofa [i jejich kombinace] obvykle s velkým dosahem; - viz polom
kalandr	tvářič vřlcovací a řehličí papírenský nebo textilní a též leřtící stroj;
kalanetika I.	sport/kurz těl. posilování ve statických polohách, příp. s hudbou [zahrnuje uvolnění, strečink, formování postavy, relaxaci, příp. i rehabilitaci];
kalanetika II.	podobně akce jsou aerobic, pilates, power jóga, slow body; (fit = v dobré kondici); - viz fitness, wellness
kaldoun	dřubeři drob (hlava, krk, nohy, játra); řířskou zahuřtěná polěvka (slepíči, králiři) s knedlíčky;
kaleidoskop	dětská vizuální hračka [měnící se obrazy barevných řtřepů];
kalení I.	hutnická metoda úpravy kovů/ skla - zlepření vlastností [např. tvrzení oceli; - opakem k. je popuřtění]; rozvřření kalů [kalná/ řpinavá voda];
kalení II.	kalení řtřerkové silnice [vyplnění řkvír kalem]; kaliřtě = bahniřtě; (kal = usazenina; zákal = zhorřená průhlednost); - viz katarakt, opacita, řtěřt
kalibr	silný argument; řvětlost/ vnitřní průměr hlavně [dutiny; průměr řtřely], řáže; (kalibrátor = přesné měřídlo; kalibrace = cejchování); - viz cejch
kalif	titul muslimského panovníka; - viz islám
kaliřtě	bahnitě místo, které navěřtěvuje předevřím černá a jelení zvěř;
kalk	přesný jazykový překlad s napodobením cizí předlohy;
kalkul/ -ace	odhad, rozvaha, plán, pořitání/vypočet; kalkulovat = uvažovat/ zamýřlet/ propořitávat;
kalkulačka	pův. ruční řčítačka s řís. ukazatelem, pozděři el./ digit. stolní a kapesní, rozřřirovaná o dalřší matem. operace, paměti i tiskárnu; - viz účtovací pokladna
kalolis	zařřízení ke komorové tlakově řiltraci a odvodňování kalů z průmyslových a komunálních řiřtření odpadních vod;
kalorie	(cal) 1 cal = 4,187 J; [používají se spíře vyšři jednotky - kilokalorie (kcal), megakalorie (Mcal)]; - viz Joule, SI
kalumet	indiánská [rovná] dýmka míru; - viz pipa, fajřka, farec
kalvas	nádoba s větřím množstvím nějakého řídla; troky s maltou;
kalvárie	velké utrpení; znáoznění ukřiřzování Jeřiře Krista; - viz apokalypsa, katastrofa,
kamaráčoft	kamarádění, přátelství, vzáj. pomoc; - viz společník/-ce
kamarila	vlivná skupina lidí, ovlivňující rozhodující/výkonně funkcionáře;
kamaře	pletené či kožené (připínací) řchrániče holení a lýtek; holenice; - viz řkorně, holínky, galože, psí dečky, ovinovačky, spínky
kamej	řezaná/řytá vystouplá plastika/relief v drahokamu ap. (pod. ale hloubený relief = gema);
kamelot	pouliční prodavač novin;
kamenáče	kotevní materiály [např. řrouby k zabetonování do zdi]; (rak kamenáč [ukrývá se pod kameny v řistých horských tocích]); - viz klepetáč
kamenec	krystalická sůl kyseliny řírové, má řtahovací účinky (kožní léčivo - při říznutí, po holení, proti pocení) [Kamenc. jezoro Chomutov];
kameník	lamač kamene v lomu; odb. znalec kameniva a stavař kamenných děl, též dlařdři; - viz herma, bos, kladí, vřtvárník
kamera I.	fotoaparát, řilm./ TV/ video kamera k sním. obrazu řcény [na záz. médium]; (kameraman/ fotograf = kdo snímá řcenu); - viz řilmovat, 3D
kamera II.	druhy: deskové, řilmové, TV a digitální; zrcadlovky a moderní digit. aparáty/ kamery znázorňují celou řcenu; dálk. sledovací, minikamery;
kamera III.	kamkorder/ kamkódér = přenoíná kamera s nahráváním na pásek; řtacionérní kamery [snímají zabezpečené, dopr. provoz aj., také krajinu k mapě];
kamikaze	(z jap. kamikaze [bořský řítřr]) = sebevražedně nasazení; - viz harakiri, taran, kaskadér, adrenalin
kamión	dálkový velkokapacitní nákladní automobil, příp. s přívěsem, zvláštní úpravou a vřbavou; TIRák; trambus;
kamnovec	v kachlových kamnech zabudovaná vodní nádrřka s vypouřtěcím kohoutkem; nádoba k ohřívání vody na kamnech;
kampaň	(řr. compagne = venkov) tažení proti někomu [náborová/volební k.]; hlavní provoz [žně, vinobraní, cukrovarská k.]; - viz push-pull
kamufliáž	maskování, zástřání, utajování, lhání/ zapírání, zakamuřlování/ vydávání se za jiného či mrtvého, kryti ; - viz utaj. řkutečnosti
kanady	brusle pro hokej; vojenské kotničkové řněr. boty se spinakami;
kanafas	oboustranná pruhoaná či kostkovaná látka z konopí (lat. cannabis) - na povlaky peřin, zástěry, domácí řaty i kroje, ubrusy ap.;
kanál	stoka, strouha, trubice, vřnové či průtočné pásmo; Lamanřský průliv/ kanál; - viz splach, kanalizace, římka, řumpa, emanace, spoj
kanalizace	soustava kanálů s řiřtírnou [podle zák. ř. 274/2001 řb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebru]; - viz odpad, kalolis
kandela I.	(cd) jednotka řvřtivosti [řvřtivot řzdroje, jenž v urřitěm řměru vyzařuje monochrom. řaření o řrekvenci 540x10 ¹² hertzů se řařřivostí
kandela II.	1/683 wattu na jeden steradián]; - viz watt, steradián
kandelábr	kovový sloup (pouliční lampy aj.); - viz klandr/ zábradlí, madlo, balustráda
kandidát	řekatel [aspirant, kadet], navřřená osoba ke zvolení/ přijetí/ ocenění aj. plěnem; - viz plěnum
kandys	zaobleně průhledně kousky cukru [bílé, řluté i nahnědlé] ke řlazení řaje aj., zvané též cukrkandl;
kanibal	lidojed/ samojed [kanibalismus = antropofagie];
kanon I.	ouhrn, seznam/ soupis [ke řtudiu]; dělo; kaňon = úzké údolí se řtrmými řtěnami; kánon = píseň s řasově posunutými zpěvy a řexty;
kanon II.	kanonizace = (řírkev.) blaho-/ řvato- řečení; kanón = (řlang.) úspěřný řlově; kanonýr = dělostřelec; kanonáda = dělostř. palba;
kanon III.	za řtřicetileté války i v 18. řtol. se řtřile plně kovové koule a granáty [k ničení/boření] a kartáčové řtřely plněné kulíčkami [proti řivé říle];
kant/-na	boční plocha prkna /cihly/ mince [postavit na k. / hoblovat kantnu]; - viz řtorc
kantýna	kantýna - prodejna pro místní zaměřtance v továrním apod. objektu [řmři. zboží a občerstvení, příp. závodní řídělna];
kanyla	trubice vsunutá do říly/ těla k zavádění /odstraňování tekutin [kapačka ap.], ři k řískávání informací; - viz laparoskopie, infuze
kanystř	nádoba [konev ap.] na skladování a přepravu kapalín;
kaňka	(řlang.: kaňour) inkoustová řkvrna [pokařkaný říst/ seřit; - viz pero, perořizek, inkoust, kalamář, piják
kapacita	římavost; řchopnost něco pojmout/ obsáhnout/ vykonat; výkonnost, únosnost; uznávaný odborník/ řpecialista; - viz kondenzátor,
kapacitance	reaktance [=el. odpor] ideálního kondenzátoru; - viz kondenzátor, impedance, řezistor/ řdopník, supravodivost, řermistor
kapačka	na stojanu visící láhev s léč. obsahem, kapací řtrubicí napojená do kanyly nebo inj. řehlou do říly; - viz pipeta, infuze, kanyla
kapela	hudební těleso/ řorchestr/ skupina; skup. řhvězď CAPELLA; vedoucí k. = kapelník/ řirigent; - viz řnsámbl, komorní, kutálka, řorchestr, řraml
kapilára	řtrubička s nepatřným vnitřním průměrem; vlásečnice; jemný průřduch v půdě [řím víc je půda/ řemina ulehlá, má řtenči kapiláry a ztrácí vláhu];
kapitalizmus	řpolečenský a řekonomický řystém založený na maximálním vřyužití řzdrojů, řoukromém vlastnictví a volném řtrhu; - viz imperialismus
kapitanáty I.	bývalé řprávy povodí řek a jejich přítoků - nahražený "vodoprávními úřady" dle vodního zákona ř. 254/2001 řb.; Junák - řvaz řkautů a řkautek řŘ Praha - „Kapitanát vodních řkautů" dle řvl. řtatutu z ř. 2007 [vydává celostátní pokyny pro vodáky]; - viz vodoprávní úřad
kapitanáty II.	řprostředky užívané k vytváření zisku; řliterární vědecké dílo K. Marxe; kapitální kousek = mimořádný úlovek; - viz kapitalizmus
kapitál	odříl knihy, řdokumentu apod., přeneseně řilři řást řehokoli; [např. "Řrealizace tohoto plánu patří už do jiné kapitoly."];
kapitola	jednající řbor řduhovních při katedrálním řr. kosteje; katedrála = řvelodní řbiskupřký řkostel/ řóm/ řmonstr; - viz katedra
kapitula	vřzdání [u ořbrojních řil] nepříteli a řložení/ vydání zbraní, potvrzená pís. dohodou s podmínkami;
kapitulace	povlak na přikřývku/ přořřívanou řeku aj. s vrchním řtředovým řtvorem; (povlak bez řtvoru = řícha/ cejcha); - viz povlak
kapna	vykastrovaný kohout [kura řdomáciho] na výřkrm; - viz kařtrace
kapoun	řrozmar, umíněnost, řtrtoch; kapriciózní = řrtošivý, náladový, řrozmarný, nevypořitáteľný;
kapric	dvoumůžná řesnická ruční pila, řřichatka;
kaprovka	sáček na osobní věci nořený u pasu; kapesní zloděř/ poberta/ řchmaták; - viz etue, řřkapulřř, amulet, řřlohnout
kapsář	iniciátory vřřbuchu [v nábořích]; poplařně náboje; papír. řkotoučky/ pásky se řtřel. prachem do dětské řistolky; řlékové ap. obaly;
kapsle	řplechový dětský řevolver s vkládaným řvřtkem kapslí řtřelného prachu a jeho posunem pod úderník;
kapslovka	hlava [řraga - řkaput řregni/ řPraha - hlava řkrálovřtvi]; (hlava = [řlang.] řkebule/ řpalice); (řkaput = řrozbitý, řzničený, řzdeptaný, řtrop); - viz řtrop
kaput	

karabáč	důtky/ knuta/ bejkovec (svazek řemínků upevněných na krátké hůlce) k mrskání neposlušných;
karambol	srážka, náraz; náraz postrčené kulečnickové koule do další koule [karamboly se sčítají]; - viz srážení
karaoke	pův. japonská volnočasová zábava [amatérský zpěvák zpívá do hudebního základu];.
karavan	[caravan] obytný automobil/přívěs; (karavana = pouštní výprava osob se zvířaty apod.; řada/proud aut aj. čekajících či jedoucích);
karát	jednotka pro hmotnost zlata, drahokamů a perel, měřítko ryzosti drahých kovů; [nejčistší 99,9% zlato má 24 karátů]; - viz trojská unce
karb	hasnice (prkny ohrazené místo/ vana k hašení kamenného vápna na vápenné mléko; pozor na žíravý/ leptavý úraz a vznikající teplo);
karban/-ík	návyková závislost hry v karty/ takový člověk; - viz gembler, filky, karty
karbidka	acetylenová svítilna [pův. na jízdním kole aj.]; - viz acetylén, svářet
karbolka	(karbolium, fenol) venkovní i vnitřní impregnační přípravek k ochraně dřeva proti dřevokazným houbám, hmyzu, plísním a hnilobě;
kardamon	indické nasládlé kořenité koření, užívané do sladkých a slaných pokrmů, i do kávy a čaje [obsaženo v karí]; - viz koření
kardan	křížová kloub. spojka k přenosu točivého momentu mezi dvěma různoběžnými hřídeli [čepy propojené vidlice na koncích hřídelů];
kardinální	rozhodující, hlavní, podstatný; (Eminence = řím.-katolický kardinál; šedá eminence = vlivná osoba v pozadí); - viz rezultat, beran
karet. hry I.	Solitér, Pasiáns, Černý Petr, Zelená louka, Prší, Oko, Žolíky, Dudák, Pexeso, Kanasta, Kvarteto, Skat, Poker, Taroky, Mariáš [volený, křížový,
karet. hry II.	licitovaný, betl, durch, žebrák, ferbl ...]; (karetní výrazy: lízanej, postupka, zadák, forhont, talon, barva, trumf, štych, flek, ré, tuty ...);
kargo	(cargo) náklad [vagónu, lodi, letadla]; hromadná zásilka [přip. s pojištěním]; systém přepravy nákladů;
karikatura	(karikování) zjednodušené, spíše humorné/ komické/ satiricky kritické, přehnaně zesměšňující, výtvarné či literární dílo;
karimatka	pružné tenké lehátko (též nafukovací) pro odpočinek, sport - aerobic, jógu aj. ;
karma I.	plynový ohříváč vody (předválečným výrobcem byl Karel Macháček Č. Brod); - viz bojler
karma II.	index počtu/ frekvence přečtení zajímavého článku v novinách [jakési čtenářské doporučení];
karneól	silikát, léčivý rudý chalcedon [staví krvácení, léčí kosti, šlachy, artritidu, frigiditu, impotenci, revma, neurózy a deprese, povzbuzuje];
karnet	mezinár. celní dokument ATA pro vývoz a zpětný dovoz [usnadňuje mezinárodní obchod]; (import/ -ovat= dovoz; export/ -ovat = vývoz); - viz obchod
karnevalizace	záměrná umělecká proměna žánru pomocí lid. humoru - převrácení hodnot a kategorií (faul play), znevážení pojmů, jazyka i chování;
kartel	dohoda o sdružení, spolupráce mezi samost. podniky; - viz monopol
kartonáž	výroba obalů; karton = tvrzený papír; - viz přespán, umakart
kartotéka	listkovnice s kartami/ štítky; (databanka = programové ukládání a vyhledávání dat; fonotéka = archiv zvuk. záznamů); - viz archiv
kartuš	pouzdro, výměnná patrona, plastické ozdobné orámování znaku/ obrazu; vložka pákové vodovodní baterie;
karty I.	různé typy přenosných elektronických (též optických, magnetických) medií [paměťové, identifikační, platební, zvukové aj.] pro indiv. či
karty II.	skupinové užívání, často na heslo [pin]; jiné: - (herní/ hrací/ vykládací k. = sady obrázkových listů/ piketů); - viz karban, filky
karusel	vodorovná točna [obráběcího stroje, otáčivého jeviště, lokomotivního depa, aj.]; - viz soustruh
kasa	(biletarie) pokladna [prodej jízdenek, vstupenek]; hrb na zádech; - viz erár, pokladna, účtovací pokladna, sejf, kalkulačka
kasat	vyhrnovat/ shrnovat [nohavice, rukávy, sukni, plachty]; (kasat se = povyšovat/ vytahovat/ holedbat/ chvástat/ naparovat se);
kasace	hud. skladba; [zrušení rozhodnutí/ věci [= skasírování], zrušení výroku vyšším soudem; zbavení funkce; přezkum; kasační stížnost];
kasárna	areál/ ubytovna vojáků apod.; (kasárenský dvůr/ cvičiště/život ap.; kasárník = voják potrestaný zákazem opuštění ubyt. prostoru);
kasematy	sklepní chodby v pevnostech;
kasino	objekt k provozování hazardních her (např. rulety); herna;
kasírka	číšnická kasírovací taška, kasírtaška; zkasírovat = vybrat peníze za útrátu; - viz prkenice, skasírovat, kasace
kaskadér	odvážný sportovec, zastupující herce v nebezp. situacích); - viz kamikadze
kaskáda	stupňovitost; stupňovitý vodopád; stupňovitá série objektů; kaskádní el. zapojení, regulace, matice ap.;
kaslík	dopisní schránka/ trubice/ skříňka/ box, kastlík; - viz kazeta
kasta	relativně uzavřená skupina osob; uzavřená společenská vrstva; kastování; - viz sekta, zednáři
kastaněty	rytmická ruční chraстítka [španělských tanečnic/-níků] ze svázaných dřev. mističek; - viz tamburína
kastrace	odstranění pohlav. žláz samcům, vykleštění; (mužský kleštěnec = eunuch/ strážce orientál. harému; lima [= ženský prostor pána/ muslima]);
kašírování	výroba divadelních masek a podobných věcí vrstvením lepidlových papírků/ textilu aj. [k lepení se nejčastěji užívá škrobu]; - viz apretura
kašmír	pašmína, jemná vlněná vzorovaná [i technická] tkanina [10x kvalitnější než ovčí vlna]; Kašmír = býv. Himalájské knížectví;
kašpárek	loutka/ hračka; (dělat kašpárky/ kašpařiny/ utahovat si z koho = legraci); - viz tajdrdlík
katalyzátor	látka, urychlující či umožňující chemickou reakci, ač se sama reakci nemění; v autech k. mění škodliviny emisí na méně škodlivé;
katamarán	plavidlo se dvěma rovnoběžnými trupy, anebo s jedním trupem a jedním plovákovým vahadlem; - viz plavidla
katapult	vrhací zařízení [vrhá kameny k dobytí hradu]; katapultování;
katar	zánehtlivé onemocnění sliznice [žaludku, střev, průdušek];
katarakt	stupňovitý vodopád, peřej, slap; tlumič mech. rázů; (katarakta = oční vada [šedý zákal; zelený zákal = glaukom]); - viz makula, stup
katarze	abreakce, rozuzlení, duševní očista spojená s uvolněním po dramatickém zážitku [ze sledovaného umělec./ liter. díla ap.]; - viz peripetie
katastr	zmapov. soupis veškeré půdy a staveb [nemovitostí] i vlastníků; spravuje jej Český úřad zeměměřický a katastrální v Praze; - viz purkrechtní registra
katastrofa	neštěstí, souhroma, zřícení; masivní/ masové ničení objektů a životů vlivem něčeho; katastrofický film aj.; - viz apokalypsa, ztroskotání
katedra	útvár fakulty vysoké školy; učitelský stůl ve třídě; biskupský stolec; (fakulta = [samostatná] část VŠ s děkanem v čele); - viz kapitula
kategorie/-izace I.	třída/druh; rozškalkování/ rozsortování do skupin se stejnými/ podobnými vlastnostmi; úroveň v hierarchické klasifikační stupnici;
kategorie/-izace II.	obecný pojem vědy; bezvýhradně/ výslovně; kategoricky/-ý; - viz třídění, hierarchie
katr	stojanová rámová pila na fezivo z klád [truhláři užívají ruční rám. pilu napjatou šňůrou]; kovová mřížová konstrukce; (slang.) vězení; - viz trestnice
kaťuša	ruský gardový vícehlavňový minomet z 2. svět. války, též zvaný Stalinovy varhany; ruská píseň;
kauce	druh jistoty poskytované předem v hotovosti či cen. papírech při dod. zboží/ služeb; u soudů - „podmínečné propuštění na k.“ ap.;
kauza	(causa) právní případ/ důvod/ příčina, událost, skandál; kauzální; - viz honorace, precizní, pýcha
kavalet	nízká skákací překážka (pro výcvik koní); - viz parkur
kavalerie	(voj.) jezdeckto/ jízda [dragouni, husaři, huláni, rejtaři]; (kubánští kozáci byli známí svým „cirkusovým“ jezdeckým uměním); - viz konný
kavalír	galantní ochránce, ochotný k pomoci i placení, společník (původně jezdec); prvek společenského chování; - viz kavalérie
kazajka	kazak - hist. blůza/ tunika/ plášť bojovníka; soukenná voj. či myslivecká blůza; lehká blůzka do pasu či ¾ - dám. móda; kavkazský koberec;
kazeta	dřevěná přenosná skříňka, často zdobená; kazetový = dřevem zdobený [k. strop aj.] - viz intarzie, kořenice, strop
kazualita	[kasualita] nahodilost; - viz arbitrární
kádr	skupina/ výběr osob jako základ celku; kádrovák = referent evid. a dopl. kádry; kádrovat; důvěryhodný a [politicky] spolehlivý odborník;
kánon	soupis/ pravidlo, očekáv. pensum [=dávka] znalostí; vícehlasá píseň se vzájemn. čas. posuny; (kanon = dělo; kanonizace = svatořečení);
kára/karka	ruční dvoukolka - nákupní, metařská, s korbou (na písek, zboží, krmivo; plochá žebřina na nábytek aj.); rudl, dvojkolka; rikša;
káva, kafe/ -ičko	vzpruž. nápoj z mletých bobů kávovníku [tzv. zrnk. káva] či náhražek [žitovka, cikorka, cikorka, melta, sladovka]; - viz cikorka, espresso, latté
kdákání	zvuk slepice kura domácích („Kokodák“, „Kdák“, „kam to vajíčko mám dát?“); - viz kvokání
kdoule	[jeřáb oskeruše] hruškovitý plod s vitamíny A, C, minerály, tříslovinami a zejména pektiny; jí se až po zhnědnutí;
kebračo	(Kvebrachie tříselná - Schinopsis Lorentii) velmi/duze tvrdé, těžké, červené jihoamerické dřevo bohaté tříslovinou [třísila užívají koželužny];
kecat	(slang.) kafrat/ cintat/ pindat, mluvit/ pokecat/ poklábovit, ukecanej/ kecal, „on ho ukecal“ - přesvědčil; pokecat/ pocintat barvou apod.);
kecky	(kedsy) bývalé lehké sportovní kotníčkové botky Baťa; (kecnout si - sednout);
kefir	zkvašené kysané kravské mléko; - viz jogurt
kejda	tekuté fekálie k dálkovému hnojení (trubkovým rozvodem, lejtou/ cisternou; hnojení ploch chlévskou mrvou {i rozmetadly a vidlemi}); - viz hovnocuc
kejhák	(slang.) krk; (jde o kejhák = o život, je to nebezpečné/ vošajslích; kejhání = zvuk husy - při vzletu, ve strachu);
kelvín	(K) jednotka pro termodynamickou teplotu [1 K = -272,15 stupňů Celsia];
kemp/-ing	(camp) tábořiště/-ření/ kempování; - viz turismus
keramika	vypalované produkty [s glazurou] z kaolínu, jílu a hlín: porcelán, kamenina a cihlářské výrobky [k. užitková, stavební, technická];
keser	rybářská síť/ pytel na tyči, podběrák; (podobná - lehká je síťka na chytání hmyzu);
keson	typ potápěčského zvonu k dočasné práci pod vodou;
kešu	ořechy, plody tropického stromu ledvinovníku (Anacardium occidentale); mají léčebný účinek na oči, sliznici a kůži;
kevlar	para-aramidové vlákno pevné jako ocel [výztuhy pneumatik, přílby, letec.díly, neprůstřelné vesty, lana, řemeny, plachty, prac. oděvy];
kibic	divák mluvící do hry (u karet ap. „kibici, drž hubu“); kibicovat;

kiks	náhodné selhání, mejlka/ omyl, chyba, renonc/ šlamastyka, nepříjemnost, opomenutí, nedopatření, závada, (práv.) vis maior [= z vyšší moci];
kilogram	základní hmotnostní [váhová/ tíhová] jednotka SI, odpovídá váze 1 litru vody [1 kg = 1000 g [gramů]]; - viz ccm, SI, Joule, grad, metrák
kinžál	krátký meč/sax/delší dýka; - viz zbraně
kisna	bedna, kastle, kystna, pevný [přepravní] obal; - viz kontejner
kiš - kiš	citoslovce posměchu - ostrouhat [naznačit prsty "strouhaná mrkvička"]; odejít s prázdnou a dlouhým nosem;
kit	souprava dílů/stavebnice [modelů/hraček], sada/set; - viz komplet
klacek	(pejor.) nevychovaný kluk, spratek, vejrostek; sukovice, prut či kus větve, suchý klacík; (klůček = hadřík/cár/útržek [k čistění/leštění]); - viz hůl
kladí	(stav. prvek) břevnoví; vodorovný překlad nesený sloupy/pilastry [balustry]; - viz balustráda, překlad
klakson	zvukové výstražné zařízení vozidla, trubka s balonkem/el. houkačka;
klan	rod/sága/kmen, pevně semknuté společenství [leckdy i rodová mafie]; (rodokmen = vývoj/posloupnost, genealogie rodu od předků);
klandr	samonosné zábradlí [někdy i pouliční stožár s lampou/kandelábr]; - viz kandelábr, madlo
klanice	lišně, opěrné postranní tyče vozu/vagónu (protilehlé lišně se sevrou řetězem [klanečníkem] k upevnění nákladu);
klasifikace	třídění, členění, uspořádání, kategorizace, hodnocení, známkování;
klasik/ -a/ -cký	vědec; latiník; autor děl trvalé hodnoty; k. doba [antika aj.], dílo/sloh/styl; osvědčený postup/věc; obecný, běžný;
klatba	(Acht) těžký trest [zákaz činnosti aj.], kdysi užívaný nejen v právu církevním (dosud nezrušen), ale i v právu světském;
klauzule	doložka, výhrada, omezovací podmínka;
klábosit	povídat (jen tak, aby řeč nestála); drbat, klevetit;
kláda	odvětvěný kmen/peň stromu, příp. z části opracovaný, trám, břevno/kladina; - viz hraněné, kmen, sekát, tesařina
klání	soutěž, utkání, zápas/souboj/mač, zápolení; (proklání/propíchnutí soka mečem); (rozeklaný/-á = rozdvojený [jazyk, ocas, větev]); - viz duel
klášter	kartouza, kloster, komenda, monastýr, vihára, mešita = církv./řeholní objekt [správce: opat/převor/igumen/láma/ulama, abatýše...];
klát	špalkový včelí úl; (proklát = propíchnout dýkou apod.); - viz brť
klátit	srážet [klackem ze stromu ořechy, jablka, kaštiny, šišky aj.]; (klátit se - houpavá chůze/pohyb; klátit nohama v sedě); - viz klát, viklání
klec	pevná uzavíratelná [mřížová/síťená ap.] prostora/přenosná schránka pro chov/přepravu ptáků a jiných tvorů; - viz voliéra, paludárium, kotec
kleč	kosoďevina, horská keřová/zakřslá borovice/sosna/limba/pinie; (klečkaté = klinkavé/klátivé [nohy]);
kleče	(na pluhu) madla/držadla pro orače k vedení pluhu;
klekání	(ave) večerní zvonění kostelního zvonu k modlitbě; (klekátko = měkká podložka k modlení v kleče na kolenou);
klempířovat	lehce stonat, marodit, trpět nemocemi; - viz marod, špitál
klempíř	pracovník s plechy - stav. a kuchyňské potřeby [žlaby, okapy, rýny, střechy a střešní vikýře, konve, hrnce, formy, komínky, parapety aj.];
klenák	svorník, klínovitě tvarovaný kámen vkládaný do vrcholu klenby, kterou tím uzavírá; - viz klenba
klenba	stropní samonosná stav. konstrukce k zakrytí prostoru (užívaná přes 3000 let; váhu k. nesou podpory/sloupy); - viz kvelb
klencák	(voj. dril za neposlušnost) na povel „K zemi/Vztyk“ padnutí břichem k zemi a vztyčení;
klenec	romboedr, rovnoběžnostěn se shodnými kosočtverečnými stěnami; - viz kvádr
klenek	střední klínová část podešve boty, pružné spojující podrážku s podpatkem (patníkem, kramflekem); úleva plochým nohám;
klení I.	hartusení, láteření, hlasitá úleva z překvapení či z nepodařeného díla (např. „sakra, zatraceně, himl, hergot, herdek, krucifix, hrome, hernajs dudy,
klení II.	donrvetr, krucajfixum, krajcpatalijón, do prkýnka, můj ty světe, šmarjá-jozef, šmankote; ... aj.); prokletí, proklínání jiných; - viz set- /sakramentský
klepadlo	pohyblivý kruh aj. na vratech k oznámení příchodu; bidlo na klepání koberců klepačkou/plácačkou;
klepetáč	rak [leze jen pozpátku]; - viz kamenáče
kleptománie	chorobné přisvojování si věcí/ krádeže [„krade jako straka“];
klest -í	spadané, odsekané, odřezané haluze/ větve a kroví k otopu (případně s listím k podestýlce); (průklest = prokletění zarostlé cesty aj.); - viz buřeň
kleštiny	zajištění roubených stěn proti vyborcení [trámký spojené skrz páry stěn dřevěnými sponami]; kleště = ruční uchopovací ap. nářadí;
klérus/ klér	náboženské duchovenstvo; (klerika/ sutana/ talár/ komže aj. = úbor/ splývavé roucho duchovních; talár u právníků aj.;
klient	zákazník, chráněnc, vazal [=závislý člověk/ man/ maník]; klientela; klientelismus = systém v politice založený na protekci a konexích;
klip	krátké filmové/ video dílo; klips = stiskací/ pérovací knoflík/ tlačítko/ spona/ náušnice;
klik/ -a	shyb na rukou vleže; zalomená páka/ klik. hřídel; páka k otv. dveří aj.; klikatá čára/ cesta; ruční nástroj/ kolovrátek k vrtání ap.; - viz kolovat
klikva	rostlina podobná brusince (její odvar léčí infekce močových cest);
klima	podnebí, přír. čistě živ. prostředí, klimatické lázně; (klimat = usínat); - viz klimatizace, životní prostředí, počasí, meteo, termika
klimatizace	uzavřený autom. systém vytápění a větrání; (intercooler = chladicí/větrací systém auta aj.); - viz aerace, filtrace, topidlo, ekonomizér
klimpr	piano, křídlo, pianino, klimprkastle, fortepiano; (podobné jsou spinet, cembalo, klavichord a také tabulové/ stolové klavíry);
klínkání	cinčkání [rolničkami i zvonce, též na krku dobytka]; komihání/ kývání, klímání/ usínání; - viz šlofik, umíráček, cink, xylofon
klišé	myšlenkový stereotyp, otřelá metafora, která bezmyšlenkovitým opakováním ztratila smysl a stala se banalitou a frází;
klí	kliih/ lepidlo (truhlářský kostní klih., studený k.); (na papír klovatina, škrob); (nová lepidla: vteřinová, izoprenová a další chem. druhy);
klíč I.	mech. nástroj k ovládání zámku; nástroj k šroubování [francouzský k./ francouzák]; smluv. postup k otevření/ odjištění/ spuštění zabezp. zařízení aj.,
klíč II.	bezpečn. kód/ heslo/ šifra. i k. aj.; housl./ basový/ ladicí k.; klíčový-á = hlavní/ zákl. [pozice/role/ funkce]; klíčenska [pouzdro na klíče]; klíčník [dozorce/
klíč III.	/kontrolor [chráněného prostoru ap.]; rozklíčovat/dešifrovat/ rozluštit; - viz klíčování, parol, regule, šperhák
klíččení	počátek růstu rostlin [pouštění kořínků a klíčků ze semene aj. v příznivém prostředí]; - viz radikula, substrát
klíčování	úprava barev pozadí ke zdůraznění popředí apod. triky na fotografiích/ filmech aj.; (vysílání signálů Morse-klíčem/ klíčovadlem aj.); - viz klíč
klín	luno matky; dřev. či kov. klín k utomování/ upevnění čepu/ násady aj. v otvoru; k. k rozštěpení pně/ polena, skály aj.; zaklínění; - viz jednoduché stroje
klobouk	pokrývka hlavy; (vrchní část houby [na stojatém tření s výtrusy]); - viz bouřka, buřinka, cylindr, slamák, širák, třeň, jedovaté [houby]
klukan	australský vačnatec;
klokanka	babyvak [k nošení kojenců na prsou v závěsu přes rameno]; jiná je krosna = nosítko či sedačka s popruhy na záda; - viz cemr, loktuše
klokánek	pečov. zařízení Fondu Ohrož. Děti [FOD - obč. sdružení na pomoc týraným, zneužívaným, opuštěným i jinak soc. ohrož. dětem];
klokoč	zpeřený (Staphylea pinnata) dekorativní keř/ strom z čeledi klokočovitých, výšky 1,5 - 5 m. Lata kvetou v květnu a červnu; klokočí;
klon	klonování = vytváření nového jedince geneticky shodného s předlohou; (nepohlavní potomek [např. z části těla, dle genových informací]);
klonický	škubavý, trhavý [klonické křeče];
klopit	k. oči; platit; naklonit; poklop/ záklop/ klopna, sesadit schody s malým sklonem [kvůli odvádění deště]; (sklápěcí auto/ deštník aj.; poklona);
klopna	zavírací kryt (např. klaviatury pianu); přídavné seřizovací železko hoblíku;
kloudně	rozumně, kale; kloudný = rozumný, přijatelný, vhodný, upotřebitelný, kalý [k. slovo/ činnost/ věc/ záležitost]; (opak = nekale/ odsouzeníhodně);
klub	spolek/ sdružení osob se spol. zájmy [sport aj.]; bar/ společen. místnost/ klubovna; klubovní [majetek, znak/ logo]; klubovka = sed. soupr.;
klučení	žďaření, vypalování lesa (v kořenech stromů) nebo celkové odlesňování k získání orné půdy [deforestace]; - viz novina, úhor, mýtít
klumpy	nepotřebné věci, harampádie, špurky, haraburdí;
klůček	hadřík, klacík omotaný hadříkem (k čistění);
klystýr	nádržka s hadičkou k vnitřní očištění/ irigaci [= výplachu], (při zácpě aj. - vpravení nálevu/ klysmatu řití do tlustého střeva);
kmen I.	peň/ stonek; větev/ haluz stromu aj.; keř/ krs/ krsek/ zákrsek = bezkmen. strom rozvětvený při zemi; polokmen = strom rozvětv. cca 120 cm nad
kmen II.	zemí; vysokokmen mívá rozvětvení výše než 2 m nad zemí; - viz klan, třídění, přeslen
kmocháček	kmotr, kmotříček, příjemný souseď;
kmotr/-a	osoba spřízněná křtem s kmotřencem/ kmotřenkou (dítětem); kmotřencův ochránce/ patron; (patronát = záštita, ochrana, pečování); mafián;
knajpa	krčma, hospůdka, putyka; - viz bašta, pitna, taverna, bistro
knak	(zastarale) uzenka, vuřt [buřt]; (uzeniny [konzerv. kouřem]: uzená masa, uzenky, párky, salámy, slanina/špek); - viz herynek, pár
knějp	obuvnický nůž (na usňové podrážky);
kněžic	knížecí dítě; pod. kralevic = princ; kněz = církv. kazatel, páter/ otec, farář/ vikář; kníže = vyšší šlechtic; (kazatelna = zvýšené místo ke kázání);
knop	těsný, padne na fous přesně, jen tak tak, akorát/ -ní [oblečení]; - viz pinktlich
knour	samec divokého prasete (černá zvěř - divokáč, kanec, mívá nebezpečně vystrčené zuby); - viz bachyně, buchtování
KO	(knockout) boxerský direkt - přímý úder; SOT [techn. úder];
koala	australský medvědík; - viz exot
koalice	seskupení, sdružení více subjektů, např. politických stran, států; skupina osob sdružená pro dosažení určitého cíle;
koaxiální kabel	souosý kabel dvoupólový [jeden pól tvoří osový vodič a druhý pól tvoří odizolovaný obal];

kobylince
kobyłka
kocovina
kočár
kočirovat
kočka
kodem
koeficient
koexistence
kognitivní
kohout
kochat se
koincidence
koitus
kojná
kokarda
koketa
kokon
kokpit
kokrhel
koktejl
kolaborant
kolace I.
kolace II.
kolaps
kolatura
kolaudace
koláž
kolčava
kolečko
koleďa
kolega/-yně
kolej
kolek
kolekce
kolektiv
kolektor
kolesna
kolchoz
kolidace
kolika
kolize
kolí
kolísání
kolkování
koloběh
kolohnát
koloid
koloidní
kolokvium
kolonáda
kolonialismus
koloniál
kolonie I.
kolonie II.
koloratura
kolorit
kolosální
kolot
kolovat
kolovrat
kolportér
koluze
koma
komandita
komando I.
komando II.
kombajn
kombinačky
kombiněza
kombucha I.
kombucha II.
komediant
komedie
komentář
komerce
kometa
komfort
komiks
komisař
komisionář
I.
komisní II.
komodita
komora
komorní "a" I.

kobližky - koňský trus [jako hnojivo]; (podobně slepičnice, husince, kravince ..., koží aj. bobky); výkaly/ exkrementy;
(zast. štěg) dř. hud. nástrojů podírající struny [přenaší vibrace/ chvění strun na ozvučnou/ rezonanční desku]; - viz brouci
podroušení následkem opilsti/drog (ospalost, bolení hlavy, mráčky, narušené myšlení a rovnováha, bříchol, okno - neupamatovat se);
vůz s čalouněnou kabinou [příp. s odklápěcí střechou], tažený koňským potahem [k dopravě panstva]; nájemní fiakr; dětský kočárek;
řídít, vést [od koč. kočáru = vozka řídící potah]; (kočovat = přemísťovat se z místa na místo [kočovní divadlo, kočující cikáni aj.]);
(slang.) kladkostroj/ cukhup; domácí zvíře; - viz rolna, udice, vījāk, rumpāl
zákoník a pod. dokumenty [zákon, edikt, ustav, bula/hist. rukopisy aj.]; kodifikace = uzákonění; - viz omerta, mafie, bible
součinitel; neproměnná veličina; obv. konstanta úměrnosti; matem. konstanta k násobení proměnné; index/ statistický výraz; - viz index
společný výskyt, vzá. výhodná spolupráce, trvání; nezávislá existence vedle sebe; vzá. soužití/ symbióza [cizopasnici];
poznávací, sdělný [kognitivní funkce - zpracování informací, myšlení];
otočný kryt komína, kohoutice; uzávěr potrubí; kokot; ptačí samec; (kohoutek = spoušť zbraně; výškový bod - u lopatek zvířat);
mít radost/ uspokojení/ potěšení z něčeho, laskat/ vískat vlasy apod.;
souhlasnost, časová shoda/ souběh, splývání, současný výskyt;
sex, pohlavní styk, soulož, obcování, (u zvířectva kopulace, ramlování, připouštění [hřebce ke klisně ap.]); - viz inseminace, outězek
najatá žena-matka ke kojení dítě; - viz au pair/-s
štítek, stužka/růžice ze stužek jako ozdoba nebo odznak; zahradní květina; - viz fedrpuš
vyzývavá/ lehčí žena; koketování; - viz frajle
zámotek larev hmyzu [např. k. bource morušového = zdroj hedvábí];
(cockpit) pilotní kabina; místo pro posádku v zadní části člunu; (knipl = řídící páka pilota); - viz trenážer, virtuální, VR
výskyt ženský účes; čepec, klobouk; druh rostlin; (kokrhání = hlas kohouta kura domácího, ranní kuropění); - viz kohout, ferdpuš, účes
(coctail) míchaný nápoj/předkrm; podvečerní společenská zábava/ večerní raut [doporučeny koktejlové lehké či večerní/ spol. šaty];
(franc. collaborateur = spolupracovník) zrádce/ osoba spolupracující s nepřítelem;
(kolacionace) ověření shodnosti přepisu rukopisu s předlohou; porovnání dvou stejných textů; - viz korektura
započítání darů od zůstavitele do dědičného podílu obdarovaného;
zhroucení, selhání orgánu/ organismu/systému; zkolabování; (kolapsar = černá díra [zhroucená hvězda]);
farnost [obvod]; (kolárek = tuhý bílý límeček katol. farářů);
schválení; ověření splnění výchozích podmínek při dokončení stavby;
vlepování různých materiálů do plochy obrazu; výtvarné dílo takto vytvořené;
lasice (Mustela nivalis), příbuzné: lasice hranostaj (Mustela erminea) a lasice kolčavka (Mustela minuta); potravou jim jsou hraboši;
ruční jednokolový výklopový vozík - dřevěný či kovový (zahradní, stavební, hospodářský); malé kolo/součástka stroje; malý okruh; - viz trakař
prosbá koleďníků o malý dárek [koledy/písne jsou motivovány zvěstmi kolem Kristova zrození, vzkříšení apod.];
spolupracovník/-ice; kolegalita, kolegiální vztah, kolegium [-poradní jednání]; - viz kolektiv
studentská ubytovna; vzdělávací ústav; traťový prvek železnice/ metra/ tramvaje aj.; koly vyjetá stopa; - viz šína, dvojkolejnost
kolk. známka je dvoudílná lepicí s perforací a osvědčuje zaplacení správného/ soudního poplatku či daně dle zvl. předpisu; - viz kolkování
soubor předmětů určený pro společnou obchodní nabídku; výstavní/ prodejní/ příruční k./ soubor/ sada, ap.;
společenství/ skupina/ komuna [pracovní k.]; (kolektivita = přátelské vztahy; kolektivní hry/ poslech/ účast/ dovolená ...); - viz kolega
podzemní systém chodeb/ kanálů pro vedení kabelů, potrubí aj. ; jedna z elektrod tranzistoru; sběrač či měnič energie; anténní systém;
pojízdný kolový doplněk děla apod. k umožnění transportu;
(rus. zkr. z Kolektivnoje chazajstvo) - vzor našich býv. JZD;
kolidování = překážky; kolidovat = křížit se, sčítat se; překážet si; časově spadat v jedno; - viz kolize
jakýkoliv bolestivý stav v krajině bříšní [trávicí trakt ...];
nesrovnalost, rozpor, srážka, nevhodná volba řešení/ zklamání [ta rozhodnutí jsou spolu v kolizi; vzá. si kolidují]; - viz kolidace
palisáda (plot ze zapuštěných, spolu lícujících a nahoře zašpičatělých dřev, kůlů/ sloupů/pilot);
dynamiká změna síly/ tlaku/ teploty aj. kolem určité hodnoty; zakolísat = např. ztrácet rovnováhu; (kolíska/-o = kolébka/kolečko);
poválečné ozáření stávajících státek a bankovek; [dočasně] správní opatření, např. u dokumentů, alkoholu, cigaret; - viz kolek
k. času; periodizace dějin (situace se periodicky opakuje vždy na vyšší úrovni); k. života = životopis; k. počasí, vody ...;
(pejor.) vyzábělý nemotorný dlouhán, čahoun;
soustava, kde je látka ve formě malých částic rozptýlená v jiné látce, která je v nadbytku; spec. roztok; - viz disperze
směsná látka [např. plyn a kapalina - záleží na skupenství látek]; (k. roztoky či disperze tvoří např. pěnu, emulzi, aerosol, gel, sol);
shromáždění odborníků k vyjasnění problémů, rozmluva;
(z lat. columna = sloup) sloupová chodba [bez arkád]; - viz pilíř
uchvacování/usurpace cizích území/národů a zdrojů; - viz imperialismus
předválečná prodejna potravin [včetně koloniálního zboží - káva, banány, citrusy apod.], na dálku vonící káva; - viz gastronom
osada [např. zahrádkářů/ chatařů]; závislá území/ državy spravované metropolí [diktaťem, zneužíváním míst. zdrojů ve prospěch metropole];
k. ptáků aj. tvorů; kolonka = rubrika ve formuláři; kolonizace území dobyvateli/ kolonizátory;
trylky při sopránovém zpěvu; kolorovat = hudebně zdobit koloraturami [též vybarvovat]; - viz zpěvné hlasy, kolorit
ráz, charakter, malebnost, barvitost [typická náves/ město s trhovi a žebračky]; (color = barva; kolorovat = vybarvovat); - viz pitoreskní
obrovský, rozsáhlý, nádherný, skvělý, famózní, mimořádný/-é [nápad, plán, díla, úspěchy, naděje, perspektivy, ocenění, věhlas/ ohlas];
var, bublání, proudění, klokotání; - viz bunzírování, fermentace
procházet postupně další pozicemi/ kolečkem k seznámení s obsahem/ náplní jejich činností; nechat kolovat oběžník či věc k seznámení/ posouzení;
šlapací přístroj ke spřádání/ předení nití (pomocí vřetene a přeslice); (kolovrátek = ruční vrtáčka ap., flašinet, klikový nástroj); - viz skaní
kamelot, pouliční prodáváč/ roznašeč [novin aj.]; kolportovat; - viz posel
(z angl. collusion) „tajná dohoda“, nevědomá a nepřiznaná souhra partnerů, dále „nekalá soutěž“ a „maření vyšetřování“ [důvod k. vazby];
čárka [interpunkce]; ztráta vědomí; optic. vada čoček a jejich soustav (sférická aberace); k. (astronomie) = obal komety; ladičské k.; složitý problém;
obchodní společnost, kde aspoň jeden společník ručí celým jménem, ostatní jen vklady [komanditní spol.]; - viz obchod
velení; boj. skup./ bojůvka/spec. jednotka/ oddíl; (komandatura = velitelství; komandir = (rus.) velitel; komandovat = poroučet); [něm.] velitel =
= Befehlshaber; [slang.] rozkaz = befél); - viz execirovat, hapták
kombinovaný stroj - může současně konat více činností (sklízecí k. na obilí/ okopaniny, lesní/ zahradní k. aj.);
víceúčelové montážní kleště [jinými druhy jsou kleště SİKA či francouzský klíč s přesouvací šroub. osou k nastavení svírané šířky];
celistvý [pracovní] oblek - kalhoty s bundou vcelku; - viz větrovka
tibetská houba [čaj z k. je lékem proti pakostnici, revmatu, artróze, ledvin. kamenům, žaludečním potížím, šedému zákalu, rakovině
v počátečním stádiu; má silný vliv na nemoci způsobené endobionty];
herec/ zpěvák/ muzikant/ cirkusák/ klaun/ bavič, pouťový/ lunaparkový všeučel; eskamotér;
úsměvná divad. hra, film, náhodně vzniklá legrační situace; satir. skeč aj.; úmyslné falešné jednání/nahrání situace/ reklamy; - viz fraška
doprovodný popis události [např. ke snímku/ záznamu]; (komentátor = novinář, publicista, redaktor i prostý občan či svědek);
obchodování, obch. styk; komerční/komerční = obchodní; - viz market, obchod
vlastice - malý astronom. objekt z ledu a prachu, obíhající většinou po excentrické/eliptické dráze kolem Slunce za mnoho let;
vlastenné zabezpečení, kompletnost/ úplnost, pohodlí/přepych, úplné vybavení i obsluha;
(comics) samostatný literární a výtvarný žánr [kreslené obrázkové seriály - příběhy s průvod. textem, komiksové časopisy];
examinátor = zkušební k.; superintendant = vedoucí, kontrolor, dozorce, inspektor, policejní důstojník;
smluvní obstaratel komisionárního prodeje realit/ věcí/ zboží za úplatu; - viz developer, agent
komisní prodej [bazar, zastavárna] = smluvní prodej za úplatu až propadnutí věci; komisionální [předání a převzetí majetku ap.];
komis/-e = sbor osob pověřený určitou kontrolně-rozhodovací ap. činností; přísný/ mentorský/ netolerantní/ strohý [jednání, přístup];
homogenní zboží obchodované na trhu bez rozdílů v kvalitě [energie, kovy, potraviny ap.]; - viz obchod
vedl. místnost/ kumbál/ komůrka [i bez oken]; k. srdeční/ nábojová aj.; (k. systém; obchodní, právní aj. k.; sněmovna; komorník = sluha);
tón o frekvenci 440 Hz/sec (základ ladění [do r. 1932 432 Hz, ale pro st. barokní hudbu se doporučuje 415 Hz/sec]);

komorní "a" II.	komorní hud. interpreti: sólista, duo/ duet/-o, trio, kvarteto, kvintet/-o, sextet/-o, septet/-o, okteto, nonet/-o, decima {10.}; orchestr; - viz komora
komor. fibrilace	[KF, chvění síní] srd. arytmie s chaotickým kroužením el. vřurčů, ved. až k zástávě srdce [voperovat kardiostimulátor/budík]; - viz arytmie, fibrilace
kompaktáta	ujednání mezi basilejským církv. koncilem a husitskými Čechy r. 1436 - přiznání nároku na přijímání z kalicha husitů; - viz koncil
komparátor	přístroj, užívaný jako srovnávací indikátor [zda vstupní napětí je větší nebo menší než zvolené referenční napětí]; komparace = porovnání;
kompars	sbor neherců pro davové scény (filmové, divadelní, televizní apod.); komparsista/ statista; - viz role
kompatibilita	vzáj. návaznost, slučitelnost, snášenlivost, schopnost volného křížení, připojitelnost, součinnost [k. služ. programy, média, díly k PC ap.];
kompenzace	vzájemné vyrovnání, náhrada, odškodnění/ rehabilitace; kompenzovat = nahradit nějaký nedostatek/ztrátu něčím jiným;
kompetence	praxi obhájena způsobilost, doklad o přezkoušení znalosti norem a jmenování do příslušné funkce/ hodnoty; oprávnění, působnost; nekompetentní;
komplet/-ní	(set, kit) zcela, souprava/ sada, oblečení s doplňky, úplné vybavení [výrobní, rekreační, cestovní, kuchyňské ...]; nekompletní; - viz bajlafík, suma
komplex I.	celek z více částí/témat k sobě/spolu patřících/ souvisejících a často se vyskytujících pohromadě [k. budov, k. méněcennosti, hospodářský k. =
komplex II.	= všech objektů, aj.]; (komplexní řešení = úplné), k. čísla ...); - viz komplet
komplikace	složitý problém, zápleтка, nesnáze; (znesnadnit; mixt = komplikovaný případ; komplic = spolupachatel, spoluviník); - viz překérní
komplot	pikle/ spiknutí k něč. škodě; - viz intriky
komponenty	součástky/ náhradní díly, díly vůbec; - viz ingredience, rozsyp
kompostování	tvorba humusu; zužitkování biologického odpadu vrstvením za vlhka s prokládáním hlínou, vápnem aj. (tlení do zralosti); - viz hnojiště
kompozice/-tní	komponování/skládání, směs; lit. [sloh. práce]; slitina, hudba; kompozitní mat./zobrazení; k. scény/barev ap.; - viz autor
komprese	stlačení/ pres/ zmenšení objemu; komprimát; komprehensivní = ucelený; - viz komprimace
kompresor	stroj k stlačování plynů, huštění pneu/ vzduchodolů aj., pohonu pneumat. mechanismů [sbíječka aj.], plnění zásobníků stlač. plynu;
komprimace	stlačení; komprese informací [program (ZIP, RAR) vybere stejné úseky a uloží je jen jednou s indexy počtu a umístění, šetří tím paměť];
kompromis	dohoda na základě vzájemných ústupků [kompromisní řešení]; (nekompromisní = striktní/ komisní, tvrdě dodržování zákonů ap., bez ústupků);
kompromitace	prozrazení, nedostatek v utajení, zkompromitování, odhalení [kompromitující materiály, styky];
kompulze	psych. porucha; nutkání až provádění absurdních/ nepotřebných/ nesmyslných činností/ pohybů; kompulze/-ivní chování, tiky, ukájení;
komtesa	příslušnice šlechty, neprovdaná dcera hraběte; - viz šlechta
komuna	[1848 Paříž] lid. povstání pod hesly: volnost/ svoboda [liberté], rovnost [égalité], bratrství [fraternité]; hesla platící trvale ! - viz levice
komunál/-ní	obecní/ patřící do pravomoci měst a obcí [komunální bytový podnik, komunální správa zeleně apod.];
komuniké	úřední oznámení, oficiální sdělení, vyhláška; - viz edikt, demarše, dementi
komunismus I.	společensko-ekonomická formace s všelidovým vlastnictvím výr. prostředků, v němž se práce stala životní potřebou a platí heslo:
komunismus II.	"Každý podle svých možností a každému podle jeho potřeb"; - viz pracomunismus
komunita	(sociologický pojem) skupina/ celek osob (většinou s podobnými zájmy/ vlastnostmi) žijících/ ubytovaných v tomtéž prostoru; - viz kolektiv
komutátor	část elektr. stroje sloužící jako mechanický usměrňovač nebo měnič kmitočtu elektr. proudu; komutace = výměna, záměna;
konak	turecký velký dům [zámek, rezidence]; koňák = milovník koní; (koňak [cognac] = brandy - lihovina z vína; vaječný k.); - viz , chlast
koncentrace	soustředění/ hromadění; množství rozpust. látky v urč. množství/ objemu roztoku; (Něm. koncentráky 1938-45 likvidovaly komunisty a Židy);
koncentrát	zahuštěný roztok, obohacená surovina; - viz aglomerace
koncepce	schválený postup a cíl [bližší a následný postup k dosažení cíle v dané oblasti]; (koncept = návrh textu, pojetí; koncepční činnost);
koncern	sdrúžení podniků z různých odvětví; koncernový podnik [zastřešující různé aktivity a produkující různorodé výrobky]; - viz monopol
kondenzace	kapalnění/ zhušťování (par, plynů); jímání/ hromadění ss el. náboje k dočasnému uložení v soustavě elektrod/ kondenzátoru;
kondenzátor	jímač; regulovatelná nebo stabilní elektro součástka [např. ladicí/ zpětnovazební k.];
kondice	osobní připravenost k plnému nasazení a výdrži (i u zvířat); udržování se v kondici = trénink; (poskytování kondic = placené doučování);
kondicionér	přípravek pro zlepšení kvality vlasů po umytí šamponem; [jako k. lze použít majonézu - prospívá i kůži, chodidlům];
kondolovat	projevovat soustrast; (kondolence = soucítění, projev soustrasti - osobně/ dopisem/ jinou cestou); (parte = smuteční oznámení/ list);
kondukt	průvod; čestný doprovod [např. pohřební]; (konduktér = průvodčí [vlaků aj.]); - viz ekipa
konekce	konexe, vlivné známosti/ styky/ spojení [k prosazování zájmů/ nadřizování/ zvýhodnění podplácením/ korupcí]; - viz kontakt, VIP
konektor	typizovaná [vestavná/ kabelová] propojovací zdířka/ koncovka [banánek/ vidlice/ zástrčka]; - viz zásuvka, zdířka, rozhraní, slot, kontakt
konev	nádoba k zalévání/ kropení a přenášení kapalin (dřevěná či kovová, s uchy či popruhy, často s poklicí a uzávěrem); konvice/ čajník aj.;
koně I.	dle zbarvení: vraník/ Rap [černý]; hnědák/ Braun [od světlé do černé]; ryzák/ Fuchs [rezavý]; lipicán, bělouš/ šiml červený [směs ryzé a bílé],
koně II.	pstružák [směs hnědé a bílé], mourek [bílá s černou/ pepř a sůl], síťovaný bělouš [jablečňák a grošák], bílý bělouš [bílá srst a tmavé oči],
koně III.	albín [bílá srst a červené oči], izabela zlatá/žluták [zlatavý, bílá hřiva a ocas], plavák/ Falb [plavý, modrý, šedý, hřiva a ocas, strakáč/ strakoš/
koně IV.	/Point či Pinto horse [až třibarevný - bílé plochy/černé a bílé skvrny > skvrnitý bělouš s tmavými skvrnkami na bílé srsti = tygři: žlutí/ červení/
koně V.	/hnědí/ černí a prokvetlí - tmavá srst prokvetlá bílými chlupy]; klopenatý = stříkaný. Úhoří tmavý pruh - táhne se odšlechlý přes hřbet až
koně VI.	po ocas. Koně mohou mít i další znaky [světlé „lysiny“ na hlavě a nohou]; pony = druh malých koní; - viz konný
konfederace	volné sdružení, v němž si člen. státy ap. zachov. suverenitu a volnost jednání; sdružení, spolek [k. států/odbor. svazů, ap.]; - viz federace, unie
konfekce	levnější svrsky šitě podle průměrných rozměrů v menším počtu velikostí dle tabulek (rozdíl od dražšího šití na míru); konfekční; - viz modistka, odívání
konference	zasedání vyšší organizace k závažným rozhodnutím; (konferenciér - kdo uvádí společenský program/ veřejné [kulturní] vystoupení);
konfident	důvěrník, tajný spolupracovník a donašeč; - viz denunciant, špicl, špeh, agent, emisar
konfigurace	výběr a uspořádání/ seskupení vhodných prvků k zabezpečení určité činnosti;
konfirmace	přechod evangelického adolescenta k dospělosti (s přijímáním podobojí po ověření chápání víry); - viz biřmování
konfiskace	(trest ze zákona [v souladu s ústavou]) propadnutí/ nucené odepnutí majetku bez náhrady [též zakázaných tiskovin/ drog aj.] = konfiskát;
konflikt	neshoda, rozpor, střet/svář, válka; konfliktní situace/ zájmy; (zápleтка v lit. apod. dílech); - viz katarze, peripetie
konformní	uzpůsobený, souhlasný, shodný, odpovídající, přizpůsobivý; konformista = kdo se bezzásadově přizpůsobuje jiným názorům;
konfrontace	porovnání, střetnutí, konfliktní stav, výpověď tváří v tvář; - viz konflikt
konglomerát	směs/směsice, nesourodý celek /slepenec;
kongres	vědecký sjezd, odborné - diplomatické aj. fórum k rozhodujícím otázkám dalšího vývoje; volený státní orgán (např. v USA); kongresman;
kongruence	shoda; mat. pojem označující ekvivalenci na algebře [k. umožňuje počítat se zbytky a výsledky zobecnit na všechna čísla dané skupiny];
konifery	minijehličnany - jedle, smrk, tis, douglaska, cypřišek, jalovec, zerav/túje[thuja], modřín/ verpán, borovice/ sosna/pinie, cedr, jinan; - viz bonsaj
koník	trojnožka s „babkou“ k naklepání kory (sloupek 60 cm s železím a sedátkem na 2 nohách); pony [zakrslý kůň]; houpací k.; kobylika [hmyz; díl houslí];
koníček mořský	(Hippocampus gutturalis) druh mořské ryby [cca 15 cm] z čeledi jehlovitých [svým netypickým tvarem těla a hlavou připomíná hlavu koně];
konjunktura	období prosperity/ příznivých okolností pro hospodářský rozkvět (opak krize); (konjunkturista = prospěchář těžící z okolností, vyuk);
konkurence	soupeření, soutěžení, snaha předhonit/ ovládnout ostatní a upozadit/ vyřadit je; (projevy hospodářské/ politické soutěže);
konkurz	soutěž - forma výběru; soudní řízení na vyrovnání a zajištění majetku upadajícího dlužníka; viz Zákon č. 328/1991 Sb; - viz bankrot
konný	(zast. voj.) jízdní/ jezdecký [opak pěší od konošstvo = všichni voj. s přiděleným koněm]; (komoň = zast. básnicky ušlechtilý oř [= kůň]);
konopa	rostlina konopí, dřív. textilní surovina [výr. papíru, látek, provazů] - dnes zakázaná kvůli výrobě drog [marihuany, hašiše a pervitinu]; - viz marihuana
konsens/-uální	shodné mínění, souhlas, svolení; dohodnutý, shodný; (k. [pluralitní] demokracie = polit. rozh. jako výsledek jednání všech účast.); - viz pluralitní
konsignace	potvrzení dodávky/ odběru [zboží/ peněz], soupis/ dodací list;
konsolidace	ustál. poměrů/ podmínek; zklidnění situace; sjednocení různých záměrů/ závazků v jeden; (lék.) zkostnatění zlomeniny kosti; - viz pacifikovat, solidní
konsonance	libozvuk, uspokojivý souzvuk (opakem k. = disonance, falešný/ nepřijemný zvuk/ hudba);
konsorcium	příležitostné [mezinár.] sdružení právnických aj. subjektů k společnému projednání/ provádění významné akce či programu; konzorcium;
konspirace	utajování/krytí/mlžení o skutečnostech, tajný komplot; (opakem k. = dekonspirace/ odhalení / zveřejnění skutečnosti); - viz spiklenec
konstanta	stálá, neproměnná veličina; konstantní = trvalý, stále stejný, neměnný; (opakem k. je proměnná [lze ji měnit za okoliv]);
konstatovat	ověřovat skut. stav, zjišťovat, shledávat a potvrdit existenci něčeho/jak se věci mají [lékař konstatoval smrt];
konstelace	souběh okolností, stav věcí [příznivý/ nepříznivý]; postavení hvězd a planet;
konsternace	zmatek, zděšení; nepřijemné překvapení; úžas, ohromení [být konsternován];
konstnice	ústava, úzákonění; tělesný stav/ uspořádání; církevní dekret; (konstituční monarchie = ústavou omezená moc panovníka);
konstruktér	návrhář - projektant a výtvarník, zabývající se technickou realizací projektů, příp. i zkoumáním; konstrukce = montáž, kostra/ stavba;
konstruovat	projektovat/ tvořit účelné dílo; konstruktér, konstrukce, konstruktivní [kladné vlastnosti]; opakem konstrukce = destrukce/ ničení díla;
konšelé	radní, zvolení členové obecní-městské rady/ zastupitelstva;
kontakt	styk, dotek, přípojný el. rozhraní, identifik. hesla/ data k navázání spojení [adresa, telefon, volací znaky, PIN apod.], osobní styk atp.;

kontaminace	znečištění toxickými/ škodlivými látkami/ jedy; (opakem k. = dekontaminace/ speciální očištění);
kontejner	přepravní skříň; k. na odpady či sběrné suroviny, nebo na speciální náklad (přeprava valníkem, vagonem, lodí, letadlem/ raketou aj.);
kontext	souvislost, souvislý text; výnamová souvislost v proudu řeči/ projevu;
kontilit	tekuté železo se lije do kokily, odkud vychází nekonečný ingot, jenž se řeže na kratší bramy ke zpracování válcováním aj.; - viz lití
kontinent	pevnina, světadí; (kontinentální = vnitrozemský, pevninský); subkontinent = část kontinentu [indický s.];
kontingent	předurčený počet, pevně stanovené množství [vojsk, materiálu], dodávek;
kontinuální	spojitý, souvislý, nepřetržitý [např. nepřetržitě odlévání polotovarů z ohřívané mezipánve do chlazených kokil]; - viz ingot, kontilit
konto	účet; [otevřít si běžný účet v bance k bezhotovostnímu peněžnímu styku]; (kontokorent = služba [úrok. půjčky z vyčerpaného běž. účtu]);
kontra-	opak, protiklad (např. kontradikce, kontraproduktivní, kontrapunkt, kontrakt, kontrast; ale i kontraadmirál, kontrarozvědka, subkontra „C“, aj.);
kontraband	paš, pašované/ neproclené zboží; - viz clo, akcíz, paš, propašovat, ungelt, černota
kontrake	[lat. contractio] - stažení [svalu], zkrácení, zúžení [stenóza], zaškrcení; - viz hradlo, perfuze
kontraktace	dojednávání a uzavírání smluv/ dohod; (kontrakt [též kontracht] = dvojstranná smlouva);
kontrapunkt	(punkt = něm. bod, tečka) skladba, v níž mají všechny hlasy melodickou a rytmickou samostatnost;
kontrarevoluce	zpátečnická snaha/ úsilí/ organizace s cílem znovunastolení předrevolučního stavu/ režimu/ pořádku;
kontrast	zvýraznění, protiklad, rozdílnost, rozlišení, vzáj. nepoměr; kontrastní = vzáj. odlišitelné;
kontribuce	daňový systém (pozemk. apod. daň vymáhaná od občanů v 17. – 19. stol.); srovnej: kotribučinská sýpka obilná (státní rezerva);
kontumace I.	zákaz volného pobíhání domácích zvířat (např. psů a koček) k zábraně šíření nakažlivých nemocí; kontumační výsledek utkání/zápasu [rozhodnutím
kontumace II.	zvl. jury/ poroty/ disciplinární komise] v důsledku nedodržení pravidel; - viz jurisdikce
konvence	dohoda, umluva, ustálené společenské pravidlo; konvent = shromáždění, schůzka, osazenstvo, budova kláštera; - viz konvenční, arbitrární
konvenční	dohodnutý, smluvní, obvyklý, běžný, k. zbraně; (nekonvenční = neobvyklý, vymykající se konvencím, např. zbraně hromad. ničení);
convergence	sblíhavost, vývoj vedoucí ke sblížení; - viz limit
konvertor I.	sklopná tavicí pec (obdobá vysoké pece); měnič proudu (stříd./ stejnosm.); měnič energie (teplo/ elektřina); směšovač; převodník;
konvertor II.	A/D converter = analogově-číslicový (analogově-digitální) převodník;
konverze	přeměna, změna, obrat, přechod k novému/ jinému chápání/ řešení aj.;
konverzace	rozhovor, společenská rozmluva, jazyková výuka/ přizpůsobování se/ sblížování/ convergence;
konvoj	skupina navzájem spolupracujících vozidel/ lodí, přepravujících se společně po stejné trase; obdobná je karavana;
konzervativec	kdo lpí na tradicích a zžitých zásadách, má odpor k novotám a pokroku; (konzerva = potrava v plech. obalu; [pejor.] kdo odmítá pokrok);
konzervatoř	šestiletá SŠ umělecká s maturitou [umění: hudebně-dramatické, tanec, zpěv, scénář aj.; absolvent k. smí užívat titul DiS];
konzervovat	prodl. užitnost/ uchování (uzení/ sušení/ nakládání/ chemická úprava, balzamování, nátěr/ zpevnění, úprava klimatu, památk. ochrana); - viz kryo-
konzistence	soudržnost, pevnost, hutnost/ hustota [málo konzistentní materiál/ směs]; (konzistoř = cír. poradní sbor);
konzola I.	výstupek/ nosník upevněný jedním koncem [viz krakorec] nebo podpěra [nesoucí např. sochu, polici, kabelové/ potrubní aj. vedení];
konzola II.	ovládací zařízení počítače (klávesnice, monitor ... ; PSP herní k. aj.);
konzul	správce konzulátu [není diplomatem], zástupce státu v cizím městě, zajišťující zájmy svého státu a občanů včetně obchodních;
konzultace	porada s odborníky před přijetím důležitého rozhodnutí; součást průzkumu k optimalizaci řešení; - viz koncil, diskuse, voluntarismus
konzum	družstevní prodejna (např. předválečná Včela, Oul; obecně: spotřeba; konzumovat = spotřebovávat, jíst ap.);
koňmo	jet na koni; komeň (zast.) = oř/ kůň; (kůň = hřebec, valach, kobyla/ klišna; bílý kůň = nastrčená osoba); - viz konný, valach, kavalerie
kooperace	spolupráce, družstevní svépomoc; kooperace podniků/ dělba práce se specializací provozů na určitou výrobu [i mezinárodní];
koopťace	volený kolektiv neúplného orgánu přivoluje k sobě další členy [k doplnění plného počtu mandátů]; - viz optimum, mandát
koordinace	správné uspořádání, péče o rovnoměrnost - vytížení, produkce, zásobení, odbytu; - viz kooperace
kopa	60 kusů = 4 mandele = 5 tuctů po 12 kusech; veletuct (gross)= 12 tuctů = 144 kusů; (kopa záhonu = hist. polní míra - kolem 17. století);
kopačky	spec. boty [s podrážkovými „špunty“] pro hraní kopané/ fotbalu s kopacím míčem; (slang: dostat kopačky = být vyhozen/vykopnut);
kopáč	pomocný dělník pro výkopové práce; druh motyky, rubací nástroj; zahnuté vidle ke kopání hnoje/ kompostu/ řádku brambor;
kopie	dílo přesně napodobující původní originál; další do všech detailů mechanicky okopírovaný exemplář/ průpis/ opis;
kopist	dlouhá měchačka k mísení chlebového těsta v díži; podobné měchače na marmeládu se říká „vašek“; kuch. měchačka = vařečka;
kopit	ukládat např. seno do kupek (před deštěm/ svozem); - viz okoliště
kopštos	(sbodec, kóbes, massé, piqué) kulečnicková technika falší [šťouch/ strk do koule pod úhlem 45 - 90 stupňů; jiné: kontra, stah, buzar ..];
kopyto/-tko	rohovinová spodní část nohou kopytnatých zvířat; obuvnický dřev. skládací model nohy k výrobě a údržbě bot; - viz prťák
korba	užitná/ nákladní část vozu, fasuněk apod. (další hlavní části: podvozek, rejd/ -ovací zařízení, pohon [tahouni či motor] a brzda [šlajf]);
korbel	keram./ dřev./kov./ sklen. [zdobená] nádoba s uchem [podobná džbánu/ konvici], případně s víčkem (na pivo aj.), cca 0.5 l obsahu; - viz holba
kordón	tvárovaný stromek (rondel); neprostupná rojnice (vojska, četníků); zastar. kohorta [revolucioářů];
kordula	lajbl, krojová vesta (často se šněrováním), která se obléká na rukávce - u žen, anebo na košili - u mužů; (rondon = číšnická vesta);
korec/strych	český = plocha 28,8 arů (místy platily i jiné rozměry); objem 93 litrů = 4 věrtele = 16 měřiček = 32 achtlů = 48 pint;
korečkový	kapsový [výtah, dopravník, škrabák, exkavátor/ bagr/ rýpadlo aj.]; - viz koreční
korečník	dřevěné mlýnské vodní kolo s korečky/ lopatkami tvaru korýtek [s horním přívodem vody má účinnost až 80 %]; - viz korečkový
korektní	bezvadný, správný, slušný; korektiv - opravný, nápravný prostředek; (opak = inkorektní, nesprávný, neslušný, zavřeníhodný);
korektura	úprava, korekce [korigování], náprava, oprava [chyb/ plánů/ závěrů/ usnesení/ textu/ sazby]; korektor; - viz kolace, repase, rektifikace , retuš
korela chokolata	druh menších australských papoušků; (jiné jsou např. arara, nestor, kakadu [s chocholem a silným zobákem]);
korelace	vzájemný vztah, souvztažnost mezi znaky, veličinami, ději [např. v účetnictví]; korelovat = vzájemně souviset; - viz relace, respondent
korespondent	dopisovatel, reportér/ zpravodajec, pořizovatel korespondence; k. lístek = dopisnice; (korespondovat = posílat dopisy/ zprávy; k. s čím/ čemu);
korfbal	míčový sport podobný košíkové (basketbal);
korgista	hráč na přenosné digitální piano/ varhany [od firmy Korg, Yamaha...]; - viz varhany, piano, syntezátor
koridor	územní pás vyhrazený dopravě určitého druhu (železniční k., silniční k., vzdušný k., námořní k. aj.); chodby/ kasematy;
kornout	jednoduchý obal drobného zboží (do špičky svinutý list); kornoutice = kala [svatební květina]; - viz sáček, ouvazek
korouhev/-vička	(zast. voj.) bojová vlajka, předchůdce standardy; název jízdní jednotky; otočná plech. větrná k. na báni věže [ukazatel směru větru];
koze	rozrušení materiálů vnějšími, spíše chemickými vlivy (např. erozi); (rez/ rezatit/ rezivět/ rezavý/ prozrazavý/ zrcek);
korporace I.	(od corpus - tělo) právnický subjekt (právníká osoba), tvořený více lidmi podle obch. zákoníku [a.s. - akciová společnost; s.r.o. - spol. s ručením
korporace II.	omezeným; v.o.s. - veřejná obch. společnost; družstvo aj.]; společnost; korporativně/-í = společně/-ý; - viz spol. společnost
korporativismus	fašist. stát. zřízení [na polit. moci se podílejí spol. org. zaměstnanců atp. jen zdánlivě, snaha o kapital. třídní smír]; - viz korporace, fašismus
korporativní	hromadný, společný [protest, usnesení aj.], plenární [zasedání, usnesení přítomných (pléna)]; - viz korporace
korulentní	tlustý, mohutný, otýlý, obézní [tlustých s panděrem, tlustoprd, buřt, bařtění, cválík, bumbrdlíček, valibuk, otesánek, masířák aj.]; - viz tělnatej
korpus I.	pekárenský polotovar (k. dortu aj.); corpus delicti = předmět doličný; corps = armádní sbor;
korpus II.	těleso/ tělo/ předmět/ skříň/ půda (k. nástroje aj.), ozvučná trouba (trumpety/ gramofonu), soupis (např. k. jazykový, materiální);
koruna	platidlo prvně zavedené r. 1892 (1 K = 100 haléřů); koruna stromu/ vozovky aj.; k. královská apod.= pokrývka hlavy vládce;
korupce I.	úplatkářství, podplácení, korpumpování - zisk. neoprávněných výhod, nadřizování za „všímné“ či protisluzbu („já na bráchu, brácha na mně“);
korupce II.	(corrumpere = kazit, oslabit, podplatit) - zneužití postavení/ funkce k osobnímu prospěchu - v politice, veřejné správě aj.; - viz protekce
koryto/-ýtka	nádoba/ žlab ke krmení/ napájení dobytka; odtokový žlábek/ okap; k. k. pěstování květin; koryto/ řečiště vodního toku; nešika, přetřhdílo;
korzet	šněrovačka, body [pův. součást žensk. spodního prádla - kombinace podprsenky s podvazk. pásem; k. se nosí i zevně [kroj]; - viz podprsenka, prsa
korzo	místo k promenádním procházkám, příp. s promenádním koncertováním (v lázních, parcích s občerstvením apod.); korzovat;
kořala	opilec/ ožrala/ zlinkovanej; kdo pije tvrdý alkohol/ kořalku [režná/ žitná, slivovice, rum, koňak, šnaps, samohonka aj.]; - viz chlast
kořenáč	keramická či dřevěná nádoba k pěstování ozdobných aj. rostlin; květináč, žardinka, dřev. truhlík či kbelík; zakořenit; - viz koryto
kořenice	dýha z pařežu/ kořene (čím nepravidlejší fládr [kresba dřeva], tím cennější); plocha/ stráň/ taras s prostoup. kořeny; - viz fornýr, intarzie
koření I.	Anýz, Badýn, Bazalka, Bobkový list, suš. Cibule a Česnek, Fenykl, Hořčice, Hřebíček, Chillí, Jalovec, Kardamom, Šafrán, Kari, Kmín,
koření II.	Koriandr, Kurkuma, Majoránka, Muškátový ořech/ květ, Nové koření, Oregano, Paprika sladká/ pálivá, Pepř černý/ bílý/ zelený, Petrželová
koření III.	nať, Rozmarýn, Saturejka, Skořice, Tymián, Zázvor, aj.; d-/ ochucovadla [kromě koření také ocet, tresti, zálivky, omáčky ap.];
kořenka	polička/ schránka s nádobkami na koření; sypátka [příp. krouhací ap.];
kos černý	zpěv. pták (kose = malý kos); kosý = šikmý [pokos, úkosem]; - viz kosořez, kosa

kosa	nástroj s násadou k ruč. sečení trávy aj. [podobné jsou kosáček bez násady a srp s držadlem]; výběžek pevniny do moře; mrazivé počasí;
kosinka	husí peroutka (s brky) jako smetáček mouky (na kuch. vále apod.), též k vymetání sazí/ koptu z průduchů kachlových kamen aj.;
kosičtě	násada kosa (zpravidla dřevěná, obvyklejše se dvěma úhlovými držadly, často s hrstovaci clonou); kosit, pokosit, úkosem; - viz žnout, kosa
kosmetika	péče o tělesnou krásu pomocí přípravků (krémů, pudrů, masek, cvičení), odstraňování drobných vad (např. pih, vousů apod.);
kosmopolita	světoobčan, stoupenec kosmopolitizmu [= příslušnost jedince i celého národa k lidstvu]; kosmopolitní;
kosmos	mezihvězdný prostor; [kosmic. létající prostředky, zařízení, prach, výzkum]; (kosmonaut/ astronaut = kosmický letec/ výzkumník);
košořez	vodicí žlábek k ručnímu řezání rámovacích lišt napokos (v úhlu 45 stupňů); (pokosové pily s možností nastavení úhlu);
kostrbatý	nerovný, klikatý, křivý, roztrěsený, místy přerušovaný [tah/ čára/ písmo] perem/ tužkou/ tiskem ...; hrbolatý [povrch]; - viz bachratý
kostým	oblek; dámský oblek - kabátek doplněný sukní či kalhotami; převlek herců/ artistů na vystoupení;
košerování	očistění - probublání ponořeného nádobí ve vroucí vodě; (košer = řádný, čistý, akceptovatelný; košerák = nůž ke košerování);
košile	součást oblečení s kr. či dlouhým rukávem, příp. s výměn. límcem a manžetami [k. = ochr. povlak na věci; košilaty]; - viz forometka
koště	metla vázaná z březového proutí [k zametání chodníku], pometlo; - viz rejžák, portviš, mop
koštěné/ -ý	věc z plastické hmoty [např. brýlový rámeček, hřeben]; (koštěné = vyrobené z kosti; vykostit = zbavit masa kosti); - viz UH
košťovat	ochutnávat; (degustace = ochutnávka/ kostování; košťový = skleněná ochutnávací násoska vína; „Co to košťujete?“ = jaká je cena/ spotřeba?);
kotec	ohrádka/ výběh pro drůbež, brav, psy, králíky apod. ve chlévě či na dvoře (umožňuje více pohybu než klec, stání či bouda); - viz klec
kotel/ -tlík	stabilní/ mobil. spal./ ohřív. nádoba/ zařízení [na pevná/ tekutá/ plynná paliva či hořlavý odpad]; kotelna = místnost s kotlem; kotlina = dolina;
kotle	(hud.) tympány [bicí orchestrální nástroje]; parní k. = hlavní pohonné stroje 19. stol. [= století páry]; (20. stol. = století elektřiny);
koton	(cotton) bavlna = textil. surovina; nubijská bavlna = kas; kotonizace = zbavňování, přeměna lněného vlákna na vlákno podobné bavlně;
koudel	odpadová vlákna lnu, konopí, juty aj.; výplň polštářovaných dílů (sedlářských a čalounických); tzv. česání (k utěsnění šroubení);
koukat	hledět, pozorovat, číhat, sledovat; (o vařícím se mléce s vybouleným škrálopem "mlíko kouká"; kukadla = oči);
koukol	plevelné rostliny v oseni/ obilí [musí se po/při výmlatu cepem/ mlátičkou/ kombajnem oddělit od zrna a plev]; - viz zadina, tarár, plevy
koulet	kutálet, valit, válet [válec, válcovat], kulení [koulí očima - vykuleně]; kulička, kule/ kulka [střela, projektil]; rozkulačení - zrušení; - viz kulak
kouř I.	dým z ohniště/ topidel aj.; kouření/ dýmání/ bafání = vtažování tabák. kouře [z cigaret, doutníků, špičkou, lulkou/ čibukem, dýmkou/ fajfkou]; šluk = do plíc vtaž. kouř; dýmavý, rozdvavost, rozedma [plíc]; (kouřmo = řídký oblak/ mlha sniž. viditelnost);
kouř II.	(matem.) střední hodnota součinnu odchylek obou náhodných veličin X,Y od jejich středních hodnot;
kovariance	zámky, panty, držadla, zpevnění rohů a třecích ploch, spojovací díly, průzory, uzávěry, kolečka a kladky k posouvání aj., pod-/ kovář; okovat; skování
kování I.	kujných kovů v jeden, výkovky; kování kopyt; kování vozů, lodí, oplocení/ vrat/ oken/ dveří/ holí a dalších prostř.; kovadlina; - viz zakovaná podkova
kování II.	čimán, zlepošvatel, novátor, vynálezce, vědátor, koumes, podnikavý člověk; - viz úderník, kutit, laik
koumák	stojan - prac. podpora, též jesle k řezání polen aj.; kozí samice poskytující mléko [rohatá či sánská bez rohů]; (slang.) ženské prso; - viz prs
koza	vyšoké (zpravidla vycházkové dámské) botky; jezdecké boty; - viz škorně
kozačky	samec kozy, cap, kozoroh; (kozinka = vydělaná kozí kůže; podobně: beranina = beraní, hovězina = volská/ kraví kůže; teletina); - viz kůže
kozel	broková nebo kulobroková dlouhá lovecká puška se dvěma hlavními nad sebou, často s dalekohledem;
kozlice	kočárové sedátko kočiho; kozlík lékářský = Valeriana officinalis, baldrián, odolen, kočičí kořen, čertikus; - viz šejtroch, kozel
kozlík	kdo vydělává/ louží kůži činidly/ tříslem na usně [k podrážení bot aj.]; koželužna; - viz jirchář
koželuh	kožený dlouhý či 3/4 plášť do nepohody; (podob. je kožená souprava, kombinéza/ oblek motocyklisty, býv. letců aj.);
kožeňák	oteplovací kabát s kožíšnou vložkou a límcem, nebo celokožíšninový, např. ovčí pro ovčáka/ baču [pasáka ovcí]; zimník;
kožich	úprava zpráv k přenosu (převod do kódu Morse, ASCII, EAN aj.) - účelem kódování může být i dočasné utajení obsahu zpráv;
kód/-ování	souvisí se záměnou; zaměnit lze podpis či celý odstavec smluvním znakem nejen grafickým; texty lze převádět naráz do více jazyků;
kódování	věc kuželovitě/ klínovitě tvaru [kónický otvor/ zátka/ dekl - z kovu/skla]; - viz klonický
kónus	docela, úplně (= co grunt/do dna), nadmíru; spíše větší/menší; více/méně než ...; ještě výše/níže ... ;
kór	výškový bod státní triangulace/ nivelace, opatřený značkou; (kótování = pomocné čáry na výkresu s udáním délek úseků ap.);
kóta	zvarhanění, nepřesné skládání/ balení; (zkrabacený obličej s plácem na krajičku); krabacené harmonikové měchy; - viz vrap, akordeon
krabacení	nepozorovaně se přiblížit a zmizet; (úkradkem = skrytě, skrytým pohledem);
kradmo	náhlý úpadek, insolventnost, přijít o majetek, dostat se do úzký/na mizinu, zkrachovat; pád vlády/ vedení/ instituce;
krach/-ovat	široká keramická mísa ke sbírání smetany z odstátého mléka;
krájáč	odpadové dřevo s kůrou z pily [od katru]; odborný geografický a ekologický pojem, popisující vybranou část zemského povrchu;
krajina	malý krajíc [chleba]; (mít něco [pláč] na krajičku = balancování na hraně [stačí málo ke spuštění]); - viz hrana, okraj, skýva
krajíček	(lace) dekorační děrovaná textilie často s opakujícím se vzorem [ruční či stroj. výroba, šperky; jedlé cukrářské k.]; - viz palička, fiží
krajka	patentní tužka s výměnnou tuhou/náplní; - viz propiska, psací pero, zvýrazňovač, pastelka
krajon	nosník/-y vystouplé ze zdíva (držely ochoz či pavlač, balkon apod. ; podobně slouží konzoly; - viz konzola
krakorec/-ce	metoda podobná destilaci, užívaná k výrobě benzínu z ropy; - viz destilace
krakování	pouťový obchodník příležitostným zbožím, trhovec; kramaření/kramařit = rozložit zbytečně věci kolem, dělat nepořádek; - viz obchod
kramář	dvojitý železný hák ke spojování klád/trámů;
kramle	troška, nepatrné množství, kvintlík; (krápat = poprchávat);
krapet	vápencové území s krápníkovými jeskyněmi; - viz krápník, sloj, solární, speleologie
kras	nůžkový nástroj na zkracování knotů (svíček a petrol. lamp - zkrácením se prodloužila doba hoření a omezilo čadění);
kratiknot	vázanka; škrťací chvat při zápasu; - viz vázanka
kravata	dosluhující staré auto apod.;
kraksna	krátký trámec v krovech hambalk. soustavy, kam je začepován dolní konec krokve; (kráčata a hambalky - vazné trámy krovů); - viz krov
kráče	vykrákat za pačesy [vytahat/ kudlat za vlasý]; (krákorat = komicky mluvit; zvuk vran/ havranů i slepic kura domácího); - viz vískat
krákat	prodejna/ obchůdek, obchodní jednotka; nepotřebná zbytečnost/ klump; krámy/ čmýra = (slang.) menstruační; - viz obchod
krám	(rus.) jeřáb [mobilní, mostní, stavební, lesnický ...], zvedací zařízení; (železn. vodní jeřáb [pro tendry/parní lokomotivy]);
krán	výrůstek z kondenzovaných rozpuštěných vápenatých hornin [stalaktit, stalagmit, stalagnát, růžice, závoj] v jeskyních; - viz kras
krápník	malý vodní mlýn, klepáč/ klapáč, drnčák; drobný objekt [sauna, krámeček, trafika, obchůdek, malá místnost/ opravna]; - viz cimra, žernov
krcálek	tvorba, tvoření; kreativní = tvůrčí; kreativita = tvořivost; kreatura = stvoření, stvůra;
kreace	kuchyňský příborek (na kuchyňské potřeby a nádobí);
credenc	úvěr, důvěra, vážnost; (k. = plusový zůstatek na účtu; krédo = přesvědčení, vyznání, souhrn názorů [životní krédo osoby]);
kredit	mělký zateplený zemní kryt s dvířky (k ukládání brambor aj.);
krecht	1 krejcar [kr] = 3 grešle = 4 feniky = 8 haléřů; 1 poltura = 1,5 kr; 1 uherský denár = 3/4 kr; 1 zlatník = 60 kr; 1 rýnský zlatý = 75 kr;
krejcar	široký límeček s harmonikovitými záhyby (u středověkého panstva);
krejzl	zpopelnění v krematoriu [příp. slavnostní rozloučení se zesnulým]; - viz funus, žeh, urna, krchov
kremace	krepeňový/ zvrásněný papír či tkanina [např. krepdešín]; nakrepovat;
krep	malý mořský korýš [pochoutka, vaří se cca 4 min. ve slané vodě];
krejeta	levák; - viz dominant, laterální
krchňák	hřbitov, pohřebiště, na Slovensku cintorín; (loučka k rozptýlu popela, kolumbárium/urnový háj, hroby i spol., pomníky aj.); mrchoviště;
krchov	(cricket) pátkovací/ míčová [angl.] hra [dvě družstva po 11 hráčích hrají na oválném travnatém hřišti; míček pův. kožený, může být i gumový];
kriket	věznice, arest, (hist.) galeje, v Rusku gulag, v Něm. „koncentrák“, nápravná zařízení daného státního režimu; (kriminalita = zločinnost);
kriminál	široká sukně kupovitěho tvaru [vypodložená kovovou drátěnkou nebo kruhy a kosticemi aby odstávala od těla];
krinolína	(pejor.) osoba osvobozená od voj. povinnosti/ nevoják - bez voj. výcviku [má doklad - "zelenou knížku"]; nadávka; krypl;
kripl	odborné posouzení stavu/ názoru/ plánu porovnáním s možnostmi a dopady, příp. zpochybnění závěrů; (pod-/ nad- kritické ap. množství / stav);
kritika/-cký	obrat ve vývoji, nebezpečný stav vývoje; ústřední situace, potíž, zmatek [nezdar v podnikání, propad cen ap., vrcholení nemoci aj.];
krize	řihání; hlasitý odchod plynů ze žaludku zvířat; (nakrknout = rozložit/ namíchnout);
krkání	(Corvidae) zpěvný ptáci [krkavec velký, havran, vrána, kavka]; (krkavec = necita; krkavčí matka = žena která se nestará o dítě);
krkavcovití	krytý zásobník píce aj. s jeslemi pro přikrmování zvěře, většinou opatřený lízem soli; - viz líz
krmelec	jednoduchá stříška pro spání krmení ptactvu v zimě [ne slané ani sladké věci, hlavně nasbírané plody přírody - šípky apod.];
krmítko	žír pro dobytek apod. [řezanka - tráva/ lucina, jetel, vika apod.; seno; obrok/ oves pro koně; zrní/ jáhly/ kukuřice/ bob; okal; pokrutiny/siláž aj.];
krmivo	

kročeť	délková míra [1,493 m = vojenský kročeť; 0,7465 m = voj. krok]; krok, element chůze; krokování = pohyb krok za krokem - měření délek;
kroj	krajový historický sváteční oděv; - viz baráčníci, odívání
krokev	trojúhelníkový trámový nosný díl střešní konstrukce tvaru „A“; - viz krov
krokvice	trojúhelníková vodováha (s olovnicí); - viz libela, olovnice, krov
kronika	chronologické zápisy významných událostí a dat z historie obce/ rodu/ výroby aj.;
kropáč	konev na zalévání/ kropení záhonů/prádla, nebo jen nasazovací kropicí „cedník“; (kropička faráře se svícenou vodou);
kros	(cross) terénní/ přespolní závody [crosscountry/ běh, cyklokros, motokros aj.]; - viz velociped
krosna	dřevěný, trubkový či proutěný nosič s vakem, řemením/ popruhy/ tráky k nošení nákladů na zádech (turismus, nosiči v horách aj.); - viz cembr
krouhačka	stroj na krouhání/ strouhání krmné řepy/ buryny apod.; (skrouhnout/ zrejhout koho = [slang.] zklidnit sílu, zpacifikovat ho, vytmavit mu to);
kroužkování	značení ptáků kroužkem na noze s evid. údaji k statistickému sledování [také se užívají miniaturní vysílačky];
krov	nosná konstrukce střechy, nejčastěji z trámův [krokví tvaru A a latí k pokrytí střešní krytinou]; - viz krokev, krytina
krovky	křídla brouků [hmyzu] - někdy srostlá; textilní krovky = batohy ap.; vnitřní neopadavé lístky okvěť;
krpce	kožená obuv z jednoho kusu kůže; opánky; - viz papuče
krtek	černý hmyzožravec [k. obecný]; práškový/ tekutý/ mechanický čistič odpadů; podzemní vrták/ raketa;
krtiny	nežádoucí hromádky hlíny navršené krtem; - viz krtek
krucifix	(z lat. cruci fixus) křížek s reprezentací raněného Ježíše Krista, symbol křesťanského náboženství;
kruh	(hrnčářský) výrobní nástroj hrnčáře, na kterém vytáčí/ tvaruje/ zdobí různé nádoby z keramické hmoty; oblý tvar; vy-/ kroužit; kružítko;
kruhadlo	cca metrová ruční dřevěný nástroj s několika noži a posuvným truhlíkem (ke krouhání zeli); deska s otvory či noži na krouhání řepy;
kruhovka	chihelna s vypalovacími kobbami v kruhu/ oválu; (kruhová dlažba; kroužková vazba);
krupon	jadrná/ kvalitní část zvířecí kůže/ usně [ceněná je hlavně hřbetní kůže]; (obza = kůže od ocasu);
krusta	strup na kůži při hojení rány; ledová krusta – náledí/ ledovatrice/ zmrázky; po dešti ztvrdlá/ okoralá půda/ zem; cukrová krusta na pečivu;
kružba	zdobný gotický archit. ornament z geom. tvarů kruhu [kámen., dřev., štuk.], členící okna, růžice, štíty, konzoly, portály, plochy, také dlažbu, aj.;
krvák	dílo popisující/ znázorňující či propagující zabíjení či úmyslné zraňování lidí (i sebe sama), anebo podobné úmysly či výzvy; - viz doják
kryo-	prvá část slož. slov s významem mráz, nízká teplota [kryofilní = chladnomilný; kryoterapie = ničení chorob. zárodků mrazem; - viz frigidita
krypta	kostelní aj. podzemní/ skrytá prostora na ostatky význačných osob; - viz rov, mauzoleum, hrobka
krypto-	(kryptos) skrytý, nezřetelný/ neznámý [např. kryptogenní = nejasného původu];
kryptologie	věda o šifrování a luštění, utajování zpráv; - viz steganografie, krypta
krytina	(krovu střechy) pálené aj. tašky či prejzy, eternit, břidlice, šindel, měděný/ zinkový plech, térový papír, došky aj.; - viz podlahy, šindele
křáp	něco špatně fungující; citoslovce rozbití, nakřápnutí, prasknutí; (křápy = rozbité boty); křapky = nakřáplá vejce [skořápky];
křemen	nejběžnější minerál na Zemi [součást hornin, též křišťál, pazourek, achát ...; užívá se hlavně k výr. skla, el. součástek, svítel ap.];
křepčit	protivně zpívat/ tančit/předvádět se; - viz notovat, raubíř, točit
křesadlo	nástroj k vykřesání jisker k zapálení vznětlivé látky [např. troud - zuhelnatělé plátno; k získání ohně se užívalo i tření/ vrtění dřev];
křest	církv. / úřední udělení jména dítěti či dospělému [pokud se tak dosud nestalo] církv. duchovním či pověř. úředníkem, kapitánem lodi/letadla;
křesťan I.	(od Kristus) osoba pokřtěná jménem/-ny ve jménu otce i syna i ducha svatého [vyznávající křesťan. víru/ náboženství - řím.-/ řec. katolík;
křesťan II.	protestant {reformista = ČČE/ českoobr. evangelík, metodista, baptista, utrakvista, vyznavač Círk. čs.- husitské ...}]; - viz křest
křivohubý	(pejor.) kdo nemá souměrná ústa;
křivák	zakřivený nůž [např. roubovací]; nadávka;
křída	bílá usazená pórovitá vápenc. hornina, užívaná k neutralizaci kys. půd, leštění, psaní na tabule aj.; odrůda k. = mastix, též jako krejč. křída;
křídák	lesklý tužší křídový papír na obrázkové reprodukce a knihy; (jiný je konceptní, dřevitý, novinový, bezdřevý, propisovací, karton aj.);
křídlo	ptačí peruť; trakt, k. budovy/ okna/ letadla; voj. let. jednotka; [n-]křídlová vrata/ dveře/ veřeje/ okna/ matice/ šrouby; křídlo. hmyz; klavír;
křížaly	zasušené plátky jablce ke žvýkání/ žižlání;
křížek	pletená čelenka s křížem přes temeno; kamenný aj. křížek (boží muka); - viz krucifix
křížít	[záměrně] porušit ujednání/ plány, klášť překážky, změnit směr cesty/ postupu/ cíle; - viz naoko
křusky	(slang.) kožené kotníčkové šněrovací boty; - viz bagančata
ksicht	(slang., též ciferník) obličej;
ksindl	(slang.) protivná chátka, pakáž, sebranka, svoloč, pól, lidská spodina, nezdořáci aj.; - viz lůza
kšandy	náramenní šle k zavěšení kalhot za knoflíky ap.; též dětský kšárek proti vypadnutí z kočárku apod., šráky; - viz trák, kurt
kšilt	šáteček/ stínítko/ širm u čepice [pevný i průhledný], i samostatný na gumičce; kšiltovka = americká čepice; - viz hučka, rádiovka, brigádýrka
kširy	hromadný název pro řemení/ postroj tahounů („svý koničky okširuju ...“); dětský bezpečnostní kšárek do kočárku/ postýlky/ ohrádky; - viz uzda, tráky
kštica	porost vlasů nad čelem; - viz účes, žijony, pleš, lysina
kuckání I.	zalykání, zaskočení slin/ stravy v krku s drážděním ke kašli, dušením; (kuckat může i zadušený spal. motor - z nedostatku vzduchu či
kuckání II.	„přechlastání“ paliva v karburátoru);
kučery	vlnité vlasy, kadeře, kudrny; zvlněný, kadeřavý, kučeravý, kudrnatý; (kadeřávek [jarmuz] = zdroj vitam. C [roste i pod sněhem]); - viz účes
kudla	nůž, nožik, pizda ke krájení, řezání i vyřezávání; (pizdit = neuměle krájet, pižlat, kazit; pizda/ píča = (vulg.) vulva, nadávka);
kudrlinky	přirozené kudrnaté vlasy [kudrny]; grafické zdobení - souvislé spirálové tahy tužkou aj. do stran a přes sebe, příp. symetricky;
kufrování	ztráta orientace a bloudění, turistický/ orientační závod; hledání správné cesty/ cíle; - viz bagáž, rely, štafeta, trekking, turizmus
kuchařka	vysívaný stěnový aj. závěs s obrázky a texty; žena co kuchaří [též kuchař]; kniha s kuchařskými recepty [přeneseně „návod/ instrukce“];
kukačky	vesnické kukající hodiny; přeneseně: malé děti; - viz žežulka
kukaň	proutěné slepičí hnízdo/domek/posada ke snášení vajec a pro kvočnu k vysedění kuřat; klec pro drůbež; - viz ustájení, chlív, klec
kukla	ochr. hlavy [potápěč./ kosmonaut./ moto. aj. přílba, protichem./ protihmyz./ svářeč. ap. maska]; zakukl. {hmyzu, lapků aj.}; - viz moskytero, skafandr
kulak	(rus.) sedlák neplnící dodávky v pováleč. nouzi, tající zásoby [trestán dle tehđ. zákonů zábořem/ propadn. majetku, vystěhováním aj.];
kulantní	bodrý, až přehnaně ochotný, učenlivý, příjemný v jednání;
kuláč	kratší odřezek kulatiny (také půlkuláč); {špalek [řeznický porcovací, ke štipání dřeva, k rozštipání na polínka; štěpiny/ louče/ tříš[sky]]};
kuli	asiatský pomocný dělník, nádeník, nosič, pohůnek;
kulich	pletená čapka s bambulí; dárek z vděčnosti za úsluhu/ pomoc [též z korupce]; sýček [pták; sýčkování - přeneseně pomlouvání];
kulinářský	kuchařský, kuchyňský, potravinářský, gastronomický;
kulisa	pozadí, divadelní dekorace, zvuky na pozadí; (kulisák = stavěč kulis); - viz dekorace, cvrkot, brumendo
kulišárna	(slang.) tolerování špatné organizace řízení [nepořádek, cochárna = každý dělá co sám chce];
kulminace	vrcholení [kulminační bod - např. kdy přestane stoupat voda při povodni]; kulminování; - viz vodočet, limit, maximum, optimum
kult	[nábož./přehnaně] uctívání; (kultivace = zkulturování [mluvy/ života]); pěstění rostlin/ mikroorganismů); - viz kultura, kultivátor, adorace
kultivar	[fyto]tech. výpěstek, šlechtěním [kultivací] vzniklá odrůda; - viz roubování, bonsaj
kultivátor	polní stroj k odstraňování pýru ap., také může být motorový s výměnnými agregáty k celoroč. využití); (rekultivace = obnova krajiny);
kultura	souhrn hodnot vytvořených lidstvem či konkrétním národem; soubor mikroorganismů urč. druhu pěstovaný v živném prostředí;
kulturistika	individuální silový sport využívající závaží, činky a jiná nářadí k posilování svalových skupin lidského těla;
kumbál	místnostka, pokojík, komůrka;
kumšt/-ýř	(z něm. kunst) umění, umělec; kunsthistorik = historik umění;
kumulace	hromadění/soustředění [např. funkcí, materiálu - nesoulad s potřebou; k.{usměrn.} nálož; - viz akumulace
kunčaft	zákazník, {potenciální} zájemce; kunčoft; - viz klient
Kunerol	býv. umělý potravin. tuk, margarin [též Sana, Smetol, Vitol, Vega, Vitello ...];
kuňkat	kvákat [žabí kuňkání], brečet/ naříkat po ublížení [„Nekuňkej mi tady, nic se ti nestalo!“];
kupé	uzavíratelná kabina, též kajuta na lodi; kryptý sportovní automobil s 1-2 řadami sedadel;
kupírování	zkracování uší a ocasů psům (v ČR od r. 1992 zakázáno);
kuplet	jarmareční/ šantánová/ kabaretní píseň /častuška;
kuplíř/-ka	dohazovač/-ka; pasák holek/bordeldáma; kuplířství = obchod se ženami; - viz pasák, bordel, kurva
kur I.	(Gallus) rod hrabavých ptáků/ slepic chovaných pro maso a vejce. Z asi 500 plemen zdomácněly v ČR hlavně nosnice. Častá plemena: vlaška,
kur II.	leghornka, wyandotka, hembšířka, susekka, plymutka, červenka, kropenatka, perlička, faverolka ...; (kurník = chlív pro k.);

Kuratorium	protektorátní org. Kuratorium pro výchovu mládeže [z odkazu říšského protektora R. Heydricha], řízená min. školství plk. Moravcem;
kurátor	úředně ustanovený opatrovník/ dozorový pečovatel (delikventů); [laický] protestantský duchovní/ zástupce církve; (feld-/ kurát = duchovní);
kuráž/-ný	odvážný, nebojácný, rozhodný; sebedůvěrně odhodlání k hrdinství; (dát si skleničku [rumu ap.] na kuráž);
kurent	obdoba novogotického kurzívního písma užívaného od 16. století (v Německu i u nás); - viz švabach, písma, font
kurgan/kurhan	slovanská mohyla, hist. vzpomínkový objekt;
kuriozita	zvláštnost [k. případ]; (kuriózní = bizarní, atypic., neobvyklý, zvláštní, mimořádný; papežská kurie = řím.-kat. úřady); - viz unikát, exot, rarita, sběratel
kurs -/z	určený směr [pochod./náletový aj.]; (být v k. = orientován v sit.; k. = výuka/výcvik apod.; dekurs = den. záz. o stavu pacienta); - viz rekurs
kurt	[tenisové] hřiště; vázací popruh např. k přikurtování pacienta nebo zavazadla apod.; - viz trák, evgrín
kurva	(pejor.) prostitutka/ milostnice/ kurtizána/ prodej. děvka/ coura/ štětka/ šlapka/ kurevnice; (těž zaklení, nadávka; zkurvit = zkazit/ zkřivit); - viz bordel
kurvimetr	kapesní přístroj na měření křivých čar/délky tras v typizovaných (vojenských) mapách; křivkoměr; (něm. kurven = zahýbat/ zatáčet);
kurýr	posel, doručovatel, listonoš; (posel/ poslíček = [placený] doručovatel vzkazů a drobností); (kurýrovat = léčit zdravotní neduh); - viz kúra
kuskus	(cous cous) těstovina vyráběná ze semoliny (druh tvrdé marocké pšenice);
kustod	správce, dozorce, průvodce, opatrovník;
kuše	samostřil [lučiště], středověká studená střílná zbraň, vystřelující mechanickou silou speciální šípy; - viz harpuna
kušna	(pejor.) ústa, huba/ držka; (kušnit = zbytečně mluvit); - viz melhuba, šlejfírna
kušovat	mlčet, („Kuš {čuš/ kušuj} !“ = Ticho, už dost!);
kutat	dolovat [stříbro ap. ; Kutná Hora]; - viz fedrovat, kutna/ oblek, šachta
kutálka	vojenská hudba v pochodovém tvaru („... jen pryč s válkou, my táhneme s kutálkou ...“);
kuthan	(zastar.) hrnc. pánev, železnák [litin. hrnc]. rendlík [kastrol/-ůlek], plecháček [plech. hrneček]; (kakabus = hist.: hrnc/ nevlídná osoba);
kutit	zabývat se zájmovou činností/ kutilstvím; - viz amatér, hobby
kutloch	brloh, díra, pelech, doupě/ nora, psí bouda; - viz špeluňka
kutna	(hist.) mnišský dlouhý splyvavý oblek [kapucínů] s kapucí i bez ní, talár; (těž oblek s kapucí kutačů v dolech); - viz kutat, větrovka
kutr	málé strážní/ záchranné ap. plavidlo s plachtou, příp. i motorem [podobné jachtě]; rozmělnňovací mlýnek na maso aj. s další výbavou/robot;
kutululů	dětské citoslovce koulení/kutálení;
kůlna	hosp. přístavek, sklad na topivo a hospodářské náčiní, nebo i příruční dílna, též kolna/šopa; - viz šopa
kůr	místo pro sbor (chorus) zpěváků, kostelní kruchta (balkon); - viz chór, regenschori
kůra/ kůrka	vnější vrstva (země, stromu, pečiva, slupka pomeranče apod.); odkornit kmen; srovněj - kůrovec; - viz borka, kúra, okorat, třídka
kůže/ kožky	hovězína, tetelina, vepřovice, kozinka, ovčína, jehněčína/ perzián, beránek, psina, králíčina, divočina - jelenice, bisam ..., usně;
kúra	lázeňská aj. dávková léčba; (srovněj - manikúra, pedikúra, kurýrování, vykurýrovat - vyléčit/ napravit); - viz borka, kurýr, pedikúra
kvadrant	jedna ze čtyř částí roviny rozdělené dvěma kolmicemi; čtvrtina kruhu/kružnice/ zemského poledníku; (kvadrát = čtverec, druhá mocnina);
kvadrofonie	prostorový vjem zvuku přenášeného ze čtyř zdrojů (reproduktorů); kvadrila = čtverylka; kvadriga = čtyřspřeží; - viz kvádr
kvalifikace	prokazatelná odborná způsobilost, posudek; (diskvalifikace = odejmutí způsobilosti pro porušení řádu ap.);
kvalt/-ovat	spěch/-at, ukvapenost (Komenský: Veškeré kvaltování jenom pro hovado dobré jest!); zařaz. rychl. stupeň; kalup; - viz tempo, akcerelace
kvantum	množství, počet; kvantová teorie - teorie o podstatě fyz. procesů probíhajících nespojitě/po kvantech/ po násobcích element. množství;
kvart	čtvrtarch; kvarta = čtvrtá třída gymnázia, interval 4 zákl. tónů; kvarto = válc. stolice; kvartál [Q/I.- Q/IV.] = 1.- 4. čtvrtletí; - viz interval, prima
kvartýr	byt, bytovka; (nakvartýrovat = nastěhovat); (slang.) bejvák; - viz bytovna
kvas	hodování/ hostina, hodokvas; tendence k propuknutí čehosi; kvašení; - viz banket, bunzírování, kvásek
kvasnice	přípravek ke kynutí těsta; droždí (pivovarské či pekařské);
kvaš	(la gouache) malířská technika mezi akvarelem a temperou - vodomalba, malba krycími vodovými barvami; - viz akvarel, tempera
kvazi-	první část slož. slov s významem rádobyl/ zdánlivý [kvazipenize = termín. vklady a depozita v bankách; k.-věda = pavěda, rádobylvěda];
kvádr	rovnoběžnostěn s obdélník. stěnami a kolmými hranami, např. hranol [spec. druhem k. je krychle/ hexaedr/ kostka, pravid. šestistěn];
kvádro	(slang.) vohoz, oblek/ šaty; - viz gala, blejzr, frak, kostým, quatro
kvásek	odložená část těsta od minulého pečení chleba pro kynutí nového těsta; v domácnosti se k. dělá z droždí, cukru a mléka;
kvedlačka	kverlačka; kuch. nástroj ke kvedlání (dále: vařečka, šlehač [ruční i el.], šťouchač, struhadlo, mlýnek, váleček, sběračka, cedník ..); - viz kopist
kvululant	stálý nespokojenec a stěžovatel [opakovaně se domáhá svého domnělého práva]; - viz nesmlčet
kvestor	hospodářský správce vysoké školy;
květní obal	(periant) soustava lístků/ uštů [okvětní, kališní a korunní], chránících vnitřní části květu [pestíky, tyčinky];
květník	květináč, kořenáč, korytko (dřev. či keramická nádoba na pěstování rostlin); - viz kořenáč, koryto, kytk
kvinde	odmítnutí, rozchod milenců [dát košem, pustit k vodě];
kvit	vzájemné vyrovnání [„jsme si kvit“ v dané věci]; kvitance = protistvrzenka/ potvrzení; kvitovat kladně/ s potěšením/ povděkem/ radostí;
kvokání	zvuk vydávaný kvočnou (ke svolání kuřat „Kvok/ Kvoč“); - viz kdákání
kvórum	předem sjednaný minimální podíl přítomných/ oprávněných voličů či jimi odevzd. hlasů, aby bylo hlasování platné;
kvóta	(z lat. quota) stanovený počet nebo poměr [např. k. daňová, dovozní, disková - místo na PC disku, zastoupení v orgánu]; - viz IQ
kybernetika I.	(záměna člověka strojem) věda o zákonitostech řízení, sdělování a kontroly samoregulujících soustav [kybernetický systém má zadaný program; čidlo
kybernetika II.	sděluje stav počítači a ten podle toho provádí opravy; bez kybernetické smyčky přestane systém fungovat]; - viz synergismus
kyberšikana	počítačová šikana [cyberbullying], druh šikany využívající elektron. prostředky [mobily, e-mail, pagery, internet, blogy ap.]; - viz šikana, mobbing
kychta	"víko" vysoké [tavicí] pece z něhož se odsává hořlavý plyn;
kyn	pokyn [výzva/ pozdrav pohybem ruky aj.]; (kynutý = vzkypělý kvašením ap.);
kynolog	chovatel/ cvičitel psů, psodov; - viz biograf
kypřit	čechrat ulehlost zeminu aj., zajistit vzkypění těsta; (kypřý = měkký, nadýchaný, načechraný, nakypřený, buclatý - krev a mlíko);
kyrys/-ník	býv. těžkoodětec (obrnělec 15.-19.stol.) - jezdecký bojovník vybavený palnými i chladnými zbraněmi; - viz pandur, tank, platněř
kytka	květina; kytice = svazek květín, puget; - viz flór, fólie, ikebana, květník
kýbl	kbelík - otevřená nádoba z plechu či UH na kapaliny aj. o obsahu cca 12 l;
kývačka	starší druh motocyklu Jawa; (kývat hlavou - souhlasit; kyvadlo hodin; kývání vpřed/ vzad, vlevo/ vpravo, nohama; soška Buddha aj.);
labilita	nejistota/ kolísavost; labilní = vachrlatý, nestálý, nepevný, váhavý, nespolehl. [postavení, poměr/ výsledek, povaha]; - viz vratkost, zvrát
laboratoř	výzkumný prostor k provádění testů [laborování] či objevování látek apod.; (elaborát = podrobně zprac. písemné dílo/plán);
labyrint	bludiště, spleť cest; ušní rovnovážný/ vestibulární/ statokinetický orgán [hlemýžď, kochlea];
lacl	náprsní část pracovní zástěry (slouží i jako kapsa);
ladění I.	ladění tzv. „přirozené“ vibruje na frekv. 432 Hz a sjednocuje vlastnosti světla, času, prostoru, hmoty, gravitace a magnetismu s biologií,
ladění II.	[kódem DNA a vědomím]; značně ovlivňuje vědomí i na buněčné úrovni našich těl; uklidňuje srdce a dech, příjemně hřeje;
ladička	nástroj ladiče [vyluzuje tón vibrující na frekv. 440 Hz = komorní [jednočárkované] „a“ podle mezinárodní normy ISO z r. 1953];
lafeta	upevňovací a stabilizační/ nosné zařízení zbraně aj. mech. soupravy (např. vrtné) k zajištění spolehlivější činnosti nebo bezpečné přepravy;
laguna	brakický pobřežní vodní útvar/ zátoka; (liman = sedimentové/ zanesené ústí řeky [podob. je delta {deltovitě ústí}]); - viz šelf, výběžek, kosa
laik	neodborník, nedouk; - viz diletant, amatér, kurátor, kutil, hobby, profesionál, speciál
lajblik	živůtek, dámské spodní tričko, tílko/ košílka; (živůtek = bříško); - viz jupka
lajdák	neposlušný, zapomětlivý, nepořádný; - viz hajdelák
lajna/-ovat	čára, linka, linie, vyznačení čarou; („lajnované hřiště“; „je to tak nalajnovaný v plánu“; srovnat/ dát něco do lajny; zlinýrovat = zmlátit);
lajntuch	ložní prostěradlo; [jiné je stolní prostírání: ubrusy/-ousky, servítky, dečky; k mytí: ručníky/ utěrky [i třecí], osušky, žínky; kuch. utěrky);
lajsknout	dovolit/učinit [„nemůžu si to lajsknout, je to drahý“];
lajsníčka	dřev. laťka, lišta, štábek ; (laťovka = deska z latí apod., překlížená dýhami [k výrobě nábytku], často nahražovaná překlízkou); - viz fornýr
lajtmotiv	hudební i jiný průvodný/ nosný motiv, znovu se v díle/ řeči různé opakuje; co se táhne jako červená nit celým dílem/ projevem;
lak	ochranný nátěr/ přípravek [fermežový, vypalovací, stříkací atp.; lak na nehty/ vlasy]; lakovat/ natírat/barvit; lakýrník/ natěrač; odlak. nehtů; - viz smalt
lakmus/-ový	barvivo z lišejníků - indikátor pH; (modrý l.papír se v kys. prostředí zbarví červeně, červený v zásaditém prostředí modře);
lalok I.	část kůže k zakrytí defektu; jiné laloky: čelní/ frontální [centrum vůle/ pohybu/řeči], týlní/okcipitální [centr. zraku], temenní/parietální [centr. citu/
lalok II.	kůže]; spánkový/ temporální [centr.sluchu]; krční/ cervikální; mezi l. čelním, spánk. a temenním je insula; - viz defekt, transplantace, plastika
lamela	deska, přířez, [izolační] destička, vložka, páska, plátek; vrstva buněčných stěn rostlin;

lamentování	hlasité projevy nespokojenosti, repot, hubování, klení; lamentace;
laminát	(umakart) kompozitní materiál o několika slisovaných vrstvách papíru, dýh či kovu s impregnační fenolovou pryskyřicí aj. lepidly;
laminování	moderní technologie - vrstvení, lepení epoxid. živicí/ pryskyřicí, potah průhlednou fólií; laminace knih, map, lodí aj.;
lampasy	[hedvábné/ atlasové] podélné pruhy odlišné barvy našité po stranách kalhot; (pejor.: lampasák = generál/důstojník);
lampárna	nádražní místnost k údržbě signálních petrolejových lamp;
lampion	barevná papírová aj. koule se svíčkou [svítlna zavěšená na hůlce do průvodu, k slavnost. osvětlení objektů];
lanaf	výrobce kovových lan [výrobce provazových lan = provazník]; l. = kdo lanaří [přemlouvá/ přetahuje hráče aj. do jiného klubu aj.]; - viz verbuňk
lancasterka	vžitě označení pro dlouhé palné zbraně s vnějšími kohouty a středovým zápalem nábojnice; - viz zbraně
landauer	čtyřkolový panský odpérovaný krytý kočár na koňský potah [měl za kabinou další {kryté} dvousedadlo/stupačky pro lokaje];
landaulet	luxusní automobil mezi limuzínou a kabrioletem [s odděl. prostorem řidiče od cestujících za ním, stupňovitou a stahovací střechou]; - viz de facto
lanovka	dráha, vleč [-šlepr], kde vozidla [vagóny, gondoly, tažné tyče/ sedačky] se pohybují po kolejích či po visutých lanech pomocí tažných lan;
lanýže	podpovrchové houby z dubů [drahá labužnická pochoutka]; čokoládové bonbony;
laň	samice jelena [nemá paroží jako jelen, mládětem je kolouch]; (jelen parohy v předjaří shazuje [=shoz] a narostou mu nové [o výsadu větší]);
laparoskopie	přístupnění břišní ap. dutiny a provádění lékař. zásahů pomocí vpíchnutých trubic s lékař. nástroji; (punkce = nabodnutí těl. dutiny);
lapálie	banalita, drobná nepřijemnost; - viz banální
lapidárium	sběrka kamenných starožitností; lapidární = výrazný, monumentální, mohutný; - viz starožitnost
lapiduch	(slang.) voj. pomocný zdravotník; medik, sanitař, samaritán, ošetřovatel/-ka, zdravotník/-ce, (zdr. sestra, bratr);
laponci	etnikum ze severních polárních oblastí;
lapování	strojní brouš. a leštění [i skel]; (bort = diamant. prášek, brusivo k l.; lapat = chytat [míč/ po dechu]); - viz šmirglpapír, glaspapír, smírek, fibr, příživník
lapsus	poklesek, pochybení, chybný výkon; přefeknutí, přepsání; (přeneseně: chyba/omyl/ mejlka v obecném smyslu);
lascivní	necudný, chlípny, smilný [lascivní zboží v sexšopu aj.];
laser	kvantový zesilovač světla, užívaný v mnoha oborech [lékařský nůž, spojové a zabezp. zařízení aj.];
laskavost	milý/vlídlný projev [dobré vychování, mravnost]; - viz etika
laskominy	sblhání siln na něco dobrého (i po najedení), [zálsuk/ laskominy na ...]; - viz dezert, deligatesa, zálsuk
latence	inkubace, reakční/ latenční/ inkubační doba od iniciace po zjevnou reakci [např. u infekce];
laterální	boční, postranní; bilaterální = dvoustranný; unilaterální = jednostranný [např. levák/ pravák]; multilaterální = mnohostranný [pakt];
laterna	lucerna, sloupková část středověkých věží [např. na zámku v Č.Krumlově], bývají v ní zvony hodinového cimbálu; - viz cimbál
latex	[pryskyřice z kaučukovníků, gutaperča]; upotřeben: náteřové hmoty, pryže, hračky, textilie, matrace...; (La Tex = počítačový program);
latifundie	širé polnosti i pastviny a háje jednoho majitele;
latina	(lingua latina) mrtvý indoevropský jazyk, vzniklý v 8. stol. před n.l. v italském Římě [mezinár. užívaný, zejm. v právu, medicíně, filozofii];
latrína	polní záchod (sedací tyč nad jámou s lopatkou na zához);
latté	spec. káva [vrstvy: pěna, káva espresso, teplé mléko, skořice] se zvl. přípravou; (Jiné kávy: turek, moka, kapučíno, ledová, čokolád. ...);
lauf	hlaveň [horké] střelné zbraně [mívá vnitřní podélný závit k roztočení vypálené střely];
lautr	(z něm. leider = bohužel) vůbec [„nebylo tam lautr nic“];
lavice	vicemístná sedačka s opěradlem či bez něj; parková/ školní-žakovská/ kostelní lavice; lavičnick = skoba s očkem do zdi; - viz škamna
lavina	utržená sněhová masa hrnoucí se do údolí [často zavalující lidi]; cvičený lavinový pes [hledá zavalené]; záchranný bernardýn [s rumem];
lavírovat	balancovat [v nejistém postavení hledat oporu/únik-východ z nouze], manévrovat, jednat různě podle okolností; udržovat polohu lodě;
lavór	přenosné umyvadlo; výtluč v silnici; (propadlá prsa jako lavór); - viz prsa
laz	louka u lesa, neoraná půda/ úhor; pozemek, pole, láz, lado, kopanina; - viz lán, novina
lazar	ubožák s poškozeným zdravím, mrzák; (voj. lazaret = polní nemocnice);
lazura/-ování I.	stará malíř. technika; nanášení tenkých vrstev poloprůhledné barvy na předchozí vrstvy [nikoli podklad, spodní vrstva skrz lazuru prosvítá];
lazura/-ování II.	jde o [barevný] průhledný olejovitý nátěr [balsam], chránící věc před hmyzem či plísněmi [nutno občas opakovat];
lažirovat	dělat bez zájmu [lážo-plážo]; - viz ležérní
láce	výhodně koupené poměrně kvalitní věci - levnější, zlevněné/lacinější [výběhové zboží, překonané novovýrobu]; levné zboží - za pakatel;
lžgr	ložisko; uložení; noclehárna; trestnick; koncentrák; vylágrované = poškozené/zničené [ložisko];
lán	vídeňský = 60 korců (= 17,26392 ha); velké pole vůbec; - viz role
lápís	pekelný kamínek, lapis infernalis (nepatrné množství léčí křeče, srdce, úplavici, choleru aj., leptá bradavice);
láry-fáry	třesky-plesky/ bla-bla-bla apod., plané znevažující řeči/ plky, odmítání a popírání vysloveného projevu;
láska	(eros) hluboký morálně-estetický cit, náklonnost, oddanost, útrpnost; [opak nenávisť]; - viz emoce, libido, zálsuk
láteřit	nadávat, projevovat zlost, hubovat, durdit/ zlobit se; - viz loket [látro];
LCD	(Liquid Crystal Display) zobrazovací displej z tekutých krystalů;
leasing	[lízink] způsob pronájmu movitostí (aut aj.); - viz agent, developer, komisionář
lebedit si	spokojeně si hovět po úspěšné práci, odpovídat v dobré náladě, pochvalovat si úspěchy; (lebeda = jednoletý plevel); - viz velebit
leč I.	část honitby, v níž probíhá jedna část honu; zátah, lest, léčka, past; tlučka = past podob. myši p. k odchytu a usmrcení škodné; (spojka s významem „ale“); - viz hon, lovec, tenata, zbraně
leč II.	
LED	(Light-Emitting Diode) - polovodičová dioda vyzařující světlo, infra či UV, široce užívaná [svítidla, TV aj. el. přístroje];
ledabylost	povrchnost, nedbalost, nepořádnost, odfláknutá/ odbyta [nespolehlivá, hala-bala] práce/fušařina; - viz flink, flák, fušování
lednice	pův. sklep k ukládání tabulí ledu, získaných v zimě z rybníků; elektrické či plynové chladicí zařízení [chlad-írna/-nička, mraznička/ mrazák]; - viz termika
ledví	tělo od 12. žebra po kost křížovou a zadem kyčlí do slabin; [odhalit svá ledví = něco o sobě prozradit; sáhnout mu do ledví = urazit];
ledvinka	připínací příruční brašnička ve tvaru opasku;
legální	v souladu se zákonem, oficiálně schválené (opak ilegální = zakázané a trestné; legalizovat = povolit užívání/ zrušit zákaz); - viz underground
legát	býv. velitel [římské] legie; (legie = voj. jednotka, cizinecká legie); (obecně - vyslanec [např. papežský legát]);
legenda	pověst [o hrdinech/událostech], výmysl; krytí utaj. věcí/skutečností; vysvětlivky k popisu/obsahu schémat aj.; legendární = proslulý;
legionáři	dobrovolníci čs. zahraničních jednotek z 1. sv. války (v Itálii, Francii, Rusku ..), které spojil TGM za novou ČSR;
legitka	obč. průkaz/ legitimace, oprávnění, doklad k prokazování totožnosti; (legitimní = oprávněný);
legování	zkujňování/ zkvalitňování mech. vlastností kovů [odstraň. síry aj., přidávání jiných kovů do taveniny] - legovaná ocel aj.;
lejta	dřevěná voznice na kapaliny, cisterna; - viz tank
lelkovat	lenošit, jen tak koukat kolem bez zájmu, zahálet = chytat lelky; (lelek = lesní pták hnízdící na zemi v bor. lesích);
lem	obruba, začistění okraje látky přehnutím a prošítvím/ našitím lemovky/ paspule; olemovat (také okraj plechu aj.); - viz obruba, entlovat
lemra	nadávka; (Lemros Lemraie) exot. zdánlivě líné zvíře vel. menší opice [je inteligentní, škodí jako vandal, ovládá šroubovák a kladivo];
lenoch	líný/lenivý [nedělá, lenoší, lažiruje]; opěradlo židle apod.; (lenoška = čalouněná lavička s opěradlem/polohovací křeslo aj.); - viz hříchy
lepá	lepá děva, stříhanda, štramanda; - viz děvečka
lepenice	směs jílů a řezanky - výplň hrázdných ap. staveb [látky či proplétané větve i sláma, omazané lepenicí]; (jídlo - brambory s cibulí a zelím);
lepicí páska	bankovní lep. p. k slepování pošk. bankovek; připevňovací lep. páska papírová či UH [lep. papíru, dýh, balíků aj.]; - viz klí
leporolo	[dětská] harmonikově se rozvírající obrázková knížka či členitý obraz navozující dojem plastiky;
lepra	malomocenství [infekční dědičná Hansenova bakteriální choroba - z nízké hygieny - napadá kůži celého těla, prsty, obličej, nervy];
lept	výtvarná umělecká technika, užívaná i v elektrovýrobě; (leptospiroza = onemocnění zvířat vyvolané leptospirami, přenosné na člověka);
lesbička	homosexuálka, sapfistka [náklonnost k ženám]; - viz buzerace
lesní plody	houby, jahody, borůvky, ostružiny, brusinky, trnky, ořechy/oříšky, šípky, žaludy, kaštany, jeřabiny, jalovčinky ... ;
letargie	stav ospalosti, neaktivity, zpomalené reakce na podněty [též vlivem nemoci či jiné zátěže];
Letnice	pohyblivé Svatodušní svátky [50 dní po Velikonocích - deset dnů po tzv. Nanebevzetí Páně - slaví se po dva dny];
letokruhy	kruhy na přičném řezu dřev. kmene (každým rokem přibude další a tím určíme stáří kmene/stromu); hustší l. jsou při severní straně;
letorost	(též ratolest) olistěný přírůstek vzniklý z dřevního pupenu [letorosty jívý = velikonoční kočičky]; prut/ proutek; novorozeně;
letovat	spájat kovy (plechy či drátové vodiče) rozežřátou gulmou/ páječkou/ letlampou [např. cínovou pájkou]; - viz gulma, kalafuna
leukémie	chudokrevnost [anémie, rakovina krve, nedost. červ. krvinek - léčba cytostatiky a dár. dření; (leuko-/erytro-cyt = bílá/ červ. krvinka);
levice/pravice	nedefinováno; hist.: Levice = příznivci nového řádu [hlavně pracující - viz komuna]; Pravice = zastánci monarchie a buržoazie;

levity	číst levity = vyčítat komu/ kárat koho; (levitace = vznášení se těles {levare = zdvíhat});
lezecké háky	stromolezecké stupačky [sběr lesních semen, práce na sloupech apod.];
ležerní	nenucený, nedbalý, předstíraný, lehkovážný, nonšalantní [= okazale lhostejný, nedbalý, nenucený, přezíravý]; - viz lažirovat
léčivé byliny I.	řebíček/ kuklík [Geum]; řebříček [Achillea millefolium]; řepík/-íček [Agrimonia eupatoria]; máta peprná [Mentha piperita], heřmánek
léčivé byliny II.	[Matricaria chamomilla], přeslička [Equisetum arvense]; třezalka tečkovaná [Hypericum perforatum]; rakytník řešetlákový [Hippophae
léčivé byliny III.	ramnoides], jitrocel kopinatý [Plantago lanceolata], měsíček [Calendula officinalis]; proskurník lékařský [Althaea officinalis – Ibiš];
léčivé byliny IV.	lipový květ, šípek a mnoho jiných bylin - na čaje, obklady/ zábaly, masti a k výrobě léčiv/ drog;
léga	lišta [např. látkové zesílení pro knoflíky];
léno	(feudum, odtud feudalismus) statek [oblast/ půda] udělený panovníkem/lenním pánem/ seniorem leníkovi či jiné osobě;
létající objekty	horkovzduš. balón, aerostat, vzducholoď, rogalo, větroň/klužák, letadlo, vírník, vrtulník/ helikoptéra, vznášedlo, raketa[lod], raketoplán, UFO;
léze	(Laesio) poškození/ poranění [trauma/ úraz, ekzém]; nactiutrhání/ urážka [difamace]; nevýhodná koupě [opakem je okase];
libela	zařízení k přesnému určení vodorovné roviny a směru, s hledáčkem a stupnicí; (jednodušší jsou vodováha a krokvice); - viz olovnice
liberalismus I.	svobodomyšlnost, shovívavost, snášenlivost k jiným názorům kromě socialistických; buržoasní fil. směr/ světový názor [stát má omezit
liberalismus II.	kontrolu individuální svobody na minimum]; [právní stát, parlamentarismus, směr kde přední politickou hodnotou je svoboda];
libido	puď, touha, chuť, chtíč; - viz emoce
libra/funt	česká = 0,51435 kg/ vídeňská = 0,560012 kg (= 32 lotů = 128 kvintlíků), [56 kg = 100 funtů - váha neseného pytle obilí/ mouky/ vlny ap.];
libreto	text hud. díla [opery ap.], filmu/ výstavy; (libretista = autor libreta);
licence	povolení k činnosti/ používání; podmínky k provozování v souladu s právním řádem státu [užívání licence bývá zpoplatněno];
licitace	vydražování, přihazování, smlouvání, dohadování; licitátor = kdo řídí licitaci/ aukci; (solicitátor/ solicitor = zplnomoc. práv. prac.); - viz aukce
licna	tenká šňůrka/ vodič na solenoidy [el. cívky] apod. - z jemných drátků, opředěných izolační vrstvou); - viz bowden
licoměrnost	vlastnost - neupřímnost, pokrytectví, lhavost, faleš, podvádění;
líc I.	vrchní strana [opak rubu]; (vzájemné lícování = těsný styk sousedních dílů [rovina bez mezer a přesahů] aj.); - viz avers, revers
líc II.	líc (malar) / líce/-čka = původně tvář, přední část obličeje od ucha k uchu; zalícit zbraň; ruměnc = červenavé/ rudé/ zrzňovělé líce;
lícnice	části protichemické masky, kryjící líce/ tváře [l. bývají opatřeny filtry s vdechovými ventily];
lido	písečná pláž na pobřeží/ u vodní plochy; - viz riviéra
lidovec	člen Lidové strany; (vulg. lejno);
lidovky	lidové písně [vytrysklé z denní potřeby odpoutat se od všednosti života], některé později znárodnělé [podobné národním]; Lidové noviny;
lifrovat	stěhovat, přemísťovat, odtáhnout, dovézt/ odvézt; „vodlifrovat jinak“;
lift	výtah, zdviž; (liftboy = obsluha výtahu); - viz páternoster, eskalátor
liftback	karoserie osobních automobilů se splyňavou zádí a výklopným zadním víkem [jako Š-Octavia];
liga	spolek, sdružení, svaz, aliance [Liga proti tuberkulóze, Masarykova letecká liga, Sudoku liga, Liga mistrů, Druhá fotbalová liga ...];
ligatura I.	obecně „svázání“ dvou prvků dohromady; (v typografii: vázanosť znaků/ písmen při psaní; v hudbě: vázanosť obloučkem k zápisu
ligatura II.	tónu, jehož délka je součtem délek všech not stejné výšky spojených ligaturou/ obloučkem);
lignit	nejmladší druh hnědého uhlí s dřevitou strukturou [jižní Morava] proti staršímu a výhřevnějšímu hnědému uhlí [sev. Čechy]; - viz antracit
lihovina	opojný nápoj/destilát s jistým % líhu = etanolu [pivo, víno, rum, likéry s různým označením dle surovin, např. Slivovice, Fernet, ajrkoňak ...];
lichva	úžera (asi z lat. usuria); nepřiměřený zisk z přijatého závazku [např. přemrštěný úrok z půjčky - bývá trestný]; - viz směnka
liják	hustý déšť, slejvák; (litec/ slévač = kdo se zabývá odléváním [do forem/ kokil aj. i zvonů]); s-/ od-/ litek; ulejšvák; výlevka; - viz lití, kontilití, lejta, syfon
liknavec	nerozhodný/ váhavý/ liknavý/ otálející/ pomalý člověk;
liknavě	nespolehlivě, nedůsledně, váhavě, bez dostatečného zájmu a horlivosti;
likr	mazadlo/ tuk na kůži/ usně [užívá se i koňské sádlo];
liliput	trpaslík; pidimužík; (lilipután = nedorostlý/malý [i dospělý] člověk, zakrslík; mrňous/ mrně; prcek);
liliputky	milfěrky (druh malých slepic [kur domácí]);
limb	(limbus - něco jako pustina) "je to v limbu" = je to pryč/ v čudu/ nestojí to za nic; (limba = vysokohorská borovice [Pinus cembra]);
limit/-ní	stanovená krajní mez [největší či nejmenší přípustné množství]; (limita = matem. konstanta k níž proměnná směřuje, ale nedosáhne jí);
limuzína	čtyř až šesti dveřový automobil s tříprostorovou karoserií;
lineál	pravítko; (linie/ lajna - nalajnované hřiště, nalajn./ vytyč. plán/ cíl; lineární = přímočarý; log. pravítko = počet. pomůcka); linka = čára, spoj; - viz čára
lingvistika	jazykověda, věda zkoumající přirozený jazyk; (na zeměkouli nyní existuje 6.992 jazyků; polovina by měla do konce století zaniknout);
linotyp	kláves. sázecí stroj se zásobníkem typů písma a odléváním tisk. řádků [nahrazen ofsetem s počít. sáz. programem]; - viz litografie, tisk
linout	šířit se [vůně pečiva se linula celým domem];
lipidy	skupina přír. organických látek odvoz. od mastných kyselin [tuky, oleje aj.];
liposukce	metoda odstraňování přebytkového tuku z těla [zejména odsáváním, ambulatně];
list	hrací karta (např. mariášky: červený/ zelený/ kule/ žaludy; franc./ žolíky.: srdce/ piky/ kříže/ kára); I. papíru/ knihy/ sešitu; I. rostliny; I. pily;
listnáče	lípa, dub, buk, olše, topol, javor, jasan, kaštan/ jirovec, bříza, habr, hloh, ořech, magnolia, platan, střemcha, akát, vrba, jeřáb, jilm ...;
listnaté keře I.	čilimník, kdoulovec, žanovec, svida, líska, skalník, trojpek, brslen, zlatice, rakytník, hortenzie, štedřeneč, klokoč, kalina, šerfík, brčál,
listnaté keře II.	ptačí zob, zimolez, pivoňka, mochna, škumpa, meruzalka, pěnišník, růže, zimostráž, tavolník, pámelník, vajgémie, jasmín, tamaryšek ...;
lišaj smrtihlav	[Acherontia atropos] náš největší motýl (rozpětí až 13 cm); motýlů [Lepidoptera] u nás žije 2700 druhů [na světě 165 000];
lišejník I.	(Lichen), symbiotické společenství houby a řasy/ aň (fykobionta); bývá na sev. straně stromů a skal; [puklička islandská = mech,
lišejník II.	islandský lišejník je přírodní antibiotikum na záněty v ústech, v gastroaparátu, i HIV - užívané jako čaj.);
lišej	vyrážka, svízelná kožní choroba; - viz alergie, ekzém
lišta	začísťovaci/ vkládací/ elektroinstalační štábek, lajsnička, špaleta; olišťovat/ zarámovat/ špaletovat/ I aťovat; - viz lajsnička, hobra, dýha, ostění
literatura I.	písemnictví, slovesnost, studnice historie národa; (litera = písmeno; literát = spisovatel, básník, publicista); literární [listy/kritika aj.];
literatura II.	proza [text bez veršů], poezie [verš. děj], lyrika [cit. písně/verše bez děje], drama [děj v dialogích], epika [verš. děj - žalozpěv; satira];
litice	lítá/ rozlícená zlá žena "chová se jako litice"; - viz drak
lití	nalévání i nalejvání, nálevka/ trychtýř, nálička [něco podebraného na těle], odlivka [sklenka], zálivka aj.; litina = železo >12,4% uhlíku;
litografie	kamenotisk/tisk z plochy; (ofset = přenosný rotační tisk z plochy; nepřímý hlubotisk = kotoučový/nekonečný tisk); - viz linotyp, tisk, polygrafie
litorál	(littoral z lat. litus, litoris - pobřeží) pobřežní/příbřežní pásmo stojatých vod, oceánů, moří a jezer; - viz biotop
litosférická deska	(tektonická) mohutná deska zemské kůry, tvořená neroztavenou pevnou horninou, tvořící vrchní část zem. povrchu; - viz tsunami
liturgie	souhrn bohoslužebných ceremonií [roráty = adventní ranní mše; nešpory = odpolední či podvečerní pobožnost, a mnohé jiné];
livrej	slavnostní uniforma; livrejování lokajové [doprovod, služebnictvo ap.];
ličit	malovat (místnosti, herce, obrazy aj.); nalíčit/ nastražit past/ léčku; vyličit/ vyprávět; soudní líčení/ přeličení; (doličný/ rozličný); lička/ líce = tvář;
lígr	obrtlík [otoč. zajišť. kování dveří aj.] = vrut s křídélkem/klička [zaligrovat; podob. funkci má zástrčka/závora či pevný zámek]; - viz šprajc
líha	ližina usnadňující manipulaci (sešup pytlů/ valení sudů na vůz, ukotvení předmětů/ kol na autě, pevný/suvný podklad skladov. pytlů/ nádob aj.);
lícha	pruh zeměděl. pole o šířce cca 2,5 m/ ruč. rozsevu; (záhumenek, zvor/ zvůra = kus pole/ oranice); - viz lán, úhor, záhumenek,
línat	pelichat, pouštět chlupy (u kožešin), zvěř mění srst; (prolnout/ prolínat = p. světlo zatměním; proskakovat; průsak); - viz lnout, lysina
lísa	odnímatelná nasouvací vrata (bez závěsů - pantů); (lísat se = pes projevuje věrnostní vztah k pánovi lísáním, olizováním, tulením se);
líška	velké dřevěné mřížované „plato“ s uchy (k sušení křížal, hub, švestek, nudlí, bylin aj.); keř s malými ořechy;
lískat	nasekat/ nalupat/ napráskat/ našupat [zadek] rákoskou/ lískovkou, holí, bičem [„ten mu jich nalískal/ vyplatil/ nasázel nepočítaně/ pětadvacet“];
lístky	přídělové poukázky na potraviny/ šaty/ obuv/ topivo/ kuřivo aj. za války a poválečné obnovy [devastovaní nář. hospodářství]; listí/ papírky;
lívanečník	litinová deska s držadlem (příp. s formami), pokládaná na kuchyňskou plotnu (k pečení lívanců, omelet apod.);
líz	slanisko, vybavení krmelce zvěře - rozštěp s kusem soli; (lízátko; lízaneč maríáš; vylízat se z nemoci; polízanice = nezdar; slíznout trest);
LM	býv. Lidové milice [délh. ozbr. síly KSČ od r.1948 - za studené války střežily znárodn. podniky proti rozvracečům státního zřízení ČSR];
lnout	přilnout, lpět/ lpit/ být přídržován fyzikální [elektrostatickou / magnetickou/ odstředivou/ zem. přitažlivostí ap.] silou; - viz línat, lísa
loajalita	věrnost, ochota jednotlivce či skupiny osob dodržovat závazky vůči nadřazeným, nebo z přesvědčení; být loajální;
lobbismus	cílené ovlivňování funkcionářů [zejména výkonné moci]; - viz lobby, lobování, protekce, korupce, VIP
lobby	vlivná skupina; předsíň, kuloár, foyer, chodba, hala, prostora, recepcie [ofic. místa, kde se lobuje/ lanaří/ prosazují jisté zájmy - pro/za někoho];
lobování	boj za zájmy určité skupiny ap. [většinou za úplatu či zvýhodnění]; - viz lobby, lobbismus, protekce, korupce

lodička	(voj.) čepice ohrnovací přes uši; (ahojka = lehká skautská čapka nechránící uši; malá loďka; veslice - pramice, bárka aj.);
logaritmus I.	(matem.funkce) logaritmus je exponent, na který musíme umocnit základ, abychom získali dané číslo; ($y = \log[a] \cdot x$ [čteme „Logaritmus čísla x o základu a“]; (logaritmus dekadický [log.] má jako základ 10, kdežto log. přirozený [ln či lg] má jako základ Eulerovo iracionální číslo e] s přibližnou hodnotou 2,718 281 828 ... ; L. umožňují převádět složité výpočty na jednodušší, např. v kryptologii); - viz hašování
logaritmus II.	myšlení vedoucí k urč. závěrům; formální věda, zkoum. způsob vyvoz. závěrů [logické závěry]; (nelogičnost = nesmysl); - viz racionalita
logaritmus III.	provázaný systém přepravy a [týlového] zásobování, zabezpečovaný managementy; býv. zasilatelství;
logika	graficky upravený název/ zkratka/značka podniku, TV stanice, instituce apod., též ve formě ikony, razidla, reklamního štítu/panelu aj.;
logo	(něm.) otvor/ díra; arest/ vězení, šatlava, basa, vězeňská kobka/ samotka, (rus.) tůrma; - viz šatlava, trestnice, gárnák, detence
loch	lojová svíčka na svícení [svíčky bývají hlavně voskové a parafinové]; (zapalovací svíčka u zážeh. motorů zapaluje výbuš. směs el. jiskrou);
lojovice	doušek vzduchu/ nápoje; loknout/ polknout, nalokat se;
lok	poloha/ místo; (lokalizace = zjišťování/ hledání míst [lokalizátorem ap.], omezení šíření požáru [ne likvidace]); (lokál = mluvnický 5. pád; oddělená hostinská místnost v restauraci; lokální = místní [umrtvení]; lokálka = místní dráha); - viz alokace, radar, GPS, diskrétní, dislokace, separace, privat
lokace I.	délková míra - pražský I. = 0,59391 m (etalon ve dveřích pražské radnice; látro = 2,366 m = 4 lokte; předloktí; pohružka [já mu to ještě ukážu/
lokace II.	/spočítám, uvidí zač je toho loket - dostane na pamětnou/ pětadvacet na zadek]; pažní kloub; předloktí; ulna = loket. kost); Loket = hrad u K. Varů;
loket I.	vlnité dām. účes [vlasy se navinou na natačky a po uschnutí zůstanou zvlněné v ruličkách, či jen navlněné, i se i gulma]; - viz účes
loket II.	pojízď. parní stroj/ součást orací soupr.; (lokomotiva = kolej. tažný stroj - parostrojní/ elektrický/ motorový/ dieselelektr.); - viz kotel, pohony
lokný	velký šátek na hlavu a ramena, užívaný i k nošení (trávy) na zádech, příp. jako ranec na holi přes rameno, apod.; - viz klokánek
lokomobila	japonský módní styl mladých [vychází z porculán. panenek - krajky, různé kombinace barev, stylů/slohů];
loktuše	povrchová jáma/ stěna k těžbě hornin/ uhlí; (kamenolom, zalomená/-ý čára/ hřidel, lomenice, lomení rukama, lomítko; zlom děje/ počasí);
lolita	řeč lámanou češtinou ap.; (obrazně: přijde doba lámání chleba [ukáže se pravda]); - viz šachta
lom I.	násilné kývání; (lomcovák = větší pohár/ sklenka lihoviny);
lom II.	ozdobnými prkny obedněný štít domu;
lomcování	bryle s postranní ručkou [často skládací a nošený jako medailon na řetízku]; (brýle se skřipcem [na nos] = cvikr); - viz optický, binokl, lupa
lomenice	cenný papír loterie [je-li číslo losu vylosováno, majitel vyhrává - peníze, věc, zájezd apod.]; loterie LOTO aj.; řízení osudu; - viz tiket, tah, hazard, terno
lorňon	podkroví/ půda, besídka/ altán, podloubí [průchozí stíněný prostor v přízemí či v ochozech aj., oddělený od okolí sloupů/ pilířů/ živ. ploty];
los	hořící smolníčka (tríska, štěpinka) v nástěnné konzole k osvětlení, případně nesená jako pochodeň či k rozdělání ohně;
loub,-ě	pomalý člověk, loudal, opozdilec, všechno mu dlouho trvá; - viz liknavec
louč	(zast., též natron) hydroxid sodný, silně zásaditá anorganická žíravá/ leptavá sloučenina [zdraví nebezpečná]; - viz loužení
louda	dřevěná špice (paprsek) spojující hlavu kola s obvodovým věncem loukoťového kola;
louh sodný	zákolník, pojistka - výkovek tvaru T k zajištění kola na ose povozu; stejnou funkci plní drátěná aj. závlačka; - viz segrovka
loukoť	pracovnice/ stroj na loupání strom. kůry (pro koželužny), brambor (pro kuchyňskou potřebu); [jídlo: brambory „na loupáčku“];
loumek	loupák rohlík, druh bílého pečiva;
loupáčka	o-/ loupání/ zbudlinkování náteru [nesoudržný povrch aj.], I. ovoce či bramboru = odstranění slupky; I. v křži = bolest; - viz slupnout
loupák	dobývat jádérka z ořechů - klešťovým louskáčkem ap.;
loupání	dočasná mělká povrchová stojatá voda; loužička = rozlitá tekutina [např. od psíka aj.; tratoliště = rozlitá krev]; velká louže = (slang.) moře;
louskat	vyluhování látek z nerozpuštěných surovin, z kůží, rostlin [čištění nerostů, bylinné čaje, činění kůží, získ. aromatických/chemikálií/rud ...]; - viz louh
louže	kdo něco loví, novinář, sběratel, rybář, myslivec/ střelec (nikoli honec); - viz hon
loužení	(z něm.) výdělek, mzda, plat, služné [denní I., týdenní I., měsíční I., gáže; akord/ od kusu]; - viz akord, přidávka, nadeník
lovce	kluzné mazané pouzdro otáčivé osy [I. kuličkové, válečkové, jehlové, vzdušné ..]; zdroj surovin/ energie; místo zánětu/ bolesti;
lón	tzv. elpíčko, dlouhohrající gramodeska rychlostí 33 ot./min. z 2. pol. 20. století; - viz gramofon
ložisko	Lehké Topné Oleje; (Linear Tape Open = inf. technologie - záznam dat na magnetické pásky [serpentinový vícekanálový zápis/čtení až 250 MB/s]);
LP – deska	mít za lubem [něco připravovat]; boční stěny houslí apod.;
LTO	zvlhčení, mazání; povrchová úprava/ tenký povlak [oční kapky; oleje/ mazadla, masti a gely k zvlhčení/ hydrataci a klouzání - i v mechanice];
lub	zasklená (přenosná) svítidla, původně na svíčky; okrouhlé sloupoví pod věžní bání; - viz laterna
lubrikace	směs kyseliny dusičné a chlorovodíkové v poměru 1:3 [rozpuští zlato aj.]; (lučba = starý název chemie [=slučování a ch. rozklad]);
lucerna	louka, pastvina, laz; - viz palouk, laz , paludárium
lučavka královská	(π, pi) irrac. konstanta [poměr obvodu kruhu k jeho průměru; poměr obsahu kruhu ke čtverci jeho poloměru] = asi 3,141592653589793238;
lučina	čerstvý vzduch, větrat, průvan, komínový tah; - viz větrání
Ludolfovo čís.	lužní/záplavový les při řece; - viz mokřad, paludárium, poldry
luft/-ovat	ziskový, výhodný, výnosný obchod (pokud se na věci dá hodně vydělat/ utržit, říkáme že je to zlaté důl); - viz obchod
luh	jednotka světelného toku [měří jen viditelné světlo [záření]; lumen = kandela, steradián; - viz kandela, steradián, luminance, lux;
lukrativní	svítivost plošného zdroje světla o ploše 1 m ² [má proto jednotku kandela/ m ²];
lumen (lm)	samovolné světélkování pevn./ kapal. látek; (iluminace = knižní malba [výzdoba rukopisů]; slavnostní osvětlení); - viz lumen, bioluminiscence
luminance	(tribus Lemmini) je obecné označení pro několik rodů arktických hlodavců [podobá myši, měří cca 15 cm];
luminiscence	špatná práce či zlodějna [okrádání], poškozování věcí či pověsti; (lump = kdo dělá lumpárny, zloděj/ lapka); - viz šalba
lumík	zábav. park - atrakce [kolotoče, střelnice, houpáčky, autodrom, ruské kolo, horská dráha, zvěřinec, strašidelné domy, eskamotéři, loutkáři aj.];
lumpárna	doutnák u starých střelných zbraní (doutnající provázek napuštěný octanem hliníovým); hubený tvor; - viz doutnák
lunapark	uloupená/ukradená/ přivlastněná věc lupičem/ zlodějem/chmatákem/ pobertou/zločincem/ gangsterem/ banditou atp.; - viz hekr
lunt	zvětšovací sklo/ čočka [často s ručkou]; (plynulé zvětšení/ zmenšení obrazu = transfokátor (ZOOM [zům]); - viz lorňon, triedr, optický
lup	list/-í [rostlin]; (slang.) karta; herba [= rostlina, nať, bylina]; (flóra = květena, rostlinstvo, vegetace);
lupa	(psoriáza) svízelná chronická kožní nemoc [svědívá loupavá místa po těle i ve vlasech; částečně se dědí; léčí se mastmi s kortikoidy, ale recidivuje];
lupen/-í	(z angl.) vábení pejska na pamlsek aj. při výcviku psů [uplatňováno též k lákání dětí pedofily]; - viz psychopat
lupénka	vyvozovat pleskavý zvuk prsty ruky - upozornit na sebe, přivolat číšníka;
luring	visací osvětlovací těleso; (lustrace/lustrovat - kontrolovat/ ověřovat záznamy); - viz i ilustrace
luskat	vyilupování lusků k získání luštěnin; metody hledání skrytého sdělení z šifrovaných ap. zpráv, signálů, znamení; - viz kryptologie
lustr	hrách, čočka, fazole [pískání luštěnin; bob, peluška, vikev/ vika, sója, cizrna, řepka, hořčice;
luštění	vyznavač protest.-evang. hnutí [círk. reformátor M. Luter v 15. stol.; J. Wíklef ve 14.stol, baptista M.Luter King v 19.stol.]; - viz Husité
luštěniny	lux (lx) = celkový světelný výkon, který dopadne na jednotku plochy [1lux (lx) je 1 lumen na metr čtverečný]; lux = lumen / m ² = kandela *
luterán	steradián / m ² ; (el. vysavač [luxovat = vysávat prach aj.], příp. s doplňky k vysávání za mokra); - viz lumen, kandela, steradián, samlux
lux I.	nadstandard/-ní [kvalita, cena], extrovní [zvláštní]; - viz extra- ga, prima, standard
lux II.	pakáž, ksindl, banda, underground, lidská spodina, chudina, bezdomovci, verbež; - viz chamrad, ksindl, underground, pól
luxus /-ní	(lynch) násilná poprava oběšením, lynčování; - viz popravy, inkvizice
lůza	pleš, lysá/ olýsalá hlava/ tělo (bez vlasů/ srsti); - viz línat, mázdra
lynč	(Fulica atra/ prior) středně velký, široce rozšířený plovavý pták;
lysina	(phloema) - části podkorního pletiva stromů přivádějícího živiny (užíváno k výpětům [nábytek, lýčené střevice] a k štěpování [ovin. roubů]);
lyska černá	tlustý; (Macek/ Míca = časté jméno kocoura/ kočky);
lýko	matka vyvdané dítěte; (otec vyženěného dítěte = otčím); - viz guvernán, rodina, schovanka, mentor, kurátor, sirý
macatý	získávání macerátu [látek z rostlin aj. luhováním, působením rozpouštědel za studena]; (macerátor = zařízení k hyg. likvidaci odpadů);
macecha	polštářek; (Macek/ Míca = časté jméno kocoura/kočky; macek = velký hoblík/ ráfponk);
macerace	ruční šavlovitý sečný nástroj [pův. na sklizeň cukrové třtiny];
macík	horolezecká protiskluzová železa upevňovaná na boty; (k lezení na stromy jsou stoupací železa [stupačky] a prusíkové kladkostroj);
mačeta	druh tance; čepice; rozmačkanina [“rozsekám tě na maděru“]; - viz odzemek
mačky	úchyt, chyt, zábradlí/ klandr, držadlo [za ně se chytáme/ držíme]; (ucho/ ouško a rukojeť = součástí manipulovatelného předmětu); - viz heft, stup
maděra	tajné zájmové sdružení používající nelegální (zločinné) metody; mafiáni/ gangsteři, gang; (vendeta = krevní msta); - viz klan, kmotr, šibr
madlo	magacín
mafie	magacín
magacín	magič
magič	(slang.) magnetofón [drátový/ páskový cívkový/ kazetový zvukový nahrávač/ přehrávač CD/ walkman]; - viz diktafon, gramofon, walkman

magie I.	kouzla, čáry; trikové manipulace "kouzelníka" vyluzující představy splněných přání, mizení, vznášení se, apod. po máchnutí hůlky,
magie II.	nebo vyřčení kouzelného slova [např. MA-CHA-LAJ, Čáry-máry-fuk, aj.]; - viz atrakce, eskamotér
magistrála/-y	zvlášť důležité dálkové dopravní komunikace, dálnicovody či vedení vys. el. napětí aj.; magistrát = radnice, úřad statutárního města;
maglajz	(slang.) zmatek, směsice, galimatiáš; vzájemná řež; - viz panika, mela
magnetizmus I.	vědní obor zkoumající vznik magnetického pole, jeho působení na látky a původ magnetického chování látek; m. působí v celé přírodě;
magnetizmus II.	m. se vyznačuje: přitažlivostí, odpudivostí a vyrovnanou polarizací (permanentní magnet má trvalou remanenci [zbytkový m.]);
magnézium	hořčík [nedostatek v těle způsobuje křeče, stres]; (ruce potěně magnéziem umožní pevný úchop hrazdy/nářadí);
mach	1 Ma = poměr rychlosti zvuku a letícího předmětu; [průměrná rychlost zvuku v suchém vzduchu je asi 333 m/s]; - viz zvuková bariéra
machiavelizmus	pragmatická zásada politické bezohlednosti, podřizující všechno úsilí k dosažení určených cílů;
machinace	svévlnná manipulace, pokoutní/nečestné jednání, zákulisní pikle;
machorka	ruský lidový tabák;
machovo číslo	Ma=v/c, kde v=rychlost tělesa, c=rychlost zvuku [v daném prostředí]; rychlost podzvuková = Ma <1, nadzvuková Ma >1 ; - viz mach
machr	odborník, specialista, všeueml [se vším si poradí]; machrovat = tvořit/ vylepšovat; macha = práce; - viz fachman, kutit, rutina, udělatko,
mainstream	(z angl.) hlavní proud [např.: mainstreamová mládež, m. kultura]; chování stáda s bezzásad. přizpůsobením masmédiím - dle volby;
majáček I.	výstražné zařízení [světelné nebo zvukové]; (na frekv. místech bývají zvukové majáčky jež si dálkové spouští samé nevidomý a získává
majáček II.	z tlapače orientační informace na dálku až 150 m); (maják = světelný či rádiový orientační prostředek (pro lodě, létající prostředky);
majáles	májová zábava mládeže; - viz májka
major I.	voj. hodnost; (lat.) major = velký/větší, minor = malý; (majuskule = velká písmena/verzálky, minuskule = malá písm. /minuskly);
major II.	majorita = většina [minorita = menšina]; majestát = moc nejvyššího představitele, titul panovníka, velebnost, znak moci;
majordomus	správce domu/objektu, čelní hodnostář/ hospodář, představený pro čeleď;
majstrštyk	(slang.) mistrovské/ zdařilé/ povedené/ vysoce ceněné dílo/ přednes ap.; - viz mistrovat, mistrovství
majzl	(slang.) pozornost [„Dej si majzla na starýho, něco čuje.“; - viz bacha
majzlík	sekáč [k sekání zdíva ap.]; (majznout = (slang.) uhodit/ praštit [„Di vod toho než tě něčím majznu.“]; vymajznout = vypadnout/ zmizet);
makadam	lehká štěrkovaná vozovka [dle MacAdama] (postupné vrstvení kameniva od nejhrubšího k jemnějšímu s kalením „blátem“ a uvalením); - viz štět
makat	dělat, pracovat; (něco vymakat = přizpůsobit potřebě); (domáknout se = dozvědět; nemakačenko = lenoch); - viz ulejšat, hříchy
makléř	(zast.) dohazovač, kecal; broker (ang.), spekulant/ zprostředkovatel obch./ fin. operací [na burze, obch. s nemovitostmi aj.]);
makovice	plodnice máku; (pejor.) zapomětlivá hlava/ kebule; ozdobné kulovité pouzdro na špičce věže;
makro-	[lat.] velko- [např. makromolekula má až 104 zřetězených atomů oproti běžným molekulám; je základem organismů a plastů];
makula	žlutá skvrna oční sítnice [makula lutea]; skvrna vůbec; (VPMD = věkem podmín. mak. degenerace); - viz barvocit, katarakt/-a, nevidomý
makulář/-atury	pokažené papíry, tisky/ písemnosti, média apod., určené k likvidaci; - viz storno, stoupa, recyklace
Malé Německo	(Vých. Prusko/ Ostpreussen) od 13. stol. něm. pobalt. provincie [centrum Královec/ Königsberg, od r. 1945 Kaliningrad - SSSR/r.1991 RF];
malér	problém, průšvih/ (slang.) průser, nehoda, nepřijemnost, neštěstí, smůla/ fiasko/ kiks; - viz fiasko
maloměšťák	snob, vyuk, buržoust, korouhvička [“kam vítr tam plášt”];
malovat	kreslit, skicovat, barvit; (malíř [akademický; naivní] - kdo maluje obrazy; m. pokojů); - viz alegorie, líčit, blít, lak, šminky, patrona, batika
malvice I.	nepukavé dužnaté plody rostlin čeledi růžovčích s více než jedním semenem [jablka, hrušky, kdoule, hloh, jeřáb ptačí]; také bobule;
malvice II.	[jalovčinky, brusinky, borůvky, oskeruše, rybíz, angreštu, josty, ostružiny, maliny, jahody ...];
malware	program určený k poškození počítačových systémů [pomocí spyware, adware, virů - zneužívá, krade či mění data, kódy, URL, účty ap., dešifruje atd.];
mam	klam/ mámení = šálení; pomámit = být po matce; stíhomam = psych. vjem z minulosti; - viz mámit
mameluk	tuňta, hlupák, nešika, moula, šťoura;
mamlas	nadávká: [cucák, puberták, moula, hejhula, vrták, truhlík, trulant, matěj, čůza/vochechule jedna ...];
mamon	velké jmění, chorobná posedlost rozmnožování jmění, lakota, hamižnost, hamounění;
management	[menedžment] - systém teoretických a praktických řídicích znalostí a činností; vedení/ řízení a správa, skupina manažerů [manager/menažer];
mandát	rozsah povolení volené či jmen. úřední osoby, často doplněný jakýmsi žezlem aj. (např. u cechmistrů, rychtářů, hejtmanů aj.); - viz abdikace
mandel	početní jednotka - 15 kusů (např. snopů obilí = 1 panák); - viz kopa
mandl	žehlicí stroj (dříve ruční s dřevěnými válci a velkým setrvačnickem s klikou); vymandlovat prádlo; - viz žehlička, piglovat
manekýn/-ka	předváděč/-ka nového oblečení/modelů [na pódiu/molu nebo ve výloze]; fotomodelka;
manesmanky	válčované tlakové trubky [pův. z Chomutova];
maněž	kruhová aréna [uprostřed cirkusu]; (podobně bývá umístěn boxerský/ zápasnický ring); jízďárna;
manikúra	hygienická/ kosmetická ošetřování rukou (nehtů), manikýrka; (pedikúra = hygienická a ozdravná ošetřování nohou); - viz pedikúra
manipulace	pohyb, ovládání, přemísťování [manipulační technika, skladový manipulant, manipulátor, m. s údy/ lidmi/ věcmi/ zápisy/ výsledky ...];
maník	člen skupiny, týmu, kolektivu; (z něm. Mann = muž - rekordman, fachman aj.);
manko	schodek, rozdíl mezi účetními údaji a skutečným stavem (pokladny, zásob); (deficit = schodek, ztráta, nedostatek);
mansarda	půdní/ podkrovní místnost se zkosenou stěnou a oknem ve vikýři/ střeše;
mantinely	smluvené/ dané nepřekročit. meze, značky či zarážky; ochranné hrazení [pevné či měkké i odrazivé kolem cest, hřišť, biliáru, postýlky, kočárku ap.];
mantl	(z něm.) plášť - kabát; pouzdro hodinek aj.; (trenčkot = sport. plášť);
mantra	magické, posvátné slovo, jehož opakováním se v hinduizmu nebo józe dosahuje soustředění; - viz jóga
manuál	(manus [lat.] ruka) rukověť/ návod; klaviatura varhan; (manuální = ruční; manu facere = rukodělná výroba); - viz manufaktura, faktor, pedikúra
manufaktura	(pojem 14.-19.stol.) faktoři zavádějí ruční přípravu polotovarů a postupnou centralizaci výroby [přispělo to k prosperitě a vývoji strojů];
manýra/-y	tvorba opakující tutéž formálně-tech. zkušenost; způsob/-y, chování a vystupování s prohrěšky [„co to máš za manýry?“];
manýrizmus	sloh mezi renesancí a barokem;
manžeta I.	širší látková obruba rukávu [košile, kabátu/ haleny] a kalhot, někdy zdobená [sepnutí zvl. ozdob. manžetovými knoflíčky];
manžeta II.	m. jako osově těsnění [kroužky Gufero]; m. pro komínové roury, apod.; bordura/ obruba;
mapa	grafické znázornění povrchu [země aj.]; složka/ obal ap. k ukládání/ přenášení spisů; - viz fascikl, geometrie, trigonometrie
marasmus	myšlenk. neduživost, zchátralost, sešlost, bezděčné pohyby z energet. podvýživy; zbídačení [častěji se m. užívá přenesením do politiky];
marast	blátnivé, rozježděné ap. místo;
marcipán	cukrářská hmota [rozdrncené mandle s cukrem] - na perníky, dorty aj.;
margarin	umělý/ směsný tuk (za války Smetol/ Sana/ Vitello/ Ceres, dnes Rama/ AB/ Iva aj.);
marginální	(margo = okraj/ mez) okrajová/-ý, krajní; [marg. člověk = nepřizpůsobivý/ neakceptuje rady, žije na okraji společnosti]; - viz periférie
marhule	(Lemeda) meruňka, asijské ovoce podobné broskvi či nektarince;
marhuana	droga z konopí [„marjáňka, tráva, hulení, skéro, brko, pálo, zeli, joint, ganja, špek“] - zvyš. náladu a útlum; - viz konopa, droga, fetování
marináda	kořeněná zálivka k nakládání potravin;
maringotka	dřev. přívěs s max. rychl. do 25 km/h pro cirkusy, lunaparky, stavbaře aj. - jako obydlí, střelnice, dílna, sklad, pojezdny včelín apod.;
maríňák	námořník/ matrós, mořeplavec; marina/ flot = námořnictvo/ loďstvo; maritimní = mořský, oceánický, námořní; admiralita = námořní velitelství;
markanta	výrazný objekt v zorném poli okolí [užívá se jako orientační bod při určování míst terénu/ mapy]; - viz orientační, dominanta
market	cizí název pro trh/ obchod/ krám, [samoobslužnou] prodejnu/obch. dům; (marketing = koncepce obchodní/ výrobní politiky firmy); - viz obchod
markovat	zaznamenat [zakoupené zboží do účtovací pokladny ap.]; nalepit známku apod.; (marka = býv. něm. platidlo, též území [Ostmark/ Rakousko]);
markytánka	bývalá koncesovaná utěšitelka vojáků, poskytuje zdravotní i materiální pomoc;
markýz/ markýza	šlecht. titul; lehká stříška nad vchodem/ oknem/ balkónem clonící slunci; - viz slunolam, žaluzie
marnotratnost	rozhazovačnost, hýřivost/ flámování - ponocování, neohospodárnost, extravagantnost; (marný = bezúspěšný, zbytečný); - viz flamendr
marod	nemocný/ chorý; marodění = nemocnost, stonání; (marodka = ošetřovna); - viz lazaret, ambulance, špitál
maršrůta	(hist.voj.) příkaz k pochodu/ přesunu jednotky s plánem cesty; obdoba: itinerář; (marš = pochod;
martýrium	deprimující trmácení/ mučednické utrpení, vnitřní muka z odpovědnosti; očistec [purgatorium] = očista duše od hříchů před Božím soudem;
marže	rozdíl mezi prodejní a nákupní cenou zboží nebo služby [se započtením nákladů a zisku]; rabat, obchodní sleva velkoodběratelům; - viz obchod
masa	větší množství hmoty; masový (rozšířený v lid. masách - sport aj.); (m. z divočiny či z hosp. zvířat = potraviny); masa materiálu/lidí;
masakr	krveprolití, zraňování, jatka; (masák = jedlá muchomůrka načervenalá; zmasit = úmyslně zranit/ vosolit); - viz apokalypsa
masifikace	zvyšování/ maximalizace kvantity (např. přechod od elitního k masovému vzdělávání na VŠ - snižování kvality);

masírování	rehabilitační/ manipulační zdrav. zásahy k uvolnění tuhosti/ napětí svalstva [hypertenze] ap.; masáž, masér; - viz TK, tonus
masív	nedýhovaná vnější část nábytku; horský aj. masiv; (masivní = silný, pevný, hutný; masový = četný, skupinový; lidové masy);
maskáče	voj. mask. oděv [z výprodeje], např. k turistice, bojovým hrám apod.; (maskování = splynutí s okolím [barvy, tvary, užití m., sítí či větvi]);
maskot	figura ofic. vytvořená/ užívaná pro štěstí dané soutěže ap. [příp. logo či osoba v převleku/ masce]; - viz amulet, škraboška
maskulinum	mužský rodu jmen; - viz feminizmus, neutrum
masmédia	Inf. prostředky: rozhlas, TV, tisk, film, video, WEB, tlf., mgf., gramo ..; média: CD/ DVD, HDD, FD, SD , e-zin, foto/ dia, mfiše, karty aj.;
maso 1.	druhy masa: hovězí, vepřové, skopové, koňské, kuřecí [kur; též králík, husa, kachna, holub, krůta/ krocan], zvěřina [divočák, jelen, srnec,
maso 2.	daněk, muflon; též zajíc, bažant, koroptev, sluka, tetřev]; - viz skot, brojler, skopec
maso 3.	Hovězí maso je velmi hodnotné, s vysokým obsahem aminokyselin, železa a vitamínu B2; telecí maso je libové a lehce stravitelné;
maso 4.	Do skopového se řadí maso beraní, ovčí, jehněčí, kozí a kůzlečí. Jehněčí a kůzlečí maso je stejně kvalitní jako telecí;
maso 5.	Vepřové maso má proti hovězímu vyšší obsah tuku a energetickou hodnotu, ale jen 2% lipidů;
maso 6.	Zvěřina je výživná, lehce stravitelná s charakt. vůni a chutí, má minimum tuku;
maso 7.	Kuřecí maso z mládát kura domácího je spíše dietní [nejrozšířenější druh masa na světě]; podobné je i maso králíci a ptačí;
maso 8.	Rybí maso má více živin než jiná masa [bílkoviny/ vitaminy/ jód/rybí tuk a další]; snižuje riziko nemocí srdce, očí a mozku;
masopust	fašank; karnevalové 3-denní období, pak hody od Tří králů do Popeleční středy, po hodech 40denní půst do Bílé soboty; - viz Velikonoce
masový separát	strojem/ separátorem zpracované zbytky drůbeže. aj. masa [z mletých kostí, flax ap.] na pasty do uzenin ap. (Čti obsahy obalů potravin !);
masštab	škála, stupnice, měřítko;
mast	omastek, mastidlo/ mazací tuk, léčivá mast; (zmastit = pokazit; namastit si kapsu = získat peníze; „bylo to mastné“ = drahé); mastičkář;
mašér	psovod psího speřežení [malamuti, husky aj.] zapřaženého k saním [=basket aj.]; mašérství [musherství] jako sport; - viz potah, basket
mašina	jákykoliv stroj, nejčastěji šicí; (mašina = ruční dom. strojek [na mák, maso, stříhání aj.]);
mašinkvér	kulomet [lehký, těžký, protiletadlový; strojní puška]; podobný je samopal/automat [rychlopalná puška či pistole, též samonabíjecí];
maškara	osoba v úsměvné masce, něco/někoho znázorňující s odpovídající mimikou a zvuky [v maškarním/masopustním průvodu či na bále];
mašle	úvazek ozdobnou pentlí na vlasech, na oděvu apod.; ozdobný pás/pentlička na věnci, fábor; (pejor.) protivná ženská; - viz pruh, prýmký
mašlovačka	štetka z husích pírek aj. (např. k mašlování těsta);
materialista	vyznává filoz. názor „hmota je prvotní, myšlení druhotné“; zdrojem hodnot je práce v beztržní společnosti ve prospěch celku; drogista;
materie	hnis [např. z podebrané rány], tematika; (materiál = suroviny, polotovary, témata/data);
maté	čaj připravovaný z lístku cesmíny paraguayské [strom], vhodný zdroj energie při duševní i fyzické námaze, tlumí pocit hladu;
matice	šroubovací matka; matcový počet [čtverc./obdeln. m. s elementy v řádcích a sloupcích - k řešení rovnic aj.]; instituce [Matice česká];
matiné	(matinée = fr. dopoledne) kulturní akce konaná dopoledne; (soaré/soirée = večírek, společenský večer); - viz piknik, raut, koktejl, špornajs
matlat	patlat, mazat; umatlaný/upatlaný kolem dokola; - viz mazat
matový/matný	opak lesklého/leštěného; (nejasný - „matně si vzpomínám“);
matriarchát	(mater = matka) společnost založená na příbuzenství a dědění v mateřské linii, vláda žen; (matrix = matrice; licí forma; předloha, vzor);
matrika	úřed. knihy narozených, oddání, úmrtí; evidence obyvatel [matrič. úřad];
maturita	závěr. zkouška na SŠ, „zkouška dospělosti“; maturant = student SŠ v matur. období a po úspěš. absolvování SŠ; (imaturita = nezralost);
mauzoleum	monumentální hrobka [např. Leninovo m. v Moskvě, egyptské pyramidy];
mazanice	zateplovací výplň mezi prkennými stěnami domu; ošklivý obraz;
mazat	(slang.) utéct [„Koukej vocuď mazat/ vymáznout/ vymajznout!“]; (mazec = výprask; namazanej = opilý); mazat chleba aj.;
maznička	maznice kulovitěho tvaru [k tlakovému mazání mazací soupravou]; - viz štaufrovka
mažoretky	skupina uniformovaných dívek v čele pochodujícího průvodu aj. cvičících s hůlkami; obdobou jsou "roztleskávačky" při sport. utkáních;
mámit	vy- / -žadonit/ -dyndat [škemrat [vymámit na jalový krávé tele], omámit = opít do němoty ap.; - viz mam
mání	[podst. jm. slovesné od mítí] vlastnění („dýš to bude k mání, koupím to“; k mání = k dostání, k sehnání, k dispozici ...);
márnice	objekt pro umrlce/ nebožtíky, rakve;
máry	stolní nosítka rakve, [dočasný] katafalk = smutečně vyzdobené vyvýšené místo s vystavenou rakví zesnulého);
máz	2 holby = 4 žejdlíky = 1,91/1,415 litru; - viz pinta
mázdra I.	spodní vrstva kůže obratlovců [zbytky blan, tuků a vazů; kůže má tři vrstvy - pokožku se srstí/ kožišinou či holinou, škáru a mázdru]; povrchový
mázdra II.	šlem/ filmový povlak, blána, škraloup; - viz pergamen
meandr	zákrut; ornament z pruhů pravoúhlých či oblých smyček; meandrující koryto řeky [erozí/ deklinací mění polohu smyček];
mecenáš	podporovatel, donátor, dárc;e;
medaillon	oválný nákrční přívěšek s obrázkem ap. ; terč s reliéfní výzdobou; esej, film. aj. záznam, charakterizující nějakou osobnost;
medializace	technické zprostředkování/ šíření informací; - viz masmédia, žurnál
medicína	lékařství; léčebný přípravek/lék; medicínal = těžký plněný kožený míč; MUDr. = doktor všeobecné medicíny;
meditace	stav bez myšlení/ čistého vědomí bez obsahu; rozjímání, soustředěné přemýšlení; rozumové přemítání; přírodní a alternativní léčba;
mega-	předpona s významem miliontého násobku [106]; další: giga- [109], tera- [1012], peta- [1015], exa- [1018]; - viz mikro
megalománie	okázale velikášství [stavby aj. na odiv];
mecheche	večírek, posezení, mejdan; - viz raut, špornajs
mejknout	praštit/ odhodit, bacit, plácnout, fláknout, uhodit, seknout;
mela	šrumec, rej, různice, škorpení, ruml, pranice, šarvátka/ bitka z hádky; - viz maglajz
melanismus	černé zbarvení živočichů, způsobené nadměrnou tvorbou melaninu;
meldovat	(zast. voj.) hlásit se, oznamovat;
melhuba	kdo pořád mluví [měl by sklapnout/ zavřít pusu/ klapačku/ šlejfirnu/ hubu/ papulu]; - viz kušna
melouch	smluvné práce/ výpomoc za úplatu s vlast. rizikem (načerno); melouchaření; svévolná vedlejší činnost [i manž. podvod]; - viz fuška
meltonky	dámské kotníčkové botky z vlněné tkaniny na knoflíčky (podle angl. města Meltonu);
meluzína	zvuk jakoby vytl, vyvolaný větrem/ průvanem;
membrána	blána, diafragma, může se chovat jako regul. filtr/ síto [propouštět jen určité látky apod.]; (m. = součást mech. mikrofonu/ sluchátka);
memento	varování, připomínka; (memento mori = pamatuj na smrt);
memoáry	literární paměti/vzpomínky/ kroniky; (memoriál = závod/soutěž na paměť sportovce či pracovníka tělovýchovy/ sportu ap.);
memorovat	učit se nazpaměť; (memorandum = pamětní list/prohlášení/ spis);
menhir	megalitický kultovní památník [kamenný blok svisle zasazený do země]; (Největší m. u Klobuk okr. Kladno, též Dolní Chabry/ Praha 8);
meningitida	zánět mozkových blan, nebezpečné inf. onemocnění vyvolané meningokoky [horečky, bolesti hlavy a tuhnutí šíj. svalů, slepota];
mentální	duševní, myšlenkový; (dementní = slabomyslný, zblblý, nesmyslný, stupidní);
mentor	vychovatel, rádce; přehnaný poučovatel a karatel ; (pěstoun = adoptivní/ náhradní rodič či osvojitel - děti má úředně ve své péči); - viz pedant
menu	(meny) nabídka/ jídelní lístek k výběru [jídla/ zboží/ činnosti/ zájezdů/ pobytů/ návrhů/ nemovitostí/ programů atd.]; - viz menáž
menáž	(hist. voj.) pravidelný výdej stravy vojákům do jídelních misek/šálků; - viz menu
menza	vysokoškolská/studentická jídelna;
merenda	taneční zábava/veselice/ muzika/ bál/ ples/ candrbál; - viz bál
meridián	poledník; (angl. a.m. - ante meridiem = ráno/ dopoledne - do 12:00 hodin; p.m. - post meridiem = odpoledne/ večer - do 24:00 hodin);
meritum	jádro věci/problému, podstata, vlastní obsah;
merkovat I.	podezřívat koho/mít na paměti [„Mám v merku kšeft“; „už ho mám dlouho v merku“; „sleduju/ merkuju vývoj“]; - viz zmerčit
merkovat II.	domnívat se, mít na mysli/ v merku - v úmyslu; zamýšlet; merkuju = pozoruji/ myslím že ... ;
meřanka	dýmka z mořské pěny (sepiolit, afrodit); - viz pipa, fajfka
meruzalka	rybíz (Ribes) je jediný rod čeledi meruzalkovitě (Grossulariaceae);
meta-	první část slov s významem: přes, za, po, s, mezi, vně, mimo; (meta = cíl závodu/ snažení; metabolismus = látková výměna); - viz orto-, para-
metafora	pojmenování podle podobnosti/ vzezření; obrazné vyjádření; - viz nominální, alegorie
metafyzika	část filosofie zabývající se nejen problémem bytí samotného, ale i projevy bytí a vším, co s tím souvisí, kromě přírodních zákonů;
metamorfóza I.	jazyková a řečnická literární konstrukce - přenášení významu podle vnější (strukturální) podobnosti [např. boj s větrnými mlýny];
metamorfóza II.	proměna; m. hornin/ zemské kůry teplem/ tlakem/ chem. vlivy; m. jako hudební/ literární dílo; biologická aj. m.; - viz denudace

metál	vyznamenání/ ocenění zásluh - řád/ medaile/ plaketa/ odznak [s věnováním]; (metal = kov; metalíza = nátěr kov. vzhledu);
meteor	létavice, bolid, povětroň, padající hvězda; na zem spadlý meteor = meteorit; (prý kdo vidí letící meteor, splní se mu vyšlené přání);
meteorologie	nauka o charakteristikách atmosféry a fyzik. dějích, sledování stavu, vlastností, perspektiv změn a předpovídání počasí;
meteo I.	Počasí zahrnuje: větry, blesky, bouře, hurikány, tornáda, mlhy, deště, ledové kroupy, sněžení aj.; - viz oblaka, tornádo
meteo II.	Polohy: do 400 m n.m. nižší, 400 - 600 střední, 600 - 800 vyšší, nad 800 m n.m. horské;
meteo III.	Svit v %: 61 - 100 Jasno/Skoro jasno, 31-60 Polojasno, 11-30 Oblačno, 0-10 Skorozataženo/ Zataženo;
meteo IV.	Děšť mm/hod: přes 40 Velmi silný, 6-40 Silný, 2,6-8 Mírný, 0,1-2.5 Slabý, 0 Velmi slabý;
meteo V.	Hurikán = vyvinutá tropická cyklona, mohutná vichřice/uragán v severních částech Atlantského oceánu; - viz oblaka, tornádo, cyklón
meteo VI.	Richterova škála pro zemětřesení [od magnituda stupně 0 výše]; zatím největší, 9,5 stupně, bylo r. 1960 v Chile;
meteo VII.	Cunami (jap.tsunami) série velkých devastujících mořských vln následkem pohybu litosférických desek země [zemětřesení v oceánech];
meteo VIII.	Biometeorologické zátěže [kardiaci, astmatiky, vřs. TK a psych. nem.]: 1= zátěž mírná, 2= střední, 3= vysoká [znač.číslicí a srdcem];
metr	1000 mm = 1 m - základ metr. systému; prostorový metr kulatin/ štěpin obsahuje cca 0,5 - 06 m3 dřeva, metr podlahy = 1 m2; - viz SI
metrák	1 q [metrický cent] = 100 kg [kilogramů]; 1kg = 1000 g [gramů]; 1 g = 1000 mg [miligramů]; 10 q = 1 t [tuna]; - viz unce
metronom	taktoměr, taktometr (nastavitelné taktovací kyvadlo hudebníků);
metropole	centrum státu/říše/ impéria/ [hlava] království; hlavní město státu, příp. kraje, oblasti; metropolitní; metropolita = círk. představitel;
metanol	(zast. dřevný líh) metylalk., karbinol, líh k pálení [toxický - působí opilst/ bol. hlavy/ závratě/ bezvědomí/ slepotu/ otravu]; - viz metylakohol, chlast
metastáza	druhotné ložisko vzniklé zavlečením nákazy z primárního ložiska [např. u rakoviny]; - viz rakovina
metylalkohol	jedovatý dřevitý líh k pálení [pití m. oslepuje, může přivodit smrt]; - viz lihovina, destilace, metanol
mez	čára či pruh země jako hranice mezi pozemky/ poli aj.; vymezení/ rozmezí = rozsah od do; „všechno má své meze“; - viz hranice, mezník
mezanin	mezipatro [např. vložené podlaží mezi přízemím a 1. patrem, s přístupem ze schodišťového odpočívadla]; - viz mezonet
mezek	mutant/ kříženec vzniklý spářením oslí samice a koně (hřebce); - viz hybrid, mula, páření, soumar
mezník	sloupek vyznačující okraj pozemku, hraniční kámen, často opatřen značkami; v historii = zlom vývoje; - viz patník, menhir, kóta, hranice
mezonet	dvoupodlažní byt [s vnitřním schodištěm]; (mezon = elementární částice atomového jádra); - viz mezanin,
médium I.	prostředek, zprostředkující činitel: - voda v ústř. topení, chladivo; - informační prostředky - masmédia; - nosiče informací [i DNA];
médium II.	osoba v transu zprostředkující pouťové [spiritistické] informace; (jaz.) střední slovesný rod;
měšpajs	(z něm.) moučník, zákusek, desert; mazanec = velikonoční bochánek; - viz dezert, pracovní
métér	sazeč/ tiskař, pracující s kuželkami písma apod.; ruční pomůcka sazeče/ tiskaře k seřazení vybraných kuzelek písma; - viz linotyp
měchuřina	výčinný náfuk. vepř. bachor [jako zásobník vzduchu pištal, rezonátor vozembouchu aj.]; měchy kovářské, hud. nástrojů, ofukovací/ čistící;
měl	dřeň, dužina/ dužnina (v ovoci, melounech, dutině prutu černého bezu); - viz dužina, dřevň, třevň
městnání	hromadění tekutiny (krve, lymfy, moče, mateř. mléka aj.), zpravidla negativně ovlivňující funkce dalších orgánů;
mi	místní zájmeno [na Kladensku se užívá např.: „Poslouchej mi. Nech mi.“ místo správného „mě“ či „mne“];
mid-	předpona k označení střední velikosti [ani pidi/ mini, ani maxi - midisukně];
migrace	přemísťování, změna pobytu; (migrant = kdo migruje; imigrant = přistěhovalec; emigrant = vystěhovalec; exil = vyhnanství); - viz exulant
migréna	bolest, pomíjivá nemoc - zaujetí poloviny hlavy, závratě/ nervozita/ přecitlivělost/ nesoustředěnost;
migrifič	(slang.) kdokoli nejmenovaný v daném kolektivu/skupině [„vopte se támdlenctoho migrifiče.. „“]; též šuptango, kráčmera, aj.;
mikádo	dámský účes [krátké a rovně zastřižené vlasy]; - viz účes, paruka, drdól, vlasy, vrkoč
mikina	[sportovní] tričko [bez zapínání] s rukávy; podobný je svetr/-řik [pletenina] s límcem nebo pulovr/ věčko bez límce; - viz trikot
mikro-	milióntina [mikrometr = $\mu\text{m} = 10^{-6}\text{m} = 0,000\,001\text{m}$ [chybně mikron]; - viz mikrometr, nano-
mikrofiš	milionkrát zmenšený fotozáznam [např. dat] k dlouhodobé archivaci;
mikrotečka	bodový fotografický mikrozáznam natištěný např. na bankovce [čtení se provádí spec. zvětšovacím zařízením];
mikrofon	el. snímač/ receptor zvuku; (býv. druh m. = koherer); - viz senzor
mikrometr	měř. přístroj; (v soustavě SI 1 mikrometr/ mikron [μm] = 10^{-6}m ; nanometr [nm] = 10^{-9}m ; pikometr [pm] = 10^{-10}m ; femtometr [fm], attometr [am]);
mikroprocesor	hlavní díl počítače, procesor tvořený většinou jedním integrovaným obvodem; - viz hardware, PC
miliskování	láskyplné vzájemné tulení, hubičkování, muckání, líbání, laskání; - viz lísa
military	vojenský, militantní; (milice = voj. organizovaný územní/ místní bezpečnostní sbor); - viz LM
miliónovej	člověk učenlivý a dobrý, vždy ochotný pomáhat a podělit se, nikoho nezarmoutit;
milíf	uhlířem poskládaná hromada polen zakrytá zeminou a pálená nedokonalým hořením na dřevěné uhlí [k výrobě skla aj.]; - viz retorta
mimikry	ochranné zbarvení fauny a flory [napodobení jiného nebezpečného druhu či maskování, např. u chameleónů]; - viz chameleon
mina	nástražná [nášlapná aj.] výbušné zařízení, příp. typizované; minometný tříštivý náboj/ střela/ granát; - viz minomet
minaret	věžovitá stavba „tužkového“ tvaru, součást muslimského chrámu - mešity; muslim/ musulman/ mohamedán = vyznavač islámu; - viz islám
mindrák	trápení, výčitky svědomí; komplex/pocit duševního selhání, méněcennosti, viny, zkormoucenosti z nezdaru apod.; zamindrákování;
minela	nepovedená akce (sportovní);
minerálka	minerální/ přírodní voda obsahující plyny, rozpuštěné minerály ap. buď kyselé [anionty] či zásadité [kationty]; léčí, ale může i škodit;
mini-	předpona k označení malé velikosti [minisukně = krátká]; ministr = člen vlády; (miniatura = zmenšenina); - viz midi-, maxi-, pidi-
minimum	nejmenší množství/hodnota [opakem minima je maximum M]; - viz minimax
minium	suřík, červený pigment užívaný v antikorozivních nátěrech;
mincmistr	vedoucí středověké mincovny [jeho zástupcem byl varďajn];
mindrák	trápení, výčitky svědomí;
minimax	hasební/ protipožární prostředek s výměnnou náplní [vodní, pěnový, pískový ...];
minohledač/-ka	přenosný spec. aparát k hledání [kovových] předmětů/ min/ pokladů v zemi, v objektech, pod vodou aj. se signalizací; - viz proutkař
minomet	přenosná horská zbraň ke střelbě vrchním obloukem; - viz mina
miřidla	součásti střelných zbraní [hledí a muška, optický zaměřovač, bodový laserový zaměřovač];
misanthrop	člověk, jenž nenávidí lidi a straní se jich;
misál	liturgická kniha modliteb; - viz liturgie
mise	poslání, úkol; vyslaný misionář či sbor osob, úřad pověřený určitým jednáním (m. církevní, diplomatická, politická, vojenská aj.; Miserere = Slituj se!);
misionář	náboženský kazatel vyslaný na misii k přesvědčování tamních občanů; šířitel idejí, kultury, vzdělanosti;
miss	nejkrásnější dívka v soutěži [miss Evropa/ ČR aj.]; - viz diva
mistrovat	ukládat a kontrolovat práci/ úkoly [někdy chápáno jako šikanování]; (mistr = zasloužilý a odpovědný odborník, přední/ vedoucí pracovník); - viz šikana
mistrovství	(šampionát) soutěž [mistr = vítěz místní, okresní aj. soutěže, hud. aj. virtuos, absolvent mistr. kurzu, býv. pedagog VŠ]; - viz mistrovat, šampion
mišmaš	neurčitá věc/ směs [ani ryba ani rak]; mišunk; [zamíchat, namíchat, namíchout, míchačka, měchačka, míchanky]; - viz směs
mišpule	(Mespilus germanica) lokva, strom s hnědými jabloňovitými plody, připomínajícími sladké hrušky, jablka a jeřabiny (má je přejít mráz);
mix	směs; mixovat = míchat, směšovat; mixáž = mixování [zvuku aj.]; mixér = rozmělnovací/míchací stroj, barmanův šejkr; - viz mišmaš
mizera	flink, syčák, zbytečný člověk; (mizerný = špatný [výdělek], nestojící za řeč [mizernejch pár korun]; (mizérie = bída s nouzí);
míchání	mech. úprava směsí, příprava těsta/ malty aj.; míchačka - stroj; někoho namíchnout - rozzlobit; mišunk; - viz kopist
mílius	podlézavý úlisník, lichometník, devotní vlezprdelka, kdo se lísá/ otírá, [„já nic, to on, já muzikant“]; (devotní = pokorný, podlézavý);
mír I.	stav, kdy mezi lidmi, skupinami a státy nevládne nenávisť a konflikty mezi nimi nevedou k hromadnému násilí; klid a dobrá vůle mezi lidmi;
mír II.	(ang.) peace, (it.) pace, (fr.) paix, (rus.) мир/ mir, (pol.) pokój, (něm.) Frieden, (šp.) paz; (lat.) Pacem in terris = „Mír na zemi.“; - viz pacifismus
míra/měřice	61,49 litru = 19,2 arů = 1/3 vídeňského jitra; (užívanou krejčovskou mírou je pevný flexibilní pásek dl. 1,5 m s očíslovanými úseky po 1 cm);
mírnyx-týrnyx	jen tak, z ničeho nic, pronic zanic; stavět se jakoby nic : „On si jen tak m.t. jezdil tužkou po papíře a najednou z toho byl portrét.“;
mítink	veřejné shromáždění většího počtu lidí s proslovy; - viz demonstrace
mlat	udusaný střed stodoly k mlácení obilí cepy; - viz vycepovat, tarár, mlátička
mládě	mrně, dítě/ pachole, kotě, štěně, kuře, káče, housle, jehně, kůzle, sele/ podsvinče, tele, hříbě, osle, kolouch, krutě, holoubě, ptáče, pulec, potěr.;
mlátička	stroj k výmlatu (obilnin, máku, luskovin, travin..., míval doplňky: fukar/ tarár na plevy, pres na slámu, pytlavač); - viz mlat, bíják, zakladač
mláto	pivovarské či kukuřičné pokrutiny [výrobní odpad], krmivo pro prasata;
mléčná dráha	světelný pás obepínající oblohu s hvězdami tvořícími naši galaxii, od jejíhož středu je Slunce vzdáleno 9000 parseků; - viz parsek, orbita, zodiak
mléčné výrobky I.	mléko čerstvé, sušené, kondenzované, homogenizované, pasterované..., máslo, sýry a syrovátka, podmásli, smetany, zákysy, kefíry,

mléčné výrobky II.	jogurty a nápoje, tvarohy, zmrzliny; - viz UHT, pasteurizace, kefir, jogurt, rozhuda, syrovátka, tvaroh, sýr, žervé, parmazán ..
mlíč	smáčí pohlavní sekret ryb; ejakulát; - viz sekretář
mlít	drtit/ strouhat nadrobno/lisovat [mák, maso, housku, obilky aj.]; (vymílat nahrubo/ jemno; vymletá cesta/ výmol/ koryto); mlýn, mlejnek;
mlsání	ochutnávání a konzumace sladkostí [pamlsků/ mlsů] a pikant. pokrmů [důsledkem je nadváha]; mlsoun = neodolá pokušení mlsat; - viz cuc
mnemotechnika	pomůcky k zapamatování [jednoduchý verš, znak či vzoreček k připomenutí slova/ názvu ap.];
množina	soubor/ celek objektů, kde objekty představují prvky množiny; (grafické operace s množinami zjednodušují výpočet, zejména dětem);
MNV	býv. Místní národní výbor = Obecní úřad [MSK = místní správní komise v navraceném pohraničí - všude chyběli správní zaměstnanci];
mobbing	[mobink] záměrně poniž. lidské důstojnosti s cílem vyobcovat oběť z kolektivu či místa; odsouzeníhodné jednání; - viz ageismus, obcování, šikana
mobiliář	veškerá přenosná zařízení/ vybavení objektu; mobiliární = movitý; imobilní = (zdrav.) nepohyblivý; - viz mobilita
mobilizace	příprava státu na válku - uvedení vojsk do boj. pohotovosti, povolání záloh a přechod nár. hosp. na válečné podle mob. plánů; aktiviz. sil a prostředků;
mobilita	pohyblivost/ zajištění dosažitelnosti/ přemístitelnosti sil a prostředků/ zásob/spojení podle potřeb; mobil = přenosný bezdrát. telefon;
moc/-ný	síla, moc úřední/ zákoná/ výkoná/ branná/ cizí, velmoc, mocnost, plná moc, mocnář/ mocipán, mocný nápor, mocná uhelná vrstva ... ;
modalita	možný způsob; stupeň jistoty nějakého soudu; modální = způsobový, účelový; - viz mód
model/-ka	vytvořený novotyp čehosi; žena stojící modelem; (modelovat = konstruovat/ tvořit modely); - viz plastelína, modistka
modem	modulátor/ demodulátor k převodu signálů [přenos. trasou může být telef. linka, koaxiální/ optický kabel, laser. paprsek, rádiový přenos ap.]; - viz router
moderátor/-ka	konferenciér uvádějící a komentující veřejné akce, redaktor redigující/ řídící rozhlas. a TV produkce - zprávy, diskuze apod.; (tlumič zvuku u klavíru);
moderna	nový/ moderní/ odlišný styl/ novodobost; modernizace = inovace/ modifikace; - viz móda, moderní, sloh/ -y, styl, klasika
moderní	novodobý/ novátorský/ pokrokový; (móda/ v módě = dobově podmíněná/ žádaná úprava věcí denní potřeby/ myšlení; staromódní); - viz móda
modistka	návrhářka dám. odívání/ modelů; dřívější dám. krejčov. švadlena/ muž krejčí - živnostníci [mode salon, výroba konfekce, prádla apod.]; - viz odívání
modla	uctív. předmět/ osoba/ představa [idol/ bůh/ bůžek/ ikona ap.]; modlitba, modlit se , přispět něčím [církví] na modlení; - viz pobožnost
modul	základní jednotka/ prvek [dále nedělitelný, např. přenosový m.], z nichž se skládá modulární systém; modulo = shodně podle modelu;
modulace	připojení signálu k přenosu nosnou vlnou [AM - amplitudová, FM - frekvenční modulace; signál se odtud odděluje demodulátorem];
mohovitý	majetný, zámožný, bohatý, boháč, movitý, zabobaný, schopný, pán, nabob, velmož;
mohutný	obrovitý, veliký, ohromný, masivní, megalomanský;
mohyla	kurgan, kuželovitý násep nad hrobem, příp. s kamenným obkladem či nadstavbou [např. Dukelský památník]; - viz památník
mok	nápoj, tekutina (např. mozkomíšní m.; chutný nápoj);
mokřad	[paludarium] místy bahnitá/ rašelinovitá lužní louka; podobná je slat/ slatina/bažina; - viz blata, hatě, paludarium, poldry, terárium
mokvání	(madidace) kožní nemoc [nesnáší Septonex]; (odstranění m. a plísně ze zdí - pomáhá větrání, elektroosmóza a SAVO);
mol	zákl. fyzik. jednotka látk. množství [1 mol lib. látky má týž počet částic jako je atomů ve 12 g izotopu uhlíku]; šatní motýlek; (namol = úplně opilý);
moldánky	chvění obličejů zadržujícího pláč [natahování moldánek], často spojeno se vzlykáním, slzením a „nudlí u nosu“;
molekula	skupina alespoň dvou atomů spojených chemickou vazbou; - viz polymerizace, makro-
molitan	lehká houbovitá elastická hmota [na matrace, polštáře, polštářování nábytku/ kočárů, čalounění aj.];
molitorovky	pálené střešní tašky (z Molitorova na Kolínsku);
molo	přístavní hráz s pomocnými prostředky [prámy aj.], umožňuje přístup k lodím aj.;
moloch I.	symbol krutosti [staroizraelská oběť - upálení dítěte], nenasytnosti, něčeho obrovského, odlišného, co člověka ničí; nepřijemná
moloch II.	duševní [trápení, složitost, rozlehlost, byrokracie, mašinérie, teror]; australský ještěr rodu Moloch/démon;
monitor/-ing	obrazovka; [aut.] sledování činnosti/ záznam stavu, kontrola a vyhodnocování, regulace; sledování a výběr článků/ dat aj. dle potřeb;
mono-	předpona, první část složených slov mající význam jeden; (monopost = jednosedadlový závodní automobil); - viz stereo, unisono
monografie	odborná (vědecká) publikace k jednomu tématu;
monogram	zkratka z iniciál [prvních písmen] jména a příjmení osoby [často v uměleckém provedení];
monokl	lupa na upevněné šňůrce, svíraná svailem tváře a obočím; jednookulár; modřina po úhozu u oka; - viz binokl, lorňon, cvikr
monolit	jednotlivý celek; (-lit = přípona vyjadřující nejčastěji kámen); - viz obelisk
monolog	souvislá nepřerušovaná promluva/ samomluva jedné postavy/osoby; - viz dialog, prolog, epilog
monopol	výhradní právo, rozhodující postavení v určité oblasti, zejm. hospodářské;
monotónní	jednotvárný [např. řeč beze změn výšky hlasu a bez zdůrazňování, únavný poslech]; monotónie = jednotvárnost;
monstrózní	příkladný/ poučný; (monstr = velký; m. proces/koncert); monstrum = příšera, obluda, nestvůra, zrůda);
montáž	smontování/sestavení stroje/ objektu z částí; demontáž = rozmontování na části nebo i odstranění díla; fotomontáž; montovna, montér; - viz repase
montgomerák	tužší plášť voj. střihu [dle maršála Montgomeryho]; (podobné byly gumák, Dukla-plášť); - viz pršiplášť, svrchník
monument	veliký pomník, rozměrné umělecké dílo; monumentální; - viz lapidárium
mop	ruční třášeňový umývač/ stírač podlah; - viz utěrák, koště
moped	motorové jízdní kolo, malý motocykl [prskolet]; - viz skútr
moratorium	pozastavení, zákaz, zmrazení; odklad;
morák/morka	krocán/ krůta (indiánská slepice);
morbidní	úpadkový, nechutný, hnusný, chorobný/ nezdravý/ nevhodný [projev, obraz, vzhled]; neapné/ opovrhlivé vyjádření o vážné věci;
mord	vražda, zabití, zamordování; (morda = zvířecí tlama, huba; též ohlušující rána); - viz holocaust
morfologie	nauka o tvarech [např. jazyk. tvarosloví aj.]; - viz metamorfóza
morna	studená nehostinná místnost;
morous	nemluva, bručoun, samotář, mrzout; (mrzutost = nepřijemnost, trapas, něco nemilého);
morzeovka	telegrafní abeceda sestavená ze skupin teček a čárek [kolem r. 1840 ji vynalezl Samuel F. B. Morse v USA];
moření	barvení dřeva aj. poréz. mat., ochrana před hnilobou; chem. zamoření; umoření dluhu; moření plevele/ hmyzu aj., m. hladem; kuchyň. moř.;
moskytero/-a	ochranná síťka proti hmyzu/ komárům [zavěšená nad postelí/ kočárkem/ sedícím rybářem]; moskytiéra; - viz baldachýn
motor I.	stroj převádějící jednu energii na jinou [přivedenou energií vykonává práci]; má pevný stator a otáčivý rotor; pohon. stroj [větrný, vodní, natahovací,
motor II.	parní, výbušný, elektrický]; (motorický = pohybový, motorový; motorika = pohyb. schopnost); - viz energie, induktor, pohon, práce, příkon, výkon
motorest	ubytovací zařízení pro motoristy s restaurací a parkovištěm = motel; (podobně: rotel = lůžkový autobus; botel = ubytovací loď);
motorová paliva I.	kromě benzinu, mot. nafty, petroleje a mazutu se užívají: zkapa. rop. plyny LPG, stlač. zemní plyn CNG a zkapa. LNG, bionafta [paliva z řepky aj.],
motorová paliva II.	alkohol. paliva [etanol, metanol], vodík [těž. el./ bater. či solární el. proud]; - viz motor, dřevoplyn, pohon, sentinel, lokomobila
motovidlo	pomůcka k navijení nití/ příze; - viz víják, rolna, špulka
motýli I.	nejznámější: otakárek fenyklový, babočka admirál, bělásek zelný, mol šatní, vřetenuška obecná, bekyně mniška, bekyně velkohlavá,
motýli II.	stužkonoska vrbová, lišaj smrtihlav; vývoj m.: vajíčko - housenka - kukla - dospělec; m. se živí rostlinnou potravou: listy, květy,
motýli III.	nektary [housenky spotřebují až 11-násobek své hmotnosti]; housenka se svléká a posléze zakuklí, z kukly vyleze dospělý motýl;
moučnicka I.	[mykóza, kandidóza] kvasinková infekce způsobená kvasinkou Candida albicans [projevuje se bělavými povlaky v ústech, nejčastěji na
moučnicka II.	jazyku, tvářích; dých. obtíže, zácpa, deprese]; - viz mykóza
mouka	produkt mletí obil. zrn [pšenice, žito, ječmen, oves, kukuřice, rýže, bob], také semen sóji; umoučnění; - viz cereálie, otruby, vejračka
mourovatý	např. kotě, mourek; podobně: popelavý, kropenatý aj. [pták]; - viz koně
mouření	kdo je pověřen vykonat nepopulární úkol [po splnění je odvolán a zapomenut „splnil úkol a může jít“]; [od Maur/ Mauretanie v z. Africe];
mozaika I.	(opus musivum) plošná výzdoba, ornamentální či figurální, z drobných kostek, hranolků, kuliček, kamenných, skleněných, kovových aj.
mozaika II.	dílů spojených omítkou, tmelem ap. [těž dlažba, terazzo, nástěnná výzdoba, podlahová krytina/ vzorkované linoleum, tapeta aj.];
mozčit se	prokrvit mozek [„musím se mozčit“ tvrdil lékař ležící s hlavou zakloněnou za hranou stolu];
mózouly	mozoly [mozolnaté ruce], otlaky [ztuhlá kůže];
mód/-us	např. módy graf. karty; modus operandi = (lat.) chtěný/nechtěný typický styl a postup nějaké činnosti, práce, chování; - viz modalita
móda/-ní	dočasně vnější sjednocení vkusu - podle módy [obliba bez ohledu na kvalitu]; - viz moderna, moderní
móřesy	zvyky, mravy [„tyhle móřesy tu nezavádějí!“];
MPV	(Multi-Purpose Vehicle) víceúčelový a víceprostorový krytý osobní automobil;
MR	magnetická rezonance (vyšetření tunelem jako na CT), založená na rotaci a rezonanci jádra vodíku - zdroje skenování řezů; - viz CT
mrákoty	nevolnost, ztráta vědomí; stav vyčerpání z únavy, poranění/ leknutí/ stresu/ hladu/ žízně/ nedostatku kyslíku, ušknutí, ap.;
mrcha	potvora [zlý/ špatný/ neposlušný tvor, nebo třeba bolavá noha];

mrouskání	kočičí říje; - viz rozháranost
mršina	zdechlina; (mrchožrout - např. hyena); - viz hyenismus, pojit, kafilerie
mrtť	nic, něco odumřelého [nezůstala tam ani mrtť = nic/ ani muk/ trochu/ slovo; až do mrtě = zcela];
mrva	chlévký hnůj, stájová [nikoliv strojená/ umělá] hnojiva; přeneseně: špatný člověk; (zmrvit = pokazit, pohnojit); - viz kejda, mulčování, podestýlka
mučení	týráni/ trýznění/ působení bolesti/ muka; (boží muka = pomník s Kristem); - viz inkvizice, právo útrpné
mučenka	(Passiflora L.) okrasná popínavá pokojová rostlina i keř s neobvyklými květy;
muflon	spárkatá zvěř z rodu ovce; beran má neshazovatelné duté rohy zvané toulce; muflonky jsou buď bezrohé či s malými růžky do 16 cm;
mufna	nátrubek, spojovací šroubovací trubice, návlačka; (šroubovice = spirála, křivka v podobě závitů);
muchlat	muchlovat, pomačkat; zmuchlaný papír/ oblek k vyžehlení; m. se s někým = dovádět, muckat se;
mucholapka	pás papíru opatřený lepem (létavý hmyz k němu přilne a zahyne);
muk	odrůda jeřábu (stromu); - viz muknout
mukl	(slang.) vězeň, trestanec, pravomocně odsouzený do vězení; (moták = [slang.] zakázaná pís. zpráva vězně z vězení); - viz zahlazení
muknout	ceknout/ promluvit, („Ani muk!“ - už ani slovo);
mula	(mul - Equus mulus) kříženec samce osla se samicí koně, soumar k přepravě břemen; (mul = gáza/ tampon - obvaz. materiál); - viz hybrid
mulat/-ka	potomek černocha s běloškou či naopak, kříženec; (mestic = potomek bělocha a indiána); - viz hybrid
mulčování	(mulč = pokryv půdy organickým materiálem [kůra aj.]); způsob údržby trávníku [sečením umletá tráva se nechá na zemi zetlít/prorůst];
mulda	drobná terénní nerovnost, proláklina či vyvýšenina, mělká strouha/ rýha/ hrbol/ dolík;
multi-	mnoho-, -násobný; multiplikační/ multiplex = mnohonásobný, sdružený; multikára = víceúčelové vozítko; multimilionář = bohatc, oligarcha;
mumie	balsamovaná či speciálně vysušená lidská schránka; (mumio = [slzy skal] skalní léčivá pryskyřice); - viz konzervovat, preparace, kryo-
mumraj	mela/ rej, vzájemné potýkání;
mundúr	uniforma, stejnokroj (vojenský, hasičský, četnický, hornický, studentský apod.);
municipalita	městská samospráva, magistrát [volení radní v čele s primátorem a oboroví úředníci];
munice	třaskaviny a výbušniny do palných zbraní a k trhání [střelivo, granáty, miny, rakety, bomby, ohňostroje, náloživo, iniciátory, atd.];
muskulatura	svalstvo, svaly;
mustr	příklad/ vzor („vem si mustr vod mistra“); - viz šablona
mušený	povinnost, jež se musí plnit (za války bylo „mušený“ [=muselo se] odevzdávat vejce, mléko, maso do sběrný, též prac. povinnost aj.);
muškaření	sport. rybaření [nástraha {umělá muška/ návnada {boilie aj.} je pomocí muškařské šňůry a prutu nahazována do místa lovu ryb]; - viz udice
mušketa	krátká puška ládovaná/ nabíjená zepředu (zbraň mušketýrů); - viz předovka
muštuk	dutá troubel dýmky;
mutování	projev puberty - změna zabarvení hlasu dospívající mládeže; (mutace = změna, i mechanická; mutant = tvor vzniklý mutací);
mutýrovat	mudrovat, přemýšlet, přemítat, kombinovat;
muzeum	budova/ prostory s vystavenými historickými objekty/ sbírkami [národní / vojenské/ podnikové]; viz skanzen, galerie, arboretum
muzika	hudba, vesnická taneční zábava s hudbou; hudební těleso [např. dechovka, orchestr]; muzikální [vlohy]; muzicírovat - hrát;
muzikál	žánr hudebně zábavného divadla a filmu s převahou zpěvu [např.: My fair lady, Krysař, Dracula, Kdyby tisíc klárinetů];
mužatka	transsexuálka [transka], žena cítící se spíše mužem; - viz shemalle, gender
můza	umělcova inspirace, umělecké nadání [“líbnutí múzou”]; (Múzy v řecké mytologii: bohyně všech (muzických) umění); - viz AMU
myčka	stroj k mytí [myčka aut, podlah, kuch. nádobí aj.]; (m./ ficka = pomocnice v restaurační kuchyni k mytí nádobí aj.);
mykání	rozvolňování textil. materiálu na jednotlivá vlákna; trhavý pohyb; - viz škubání
mykóza	nemoc způsobená parazitickými houbami/ plísněmi; (mykologie = nauka o houbách); - viz moučnivka
myrta	(Myrtaceae) vždy zelený, hustě větvený keř [opentličkovanou snítkou myrty se označují svatečbané];
mys	výběžek, cap [kap, Kapské město]; - viz nos
mystifikace	úmyslné klamání, šíření bludů, předstírání; mysticismus = svět. názor - víra v nadpřiroz. síly; mystifikovat = uvádět v omyl; - viz sugesce
myšilov	káně [dravý pták, jemuž zemědělci do polí zapichují tyče tvaru T, aby se mohl rozhlížet a likvidováním myši chránit úrodu];
mýdlo	prostředek k rozpouštění špíny a mytí [různé druhy m.- jádrové, toaletní, m. vložky, tekuté m., m. k čištění zubních náhrad];
mýtit	odstraňovat keře, stromy, ale také nešvary, nepřístojnosti; (mýtina = paseka s pařezy, pařezina); - viz novina, mýtné, clo
mýtné	poplatek [mýto] za použití dálnice či zvláštní silnice, za průjezd tunelem, použití mostu atp.; - viz mýtit, clo
mzda	plat, gáže, příjem, renta, (býv. voj.) žold/ služné; - viz akord, denní/ lón, Brutto, gáže, penze, honorář, prémie, remunerace, palmáre, benefit
mžení	jemné kapénkové mrhnutí [mlžení], padání rosy, rosení - jemné zalévání; orosené; - viz roční počasí, poprchávat, smog
mžourat	opakovaně mhouřit/ přivírat oči [před světlem, k zaostření, ospale, překvapením aj.], mrkat [něco omrknout = zjistit]; - viz vejrat
na ex	přípitek do dna, na jeden ráz;
nabančit	namlít, nabít/ namlátit někomu, natlouct/ zbít/ zmuchlovat/ namrskat/ zmrskat/ ztřískat/ naložit pětadvacet/ nepočítaně/ výprask];
nabíledni	už je na čase [něco s tím udělat];
nacionalizmus	(natio = národ) ideologie výjimečnosti a nadřazenosti vlastního národa; - viz frickové, fašizmus, sionismus, rasizmus
načinčat	nazdobit, upravit;
nadir	podnožník - bod přímo pod námi, tedy na té části nebeské sféry, která není vidět [u protinožců]; (zenit/nadhlavník = bod nad námi) ;
nadlábnout	se najíst se (až se přecpat); (dlabanec = jídlo), mít v žaludku jak v pokojíčku; (bulimie = přejídání);
nadranc	roztrhané/ rozdrbané k nepoužití [na baterky/ k ničemu]; (vydrancované = vyrabované, vykradené); - viz plenit
nafrněný	kdo se cítí nespokojeně a ublíženě, nevidí si na špičku nosu; dělá drahoty vykonat žádané; ufrněný, umrněný; - viz famfárum, nos, primadona, frňha
nahňácat	namačkat, naprat; přecpat [se], stláskat všecko dohromady = zkazit si žaludek;
nahranej	(slang.) je v úzkých/o něco přišel špatným postupem a má malou naději se zachránit; (nahrávání zvuku, dat, míče apod.);
nahození	omítnutí stěny maltou; ruční/ nožní spuštění motoru; lehké načrtnutí myšlené věci na papír;
nach	nachová barva [purpur/ magenta, např. květ bramboříku];
nachomejtnout se	objevit se kde; (přichomejtnout = vyskytnout se při něčem);
naivní	prostomyslný člověk; naíva, hlupák, chudý duchem [v jednotlivostech však může vynikat - city, vztahy k přírodě, n. malíř/ umělec];
namíchnout se	roztlóbit se, či někoho; („už mě to dlouho míchne, asi z toho udělám tóčo“); (míchačka betonu; měchačka = vařečka; míchat/ mísit);
namydleněj	skončit neúspěchem; (rychle [„jak namydleněj blesk“]); připraven k holení/ koupání;
nanizace	zmenšování elektronických obvodů i celých součástek; - viz nano-
nano-	(nanus = trpaslík); miliardtina [nanometr = nm] je délková jednotka, 10 ⁻⁹ neboli 1 miliardtina metru [= 0,000 000 001 m]; - viz mikrometr
nanovláčno	(vynález Tech. Univerzity v Liberci) textilní nanovláčno o průměru menším než 1µm = 1000 nanometrů (nm), [např. pro zdrav. plastiku];
naoko	zdánlivě/ jakoby, ne doopravdy; předstírá. souhlas/ krycí manévr, simulace/ markýrování, nafilmování, svádění z cesty, vytírání zraku ap.;
napajedlo	venkovní i chlěvké napájecí zařízení (nádrž/ žlab, potrubí, zdroj vody atd.);
napalm	voj. zápalná želatovitá látka, vyráběná zahušťováním běžně dostupného naftového paliva;
naparovat se	vytahovat se, přeceňovat své schopnosti;
naparřit si	klobouk/ bouřku do čela; n. dřevo určené k ohnutí, kmen k loupání dýhy, nohy při rýmě, knedlíky v pařáku, ... ; (pařit = hrát PC hry); - viz párat
napálit	někoho podvést, ošidit, ošálit, oklamat, vyšachovat, zavést do slepé uličky/ tlačit k insolventnosti ap.;
napolo	napolovic, napolou, zpola, na dvě půle, půl na půl, vejpůl, fifty-fifty;
naprat	narazit něco někam (násadu/ topůrko aj.); nacpat k prasknutí (žok, stodolu, sklad/ místnost, dopravní prostředek, žaludek/ břicho);
narařit	nastražit / nalíčit [past/ překvapení]; - viz adjustovat, líčit, bomba
narcismus	zamilovanost do sebe sama;
narkoman	osoba závislá na užívání drog [„drogista“]; podobně feťák, opilec, kuřák; náruživý adrenalinista; kdo hazarduje a riskuje život;
narkóza	uměle navozené bezvědomí [drogami]; narkotika = jedy, drogy; - viz droga, jedovaté, narkoman, fetování, marihuána
nařezat	napřeskat (na zadek prutem/rákoskou); n. pilou dříví (k topení); n. řezačkou řezanku (ke krmení); n. řezivo katrem; nastražit zlom;
naschvály	provokace, schválnosti, vyvolávání nepokojů;
naslouchátko	zvukovod trubk. vzhledu k naslouchání z urč. směru; lékařský stetoskop; ušní minizezilovač; - viz amplión
nasrat	(vulg.) zlobné odmítnutí [neposkytnout/ nepomáhat/ nepůjčit/ nedat nic; „neser mě!“ = (vulg.) přestaň!];
nastavovaná kaše	bramborová kaše s krupkami, maštěná sádlem s osmaženou cibulkou; (polenta = kukuřičná kaše [s doplňky] - jihoevr. jídlo); haše = kaše;

nastřelování	nastřelovací/ hřebíkovací/ sponkovací pneumatická pistole [nahrazuje kladivo při zatluštění hřebů do zdi aj.];
naše ryby	Amur, Bolen, Candát, Cejn, Hlavatka, Jelec, Kapr, Karas, Lipan, Losos, Lín, Mřenka, Okoun, Parma, Pstruh, Sumec, Štika, Úhoř...;
našponovat	natáhnout/ vytáhnout/ napnout [provaz/ šňůru/ drát, textil, gumu, pružinu, tětívu luku aj.]; - viz šponování, smrsknout se
naštymovat	seřídit/ seštymovat/ seštelovat nástroj, vy-/ na-ladit, připravit k akci/ zpěvu [udání zákl. tónu/ akordu] aj.; - viz repase
natalita	porodnost, demograf. ukazatel počtu narozených na 1000 obyvatel;
NATO	Severoatlantická aliance - voj. pakt [vznikal v záp.Evropě v letech 1945 - 1949 z nedůvěry k „politice a praxi SSSR“]; - viz VS
natrapírovat	[ař]trappar natchytat/chytit při činu („už tě mám, a teď koukej mazat; esli tě tu ještě natrapíruju, přerazím vo tebe rozporku“); - viz in flagranti
naturální I.	přírodní/přirozený; natura naturans = aktivní/tvořivá příroda; (naturálie = náhrada mzdy přír. produkty; naturalizace = zdomácnění,
naturální II.	splnění podmínek k uděl. stát. obč. cizincům]; naturalismus = uměl. směr přelomu 19. a 20. stol.); naturel = příroz. povaha, bavln. textil; - viz nátura
nař	(herba) nadzemní část bylin, porost; - viz herbicid
nařila	ponorné elektrické čerpadlo [do studní]; (častěji se užívají domácí el. čerpadla typu Darling se sací výškou do 8 m);
navigace	dopravní zabezp. (říční [včetně dopr./ plavebních značek a staveb], námořní, let., siln. ap. [řízení provozu]; navigátor; - viz dispečer, GPS
nažala	nosová hláska, nosovka; - viz vokál, souhlásky
náboj	střela, kulka, projektil, patrona, el. projev částic, mechanický díl, výměnná náplň aj.; - viz hílžna, patrona, pistole, kapacita
nádeník	pomocný dělník k příležitostné práci [nádeničné/ na den] za nejnižší/denní plat; - viz akord, přidávka, kopáč, proletář, kulí, puč
nádor	novotvar; (benigní n. [např. myom aj.] nositele na životě neohrožuje, kdežto maligní n. [karcinom, sarkom aj.] ano); - viz bujení, rakovina
náhon	přívod vody (žlab) k mlýnskému kolu; (náhončí = pomocník lovce při honu aj.); - viz mlít, korečník
náhubek	povinný kryt huby/ tlamy pro nebezp. zvířata [košík, nebo trychtýřovitý límec] k zábraně pokousání; - viz roubík, náustek, držka
nálepky	popisné samolepky na zboží či jako reklama; též ve formě obtisků (na vajíčka aj.); (nálepkování = hanlivé aj. přídomy k odliš. osob);
nálivka	aft v ústech; podebrané poranění; - viz lití, trychtýř, zálivka
námel	(palčikovice nachová) černé/fialové útvary v žitném aj. klasu místo zrna, způsobující otravu [mykotoxikózu]; (obilí škodí i houba = rez travní);
námol	zaklení [„kruci námol“]; (na mol = docela/ úplně opilý);
náprsenka	část oděvu či oděvné doplněk k zakrytí předního dílu oděvu [část pracovních kalhot, zástěry, příp. pánské společenské košile]; - viz lacl
náprstek	kovová čepička nasazovaná na prst [k tlacení šicí jehly]; malé množství kapaliny;
náramný	lepší než běžný, upřednostněný;
národ	(natio - chybí definice); dějinné územní hist. společenství složek určitého etnika (strany, zájm. svazy aj. s uznanými zástupci v čele);
národnost	příslušnost osoby k určitému národu se společným jazykem, kulturou a pocitem vzáj. soudržnosti s předky téhož etnika;
náruč	množství, co se unese mezi sepnutými pažemi (plná n. sena ap.); padnout si do náruče;
nářek	pláč, hořekování, oplakávání [při nezdaru spíše "krokodýlí slzy"] aj.;
nástroje I.	potřeby hlavně k ručním pracem - kuchyňské, hospodářské, řemeslnické, oborové. Každá profese užívá speciální nástroje, nářadí/ náčiní a prostředky
nástroje II.	usnadňující práci. Z dřevobráběčích n. známe: pily, sekery, poříž, dláta, kladiva a palice, vrtáky/ nebozezy, hoblíky, rašple,
nástroje III.	pilníky aj.; Kovářské potřeby a n.: výheň, kovadlina, perlik/ kladivo, kleště aj.; Obuvnické n.: knejp, kladívko, šídlo, púrek, fídlavačka,
nástroje IV.	kopyta aj.; Řeznické n.: nůž, pilka, sekera/ širočina, sekáček aj.; Lékař potřebuje stetoskop, injekční stříkačky, nožik/ skalpel, různé
nástroje V.	pinzety a kleště, vrtáčku, šicí a mnohé jiné spec. potřeby, náhrady a přístroje; Mnohé profese jsou přímo závislé na přístrojích/strojích;
násada I.	topírko, hůl/ držadlo (i tvarované) k motyce, lopatě, koštěti apod.; n. vajec kvočně k vysezení kuřat apod., n. něčeho k dozrání aj.;
násada II	násadka pro namáč. psací pero; vsádka do pece; sádka - nádrž/ pěstírna rybiho potěru a mladých rybek k vysazení do řeky/rybníka; - viz jikry
nášlapek	věc lpící zespodu na noze/ botě;
nášup	přídavek stejného jídla; - viz ohlíženec, repete
nátrubek	výčnívající trubička k připoj.hadičky; kotlíkovitý násadec do trubky jímž hudebník vyluzuje tóny svými rty;
nátura	povaha, přirozenost; naturel; - viz renta
náustek	ústní koncovka nástrojů/ pomůcek k jejich používání - hyg. násadce, též k dýchání, kouření, hraní na hud. nástroje i k zábraně mluvení;
návěš	vlečné/ přípojně vozidlo k oplenovému tahači [oplen = otočný nosník pro návěš]; pod. je přívěs/ vlek k zavěšení na tažné zařízení;
návlak	kus nitě k ručnímu šití; (navlékač = pomůcka k protažení nitě ouškem jehly); hygien./ ochranné návleky, rukávy aj.; - viz galoše
nebe	pomyslná oblast kolem zeměkoule v oblačných výšinách, kde přebývá Bůh s anděly a kam se dostanou dobré duše zemřelých;
nebozez	ruční vrták do dřeva s vratidlem či v kolovrátku [=klíkový nástroj]; (vratidlo = díl/ klíč k ručnímu otáčení nástrojem/ šroubením ap.);
nebožka/-tík	zemřelá /-ý; (nebohý = ubohý, ovdovělý/ osiřelý, ubožák, mrzák);
necesér	cestovní pouzdro na drobné osobní potřeby ; - viz kapsář, etue, kabelka
nedbalky	lehké domácí oblečení a obutí [nepřipravenost k přij. návštěvy, soukromí/privat/separé]; - viz negliže
ne-/fršfouch	(slang.) ne-/ rozumět (něm. nicht-/ verstanden; angl. not/ understand; rus. ně-/ ponímáju; maď. nem-/ tudom);
negace	zápor, popření, odmítnutí; (negativ = opak reálného zobrazení; pozitiv = reálné zobrazení); (reálka = klasická stř. škola, gymnázium); - viz realita
negativum I.	cokoli záporného; negativismus = odmítání kladných a vyzdvihování záporných jevů/ stránek; negativ = obraz./ záznam v opačných
negativum II.	barvách než jsou ve skutečnosti; negativista = nepřizpůsobivý, na všem vidí jen špatné/ nevěří ve zlepšení; negativní = hyperaktivní;
negliže	nedbalky, neúplné oblečení [jen spodní/ noční/ z části být nahý ap.]; - viz nedbalky
nejčkonc	teď, nyní, níčko, zrovna, právě;
nekrolog	ústní / písemný projev na rozloučenou se zemřelým; nekromantie = vyvolávání duchů zemřelých; nekropole = pohřebiště; - viz hrob
nemakačenko	lenoch; kdo nechce pracovat, nefachčenko; zahálka = lenost, nicnedělání [počátek všech hříchů]; zahaleč; - viz hříchy, lenoch
nemehlo	nešika, trdlo, nemotora, piššvor, koryto apod.;
nemocenská	[zdravotní] pojišťovna/ býv. nem. pokladna/dávky [„byl jsem měsíc na pokladně“ - na dávkách z nem. poj.]; - viz pokladna
nemoci chovů	slintavka a kulhavka = u turů; červenka = u prasat; myxomatóza = u králíků; hyperkeratóza tlapek; papouščí nemoc, atd.; - viz zoonózy
nemovitost	to, co se nedá přemístit [pozemek nebo stavba, spojená se zemí pevným základem], co je zapsané v knize nemovitostí; - viz katastr
neónka	druh akvarijních rybek; trubcové svítivé [reklamní aj.] el. těleso plněné neónem;
Neper [Np]	bezrozměrná jednotka pro vyjádření poměru dvou hodnot [např k vyjádření zisku, ztrát, poměrů napětí a proudů]; (Np = ln(x1 / x2);
nepokoj	kynné setrvačnickové kolečko s pružinkou mechanických hodin [obdoba kyvadla]; neuróza, hyperaktivita; - viz chronometr
neřesti	zlovykly [zahálka, kouření, alkoholismus, drogy, sázení, karban, krádeže, pytláctví, pirátství [i počítačové], podvody aj.; - viz hříchy
nesmíčet	nedat se, nic nenechat bez odpovědi, reptat, stěžovat si; - viz kverulant
nestor	nejstarší osoba sboru/nějaké společnosti (považuje se zároveň za nejmoudřejšího); druh papoušků;
nešť	„vem to nešť/ ďas/ čert [ať nežeru]“ - smířlivost s horším výsledkem/ postěžování na bolest [„už mě to zas bere“, „.. dyš mě bere/veme křeč ..“]);
netykavka	přecitlivělý a nedůtklivý, urážlivý a trucovitý člověk, spíše samotář;
netýkavka	malokvětá nebo žláznatá - plevelná rostlina [Impatiens]);
neurologie	obor zabývající se prevencí, diagnostikou a léčením nemocí nervové soustavy;
neutrál/-ní	nestranný člověk; vypnutý/ nazažazený rychlostní stupeň; (neutralita = neúčast státu v blocích); (n. chování látek v urč. prostředí);
neutrum	střední rod u jmen; - viz maskulinim, feminizmus
nevidomý	slepy/ slepec [má bílou hůl a příp. vodicího psa; s. využívají zvl. signály a značení v dopravě, slepecké písmo]; - viz Braille, semafor
nezmar	(hydra) žahavec, drobný vodní tvor žijící se planktonem se schnopností obnovy částí těla; časté přirovnání k zaujatým lidem;
neznámo	(v mapě) HSL [Hic sunt leones - Zde jsou lvi - neprobádané území], lidově: kde lišky dávají dobrou noc;
nežit	furunkl = hnisavý stafylokokový zánět folikulu; fur. ložiska často splývají do rozsáhlého hnis. karbunklu - léčí lékaři; - viz dermatitida, uhry
němkyně	krysa, německá myš; hanlivě Němka;
němota	bezhlasy, nemožnost mluvit; němý, oněmět;
némlich	(z něm.) jmenovitě, to samé/ totéž [„némlich tak“], jakbysmet;
nick	zkratka pro anglické "nickname" = přezdívká; - viz URL, alias
nihilismus	(nihil - nic) filozofický pojem z obecné zkušenosti [skepse pravdy - nic na světě neplatí absolutně];
nika	výklenek ve zdi, mušle;
nimbus	svatozář, gloriola, aureola, proslulost; dešťová/ sněhová oblaka [kumulonimbus];
nimráni	práce/ činnost s nechuť; (nimrat se v jídle/ díle, "všechno jenom roznimrá a nedodělá"; n. se někomu ve svědomí);
nimrod	myslivec - člen sdružení, lovec;
niněra	hist. hudební nástroj podobný houslím [struny se rozeznávají pomocí dřevěného kolečka s klikou];

nirvána	stav blaženosti, spokojenosti, klidu a zapomnění [v buddhismu]; - viz eden, jóga
nitro	vnitřek; niterní/-ý/ vnitřní; (in/ intra- = uvnitř/ vnitřní/vnitřně [In vino veritas - ve víně pravda; intravenózně = do žíly]);
niva	pole, krajina, horská louka; druh [plesnivého] sýra; údolní niva - ploché údolní dno - část údolí formovaná velkými vodami; - viz poldry
nivelace	určování výškových rozdílů nadmořských výšek; nivelační lať [měř. pomůcka se stupnicí]; - viz kóta, niveleta, triangl/triangularce, mezník
niveleta	myšlená čára udávající výškové poměry a podélný sklon liniové stavby (silnice, tunelu, hřiště, kolejové dráhy ..);
nivó	(z fr. niveau): výška hladiny; úroveň terénu ap.; vysoká kulturní nebo společenská úroveň osoby [na úrovni];
nípání	mačkáni/ škrábání prsty kosmetických hrbolků - komedonů - uhrů/ furunklů aj., též okus a otrhávání nehtů; - viz štyráček, uhry
nitěnky	nitěnka obecná - hlístice/ máloštětinatec žijící v organicky znečištěné a hnilíci vodě, užívaná jako rybí krmivo v akváriích;
noetika	[též gnoseologie a epistemologie] jedna ze zákl. filoz. disciplín [zabývá se lidským poznáním a zákonitostmi lidského myšlení];
noctovize	zařízení pro noční vidění [stacionerní, přenosné, na přílbě, na zbrani aj.];
nomenklatura	názvosloví, terminologie; jmenovitý seznam [pracovník jmenovaný určitým nomenklaturním stupněm vedení];
nominální	jmenovitý [výkon/ příkon aj.]; nominace = jmenování, ustanovení; - viz inaugurace
non plus ultra	nepředstížitelný, nepřekonatelný;
nonsens	nesmysl, vnitřně sporný výraz; liter. lyrický žánr podobný grotesce; (lyrics = liter. překlad textu písně); - viz diskografie
nonstop	nepřetržitý, nepřetržitě fungující [bez přerušení/ zastavení - např.kino, kasino aj.];
nonšalantní	okázale nenucený, vědomě přezíravý, lhostejný a nedbalý;
nonvalér	znehodnocené - bezcenné [zboží, cenné papíry, peníze po inflaci, umělecké aj. dílo/ věc/ objekt];
norování	způsob lovu, likvidace škodných živočichů ukrývajících se pod zemí [liška, jezevec], vyhnání/ vyštěkání/ vypuzení z nory cvičeným psem;
nos	část obličje k dýchání, ohřív. vzduchu a urč. vůni čichem; (slang.) nosan, raťafák/ raťafec/ čumák/ frňák; výčnělek, útes; - viz mys
nosič	[na zavazadla u kola aj.]; (stav.) nosník [prvek střešní konstrukce]; nosnice [slepice produkující vejce]; styčník - (stav.) spojení [kloub];
notabene	(lat.„všimni si“) zdůraznění nějaká informace; dobře známo, mimoto, mimochodem, dokonce, a to, abych tak řek‘; nota bene;
notorik/-cký	všeobecně známý, pověstný, nenapravitelný [opilec, zloděj, outrata, gembler/ karbaník, podvodník, sukníkář, nemakačeno, flamendr];
notovat	prozpěvovat si, broukat si písničku; (noty = graf. znaky k záznamu tónů/hudby/ zpěvu; noticka = drob. tisk. zpráva); - viz part, křepčit
nouhau	(angl. know=how) - zkušenosti, výrobní apod. postupy; souhrn výrobní dokumentace [výroba, obchod, výskolení lidí]; - viz obchod
nouze/-ový/-é	stav ohrožení; trv. hotov. služby, včasná aktivace opatř. dle růstu nebezpečí/ katastrof [náhradní/ záložní zdroje/ zásoby]; - viz katastrofa
novina	zúrodněná paseka [nově získaná půda; hist. obec Noviny pod Ralskem na Českolipsku]; - viz klučení, laz, úhor, lícha, masmédia
nozdra	jedna ze dvou nosních dírek; čichací chřípí nosu [pohyblivé u někt. tvorů {králík aj.}]; - viz chřípí
nóbl	módní/moderní, fajnový, noblesní, elegantní, z vyšších kruhů společnosti; - viz graciózní
nuance	(nyanse) jemnost, jemný rozdíl, odlišnost, odstín;
nukleon	název pro elementární částice tvořící atomové jádro [neutrony a protony]; - viz atom, proton, elektron
nuklidy	atomy se stejným počtem protonů a stejným počtem neutronů; - viz atom, izotopy, jaderná energie, radioaktivita
nulita	naprostá neplatnost; (nula [0] = nicka, zero); - viz anulace
numero	číslo; numerický, digitální = číslicový; - viz digitalizace
numismatika	[z lat. nummus = peníz, mince], historická věda, která se zabývá platebními prostředky (mincemi, bankovkami, ..);
nutrie	říční krysa/ hlodavec [Myocastor coypus; kožka na kožíšek]; (nutricita/ nutriční = výživový/ vztah k výživě [nutriční hodnota stravy/ potravin]);
nůše	košatinka k nošení na zádech za popruhy; po naplnění se nahoru přidává a provazem přivazuje „vál“/otep roští/ kleští/ trávy aj.; - viz buřeň
nýmand	(z něm.) nikdo; nadávka;
nýt	spojovací prvek [nýtování, nýty]; tesknit, toužit [nyju po něčem/ někom]; - viz dírk
ňadra	prsy; záňadř; - viz prsa
ňuma/ňouma	kanimúra, hlupák, neprůbojný, břídl, tupec, bojácný tvor, moudla .. ;
obalamutit	obelstít/ oblafnout, oklamat, podvést; - viz bluf
obcování	sexuální / intimní styk; řádné občanské chování; (vyobcovat = vypudit, vytěsnit, vyhnat [z kolektivu, obce]); - viz koitus, sex, vystřadit
obec	právnícká osoba/ spolek; zákl. jednotka veř. správy státu ve vymezené katastr. území [též město/městys];
obecný	abstraktní, univerzální, generální, katolický, ekumenický;
obelisk	vysoký kamenný sloup, pylon, bechenet, monolit [např. 16 m. vysoký o. na pražském hradě]; - viz monolit
obezlička	zbavování se osobní odpovědnosti;
obchod I.	způsob živnost. podnikání [koupě/ prodej/ výměna za účelem zisku]; druhy o.: - soukromý-rodinný, podílový - družstevní/ spolkový/ státní, vnitřní/
obchod II.	/zahraníční; velko-/ malo- o., zásilkový/ roznáškový/ podomní o.; černý o.: - nedovolený/ podpultový o. [kradených/ pašovaných věcí/ děl/ tvorů atp;
obchod III.	býv. keřasení a šmelení v důsl. nedostat. zboží]; - viz agent, kontraband, manager, dealer, handlíř, trhovec, market, obchodník, krám, řetězec, pych,
obchod IV.	prodejna, sekáč, butyk, stánek, bazar, antikvariát, nemovitost, výstav. trhy, leasing, holding, černota ...
obilniny	(lipnicovitě, cereálie) pšenice, žito, ječmen, oves, kukuřice, proso[=jáhly], čirok, rýže, bér, mohár, čumíza, pohanka; (obiln. rostliny = špalda);
objekt	věc, předmět; objektiv = spojná optická soustava; objektivita = věcnost/ nestrannost; objektivní = věcný/ neosobní/ neutrální; - viz subjekt
objektiv	díl fotoaparátu k nastavení ohniskové vzdálenosti; zpravodajský pohled/ přehled; - viz závěrka, optický, lupa,
objímka	el. šroubení pro žárovky se závitěm [trpaslík, mignon, edison, goliáš]; [bajonet = zásuvná objímka, sufitka = žárovka. s konc. póly];
oblaka I.	plující kapky vody/ krystaly ledu [též kouř/ prach aj.] v atmosféře, změnou teploty aj. padající po svém zvětšení jako déšť/ sníh na zem;
oblaka II.	10 morfolog. druhů oblaků: cirrus-Ci, cirrocumulus-Cc, cirrostratus-Cs, altocumulus-Ac, altostratus-As, stratus-St, nimbostratus-Ns,
oblaka III.	cumulus-Cu, stratocumulus-Sc, cumulonimbus-Cb); - viz meteorologie, meteo I. – VIII.
obleva	náhlé zvýšení teplot nad bod mrazu - tání sněhu/ ledu, hrozba povodní, závalů/ nánosů, sesuvů půdy, poškození objektů, mostů, cest a sítí;
oblíga	[být s oblíga] - mimo, netýká se mne apod.; (obligát v kapele = hud. doprovod, druhé či třetí housle ap.);
obligátní	nutný, povinný, závazný, obligatorní; obyčejný, obvyklý; (obligace = dlužní úpis s úrokem); - viz bon, bondy, směnka
obora	ohrazený les/honitba do 500 hektarů, příp. s potůčkem a jezírkem [k chovu vysoké či vodní zvěře, zpravidla s domem a správcem]; - viz ohrada
oboroh	seník - zařízení pro úschovu suché píce, sestávající ze čtyř kúlů nad čtvercovou podlahou a jehlanovitě střešy, svisle posuvné po kúlech;
obořit se	hrubě/ zhurta odporovat, křičet, hrozit silou;
obouvat	nasazovat boty na nohy (opakem je zouvat/ vyzout [neužívá se nazouvat]);
obrok	jaderné koňské krmivo (hlavně ovesné zrní);
obruba	zsilovaný okraj textilu [paspulí], přehnutí/ zdvojení [plechu]; prošíti/ letování = obroubení/lem; obruba skel [rámeček brýlí], obrubník [chodníku];
obruč	kovový pás svírající dužiny sudu, nebo svírající věnec pojezdového kola povozu apod.; - viz ráf, pneumatika, zdířka
obřízka	mužská o. (circumcize) je chirurg. odstr. předkožky překrývající žalud penisu; (ženská o. [infibulace] - odstr. částí zevních pohlav. org.);
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě [vznikla v Helsinkách r. 1975];
obscénní	nemravný, nestydatý, necudný, vulgární, oplzlý, sprostý;
observace	pozorování [nemocných, hvězd]; (observatoř = pozorovací [meteo aj.] stanice, hvězdárna);
obsese	nutkavá myšlenka, chorobně utkvělá představa; (obsedantní psych. neuróza je častou příčinou deprese, panického strachu ap.);
obskurní	bezvýznamný, zapadlý, pokoutní, nekalý, temný, podezřelý; mravně závadný; (obskurní vědy = pavědy);
obstojně	funguje celkem dobře [„ujde/vyhovuje to“];
obstrukce	zmar, maření díla/ plánu či jednání, účelové oddalování/zbyteč. zdržování; - viz byro
obtěhnout	doostřit ostří jemným brouskem; zesílit slabou čáru/ písmo; o. čarou obrys předmětu [např. chodidla];
obvod	vymezení nějaké plochy nebo uzavřené trasy; městský obvod/čtvrť; elektr./ uzavř./ integr. obvod; revír; okruh; obvodové zdívo, aj.;
ocílka	ocelová tyčka s rukojetí (k doostření čepelí [řeznických] noží);
očistec	(u křesť. církví) stav očišťování duší zemřelých od hříchů a nedokonalostí před vstupem do nebes; úmorná služba/povinnost;
očko	pupen, zárodek nové větvičky stromu; též o. vzniklé pletením, háčkováním, zatrhnutím punčochy;
od píky	z gruntu/ od počátku/ se vším všudy; začínat/ učit se od píky;
odboj	protistátní ozbrojený odpor lidu [partyzánské boje, lidové povstání, indiv. i skupinové protistátní akce]; - viz disident, podzemí
odbor	obor činnosti/ zaměření, součást org. struktury; (odborník = specialista, znalec);
odborář	člen odborového/ ochranného sociálního/ podpůrného svazu [zaměstnanců]/ hnutí určitého oboru, předák, volený zástupce odborů;
oddávací	[např. oblek od svatby/ svatební, sváteční, nošený občas, hodobóžový, extrovní]; - viz čepec, gala, veselka
oddenek	hlíza, kořenová zásobní část rostliny (cibuloviny aj.);

oddrhovačka	píseň s neslušným textem - pomlouvačným/ pohoršlivým/ dvojsmyslným obsahem;
odehrávat	chodit na hodiny např. do houslí či přehrávat na jiný hud. nástroj; muzicírovat;
odendat	odklopit, odsunout, odkrýt, zpřístupnit (dekl/ poklop/ víko/ kryt/ překážku); (podobně zandat ...);
odér	vůně, aróma, pach, zápach, (pejor.) smrad; („peníze nesmrdí“); smrdutý; („ty jeden smrade nevyčválnaje/ nevychovanéj“); - viz zatuchlý
odchlípení	odchlíplý nátěr/ odchlípnutá sítnice oka, o. srdeční chlopečí aj.; odloupnutí;
odium	(lat.) hanba, odpor, zlost, hnus, nenávisť, zášť, protivné chování; protiva, nenáviděný/ špatný člověk;
odivání	ošacení/ oblečení [svršky, pán./ dám./ dětské, spodní/ vnější, zimní/ sportovní, oděv, oblek, šaty [slang.- kvádru, hadry]; - viz kroj, modistka
odkráglovat	(slang.) zabít, oběsit/ lynčovat, likvidovat člověka bez rozsudku soudu;
odlivka	otevřená sklenka (pohár bez nožky);
odmořit	asanovat = očistit a odstranit škodliviny, dekontaminovat, desinfikovat, ozdravět;
odnož	roub, prýt k založení/množení rostlin z původních; pobočná větev podniku/ organizace aj.; - viz roubování
odpad	movitá věc, již se člověk zbavuje nebo má úmysl či povinnost se jí zbavit [zákon č. 185/2001 Sb.]; vopdpad; - viz kanalizace, odštěpky
odpočívadlo	plocha mezi schodišti apod.; místo k odpočinku u cesty [lavičky, stříšky, záchodky, parkoviště, rehabilit. prvky apod.];
odpovědnost	trestní o. mládeže od dovršení 15. let věku [stanovní zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003]; kdo odpovídá za škodu/dílo;
odr	patro/ hůra stodoly; kolík/ opěrná drátěnka/ tyčovina viné révy apod.; (angr/ ankr = kotevní kolík cirkus. stanu);
odraz	úhel odrazu míče/ světla v zrcadle se rovná úhlu dopadu; odraz při skoku; (odražená voda = vlažná); (plavba odražením ode dna řeky);
odřený uši	jen tak tak [sotva prošel, udělal zkoušku/splnil podmínky s odř. ušima]; - viz reparát
odstavení	násilné odloučení potomka od kojící matky; též odtážení hrnce z rozpálené plotny/ohně ap.; vypojení proudu apod.;
odstředění	dynamické oddělení těžších látek z kapalin rotací nádoby - odstředivky; odstředění mléka apod., odstředivka prádla aj.; - viz ždímat
odštěpky I.	druh odpadu - piliny, drť, třísky/ špony, štěpky, okuje, hobliny [z úpravy dřeva/ kovů/ UH/skla .. - štípání, řezání, hoblování, frézování, pilování, drcení/
odštěpky II.	/mletí, soustružení, kování, rytí, broušení ap.]; (srovnej: palivo, šrot, sběrné suroviny, střepy [i k obnovení věci]; lis; drtič; šrotovník; mlýn); - viz štěpky
odtušit	odvětit, odpovědět;
odvětvoání	zravení stromu větví; (rozvět. = růst větví z téhož bodu {či z více bodů} do šířky; rozv. rodu; odvětví = obor; odvětit = odpovědět); - viz prořez, ztepilý
odvč	asent, výběr povinných k vojsku aj.; odvádění stanovených dodávek za zvláštního režimu [např. válka]; odvod splátek, plateb/ tržby;
odyssea	bludná pouť; složité/ pestré životní osudy;
odzemek	druh lidového tance; (jiné: beseda, čtverylka, furiant, maděra, mazurka, krakovjak, obkročák, rejdovalka, rejdovák, šátečková, šlapák, třasák, ...);
oferta	návrh, nabídka [služeb, prací]; oferent = kdo činí nabídku;
office I.	[ofis] - kancelář, úřad; místnost pro personál; (kanc. hodnosti: např. podúředník, úředník, oficiál, rada, [vrchní] oficiální rada, náměstek, ředitel ...);
office II.	oficiální = úřední [jednání/ ráz, spis/ dokument/ lejtstro/ ferman/ dopis/ pozvánka...]; (neoficiální = nepotvrzené sdělení/ spisy/ rozhodnutí ..);
oficina	holičství a kadeřnictví; (zast. lazebník/ bradýř [= byl i léčitelem/ mastičkářem]);
oficir	důstojník [od hodnosti podporučík do hodn. plukovník [=colonel]]; [pejor.] lampasák; (kadet/ aspirant = student - důst. čekatel); - viz voj.hodnosti
offroad	robustní terénní automobil s větší světlou výškou, pohonem 4x4, otevřenou či uzavřenou karoserií; offroadové terénní soutěže;
ohanbí	genitálie; (hanbářka/ hambatý [sprosták] = ukazuje se nahý [=roucho Adamovo/Evino]; hamba/hanba, hanebnost = neslušnost, sprostárna);
oheň	něco hořícího, ohýnek, plamen/ -mínek, požár [požárník, požární záchranná služba], ohnivá čára/ znamení/ řeč, ohnivý drak; - viz plamen
ohánět se	odhánět hmyz; vytahovat se [znalostmi/ úspěchy/ dokumenty/ siláctvím];
ohánka	ocas, ohon; způsob odhánění např. hmyzu (též mávnutí, mrsknutí apod.);
ohlávka	výchovné/ výcvikové vodítko (zejména mladého zvířete - hříbě, pes s obojkem a vodítkem);
ohlíženec	touha po přidavku jídla (nebo skutečný přírůstek jídla/ nášup);
ohm	(óm) jednotka el. odporu; [Ohmův zákon: U = R . I (Napětí ve Voltech V = odpor v ohmech [znak omega] krát proud v ampérech A)];
ohnostroj	světelná/ oslavná revue/ podivná - masové vystřelování různobarevných rachejtli k obloze s obrazovými efekty;
ohrada	brdlení, kolí, plot, živý plot, zeď, el. ohradník - oplocený/ obehnaný/ hrazený prostor - výběh/ obora/ zahrada/ parcela/ pastvina aj.;
ohyza	ohava, zohyzená osoba (má od narození či úrazem apod. popálený/ zkřivený obličej či jinou část těla);
ochlasta	opilec, vochemelka, zpiřar, pijan, pitel, vožrala, chlastoun, vožunger; (mít opičku/ špičku = být podroušený/ nachmelený/ v náladě);
oj/-ka	řidič/ tažná/ rejdovaci tyč povozu/ vozíku, kulometu Maxim, tarasnice aj.; OJ = zkr. org. jednotky; „oj“ = citoslovce;
oj/-na	strojní díl k mech. přenosu hnacích sil [tyč - v pístových strojích převádí posuvný pohyb na rotační, nebo naopak];
OK	výsost. znaky letadel ČR; (je to OK/oukej = ano/v pořádku, prima, sedí/ štymuje to); - viz tip-ťop, ažúr, prima
okarina	keramický fukací hrací/ hud. nástroj;
okenice	otvírací [dřevěné] vnější kryty oken, často zdobené; - viz žaluzie, slunolam, markýza
okluze	uzavření, skus; (okluzor = překrytí léčeného oka);
okaté/ - tý	přitažlivé, co bije do očí, neskryté/ kdo má velké oči;
oko	orgán zraku; horské jezírko; pytlácká nástraha; volské o. = vaječný pokrm; křivý o. [„z Kašparovy krásy“];
okolíště	dočasně rozprostřená vrstva dosoušeného sena [např. z kopek před svozem];
okop	(voj.) kryt ležícího střelce [vyhloubený důlek pro břicho s předprsní o. se postupně prohlubuje pro klečícího a stojícího střelce];
okorat	osycháním povrchu tvrdnout a srašťovat se; korat, kůrka; (okoralý krajíc chleba, okoralé rty); - viz kůra, krusta
okotit	(o kočce, psici, ramlici králíka apod.) porodit/ vrhnout mláďata;
okraj	periférie; rantl u textilu [může i nemusí být zaobrouben/ emován]; - viz entlovat, lem, marginální, obruba, periférie
okrát	vybědnout z letargie, pookřát na duši; - viz letargie;
oktanové číslo	č. odolnosti benzínu proti samozápalu [tzv. klepání] (Normal min. 91, Super 95, Super plus 98; [olovn.benzin zrušen r. 1980]); - viz cetanové čís.
okultismus	názor o existenci nadpřirozených (neznámých) sil a skutečnosti i praktik s nimi spojených; - viz seance, esoterismus, zednáři
okus	poškození stromů okusem zvířete, zejm. bobry [stromy se proti okusu ovíjejí drát. pletivem či rákosovou rohoží apod.];
oleáta	průsvitný papír k ručnímu obkreslení obrazu s následným překopírováním na jiné místo; (slang.) pauzák [podobný pergamenu];
olej	malířská technika, malba olejovými barvami; zemní či rostlinný olej zejména k mazání kluzných částí, ke smažení aj.;
olejníčka	stiskací nádobka s trubičkou k přimazání kluzných ploch olejem; - viz maznička
olejniny I.	řepka, řepice, hořčice, ředkev olejná, lnička, raketa a krambe, slunečnice, světlíce barvířská (saflor), len, konopí, bavlník, mák, olivy,
olejniny II.	kukuřičné klíčky, tabákové semeno, skopec; nejvýznamnější je sója; - viz ořechy
oligarchie	vláda nevelké skupiny vlivných osob, často pomocí vydržování/ placených prostředníků; - viz totalitarismus, plutokracie
oliva	okenní klíčka; zapínací špalíček [místo knoflíku]; plod asijského olivovníku - z jedlých bobulí se získává olej (užívaný v rybích konzervách aj.);
olovnice	úzké závaží na provázku ke zjišťování svislosti; - viz krokvice, libela
oltář I.	(lat.mensa) zdobený obřadní stůl [s. Páně, obětní s.] v čele kostela [slouží knězi/ faráři k rozložení kultovních předmětů a potřeb obřadu];
oltář II.	o. mívají doma k modlení i soukromé osoby; [přenes. např.: "... bylo obětováno/ věnovánona oltář vlasti" - jako dar/ odpustek ap.];
ombudsman	[švéd.] veřejný obhájce [lidských] práv;
omerta	(it. zákon cti) zákon mlčení [součást mafiánského kodexu]; - viz mafie, Cosa nostra
omitání	nahazování/ nástřik zdí maltou/ štukem/ omítkou [s uhlazením „rajblikem či filcovým pucákem“ nebo bez hlazení]; (námitky = nesouhlas); - viz štuk
omnibus	pasážerský krytý dopravní valník s lavicemi a koňským potahem [pod. byla kolejeová „koňka“ - předchůdce tramvaje];
omrknout	obhlédnout, očíhnout/ okouknout/ skouknout, zjistit; (okoukaný = ne nový);
omšely	opotřeбенý, ošumělý, vybledlý, starý, trapný;
onanie	sebeukájení, masturbace, ipsace;
onkologie	lékařský obor zabývající se prevencí, diagnostikou a léčením nádorových onemocnění [rakoviny ap.]; - viz bujení, nádor
onuce	pleny/ hadříky cca 40x40 cm k obalení nohou (místo ponožek [u dřívějších vojsk aj.]); - viz fuksele
opacita	neprůsvitnost [např. kouřel]; schopnost pohlcovat záření; číslo/stupeň průhlednosti tělesa; - viz smog, cetanové/ oktanové číslo
opad	[žádoucí] snížení nadměrné hladiny; - viz kulminace
opakování	repetice; (vštěpování si poznatků do paměti opakováním = memorováním); o. ročníku z důvodu propadnutí u zkoušek; - viz repete
opce	právo či možnost výběru/ volby; optování; [např.o. stát. příslušnosti/ pobytu, národnosti apod.];
open	(angl. otevřený) součást názvu soutěže [v tenise aj.];
operace	akce s postupnými cíli (voj., lékařská, finanční aj.; při vzdálených/náročnějších cílech jde o strategii; operátor = obsluha/tým);
opičit se	napodobovat, přidat se; (vopičárna = něco neuspořádaného; [voj.] překážková dráha = (slang.) opičí d.) ; vopice = nadávka, opilec;

opona	divadelní [otvírání/zavírání scény; protipožární o.]; želez. o. mezi záp. a vých. blokem [např. SRN/ČSR po 2. svět. válce]; - viz kapela, VS
oponent	ten kdo nesouhlasí; odborník jenž posuzuje věd. či odbornou [dizerační] práci; oponentura; - viz akademie, dizertace, doktorand, opozice, státnice
opportunismus	politické pasivní přizpůsobování/ chování, opouštění zásad při vízi vyšší účelnosti a prospěchu (pokles revolučnosti);
opozice I.	(oposice, opozitum = protiklad) odporování/ oponování něčemu; o. subjekty/ skupiny mohou spolu vytvořit opoziční koalici odporující většinové
opozice II.	koalici; - viz antonymum, synonymum
oppid/-um/a	starobylá opevněná keltská osada [středisko řemesel, obchodu, kultury a správy z doby asi 200 let před n.l.]; - viz formace
oprátě/ otěže	kožené řídící řemeny, zavěšené skrz chomout na udidlu; - viz udidlo
opruzeniny	dermatolog./ kožní nemoci, zejm. kojenců/ batolat z nedost. hygieny a vhod. oblečení [mokv. červ. pálivá místa ap.]; - viz ouročky
oprýskaný	[o. smalt/ lak / omítka/ sklo] otlučený, poškozený, opadaný; („vodprejskní!“ = zmizl);
optika	součást fyziky, zabývající se elmagmet./ optickým zářením o délkách 100 nm až 1 mm; optická výbava přístrojů/ zařízení; - viz objektiv, optický
optický I.	související s optikou, světelný; týkající se vizu/ vidění/ zraku/ očí/ viditelného světla/ záření/ zvětšování [ZOOM, drobnost/ daleko-hled]; - viz lupa
optický II.	optická signalizace a komunikace [opt. mediální soupravy - snímání/ promítání aj., optické kabely a přípojná zařízení];
optimum I.	nejvýhodnější/ nejpříznivější stav a podmínky [nelze užít „neoptimálnější“, nic přece nemůže být lepší než nejlepší]; (optimalizace = udržování kvality,
optimum II.	výkonu aj.); - viz minimum, kulminace
opuka	stavební kamenivo [druh jílovitého slínovce], časem se drobící; dobrý je i pískovec, ale nejlepší je žula/granit;
opus	dílo [číslovaný výrobek, hudební či jiný umělecký výtvar]; magnum opus = největší/ vrcholné dílo;
orákulum	věštba, věštírna, prorokování/ věštění; (chiromantie = čtení z ruky); - viz astrolog, esoterismus, okultismus, spiritismus
oranice	zorané pole; (osetek = oseté pole); - viz lán
orazít	otisknout razítko aj.; trochu si odpočinout; trochu přihřát [oražená/ vlažná voda na čištění zubů, mírně teplá/oražená káva];
orbita	dráha kosmického tělesa kolem planety; (trajektorie = stopa dráhy pohybujícího se bodu/ tělesa; trajekt = plavidlo pro auta, vlaky);
ordinární	obyčejný, všední; hrubý; sprostý, vulgární;
ordonanc	(hist.voj.) osobní či štábní sluha/ maník/ poslíček v býv. RU armádě;
organtýn	(organdy) řídká plátňová tkanina; - viz textil. látky
orgie	nevážaná, výstřední/ prostopášná zábava; (těž náboženská slavnost);
orchestr I.	hudební instrumentální těleso; sbor hudebníků [kapela] s dirigentem/ kapelníkem; nástroje symf. o.: - dřev.: pikola, flétna, klarinet, fagot;
orchestr II.	žesťové: lesní roh/ homa, trubka, pozoun, tuba; smyčcové: housle, viola, violoncello, kontrabas; bicí: tympany, vel. a malý buben, činely,
orchestr III.	triangl, xylofon, gong, čínský blok; harfy; (orchestrálka = poslechová skladba pro orchestr/ kapelu [nikoli s baletem, zpěvem apod.]);
orchestron	skříňový aut. hrací stroj vybavený několika hudebními nástroji; - viz ariston
orchiektomie	operační odstranění varlete s nadvarletem [vykleštění, zneplodnění „vyřezání“]; - viz vymiškovat, sterilita
orientace	určení místa/ polohy, orientovat/ vyznat se v okolí/ terénu/ mapě/ oboru/ systému ...; orientační bod = markanta k orientaci; - viz azimut
orientální	týkající se Blízkého, Středního a Dálného východu [Orientu]; - viz turban, sárí, hůlky, rikša
origami	[japon.] staré umění skládání papíru [ptáci, zvířátka aj.];
ORL	ušní, nosní a krční [otorinolaryngologické] oddělení, zabývající se prevencí, diagnostikou a léčbou oblasti obličej a krku;
orloj	věžové hodiny, příp. doplněné dalšími přístroji a údaji, také pohyblivými figurkami atp. [Staroměstský o. v Praze, podobný v Olomouci];
ormig	ruční lihový bubnový rozmnož. stroj (snímání z křídové matrice s lipicím indigem/ink. tužky na propsaném textu); cca 50 – 70 výtisků;
ornament	lineární nebo plastický ozdobný umělecký [většinou kruhový] útvar; ozdoba/ okrasa;
ornitologie	nauka o ptactvu;
orobinec	pletařská rostlina z mokřadů, k ozdobě slouží i svými "doutníky";
ort	(z něm.) místo; předeek dlužní stěny; - viz plac
ortel	rozsudek, nemilosrdné zhodnocení; - viz soud, rezultat
ortéza/-y	ortopedické ochranné pomůcky (korzety, fixační zpevňovací prostředky/ dlahy či přístroje); - viz bandáže, protéza, ortopedie
orto- I.	(orthos = přímý/ správný/ rovný); (meta- = přes/ za/ po/ s/ mezi/ mimo; para- = vedle/ spolu/ při/ skrze/ odlišný); např. ortogonální,
orto- II.	metafyzický, parafráze;
ortodoxní	pravověrný [judaismus, pravoslav. společenství církví i jiné církve, nebo polit. strany, hnutí ap.];
ortofotomapa	podle let. snímků dopracovaná mapa reálného území - základní vrstva GIS [Geodet. Inf. Systému];
ortopedie	prevence, diagnostika a léčení pohybového ústrojí; (ortotropizmus = růst rostlin vzhůru); - viz protéza, ortéza
ořechy	burské/ buráky [arašidy podzemnice olejné], lískové, vlašské, pistáciové, kešu, para a kokosové; obsahují koncentrované bílkoviny a tuky;
ořízka	boční část knihy [ploška z hran listů zavěšené knihy, často barvená či potištěná];
oscilace	kmitání, kolísání, střídání; oscilátor; (osciloskop = el. přístroj s obrazovou elektronkou k měření změn el.napětí v závislosti na čase ap.);
oscilátor	zdroj kmitání; (oscilace = opakující se změny [regulovatelné kmity/ vlnění/ chvění/ rytmy], fluktuace, kolísání ledovců/hladiny aj.); - viz frekvence
osení	mladé vzrůstající obilí aj.; (vyosení = něco mimo osu);
osina/-y	jemné dlouhé výrůstky obilí (ječmene, pšenice-fousky, žita, travin,...); (bodláky/ trní má ostny/ trny; prase má štětiny); - viz pleva, fukar
oslí rohy	zohýbané rohy listů knihy/ sešitu [špatným zacházením];
OSN	Organizace Spojených Národů (téměř 200 členských států světa); (OS, iOS, o.s. ap. = hlavní programové vybavení PC [tj. základní SW]);
osnova	struktura plánu postupu/ vypracování/činnosti [např. - úvod, zápletky, děj, rozuzlení, závěr]; osnovní = základní; - viz itinerář
osopit se	sápat se někde, lézt vzhůru, [osopit se na někoho ve zlém úmyslu]; vlk někoho rozsápal;
ostentativní	úmyslně vzbuzující pozornost, vyzývavý, nápadný, domýšlivce; - viz frajle, koketa, primadona
osteoporóza	odvápňování/řídnutí kostí ve stáří, kostní atrofie [konzumovat sýry, květák, vápníkové doplňky stravy];
ostění	kazetové, palubkové, špaletové či deskové pokrytí stěn (ne tapetami), příp. s poličkou, věšáky, vestav. nábytkem; - viz lišta, špaleta
ostrakiismus	zbavit se koho, vyloučit ze společnosti, odsunout stranou, ignorovat; - viz šikana, intriky, bojkot, pletichář
ostruhy	bodce/zubatá kolečka na patách jezdeckých bot k pobízení koní jezdcem;
ostružiny	(Rubus) popínavé trnité keře s drobnými peckovitými plody [pod. jsou maliny]; prospívají cévám, imunitě a potenci;
OSŽ	osožák, příslušník býv. Ochranné Železniční Stráže (žel. policie);
ošemetný	úskočný, zrádný, záluďný, ošidný [ošemetný mileneček]; vošajslích, lstivý, nebezpečný, nejistý [ošemetná situace];
ošívat se	vzpouzet se nedůvěrou/nejistotou v úspěch akce, nechutí/odporem;
otčím	otec vyženěného dítěte; - viz macecha
otelení	porod telete z tura domácího [krávy]; (slang. telit se = posmívat se, chechtat se);
Otesánek	ze špalíčku vytesaný klouček - nenasytný žrout [pohádková postava K.J.Erbena];
otka/botka	škrabka různého tvaru na násadě - k pluhu, secímu stroji ap., též k pohánění místo biče; (není součástí stroje/pluhu, jen výbavou);
otloukáni	jemné tlučení dokola nožem po vyřezávané píšťalce z živého proutku jivý či kaštanu (až se dá kůra stáhnout); o. staré omítky aj.;
otoman	denní lůžko, kanape, divan; (podobný je gauč [rozkládací] s opěradly, matracemi, příp. s prostorem pro lůžkoviny)); - viz ušák, pryčna
otrok	nesvobodný bezprávný člověk [věc] patřící otrokáři, který jej mohl prodat i zabít; - viz galeje
otruby	rozemleté slupky obilních zrn, oddělené mletím obilí; zdroj vlákniny a vitaminů; - viz grahamová mouka
oukrop	polévka/česnečka (dochucená voda z vaření brambor s kousky chleba);
ouročky	kojenecká forma atopie. ekzému [krusta na hlavě, červená vyrážka na bradě/tvářích i těle, svědící/mokvavé puchýřky, šupiny];
ouřezek	urostlý chlapec/chlap, muž; svalovec, silák, hromotluk, lamželezo;
outěžek	zvětšené břicho těhotné ženy [buben, „ona je v tom“]; zbouchnout = (slang.) přivést ženu do jiného stavu; - viz samodruhá
outsourcing IT	externí správa sítě [převzetí určitých nebo veškerých činností spojených s fungováním inf. technologií externím dodavatelem]; - viz IT
ouvazek	zavázání náplně pytle špagátem [při malém obsahu pytle se může nad ouvazek vsypat další obsah a zavázat dalším ouvazkem];
ovace	veřejně a nadšeně vyjádřená pocta/sláva, pompa/přehnaná nádhera; - viz triumf
ovčák	pastýř/pastevec; pastevecký pes; - viz salaš, pasák
overal	kombinéza [pracovní či sportovní oblek vcelku];
ovínovačky	(voj.) chrániče holení [bérčů] a lýtek (pásky z vlněné příze 220 x 10.5 cm, se sponkou);
oxid	[sloučenina kyslíku] kysličník; (oxidace = oksylichování);
ozalid	předválečná světlotisková rozmnož. technika (podložený výkres slunce kopíruje na ozalid. papír, jenž se čpavk. parami vyvolá);
ozdobník	(zast. šmukýř) řemeslník - výrobce ozdob. předmětů z kůže, papíru aj. (na kloubouky, brašny, šaty, apod.);

ozim
oznobenina
ozub. kolo
ozvuk/ozvěna
óbr./obr
óda
paběrkování
pacemaker
paci
pacient
Pacifik
pacifikovat
pacifismus I.
pacifismus II.
pačesy
padací
pade
padne
padoucnice
padouch
padrt
paďour
paginýrka
pagoda
pahejl
pachole
pacht
pachtýř
pajcovat
pajcr
pajdání
pajšl
pakatel
pakostnice
pakovat
palandy
palčáky
palec I.
palec II.
Paleček
paleta
palice
palič
palička
palivo
palmáre
palouk
paluba I.
paluba II.
palubka
paludárium I.
paludárium II.
památka
památník
pamflet
panašování
panák
panáčkování
pančování
pandur
panel
panenství
pangejt
paníka
pankáč
panna/panic
panoptikum
panství I.
panství II.
pantalony
panteon
pantofle
pantograf I.
pantograf II.
pantomima
panychida
papaláš
paparaciové
papiňák
papír I.
papír II.
papír III.
papír IV.
papír V.
papírák
papuče

obilí seté na podzim; (opakem je jař či jařina = odrůdy obilí seté z jara);
chronická [= vleklá] omrzlina; poškození kůže chladem a mrazem, hlavně z nedostatečného prokrvení a oblečení;
stroj. díl k mech. přenosu hnacích sil na jiné ozub. kolo nebo suvnou tyč/táhlo s ozub. hřebenem; - viz diferenciál, rádelko
echo; závisí na mnoha akustických vlastnostech daného prostředí včetně hustoty elmag. signálů;
nejvyšší, nadřizený/vrchní, horní, velký; obrovský/mamutí, obludný [óbr dort, óbr medvěd ...]; obr/kolos; (obrst = plukovník/colonel);
báseň vznešeného slohu oslavující přírodu, panovníka apod. [těž hudební];
vyhledávání a sběr zbylých plodů po sklizni [v poli/sadu apod.];
(pejsmejkr) kardiostimulátor [zaoperován k srdci - el. impulzy aktivuje srdeční sval]; vodič cyklisty na dráze;
dětské citoslovce [s tleskáním ručkami]; (zaječí/psi/kočičí pacička/packa = nožka [„Ukaž/Dej pánovi pací“]); aplaus = potlesk; - viz pracky
osoba lékařsky ošetřovaná, nebo osoba, která toto lékařské ošetření potřebuje [nikoli lékařův zákazník, klient];
Velký neboli Tichý oceán; název expresního vlaku aj.;
zklidnit/uchlácholit rozrušené osoby, uklidnit situaci; sjednotit snažení k míru; - viz konsolidovat, imobilizér, zpacifikovat, pendrek
(z lat. pacificus - smířující) odmítání války a násilí, snažení o mírové soužití; (Pace, Paix, Peace, Paz, Frieden, Pokój, Mir, Béke ...);
odpor k válce/násilí jako prostředkům řešení sporů nebo získání výhody; pacifista; - viz mír
(pejor.) vlasy/huňky/kudrny, hřiva; - viz účes, žijony
ležaté dveře do sklepa; střešní padák/průlez pro kominíka; p./zvedací most; záchranný padák letce; [zlatý] padák při výpovědi aj.;
jihočeský výraz [„sníh pade“ - namísto spisovného „padá“];
(výrok při zkoušení/prubování [„Padne/sedí jako ulitý“]), správná velikost oděvu, bot ap.; - viz test
epilepsie, eklampsie, porucha nervového systému; - viz aura, psotník
proradný, podlý, zlotřilý, špatný člověk; (padavka = slaboch [netrénovaný, má malou výdrž]; spadlé ovoce); - viz hniličko
drtiny, moučka, prášek vzniklý drcením, rozmělněním, mletím či tlčením v hmoždíři ap.; hra: poražení/rozbití protivníka na padrt; - viz hmoždíř
masnák, přezíravý a přihlouplý měšťák [neumí se v přírodě chovat];
paginovací nastavitelné razítko/číslotačka/datumka s barvicím polštářkem [např. jako podací razítko s logem a aut. krokem číslic];
dagoba, stupa; orientální buddhistická chrámová věžovitá stavba, stupňovitě se zužující; - viz buddhismus, čakry
pahýl, neúplná část čehosi [např. písemnosti, noha bez spodní části, strom/pařez jen se zbytkem větve, socha bez údu apod.];
dítě/pacholíček; (pacholek = panský pomocník, též ozbrojený strážce, příp. jen pomocná síla; nadávka);
pronájem; [pachtýř, spachtovaná pole aj.]; - viz kontrakt [kontracht], poplužní dvůr
smluvní nájemce pozemků a hospodářských objektů („domkář Brázda má spachtovaný 2 korce u lesa“); viz domkář
mořit, něco přimíchávat/pančovat/denaturovat/změnit vlastnosti látky; - viz pančování
sochor (dřev. či ocelová tyč jako stavební páčící nástroj), cágl; podobný je těžký tyčový oškrt [opatřený hrotem k rozrušování hmoty];
o chůzi - kulhání, belhání, napadání na nohu, vlečení se, apod.;
plice; (vnřtnosti - plíce, žaludek, játra, ledviny, srdce ...; [z tuřího žaludku se upravují dršťky na oblíbenou dršťkovou polévku]); - viz držka
nízká cena/hodnota/suma [při porovnávání hodnot různých věcí]; (bagatelizovat - chápat jako malichernost, co nestojí za řeč); bakšiš;
kloubní nemoc králů, podagra, dna, (zastar.) gicht/kicht (arthritis urica) – zvýšená kys. močová v krvi, omezit puriny; - viz purin, revma
balit; vypakovat = rozbalit; též vyhnat/vypudit nevhodného z domu; - viz dekovat
visutá lůžka, [posuvná] patrová lůžka, nebo široké patrové spací buňky pro několik osob; betla = dolní lůžko palandy; - viz hamaka
zimní rukavice s odděleným palcem; (palečnice = mučící šroubový lis na prsty); (palcát = kratší husitská jednoruční bicí zbraň);
prst; (tech.) kolík; (délková míra) „coul“ = český = 26,34 mm / vídeňský = 26,24 mm = 12 čárek; míle: čes=7530 m/ víd. 7586 m;
(angloamer.) palec (inch, in.) 25.4 mm; stopa (feet,ft.) = 30.48 cm; yard, yd. = 3 ft. = 91.44 cm; míle, mi. = 1760 yd.;
malý klouček a velký pomocník [pohádková postava B. Němcové] - nechal se prodat, z kapsy utekl a vrátil se domů s penězi;
placené povolení k sběru lesních plodů; přemrštěná cena; malířská p. barev; p. k transportu zboží; paletované zboží = balená p.;
nástroj pod. kladivu; (pejor.) tvrdá hlava [vzdorovitý paličák]; kulatý plod/výrůstek; česnek paličák; kyj - zbraň lapky; druh květenství;
řezač kovu plamenem či laserem; žhář, pyroman; - viz pyroman, pyrotechnik
nástroj k tlučení (kovová p. u hmoždíře, dřevěná k dlátu, p. na maso aj., p. k bubínku; p. k paličkování krajec ap.;
pro zdravé ovzduší je neekologičtější zemní plyn, elektrická energie, příp. palivo, určené pro daný typ kotle [ne odpad s UH];
odměna advokátům za zastupování a poskytování právních služeb; - viz mzda,
menší louka, perana = travnatá plocha ke krmení zvířat [k pastvě či sečení, sušení sena]; - viz lučina, laz
horizontální plošina lodi (patro s kajutami aj. v letadle, ponorce, kosmické lodi či jiném dopr. prostředku); posádka vede palubní
deník; (muž přes palubu - spadlý do vody); podpalubí;
prkno s boční podélnou drážkou (nutem) a z opačné strany výčnělkem (pérem), vlys; - viz plovoucí podlaha, parkety
typ vivária, zahrnujícího akvarijní i terarijní část zařízení [dolní část je akvárium s rybkami a rostlinami, horní je pro suchozemské rostliny a
různé ještěry, žáby, ap. („Paludal“ znamená mokřady nebo bažiny)]; - viz akvárium, terárium, mokřad, luh
věc něco/někoho připomínající [dárce, obraz/snímek/dopis, hist. monument/objekt, pomník, stavba]; na pamětnou = výprask;
stavba, pomník či knižní album snímků ap. připomínající konkrétní národní či rodovou aj. historii/událost; - viz mohyla, kurgan
hanopis; pomlouvačný [často politický] tisk/leták/novin. článek, krátké kritické urážlivé lit. dílo/recenze;
možnost voličů vybírat kandidáty napříč stranickými kandidátkami;
figura z několika snopů obilí na poli, část mandele; hra - skákání panáka; atrapa či hračka; přípitek/štamprdle; hastruš/ strašák na poli; - viz strašák
stoj a chození po zadních nohou [u zajíců aj. zvířátek]; (panáček/panenka - dětské hračky); - viz kašpárek, panna, panenství
ředění/směšování [přidání čehosi] nápoju; - viz pajcovat, punč
chorvatský osob. strážce [hraničář proti Osman. říši za RU]; bojové/obrněné vozidlo [rakous. výroby]; - viz PS, kyrys, tank
typizovaný stavební díl/ tvárnice; inform. tabule;
nedotčenost [panen, přírody]; (panenské/-á [jablko, blána]); - viz panna, deflorace
banket/krajnice - (nezpevněný okraj silnice); - viz banket
nečekané zděšení se zmatkováním; panikář = kdo šíří plané zvěsti a vyvolává zmatek;
výtržník, vyznavač stylu Pank [punk] angl. mládeže z pol. 20 stol. [pro mládež není budoucnosti, zbývá anarchie, rezignace a provokace];
dívka/chlapec dosud bez sexu [nepops. list ap.]; (při volbě: p. /hlava = líc/avers mince [orel = rub/revers mince]); - viz čepec, panáčkování, sex
sbírka zajímavých předmětů, rarit [např. voskových figur], předvádění zvláštností; - viz rarita, exot, kuriozita
soubor [rodin.] majetku pánů/i králů - země/dominikál spravovala vrchnost, rustikál byl rozparcelován dědič. poddaným za odvody a robotu
[robotovat či pást na panském]; - viz dominikál, rustikál, robota, deputátník, sedlák, rolník
kalhoty, kafta, gatě; (pumpy = [turistické] kalhoty s podkasanými nohavicemi, upevněnými k lýtkům přezkou);
(pantheon) chrám všech bohů; pohřebiště slavných; p. Národního muzea v Praze; - viz vestibul
domácí obuv - bez opatku apod.; (být pod pantoflem = muset poslouchat/plnit příkazy, být ukázněný); - viz dřeváky
pákové zařízení, umožňující několikanásobné zvětšení své délky v jednom směru [užívá se u kreslicího prkna, sběrač proudu z troleje];
název patrového osob. vlaku ČSD z r. 1960;
vyjádření děje/mysli pohyby, mlčky mimicky hrané představení pieroty [=herci/mimy]; (mimika = gestikulace, pitvoření se); - viz gesto
smuteční slavnost [pravoslavná]; tryzna = okázalá vzpomínka na zesnulého; - viz paráda, pieta, funus
dobře placený vyšší funkcionář od kraje výše, a každý žijící na vysoké úrovni; vyšší důstojník nebo generál;
(paparazzi) vervní bulvární fotoreportéři [loví privátní situace významných osob, politiků, herců];
tlakový kuchyňský hrnec;
již 3100 let př. n.l. byly z dužiny bažinaté rostliny papyru v Egyptě vyráběny svítky papyru ke psaní; Číňané r. 105 n.l. vyrobili
papír z kůry morušovníku, později z bavlny a kaše ze lněných hadrů; odtud Mauri výrobu přenesli do Evropy; Němci r. 1840 vynalezli
výrobu papíru z dřevité kaše; výr. postupy se postupně mechanizovaly i chemicky zlepšovaly až byla zavedena kontinuální výroba papíru
papírenským strojem [včetně bílení kaolinem, barvení, klížení atd.] s kalandrem k finální úpravě papíru. Neupravený papír je velmi savý
a proto se do směsi celulózy/papíroviny přidávají apreturační přísady. Bez papíru se už lidská společnost neobejde; - viz papyrus, pergamen
hřebík s širokou hlavou k přibití izolační/střešní lepenky IPA; (kolářský hřebík = s úzkou hlavičkou); - viz rákosník
kotníčkové i nízké teplé domácí zapínací bačkory [s přezkou nebo knoflíčkem]; - viz krpce, slipy, trepky

papundekl	tvrdý obalový papír na krabice, papundeklové víko; - viz fibr
papyrus	šáchor papírodárný [rostlina, ze které se ve starověku vyráběla látka na psaní]; rukopis na p. napsaný; - viz pergamen, papír
PAR jamky	(golf) normou dané číslo, které označuje počet ran, na kolik by jamku hrál hráč s handicapem [=HCP] 0 (nula); - viz hendykep
PAR hřiště	(golf) součet jednotlivých parů jamek [označuje počet ran, na kolik by celé hřiště hrál hráč s handicapem 0 (nula)];
para-	(předpona) vedle, spolu, skrze; odlišný/odvozený/výsadkový/rozporný; par avion = letecky); - viz orto-, meta-, parametr
paradox	nesmyslnost, logicky neřešitelný rozpor, nepravděpodobnost, protismyslnost, zdánlivá nemožnost [paradoxní případ]; - viz kontra-
parařa	zkrácený podpis, podpisová značka; parařování = vidování [graf. značkou];
paragon	nákupeň/pokladní účtenka/ústřížek/stvrzenka;
paralelní	existující vedle sebe, obdoba [paralelní zapojení/vedení/jízda/jízdní pruh, paralela]; (opak sériový [obvod v zapojení v řadě za sebou]);
paralýza	ochrnutí svalů/obrna; progresivní p. (= PP) - konečná fáze infekce - příjice/syfilitidy/lues; (paralyzovat = bránit rozvoji);
parametr	měřitko, kritérium, pomocná proměnná, porovnávací hledisko, charakteristická veličina/vlastnost;
paramilitární	[uniformované] voj. jednotky [wehrvolfové, banderovci, zvl. agentury, různé bojůvky, gerily teroristů atd.]; - viz orto- {meta-, para-}
paranoia	psychická porucha vyznačující se bludy - vztahovačností, podezřavostí či žárlivostí při plném zachování intelektu;
paranormální jevy	jevy mimo nás, pro které neplatí fyzikální zákony;
parapet	předprseň; nízká zídka či balustráda jako zábradlí; krycí začistění zdi a spodku oken (vnitřní či venkovní); - viz kladí, balustráda
paraple	deštník či slunečník; (parasol = slunečník);
paraplegik	vozičkář [s ochrnutím dolní poloviny těla následkem úrazu v oblasti míchy];
parašutista	kdo skáče s padákem, výsadkář; (para = voj. padákový výsadek; desant = výsadek [námořní, vzdušný/letecký]; parašutistický/výsadkový);
paráda I.	slavnostní vzhled místa s výzdobou, nastrojením a náladou účastníků, přehlídka/průvod s hudbou, projevy, veselice/tryzna aj., slavnostní
paráda II.	divad. aj. představení k výročí/oslavě/vzdání holdu či uctění památky s přísl. efekty; vzít si koho do parády/výcviku; - viz ovace, pompa
parcela	pozemek; parcelace = rozdělování půdy na pozemky [přes pozemk./katastr. úřad]; - viz katastr,
parciální	částkový, dílčí; - viz part
pardon	(fr.) omluva za nedopatření [Promiňte!]; generální pardon = omilostnění [v ČR uděluje milost prezident republiky]; pardónovat = tolerovat;
pardus	(zast.) lehký výprask na pamětnou u pranýře; - viz pranýř
pare /paré	stejnopis listiny nebo složky [např. plánů], též kopie/průpis; (Pars pro toto - lat.rčení = „část za celek“ [např. „hlava na hlavě“]);
pareidolie	optický klam, zrakové vnímání, kdy je vjem dotvářen v neskutečné podobě; - viz halucinace, serotonin
parfém	voňavka; parfumerie = prodejna s kosmetickým zbožím; - viz kosmetika
parchant	nadávka, původně levoboček, nemanželské dítě, též panchart;
parita	rovnost; rovnovážný/stejný stav rozhodujících faktorů; rovnoměrné/partitní zastoupení;
park	sad [okrasný, proměnný, lesopark]; p. vozový/železniční [zastaralý, moderní]; parking = parkoviště vozidel; - viz parkúr, parkety
parkán	vnější fortifikační/obraný prvek opevnění hradu - zvýšená ohrazená plošina či chodník;
parkety	vylisovaná podlaha (tvrdá prkna s postranní drážkou a péroem skládaná do linií nebo obrazců na asfaltovém podkladu) = parket [k tanci];
parkos	živý zakrnělý keř/stromek, pahýl/odnož/výhonek rostoucí z kořene/pařezu; (zakrnělý = nedorostlý [stromek, tvor]); - viz zparchantělej
parkúr	jezdecká dráha/kolbiště s různými překážkami, jež má jezdec předpověď zdat v určeném čase;
parlament	zákonodárná sněmovna volených zástupců - poslanců [může mít komory - např. dolní - poslaneckou a horní - senát]; - viz senior
parlamentář	výjednávač/mluvčí s bílým praporem pro styk s protivníkem; (voj.) p. = nedotknutelný [dle mezinár. práva];
parmazán	tvrdý italský sýr [z Parmy; podobné jsou Eidam, Ementál, Gouda];
parodie/-ovat	zespěšnění díla či nějaké osoby apod. formou komediálního výstupu/znázornění, změnou slov/veršování /předmětů, kresby; - viz imitace
paroháč	podvedený manžel, jehož žena mu zabíhá za jiným mužem (ten mu obrazně „nasadil parohy“); parohatě zvíře; - viz parohy
paroh I.	kostní útvar, rostoucí z pučnice na hlavě samců jelenovitých [u sobů rostou i samci]; podle stupně vývoje parohů se rozlišuje: špičák, vidlák, šesterák
paroh II.	[3 výsady na každé lodyze; pokud má 3 výsady pouze na jedné lodyze, nazývá se nepravid. šesterák], osmerák [4 výsady na každé lodyze] atd.;
parohy	paroží = kostěné výrůstky bez dutin na hlavě samců z čeledi jelenovitých; - viz roh, rohovina, výsada, trofej
parol	[password] smluvené slovo/heslo (k vstupu/otevření trezoru/PC aj.); užívá se i hlasu, řetězců znaků, otisků prstů ap., též k šifrování;
parsek	astronom. jednotka pro délku (3,0856 x 10 na 16 m); [např. střed mléčné dráhy lze takto pozorovat jen radioteleskopem];
part	zápis not jednoho hlasu/nástroje; zápis div./film. role - výpis ze scénáře/díla; (partitura = kompletní zápis hud. díla); - viz orchestr, parciální
parta	skupina osob, bratrstvo aj. [pracovní, veselá, kolegiální aj.]; parták = kolega/druh/kamarád; (partaj = nájemce bytu; polit. strana);
partajničeni	tvorění buněk/paret a získávání duší pro dílčí stranickou/partajní činnost; vnášení partijních názorů/idejí a zvyků do kolektivů;
parter	přízemí - hlediště divadla [i k stání];
partie	část [přírodní scenerie, těla/úcesu]; vhodný partner ke sňatku; šachová či karetní hra; partička = jedno hraní [karet]; - viz parta, partajničeni
partykovat	v partě spolužáků apod. si vzájemně vyměňovat věci a tak je bez vědomí rodičů zaparkovat; - viz veks
partyzáni	příslušníci ozbroj. hnutí odporu - boje za svobodu a nezávislost vlasti, např. proti fašismu za 2. svět.války; - viz odboj
paruka	vlásenka, přičesek, umělá náhrada přirozeného úcesu, alonž; (třásňové doplňky šitě aj.: cop. dílky, žijony, barizonky, vlasový krep);
párat	rozpárat švy/oděv; rozparovač/ rozparovat zvíře/břicho aj. nožem; rozpárek na oděvu či prádle; moc dlouho se s něčím párat = pachtit, zabývat;
pařák	kotel či souprava k paření brambor pro silážování; děrovaná vložka do hrnce k ohřívání v páře; horké letní počasí; napařovat; - viz kotel, párat
pařát	pazour/spár [noha] s drápy dravého ptáka [dravce];
pařeníště	ohrazený záhon s odklopnými zasklenými kryty;
pařit	hrát počítačové hry; (pařan = hráč PC her); - viz PC, pařák
pas I.	mezinár. cest. doklad; zbrojní p.; střední část těla/trupu; pás [i nekonečný] = plochá a podlouhlá věc, pruh/proužek (i náter), řemen, pásek aj.;
pas II.	pasové sádlo k využití/skvaření; pasovat = dokonale lícovat, něco někam napasovat/nastrčit, vypasovat šaty; - viz aktiv, pasport, past;
pasák	holek/šlapek; pasák/-čka hus/dobytka/ovcí aj.; (pastýř = duchovní); pastouška; - viz kuplíř, bordel, kurva, pastor
pasáž I.	krytý průchod; pasažér = cestující; pasant = přechodný host jenž pouze prochází;
pasáž II.	pasus = odstavec, úsek textu, část, úryvek [básně aj.]; - viz artikel
pasé	ukončený, odytý, minulý, překonaný, neaktuální, bezpředmětný případ [„Už je to pryč/za námi“, zbytečné vzpomínání];
past/-a	nastražená léčka; pást = hlídat dobytek aj. na pastvě/pastvině; pást se očima na překvapeném; tuhá látka = mast/mazivo, zubní p. aj.;
pasterizace	(L. Pasteur, byl fr. biolog a lékař) konzervování kapalín ohříváním na určitou teplotu; - viz sterilita, UHT
pastor	místní církv. hodnostář, anglikánský duchovní; pastorela = skladba s pastýřským námětem, vánoční koleda; - viz pasák
pasířování	protlačování ovoce apod. řešetem;
pasířství	staré řemeslo zpracovávající především neželezné kovy na ozdoby aj.; - viz cizelérství, trambulířování
paskvil	neužitečný, urážlivý/ odpudivý výtvor, křč; - viz parodie, replika
pasování	vzájemné přizpůsobení (připasování) dílů k docílení žádaného účinku; pasování do rytířského stavu apod.;
pasport	cest. doklad/ pas; (paspata = karton s výřezem [rám obrazu/kresby]; pasportizace = získ. dat o stavu budov a zprac. detail. výkresů);
paspulka	lemovací textilní páska, kaloun;
pastel	barevná malířská křída; malířská technika; obraz malovaný pastelovou technikou či pastel. tužkami [pastelkami/barev. tužkami]; - viz krajon
pastilky	tabletky apod. k cucání - pozvolnému rozpouštění v ústech s hojivými/léčivými či preventivními účinky;
pastorek	(tech.) malé ozubené kolo v převodu/ převodovce;
pastouška	obecní obydlí chudých (např. obecního pastýře); - viz ubytování
paš	pašované zboží; pašování, pašeráctví; pokus o přepr. zboží přes hranice bez řádného zdanění s užitím triků; - viz kontraband, clo
pašák	pochvala [kabrňák „zvládnul to dobře“]; - viz kabrňák
paškál	vzít si někoho či něco na starost/do výchovy/do práce/do parády/do latě/do pácu [vzít si na p. = převychovat někoho, udělat něco];
patent	právně chráněný vynález; výsada, právní norma; (patentovat = schválit/uznat vynález; ochránit jej proti nedovolené výrobě a užití);
patentka	stiskací pomůcka/knoflík k rychlému spojování/připínání textilií aj.;
patlavost	porucha řeči, chybění tvorba hlásek, zapřehávání/koktání; eulálie; - viz afázie, šišlání, ráčkování, drmolání, pediatr, neurologie
patník	zpravidla kamenný sloupek (podél cest kolem nebezpečných míst); mílník s odrazkami; mezník/menhir; podpatek/kramflek boty;
patogenní zóna	za patogenní zónu považujeme vše, co vychází z vnějšího prostředí organismu a nepříznivě působí na jeho zdravotní stav; zjišť. chováním zvířat aj.;
patolog	lékař [specialista], zaměřený na rozpoznávání změn buněk a tkání organismu [vlivem nemoci aj.]; pitvá i mrtvolu [p./koroner];
patologický	chorobný, nenormální, odlišný [též p./chorobný lhář aj.];

patriarcha	hlava rodiny, církevní představitel; patriarchát = vláda mužů; (matriarchát = příbuzenství a dědění v mateřské linii);
patriot	vlastenec; patriotismus = ztotožnění se svým národem, ochota a snaha pro svůj národ a zemi/vlast/otčinu konat dobro; - viz vlastenectví
patrola	obchůzka [strážníka/hlídky] - kontrola dodržování pořádkových předpisů v určeném rajonu/revíru;
patrona I.	malířská šablona se vzorkem; náboj do střelné zbraně [nábojnice s výmetnou náloží, iniciátorem a střelou/kulkou či broky aj.];
patrona II.	výměnná náplň [hnač plyn, kapalina či jiná látka k opakovanému používání nástroje, např. barva do tiskárny, vůně];
pauperizace	(lat.: pauper = chudý) proces trvalého chudnutí společnosti nebo její části; pauperismus = stav masové chudoby;
paušál	pevné fin. platby k pravidelné úhradě [např. přes SIPO]; paušální/-ně = míněno všeobecně, určení odhadem/předběžně; - viz poplatky
pauzák	průsvitný kreslicí papír [k přenášení grafiky ap.]; pauzovací/výtvarnický papír; - viz oleáta
pauzírování	(pauza = přestávka, mezera) časové střídání pracovníků na díle v malém prostoru, nebo při hře v karty apod.; - viz šichta
pavěza	štíť - součást hist. zbroje; dřev. okovaný štít husitských bojovníků; [nynější policejní štíty jsou plastové];
pavilon	stavba pro zvláštní účel [výstavní, léčebný, rekreační, zvířecí aj.]; pavlón;
pavlače	vnější ochozy v patrech domů propojené schodišti k přístupu do bytů/místností [pavlačový dům];
pavouk	[lezoucí] hmyz, převážně škodlivý; (tech.) tenký dírovatý středící kotouček membrány reproduktoru;
pavuz	bidlo k upevnění nákladu/fúry (přivázané shora k bočním povozu), těž pabuza;
pazderna	objekt/osada ke zpracovávání lnu (odpadem je pazdeří);
pazneht	(uncinula) rohovitý nesymetrický útvar sudokopytníků na konci třetích a čtvrtých prstů; lichokopytníci mají místo paznehtu kopyto;
pazoury	(slang.) ruce; drápy, pařáty, spáry; (pazourek = štípatý druh křemene, v pravěku užíván jako klín k lovu, k řezání apod.); - viz pracky
pažba	součást ruč. palných zbraní [slouží k opření dl. zbraně o rameno či k uchopení krátkých zbr. {vnitř bývá zásobník nábojů}]; - viz zbraně, pažení
pažení	vnitřní obložení stěn lodí aj.; protizávalové obložení stěn výřevou apod. [při hloubení jámy/ výkopu, tunelu, šachty, krytu, studny apod.];
pažit	hustá luční tráva; (pažitka/šnytlík = druh zeleniny); - viz krmivo, zelenina
pábení	volně plynoucí, bezbřehé vyprávění;
pác	[v pácu] rozdělané řešení/akce [„mám něco v pácu/v plánu/na práci“]; - viz paškál
páč	(slang.) poněvaď; (pácit = vyvracet páčidlem/pákou; opáčit = odvětit/odpovědět/namítnout/dodat/doplnit, vzít na vědomí);
pálení čarodějnic	mládežnická zábava; o Filipo-Jakubské noci z 30. 4. na 1. 5. se na kopcích upalují na hranici "zlé čarodějnice"; - viz čarodějnice
pálenka I.	alkoholický nápoj/distilát pálený z ovoce apod. [k pálení je třeba získat povolení úřadu]; např. jalovcová - z olejn. plodů jalovce [bobule:
pálenka II.	jalovčinky; podobně slivovice - ze švestek, rezná/arak/saké - z rýže, kmínka - alaš z kmínu aj.];
pálka	hrací raketa [pro stolní tenis; panejstra k hraní špačka; (podání raketou = servis, anebo odpal míče vracením/return = „z voleje“)]; - viz servis
pánév	kuch. nádoba ke zmažení aj.; naleziště nerostů [uhelná p.]; (velká a malá p.[pelvis] = kostnatý útvar chránící močový, žalív. a pohlavní systém);
pápěrka/-y	zbylá husí pírká po odrání prachového peří (užívaná k výplni polštářků-maciků); (slabingr/zesláblý tvor [neodolá větru]); - viz šus, vích, vyžle
pár	dvojice, spárovat hosty, vypárovat; (pára = pohonná a výhřevná médium; rozpárat sešité; slang:„nepářej se s tím“); - viz párek, páření, spárka, bi-
páření	kopulace zvířat aj. [při pevném spáření {po úleku aj.} musí zasáhnout lékař]; (opaření = poškoz. kůže vařící kapalinou; spařit zeleninu aj.); - viz pařba
párátko	dřívko k výškrabu zmažky lidí aj.; p. užívají i kuchaři k „sešpendlení“ masných plátků aj.);
párek	dvě spojené nožky tenké uzeniny; (pár: on a ona = páreček [např. hrdlíček, milenců]; [počet] několik = cca 7 kusů; párování); - viz páření
páření	kopulace/koitus fauny, tření ryb; (vypařování vody; vypařit se = ztratit se/odejít; vzít do zaječích); - viz upláchnout, párek, koitus
pás/-ek I.	upínací řemen/-ínek např. ke kalhotům aj.; vnější opasek; pásek/-ka lepicí či k psac. stroji/magnetofonu [tape]; výroba na běžícím pásu;
pás/-ek II.	pásový dopravník; pásová ocel; opásat; - viz hejske, podvazek
pátá kolona	politická skupina tajně působící proti vlastnímu státu a propagující ideologii/politiku např. protivníka; - viz štrůdl, fronta, disident
pátěrnoster	[páter noster] oběžný osobní výtah s otevřenou kabinou a nepřetržitým provozem [nástup a výstup za pomalé jízdy]; - viz nonstop, lift
páté kolo u vozu	zbytečné kolo; někdy však i taková osoba [páté kolo týmu] dokáže pomoci či zabránit neštěstí;
páže	šlechtický jinoch ve službě u dvora; (paže = celá horní končetina, kdežto ruka začíná zápěstím a končí prsty);
PC I.	(personal computer) osobní počítač stolní, přenosný notebook či laptop [též různá miniaturní zařízení, např. zabudovaná do mobilního
PC II.	telefonu, hodinek, tablety ke kreslení/čtení počítačových knih, příp. e-zinů, aj.]; - viz hardware, software, periférie, palmtop, tablet, PDA
PDA	(personal digital assistant) kapsní počítače s internetem (Windows ap.), TV, mobilem, GPS , kamerou aj., E-book s knihami ke čtení;
peán	cévní svorka [v podobě nůžek];
peáž	(fr. peage) peážní trať [spojení/doprava], název pro vnitrostát. žel. dopravu mezi dvěma místy jednoho státu přes území druhého státu;
pec	zděná prostor a pečení (topí se dřevem na 230st.C a vymete; nasází se chleba či maso, peče se asi 1 hod.); [el.] pec, trouba, vysoká p. aj.;
pecař	kamnář; (pekař = výrobce chleba, housek apod. výrobků); (pecivál = lenoch, nemakačenko [válí se na peci v chalupě]); - viz hříchy
peckovice I.	dužnaté plody s oplodím - blanitý exokarp, dužnatý/šťavnatý mezokarp a tvrdý endokarp - pecka [třešně, višně/vajksle/kyselky,
peckovice II.	švestky/slívy, trnky, blumy, broskve, mirabelky/špendlíky, meruňky, mochný, nektarinky, rakytník, renklódy, ...];
pečet	úřední otisk razítka, nebo spec. pečeti (pečetidla) do pečetního vosku či kovu přes úvazek šňůrky apod. [peč. dokumentů, přístrojů];
pedagogika	věda o výchově, metodách vzdělávání a vyučování; (pedagog = vychovatel, učitel/spomocník, profesor/asistent, lektor, mistr, docent aj.);
pedant	puntičkář, pečlivka, malicherně přesný vychovatel; - viz mentor
pediatrie	dětské lékařství; (pedofil = sexuál. úchyl zaměřený na děti); - viz logoped [napravuje řeč], neurologie, pedagogika, psychopat
pedikúra	kosmetická péče o nohy pedikérkou [ošetř. a péstění včetně nehtů, otlaků, kuřích ok ap.]; (pod.: manikúra = péče o ruce); - viz kúra, manuál
pech	nezdar, mít smůlu, nedařit se;
pejorativní/pejor.	hanlivý [zhoršuje význam/nádech slova na hrubší, sprostší, posměšný, negativnější];
peklo	mýtické podzemí Země, kde přebývají pekelníci, v kotlích smažejí čerty unesené hříšníky, a také zemřelé hříšné duše; - viz čert, nebe
pelech	zvířecí lůžko/pelíšek v přírodě; přeneseně: lůžko, postýlka, jakékoli [i nouzové] místo k odpočinku; (pelešit se = lhat s kdekým); - viz špeluňka
pelerína	dřívější vlající soukenná pláštěnka listonošů aj.[upevněná jen ke krku, bez rukávů - kryla i pošt. brašnu]; někde i pelerina/perolína/perelína;
peleta I.	(zdrobněle peletka) = sbalená kulička, dražé, granule; též pilulka k implantaci pod kůži; většími typy pelet jsou brikety různého užití;
peleta II.	tuhé ekologické biopalivo [lisované briket. strojem z mouru a suchého dřevoodpadu - pilin, slámy aj. do tvaru hranolků aj.]; - viz brikety
pelmel	všehochuť, směsice, mišmaš, pro každého něco, Péle-Méle; zábavné vysílání/čtení/představení;
peloty	tenisové hry s odpalováním míče [raketou s výpletem, dřev. pálkou, košíčkem {= cestou}]; - viz špaček
penalta	pokutový kop; (penále = pokuta za překročení předpisu; šajtle = pokutový [aj.] kop s falší); - viz šutér
penál	školní pouzdro na psací potřeby [dřevěné šoupací/otvírací či umělohmotné/kožené apod.];
pendl	kyvadlový pohyb tam a zpět (např. kyvadlová přeprava; pendlovky = hodiny s kyvadlem); Pendolino = moderní el. dálkový rychlovlak;
pendrek	obušek - gumový/teleskopický - tonfa [guma, ocel, dural, plast,nástavce]; dětská pochoutka; [!"je to pendrek platný" = není to nic platné];
penetrace	pronikání, průnik [užívá se např. k uvolňování starých šroubů petrolejem, k zvláčnění suchého materiálu aj.];
penis	pohlavní/kopulační úd/orgán samců [kokot, pyj, součást samčí rozmnožovací soustavy hermafroditů];
pensum	stanovená dávka/rozsah [práce, úkolů, znalostí]; penzum;
penze	dávky z penzijního pojištění, důchod; pense; - viz gáže, palmáre, mzda, služné, lón, renta
peon	pionýr, průkopník, kolonizátor; pěšec/píón v šachu; voj. zákopník/ženista/sapér; (Pionýr = zájmová organizace dětí);
pepito	kostičkovany vzor na látce [jiné vzory: káro, proužky, puntík, kohoutí stopa, rybí kostra, tvíd, kompozé, navíc v různých barvách];
per-	(fr. předpona) pro, skrz, nad, velmi/ tuze, zcela [p. os = ústy, p. annum = ročně, p. partes = po částech, p. huba (slang.) = ústně]; - viz aviatika
perfekt/-ní	správné, úplné, bezchybné/bezva/-dné, výborné, dokonalé, dokončené [např. perf. ovládání cizího jazyka];
perforace I.	děrování/zoubkování; perforátor = děrovač [např. děrné pásy a děrných štítků k počítači, známek, kolků, děrných štítků/pásek, dokumentů
perforace II.	k zal. do šanonu [=stojací úložné desky v krabici ap.]; perforovaný = proděravěný; (štípací/ děrovací kleště průvodčího);
perfuze	průtok tekutiny tkání [p. krve ovlivňuje zásob. kyslíkem, živinami a odpav. plodlin. kr. tlakem a celk. stavem]; - viz scintigrafie
pergamen I.	nevydělaná, v napětí sušená a hlazená zvířecí kůže [oslí, telecí, koží aj.] užívaná v knihařství k psaní hist. dokumentů/listin [p. tak nahradil
pergamen II.	papyrus a kámen], nebo k potahování bubnů/ timpánů/bendž [často se užívají náhražky p., i v kuchyni při pečení]; - viz papír, papyrus, mázdra
pergola	[zahradní] loubí, besídka, altánek; pérgola; - viz trélaže/loub
periférie I.	předměstí, okrajové/ odlehlé části/ vnějších obce/ města; [vnější] zařízení připojovaná k základnímu jakémukoli modulu/zařízení; - viz marginální
periférie II.	periférie PC slouží ke vstupu a výstupu dat; patří sem: klávesnice a myš, tiskárny/kopírky, mikrofony, monitory a kamery, reproduktory,
periférie III.	přídavné harddisky a paměti, kreslicí plotry, hrací/ ovládací soupravy [joysticky], soupravy CRC k převodu textu, čtecí/ děrná a zapisovací
periférie IV.	zařízení, modemy, též samostatné tablety a e-booky, ruční /automatizovaná analytická/ kontrolní či výrobní zařízení atd.; - viz Internet
perioda / -dikum	čas. úsek mezi opakovanými jevy [např. menstruace, edice časopisů aj.]; jev, úkaz, situace či řetězec znaků aj. opakující se periodicky; sinusovka/ vlna;

peripetie	rozhodující obrat/ zvrat ve vývoji událostí [v liter. díle, divad. hře aj.]; - viz katarze, fabulace
periskop	optický [často teleskopický/ výsuvný] přístroj se zrcadly k pozorování ze skrytu [např. ponorkový teleskopický dalekohled];
perka	botky s pérovacím jazykem (bez šněrování); pružiny vinuté/ listové/ploché/ torzní/ na krut aj.; - viz pérování
perkuzní	nárazový, úderný/ úderníkový [revolver, vysoké boty/ holínky do tance]; (perkuse/-ze = úder náraz; bicí nástroje; lékařský poklep);
perleť	měňavý vzhled vnitřních ploch lastur, mušlí, škeblí, ulit [výroba knoflíků, ozdob]; (škeble/perlorodky vytvářejí perly > šperkařství);
permanence	nepřetržitá činnost, stálost, neměnnost, trvalost; (permanentní vstupenka/ jízdenka/ výkon/ magnet); - viz remanentní
permeabilita I.	schopnost membrán propouštět tekutiny, propustnost; (veličina vyjadřující vliv prostředí na magnetické pole [udává míru magnetizace
permeabilita II.	působícího magn. pole]; reakce prostředí na magnetické pole [zesílení/ zeslabení účinku]);
permonici	pohádkové/ mýtické bytosti v dolech a důlních stolách, skřítkové/trpaslíci [někteří pomáhají, jiní škodí]; - viz skřítek, pidi-
permutace	(vyšší matematika) obměna [např. změna pořadí v souvislém sledu prvků, věcí, dějů, ap.];
pernambuk	tvrdé brazilské dřevo oranž. barvy [na pláště keram. per, hůlky smyčců ap.];
pernatý	opeřený; opeření ptáků proti chladu [např. husa snese i velký mráz; prachové husí peří je výtečnou náplní příkrývek/peřin]; - viz moderná
perný	těžký, tvrdý, namáhavý, krušný, obtížný, náročný [perná práce, silou prát perlikem do výkovku]; - viz nástroje
perořízek	nožik k seříznutí brka do tvaru pera k psaní inkoustem; (místo brka se užívala kovová psací pera a redispera [=s ploškou]); - viz násada, propiska
perónka	vstupenka na perón [=nástupiště na nádraží, v metru aj.];
perpentykl	kyvadlo [např. hodin - kukaček]; - viz nepokoj
perpetuum mobile	(fantazie?) věčný motor - stroj bez pohonu, který se nikdy nezastaví; (perpentykl = kyvadlo [hodin], cágr); - viz pendl, nepokoj, trajekt, účinnost
persifláž	(perzifláž) zesměšnění, uštěpačné/škodolibé chování, posměvačné/ komické napodobování;
persistence	stálost, odolnost, vytrvalost, tvrdost; - viz nepokoj
personál	kolektiv provozních zaměstnanců/ obsluhujících; persóna = osoba [p. non grata = nežádoucí/nevítaná]; personální = osobní [oddělení];
personální unie	dva i více formálně samostatné [státy/ spolky aj.] spojené osobou panovníka ap. [v monarchii/unii];
personifikace	přenášení vlastností živé bytosti na neživé věci nebo na pojmy;
perspektiva I.	optický jev, vzdálené objekty se jeví menší než objekty blízké, přičemž se přímky sbíhají v dálce, do tzv. úběžníků; p. chápeme jako
perspektiva II.	výhled kupředu do budoucnosti [perspektivní/ nadějný kádř, p. úspěch/ neúspěch]; - viz retro-/spektiva
perš	akrobatická tyč [polohy a cviky na vztyčené/vzepřené tyči];
pertinax	elektroizolační materiál [skelná tkanina tvrzená pryskyřicí - bakelit/ epoxid/ akryláty] - destičky, trubičky, plošné spoje;
perverze/-ita/-nost	(parafílie) sex./ pohlavní zvrácenost, zvrhlost, úchylnost; (exhibicionismus - předvádění se v nahotě; sodomie - obcování se zvířaty) aj.);
perzekuce	stíhání a pronásledování za nedovolenou činnost, též z polit., rasových, náboženských, etnických aj. pohnutek; perzekuování; - viz mobbing
perzián	jehněčí kůže karakulských ovcí;
pes I.	častá chovná plemena: bernardýn, brakýř, buldog, čau-čau, čivava, dalmatin, doberman, doga, chrt, jezevčík, knírač, kokršpaněl, kolie, lajka, malamut,
pes II.	ohař, ovčák, pinč, pudl, retrivř (zvl. Labradorský r. - oblíben jako slepec. vodič), rotvajler, setr, teriér, vrtichvost/ Jagy aj.; psisko/ čokl; - viz pinčl, štěně
peskovat	vyčítat, nadávat, kritizovat, domluvit/ přesvědčit koho o chybování a nutnosti nápravy;
pesticidy	prostředky k ochraně agrokultury [z části obsahují organo- /chloridy/ -fosfáty, karbamátové insekticidy a bi-sulfurické fungicidy];
pešek	loutka ke hře na peška [děti hledí dovnitř kruhu, jeden chodí s peškem kolem; kdo se ohlédne a dostane ránu peškem, vymění se];
pešunk	val, šance, ochrana/ opevnění proti nepříteli či potopě, násep, těleso žel. tratě; - viz taras, val
petice	(petitio) písemná žádost občanů k řešení věci [předaná parlamentu či jiným zastupitelským orgánům]; (petent = žadatel, uchazeč);
petlice	druh kování - plošná pevná či kloubová uzávěra s očkem pro visací zámek nebo kolík; - viz lígr, pojistka
petrografie	(geolog.) nauka o horninách; (petrifikace = zkamenění [petrolej]);
pérák	valníková korba, povoz odpružený listovými pery; bájný skokan s péry přeskočil pryč i vlak [za něm. protektorátu];
pérování	pružení s vibrací/rozklívením (vlastnosti ocelových apod. vinutých a listových per/ pružin [často ve spojení s tlumičem rázů/ vibrací]); - viz guma
pěst	délková míra = 10,536 cm;
pěšinka	vyšlapaná cestička; druh účesu; (slang. - hodinky jdou pěšinkama [= nesprávně]);
pětník	(slang. - desetihaleř; (šesták = dvacetník; pětka = desetikoruna, dvě pětky = dvacka, pajska/50, kilo = stovka; talíř/ litr = tisíc; meloun = milion);
pětiboj	kombinuje v sobě technické i fyzické disciplíny (střelba, šerm, jezdecký, plavání a běh); (sprint /-ér = běh/ -žec na krátk. vzdálenost);
PF	(fr. Pour Felicite) pro štěstí - novoroční přání;
PH	ochr. film proti slunci [u běžné pokožky 5 - 6 PH, kyselý 0 - 7 PH, neutrální 7 PH = voda, zásaditý přes 7 PH]; užívat spreje/mazání; - viz fón
PHM	pohonné hmoty a mazadla [benzin, kerosin, petrolej, nafta, mazut, olej, šmír, vazelina ...]; - viz motorová paliva
piano	strunný kláv. hud. nástroj - křídlo/ klavír/ pianino; („p“ notový dyn. znak pro slabý tón, „pp“ = pianissimo - ještě slabší tón); - viz forte, klimpr, dusítko
piaristický	školský řád katolické církve [piaristé, býv. p. gymnázium];
pica	(it. pizza) slaný koláč [příp. se zeleninou, masem - podle italské receptury], též balený; (pizzeria = druh občerstvení); p.= druh písma;
picnout	střelit [„já se snad picnu“ - žertovná úvaha];
pidi-	předpona k označení titělnosti - něčeho mrňavého [pidimužik = trpaslík/ mrně; pidistrana]; (opak p. = maxi-/mega-/óbr-); - viz titělné, mini-
pedestal	podstavec [sochy aj.]; vyvýšené místo, význačné postavení; - viz podesta, pultík, podnož
piercing	[z angl. „pierce“] propíchnutí kůže části těla a vložení šperku [kuličky aj.] do vzniklého tunýlku;
pierot	herec, mim [čti Fr. Kožík: Největší z pierotů], jenž vyjadřuje děj pouze mimikou [grimasami/ pohyby/ posunky, mlčky]; - viz pantomima
pieta/-ní	zbožná/ citová úcta, úcta k zemřelým, hrobům aj.; pietní vzpomínka, trýzna; smutek; - viz funus, panychida, paráda
piřka	hněv/ odpor, dopal na někoho [„mám na Sášu piřku, našťaval mě“]; (Sáša = Šaňo/Alexandr/Lexa);
piglovat	vy/ -žehlít, nazdobit; - viz mandlovat
pigment	barvicí prášek; látka různ. chem. složení v živočišných buňkách;
pijavice	(hirudinea) kroužkovce, pijavka lékařská (saje krev - pomáhá hubnout aj. bez vedlejších účinků; je chráněná, chová se ve vodě);
piják	list svého papíru [užívala se též stolní kolébková osuška inkoustu s vrstvou pijáků]; - viz kalamář, kaňka, tuš, propiska
pikantní	jemný, dráždivý, pichlavý, ostrý, štiplavý, řízný, perný, zajímavý, smyslný [nejen pokrm/pití, ale i intim. situace]; pikantnost; - viz deligatesa
pikap	(pick-up) malé dodávkové vozidlo - nákl. plocha s plachtou nebo bez ní, příp. s nástavbou;
pikart/-ka	středověká přezdívká nekatolíků;
pikenýři	jízdní voják vybavení kratší pikou (= bodná zbraň na žerdi);
piknik	svačina/ společenské občerstvení v přírodě z vlastních zdrojů; - viz matiné
pikola	malá kovová flétna; miniaturní plátková foukací harmonika; ve hře na schovávanou je pikolou ten, kdo hledá schované a má je zapikolovat;
piksla	plechová zavírací nádobka/ krabice, schránka na drobnosti, plechovka/druh obalu;
piktogram	obrazové sdělení - grafický symbol pro nějaký pojem [dopravní značka, nasměrování, znak tlačítka, znaky pro neslyšící aj.]; - viz ikona
pikýrování	přepichování sazenic;
pila	ruční - lupenková, zlodějka, ocaska, rámová, oblouková, odvětvovací, na železo; strojní - pásová, přímočará, cirkulárka, katr, horizontálka;
pilastr	dekorativní pilíř/ výstupek ze stěny;
piliňáky	nouzové bubnové topidlo ke spalování dřev. pilin ve výměnné patroně; - viz topidlo, ekonomizér
pilíř	opěrný/ nosný/ mostní sloup/ podpěra [dřev., zděný, kamenný] jako součást objektu/ stavby/ plotu; (přeneseně = základ teorie/ rodiny ..);
pilot	řidič letadla, lodivod, též automatický pilot, řidič/šofér [závodního] vozidla/motocyklu apod.; kopilot = druhý pilot; pilotovaný = řízený;
pilota	hluboko zaražený zaostřený kůl/sloup do málo únosné půdy; (most či bouda na pilotách); - viz beranidlo, estakáda
pilous	brouk - škůdce zrnin (druhy: obilní, kukuřičný, rýžový);
pilovat	upravovat povrch pilníkem; vylepšovat obsah písemné práce, kvalitu přednesu, své znalosti apod.;
pimza	pemza (bílá plovoucí sklovitá porézní sopečná vyvěřelina, užívaná jako jemné brusivo - cihly/ prášek);
pimprdlata	loutky; komické figurky; - viz marionety, cerepetičky
pinčl	(pejor.) psík, čokl, čubíčka, psisko, fenka; - viz pes
pinďour	(slang.) penis, čuráček, pindík, péro, kokot, frantík, u dětí - zvoneček;
pineta	úzká stiskací sponka na vlasy;
pingl	(slang.) číšník; (obsluha v baru ap.: vrchní/hlavný, jídlonoš/ sklepník/-ce, servírka, barman/-ka, pikolík/elév);
pinkat	hrát kuličky nebo ping pong [stolní tenis], anebo podobné domácí hry; „Půjdem si zapinkat?“;
pinktlich	(z něm. punkt = bod/ tečka) přesně, akorát [“v tomto punktu ..“]; - viz knop

pinta	máz, dutá míra cca 1,4 l ; (zast.) pás, řemen, vázanka, šátek na krk, nákrčník;
pinzeta	jemné kleště/pérová plochá svírka k manipulaci s drobnými předměty;
pipa	krátká dýmka [fajfka]; - viz čibuk, fajfka
pipeta	průhledné kalibrované kapátko [často se stupnicí] k odměření a přenesení menšího množství kapalin; - viz kapačka
piplat [se]	pěstovat, vychovávat/pečovat s láskou [vypiplat = vypěstovat od mala]; pečlivě pracovat s drobnými detaily/ nimrat/obírat se s něčím;
piruety	rychlé otáčení na špičce nohy [při tanci/ bruslení];
piskoř pruhovaný	(Misgurnus fossilis) naše chráněná ryba;
pisoár	(pissoir) pánská čůrací stěna s odpadním žlábkem, nověji s mušlemi;
pistole	ruční palná zbraň; zařízení na jemné rozprašování kapalin; stará španělská a franc. zlatá mince; dlouhá štíhlá láhev;
pišingry	oplatky, oplatkové řezy, vafle; (oplatky = přenesené něco na oplátku/oplacení - oplatit v dobrém i špatném [„Oplatky se nepečou“];
pišišvor	malý/ neuspěšný člověk (zabývá se zbytečnostmi);
pištět	vydávat pištivé zvuky [myši]; (pištec - kdo vyluzuje pištivé tóny nástrojem - píšťalou aj.; pískat, hvízdát ústy, hvizdy);
pitaval	sběrka kriminálních příběhů;
pitva/ -t	zjišťování příčin smrti/úhynu zvířat; rozpitvávat něco = odhalovat pohnutky/jevů/činnost/vazby/výsledky aj. k získ. a využ. zkušeností;
pitospa	obilná hospoda, bumbálka aj.; - viz automat, bašta, krčma, putyka, šenk, taverna, knajpa
pitoreskní	půvabný, graciózní, elegantní, ladný, malebný [pictor = malíř]; - viz kolorit
pivo	pěnivý alkoholický nápoj ze sladu a chmele; základní dávkou je 1/2 litru = pivo/pivko; [malé pivo = 1/3 litru/malý člověk; tuplák = 1 litr];
pižláni	nerovné stříhání/krájení/řezání neostřím nástrojem, též pizdění; pižlat; (něco zpizdit = zkazit/zvorat); - viz kudla
pižmo	mošus, dráždivě páchnoucí výměšek kabara asijského aj.;
pičniny I.	rostoucí jedno- i víceleté plodiny z orné půdy či trv. porostů/luk k výrobě krmení/píce - na žír, sklad i siláž [obilniny - oves, ječmen,
pičniny II.	kukuřice, proso; luskoviny - bob, hrách, peluška, sója, lupina; okopaniny - řepa, tuřín, vodnice, směsky, kapusta, slunečnice, řepka,
pičniny III.	hořčice, slez, pohanka, vojtěška/otravy, jeteloviny, lucina; užívá se i pastva - louky a stráně [ovce, krávy, kozy, husy]; - viz futr, směska
píď	délková míra = 19,92 cm [cca vzdálenost mezi nataženým palcem a ukazováčkem], (píďalky = noční motýlci [larvy ničí pupeny]);
píchnout	pomocť („Já ti s tím píchnu“); píchat/bodat, obcovat; použít píchací hodiny k záznamu docházky; spíchnout = spěšně sešít/dokončit;
pípa	přenosná narážecí a šenkovací souprava s pumpou (pro pivní sudy); otočný uzávěr (pův. dřevěný) k dávkovému čepování/stáčení aj.;
pískování	úprava [čištění/matování] povrchů [skla/zdi] tlakovým tryskáním [před nanesením barvy, metalizací apod.]; (pískovna = písek. lom; pískovce);
písma I.	grafické znaky/symboly k zaznamenání myšlenek a slov již od 5. tisíciletí př.nl. [písma klínová, obrázková aj.]; dnes se nejvíce užívá latinka,
písma II.	vedle cyriliky, řecké a jiných znakových soustav [malá písmena jsou minusky či minuskule, velká - verzálky či majuskule; písmo tiskové či
písma III.	psací, ležatá kurzíva či stojatá italika, různých řezů a velikostí, síly ap.; užívají se i další soustavy, např. těsnopis]; - viz cicero, font, těsnopis
pístnice	hydraulický válec k ovládání mechanických zařízení - zvedáku, nakladače, jeřábu, bagru, výsuv. žebříku, lisu aj.; - viz hydraulika
píše	(o kořalce) pochvala - je ostrá, dobrá, má „grády/říz“; kdo užívá psací náčiní či psací aparaturu;
pít	lokat, upíjet/ připíjet/ přituknout si, srkat, šat/nasávat, nalejvat se, opíjet se, chlastat, chlemtat, přihnout si [Na zdraví!]; (dětsky = bumbat);
plac	určité místo [plácek = místčko], náměstí/rynek, cvičiště ap., číslované sedadlo aj.; placka - pečený obilý moučník, bramborová placka; - viz ort
placatice	kapesní plochá lahvinka na kořalku, též butelka/butylka apod.;
placatý	tvaru placky, zploštělý/splácnutý i spláclý; placák - takový kámen; plácačka na mouchy aj.; zaplácnout díru; plácet = tleskat/ plkat/ kecat;
placebo	neučiná látka podoby a chuti léku [autosugescí pacienta lze navodit pocit léčení jako lékem pravým; užívá se k testování léků i pacientů];
plačky	skupina žen placených za pláč na pohřbu;
plagiát	falsum, dílo vydávané za originál; podvrh (plagiátem je i stavba, kde originální zůstala jen čelní stěna); - viz imitace
plachost	pocit nejistoty, nedůvěry, studu, strachu a ostychu z neznámého prostředí či osob/tvorů; (větroplach = floutek, škodolibý hejsek); - viz vejthaha
plachta	překrývací textilie či fólie z UH aj.; - viz celta, kutr, kevlar, pikap, povoz, šapitó
plachtař	pilot bezmotorového letadla/kluzáku; plachtění = klouzavý let, létání bez pohonu [využívá rychlost, vztlak a vzdušné proudy];
plajchování	široké máchání prádla, často v tekoucí vodě (aby nezůstaly šmouhy), též glajchování;
plak	ústní mikroflóra (nutno odstraňovat - čistit zuby a ústní dutinu); (plaku podobné jsou hlen, šlem [rozpouští je acetylcystein]); - viz šlem
plaketa	medaile [ražená/modelovaná] na jedné straně; obdoba - oboustraně ražené mince a různá vyznamenání; - viz metál
plamen	planoucí/šlehající světelný projev hoření [velký plamen = liška]; (doutnání = hoření bez p.); - viz doutnák, plamenomet, hasit, oheň
plamenomet	ohňometná zbraň [vystřikuje tlakový proud hořící chemikálie];
plandat	volně viset/vlát na těle/voze aj.; opoždovat se za ostatními v zástupu; - viz courat
planeta I.	oběžnice kolem slunce [např. Země kolem Slunce]; planetárium = budova/zařízení k znázornění pohybu kosmických objektů/těles;
planeta II.	mech. díl: planetové kolo převodovky; - viz diferenciál
plané	zbytečné/neužitečné [řeči i činy]; - viz jalový, pláň
planimetrie	část geometrie o vzájemných vztazích a vzdálenostech rovinných geometrických útvarů;
planking	silový sport [leh v natažené a napjaté poloze hlavou dolů s podepřením břicha, nebo nad překážkou s podepřením čela a obou pat];
plankton	ve vodách vznášející se mikroorganismy (řasy, sinice, drobní živočichové, bakterie a viry) = základ potravinového řetězce ryb atd.; - viz žabinec
planš	(sport) místo, kde se disciplína realizuje [např. gum. šermíř. koberec - cca 2x12m s vodivou vrstvou]; - viz tábich
planžeta	tenká [pružná] kovová destička spec. úpravy a určení, zpravidla jako součást stroje [holící strojek, sítko kávovaru aj.]; planžeta;
plantáž	rozsáhlý zemědělský pozemek k pěstování monokultur - stromů, keřů (např. pomerančů, koky, jahod aj., ne však obilí);
plast	UH - umělá hmota (např. PET na láhve aj.); - viz plást, UH
plastelina	pružná [různobarevná] modelovací hmota [obdobou je sklenářský kyt/tmel];
plastický	3D - třírozměrný (reálné předměty, [nikoli jen plošný obraz/ grafické znázornění, fotografie, video aj.]); - viz 3D, hologram, film, kamera
plastika	třírozměrné výtvarné dílo [socha/sousoší, reliéf, medaile aj.], názornost, prostorovost; (léčebný zákrok / operační úprava vzhledu aj.);
plašit	pohybem/křikem aj. dezorientovat/ vylekat koho [dobytke, ptáky, zvěř, ryby apod.]; vyplášt se ze sna/ stresu; plašeni/ splašení;
platební karta	elektronická karta [mezinárodní] do bankomatů a pokladen obchodů [umožňuje platby i výběry z běž. účtu při znalosti hesla/pinu];
platfus	plochá noha, defekt - podélný/příčný pokles klenby nožní; - viz defekt
platněř	býv. výrobce brnění; - viz brnění, kyrys
platonická	trýznící neprojevená či neopětovaná láska zamilovaného; - viz idol, zhrzený
plavajs	(zast.) obyčejná tužka s tuhou;
plavidla I.	bárka, člun, fregata, galéra, hausbót, jachta, kajak, kánoe, katamarán, korveta, kutr, ledoborec, letadl. loď, parník, plachetnice, ponorka,
plavidla II.	ponton, pramice, raft, raketa, skíf, šalupa, škuner, tanker, trajekt, vor/plť, aj.; uniak [=eskym. člun z velryb. kostí potažený mroží kůží]; - viz šif
plaz I.	třecí plocha hoblíků z tvrdého dřeva [quajak aj.]; (plazi jsou studenokrevní vyšší obratlovci - hadi, ještěři, želvy; v ČR máme 4 druhy
plaz II.	ještěrek (<i>Lacertidae</i>), 1 druh slepýšovitý (<i>Anguidae</i>), 4 užovkovité hady (<i>Colubridae</i>) a 1 jedovatého hada - zmijií obecnou (<i>Viperidae</i>);
plazma	ionizovaný plyn [plazmový monitor/ televizor]; bílkovin. součást krve; (protoplasma = živá, metabol. aktivní část buňky); - viz meta-
plácačka	kus kůže/gumy aj. na hůlce k zabíjení obtěžujícího hmyzu; též proutěná p. ke klepání peřin, kobereců apod. na bidle/klepadle;
plácet	kecat/plkat [páté přes deváté]; [„Co to plácáš za nesmysly?“]; tleskat, popleskávat; - viz ovace
pláň	planina, suchoopár, pustina, úhor, laz, travnatý málo užívaný holý prostor, lado/lada; (Letenská pláň); - viz step, pustý
plánata	drobné plody nepěstěných (plané rostoucích/ zplanělých) ovocných štěpů a křovin; (plané/zbytečné řeči);
plást/-ev	buňkovitý včelí vosk- zásobník medu v úlu [med se z pláství získává medometem {odšťedivka}]; - viz buňka, včela, rojáček, klát, roubování
plát I.	plápolat/planout [plamen/liška]; p. litinový kamnový - tál; přeplátování jako rohové spojení dřev; tabule/ deska/ plát plechu aj.; vzplát -
plát II.	kypět citem/nenávistí; planoucí srdce/zrak; plátek masa či u klárinetu; „plátek“ = [proradné] noviny; - viz cink, oheň, plamen, šlicování
plátěnky	lehké nízké napuřil textilní sportovní boty - tenisky;
plebiscit	lidové hlasování, referendum; (plebs = starořímské svobodné, ale bezprávné obyvatelstvo, chudina, prostý „lid ulice“); - viz plíva
plečka	ruční/vlečný polní stroj s radličkami k načechrání zeminy a odstranění/vypletí plevelů [malé plochy se plejí motýčkou]; - viz pletí
plejdá	řada/skupina významných osob ap. [podle souhvězdí Plejády = Kuřátka];
plena	textilní rouška; měkká textilie k přebalování kojenců;
plenér	(fr.: en plein air - venku, „na vzduchu“) příroda; malování krajin nebo i vystavování soch a uměleckých předmětů v plenéru/exteriéru;
plenit	ničit [válkou]; drancovat [vykrádat], vyplenit/vykořenit [hnízda fašizmu aj.]; ponechat v plen území nepříteli [při ústupu z nedostatku sil];
plenta	stojanová zástěna (proti sálání tepla aj.); paravan (rozevírací stojanová zástěna k přepažení či zakrytí prostoru);

pleps
pletichář
pletivo
pleť
pleva/plíva
plezír
pléd
plezír
plénium
plicní embolie
plichta
plimo
plissé
plivátko
plivník
plískanice
plíva
plnicí pero
plomba
plonk
ploska
plošina
plotna
plotr
ploužení
plovoucí podlaha
plť/-ě
pluh
plunžr
plurál
pluralitní
plurakracie
pluviál
plužít
plytký
pneumatika
pneumonie
poberta
pobíječka
pobožnost
pobuda
POČ
počasí
počinek
počítač. program
počítačový virus
podání
podávky
podběhy
podbradník
podesta
podestýlka
podezdívka
podfuk
podhled
podkladek
podložka
podložní mísa
podkroví
podlahy I.
podlahy II.
podmítka
podnož
podobenka
podprsenka
podrost
podsada
podsední
podsvínče
podtrh
poduška
podvazek
podvlékačky
podzemí
poenta
pohan
pohlavár
pohony
pohrabáč
pochování
pojebaný
pojištění
pojímání
pojit
pokání
pokladna

plebs/plebejci [občejní, bezvýznamní lidé]; - opakem jsou farizejové; - viz farizej, plebiscit, všivák
kdo se do všeho plete/ roznášá drby/dělá nepřijemnosti a potají kuje pikle jak škodit, někomu doběhnout; pletichy = intriky, úskoky, nečestné jednání;
drátěná aj. síťovina na ohrazení/ ploty, kotce/voliéry, k ochraně stromů proti okusu aj;
odstraňování plevele z kultur. výsadby [okopávání/vytrhávání plevelných rostlin]; - viz plečka
gluma, blanitý listen v květenství rostlin lipnicovitých (Poaceae); odpad/slupky zrna z výmlatu obilí; nízká hodnota čehokoli;
rozkoš, rozptýlení, příjemný pocit [mít/ udělat komu z něčeho plezír; též bavit se na cizí účet/ zesměšňovat];
ozdobná ručně pletená/ háčkovaná přehoz; velký/prostředek či vniknutí do vyhrazeného prostoru; výplň poškozeného zubu; - viz loktuše
rozptýlení, příjemný pocit, rozkoš [mít z něčeho plezír];
shromáždění všech členů; plenární zasedání [schůze]; usnesení pléna;
ucpání části plicního cévního řečiště krevní sraženinou; - viz trombóza, ischémie, souchotiny
nerozhodný výsledek, remíza (v šachu pat), shodné úrovně, docílení rovnosti; - viz glajcha
dětská zdobená peřinka do kočárku;
plisování [skládaná/ plisovaná sukně]; technika používaná ke skládání krojových sukní a žaluzií [obvykle po napuštění dané textilie];
nádobu s desinfekčním roztokem a trychtýřovitým poklopem [dříve bývala p. ve veřejných místnostech povinná]; - viz prskání, flusat, chrlení, šprúdl
mytologický rarášek, zmok, ochranný skřítek; ráce králíka [Hermelín];
vějíř/ vanoucí déšť se sněhem; hustší sněžení = chumelenice/ vánice/ metelice; - viz dout
pleva; podřadná karta; věc nízké hodnoty [„místo trumfů měl samý plívý“]; - viz pleva
psací pero s nasáv. pístem či vým. náplní, užívané ve 20. stol. [bylo nahrazeno kuličkovým a keramickým perem s makronáplní]; - viz propiska, inkoust
zajištění proti nežádoucí manipulaci s měřidly/prostředky či vniknutí do vyhrazeného prostoru; výplň poškozeného zubu; - viz pečeť
bez peněz („Von je plonkovej, nemá ani vindru.“); - viz švorc
chodidlo nohy; cosi plochého a hladkého;
závěsná zvedací [tzv. kolíbka]; pojízdná montážní p.[jeřábová]; upravené rovné místo; náhorní plošina; plochá dráha; - viz valník
část kuch. kamen na uhlí s litin. pláty (tály) k vaření; kachl. kamna; stolokor; kuch. plyn./el. sporák; nosičová plotna auta; ploténka/-ýnka;
[plotter] výstupní kreslicí zařízení/souřadnicový zapisovač [počítačová periferie]; - viz PC, hardware
pomalé tančení (ploužák); zůstat pozadu, táhnout/vléci/pachtit se (únavou) za někým/něčím;
do sebe zapadající laminátové ap. pláty se zvukově-izolační vrstvou, užívané v interiérech; - viz palubka, parkety, podlahy
plavidlo složené z několika úzkých dřev. loděk nebo v jednom celku (jako vor, užitý např. v slovenském Dunaji);
stroj k orbě zeminy, nebo k odhrnování sněhu; voj. zákopový p.; (plužít = brzdit na lyžích se špičkami u sebe);
druh pístového čerpadla, které dokáže nepatrnou silou dávkově vytlačit vodu třeba na kopec, předčí i trkač; - viz trkač
množné číslo [pluralita = četnost]; (singulár = jednotné číslo); - viz singl, simpl, debl, dublet, push-pull, solitér
mnohočetný [p. demokracie = lidovláda]; (na rozdíl od monolitní = jednolitý [např. usurpace moci oligarchy]); - viz demokracie, konsens
vláda bohatých, peněz, majetku; - viz aristokracie, oligarchie
(lat: plášť do deště) malý p. = čas velkých dešťů [zatím zaznamenány v letech 1078-1118, 1310-1350, 1560-1600, 1763-1804];
(od pluh) sjíždět se špičkami lyží u sebe - brzdit; (plužňata = plužní kolečka); - viz ploužení
mělký, nízký, povrchní;
prýžvová obruč s nafukovací vzdušnicí [duší] i bez ní, upevněná do ráfku kola; lidově plášť, u jízdy kol také galuska; - viz protektor
zápal/záněť plic; (pneumatický = ovládaný tlakem plynu [pneumatické dláto/sbíječka, kladivo aj.]); - viz pneumatika, komprese
sobec; kdo se bez ohledu na ostatní snaží pro sebe urvat co nejvíc;
pokrývačská sekerka;
mše, rozjím. nad biblí - slovem božím; pobožnostkářství = přehánění víry v boha bez prakt. naplňování; - viz bible, bigotní, liturgie, žalm, hříchy, pokání
tulák, otrapa, bezdomovec, trhan/šupák; (krajánek = býv. toulavý mlýnský pomocník); - viz bezdomovec, doma
Pěvecká obec česká [centrum pro přihlášené zájmové pěvecké sbory];
povětrnost, stav ovzduší [teplota, vlhkost, slun. svit, síla a směr větru, viditelnost, srážky, sněhové podmínky, bouřky ap.]; - viz meteo
nadějný začátek, závdavek - první výdělek; (zavdat si = popít; něco započít);
(v informatické SW/software) posloupnost instrukcí/kroků popisujících realizaci dané úlohy počítačem; - viz algoritmus
program schopný narušovat původní struktury dat (změnou obsahu, výmazem); zavirování PC; - viz databanka, hekr, hoax
servis (zahájení hry odpálením míče/-ku); p. ruky/věci/dokumentu aj.; dát se podat v hádankách; (podatelna = místo k podání/přijetí);
úzké vidle obvykle se dvěma špicemi k podávání snopů/otepí na fúru/vál mlátičky/patro stodoly apod.; - viz vidle
součásti aut aj. - oddělují kola od skeletu či šasi a mech. částí [na p. navazují blatníky k zachytávání nečistot odstříkovaných koly];
[podbradek] tvarovaný příkladek houslí k přidržení bradou; podbradní řemínek k upevnění čepice/ochr. přílby;
podstavec, sokl/cokl; podezdívka; - viz piedestal, podnož, podezdívka, sokl, fundament
rozprostřená sláma/listí/chvojí apod. v chlévě [po odstr. hnoje]; (kydání = vyház./úklid hnoje/mrvy); - viz chlév, mrva, hnojiště, fekálie
zapusťená podklad. zídka; p.se sloupky plotu, jako podrovnávka/sokl, příp. nese lehkou nástavbu [spojená se základy unese i lehký dům];
švindl, podvod [podfouknout někoho], lest; - viz šlendrián
pohled na objekt [strop] zdola; (stav.) desky na zavěšené konstrukci [opticky snižují strop, kryjí instalace, tepelně izolují, ventilují];
atrapa vajíčka, kladená slepici do kukaně (aby tam snášela vejce);
plechový kroužek pod hlavu šroubu apod.; dřevěný/kovový/čalouněný aj. vyrovnávací podklad pod těžší předmět ap.; - viz culok
"klozet" pro ležící pacienty; (podloží = spodní vrstva); - viz bažant, bidet
obytné půdní prostory s část. zkosenými stěnami [prostory nad vrchním patrem/pod střechou];
prkenné, vlysové, plovoucí, lité anhydritové, xylolit, marmoleum [bytová podlahová krytina z přírod. materiálů (lněný olej, korková drt, pryskyřice, zápenec, dřevitá moučka a pigment)]; linoleum/ PVC/vinyl apod.; - viz terasa, plovoucí podlaha
rozrytí povrchu pole (např. talířovým pluhem) po sklizni, aby půda nevysychala; - viz kapilára
podstavcová konstrukce [stolu/ skříně/ sochy/ stroje aj.], sokl/ cokl, příp. možnost nastavení výšky/ sklonu ap.; - viz podesta, podezdívka
snímek osoby, fotografie [fotka], portrét/obraz;
součást dámského oděvu (spodního prádla nebo plavek) sloužící k zahalení prsů; [slang.] podprda; - viz prsa, korzet
dorůstající rostliny ve starším lesním/ polním porostu (podsev [např. jetele] setý s obilím vzroste až po sklizni obilí);
dřevěná ohrádka stanu; krejčovské podsazení [zaobroubení];
(o tahounu) ten levý od oje (z doby kdy se jezdilo vlevo); pravý tahoun je náruční;
sele, selátko, mládě prasete/prasátko; - viz pokladna
p. textu čarou; (habaďúra/podtrhnout/ušít boudu/podrazit koho - nesplnit smlouvu; p. nohy/dát „stoličku“ komu aby upadl); - viz svinstvo
polštářek [„pod ouška“]; (barvicí polštářek k razítkování aj.);
elastický plochý kroužek na přitážení punčoch/ponožek k lýtku či stehnu, příp. pás/kšírek od pasu či ramen s elast. upev. pásky;
pánské spodky (spodní dlouhé oteplovací kalhoty);
prostory a zařízení pod zem. povrchem [sklepy, tunely, garáže, produktovody aj.]; reakční polit./ protistátní odboj; - viz disident, legální
[pointa] překvapující závěrečný obrat - rozuzlení vtipu;
osoba vyznávající mnohobohoství; - viz bezvěrec, ateismus
osobnost z vyšších kruhů/ představitel moci, šéf, boss, předák, pán, chleboďárce, magnát, vrchnost/ šlechta, papaláš ...;
vodní/ větrný mech. či vyr. elektrinu; ruční; parní; elektrický; petrolejový/ benzínový; plynový; turbin., reaktivní, el. plynový/ solární/ jaderný;
příruční výbava žárových topidel k úpravě ohně a k prohrábnutí roštu; široké hrábě k shrabování ulomených klasků aj.;
p. dítěte v náručí; p. nebožtíka či jen uložení urny s popelem do hrobu; - viz funus, funebrák, kremace, krchov
nělco odsuzovaného, nežádoucího, pokaženého; ulevení [rus. „Job tvoju mať“]; (přeříznout/pojebat = (slang.) zneužít ženu);
smluvní náhrada pro případ škody/ úmrtí/ nemoci/ invalidity, živelní aj. pohromy [pravid. splátky po dobu platnosti sml.]; - viz franšíza
oplodňování (kopulace) mezi ptactvem [slepici kohoutem, hus houserem ...]; (též pojmut za mažela/-lku; porozumět významu);
zajít, chcípnout, zemřít, skonat [„Kanárek nám pošel/chcíp. Zdechlínu jsme zakopali.“]; (popojít dál; napojit dobytek; připojit kabel);
zpytování hříchů a jejich odčinění bohuľibou činností [kání, káti se, kajícnost, kajícník]; - viz hříchy, bible, žalm
kasa, místo k placení/ odběru peněz, prodeji vstupenek aj.; příruční p.; pokladnička - kasička na spoření; - viz podsvínče, sejf

poklasný
poklice/-ička
pokora
pokoutní
pokovení
pokrutiny
pokry
pokuta
polarizace
polarograf
pokry
pole
poleno
police
politická
politická strana
politické hnutí
politik
politika
politolog
politruk
politůra/-týrování
polír
polízanice
polna
polnice
polodrahokamy I.
polodrahokamy II.
polom
polopaticky
polovodič
polstrování
polštáře
polyglot
polygon
polygrafie
polymerizace
polyuretan
pomáda
pomeje
pomezí
pominutý
pomíjivý
pompa
pomlázka
pomologie
pond
ponk
ponocný
ponocovat
ponor
ponorka
ponton
pop
popelení
popínavé keře
poplatky I.
poplatky II.
poplatky III.
poplatky IV.
poplužní dvůr
popravy
poprchávat
populární
populismus
porce
porcinkule
porno
poroj
port
porta
portable
portál
portfej
portfolio
porto
portviš
portýr
posada
posádka
posera
poslední leč
post
postativ
poste restante
postel I.
postel II.

pomocník správce statku/dvora (organizoval a řídil práce čeledi, staral se o koně, zem. výrobu a chod hospodářství);
víko na hrnec/ konvici/ šálek, korbel ap. [někdy upevněná - odklápěcí]; ozdobné kryty kol auta; (slang.); - viz činel
skromné chování, nesobeckost/respektování druhých; vědomé odčinění prohřešku; - viz autorita, hříchy
skrývaná/ nepovolená činnost [výroba/prodej „načerno“ - jakoby v koutě];
elektrolytické/ galvanické nanášení ochranné antikorozivní vrstvy [stříbra, zlata, chromu, mědi, niklu, cínu, hliníku, zinku a kombinací];
krmivářské směsi [řepné, řepkové, olivové apod. expelery, koncentráty, moučky aj. užitečné látky z potravinářské výroby];
masivní dřev. lisovací rámy s dřev. šrouby [sloužily truhlářům ke klížení/ dýhování desek];
správní sankce za přestupek [také může být stanoveno uhradit škodu v blokovém či příkazním řízení podle vyhlášky či zákona;
fyzikální děj, v němž se původní neutrální tělesa polarizují [získávají elektrické (magnetické) vlastnosti - vzniknou 2 vzáj. opačné/odpuz. se póly];
analytický přístroj pro kvalitativní a kvantitativní určení chem. prvků v látkách [vynález prof. UK J. Heyrovského z r. 1959];
přírodní i umělé suché nádrže pro případ povodně; - viz niva
pozemek/role/lán půdy pro zem. výrobu; mezičlánek [p. plotu/mostu mezi sloupy]; (fyz.) silové p. aj.; p. válečné; polní kuchyně aj.;
kus kmene/větev na topení; (též jako přirovnání „hluchej jako poleno“); menší polínko/štíp. kus dřeva [k otopu];
regál, rechna, fach/fášek; - viz regál, fach
pol. organizace vytvořená k prosazení ideol. cílů či řešení určitých problémů, dosazující volbami své členy do veřejných úřadů;
hnutí v oblasti svět. politiky za řešení palčivých mír., živ. a sociálních problémů [úřady, mezinár. organizacemi a institucemi];
volený zastupitel občanů, představitel polit. strany/hnutí/moci, či osobnost jmenovaná do místních až státně-polit. funkcí [např. prezident];
souhrn státních věd působících ve prospěch občanů a státu [právo, ekonomie, obchod a finance, všeobecný rozvoj a ochrana];
vystudovaný specialista na politické otázky;
(rus.) političeskij rukovoditel - býv. vojensko-politický pracovník, ZVP [zást. velitele pro věci politické a sociální];
konzervační a leštící přípravky na nábytek apod. [lihový roztok šelaku (pryskyřice); nanáší se lehce nasáklou bavlněnou polnou];
zednický předák, stavbyvedoucí;
něco nepovedeného s nemilými následky; problém;
savá pomůcka k leštění [bavlněný hadrový uzel s hladkým povrchem]; - viz politůra
vojenská signální trumpetka (bez klapky); - viz horna
minerály [Achát, Ametyst, Aventurin, Granát, Hematit, Jaspis, Karneol, Korál, Křišťál, Malachit, Nefrit, Olivin, Onyx, Opál, Růženín, Lápis, Tyrkys, Vltavín aj.]; (drahokamy: Smaragd, Rubín, Safír, Korund, Diamant, Brilant ...; Jantar je zkamenělá pryskyřice);
větrem/sněhem aj. polámané stromy, lesní kalamita; - viz kalamita
(od "po lopatě") jednoduché/ názorné/ triviální vysvětlení [k pochopení oč jde, bez užití učených výrazů]; - viz triviální
pevná látka [křemík, germanium, selén aj.] s příměsí jiného prvku, s ovlivnitelnou el. vodivostí [teplem, světlem]; - viz dioda, tranzistor
(z něm. polster) polštářování, čalounění s použitím vycpávkových materiálů (u kočárů, aut, nábytku/interiéru apod.);
trám/podlažnice nesoucí podlahu; ložní výbava (postelí); - viz švele
kdo ovládá mnoho cizích jazyků [rčení: Kolik umíš jazyků, tolikrát jsi člověkem];
mnohoúhelník; polygonometrie = ustavování vzáj. polohy měřických bodů do sdružených polygonů; - viz trigonometrie
vše související s tiskem a grafikou, moderní digitalizovaný výrobní obor; - viz linotyp, mětér, tisk, litografie, renderování, graf
chemická reakce, kde z malých molekul vznikají vysokomolekulární látky (polymery); základ výroby kačuku, plastů/UH;
umělý polymer - pružný, pevný, oděruvzdorný, obrobitelný, benzinuodolný [strojní díly, izolace, sportoviště, čalounění aj.]; - viz antuka
vonná mast k ošetřování vlasů, vousů i k jiným kosmetickým zásahům;
špína z mytí nádobí [bez chemikálií - po zasypaní otrubami se dává dobytku vypít jako okal]; - viz šlichta, krmivo, odpad
týkající se okrajového/ příhraničního území;
bláznivý; zapomenutý, přeskochený/ opomenutý v pořadí;
krátkodobý/ dočasný/ prchavý = efemerní; ztrácející účinnost, vyčpívající ap.;
honosná, přemrštěná nádhera a okázalost [např. „kasapodník“ - hold vítězi nějaké soutěže]; - viz paráda, triumf, ovace
hodovačka či pamihoda (z vrbového proutí upletená metla s mašlí); výslužka velikonocního koledníka; pondělí velikonocní;
ovocnářství; nauka o typech a odrůdách ovocných rostlin a o jejich pěstování;
pondus = hodinové závaží; (dřív. fyz. jednotka soustavy CGS [Gausova] se zákl. jednotkami: metr, kilopond a sekunda); - viz SI
prac./dílenský stůl zpravidla se svěrákem; truhlářská hoblice [ponkajzny = opěrná železa do hoblice]; (hobl-/ -ovačky /-iny aj. = dřev. odpad);
obecní noční hlídač vybavený troubou [rohem], během pochůzky obcí vytrubuje a vyhlašuje hodiny a nebezpečí; - viz vachmajstr
chodit pozdě spát, něco kutit/ vymýšlet a nedat si pokoj, nespát;
svislá vzdálenost nejnižšího bodu lodi od hladiny [čára ponoru bývá na boku lodi vyznačena];
plavidlo [civilní, výzkumné, vojenské] schopné plout pod vodou do velkých hloubek; - viz keson, batyskaf, periskop, sonar
kovový větší člun k zakotvení jako plovoucí podpora výpomocného mostu aj.; (přepravní soulodí = 2 a více pevně spojených p.);
populární, stěti žádané/ uznávané (hudba, pop-muzik, tance, zpěv, osobnosti, skupiny, sport; ševc. lepidlo; předst. pravoslavné církve);
drůbeží způsob zbavování se cizopasníků (natřásání v hromádce popele); popelářský vůz „KUKA, BOBR“ aj. k odvozu domovn. odpadu;
akébie, podražec, plamének, břečtan, loubinec [psí víno], hortenzie, zimolez, rdesno, růže, réva, vistárie, liány [např. ayahuasca] aj.;
činné/nájemné, vodné, stočné, otop, odvoz odpadků, výtah, úklid domu, elektřina, plyn, TV, internet, telefon/hovorný, pojistné, daně;
parkovné, dovozní/přepravné, skladné, půjčovné, stojné [nevýlož. vagónu], obslužné/všimné/spropitné, doruč. novin, ostraha, pokuty;
praní prádla/ čistírna, jízdné/cestovné, stravné, mýtné, vstupné, nocležné, poštovné/porto, kadeřník, mob.kredit, člen. příspěvky;
služné/ mzda, výživné/ výchovné/ opatrovné, školné, prostoje, dary/ všimné, drobná osobní vydání, dovolená/ rekreace, kapesné, aj.;
(praedem) hist. označení pro panský/ vrchnostenský, nověji propachovaný dvůr, [zbytkový] statek;
upálení, stěti [mečem, sekýrou, gilotinou], el. proudem, otrávení jedem/plynem, oběšení/lynčování, zastřelení, ponechání dravé zvěři apod.;
lehce přšet, (= krápat [krůpěj, kropení, kropenka faráře]); - viz konev, mžení
známý, oblíbený, proslulý, lidový [p. píseň - evgrín];
(populus = lid) demagogie [staví spíše na rétorice - kritice vládnoucí elity]; úsilí o přízeň;
normál. díl jídla [dd = denní dávka]; porcování = dělení jídla na porce; (proporce = rozměry dané vzáj. poměrem složek); - viz disproporce
hist. františkánská městská pouť o 1. srpnovém víkendu;
zneužívání sexuálních motivů k zvrácenému, amorálnímu chování; zveřejňování sex. intimností apod.; p. je oficiálně zavrženo;
nepozná-li včelář že se mu včely vyrojily se starou matkou (prvoroj), může dojít k porojům [vyrojení dalších včelstev s mladou matkou];
přístav; vstup; připojné rozhraní počítače pro periférie [seriový/paralelní p. apod.]; - viz avatika, periférie, vrtulník
brána/průchod/vstup; paspuka/lemovka/prýmek); - viz brána, herma, port, portál, portýr
přenosný, kapesní, cestovní ap.; portabilita = přemístitelnost, přenositelnost [zařízení aj.];
webový/internet. server [najatá základna], sloužící nájemci a uživateli sítě jako svého druhu brána do světa internetu; - viz brána, herma, internet
(portfeuille) pouzdro, náprsní taška; obor působnosti, úřad ministra aj. bez určení oboru; - viz, mini-, šrajtofle
aktovka/ desky na spisy/ šanon; (soubor/ skladba cenných papírů/aktiv v majetku jednoho investora; rozděl. invest. zdrojů s cílem snížit rizika);
poštovné [platí se nalepenou pošt. známkou s hodnotou podle tarifu]; - viz cena, tarif, filatelista
žiněný smetáček; s dlouhou násadou smeták/pometlo; žiněné jsou též kartáče, štětce a štětky pro lakýrníky, malíře, zedníky ... ; - viz koště
vrátný; (portál = výtvarně upravený vchod/vjezd, internetový p.);
z proutí pletená kukaň [pro snášení vajec slepicemi/ nosnicemi]; síťový či jiný kryt pro drůbež apod.; - viz kotec, obora, ohrada, voliéra
osádka víceúčelového stroje, tanku, lodi, letadla, stanice apod.; garnison = objekt/-y místních voj. útvarů, jednotek a štábů; - viz komando
(vulg.) břídit, zbabělec, bojácný strašpytel, ostých./ nesmělec/ nekňuba/ třasořitka/ bačkora, má „naděláno v kalhotkách“; - viz troufnout, bičnout
myslivecké hody (po skončení honu na zajíce, bažanty, kačeny, koroptve, sluky, aj.);
pošta; pozice, stanoviště, postavení v zaměstnání apod.; (post- = předpona po-); půst [nejíst maso; vězení se 2 posty = 2x bez jídla]; - viz masopust
(hist.) přenosné píšťalové orgány [varhany]; - viz varhany
zaslání zásluky na poštu pouze se jménem příjemce, popř. hesla, takže si ji smluvený příjemce vyzvedne sám;
lůžko/lože (dřevěné/čalouněné/kovové, skládací/visuté aj.), čelní prkna/pelesti spojené postranicemi/bočnicemi, uvnitř rošt či drátěnka a
matrace/slammík; (kavalec = voj. lůžko/postel se slammíkem; odestlat/ustlat; podestýlka = stelivo pro dobytek); - viz palandy, hamaka

postilión	kočí vícesprężn. poštov. dostavníku; (pošt. doprava = předchůdce vlak. a autobus. dopravy [s přepřah. stanicemi/hostinci s noclehy]);
postraňky	bloční tažné řemeny/ pásy tahounů [od chomoutu k rozporkám/ brdečkám váhy, zavěšené pod ojí];
postrk	tačná apod. posunovací lokomotiva/ drezína;
postroj	souprava řemení pro koně/ tahouny ap.[patří sem i sedlo se třmeny/ stupy pro jezdcce [třmínek = ušní kůstka]); - viz kšíry, jho, chomout
postřiziny	pohanský obřad stříhání vlasů při dosažení dospělosti [obřad se slaví dodnes - viz Legendu o sv. Václavovi];
postulát	požadavek, předpoklad přijímaný bez důkazu;
posunek	účelový pohyb částí těla [např. posunková řeč neslyšících, signalizace morseznáčkami]; viz gesto, přitakat, vrtění
posvícení	tradiční oslava vysvěcení místního kostela [hodování a zábavní akce, často spojeno s poutí];
posyp	protiskluzový drobný materiál k posypu náledí/sněhu [škvára, písek, šotolina aj., také se užívá soli k rozpouštění ledu/sněhu];
pošmournou	zamračeno/ pod mrakem; počasí na dešť, mženi; - viz mženi, počasí
poštovní míle	délková míra = 7585,936 metrů; (pošta = logist. služby pro koresp./list. a balíkové zásilky, převody peněz, vydávání známek ap.);
pošuk	zmatkař, magor, mešuge, plašmuška, popleta, pomatenec, rapl, poděs, potřeštěnec, hlupák/janek [„Nevíš proč jančí ? - Má o kolečko víc.“];
potah	tažná zvířata [koně, krávy, oslí, sobi, psi] - přípřež/ spřežení vozu/ pluhu, aj.; povlak čalounění, obal nástroje; plak; měděnka aj.; sada strun;
potáš	uhlícitan draselný, draslo/ flus/salajka; p. byla získávána z dřev. popela a užívá se k výrobě skla, plátna, papíru, mýdla, pracích prostř. aj.;
potáč	příze navinutá na dutinku; - viz přádeno, štrkování
potápka	elegantní nabob se sraženým kloboukem, snob, vejtaha; vodní pták;
potemník	brouk - domácí škůdce (druhy: moučný, skladištní, stájový);
potenciál	souhrn schopností; celk. soubor možností něco konat [p. elektr., vědecký, akumulovaný, využitelný aj.]; potenciální = možný; - viz impotence
potenciometr	regulační elektrosoučástka [otočný/ tahový odpor], aripot [víceotáčkový spirálový p.] aj.;
potěh	kruhový řemen/ pásek ševce (k přidržení boty na kolenou); - viz prták
potkan	myš, krysa/němkyně [zast. německá myš]; (hraboš = myš polní);
potutelný	[skrývaný] šibalský [úsměv, cit];
potvora	někdo nespolehlivý; lundvář; divný/nepříjemný tvor/hovado [zvíře/ -átko] ; nadávka; - viz hajzl
poťouchlost	drobné provokace a nástrahy;
pouk	zkažené vejce; vejdumek/vejdunek = vyfouklá/prázdná vaječná skořápka k výrobě velikonoční kraslice; - viz kráp
poukaz	nárokový přiděl v plán./ lístkovém hospodářství; (uspokojení žadatele v pořadí u omezených zásob/ služeb/ rekreací aj.; upozornění);
poupě	rozvíjející se květ, poupátko v rozpuku [těž děťátko, dítě]; - viz ratolest
poutko	textilní aj. proužek k zavěšování (kabátů, ručníku); (držátko = úchop/ háček/ ucho/ ouško/ očko či věšátko věcí [např. hrnečku] aj.);
pouta	prostř. k omezení pohybu zatčených provinilců [náramky/ okovy/ želízka]; bezp. ochran. pásy aj. v autě/ letadle, v nemocnici aj.; - viz šráky, kurty
pouť	procesí věřících (např. na Svatou Horu u Příbramě aj.); atrakce/kramář/zábava, pečená husa [dnes bývá pouť spojena s posvícením];
poval	nosná plocha - z polotrámů, kulatin či půlkulatin (povalový strop, most, pomocná cesta, chodník, hatě);
povely I.	vojenské: [Pozor!, Pohov!, Pochodem vchod!, Zastavit stát!, ...Vlevo vbok!, Čelem vzad!, Zalícit, Zamířit, Pal! ...]; tahounům: [hýjě/ vjě/
povely II.	mlask - vpřed, prrr/ou - stůj, čehý - vlevo, hót/hat - vpravo, hůj - cou-vat/ -fat]; psům: [Sedni, Lehni/ daun, Zůstaň, Volno, Pojď, K noze, Aport];
povijian	ozdobný pás k převazu peřinky s kojencem;
povlak	cícha, kapna - prací povlečení lůžkovin (peřin, polštářů ..); ochranný obal či nanesený krycí materiál [barva aj.]; - viz potah
povodí	oblast, ze které voda odtéká do jedné konkrétní řeky či jezera; všechna povodí ČR spravuje Ministerstvo zemědělství;
povoz	vůz tažený potahem (formanský s řasuňkem a příp. s plachtou, žebříňák, valník, s lejtou, kočár, bryčka, maringotka/stěhov. vůz, dostavník);
povřísko	svazek zkroucené dlouhé slámy k ručnímu vázání snopů;
pozednice	trám na dokončené zdi, nesoucí střešní konstrukci;
pozice	konkrétní místo/ pořadí/ umístění/ vzhled; zobrazení tech. detailu [výkres/ foto]; stupeň kariéry./ polit. zařazení a podřízení/vlivu; - viz post, premisa
pozitivizmus	klad, pozitivní filozofie, orientuje se na to co je dáno, odmítá nadpřirozenost nebo spekulace; opakem p. = negativizmus; - viz negativizmus
pozitivní	„+“= kladný, dobrý/ úspěšný/ správný; (opakem je negativní = „-“ záporný, neúspěš./ špatný, klamný; neutrální = „0“ netečný [ani ryba ani rak]);
pozorovatelná	mask. pevnůstka s větším rozhledem zpravidla položapuštěná, zpevněná dřevy aj., vybavená periskopy a spojovacími prvky k velení;
požerák	trubní rybníční výpusť tvaru šachty, zvaná též kbel nebo mnich; - viz stavidlo
pódium	jeviště/ jevištní plocha, divadelní scéna, vyvýšené místo k vystoupení/ přednesu; - viz tribun, forbína, pultík, dekorace
pórobeton	druh lehkého betonu [plynobeton, plynosilikát, pěnobeton a pěnosilikát], bezodpadové stavebně-izolační tvárnice; - viz cement, beton
póvl	špatní, nanicovatí lidé, pakáz, ksindl, verbež, lůza, chátra; také nekvalitní obchody a zboží, vše co máme za špatné; - viz chamrad
pózování	zaujímání možných poloh k fotografování/filmování; předvádění modelů aj.;
pra-	1. část slov s významem dávný/starý [pravěk, praotec, pradávny, prastarý]; (prales = chrán. neudrž. les; prazdroj = letitý zdroj; zn. piva);
pracky	(pejor.) ruce, nohy/tlapky/hnáty [zvířecí packy/pacičky/pacinky; {psovi: „dej pánovi pac!“; na rozlouč. „pac a pusu“}; zpakat = zkazit, zvorat];
pracny	formičkové vánoční pečivo; (formičky/tvořítka = plechové aj. výlisky růz. tvarů k pečení či výrobě pískových báboviček);
pragensia	alba/dokumenty/knihy/mapy/snímky ap. popisující a zobrazující Prahu;
pragmatika	býv. řád o služebním poměru veřejných zaměstnanců; praktika; disciplinární předpisy;
pracharanda	sušené hrušky na povidla a do buchet, či sušená zelenina do polévky; (prachy/prašule = [slang.] peníze; prach. peří; shořet na prach; prášit);
Prajz	Prus, prušák, (podobně Sas, Bavor, Rus, Waspolák, Cikán/Róm, Slezan/Šlonzák aj.);
prakomunizmus	prvobytně pospolná společnost [pračlověk v kmenových tlupách; rovnost, společná práce i společné užívání výsledků práce];
praktiky	zaběhnuté/osvědčené způsoby chování/jednání, nejen kladné přijímané; (praktika = praktická vyučování/cvičení v reál. prostředí); - viz etiketa
pramice	malá veslice, např. rybářský člun, bárka; - viz prám, plavidla,
pramen	vývěr [teplé] podz. vody; naleziště/zdroj/výskyt; (prameniště/-itý; pletený z několika p.; p. bádání, vlasů; spoj. vory; pivo Staropramen aj.); - viz gejzír
prampouch	zděný nadzemní rozpěrný oblouk aj. mezi sousedními budovami [příp. klenutý s krytou spojovací chodbou];
pranice	mela; prát se - kdo koho silou přepere/porazí; zápasení [těž zvířat - kohoutů, psů aj.; korida = býčí zápasy]; - viz špásování, úpoly
pranostiky	lidové průpovědky s předpovědí počasí ap.; využití místních životních zkušeností za obdobných poměrů/stavů;
pranýř	(zast.) sloup/klec na náměstí, místo hanby, ponižení a utrpení [tam byli provinilci přivazováni, veřejností hanobeni a ponižováni];
prasátko	keramická nádobka/kasička tvaru selátka ke spoření mincí [k vyjmutí mincí se musí rozbít]; zrcátkový odraz slunce/vánoč. svíček na stěnu;
prasečí chřipka	(mexická zk.) smrtel. respir. onemocnění virem A/H1N1, přenosné na člověka [obsahuje geny lidské, ptačí a prasečí chřipky]; očkovat !;
prasit	(slang.) chazit, zhanobit, prznit; dělat prasečinky/oplzlosti/sprostárny/prasárny;
prašivka	nejedlá houba; (prašivina; prašivec = zavšivený tulák, bolavý po těle ze špíny aj.; podlý bezcharakterní ničema/mizera - hajzl);
pravěk	prehistorie (obecně do let 3000/300 před n.l.); zkoumá jej prehistorická archeologie; prehistorický = předpotopní/dávný; - viz pra-
pravda	filosofická kategorie [pojem], shoda skutečnosti s realitou; opakem p. = lež [nepravda]; - viz filosofie, idealista
praxe	činnost, zběhlost, odborná znalost, dovednost, zkušenost; praktický = vhodný, reálný, plně vyhovující; praktik; praktikant; - viz teorie
práce I.	fyz. veličina - dílo člověka/ výsledek p. [působení mysli/ síly/ energie k vytvář. užitných statků/ věcí]; p. ruční/ mech./ elektr./ duševní/ vědecká/
práce II.	/umělecká; zaměstnání - prostředek výděлку/obživy; p. otrocká/ dobrovolná/ brigádní [i zdarma]; býv. noviny ROH - Práce; - viz pohon, energie, motor
prádlo	prám či lávka v potoce k praní a máchání v tekoucí vodě; prádlo osobní a ložní; - viz plajchování
prám I.	jednoduché (nouzové) ploché plavidlo, též jako ukotvené nástupišť říčních lodí či plato k máchání prádla apod.; plavidlo pro vozy/auta aj.
prám II.	na přívozech (bývá trámové s horním vodičem - lanem, na pohon říčním proudem, vesly/ pádly, bidlem či motorem); - viz plavidla
právo	ustálená soustava názorů a zvyků kázající co se smí a co ne; zákony, předpisy, vyhlášky aj. normy vydané podle zákonů; - viz soud
právo útrpné	fyzické trestání a mučení - dosud uplatňované za válek a v zemích přední Asie; tortura = mučení/týrání k doznání obviněného; - viz pranýř
preck	mrňous/ mrňavý tvor či věc, koflík na přípitek - viz štamprdle;
prd/ -ění	(slang.) bzděný/břišní větry (meteorismus), pšouky; (vyprdnout se na něco = přestat se tím zabývat; prdlajs = nic);
prdel	(vulg.) hýždě/ zadnice/ zadek, konečník/říť; zaklení „do pr., to sem se lek“ „vylži mi p.“, „di do p.“; (prdelka = udavač; dět. zadeček; skrojek);
prduch	pracující důchodce;
prebendy	obročí, důchody kněží z majetků katolické církve; (u evang. církve se vybírá tzv. salár; obdobou byly tzv. desátky [učitelům apod.]); nezaslouž. výhody;
precedens/-dent	předchozí/ dřívější obdobný případ [v právu má význam aplikačního vzoru pro další {soudní} rozhodování v podobných případech];
precizní	dokonalý/ přesný; ([lat.] res = věc/ majetek/ říše/ důvod/ čin/ záležitost/ podnik, [r. publica = republika, r. pretiosa = památka, atp.]); - viz kauza
preclík	bývalý usušený křupavý kroužek aj. houskového pečiva sypaný solí, mákem aj.;
predátor	dravec, šelma, živočich živící se napadáním jiných dravým způsobem;

predikce	prognóza, předpověď, odhad; predikovat = předpokládat, prognózovat, odhadovat; - viz orákulum, prognóza
prefabrikáty	předem připravené, hromadně vyráběné montážní díly;
preference	přednost, přednostní právo, zvýhodnění, výhoda, výsada; (preferovat = upřednostňovat; získat preference = podporu [voličů]); - viz VIP
pregnantní	výstižný, vyhraněný;
prej	prý [z českého „pravit“], z doslechu, např. "von prej už tam nejní, je něgde vejš";
prejt	naplň jelit či jitrnic [mleté vepř. maso s kroupami/houskou a přísadami]; - viz vepřové hody, jelita
prejzy	pálená střešní krytina ze žlábkovitých tašek (spodních háků a vrchních kůrek);
prekérní	choulostivý, povážlivý, tísnivý, zapeklitý, kombinovaný, složitý, zašmodrchaný [případ/ situace k rozuzlení/ vyřešení/ provedení]; - viz komplikace
premiér	předseda vlády; dle statutu může mít i několik zástupců - vicepremiérů [místopředsedů]; - viz statut
premiéra	první veřejné představení [divad. hry, filmu, díla ap.], otevření záv. dráhy, podniku, výstavy apod.;
premis	předpoklad; první, výchozí část úsudku; propozice [= plán, rozvrh, záměr, rozpis, program]; - viz pozice, post, presumpce
preparace	úprava nestálých objektů na stálé [mumifikace/ zakonzervování trofejí aj.]; (preparát = přípravek [léčivý/ pracovní/ čistící ...]); - viz mumie
preparov-at/-aný	uměle připravit/upravit látku, vycpat předmět [vypreparovaný pták/zvíře/paroží - trofej];
pres	tlak; napresovat = protlačit./ namačkat; lis = lisovací zařízení - na víno, slámu; (PRESS = tisk; léčba - akupresura/akupunktura nerv. bodů);
presholc	dřevitá hmota podobná překližce získaná vysokotlakým lisováním (k výrobě tichých ozub. soukolí apod.);
prestiž	vážnost, významnost, pověst, ocenění jinými, renomé/ -ovaný [věhlas/-ný/ široce známý]; prestižní ohodnocení/ cena; - viz glorifikace
presumpce	předpoklad, pravděpodobnost, domněnka [p. neviny platí u obviněného až do uznání trest. činu soudem, tj. do nabytí práv. moci odsouzení];
prešpán	tvrzený/ tuhý elastický karton/lepenka na pořadače, mapy s chlopněmi, desky knih, kufříky;
prevence	předcházení něčemu, ochrana před něčím; preventivní [kontrola/ prohlídka/školení] = opatření k předcházení škodám;
prevít	něco špatného/nepovedeného/škodlivého, co vyvolává kritiku a odsouzení; přirovnání [„chřípka je prevít“ aj.]; nadávka;
prezence	přítomnost; (prezenčák = voják zákl./ prezenční služby); prezentace = zápis/ předvádění/ukázka; - viz prezent
prezent	dar; "dárček" = smolař; prezentovat = ukazovat, nabízet, předkládat, vystavovat; (présens = 1. pád); - viz prezence, reprezentace, závodník
prezident	volený předseda orgánů; nejvyšší polit. představitel prezidentského či parlamentního státu; (exprezident = bývalý prezident);
prémie I.	zvláštní odměna [fin. příspěvek za zásluhy/ k výročí aj.]; dárek [nějaké dílo za umístění v soutěži aj.]; (cílové prémiové spojení [s
prémie II.	připisováním % úroku]); výhra v loterii/pro první úspěšné hádankáře, soutěžící aj.; (premiant = nejlepší žák); - viz benefity, mzda, premiéra
prchat	vzdalovat se/ utéci, prchnout, uprchlík; vyprchat/ vypařit se - vyčpít/ vyčpět, čpít, čpavý [pach]; (čpavek = amoniak);
prchlivý	unáhlený/ prchlý, nemá daleko k emocionálnímu projevu, brzo se navzteká [chytne ho rapl], temperamentem cholerik či sangvinik;
prima	první třída osmiletých SŠ; primisima - 1.a kvalita, precizní/skvělý; nejmenší hud. interval; (primař = ved. lékař); - viz ažúr, interval, primus, tip-ťop
primadona	první pěvkyně oper. souboru, subreta; vyzývavý domýšlivec; (primabalerína = první tanečnice balet. souboru); - viz diva, ostentativní, nafrněný, frňnat
primas	první konšel zastupitelstva města; biskup; (biskup je též ocas nad řitním otvorem ptáků/drůbeže - husy); primáš = šéf cikán. kapely;
primitiv	prostoduchý / triviální/nekultivovaný/ zaostalý člověk na nízké úrovni; (primitivní = jednoduchý, neumělý [nástroj/ věc, „domado“ {=doma dodělat}]);
primus	bývalý tlakový petrolejový vaříč; (primát = opice; první místo/prim [např. v počtu autohavaríí, „hrát prim v týmu“ apod.]);
princip	(počátek) myšlenk. východisko, zásada/ zákonitost/ pravidlo, z něhož lze odvozovat další důsledky a poznání [např. princip skenování];
principál	majitel divadla/ cirkusu; (princ/ králevic, princezna = [oficiální] potomek krále a královny [ne levoboček]); - viz impresário, bastard
principiální	zásadní, základní, zásadový; z principu, principiálně, zjednodušeně;
princmetál/-ový	hubatý; [bába princmetálová = hubatá]; - viz prinzmetal
prinzmetal	kočičí/ falešné zlato; (Prinzmetalova angína pectoris: nemocný má potíže pouze v klidu [dr. Prinzmetal - americký kardiolog, + 1987]);
priorita/-ní	přednost/-ní [postavení]; nastavit priority/ pořadí [priorita 1., priorita 2.]; PRIOR = název býv. obch. domů; - viz à posteriori
privat	soukromý; (priv. [byt/ majetek, ordinace/ činnost/ zájmy], na rozdíl od něčeho služebního, veřejného, cizího, družst., státního ap.); - viz sekret, diskret
privatizace	rozprodej/ zbavování se státního/ společného majetku - jeho přechod do soukromého apod. vlastnictví;
privilegium	(právn.) přiznaná výsada, výhoda [privilegovaná osoba, instituce, činnost];
prizma	nikol, světlo lámající/ rozkládající skleněný polarizační hranol; hledisko; podmínky/ způsob pohledu; - viz prizmatický
prizmatický	[= lomený]; p. dopravní pás; p. článek/dobíjecí akumulátor [pro walkmeny ap.]; p. monokulár; p. komínek; p. sklo, p. strojní svérák;
príznic	zapařovací Priessnitzův obklad; [Vincenc Prissnitz založil r. 1831 vodoléčebné lázně v Jeseníku];
prk	koží pach; (úprk = útěk; úprkem; uprchnout); - viz těkavost, odér, puch
prkenice	náprsní taška, šrajtofle; - viz šrajtofle, tobolka
prkna	strom. řezivo; p. rolní = brutnákovitý polní plevel [Lycopsis]; (prkno = konstrukt./ školní kresl. deska/ pomůcka v deskách s příložíkem);
problém/-atický	věc k řešení, sporná otázka, otázka k rozhodnutí, nejasnost;
proboha	údiv - probůh, pro pána boha/ krále co se to děje ? [proč to děláte], [pozdravy: Pozdrav [Vás/ tě] pámbu, Dejž to pámbu, Těbuh!, Těpic!];
procedura	předepsaný postup činnosti/ výroby/ léčby, atp.; úsek počítačového programu k výpočtům určitého typu; - viz proces
procedurální	týkající se postupu, např. při sestavování plánu jednání ve sněmovně, na úřadech;
procento	jeden díl ze sta, setina celku [1:100 = 1%]; procentní/ procentuální/ procentuální = uvedený v procentech; - viz promile
proces	průběh, vývoj, děj, soudní řízení; akce/ program sestávající z dílčích kroků/ procedur; [proces může být i nekonečně dlouhý]; - viz procedura
produkce	rozsah výroby [výrobek/ tovar/ dílo], předvádění; nadprodukce pro chybné plánování výroby; (produkční = funkce v distribuci kultury);
profanace	zneuctění, znevážení, znesvěcení, banalizování, profanování, zprofanování;
profesionál	profil, vyškolený odborník, osoba provozující činnost za výdělek; (opakem je laik/ amatér/ diletant, činnost je mu koníčkem/ zábavou); - viz laik
profil I.	pohled z boku; popis/ charakter osoby/ výrobku/ zboží; profilace = vývoj, tříbení vlastností; profilovat [dávat tvar, zaměřovat šířku/délku
profil II.	území]; obraz/ popis materiálu [plochý, čtvercový, znázornění objektu v řezu aj.]; - viz en face
profit	prospěch, zisk, užitek; [profitovat = získávat, vydělávat na něčem]; (akvizice = získání, nábor, přírůstek; [akvizovat = získávat, nabírat, brát]);
profylaxe	prevence, opatření k předcházení nemocem a poruchám [očkování, hygiena, asanace; kontrola a údržba zařízení]; profylaktická prohlídka;
prognóza	předpověď [dle pozorování, sledování, statistiky, vývoje stavu, zkušeností a nejnovějších věd. poznatků]; prognostický, prognózista;
programátor	kdo se zabývá počítačovými programy; (krokovací p. jako mechanický díl stroje [např. pračky; p. řízený děrnou páskou aj.]; - viz NC, PC
progres I.	postup/ šíření/ pokračování/ pokrok/ vzestup/růst; (progresivita = úspěšnost, užití pokrok. metod VTR; progresivní [myšlení/ řešení/ daň];
progres II.	pokrokový, vyvíjející se, rostoucí, postupný, pokračující, vzestupný; (regrese [psych.] = pokles, ústup; [pojišť.] náhr. škody); - viz VTR
prohazovačka	větší masivní drátěná [různě hustá] síť v rámu se vzpěrou - k ručnímu prosvívání písku či hlíny a odstraňování kamene z nich;
prohibice	úřední omezení výroby, prodeje, dovozu a vývozu některých výrobků, zvláště alkoholických nápojů; - viz embargo
projekt I.	úmysl, návrh, jakýkoliv plán [i grafický, výpočty] - (nesprávné scénář); konstrukční/ org./ realizační dokumentace; projektování = konstruování
projekt II.	zámyslu; projektant = tvůrce projektů [konstruktér, architekt, ekonom, politik ...];
projektor	promítací přístroj, kinematograf [k promítání filmů]; projekce = promítání [optika/ foto/ kino]; - viz scéna, biograf, epidiaskop, projekt
proklamace	různé druhy slavnostních prohlášení [charty, manifesty, výzvy, deklarace apod.; mezinár. dokument: Charta lidských práv];
prokurátor	státní zástupce/právní žalobce [dozor nad zákoností];
prokurista	[obch.] zmocněnec příkazce, oprávněný neomez. jednat za podnikatele/ mandanta v rozsahu plné moci; (mandantář = pověřenec mandanta);
proletář	nemajetný/ chudý pracovník/ dělník prodávající svou prac. sílu za mzdu k obživě rodiny, často nezaměstnaný; - viz komuna, ksindl, revoluce
prolízka	překračovací, skrytý či otevřený průchod nebo průlez plotem/zdí ap. (i pro slepice, psa);
prolnout	prolínat - [plynule měnit zobrazení, postupně či náhle vizuální změny apod.]; prolínání/průsak vody skrze spáry/ praskliny/ póry;
prolog	úvod; (epilog = doslov/závěr);
prolongace	prodloužení platnosti dokladu/ povolení, lhůty;
proluka	nezastavěná parcela v intravilánu [uvnitř obce]; (opak intravilánu = extravilán [samost. budovy aj. mimo intravilán obce]); - viz intro-
promile	jeden díl z tisíce, tisícina celku [1:1000 = 1 ‰]; - viz procento
promoce	akt slavnostního udělení akademického nebo vědeckého titulu/hodnosti; ukončení vysokoškolského studia; promoční síň/ hosté...;
promptní	pohotový, rychlý, okamžitý, bez přípravy; v hudbě - emprompty [Impromptu od F.Chopina - V náladě], improvizované, náladové];
pronto	honem, ihned, rychle; (presto = velmi/ tuze rychlé tempo);
propad	porušení norem; zřícení/ spadnutí; slabý prospěch/ nepostoupení; chybná konstrukce/ přetížení nosnosti; div. propadliště;
propadnutí věci	zabavení a příp. prodej/ dražba věci, jako důsledek nedodržení smlouvy/ zákona;
propaganda	veřejné šíření myšlenek, názorů s cílem získat ideové přívržence; (propagovat = doporučovat; propagace = reklama); - viz reklama
propašovat	utajeně přepravit neproclené/zakázané zboží [paš] kontrolní zónou; pašerák = kdo pašuje; - viz clo, paš, kontraband

propeler
propiska
propozice
propustek
prořež I.
prořež II.
prosektor
prospekt
prospektor
prosperita
prosná
prostoduchej
prostoj
prostovlasatí
prostředníček
prostý
prošlup
prošpikovat
prošustrovat
protagonista
protahovačka
protektce
protektor
protest
protéza
protokol
proton
prototyp
proudnice
proutkař
provenience
provincie/ -ční
provizorium
provokátér
prozíravost
prsa I.
prsa II.
prsa III.
prskání
prskolet
prst
prstí
prstíplášť
pršut
prťák
pruderní
pruh
prut
průbojník
průduch
průpal
průřez
průsmyk
průšvih
průtř
průvodič
průzkum
průzor
první pomoc
prýčna
prýž
prýmky
přadeno
přebor/ -ník
předák
předení
předovka
předsádka
předseda
přehazovačka
přehoz I.
přehoz II.
přehrada
pěhršle
přechod
překlad
přeplátování
přeskáčka
přeslen/ -y
přešlost
přetrhadlo
přezka
přibližování
přicmrdat
přidávka
přifařený
přihnout si

vrtule; lodní šroub;
kuličk. či keramické psací pero s barvicí náplní (náhrada dřívějších [plnicích] per z brků či kovových per a redisper; - viz tuš, perořízek, kalamář, krajon
zadání, návrh/ rozvrh, plán, program, záměr, rozpis; - viz pozice
mústek - přejezd přes silniční škarpu aj.; až 2 m vysoký vodní ap. tunel pod náspem [s vyložením betonovými rourami, kameny, ap.];
podzemní omlazování a prosvětlení korun [zejména ovocných] stromů [odstranění vybraných větví]; plánovací jednotka při dřevařské/
nábytkářské výrobě [průměrně se připočítává 15% dř. surovin na odřezky ap.]; - viz odvětvování, ponk, průřez
vedoucí prosktury (pítevny), patolog; (patologický = chorobný, nenormální; psychopat = člověk trpící duševní poruchou, úchylkou);
nabídková reklamní/popisná tiskovina; významná městská radiální dopravní tepna, bulvár [např. v Rusku]; rozpočtová norma;
hledač zlata aj. nerostů;
podnikatelský úspěch, výnosnost; - viz konjunktura, rating
skupin. tělesné cvičení či gymnastika bez použ. nářadí [čas. omezené progr. sestavy i s akrobat. prvky]; - viz tělocv. nářadí, tébich
neotesanej [mluví jak mu „zobák“ narost, nebere si servítky];
nevyužitá pracovní doba, kdy stroje ani přítomní zaměstnanci pro různé důvody/překážky nepracují;
bez čepice/pokryvky hlavy;
digitus impudicus = neslušný prst [podle záp. kultury je vztyčený prostředník nejhanlivější/urážlivé gesto]; - viz cíbek, gesto
jednoduchý [bez přídomků/ zvláštností], nezkažený/ prostoduchý, nezkušený, obyčejný, důvěřivý; (prostopášný = rozmařilý, zhýralý, chlípný);
[u tkalcovského stavu] mezera vytvořená mezi zdviž./ sníž. osnovami podélných nití k zanesení útku [příčné nitě v zanášecím člunku aj.];
prostrkat proužky špeku [slaniny]; prostřít/rozstřít kulkami [udělat z kohosi řešeto];
prohospodařit, prohrát/ probendit, nevyužit možnosti, způsobit manko, o něco přijít; mít malér/ ztrátu/ průšvih; - viz insolvence, manko
představitel hlavní/klíčové role/ postavy románu, filmu apod.; vedoucí osobnost [o kom se hodně mluví]; - viz VIP
široký hoblovací stroj [hoblovka] k srovnávání ploch (sklížených dřevěných desek apod.); protahovací sněžný pluh pro zvířecí potah;
přímiluva, podpora vlivné osoby, upřednostnění, zvýhodnění, nadřozování; ochrana, záruka; - viz lobby, protektor, VIP, korupce
obnovený běhoun na pneumatice; dosazený správce [nežádoucí] „ochránce“; (protektorát = [chráněné] území pod cizí nadvládou);
střížnost, veřejný nesouhlas [pochody a petice na mítincích aj.]; (protestant = utrakvista, evangelík [reformista/boj. za čistotu církve]);
ortopedická náhrada [umělá noha, chrup [falešný zuby]]; - viz fraktura, inlejš, ortéza, ortopedie
žurnál, evidenční/zápisová kniha; pravidla chování/komunikace aj.; sepsaný zápis/dokument [zaprotokolovat událost/závazky aj.];
stabilní element. částice atomu s kladným nábojem, těžší než elektron [patří mezi nukleony]; - viz nukleon
funkční [přip. zmenšený] model pro novovýrobu k ověření vlastností či k ukázkovému předvádění;
střed proudění vodního toku; koncovka hasičské hadice;
člověk - senzibil, hledač pramenů podzemních vod proutěnou vidlicí (virgulí) aj.; - viz hledač, sensibilita
původ, místo původu/vzniku [např. výrobků];
územně-správní celek [např. v Číně, Španělsku], závislé území, oblast (církevní aj.); venkov, p. město; PRT = p. rekonstruční tým;
dočas. opatření [k zábraně škod ap.]; p. stavba/vedení aj.; provize = odměna [za pomoc aj.]; provider = zprostředk. připojení; - viz improviz.
kdo záměrně vyvolává problémy a nepokoje, často politické v něčí prospěch a za odměnu; (provokace - vyvolání nepokoje aj.);
obezřetnost, opatrnost, předvídavost, představitost, vize;
styl plavání; prsy [jsou muž. rodu, ne prsa] neboli řadra [prs {ne prsa} lat. mamma] jsou párový orgán hrudníku; muži mají p. nefunkční; ženské prsy -
- vnady, kačenky, koloušci [slang. cecky, dudy, kozy] obsahují funkční mléčné žlázy s tukovou vrstvou, na vrcholu mají pigment. dvorec s bradavkou ke
kojení a jsou erotogenní [sex. vzrušivé]; p. někdy onemocní rakovinou [mohou se voperovat prsy umělé]; - viz korzet, podprsénka, rakovina
koží kopulace; jiskření/roj jisker, vánoční prskavky; prsk = ohniště/nístěj/dno pece; poprskat/plivat slinami; prsknout/mrštit čímsi kamsi; - viz plivátko
[elektř.] skůtr, jízď. kolo, moped, malý motocykl [např. býv. JA-WA 50 či Manet z Povážské Bystrice] aj.;
zemina, kvalitní humus k pěstování květin, kyprá úrodná/žirná půda/ zem; (žirný = úrodný, tučný/ tlustý);
šusták, lehký plášť/kabát do deště, často s kapucí/čapkou [cap/ kép] z téhož materiálu, igelitová pláštěnka; - viz montgomerák, svrchník, hubertus
nasolené dlouho sušené vepřové maso [staroitalský pokrm - pochoutka k vínu];
švec, obuvník (výrobce/ opravář obuvi, přístříkář); - viz flikovat
nemístný/nevhodný, nepatřičný, přepjatý, co se nesluší, někdy falešně stydlivý; pruderie = nemístný stud; - viz stud
kýla (hernie; herniace = výřez [kýla, ploténky]); pás, štráf, stuha; (pruhovaná látka aj.);
(délk. míra) = 8 loktů = 4,732 m; látro (hornická míra) = 4 lokte = 2,366 m; výhonek/letorost;
nástroj na díry do kůže aj., (lze užít i děrovací kleště [i na jízdenky]);
větrací či vytápěcí kanál, též tah, luft, sopouch, komínek - roura;
otvor propálený usměrněnou náloží/střelou, hořákem, laserem ap.;
průměr [kabelu]; hrany a plochy v rovině řezu se kreslí silně, obrysy za plochou tence; průřezové téma; průřez. ministerstva; - viz prořež
horský/terénní přechod/průchod, průjezd;
nepodařená/ nedovolená věc/ příhoda; („Jsem v průšvihů“ = budu asi postižen); užívá se také vulg. výraz „průser“;
mohutný déšť/cedák, p. mračen nebo průrva hráze rybníka aj.; - viz splach, emanace
poloha hmot. bodu na kružnici je určena průvodičem, jehož vel. se rovná poloměru r kružnice, po níž se hmotný bod pohybuje; - viz rad
sondování, rozvědka, slídění, objeovávání, p-ník = průkopník, satelitin; a let. sledování, radar ap.; - viz avantgarda, peon, rozvědka, špión
upravený otvor v tělese, příp. zasklený či s periskopem, kukátko [ve dveřích, v tanku, ponorce];
základní povinnost lidí [neposkytnutí první pomoci při ohrož. života je trestným činem dle §§ 150 a 151 trest. zákona č. 40/2009 Sb.];
prkenné lehátko (ke krátkodobému odpočinku v oblečení - na strážnici, též pro vězně);
guma [pružná izol. a těsnicí hmota z gumovníku [k výrobě pneu, hadic, podvazků, k výmazu tužk. čar aj.]; umělá p. = buna, styropor; - viz vulkanizace
úzké plošné nebo dutinné textilie např. na epolety a rukávy uniforem [npř. sutaška = splétaný prýmek]; - viz distinkce
pletací příze vinutá víjákem [p. vlny/bavlny se musí přemotat do klubek k domácímu pletení/háčkování svetru aj.]; - viz štrykování, potáč
soutěž; přední soutěžící - sportovec aj. v urč. disciplíně/oboru;
lídr (angl. leader)/ přední dělník, vedoucí týmu, odborový [spolkový] vyjednávač/ delegát/ mluvčí; - viz odborář, nádeník
výroba příze za použití kolovratu s vřetenem a přeslenem; kočičí vrnění; - viz skání, přeslen, potáč, přadeno, kolovrat
půška ládovaná zpředu, ládovačka (opak zadovky, nabíjené zezadu); - viz mušketa
optická soustava [anamorfot]/ sada čoček k fotoaparátu; tužší dvojlist k vlepení bloku knihy do desek; - viz dextrin
[prezident] volený představitel orgánu; vyšší orgán může mít i několik místopředsedů, příp. předsednictvo/výbor ap.; - viz grémium
páka jízď. kola k měnění rychlostních převodů;
jakýsi ubrus, často lemovaný třásněmi/ vyšívaný, k přikrytí stolu, postele/ lůžka, k zavěšení na stěnu, aj.; - viz kuchařka
šál/pléd k zavinutí hlavy a přikrytí ramen [šála i šálo na krk]; - viz toga, pléd, boa, loktuše, houně, pinta
hráží vzdutá vodní plocha řeky [průtok vody je často užíván k výrobě elektřiny - hydroelektrárna];
objemová míra [přes hrst] = 0,72 litrů; přehršle;
klimaktérium/menopauza [vyhasnutí vaječnicků žen]; vyznačené místo k přecházení ulice; p. na jinou výrobu/režim/letní čas, aj.;
kovová/ armovaná betonová výztuž/ nosník nad oknem, dveřmi ap.; převod/ translace/ transkripce do jiného jazyka;
rohové spojení dřevěných prvků (půlky tloušťky přes sebe); - viz cink, čep
přeskakování odstavců, veršů, činností [na přeskáčku]; neuspořádaný přednes/ postup;
setrvačnické větvení u přeslice; patrové pupeny na lodyze/ stonku/ větvičky rostliny [z nich se větví listy a květy];
stav kdy se člověk necítí dobře [„jsem nákejš přešlejš, něco se ve mně tluče“]; - viz letargie
snaživec, pracující navíc i když není třeba [jde na věc „hrrr“ i bezhlavě/ rozmyslu či uvědoměle, kde jiní váhají/ otálejí]; - viz držgrešle, úderník
spojovací prvek řemení, pásku, oděvu, zavazadel, bot ap. [různé tvary, i posuvné, často jako ozdobný prvek]; též přaska;
stahování klád koňmi/ lanovkou z lesa k odvozu, vazišti vorů ap.; zkracování vzdálenosti; - viz vor/-y, prám, hamburák, lanovka, tobogán
neuměle pomáhat; přicmrdat; (vy-/ cmrndat = nechtěně něco rozlít); - viz bryndat, fušování
dvojušní velká okrouhlá košatina na doplňování krmení dobytku; (přidávka [malty aj.] = pomocný stavební dělník);
přivtělený k určité farnosti [= území spravované místní farou/ farářem]; přeneseně: cosi někomu přidané do správy/péče;
upít z láhve/ sklenky, najejvat se [spíše alkohol. nápoji]; - viz chlast, ochlasta, grog

připínáček
příškolení
přítakat
příznávka
příbuzní I.
příbuzní II.
přídělový systém
přihrada
příkon
přilba
přiložník
přípřež
přírodniny
přísaha
příslík
příživník
PS
psací stroj I.
psací stroj II.
psací stroj III.
pseudo-
psitakóza
psí dečky
psotník
psychopat
psychóza
puberta
publikace
publikum
pucířous
pucovat
puč I.
puč II.
pučení
pud
pudink
pudl
pudr
pufování
puch
pučeň
puk/-at
pukance
pukrdle
pulířovat
Pullman
pultík
pumpa
pumpnout
pumprdlík
punc
punč
punčocháče
puntičkář
pupek/ pupík
pupinován í
puritánský
purin
purkmistr
purrektrénní registra
purpura
push-pull I.
push-pull II.
pustý I.
pustý II.
pustý III.
pustošit
putna I.
putna II.
putování
putting green
putto
putyka
putýnka
puťka
puzzle
půda
půnebí
půtky
pych
pykat
pyroman
pyrotechnik
pyrotechnika I.
pyrotechnika II.
pytlák

lisovaný kroužek se špicí [k připnutí listu aj. k desce]; lisováček/napínáček; - viz špendlík
(hist. pojem) panské vsi byly příškoleny ke školám v panských územních centrech a musely na jejich provoz přispívat;
přikývnout/ takat hlavou = souhlas; (zavrtět hlavou = nesouhlas; pokrčení ramen = projev neznalosti); - viz posunek, vrtění
druh rytmického doprovodu hlavní melodie (Es-ta-ta, apod.);
řada přímá: prarodiče: děd/ babička, tchán/ tchýně, zeť/ snacha; rodiče: otec/ matka, děti: syn/ dcera, sourozenci: bratr/ sestra, vnoučata;
řada nepřímá: strýc/ teta, švagr/ švára/ švagrová, synovec/ neteř, bratranec/ sestřenice ... ; Viz zákon 132/2011 Sb. [Obč. zákoník z 3.5.2011];
povinné dodávky občanů a lístkové přiděly za války i po válce cca do r. 1953 (potraviny/ oděvy/ obuv/ kuřivo/topivo a další);
odlehčený nosník. prvek - trámy/ kovové lišty či trubky spojené příčkami [podpěra/ most/ lávka/ lešení/ jeřáb/ sloup/ panel aj.]; - viz nosič
fyz. veličina, vyjadřující množství energie spotř. za jednotku času; značí se písmenem P (stejně jako výkon); (**P [W] = U [V] x I [A]**); - viz výkon
bezpečnostní [voj./ prac./ sport.] chránič hlavy [=helma - z něm.], přilbice, kapalín ... ; („Zlatá přilba“ = plochodr. závod motocyklů Pardubice);
delší milimetrový pravítko s kolmým/ortogonálním dílem [k pojiždění po boku kreslicího/ rýsovacího prkna] - školní pomůcka;
zvířecí potah připřahovaný k rozporkám [brdečkám] „váhy“ zavěšené pod zádi oje vozu/saní; - viz rozporka
živé: fauna = zvířectvo, flóra = rostlinstvo; neživé: nerosty/ minerály = horniny, fosílie, kovy, soli, ... ;
(obecně) slib před svědky na svou čest a svědomí, zavazující dodržet obsah slibu za každou cenu a neváhat obětovat i vlastní život;
příčná tyčka/stupadlo v žebříku, též příčlik, příčel, špricli;
parazit, cizopasník, vyděrač, vykořisťovatel/ kdo nepracuje - žije z práce jiných, (slang.) vyžírka, lapka; - viz viry, štenice, blechy, pých, rentiér
býv. Pohraniční stráž; (OSH = ochrana státní hranice; FS = finanční stráž); - viz douška, respicient, clo [proclení]
ruční mechanický stroj s typovým košem, barvicí páskou, klávesnicí s táhly a posuvným vozíkem s papírem na tiskovém válečku;
[umožnil i psaní průklepem po vloženém kopírovacím papíru mezi listy], písáčky psaly až 600 znaků /min; novější typy bývají ploché,
elektromechanické i elektronické, mají paměť, možnost oprav textu a aut. tisku vybraného textu; klávesy pracují na lehký dotek;
nepravý, lživý; [pseudonym/kryptonym = krycí/ umělecké jméno; pseudoliterát = pisálek];
papouščí virová nemoc někt. ptáků přenosná na člověka;
potah přes svrchní část boty, dole na gumičku, nahoře na patentky; nosili je bohatí snobi proti očůráni bot pejsky kolem r. 1930;
božec, epilepsie, eklampsie [grand/ petit mal] - tetanické/ záchvatové křeče [asi z nedostatku vápníku či magnesia];
člověk trpící duševní poruchou/ úchylnou; - viz pediatrie, psychóza, deformace
(psyché = duše) víra v existenci bludů; psychika = duševno; psychopatie = duš. porucha/ úchylnka/nemoc; psycholog = psychoterapeut;
věk vývojového/ pohlavního dospívání mládeže; puberták/-ačka, nedochůdce [„eště mu teče mlíko po bradě“]; - viz mutování, dorostenec
tiskovina, vydané dílo, [široká publicita = ohlas; publikování/publicita = šíření/zveřejnění informací/ zobrazení];
veřejnost, dav, přihlížející obecenstvo, diváci;
příležitostně žoviální pojmenování kohosi [pod. čulibrk aj.]; - viz šimša
(z něm.) čistit; (pucflek/ burš = [důstojnický] sluha za RU); vy-/ čistit/ hladit, vy-/ -cídit; pucvol = čistící bavlna; zpucovat koho = vynadat komu;
nášilný polit. převrat uskutečněný menší skupinou osob; - viz převrat, revoluce
pučovat = půjčit/-ovat [nikoli pučet, např. „Puč mi dvacku!; pučit na věčnou oplátku“]; (pučmidrát = pomocník/ přicmdrdač; nadávka);
(gemace) typ nepohlavního rozmnožování [nový jedinec vznikne z pupenu těla jiného jedince a osamostatní se]; (p. = rašení [pupenů]);
zakódovaný biolog. mechanismus [sexuální/ rodičovský, obživný/ sebezáchovy]; (ruský pud = 16,380 5 kg);
(puding) rosolovitý pokrm ze škrob. moučky a mléka vařený ve vodní lázni; - viz gel
plemeno trpasličích kudrnatých psů; dotek koule o mantinel v hře s kuželkami; (pudlovat = zkujňovat železo plamenem v nístěji pece);
měl/padrť/ prašek [kosmetický/ krycí, léčivý aj.]; pudrovat/ zapudrovat vadu labutěnkou z pudřenky; pudrování kojenců proti opruzení;
tepelná vysokotlaká úprava [expandování/ nabobtnání] cereálií [rýže, obilí/ špalda] vnitřní parou k získání „pukanců“ ve formě chlebičků aj.;
pach, zápach, odér/ vůně, smrad (slang.);
puchýř, dutina vyplněná tekutinou/materií aj. mezi pokožkou a škůrou; zpuchýřovatělý lak/ nátěr/ povrch; nadávka;
praskat (ledy aj.), puklina; propuknout [válka/ nemoc]; puk = touš/ kotouč; pukavec = záprtek/ zkažené vejce; cosi v rozpuku; žehlil puky kalhot;
pop corn/ popkorn, rýžové burizony; pufované kukuřičné amaranty [bezlepková dieta]; - viz extrudér, nastavovaná kaše, pufování
dětská úklona pokrčením kolen;
leštit, cídit, nablýskat [leštidlem, cídidlem, strojní leštičkou]; - viz lapování
typ salonního/ spacího železničního vagonu vyšší třídy [též spec. hotely, autobusy, letadla aj.];
(pulpit) řečnický [kecpult] - řečnický; muzikantský stolek/ stojánek na noty aj.; (pult = prodejní stůl; podpultové zboží); - viz tribun, stativ
čerpadlo ruční pákové [dřev. vrtané, kovové lité], ponorné motorové [nautila]; čerpací stanice PHM; vzduch. pumpička či kompresor;
(slang.) vymámit peníze/ věc, pustit žilou (např. obeháním/ sázkou/ podvodem);
bumbrdlíček - dobromyslný posměšek [tlusté děcko, tloušťík];
značka na zlatnickém výrobku; pejor. označení osob se špatn. vlastnostmi (vrah, zloděj ... [je něčím poznamenanej]); - viz tetování
(ind. pančo) teplý alkohol. nápoj z 5 složek - čaje, cukru, lihoviny, vína a vody; potravinářská lihovina; - viz grog, chlást, truňk
dámské/dětské punčochy vcelku s kalhotkami;
detailista, precizní [pečlivý] malichernista; [malichernost = nicotnost, bezcenná/ drobná věc, maličkost, prkotina, blbost]; - viz šikana
(umbilicius) břšní kožní srůst po odstr. pupeční šňůry; pupkáč = tlustoch; výstupek; přirovnání [pupek světa];
vkládání přídavných induktností do dálk. sděl. kabelů [ke zmenšení útlumu]; - viz tlumivka
přehnaně krvavě přisň, lpící na vnějškových pravidlech chování; (pure = čistý); - viz etika
sloučenina dusíku (obsahují ji zejm. masa, vnitřnosti, uzeniny, tučné sýry, čokoláda, luštěniny, kakao, špenát, celozrné výrobky);
pův. konšely volený předseda měst. rady [vedle voleného rychtáře/ starosty], později nadán vyššími povinnostmi od vrchnosti;
předchůdkyně katastrof/ pozemkové knihy (nemovitostí); vlastníci nemovitostí odvádějí státu daně; - viz katastr, geometr
tečkovitě krvácení do kůže a sliznic; doutnající vonná směs kadidla a vonných dřev; purpur - barvivo; - viz esence, nach
(puš-půl) dvojčinný; logist. propag. strategie podpory obch. [tlak na poptávku ve snaze prodávat přímo spotřebiteli a táhnout pomocí reklam.
kampaní]; spolupráce mezi výrobcem zboží a jeho distributorem v rámci výrobně-produkč. řetězce (dodáv. zboží na trh a odbyt); - viz simpl
prázdný (pustina, maďarská pusta = step, pustá lež, upustit/opustit = uprázdnit místo; pusto = prázdný; zapustit [kořeny], napustit [vodu,
něco impregnovat], vypustit zprávu, balon, dobytek na pastvu, ryby do rybníka, pneu, duši [=zemřít], spustit = uvést do chodu,
spustit se dolů po provaze/ výtahe, pustit se do toho, pustit se - přestat se držet, zpustnout nedostatečnou péči, vpustit dovnitř];
ničit k nepotřebě; (zpustošená usedlost/země válekou); pustina = pustá nevyužívaná krajina; maďarská pusza [pustina]; - viz step
(dřív.) větší dřevěná oválná nádoba s uzávěrem (např. k svážení mléka a k nošení na zádech); - viz i putýnka, dřevěné nádoby
plechová nádoba s popruhy (k nošení uhlí na zádech do sklepa aj.);
cestování, štafeta/ postupné předání (putovní cena, putovní tábor, poutě, p. různými stupni/inf. kolečko [od čerta k ďáblu ap.]); - viz harcovat
(golf: puting grýn) cvičné jamkoviště pro nácvik patování [= rána puttrem/ holí > pozemní míček směrem k jamce];
(it., mn. č.: putti) děťátko/ amoret [nahé děcko/ andílek obvykle bez křídel - dekorativní prvek v období baroka, rokoka ...[putti Frant. láně];
krčma, hospoda, knajpa, pajzl [(slang.) hospoda lidské spodiny]; šenk/výčep, bistro; - viz bordel
oválná dřevěná nádoba s uchem (např. k napájení dobytky); - viz putna
tiché, spíše bojácné děvče [putička];
[pazl] obrazová skládanka; hlavolam, rébus;
zemina, podkrovní neobyvat. prostor, korpus/ základ pro nástavbu, rezon. deska, prostor pro liter. ap. tvorbu, půda pro vzdělávání ap.;
patro v ústech [král Karel: „... víno ku půnebí tisk a po jazyku válel ...“]; - viz klima
vzájemná napadání, rozbroje;
polní/ lesní/ vodní krádež [poškození/ ničení/ zcizování volně přístupného majetku - úprava, úrody, prostředků]; - viz háječka, příživník
něst zasloužený trest za nepřístojnost; - viz pranýř, právo útrpné, vězení
člověk s chorobnou zálibou v ohni se sklonem ke zhářství; palič, žhář; - viz palič, pyrotechnik
specialista na trhavy, výbušniny, třaskaviny, výbušné [nástražné] systémy, střelivo ap.; - viz brizance, detonace, pyrotechnika
výbušné látky a iniciátory výbuchu (palníky [mech./ chem./ elektr.], pilule, zápalnice, časovací aj. rozbušky, rachejtě, bleskovice,
výmetné a trhací látky, pyr. plasty a směsi, třaskaviny, trhavy, patrony/ náboje, střely, granáty, miny apod., [včetně příslušenství];
kdo si bez povolení přisvojuje/ chytá/ loví cizí zvíř/ ryby, nebo páše krádež/ pých polních/ lesních/ chovných plodů/ dřevin/ užitků;

pytlovat	plnit pytle; - viz ouvazek, žok, kornout
pyžamo	(pyjamas) dvojdielné oblečení do spaní [místo pyžama se též užívá noční dlouhá košile];
pýcha	povyšování se, přeceňování se, nadřazování se, nošení nosu vzhůru [hógo fógó], honošení se čímsi, přehlížení ostatních; - viz honorace
Q	kvartál [Q/I.- Q/IV.] = 1. až 4. čtvrtletí; - viz kvart
quatro	celorozepínací sportovní bunda; (kvádó = oblek);
quickstep	quickstep - spol. tanec [jiné: shimmy, charlestown, jive, bugg, polonéza, čtverylka, polka, valčík, tango, furiant, beseda aj.];
quinoa	merlík čilský, produkt stromu baobab [Adansonia], zdravá/léčivá potravina;
quo vadis?	(lat.) kam kráčíš?
rabat	sleva poskytovaná velkoobděratelům; - viz bonus
rabiják	hrubec, gangster, vrah ... ; - viz hulvát, sůra, vandal
rabování	přisvojení si movitých věcí z opuštěných prostor za katastrof/ války; násilné zabírání věcí/ zásob za bezvládi ap.; úplné vyrabování až do mrtě;
racionalita	(ratio = rozum) schopnost člověka myslet a konat na základě rozumu. norem; soulad mezi činnostmi a rozum. pravidly; (iracionalita = nelogičnost);
racionálně	produktivně, od základu do všech důsledků; (racionální = užitečný, účelný, hospodárný, progresivní [r. jádro, myšlení, řešení]); - viz logika
racketlon	čtyřboj her s raketou [stolní tenis, badminton, squash a tenis]; - viz raketa
rad I.	starší jednotka absorbované dávky záření [1 rad = 10 ⁻² J . kg ⁻¹]; radián/rad = CGS jednotka oblouk. míry/ rovin. úhlu; v soustavě SI je rad
rad II.	nahražen 100x větší jednotkou gray [Gy], 1 rad = 10 ⁻² Gy; - viz steradián, rentgen, SI, skalár, průvodič
radar	radiolokátor [přístroj k identifikaci, zaměření a určení vzdál. objektů všeho druhu]; (podobný sonar využívá zvukové vlny); - viz GPS
radiace	sálání tepla; radioaktivní/ionizující záření [vyzařování při samovol. rozpadu jádra]; - viz atom, nuklidy, radioaktivita, radiátor, topidlo
radiála/-ní	dopravní komunikace z okraje (periferie) do středu určitého území (či naopak); středový/paprskovitý; - viz aglomerace
radiátor	druh článkového topného tělesa s médiem (voda, pára, olej aj.); - viz radiace, topidlo, ekonomizér, aerace
radikál I.	extrémista [často prosazuje tvrdá nepopulární řešení]; (chem.) reaktivní částice s jedním či více volnými elektrony; (fyziologie) r. zvyšuje oxidativní
radikál II.	charakter, posíluge redoxní reakce vnitř. prostředí organismu a snižuje hladinu antioxidantů;
radikula/-ární	zárodek kořínku v semeni, kořínek; kořenový [syndrom];
radio-	první část slož. slov ve významu záření; elektromagn. vlny; rádio/ -vý; prvek radium;
radioaktivita	(radioakt. rozpad) skryté záření [alfa, beta, gama]; záleží na získ.dávce ozáření (může být smrtelná); rádioterapie = léčeb. ozařov.; - viz atom
rafička	ručička měřidla/ hodin, rařika, rafije, ručka, ukazatel/cágr [z něm. Zeiger]; hodiny cágrovky s kyvadlem; cibule = kapes. hodinky;
rafinace/-ovaný	čištění, odstraňování nežádoucích příměsí/ promyšlený, vychytralý, listivý [rafinovaná lest];
raft	nafukovací širší sportovní člun (pro 4 – 6 osob) ke sjíždění bystřin; rafting; - viz plavidla, prám
ragby	sport pod.fotbalu s šišatým míčem [říká se: fotbal je hra džentlmenů, kterou hrají barbaři a ragby je hra barbarů, kterou hrají džentlmeni];
raglán	dámský i pánský volný plášť s klínovými [prošívánými] rukávy, jedno- i dvou-řadový;
rachota	práce, zaměstnání; (rachotit = dělat rámus/ hluk, drkotat, hrkat; rozhrkaný = hrkavý pro opotřebení); - viz robota, fuška
rajblík	hladitko, rajblík hladitko, (rajblovat - uhladit novou omítku; přirajblovat - smýkávkým tlakem špalíku přiklízit klihem navlženou dýhu);
rajc	rozkurázení k aktivitě; rozrajcování;
rajčáky	řídící páky pásového/ housenkového vozidla k řízení směru [ruční brzdy pásů];
rajon	(rajón, rayon) místo/ sféra působnosti [vymezený prostor/ část území, oblast, obvod, okruh, čtvrt apod., např. r. úklidu, lovecký r.];
rajská	nenarušená příroda, uklidňující prostředí/ hudba; zahrada [r. jablčka/ omáčka/ kečup]; - viz ekumena, zelenina
rajtky	jezdecké kalhoty s balony (na bocích rozšířené) k zasunutí do jezdeckých/ vysokých bot; (rejtar = jezdec);
rajtovat/-ání	jezdit na koni; (zlobení neposedných dětí; trvání na detailech);
raketa I.	ruční zahradní pumpa na splašky/ močůvku; střela, rachejtle [při ohňostrojích, k osvětlení bojiště], umělá [kosmická aj.] létavice;
raketa II.	r. sportovní - tenisová, pinkponková, squaslová, badmintonová, s upoutaným míčkem aj.; - viz pelota, racketlon
rakovina	karcinom, lid. rak; nádor. onemocn. - skup. nemoc s přízn. rysem, kdy se někt. populace buněk vymkne kontrole a začne bujet; - viz nádor
ramlice	samice králíka/ zajíce; ramlík = samec králíka/ zajíce (ramlování = kopulace králíků/ zajíců [nechat oramlovat] ap.);
rampa	zvýšené místo k nakládání/ vagonování; osvětlovací rampa apod.;
rampouch	ledový střešný; - viz krápník
rank/-g	(slang) služ. pořadí, kariérní stupeň/hodnost/ působnost/ kompetence, plat. skupina; (kariéra = vzestupná/ úspěšná životní dráha);
rank/-y	číselné hodnocení webových domén od různých webových služeb; (dan/ rank = dosaž. výkonnostní stupeň hráče v japon. sportech);
rantl	okolek, lem, rám, zpevněný/ opaspuřovaný okraj [obrubka, záložka, chránič aj.; orantlovat/ olemovat lemovkou/zaobroubit];
ranžír	(slang) seřaďovací nádraží [třídění vagonů do soupřav; (ranžírák = izolovaný drát k propojování svorek rozvodů, ap.; pojiždný zvedák auto/moto);
raperování	moderní rytmytický tvůrčí veršovaný zpěv (přý v USA tak přednáší žákům látku učitel - raper);
rapice	ramena, nést na rapici/ na ramenou/ koníčku; - viz jho
rapidní	rychlý, překotný, prudký, náhlý [vzestup/ pokles]; rapidně - prudce/ rychle [ubývá/ klesá/ stoupá aj.];
rapl	náhlé zrušení/ vyprovokování k činnosti ["Chytil ho rapl a vyvádí."]; vztekloun [„dyš ho chytne rapl tak neví co dělá“]; - viz emoce
raport	(zast. voj.) denní hlášení/rozkaz nastoupené jednotce [dotazy, určení služeb aj.]; služební zpráva;
rarita	něco vyjimečného, vzácnost, zvláštnost; - viz exot, kuriozita, unikát
rasa	živočišné plemeno, poddruh; (rasovina = těžká/namáhavá práce/ rachota, dřina, lopota); - viz antoušek, etnický, rasizmus
rasizmus	odpor k jiné rase; teorie a ideologie hierarchizující sociální skupiny lidí podle rasového klíče; běloši/ árijci, židé, černoši, cikáni, rudoši/ indiáni aj.;
rastr	sítka, mřížka, rastrovaný formulář s kolonkami, linkovaný papír;
rašelina I.	tvorí se v mokřadech [hluboce (i přes 7 m) zahánvající zbytky rašeliníku, mechů, borůvčí aj.];
rašelina II.	užití: v rehabilitační vodoléčbě; r. sušená k provzdušnění humusu zahrad a k vytápění;
rašple	nástroj k hrubému opracování/ odrhnutí dřeva aj.; (rašpli podobný je struhák); (pejor. o ženské: „je to taková stará rašple“);
rataj	rolník, oráč; - viz rádló, kleče, lokomobila, rolník
ratan	exotická dřevina [lijána Calamus rotang z jv. Asie]; k výrobě nábytku s výplety apod. [pro interiér i exteriér];
ratafec	rypák, nos/-an, frňák, čumák, čenich;
ratejna	společná ubytovna, někde s obytnými kotci; obecně velká místnost; čeledník [pejor.] = místnost podřízených (např. právnické kanceláře);
rating I.	[rejtynk] ekon. ukazatel - podklad pro řízení [nezavislé hodnocení různých subjektů, které je řadí do několika kategorií a dovoluje tak
rating II.	přibližné srovnání, případně i vytvoření pořadí (ranking); hodnotí se vnitřní i vnější faktory, kvantitativní i kvalitativní a časové rozsahy];
ratolest	letorost; letošní výrůstek z pupenu stromu; přeneseně - nově narozený jedinec/ tvor/dítě;
raubíř	rošťák/ uličník, který se rád předvádí; - viz křepčít
ravelín	dělostřelecké palebné postavení [palpost/ lichoběžníková upravená plocha u středověké pevnosti - Terezín, Josefov, Komárno aj.];
razance	průraznost, důraz, ráznost; (razantní = [nečekaně] prudký, důrazný, průrazný [např. granát]);
ráce	plemeno, rasa [druh/ odrůda/ typ živočichů, např. ratlík = zakrslý pinč [pes]]; - viz pes, třídění
ráčkování	hrdelní „R“ místo retného [druh patlavosti - pomůže logoped]; - viz patlavost
ráčna	soustrojí - rohátka se západkou a pojistkou (točivý krokový posun podle směru přepnutí [nástrčkový klíč; svídk; rumpál; zvedák aj.]);
rádélko	[rádylo] pomůcka s kolečkem ke zdobení/ dělení těsta [i s několika kolečky], pomůcka švadlen a krejčích; - viz ozub. kolo
rádio	rádiopřijímač; týkající se elektromagnetických - rádiových vln v pásmu 1-10 m; (rádius = poloměr); - viz akční rádius, radiála
rádiovka	kulatá širší pokrývka hlavy - hučka, často placatá - baret; (slang.) rádiová stanice/ vysílačka; - viz bekovka, hučka, kšiltovka
rádló	(hist.) oradlo, hák k orání potahem (půdu neobrací, jen rozhrnuje, spíše trhá); předchůdce ruchařla, pluhu; radlice = hlavní část pluhu;
rář/-ek	kovová obruč dřev. věnce paprskového/ loukořového kola vozu; lůžko pro pryžovou obruč/ pneu diskového/ paprskového ap. kola;
rákos /-í	vodní rostlina; užití: rákoska, hůlka, podomítkové či plotové pletivo, rohože skleníků, zástěny, žaluzie, chrániče proti okusu stromků;
rákosník	hřebík s křídlovou hlavičkou k přibíhání rákosových prvků [k omítání stropu aj.]; (slang. Vietnamec); - viz papírák
rčení	pranostika, citace slavných výroků, vtipná průpovídka ze zkušenosti [předpověď počasí, poučení, možné následky stavu];
rdousit	škrtnout, dusit (omezovat dýchání); (zardousit = uškrtit); přiškrtnit kohoutkem průtok; - viz vaz, cembr
reakce I.	odpor/ protivenství/ odezva na podnět [akci]; (reakční, reaktivní = před. jména zařízení/ postupů atd. vlivem podnětů [např. r. pohon,
reakce II.	doba/ čas, množství, teplota, zrychlení atd. atp.); smyslové reagování; odezva na akci; chemická aj. r.; reaktor; - viz interakce
reakcionář	kdo reaguje nepřátelsky zejména na vládní politiku; reakcionáři tak tvoří politickou reakci; - viz disident, podzemí
realita	skutečnost; nemovitost; reálný = skutečný (reálná naděje/ hodnota/stav); vysílání v reálu = živě; - viz agent, developer, leasing, komisionář

realizace	uskutečnění, provádění, zavedení do praxe/ používání; realizovat = plnit [požadavky]; realizátor; realizmus, surrealismus = umělecké směry;
realie	věcné údaje, charakteristická dílčí fakta, skutečnosti; (přímé/ živé vysílání/ přenos [v reálu]);
reálka	reálné gymnázium = klasická osmiletá střední škola s maturitou; - viz maturita
rebarbora	(Rheum rhabarbarum) reveň [řazená jako zelenina, ale i ovoce; z mohutných řapíků listů se dělají džemy na koláče aj.];
rebelantství	odporování, remcání, rebelie, zpupnost, vzpoura/ protivení se, počátek revolty; (rebel = buřič, kdo pobuřuje, nespokojenec);
recentní	nyňější, čerstvý, nový; (recent memory = krátkodobá paměť; recenze = zhodnocení díla, kritika, posudek; verze); - viz anotace, rešerše
recepc	kontaktní místo hotelových hostů [pracoviště recepčního - ubytovatele/ informátora]; (příležitostná hostina pro pozvané hosty);
receptor	biologický či mechanický snímač (tepla, bolesti, pohybu, světla, zvuku aj.; (recep-/t/-is = návod, předpis léků); - viz mikrofon, senzor
recese	ústup/ústupek; hospodářský pokles; legrace/ žert; - viz šprým, bžunda
reciprocita	vzájemné smluvní zvýhodnění/ ústupky, rovnocenná vzáj. výměna; reciproční;
recyklace I.	vyřazení, výmět, skartace, vytrřídění s následnou likvidací zákonem povoleným postupem; - viz recyklace II.
recyklace II.	dekontaminace a neškodná likvidace nepotřeb. věcí, látek, médií aj. s návratem takto získaných druhotných surovin k dalšímu využití;
redakce	sběr a úprava žurnalist. aj. textů/ zpráv aj., graf. a mediální dopracování, zajištění jejich vydávání, vysílání a archivace; redigování;
redox	redukčně-oxid. systém. reakce měnící oxidační čísla [ovlivňují např. dýchání, působení vitaminů a enzymů, kvašení, polymerizaci aj.];
redukce	zmenšení, snížení [výdajů, tlaku, váhy aj.], převod, sleva, přepočet; chem. reakce [např. za účelem snížení oxid. čísla]; (r. výroby/spotřeby);
redundance	nadbytečnost (nadpočet/ zbytečnost, přemíra informací/ dílů/dat, přepjaté/ přílišné zesílení zvuku ap.);
refektář	jidelna (v klášteře);
referát	org. složka úřadu aj.; posouzení/ hodnotící zpráva; (referent = pracovník referátu/ referující; reference = shromažďované informace);
referendum	plebiscit, lidové hlasování [ke státní orientaci - změnám ústavy apod.];
reflektovat	odrážet, brát v úvahu, usilovat o něco, mít zájem o; reflektor = světlomet; - viz reflex
reflex I.	odraz/ zrcadlení; r. = odezva organismu na vnější podnět; reflektor = světlomet, druh vyzářovací antény; (reflexní = založený na reflexi
reflex II.	[odrazivosti, např. odrazky/ značky]; reflexe = přemýšlení/ úvaha; reflexoterapie = léč. rehabilitace působením na periferní receptory);
reforestation	(angl. forest = les) projekt metropolitního ozeleňování/ zalesňování ap. v zástavbě; - viz hájenka
reforma	náprava chyb dle možností - využití zkušeností, vědy a reálných kapacit, s cílem zlepš. stavu; reformismus = názor o možn. zlepšování;
reformy	(zastar.) teplé dámské delší spodní kalhotky [bombardáky];
refrakce	lom světla. paprsků, elmag. vlnění nebo zvukových vln po projití rozhraním, vlivem přitažlivosti ap.);
refundace	náhrada výdajů; refundovat/ proplatit [osob. náklady aj.]; - viz diety, režie
refýž	nástupní ostrůvek/ remízek městské aj. dopravy; - viz perónka
regál	stojanová police, štelář; - viz fach, registr
regenerace	obrození, obnovení vlastností, součástí ap; (r. tepla, vzduchu, kovů, buněk a tkání; obnova fyzických a psych. sil po námaze);
regenschori	sbormistr, dirigent pěvec. tělesa/ sboru; - viz chór, koloratura, POČ
region/-ální	týkající se místní/ určité oblasti [r. zpravodajství]; (na rozdíl od religion = náboženství/církev);
registr	rejstřík, archiv. systém [abecední, číselný, oborový přehled]; (registratura = truhlíky, trezorové skříně, regály aj. k uložení evidencí aj.);
reglementace	(reglement = zvláštní předpis) úprava záležitostí ve smyslu reglementu; reglementární [opatření/řešení];
regma	revmatismus, artralgie - společné klinické označení pro bolesti kloubů a svalů; - viz artróza, hexenšus, pakostnice [dna], kombucha
regres	postih; (regrese = útlum, ústup, zpětný postup/vývoj, úpadek); - viz represe, sankce
regulace	usměrňování [dopravy, vod. toku, dodávky/ výroby spotřeby atp.]; (voj. regulovčik se směrovkou/ praporky = směrník; aut. regulátor);
regule I.	směrnice, pokyny, pravidla, předpis/ řád, rozkaz/ příkaz, dispozice, instrukce, klíč, vademecum/ rukověť, kuchařka, poučení, rada/ doporučení,
regule II.	návod/manuál, statut, stanovy, nařízení, výnos, výzva, vyhláška, edikt, zákon/-ík, charta, bula, ukaz, pakt, dohoda, smlouva/závazek;
regulérní	(od regule) běžný, dle pravidel, pravidelný, obvyklý, odpovídající normálu [např. r. vojsko {ne domobrana, ani povstalecké}, r. poměry];
rehabilitace	navrácení cti, bezúhonnosti, znovunabytí práv a majetku, navrácení poruš. funkce, nápravné cvičení, prevent. r, nápravné lékařství/lázeňství;
rechna	odkládací police na stěně či v dopravním prostředku, často s háčky k zavěšení oděvních svršků; - viz ostění, regál, fach
recht	(z něm.) správný, pravdivý („máš recht“= pravdu, správně);
rejsek	truhlářské nářadí [ryje rysku v nastavené vzdálenosti od kraje]; (rejsek obecný [Sorex araneus] drobný lesní savec);
rejtaři	jízdní vojíci, též hulání, dragouni, kavalérie; - viz kavalérie, konný
rejža	(slang.) režisér/ tvůrčí umělecký pracovník (film, rozhlas, divadlo, nahrávací studio apod.); (rejže = rýže, obilnina; „je v rejži“ = prohrál);
rejžák	kartáč k drnutí prkenné podlahy apod., koště/ košťátko s násadou/ držadlem k zametání (oba typy z tvrdé rýžové slámy);
rejžovat	plavením zlatonosného písku získávat zlato; rýžoviště; přeneseně: získávat majetek; (propadnutí = „spadnutí do rejže“; přijít o majetek);
rekapitulace	zopakování, shrnutí/ souhrn, krátký přehled, zpětný pohled, ohlédnutí; zrekapitulovat; repetitorium = látka k opak.; - viz retrospektiva
reklama	[přitažlivé/ atraktivní] lákadlo na zákazníky [k návštěvě/ nákupu/ účasti, aj.]; druh propagace/ nabízení něčeho; - viz manekýn, reklamy
reklamy	plakáty; prospekty, nabídky; bilbórdy = stožárové aj. rekl. tabule; TV, světelné/ zvukové/ pohyblivé r., masky s alegorickými vozy aj.;
reklamace	námítka na vady zakoupeného zboží/ služeb dle zákonů a záručních podmínek, žádost/ žaloba k odstranění vad, výměně věci či vrácení ceny;
rekomando	(Recomando) pošt. dopis [za vyšší porto - doručení do vlastních rukou]; - viz expres, porto
rekonstrukce	znovunastrojení/ znovuvytvoření určité situace a šetření zavinění; uvedení do pův. stavu; přepracování/ přestavba;
rekonvalescence	zotavování; období od vymizení hlavních příznaků nemoci do plného uzdravení [práceschopnosti]; rekonvalescent;
rekreace	odpočinek, oddech, osvěžení, duševní i tělesná rehabilitace; - viz ROH, wellness
rekrut	voj. odvedenec, branec - nováček/ holub; regrut; - viz verbuňk
rektifikace	oprava/ korektura, zpřesnění (např. zaměřovače); (chem.) mnohonásobná destilace;
rekuperace	zpětné získávání tepla [přiváděný vzduch se předeřívá teplým odpadním vzduchem a příp. akumuluje; podobně lze chladit];
rekurs	stížnost/ odvolání/ návrat; rekurzivní = neomezeně opakovatelný [funkce, která volá sama sebe]; - viz kurs
rekviem	smuteční skladba na liturgický latinský text;
rekvizice	vymáhání a zabírání věci z moci úřední, např. pro potřeby vojska, nebo za mimořádných okolností [zrekvírování vozidel aj.];
relace	vyhrazený čas vysílání, pořad určený k vysílání/ opakování; (být s něčím v relaci = odpovídat požadavkům/ předpisům);
relaps	návrat aktivity nemoci; - viz reziduum, relikt
relativita	vzájemný vztah věcí (např. r. výška = od základny k temeni [ale absolutní výška = od hladiny moře k temeni], atp.);
relativní	hodnocený vzhledem k něčemu, poměrný, podmíněný, závislý; (opak relativního = absolutní); - viz relativita
relativizmus	názor o podmíněnosti (relativitě) poznání hodnot nebo morálních norem;
relaxace	duševní a fyzický odpočinek, uvolnění, respirace, znovunabrání sil; relaxování, odreagování od zátěže;
relevantní	podstatný, závažný, důležitý, rozhodující; (irrelevantní = bezvýznamný, nepodstatný, vedlejší);
relé	elmagnetický aj. ovládaný svazek přepínacích el. kontaktů;
reliéf	svrchní plocha zemské kůry, plasticita, tvárnost povrchu [r. krajiny; r. mince; sochařské zdobení stěn domu plastikou];
relikt	zbytek/ pozůstatek / stopa minulosti, reziduum; - viz delikt, rekapitulace, relaps
relikvie	ostatky, pozůstatky světců a jejich předměty; (relikviář = cenná schránka s relikviemi [např. v Bečově n. T.]);
rely I.	(rally/-e) sport. závod [silniční i terénní]; druh automobilových soutěží, které se konají na běžných komunikacích nejrůznějších úrovní;
rely II.	(Rallye Dakar patří k největším a nejznámějším off-roadovým závodům na světě [motocykly, čtyřkolky, automobily a nákladní auta]);
remake	[rimejk] předělání, nové zpracování či pozměněná verze [díla - výrobku, filmu, hry, písňe];
remanentní	zbytkový [magnetismus]; - viz permanence, relikt
remcat	reptat, odmlouvat, jevit nespokojenost;
reminiscence	vzpomínka, ohlas;
remise	vymizení příznaků a projevů nemoci; vracená poštovní zásilka; (remitenda = [vracené] neprodané výtisky novin/ časopisů/ knih);
remíza	nerozhodný výsledek hry, pat, plichta; vozovna (tramvají aj.); (remízek = osamělý lesík, hájek; nástupní ostrůvek/ refýž); - viz remise, refýž
remont/-a	mladý kůň (ve včíviku);
remorkér	loď s mohutným pohonem, určená k tlačení, tažení a vyprošťování nákladních aj. plavidel;
remuláda	pikantní kuchyňská omáčka/ majonéza;
remunerace	mimořádná peněžní odměna mimo pevný plat [jako benefit k vácům apod.]; - viz benefity, prémie, mzda
renderování	(anglicky rendering) proces, v němž ze zadaných dat vzniká cílový obraz (počítačová grafika); - viz polygrafie, tisk

rendlík	kastrůlek, hluboká kuch. pánev;
renegát	disident, odrodilec (spíše politický); (disent = seskupení, skupina stoupenců jiného smýšlení, odpůrců); - viz rezident, špión, disident
renonc	chyba/ omyl/ nešvar - jednání proti pravidlům, prohřešek; - viz kiks, zacyklení
renta	[pravid.] příjem, důchod, výnos/ zisk z kapitálu [podnikání/ vlastnění [podílů] majetku/ fondů/ obchodu/ provozů/ půjček atp.]; (rentiér = příjemce r.);
rentabilita	rentování, výnosnost; [např. podíl zisku k vloženému kapitálu; vyšší výnos/zisk nežli vydání]; - viz renta, příživník
rentgen	R - dřívější jednotka expozice ionizujícího záření [1 R = 2,58.10 ⁻⁴ C.kg ⁻¹ , C = Coulomb]; - viz rad, RTG
reostat	dřívější ruční proudový regulátor k rozběhu el. motorů; měnitelný el. odpor/ rezistor [též vodní]; (podobný býval kontrolér tramvaje);
reparace	poválečné náhrady placené poraženým státem;
reparát	opravná zkouška, např. maturitní, předmětová;
reparse	oprava/ rektifikace/ přízpůsobení - výměna dílů a seřízení výrobku; - viz montáž, naštymovat
repatriace	organizovaný návrat válečných utečenců, zajatců, nemocných, mrtvých aj. z ciziny do vlasti; (zajatci = zaj.vojáci a vyhnaní občané na práci);
repelenty	přípravky k ochraně člověka před napadáním hmyzem a parazity; - viz příživník
repertoár	seznam/zásoba [nacvičených divadelních, hudebních ap. pořadů/ progr. čísel] souboru/ ansámblu/ TV stanice apod.; výtvar dramaturga;
repete	opakovat [žádost o „nášup/přídavek“]; repeticie - opakování [melodie/ tónu, postupu/ činnosti, jídla ap.]; - viz ohlíženec, opakování
replika	věrná kopie/ napodobenina původního díla (předlohy) - nesmí však být plagiátem ani falzifikátem; - viz alternace, debl, replikace
replikace	obnovení, opětovné uvedení, zmnožení, zdvojení, reduplikace; - viz replika, aplikace
report	zpráva/ hlášení; (reportáž = názorná či literární zprac. zpráva, vylíčení události); reportér = kdo komentuje událost do médií); - viz medializace, žurnál
repozice	reponování, napravení/ narovnání/ posun části těla do správné polohy/ pozice;
represe	útsk/ postih; represálie = různorodé násilí proti občanům, nebo i státům; represivní opatření proti někomu; - viz regres
representace	vybraní zástupci/ představitelé/ týmy klubu/ oboru/ státu v delegaci na vyšším/vrcholném fóru/ akci/ soutěži; - viz prezent
repríza	opakování předešlého představení či vysílání [premiéry, čehosi minulého ze záznamu] informačními prostředky;
reprodukce	duplikát originálu díla; grafický list; vysílání/zobrazení ze záznamu; zemědělská reprodukce ap.; reproduktor zvuku; opakovaná výroba;
republika	(rés, publica - věc veřejná) stát založený na lidsoprávě/ zastupitelské demokracii;
reputace	dobrá pověst [špatnou r. je třeba napravit a získat si opět vážnost];
rezistor	el. součástka - odporník [odpor]; (pasivní resistance = protest zaměstnavatelů [omezení prac. výkonu přesným dodržováním předpisů]);
rezonance I.	odezva, ozvěna, souznění kmitů; shoda frekvence kmitů soustavy s kmitočtem zdroje; r. deska = ozvučnice [záleží na tvaru povrchu
rezonance II.	a hutnosti materiálu - lehký [ozvučný] mat.- rezon. deska - je schopna tóny zesilovat, naopak hutný mat. zvuky tlumí, což se využívá k
rezonance III.	zajištění požadované akustiky koncertních síní/ divadel, hud. nástrojů, motorů i létajících objektů; - viz mach, alikvótní. frekvence, tlumič, oscilace
rezonátor	ozvučný akust. systém; ozvučnice (zvýrazňuje a prodlužuje zvuk; speciální rezonanční dříví = vyzrálý letitý smrk); - viz rezonance
rezort	obor působnosti, úřad; resortní;
respekt I.	(ohled, uznání, úcta - z lat. respectus od respicere, ohlížet se na něco) vztah mezi lidmi, uznání silných stránek osobnosti; resp./ respektive = čili/
respekt II.	/anebo/ neboli/ přesněji, lépe řečeno; respektování = dodrž. předpisů/ [společens.] norem ap.; r. vůči nadřízeným/ starším; - viz autorita, imperativ
respicient	prvorepublikový [vrchní] dozorce Finanční Stráže, financ; (býv. hraničář [příslušník praporu SOS - Stráže Obrany Státu]);
respirátor	protiprach. dých. maska; (respirium = klidné místo k zotavení a načerpání sil; respirační choroby = nemoci dýchacího ústrojí); - viz škraboška
respondent	účastník ankety [dotazníkového průzkumu]; - viz korespondent
rest	nedodělek, nedořešená věc, nedoplatek;
restaurování	oprava, obnova, ozdravení, znovuzřízení, r. památky, díla/ vzácného předmětu, obrazu, stavby, režimu ... ; (restaurant/-race = pohostinství);
restipulace	(restipulatio) vzájemný slib, závazek;
restituce	zákonně navrácení něčeho do původního stavu [např. neoprávněně odebraného/znárodněného či konfiskovaného majetku];
restování	(kuch.) prudké opečení zeleniny/ masa na troše horkého oleje; (podobné je smažení s mícháním, příp. dušení pod pokličkou s podléváním);
restrikce	omezení, výhrada, okleštění, snížení, zmenšení počtu; restriktivní = omezující; (restringovat = snížit [platy, množství oběživa/ peněz]);
restrukturalizace	reorganizace/ revitalizace firmy; přestavba článků řízení, výroby, obchodu ap. podle analýz k optimálnímu zlepšení stavu a růstu;
resumé	(résumé/ rezimé) přehledný obsah, výtah, shrnutí; - viz suma
resuscitace	kříšení, ožívování [anesteziologem]; (anesteziologie = obor znečitivování; anestetikum = znečitlivující látka);
rešerše	hledání/ověřování a vydání [popisů]/faktografických materiálů o určité věci anebo informaci, event. souhrnný soupis anotací;
retardace	zpomal. [účinku], opožďování, zaostávání [vývoje]; (retard. dítě; retardér = zpomalovač [chem. reakce, rychlosti jízdy aj.]); - viz zpomalování
retardér	silniční zpomalovač jízdy [rygol, příčná prohlubeň či stupeň, umělá kopcovitost či serpentinovitost cesty, kruhový objezd s křížovatkou];
retence	zadržování; [někoho] ve vězení, dechu, tekutin [moči] v těle; čehosi v zásobníku/ nádrži/ skladu; udržení v paměti aj.); - viz rezervátor, detence
retko	cigareta; (též drama aj. dle názvu cigaret, třeba i zorka/ partyzána/ detva - nejlevnější cigáro/ cigareta); - viz čvaňhat, šluk, kouř, doutník
retorta	nádoba pro suchou destilaci za vysoké teploty; kotel/kolona pro výrobu koksu z černého uhlí [též retortové uhlí do baterií]; - viz milíř
retro-	první část slov s významem minulý/ v uplynulé době; retrospektiva = pohled nazpět do minulosti; - viz rekapitulace
retuš	malá oprava/restaurování poškození/ vzhledu obrazu/snímku/ věci [jemné vyčištění a překrytí tmelem/barvou až k nerozeznání]; - viz korektura
revanš	odveta/odplata; (revanšisté = škůdci státu, např. někteří odsunutí býv. čeští Němci);
revers	rub, rubová strana [mince aj.]; naruby = vnitřkem navrch; (souhlas k propuštění aj. na vlastní riziko); - viz líc, kauce, revert, reverse
revert	návrat k předešlé verzi textu [zrušení nechtěných změn/doplňků];
reverse/-ační/-ibilní	schopnost změň chodu zařízení [vpřed či zpět]; (reverse = schopnost vratné mutace kříženců; nedovolený návrat vyhoštěného);
revize	kontrola [jizdenek, dodržování předpisů, porovnání plánů s výsledky aj.]; audit, revidování, činnost revizní komise; revizor, revident;
reví	(revue) oborový časopis; dramatické vystoupení/společenská zábavní akce [lední revue/šou]; - viz šou, cirkus, aréna
revokace	zneplatnění dřív. rozhodnutí; revokovat = odvolat/ rušit; (vocare = volat; opakem revokace je "res iudicata" = o věci nelze znovu jednat);
revoluce	rychlý, výrazný výstup revolucionovaných mas lidu; skokový kvalitativní přechod - prudký zvrat orientace; vědeckotech. revoluce; - viz puč
rezerva	záložní kolo/pneu. k autu; (zál. materiál/ forota/ hospodářství/ potenciál apod.; rezervovanost = zdrženlivost, upjatost); - viz forota, duplikát
rezervace	chráněné území/ přír. výtvar; (r. vstupenek/ letenek/ bytů/ kapacit/ paměti/ jisté věci aj.); (rezervovanost = zdrženlivost, odměřenost);
rezervátor	rezervoár, zásobník, [retenční] nádrž/-ka, laguna, tůň; - viz retence
rezervista	[voj.] záložník/ záložák [vycvičený voják povolávaný do služby mimořádně] - na rozdíl od prezenčáka, tj. vojáka základní/ prezenční služby);
rezident	dřív. představitel státu v zahraničí; představitel vlastní rozvědky/ agentů na cizím území; daňový ap. rezident; rezidence = sídlo/palác;
reziduální	zbylý, zbytkový, doznívající; (reziduum = zbytek, zůstatek); - viz relikt, rekapitulace
rezignace	vzdání se úřadu/ postavení; trpná odevzdanost; - viz abdikace, impedance
režie I.	náklady spojené s provozem a vedením podniku [nájemné, služby atd.]; (režijní jízdenky/ poukázky/ ceny - zaměstnanecké benefity bez
režie II.	započtení nákladů); režírování = tvůrčí umělecké řízení; - viz rejža
režim I.	státní, trvalý/ dočasný, úsporný, speciální, pohotovostní, vojenský, ochranný, bezpečnostní, dopravní/tepelný/vodní aj.);
režim II.	(režimní opatření/ ustanovení = povinnosti/ pravidla chování za určitých situací aj.); - viz protokol
režné	neomítnuté spárované cihl./ kamen. zdivo; r. velmi/ tuze pevné plátno [bavlna+len] na sport. oděvy ap.; režné ruční nitě; starorežná lihovina;
rezultát	výsledek, rozhodnutí; (rezoluce = usnesení, shrnutí závěrů/ požadavků/ zásad; rezolutní/-tně = rozhodný/ rázný); - viz ortel, petice
rébus	hádanka s nápovědou/ obrázkem; hlavolam; něco těžko srozumitelného; složitá otázka/oríšek k řešení; - viz hádání, zadmo {uzly}
RG	Revoluční Gardy - dobrovolníci po 2. sv. válce [nahražovaly nedostatek vycvič. vojáků a plnily pořádk. úkoly MNV a MSK asi do r. 1948];
ricochet	hra podobná squashi a vzdáleně tenisu, pro 2 hráče na kurtu; - viz squash
rifle	elastické kalhoty [bokovky] z džinoviny [jeans - pevná bavlněná látka převaž. odstínu modré], též s laclem, bundy; - viz džínsy
rigidní	(lat. rigidus) tuhý, neohébný, přísný/ strohý, nepřizpůsobivý, strnulý/ konzervativní/ stabilní, zapomínající; (opak je flexibilní, pružný, poddajný);
rigorózní	precizní, přesný, nekompromisní, přísný
richmédia	[internetové] reklamy, obsahující animaci/pohyb, zvuk, interaktivitu, atd.; - viz animace, banner, interakce
rikša	dopravní prostředek užívaný hlavně v Americe - člověkem poháněný malý vozík na bázi velocipedu aj. k přepravě 1 – 2 osob;
Rin Tin Tin	legendární pes - zachránce a miláček z amerických filmů;
ring	aréna, místo pro zápas [např. v boxu/ rohování]; střed ohromného víru mořské hladiny vyvolaného tsunami; kruh/ prsten; - viz cunami, rynek
risk	akce s nejistým výsledkem/ hrozbou, riskování neúspěchu [průpověď „Risk je zisk“]; - viz riziko
rito/ryto	jízda taxikáře s [platícím] klientem; příležitost k výdělku;
rituál	obřad, kultovní zvyky/ pravidla; - viz ceremonie

rival/-ita	protivník, sok, soupeř/-ení [úhlavní/ přátelská rivalita, kdo s koho];
riviéra	pobřeží s pláží; náhrdelník s drahokamy; - viz lido
rizalit	předsunutá část průčelí stavby po celé její délce, výčnělek před ostatní částí domu; apsida; - viz veranda
riziko	nebezpečí, pravděpodobnost nezdaru/ztráty, vědomí nést následky případného neúspěchu; - viz risk
roadster	dvoumístný automobil s dvoudveřovou karoserií, stahovací nebo odnímatelnou střechou;
robot	android, napodobenina člověka, stroj s umělou inteligencí [název použil K. Čapek v románu R.U.R. a ujal se v celém světě];
robota	práce poddaných pro vrchnost bez nároku na mzdu (ve středověku; u nás zrušena až r. 1848 - Josef II.);
robustní	masivní, silný, hutný, pevný, bytelný, trvanlivý [např. nábytek, náčiní]; opakem r.= fórový, nespolehlivý, rozviklaný, ničemný, nefunkční;
rock	druh moderní hudby/kapely [hardrock, metal, heavymetal ap.] využívající zesilovací techniku; - viz syntezátor
ročenka	dřívější brožovaný rodinný zábavní kalendář [s obrázky, pranostikami, informacemi i vtipnými články a hrami]; almanach/sborník;
roční období	jaro/vesna, léto, podzim/jeseň, zima; [počasí: slunečno/sucho/teplo/parno, vlhko/mlhavo/deštivo, chladno/fujavice/mráz/metelice/vánice];
rodina	zákl. článek státu; skupina osob vzájemně spjatých pokrevními svazky, manželstvím či adopcí, kde dospělí odpovídají za vých. dětí; viz
rododendron	kvetoucí keř s tuhými neopadávajícími listy;
rogalo I.	závěsný kluzák [trojúhelníkové skládací křídlo] pro bezmotorový let [pilot startuje rozběhem s kopce či roztahem a v zavěšení nad hrazdou
rogalo II.	řídí let]; existují i motorová rogala;
ROH	býv. jednotná odborová org. [řešila zaměstn. a sociální problémy i prac. podmínky, zajišťovala školy práce, úderníčení, rekreaci aj.];
roh /-y	kout místnosti; nároží či r. nábytku aj.; r. v kopané; hud. nástroj; těl. orgány kopytníků [tur, koza, beran aj.]; - viz parohy, rohák, rohovina
rohačky	sáňky s okrouhlými berany vpředu; - viz basket, bob
rohák	skříň s trojúhelníkovou základnou do rohu místnosti;
rohovina I.	paznehty, pazoury, nehty, zrohovatělá kůže, části vodních živočichů a hmyzu - klepeta, krovky, krunýř ...; příbuzná je zubovina;
rohovina II.	živočišná povrchová elast. hmota bez nervů a cév - vlna, chlupy, buxux/rohy, parohy, kly, kopyta, zobáky, drápy; - viz žijony
rochně	(slang.) zedník; vepř/prase;
rojáček	dřevěná past na bidýlku k odchycení ulétnuvšího roje (hroznu) včelstva, visícího na stromě apod; - viz houf, klát, včela, poroj, strdí, trubec
rojnice	(švarmlinie) bojové rozmístění vojáků aj. vedle sebe s rozestupy 2 i více metrů; - viz kordón
rokyt	mech; rokyt cypřišovitý (Hypnum cupressiforme);
rolba	samohybný stroj na úpravu lední plochy; sněžná pásová rolba - k přepravě osob a materiálu po sněhu;
role	herecká úloha; zárodkové pole; [srolovaný svitek papíru či látky, odtud: svinovací záves - rolo/roleta]; rolování letadla; roláda; - viz hon
rolety	venkovní okenní aj. pevné [kovové bezpečnostní], nebo vnitřní [textilní či plastové - stínící] rolovací/stahovací závěsy [i jako opona]; - viz žaluzie
roller	(angl.) jezdec na kolečkových bruslích;
rolna	pojezdová kladka vrat/brány; kladka pro lano /řetěz; - viz kočka, víják, rumpál
rolnička	nášívný/zavěšovací zvoneček tvaru kuličky;
rolník	zemědělec [domkář, chalupník, sedlák, statkář]; - viz role, agrologie
ropa	zemní olej/surová nafta - hořlavá petrochem. surovina ze zbytků pravěk. rostlin a tvorů [výroba PHM, UH, vláken, chemikálií, živic ...];
rosit	jemně zvlhčovat zevně - sprejem, konvičkou s hustým cedníkem, prýštěním hadicí s rozprašovačem aj.; orosit se chladem (raní rosa);
rošáda	(v šachu, jen není-li král ohrožen) současné přemístění krále a jedné z věží v jednom tahu [malá r. (ozn. 0–0), velká r. (0–0–0)];
rošť	masivní hustší kovové mřížoví/ohnišť [kotle, kamna]; (obdobný je rožeň k rožnění/grilování nad řehavými uhlíky); - viz grilování
rotace	otáčení, točení dokola, rotační pohyb; (rotační těleso - např. válec, vejce, koule, kužel, geoid [= zeměkoule]);
rotunda	kulatá stavba [např. kostelík či společenský objekt jako na zámku J. Hradec];
roubík	spoutávkový předmět vkládaný do úst k znemožnění mluvení; - viz pouta
roubování	štěpování [živý roub přivázat lýkem do mízy/řezy v kůře kmene a zavoskovat; „řízky“ jen vpíchnout do substrátu]; - viz trýb, plástev, kuláč, kultivar
roucho	jednoduchý oděv např. v nábož. liturgii, r. beránčí, r. Evino/Adamovo [=nahota]; rubáš zemědělců; (rouška = plena/maska k zakrytí obličeje);
rouno	vlna získaná stříháním ovčí/beranů ...; - viz žijony, holina
roupy	neposednost, hyperaktivita; střevní onemocnění vyvolané hlísty [oxyuriáza, enterobióza]; - viz červ
roury	části plechových, betonových aj. kruhových dílů [trub] volně napojitelných; - viz skruže, propustek, klimatizace
rous	opeření nohou ptáků; (rousání = chůze orosenou trávou apod. - urosané nohy);
router	(routa = růžice); směrovač, komunik. přístroj k bezdrát. i linkovému spojení [WiFi, LAN, WAN, ADSL]; [umožňuje připojit k síti několik PC aj.];
rozbor I.	slovní či chemické významové/mechanické rozčlenění/rozklad na jednotlivé části a detaily [slova, prvky, mech. díly ap.]; (rozbor/rozložení/
rozbor II.	/demonstr. zbraně či jiného mechanismu [pistole, samopalu aj. i poslepu]; (opakem r. je sborka [složení/smontování, uved. do funkce]);
rozbrusovačka	přenosná pila či [úhlová] bruska k dělení keramického, kovového aj.materiálu, nebo k broušení [s benz. či el. pohonem, výměnné díly];
rozcupovat	rozedrat [na cimpr-campr - úplně/nadobro/na drobno/na kousky];
rozdělení	rozpolcení [rozpuštění, rozdvojení, roztržení, rozčtvrcení]; atomizace/rozštěpení, rozčlenění, roz/-větvění, rozklad/-ložení; - viz rozpolcený
rozeta	růžice [např. větrná]; ornamentální motiv ve tvaru růžice; kruhové okno zdobené kružbou (např. gotické);
rozfrkaný	[např. TV seriál/program aj.] rozkouskovaný, neucelený, neuspořádaný, roztržitý přerušováním [reklamou apod.];
rozháranost	nespokojenost, vícestranná angažovanost - mrhání silami; (háráni/říje = projev pohlavního dospívání zvířat);
rozhodčí	pověřená osoba k řízení a hodnocení sport. utkání aj.; [soudce/sudí, rozhodčí komise aj. - ze znalců daného oboru]; - viz soud, arbit
rozhraní	(HW či SW interface) program nebo formát, zajišťující komunikaci a přenos dat mezi jinými zařízeními nebo programy; - viz zásuvka
rozhraný	rozviklaný, dosloužilý, rozpadávající se; - viz vikláni
rozhuda	šlehaná tvarohová pomazánka se sýrem, pažitkou, cibulí, trochou mléka/smetany, sůl, koření;
rozchod	rozteč kol jedné nápravy; rozloučení; pořad. povel - rozptýlení skupiny; (rozvor = osová vzdálenost předních a zadních kol vozu);
rozklaučení	kolektivizace, převod majetků do větších celků nátlakem, za nevýhod. pomínek; - viz kulak, JZD, totalitarismus
rozparek	ozdoba, účelově nesešité spodní prádlo aj.; rozparovač = dobový vrah; (párat = odstraňovat švy; „nepáre“ se s tím“ = nenamáhej se);
rozplácnout se	padnout na plochu „jak širokej tak dlouhej“;
rozpolcený	(ambivalentní) rozporný, rozdvojený/rozpolcený mysl [při dilematu - provést či ne]; mít se za někoho jiného; rozštěpení; rozkolísání;
rozporovat	zpochybnit [vyjádřit odpor/nesosouhlas proti příkazu/nařízení/povinnosti apod.]; - viz kontra-
rozpouštědlo	kapalina k rozpuštění. pevné látky; nejznámější: voda, aceton, éter, hexan, lih, benzin, petrolej, octan, terpentýn, fermež, toluen, xylol;
rozrajcovat	rozkládat, motivovat/připravit koho k vyšší aktivitě;
rozsevač/-ka	rolník [svírá osivo v zavěš. plachetce u pasu, při každém dvoj kroku nabere a obloukem rozhodí hrst osiva]; (přiroz. rozsev); - viz lícha
rozsy	náhradní díly/skupiny součástek mimo dodávaných souprav k jejich doplnění apod.;
rozšafný	rozumný, moudrý, rozvázný, prozíravý, prozřetelný, jasnozřivý, bystrý, klidný, chladnokrevný, vyrovnaný, obezřetný;
rozškátulkování	roztrfění, rozčlenění; rozporcování na denní spotřební dávky a dočasné uložení; - viz porce
rozšmačkaný	r. boty/bačkory; sešlápané ke straně apod.;
rozšoupnout se	rozveselit se, „ty bys mě rozšoup/namích“ (rozšlobil)“];
rozšverkaný	zničený hryzáním apod. (různými škůdci - myš, červotoč aj.) k nepotřebě; vyšverkaný = vydržený, vychozený, ohryzaný;
roztočkovat	rozčlenit [od „tento“, „tentononc“ atp. , náhradní slova v proudu řeči];
roztoči	(acari) jsou řádem pavoukovců, velcí cca 400 µm; zapříčiňují astma a alergie. (Slunit, práť/čistit/asanovat/luxovat!!);
roztroušení	od trusit: [něco z pytle/děravé kapsy], utrousit [poznámku]; trus [lejno]; roztroušená skleróza; - viz exkrement, trátit
rozumbrada	nebojácné, zvědavé a přemýšlivé dítě jeví zájem o věci; těž treperenda;
rozvaha	balance/fin. výkaz účetní závěrky [přehled o majetku a zdrojích podniku]; výkaz o fin. pozici podniku;
rozvážka	rozvoz [zboží, materiálu]; (rozvážit = uvážit správnost rozhodnutí; r. materiál na díly k rozvozu/uskladnění); - viz forman, špeditérství
rozvědka	(rus.) průzkum; OBZ, VKR - obranné bezpečnostní zpravodajství, voj. kontrarozvědka [proti infiltrování záškodníků ze zahraničí apod.];
rozvirání nůžek	názna pomyslného grafu - zvětšování rozdílu mezi sledovanými položkami;
rozvod	silový přenos, instalace produktovodu, vedení elektřiny, komunikací, tepla/větrání aj.; úřední ukončení manželského vztahu;
Róm/-ové	zkomolený název cikán/cigání/cigoši [pův. kočovné etnikum z Indie, žijící v mnoha státech světa; řeč = cikánština]; - viz cikán/-ka
rtěnka	kosmetický barevný přípravek k ochraně a zvýraznění rtů; (pod. řasenka, pudřenka, stíny, parfémy, lak na nehty aj.); - viz šminky, oděr
RTG	rentgen, přístroj na prosvětlování hmot nebo částí těla se snímkováním; - viz CR, MR, sonograf, rentgen
RU I.	Rakousko-Uhersko [monarchie - od 8.6.1867 do 31.10.1918 - s ofic. názvem: "V Říšské radě zastoupená království, země a země

RU II.	svatě Štěpánské koruny uherské". Tato RU monarchie se po prohrané 1. světové válce - 1914 – 1918 rozpadla; - viz ČR
rubat	kácet stromy (dřevorubcem); rubat horninu (horníkem); sekat (štípat dříví); rubat šavlí (voj. seč); (srub/roubenka, zárubeň, ob-/roubit);
rubrika	vyhrazené [pojmenované] místo pro zápis, údaj novinách, formulářích ap.; sloupec, kolonka, položka;
rudiment	základ, začátek; pozůstatek, přežitek, zbytek; zakrnělý, nevyvinutý orgán; - viz fundament, reziduum
rudokožci	(rudá - tmavočervená barva) původní americké indiánské etnikum; rudoši; rudá vlajka vzbouření; - viz nach, purpura, karneol
ruch	lehký hlomoz (pouliční/pracovní/hospodský, čilý ruch/dění apod. [opak klidu]);
ruchadlo	jednoduchý pluh (vynalezený bratřenci Veverkovými z Pardubic [netrhal ornici jako hák, ale obracel ji]);
ruina	zřícenina, trosky, rozpadlá stavba; ruinovat = odčerpávat aktiva/šidit a přivést koho na mizinu; zchátralost koho/čeho?; - viz barabizna
ruleta	hazardní sázková hra; - viz kasino, duel, ruská ruleta
ruksak	batoh /tlumok (vak na záda); pod. je rozklád. torna US/usárna; (tele - pův. vojenský „bágl“ [druh tramp. batohu s teleci překloupkou]); - viz saky
rumělka	(Cinabarit - sulfid rtuťnatý, HgS, vzácná rtuťnatá ruda) červená barva;
rumiště	skládky stavebního odpadu (rumu, suti); rum = též druh etylalkoholu; (etylalkohol/etanol se užívá v potravinářství, lékařství ...);
rumpál	okov/koš/plošina/kabina na laně s navijecím válcem a klikou nebo kládou pro kroužící tahouny [vážení vody ze studny, důlní výtah]; - viz žentour
rumplovat	vrkat s něčím a hlomozit, rámusit, odrážet napadení [odrumplovat/odstrčit koho pryč];
runda	hromadný přípitek [poručit/zaplatit r. se zdvihem/tuknutím sklenek a popíráním „Na zdraví! / Tuhle rundu platím já!“];
rus	(Blatella germanica) hnědý druh švába - škodlivý domácí hmyz; (rusý, rusovlasý, ryšavý = rezavé barvy; Rus = osoba ruské národnosti);
ruská ruleta	hra smrti [v bubínk. revolveru je 1 náboj; po protočení si první sok přiloží zbraň k hlavě a stiskne; nevyskne-li rána, střílí druhý sok]; viz duel
rustalové	kefírové [pečivo/housky dle receptu]; - viz kefir
rustikál/-ní	venkov/-ský, lidový, selský [plynouce ze způsobu života prost. lidu; - viz panství, dominikál, šafář
rušička	vysílač rušivého signálu [k zamezení poslechu zahranič. rozhlasu za války aj.];
rutina	[rutyna] zběhllost, zkušenost v přizpůsobení/dovednost v daném oboru, virtuozita [hud. virtuos]; rutinní chování ve společnosti, rutinér;
růženec	opakovací modlitba s odpočítáváním navlečených korálků na niti (= růženec nošený u pasu);
rybenky	noční hmyz až 11 mm dlouhý, žije až 7 let ve vlhčím prostředí (i v knihách), živí se drobtý [užít insekticidy];
rychtář	volený představitel obce; rychta = úřad rychtáře; - viz vojt, zrychtovat
rynek	(zastar.) náměstí; - viz ring
ryngle	peckovité ovoce žlutomasé (pod. jsou slívy, špendlíky, blumy, meruňky, broskve);
rygól	příčná stružka v silnici (často zpevněná);
rytmus	pravidelné střídání fází nějakého děje; (rytmika = nauka o rytmu; rytmické cvičení - pohybová výchova); - viz arytmie
ryzost	čistota [ryzí povaha, zlato; ryzák [kůň]];
Rýbrcoul	pohádkový Krakonoš, pán Krkonoš, též Ribencall aj.; Krkonoše [území] = {pohádkově} Krakonošova zahrádka;
rýna	rourovň svod vody z okapového žlabu (někdy nahrazován zavěšeným řetězem);
rýsovadlo I.	seřiditelné rys. pero [s kapkou tuše] v násadce či kružítku [rýsuje se na kladívku. papír podle pravítka] - pro býv. školní předmět Měřictví a
rýsovadlo II.	rýsování; (rys = tech. výkres [dnes počítačem]); - viz vodovky
řasy	(cilium) brvy = chloupky [eukariotické buňky] na očních víčkách; řasinky [kinocilie] = cylindr. epitel [posuv hlenů]; - viz žijony
řehole	regule/řád/pravidla odřikavého chování círk./ mnišského řádu [přeneseně: až nesnesitelné podmínky činnosti];
řehačka	(velikonoční) dřevěná hračka se zubatým kolečkem a klap. přem. nebo podobný trakáček (s klepavým/vrkavým zvukem); - viz štekla, trakař
řehtání	zvuk velikonoční řehačky; ržání koní; smích [culení, chechtání, řehot, řehnění]; - viz řehačka, culík
řepánky	buchty plněné směsí mletého máku a strouhané cukrovky (řepy);
řepice	objem. míra = 2,9 litru;
řeřavý	žhavý [řeřavé uhlí/ -ky];
řešeto	ploché pasírovací sítko s válcovým okrajem (na ovoce apod.); - viz řítice, prohazovačka
řetězec	co na sebe navazuje; obchodní řetězec je síť konkrétních supermarketových obchodů; řetězce, řetězení/napojování článků, znaků/dat;
řevnivost	žárlivost, závist, nevraživost, soupeřství;
řezačka	pův. ruční stroj k přípravě krmiva/ řezanky (z travin);
řezbařina	ruční vyřezávání dřev. figur/loutek, soch, vzorů/tvarů a forem pro odlévání, rámu k obrazům, zdobení nábytku a zařízení objektů;
řítice	větší kulaté ruční [různě husté] sítko s dřevěným aj. okrajem, též řičice [k přesívání a sušení]; (menší „sítko“ slouží k přesátí mouky ap.);
říje	jelení námluvy (odtud měsíc říjen); - viz rozháranost, mrouskání
římsa	vodorovně visutý prvek fasády stavby [kamenný, cihlový, dřevěný, štukový] s nosnou, členicí, krycí a ozdobnou funkcí [vyznačuje patra ap.];
římsovník	římsák/hoblík na hoblování falců a drážek; (jiné hoblíky: šrupák = uběrák, hladík, pucák = čistič, zubák); - viz kocour, macek, zubačka
řízení I.	jednání [soudní/ správní/ org. rozhodování]; řídicí soustrojí; dirigování/ovládání sboru/dopravy/prostředku [kapelník/ policista/ dispečer/
řízení II.	řidič - šofér/ pilot/ vozka ...]; řidičák = řidičský/pilotní průkaz - oprávnění, zast. Vůdčí list;
říz/-né	(o jídle) ostrá chuť; (o muzice) řízný pochod; [„má to říz/ šťávu/ šmrnc“], (říza = dlouhé roucho; poříz); - viz pikantní
řízkování	metoda množení dřevin/ keřů - vysazováním upravených prutů [1 cm tl. a 20-25 cm délky] s očky/pupeny do půdy či květníků; - viz roubování
řízky	osmažené ap. plátky masa; rouby; cukrovarnický odpad z cukrové řepy [silážuje se ke krmení dobytka]; - viz roubování, siláž
s.r.o.	společnost s ručením omezeným, kapitálová obchodní společnost - právnická osoba (ručí do výše zaps. vkladu); - viz korporace
saaz	turecký/ asijský hud. nástroj podobný mandolíně;
sabotáž	úmyslný zásah do fungujícího systému a tím způsobení poruchy/ škody; úmyslné maření činnosti druhých;
sad I.	ovocná zahrada veřejnosti přístupná/nepřístupná; sadař = pečovatel o sad; park = promenádní stromový sad se záhony květin aj.;
sad II.	vozový park; (parking/-k - parkoviště = stání pro vozidla); (sada/ set = část hry, souprava, kolekce, komplet, servis [např. jídelního nádobí]);
sadba	sazenice [s balem] vypěstované např. ve školce či pařeništi a určené k výsadbě; řezy naklíčených brambor; cibulky [množilka aj.];
sadismus	deviace/-ant - úchyl/-ka, trýznění, krutost; masochismus [=sex. rozkoš z ubližování/utrpění]; pedofilie, gerontofilie, parafilie, neronismus;
safraporté	kakraholte, podívejme se, ejhle ap. [slůvka podívu];
sahel	pás savan a stepí se suchomilnou vegetací podél jižního okraje Sahary;
sacharidy I.	(saccharum = cukr) glycidy [chybně cukry/karbohydráty] - org.sloučeniny ze skup. polyhydroxyderivátů karbonylových sloučenin
sacharidy II.	[aldehydů, ketonů]; (zast.: uhlohydráty, uhlovodany); sacharin/ cukerin = neenerg. sladidlo E954 z dehtu; fruktóza = ovocný cukr;
sachr	speciální čokoládový vídeňský dort;
sajrajt	oškřivina, lpící nepopsatelný/ neužitečný kal; svinstvo;
sajdkára	(sidecar) motocykl s postranním vozíkem (lodičkou); klukovské neumělé vozítko s kočárk. kolečky [vlastní výroby]; - viz pilot
sajtny	(z něm.) sklápěcí, odnímatelné či pevné bočnice/postranice [povozu, valníku aj.]; - viz valník
sakrální	křížový, náboženský, posvátný, chrámový; (zdrav.) týkající se oblasti křížové kosti páteře; (k sakru, sakra/- mente = zaklení); - viz krucifix
sakristie	[též zákristie] kostelní přípravná kněze a ministrantů [= dětských obřadních pomocníků kněze {k ministrování}];
saky-paky	(slang.) osob. potřeby/ zavazadla; při vyhazovu („seber si svoje saky-paky [svech pět švestek] a zmiz!“); vyhazov = propuštění; - viz ruksak
sakumprásk	(slang.) celkem, se vším všudy dohromady jak to stojí a leží; - viz bajlafik, suma, komplet
salaš	pastýřský objekt se stájem a noclehárnou, koliba; - viz pasák, ovčák
saldo	zůstatek na účtu;
salmiak	(NH ₄ Cl - chlorid amonný) užití: pájecí sůl [odstr. oxidů z měď. páječky, depolarizátor such. bat., foto ustalovač, zpevnění lyž. tratí];
salon/-ní	přijímací, společenská místnost, s. krásy; s. hudba; výstava [obrazů, automobilů]; lev salonů = šarabantní muž; - viz šarm
saltimbak	provazchodec;
salto mortale	smrtelně nebezpečný akrobatický přemet; zoufalý čin; (zoufalec = zoufalý odvážlivec, desperát);
salva	hromadný výstřel z více děl/kanonů aj. najednou [“Ráz naráz salvou Pal I!”]; - viz hromadný
samaritán	(hist. od Samara) milosrdný poskytovatel zdravotní a soc. pomoci; spasitel [záchranář, ranhojič, mastičkář, lapiduch, sanitář, bratr];
samlux	ruční válečkový-kartáčový sběrač prachu /čistič kobereců; - viz lux
samodruhá	těhotná, nativní, gravidní, žena s outěžkem; (natalita = porodnost, demograf. ukazatel počtu naroz. na 1000 obyv.; nativita = množivost);
samorost	s. věc [hůl/sukovice, opracovaný kořen/větev na svícen ap. ozdoby]; svérázný člověk [jenž se řídí vlastními a ne obecnými zásadami];
samosebou	souhlas, správně [“to je samo sebou/ samolitr/ samotuplák”, “jistěže jo”, “to se rozumí, že ano”, “říkal jsem to”, “jak už jsem řek”“];
samovar	(rus.) čajovar, stolní přístroj k přípravě čaje [pod. jsou kávovary]; - viz espresso

samovazač	žací hrstřovací stroj na obilí s aut. vazákem snopů (váže se provázky se špalíčkem);
sanace	zdravotnická, materiální, finanční nebo jiná pomoc/ výpomoc k nápravě/ zlepšení stavu, k udržení výroby, k záchraně památky aj.;
sandály	lehké páskové polobotky/ střevice pracovní a k letnímu turismu; (střevice/ -ičky - obuv vycházková či do tance);
sanice	kluzné části sněh. saní; levá a pravá část dolní čelisti hlavy, zavěš. na lícních kloubech [při bolestivém vykloubení se musí vpravit zpět {např. fackou}];
sankce	pokuty a tresty [sankcionování] za nedodržení zákonných platebních aj. závazků a způsobů plnění, dodrž. předpisů; - viz kvóta, regres
sanovat	zachraňovat, pomáhat, upravovat, podporovat; - viz asanace, dotace, grant, sanace
sapování	hloubení jam sapovacími ryčem [voj. sapěři/ zákopníci/ ženisté tak hloubili zákopy/sapy]; sapovák = úzký dlouhý žlabovitý ryč;
sarafán	(rus.) ženský vesnický/ národní jednodílný kroj bez rukávů; - viz jupka
sardel	ančovička; sardinka = moř. rybka 10 -15 cm; pěťka, koule/kule [škol. známka: nedostatečně]; (sardelka = sardelová [rybí] pasta);
sarkastický	jízlivý, uštěpačný [smích aj. projev];
sarkofág	kamenná schránka pro rakev/ mrtvolu/ mumii;
satelit	souputník, umělá (např. spojová) družice; politicky závislý stát; ozub. kolečko diferenciálu auta; souprava k příjmu satel. signálu;
satira	umělecký žánr, využívající ke kritice nedostatků a záporných jevů komičnosti, výsměchu, karikatury a ironie; - viz komedie
satisfakce	zadostiučinění, omluva, vyrovnání křivdy/urážky, očištění od lži apod.;
saturace	na-/sycení [syty/ nasycený/ saturovaný [roztok]; splnění/uspokojení [potřeb, které se mohou postupně měnit];
sáček	pytlík, druh obalu; sáčkováný = balený v sáčcích; sáčko = zdrobněle sako; - viz kornout
sádrokarton	suchá omítka [desky SDK na příčky, podhledy];
sáh	délková míra = [čes. 1,778 m]/ vídeň. 1,897 m = 6 stop = 24 pěstí = 72 palců; sáh čtvereční = plocha 36 stop čtverečních [= 3,596652 m ²];
sáhodlouhé	s. povídání/ vyprávění, „jež nebere konce“; - viz pábení, balast
sáhovka	dřevěné rozvrací sáhové délkové měřidlo (tvaru A); - viz sáh
sámek	záhyb na šatech, nařasení; (sám = osamělý jedinec); - viz ens
sári	indický svrchní žen. oděv z pruhy látky cca 6x1.2 m [s ozdob. koncem - pallou], obtočený kolem těla;
sběr	obecně sbírání úrody/ plodů/surovin; (dodat. sběr = paběrkování ruční/ nástroji; sběrač = kdo sbírá; sb. el. z troleje; s. smetany aj.; peněz. sbírka);
sběratelství	mince/ bankovky/ numismatika a notafilie, filatelie/známky, pohlednice/ filokartie, přírodniny, kuriozity ... ; - viz filatelista, filumenie, veterán
sběr	(pův. shromáždění) rozvášněný dav; - viz vřava, revoluce
sbíječka	pneumatické kladivo;
sci-fi	(science fiktion - sajens fikšn) oblast umění, zpracovávající vědecko-fantastickou tematiku; - viz dramatický, horror
scintigrafie	radionuklid. vyšetř.; zobraz. metoda nukl. medicíny, nejčastěji SPECT [Single-photon emission computed tomography]; - viz perfuze, CT
scéna	divadlo, jeviště, výjev; (scénář = detailní plán lit./jevištního díla, představení, filmu apod.); scénérie = zajímavý pohled [přírodní s.];
sčuchnout se	spolčit/ spojit se; - viz buntovat, intriky
seance	sezení, často s vyvoláváním duchů; - viz démon, okultismus, spiritismus
sebrat se	přemoci slabost, zmúžit se, nefňukat [vzít rozum do hrsti a konat/dát se dohromady]; - viz troufnout
seč	boj šavlemi/ krutá seč nebo zteč/ puškami s bodáky „Na zteč!“ [ztéci hradby]; „seč/ pokud bude třeba“; příkaz k sečení;
sedan	automob. karoserie s oddělením zavazadlového prostoru od prostoru pro posádku (tzv. tříprostorová karoserie, 2 řady sedadel);
sediment	usazenina, kal, nános, spraš ...; (sedimentace = usazování, klesání těžších částic [hornin/krvinek aj.] ke dnu [těž ucpávání cév] aj.);
sedlák/statkář	rusticus - vlastník dědičného statku zemědělského, ve výměře čtvrtlánu až lánu; selka = sedlákova manželka/panimáma; - viz panství
sedlář	řemeslník [bývá i čalouníkem]; vyrábí sedla, řemení/postroje užít. zvířat, opasky, čalounění vozů/nábytku, markýzy, závěsy, aj.;
sedlo	horský přechod mezi svahy; s. jezdců [na koně]; s. kola/ motorky; (sedadlo = místo k sezení v divadle/ dopr. prostředku aj.); - viz sic
sednice	světnice, obytná místnost, též seknice, jizba, pokoj, ale i venkovská kuchyně (celodenní využití - i ke spaní) apod.;
segment	úsek/ díl kruhu, část celku/ paměti/ síť aj.; kruhová výseč/ úseč; segmentace = členění, členitost;
segregace	rasové apod. vyčleňování na okraj společnosti/ území; projev nesnášenlivosti/ "homofobie"; - viz rasismus
segrovka	Segerův zajišťovací pružný kroužek/pojistka v drážce osy apod.; - viz loumek
seismograf	otřesoměr [zaznamenává např. zemětřesení];
sejf	(safes) bezpečn./ nedobytný trezor/trez. místnost k ukládání zvlášť důlež. materiálů; příruční/ přenosný trezor/ skříňka; - viz kasa, káča, pokladna
sejmout I.	sundat, svléknout, vyzout, sňatý; přeneseně: zabít, odpravit, zastřelit, zlikvidovat; sejmout otisky aj.; snímát/ nahrávat zvuk/ obraz/ data;
sejmout II.	odejmout, sebrat, odklopit (karty, příklop, obraz ze stěny ...); někoho sejmout = zranit, poškodit, zabít;
sekat I.	trávu/obilí [srpem = žít/žnout; kosou/sekačkou = séci/kosit [sekač/žnec, žně]; dříví [sekerou = tesat, štípat/ tnout {trámy/ štěpiny/ polínka},
sekat II.	maso]; širočina = sekera s dlouhým břitem - tesařská, nebo řeznická; kalač = těžká lesnická i obranná sekera/ dřevorubecká bradatice; jde
sekat III.	především o ruční práce; dřevorubci pracují pod širým nebem, podobně i tesaři [hlavně na stavbách]; - viz krov, srub, šalování, tesařina
sekat latinu	tj. dobrotu [řádně se chovat, poslouchat a plnit povinnosti];
sekač I.	nástroj k sekání masa ap.; nástroj [kameníka, kováka aj.] k sekání do kamene/zdi či plechu; druh pavouka; pohledný hoch [n. sekanda/
sekač II.	/štramanda/cácorka pohledná energ. dívka - ne sekačka]; sekne jim to = sluší; (slang.) kamenný obchod „Second hand“ (= použité zboží);
sekač III.	kiosek = poulič. prodejní stánek; - viz antikvariát, bazar, butyk, sekat
sekce	úsek/ část celku/ soupravy/ odboru/ plánu/ budovy ap.; sekční [šéf aj.]; - viz sekretář, sektor, segment
sekretář	skříň/ příborník [na sklo, dokumenty, knihy aj.]; s./-ka = tajemník/-ice; sekretariát = úřad/ org.složka; (sekre/-t/-ce = „tajné“; výměšek/-šování);
sekt	alkoholický nápoj - přírodní šumivé víno;
sekta	ideolog. odštěpená skupina (náboženská, politická, filozofická), chvástající se svou výjimečností; sektářství; - viz kasta
sektor	odvětví, úsek, díl; střežený s.; součást/ díl sektorového nábytku; finanční/ veřejný/ soukromý s., aj.; - viz sekce
sekulum	věk/ století, světský, dlouhotrvající; sekularizace = laicizace, zesvětštění, omezování církevního vlivu, vyvlastnění církevního majetku;
sekundovat/-dář	pomáhat/pomocník/asistent/-ovat, vedlejší nezbytná činnost, hrát "druhé housle - obligát"; (sekunda = vteřina); - viz obliga
sekvence	následnost, postupnost, spojené úseky; část/ úsek melodie/filmu ap., opakovaná s.; (konsekvence = důsledek/-nost, následek);
sekýrovat	šikanovat, vyžadovat i zbytečné služby; násilně umravňovat; - viz šikana
seladon	nápadník, záletník; přehnaně uhlazený člověk, milovník/ nápadník/ (slang.) šamstr; orientální kamenina/ nazelenalý porcelán;
selekce	výběr; selektivita [schopnost jemně odlišit z vysílaného spektra konkrétní stanice ap.]; (automatický selektor; st. typ link. telefonu);
selsyn	(selfsynchro) zařízení pro dálk. přenos otáčivého aj. pohybu el. cestou = náhrada mech. regulace dálk. ovládáním el. signály s reg.;
semafor	světelné signální zařiz. v dopravě - stříd. barev. světél a zvuků [červená - Stůj, oranžová - Připravit, zelená - Volno]; - viz hradlo
semenáč	odkvetlá rostlina [záměrně přerostlá] k získání zralých semen; vybraný [lesní] strom určený ke sběru semen; sémě = semeno, spermie;
semestr	(lat. semestris = šestiměsíční; sex - šest/pohlaví, mensis - měsíc) označení pro pololetí na vysokých školách (zimní / letní semestr);
semetrika	rázná, panovačná/ přísná ženská; metresa/ metrnice, hysterka;
semi-	předpona slov ve významu polo- [např. semifinále];
semitizmus	židomilství; Semité = národy před. Asie [mluvící semitským jazykem - Sém = Noemův syn]; - viz árijec
seminář	forma školení, kurz; [církevní] vzdělávací ústav;
sendvič	(dle sira Sandwicha) obložený chlebiček; vrstvení hmot na sebe;
senilita	stárnutí, vetčnost, stařecká sešlost [senilní demence = snížení tělesných/ rozumových/ mentálních schopností, paměti];
senkovat	frézovat [širším vrtákem ap.] trychtýř ap. k zapuštění hlavy vrutu/ šroubu; frezenkovat; - viz vrták, zápustka
senkrovna	jímka na močůvku a odpad, též septik/ žumpa; - viz exkrement, hovnocuc, kejda
senior	starší osoba [zpravidla od 65 let] vůči mladšímu; (senátor = člen senátu [soudu, vyšší poslanec. komory]; - viz junior, soud, parlament, dědek
sensibilita	citlivost; intuíce; schopnost vnímání [jakýsi šestý smysl], např. pro nález pramenů vody (proutkaři); - viz instinkt, senzor
sentence	úvaha, výrok [v těchto sentencích je možné dospět k ...];
sentiment	(citění/cit) silné a bezprostřední hnutí mysli, přechodné či trvalé zaujetí, žal, lítost, romantismus; emocionální nálada/ přecitlivělost;
sentimentalizmus	umělecký liter. směr přelomu 18./19. století;
sentinel	automobil s parním pohonem; - viz pohony
senzace/- ční	událost způsobující překvapení, rozruch, údiv; - viz bulvár
senzor	drát. i bezdrát. čidlo/ snímač (např. aut. ovládání osvětlení/alarmu při nějakém pohybu, či k regulaci topení aj. [příp. s počítačem/vysílačem]);
separace I.	odděl. jednotlivostí od celku, vyčlenění; separé = odděl./ intimní místnost/ šambr separé - chamber separee, zázemí; separovat = oddělovat;
separace II.	oddělení/oddíl, izolace, cela; separování/oddělování; separatizmus = úsilí k oddělení/ osamostatnění; separátní [mír]; - viz lokace

sepe	otrava krve, zaplavení organismu bakteriemi; - viz asanace, asepe
Septonex	sprej k dezinfekci drobných kožních poranění [měl by být po ruce]; (užívá se i jódová tinktura, Ajatin, líh/etylén, tekutý obvaz Akutol aj.);
seriózní	objektivní, poctivý, pravdivý, spolehlivý, solidní [člověk, časopis, firma]; seriózní/serióznost; [„poctivá“ děva = s neperfor. panen. blanou];
serotonin	(v krev. destičkách) hormon spokojenosti [přenáší vzruchy do mozku a ovlivňuje náladu, přebytek/ nedostatek škodí]; - viz antidepressiva
serpent	kontrabasový typ cinku [nejstaršího žestového hud. nástroje, hadovitého tvaru]; (podobný nástroj je cimbas [basshorn]);
serpentina	zátáčka, zákrut cesty; serpentýnový/- itý; - viz slalom, LTO, serpent, kurvimetr
server	síťový počítač poskytující služby ostatním uživatelům této sítě; program realizující počítačové služby;
servis I.	(service) služby, zajišťování a provádění technické údržby, záruční servis; s. = jídelní souprava [kompletní sada stolního nádobí];
servis II.	s. = „podání“ míče; servírka = číšnice co servíruje objednané jídlo/ pití; servírovací stolní souprava/ pojiždý stolek; servítek = ubrousek;
servomechanismus	zařízení k ovládání, kontrole, regulaci polohy, rychlosti ap.; (servosystém = pomocný korekční motorek elektromotoru); - viz gyroskop
sepe	zasedání, porada/ aktiv, schůze, valná hromada; (slang.) pokec, potlach; - viz beseda, táčky, seance
sesle	židle, zdrobněle seslička/ židlička; další sedací: lavice, stolička, sedátko/- dlo; - viz štokrdle, křeslo, fotel, sic, stolice, verpánek ...
sesumírovat	seřadit/ srovnat/ spočítat/ poskládat, promyslet/ propočítat;
sešivačka	kanc. pomůcka k spojování/ sešítí listů dokumentu spec. drátky tvaru U;
sešmačchané	(o botách) - ke straně opotřebené/ rozedrané podešve i svršky
sešup	kopec/ sjetí s kopce/ šoupačkou/ tobogánem; pošoupnutí/ posun; „šup sem - šup tam“; „šup šup“; „šup tam s ním“; - viz rozšoupnout, šarování
seť	setba, vkládání osiva [semen] do rýh půdy a uvalení [ze zároveň sít podsev/ podrost, jenž vyrostle po sklizni obilí]; klíčení a růst „osení“;
setrvačnický	těžké obvodové kolo libovolného pohonu k stabilizaci otáček a snadnějšímu překonávání dávkové námahy; - viz rigidní, šajba
set- / sakramentský	ožehavý, složitý, problematický, neobvyklý, mimořádný, divný, prokletý atp.; ulevení: “mordsetsakra; sakra; sakramente; hergot krucifix“; - viz klení
Set-Top-Box	předřazené zařízení pro úpravu signálu digitální TV; - viz komplet
sex	pohlaví; (sex-epil [sex-appeal] pohlavní přitažlivost/ vyzývavost; sex. styk aj.); - viz obcování, kopulace, koitus
sextant	hist. námořní navigační přístroj k měření zem. šířky; (student šesté třídy klasického gymnázia = sextán); - viz navigace
segra	[slang.] sestra;
sémantika	nauka o významu slov a jazykových celků; sémantický/ významový [k lepší srozumitelnosti je třeba text členit; s. rozbor = např. slova, verše];
série	řada/ sled něčeho se stejnými znaky; seriál = pokrač. díly; [sériový = opakovaně vyráběný; el. obvod v zapojení „za sebou“/ v řadě]; - viz paralelní
sérum	očkovací látka; - viz injekce
sféra	kulová plocha, vrstva, oblast/ okruh, prostředí, prostor; (s. vlivu/ zájmu; sférický - kulový, např. [trig.] sfér. trojúhelník, ap.);
sgrafito	obraz skrabaný v čerstvé omítce až do spodní barevné omítky; - viz freska
shazování	ruční dobývání bulv řepy s chrástem a jejich házení do kupek (potom se chrást oseká srpem či okrájí nožem);
shemalle	transsexuál; - viz gender, mužatka, transsexuál
schizma	roztržka, rozkol, nejednotnost [např. papežské s. - dvojipapežství ve 14. stol.]; - viz koma, dilema
shluk	shluknutí rostlin, sročené rebelantů aj.; - viz trs, odboj
shrnovací	s. závěs, opona, nohavice/ rukávky, střecha (auta); (pod. je [vy-] kasat [nohavice, rukávy, plachtu];
Schengen	území většiny evropských států, v němž mohou osoby od 19.6.1990 na kterémkoliv místě bez kontroly překračovat státní hranice;
schizofrenie	rozštěp mysli, psychická porucha [myšlení, jednání, emocí a vůle];- viz halucinace
schliplý	[pes / jako spráskaný pes] = zmořený/ oddaný osudu/ neschopný odporu; smutný, traumatizovaný/ duševně zlomený tvor;
schovanka	pastorkyňa/ -rek/ sebranec (dítě bez rodičů nebo s jedním rodičem/ v něčí pěstounské péči [např. divadelní postavy Jenůfa, Rozína]);
schramstnout	přivlastnit si víc na úkor jiných; zhamounit/ sežrat; - viz šizunk
SI I.	(Le Système International d'Unités) mezinár. měrná soustava [zákl. jednotky: metr, kilogram, sekunda, kelvin, ampér, kandela, mol; (solmizační
SI II.	slabika „sí“); - viz pond
sibérie	drsný kraj/ podnebí, tuhá zima, nečas/ sychravo; - viz počasí
sic	(slang.) sedlo kola/ motorky, sedadlo/ sedák [„leži to na sicu v autě“]; (sice/ třebaže/ přestože/ [„sic malý, ale sporý“]);
siemens (G)	jednotka pro elektrickou vodivost [G = el.proud (A) dělený el. napětím (V)];
siena pálená	název hnědé barvy typu tempera nebo olej [chemicky jde o zemité pigment];
siesta	chvilka odpočinku, příjemná chvilka; - viz relaxace, respirium, wellness
sifon	pachový odtokový uzávěr (záchodové mísy, dřezu apod.); sodovka/sodová voda ze sifonu. láhve; - viz gula, gajgr, grenadina
signatura	značka, podpis, označení; - viz vidovat, signovaný, cejch
signál	dohodnutá forma upozornění/ předání zprávy (kouř, světlo, seřazené praporky, zvuk, el. vlnění aj.); signalista = trubač/ kornet, spojař aj.;
signovaný	signum s vyraženým znakem/ symbolem/ údajem; (signifikantní = důležitý, příznačný; designovaný = jmenovaný do úřadu);
sichrovat	jistit/ pojistit; [Je to sichr = jistý na beton, betonový, zabezpečený; jistota]; zasichrovat/ odsichrovat = zajistit/ odjistit; - viz bezp. zámek
sikativ	tekuté sušidlo [do barev aj.];
sila	vysoké trubcové zásobníky na obilí apod., nahrazující dřívější špejchary;
siláž/-ování	uložení měkkých krmiv [cukrovarské řízky, píce, chrást aj.] do zásobníkůvých jam krytých zeminou, užívá se jako zimní krmivo dobytka;
silencium	(silentium) ticho/ -ý, mlčení, klid/ -ný;
silentbloky	gumokovové díly/ podložky se šrouby [těž nivelizační klíny a stavitelné nohy] ke tlumení vibrací/ dorazů v uložení/ upevnění agregátů aj.;
silice	těkavé éterické oleje, ve vodě nerozpustné, olejovité směsi látek, často vonné s palčivou chutí; - viz trest, tinktura, esence
silikon	pěnový plast, syntetická makromolekulární organokřemičitá sloučenina, anorg. i org. polymery/ UH; silikát = křemičitan; silikóza = zapráš. plíc;
silueta	stínový obraz; - viz stínohra
simerink	(gufero) těsnicí pryžový kroužek [kluzný na ose];
simpl	(z angl.) prostý/ jednoduchý/ mono [např. simplexní zvuk. nahrávka; duplexní = dvojitý/ -á]; - viz singl, debl, stereo, 3D [=plastický], push-pull
simulace	napodobení reálných činností/ dějů/ situací k výcvikovým aj. účelům; (simulant = kdo se předstíráním choroby vyhýbá povinností apod.);
simultánní	současný, zároveň/ paralelně probíhající/ provedený [např. šachová hra jediného hráče současně proti několika jiným hráčům];
sinat	zesinat, zsinálý, siný = popelavý; (sivý = bleděmodrý, namodralý/ šedý; pod. je azurový = modrý [a. nebe]);
singl	jediný, jednoduchý; hra jednotlivců; svobodný, sám; singulár = jednotné čís.; [opak = plurál, mn.číslo]; (singulární = jedinečný, jednotlivý); - viz solitér
sintr	draselnovápenná usazenina na potrubí či na zdi z vlhka, sanitr; - viz slinout
siréna	zvukově výstražné zařízení se stálým/ kolísavým tónem či druh píšťaly [u parníku, lokomotivy, auta; oznam. zač./ konce prac. doby, aj.];
sirky	škrtačí-zažihací zápalky; (běžné = dřívka se vznětlivou látkou, škrtačko mívá spec. povrch, ale tzv. „zednické“ sirky se škrtačí o cokoli);
sirný	síran, sirník, sírová kyselina, sírka, odsíření, sírouhlík; síra = chem. prvek žluté barvy, zn. S; - viz sířště, syrový, vitriol
sirup	koncentrovaná cukerná/ ovocná šťáva [i jako lék], postaru syrob i syrup;
sirý	osířelý, sirotek, širotčinec; (nikoli širý/ širošíř/ sirný); - viz bastard, macecha, mentor, schovanka, spožití, ubytování
siřště	místo k síření [ochrana před plísněmi aj.]; - viz sirný
sisál	vlákno z listů agáve (Agave sisalana); užívá se k výrobě provazů, smyčkových tkanin (buklé), leštících kotoučů, hraček aj.;
sitkom	situční komedie [druh div./ film. představení]; - viz satira, komedie
situace	stav [obecně okolní; vnitřní s., vlivem čeho]; (situovaný = kam/ směř zájmu/ činnosti, dobře sit. [ekon. zajištěný]; situční [náčrt]);
sídlo	objekt k trv. užívání (hrad, zámek, dům, místo pobytu/správy); sídliště = komplexně vybavené čtvrti/ rajony měst a obcí, určené k bydlení;
sípat	bezhlasé mluvit silnějším dechem [sířavý zvuk, porucha tvorby hlasu = afonie];
skafandr	potápěčský úbor; [podobné jsou protichemické obleky, obleky pro záchranáře, kosmonauty, piloty letadel i závodních vozidel]; - viz kukla
skalár	fyzikální veličina určená jedním číslem [číslem a fyz. jednotkou [např. 10 kg]; skalára = akvarijní ryba; - viz vektor
skalka	malá skalní scénérie; alpínka - architektonický zahradní prvek napodobující přírodní scénérii; (skalníčka = rostlina pro alpinky);
skalpel	chirurgický/operační nůž; - viz nástroje
skalní	týkájící se skály, skalák aj.; (s. návštěvník, sběratel aj. = častý, vytrvalý);
skandovat	unisono [=jednohlasně] provolávat hesla [při manifestaci, sportu ap.]; - viz fandění, skandál
skaní	předení/cvernování, vzáj. zkrucování vláken textilních surovin na nitě, či více nití na přize; - viz kolovrat, předení, soukat
skanzen	múzeum vesnických staveb a památek v přírodě; skansen (nejznámější Rožnov p.R, Přerov n.L.);
skasírovat	[zrušit (oděv aj.) a užít materiál jinak]; (zkasírovat = vybrat peníze za poskytnutou službu / konzumaci v hospodě aj.); - viz kasa, kasace
skateboard	[skejtboárd] prkénko na výkyvných kolečkách k sportovnímu pojiždění (obdoba koloběžky); pod. jsou kolečk. lyže;

skaut	vynavač skaut. hnutí; skauting vznikl r. 1907 v Anglii [tehdy generál R.B.Powell zorganizoval setkání skautů na ostrově Brownsea];
skeet	sportovní střelecká disciplína zaměřená na přesnost - zásah letičko terče [asfaltový holub]; podobnou disciplínou je „trap“;
skelet	(skeletos) kostra, karoserie, nosná konstrukce stavby/vozidla aj.;
skeleton	nízké závodní sáně k jízdě na břiše; - viz basket, bob, rohačky
skener	periferní zařízení PC ke snímání/ skenování a převodu/ kopírování tisků, obrázků, filmů, čár. kódů ap. na elektronická data; - viz PC, HW
skype	nedůvěra, pochybnosti o pravdivosti smyslového vnímání a poznání; skeptik = pochybovačný člověk; skepticismus;
sketa	sígr - zlý člověk [ubližuje druhým]; nadávka;
ski	lyže [běžky, sjezdovky, skočky]; (skibob - sedací lyže; boby - spec. závodní sáně pro 2 i více osob); skipas = karta na použ. lyž. vleku;
skicák	(skica-skizza = náčrt) náčrtník [široký nelinkovaný sešit]; skicovat/ naskicnout/ kreslit např. uhlem, tužkou, perem;
skinheads	[z angl. - po r. 1950] holohlaví skíni; výtržnické gangy mlad. lidí s holými hlavami, s hrubým/násilnickým chováním; - viz pankáč, dělat [DS]
sklápěcí	střecha kočáru/ auta, nákl. plocha auta (sklápěčka); (sklopka = tělocvičný prvek); - viz klopit
skleník	prosklená skříň; zahradní prosklený dům/ přístavek k pěst. rostlin, oranžérie/ japan; pařeniště - záhony kryté sklem/ igelitem ap.;
skleróza	kornatění cév/ tepen (omezuje funkce mozku, plic, srdce, jater), projevuje se také výpadky paměti; žít zdravěji - pohyb; - viz wellness
sklíčidlo	upínací součást soustruhu (univerzála/ vřeten) nebo vrtačky, apod. ; - viz soustruh, karusel
skoky I.	druhy: atletické - prostý, daleký, troskok, vysoký, o tyči; krasobruslařské - Lutz, Salchow, Rittberger, Flip, Axel, Toeloop, Kadet;
skoky II.	do vody: z prkna - skoky napřed, skoky nazad, skoky zvrtné, skoky zpětné a vruty; skoky z věže - skoky napřed, skoky nazad,
skoky III.	skoky zvrtné, skoky zpětné, vruty a skoky ze stoje na rukou; skoky a lety na lyžích [z můstku - uplatňují se „větrné vzorce“];
skolióza	chorobné [esovitě] vychýlení páteře [podobné jsou lordóza a kyfóza]; - viz cembr, hexenšus
skonto	sleva odběrateli při hotovostním placení před lhůtou splatnosti; - viz bonus
skontrace	zúctování, vyrovnání vzájemných pohledávek a dluhů na běžném účtu mezi dvěma stranami;
skopčák	(slang.) Němec, fricek/nácek/ nacista/něm. národní socialista; - viz frickové, fašismus, rasizmus
skopec	vykastrovaný/ vykleštěný beran; (skopové maso = ovčí/ kozí, obsahuje lůj jako maso hovězí); - viz maso
skorbut	kurděje [námořnická nemoc], choroba vyvolaná nedostatkem vitamínu C;
skoro	téměř/ takměř, bezmála, málem, jen tak tak;
skot I.	skoták - pasák skotu; skot = lakomec; Skotsko; Skot; skoták/ buran = venkovan; dobytek [skopové - berani/ ovce/ jehňata; kozí -
skot II.	kozy/ kozli/ kůzlata; hovězí {61 tuřích plemen} - býci/ volí/ bulici, krávy/ jalovice/ telata]; - viz bulik, jalový, maso, skopec
skotské střiky	vodolébba bičováním tlakovými střiky teplé a studené vody;
skóre	(score) poměr bodů/ gólů, skórovat; vysoké skóre (=rozdíl), [výhra/ prohra, nebo plichta (=nerozhodně/ remíza/ pat/ fifty-fifty)]; - viz napolo
skript	záznam o natáčení/ filmování; - viz scéna, libreto
skripta	učební texty, studijní materiály, přednášky; (skriptorium = studovna);
skrojek	patka/patička odkrojená z bochníku chleba aj.; - viz veka, kůra, borka, skýva
skrumáž	chumel/shromáždění/valná hromada, více osob pohromadě - v [jednom] chumlu;
skrupule	vrtoch; (skrupulózní = úzkostlivý); úzkostlivá pochybnost, rozpaky, ohledy, domněnka že jde o mravně nedovolenou věc; [bez skrupulí];
skrutinium	postupné sčítání hlasů [o volbách aj.]; (skruže = oblé betonové panely k vnitřnímu obložení studní ap.~);
skřek	skřehotání, drásavý zvuk/hlas;
skřet	ošklivec, zrůda;
skřípec	plošná pérovací svorka; (cvikr = brýle se skřipcem na nos); přídržovací pomůcka; - viz lorňon, binokl, fokus
skřípky	housle, husle, i vyráběné podomácku (dlabané z jednoho kusu dřeva apod.);
skřivánky	pečené odřezky masa - zabijačková pochoutka; skřivan - jarní zpěvný pták [musí vrznout i kdyby měl zmrznout];
skřipání	vrzot/skřípot kol/ zubů; (přiskřipnutý/ uskřipnutý [zaškrncený] nerv/ prst/ střešní klička);
skřipnout	přimáčkout/ způsobit bolest; donutit k přiznání/ dosvědčení postrašením; skřípat vztekem zuby; vytvořit skřípavý zvuk - skřípot;
skřítek	trpaslík/ trpajzlík, alp, troll, elf;
skučení	bolestivé zvuky ubližovaných zvířat (např. vepř „ují-í-í“); podobné je skřehotání ptáků;
skulina	díra, mezera, otvor, důbka/ důzna, šterbina, škvíra, prasklina, fuga, průzor, spára mezi cihlami aj., netěsnost;
skútr	(scooter) kapotovaný malý motocykl pro 1-2 osoby, [také tří-/ čtyř-kolka]; podobný je vodní [i nafukovací] či sněžný s.; - viz moped
skýva	krajíc, ukrojený plátek chleba; - viz krajíček, kůra, skrojek, třídka, veka
slabing	stolice k válcování plochých ingotů/ vývalků; (slabingr = kdo na úkol nestačí silou nebo znalostmi); - viz ledví
slalom	serpentinovitý sjezd na lyžích aj. [serpentina = zátáčky]; - viz serpentina
slamák	vzdušný pletený slaměný klobouk; - viz boufka, štrozok
slaměný vdovec	pokud je manželka dočasně mimo domov [muž si může vyhodit z kopýtka - najít zábavu - platí i naopak];
slaměnký	(smil listenatý) usušené rozvité květy k dekoraci [ze skupiny okrasných travin, doplňků zahrady a domu - skalek, jezírek];
slang	nespisovná profesní ap. mluva s lidovými oborovými pojmy; (mluva spodiny = argot; pod. je odborný žargon);
slámka	sací brčko/trubička;
slátanina	slovní/ textová nejasnost;
slchy	(slang.) zaječí apod. uši; (podobně běhy = nohy) - myslivecká latina;
sliezina	(slang.) skrumáž, schůzka, shromáždění [slejat/ slézat se]; (tělní orgán odpovědný za imunitu [hřbitov červených krvinek]);
slíčný/-á I.	líbivý, velmi hezký, nápadně krásný, jemný, uslechtilý, libezný, úhledný, půvabný; slíčnost = úhlednost [slíčná/ pohledná] děva; klouzec slíčný = jedlá
slíčný/-á II.	houba; Karel IV. Sličný {fr. král 1322-28}; - viz děvečka
slinout	spékat [slinutý karbid na obráběcí nože], sintrovat;
slinování I.	prášková metalurgie - postup (lisování aj.), jímž lze např. tvořit keramiku (kabřinec) nebo kovové slitiny (slinuté kovy), které se kvůli
slinování II.	příliš velkým rozdílům komponentů nedají homogenně tavit; slitiny [bronz, mosaz]; - viz alpaka, elektron, pakfong, kompozice
slintavka	slintavka a kulhavka = zoonóza [vírová nemoc zvířat vzácně přenosná na lidi];
slipy	druh pánských přiléhavých krátkých spodků; [volnější jsou trenýrky a boxerky, kraťasy - kr.kalhoty]; - viz šortky, podvlékačky
slipry	(slipper) lehká domácí obuv s opátkem; - viz trepy, papuče
slivky	slité zbytky (z nedopitých nádob); - viz pomeje
slivoně I.	peckovce (švestky, trnky aj. čerstvé i sušené) - léčí revma, dnu, TK, aterosklerózu, trombózu, zácpu , ledviny, odvodňují aj.;
slivoně II.	obsahují vitaminy [skup. A, B, E], minerály [draslík, železo, jód, měď a zinek], kys. listovou a kumariny; [všeho s mírou při obezitě!];
slíz I.	(povrchový film) viskózní, lepkavá a mazlavá struktura obvykle tvořená vodou a makromolekulárními cukry [“Fuj, je to celý voslizlý“];
slíz II.	slízat/olízat/ vylízat - jazykem; slíznout/ vylízt = být potrestán [„ten to slíznul“], [„už se z toho vylízal“ = zbavil se nepříjemností aj.];
slícovat	díly navzájem připasovat (např. dužiny při výrobě sudu);
slída	průhledný štípalavý nerost, lesklá přírodní, užívaná pro průzory stáložárných kamen či drcená do omítek;
slíkat	sundat, svlékat, svléci; (opakem je po-/ za-věsit, věšet, navlíct/ voblíknout - navlé-ct/-ci/-knout, obléknout);
slíva	švestka, bluma, ryngle, špendlík, mirabelka, trnka ... ;
slogan	módní/ reklamní heslo;
sloh/-y	(stav.) Románský, Gotika, Renesance, Barok, Rokoko, Klasicismus, Romantismus, Empír, Secese, Kubismus; Bídramajr 1815-48 aj.; - viz moderna
sloj	ložisko/vrstva sedimentu [uhlí/hornin] omezená nadložím a podložím, mocná min. 0,3 m; sluj; (nesouvisí se sloutí/proslulý);
slonovina	ebur, cenná slonová kost [ze sloních klů] [užívaná na potah kláves piana/držátek aj., k vykládání obrazců, k vyřezávání ozdob ap.]; (slon = elefant);
slot -y	na zákl. desce PC sloty slouží k zasunutí/připojení nožovitých karet [graf./zvuková/modem/síťová a další]; balanč. křídélka letounů;
slout	nazývat se; (proslulý [zámek]; nějak slující/nazvaný/pojmenovaný);
sloužící	sluha/sluzka/pokojská aj., lokaj, dveřník, burš, štolba, kočí, čeledín, podkoní, posluha, posel, pacholek, správce, poklasný, píšáť ;
Slované	východní - Ukrajinci, Bělorus. a Rusové; záp. - Češi, Slováci, Luž. Srbové, Poláci; jižní - Bulhaři, Srbové, Slovinci, Bosňáci, Chorvaté, Makedonci;
Slovenská strela	předválečná rychlíková mot. souprava k přímému spojení Prahy s Bratislavou; (motorák = osobní mot. souprava [na lokál. tratích]);
slovník	výklad vybraných pojmů; jazyk. překladáč/translator; (jazyk/řeč [např. sanskrt = staroindický spis. jazyk, atp.]); - viz encyklopedie, syntezátor
slum	(slam) nouzové obydlí / bydlo / brloh / kolonie chudých; (slam = hra v bridži); - viz barák, ubytování
sluneční hodiny	[fasádové, zahradní, monument.] patří k nejstarším přístrojům k měření času - dle směru a délky vrženého stínu; - viz slunovrat
sluníčko	[sedmítečné] užitečný létavý brouček [žere mšice a roztoče]; nestíněná sluneční záře/ sluneční paprsky; zdrobněle Slunce;

slunolam	vodorovná konstrukce trámů/lišt nad okny a parkovými prostory [nikoli střecha], clonící svitu slunce; - viz markýza, žaluzie (solstitium) okamžik, kdy Slunce vytváří nejkratší/nejdelší stín [letní s. bývá kolem 21. 6. a zimní kol 21. 12. [dle vzděl. S. od rovníku];
slunovrat	s chutí sníst [jako malinu], spolykat; (sloupnout = oloupat slupku, kůru z ovoce aj.; odlepit nálepku a pod.); lupy ve vlasech; - viz loupání, lupen
slupnout	pěkného vzhledu [barvy, střihu, ladnosti];
slušivý	výměšek očí; slzení; slzičky = čínské karafiáty, druh jídla;
slza	křemičitá tavenina příbuzná sklu i porcelánu, tvořící na kovu celistvý lesklý povlak; - viz glazura, keramika, fajáns, lak, sprej
smalt/-ování	mléčný tuk, surovina k výrobě másla; - viz krajáč, tlouct
smetana	vyvyšující se „zlatá mládež“ i dospělí z vyšších kruhů, snobi;
smetánka	obchodovatelný cenný papír - písemný závazek ke splacení půjčky do urč. data s neměnnými podmínkami [dle směneč. řádu]; - viz bianko
směnka	směs polní píce = proso, oves, vikev, pohanka, hořčice, hrách, peluška, řepka, vojtěška, lesknice, svazenka, jetel, jilek, kukuřice, trávy ...; - viz pícniny
směska	brusivo (abrazivum) - černošedá metamorfovaná hornina z korundu a příměsí (magnesitu, bauxitu aj.), lidově šmirgl; - viz glaspapír, lapování
smírek	směs pevných, kapalných a plyných látek [spalin/emisí a mlhy] rozptýlených ve vzduchu, škodící přírodě i zdraví a snižující dohlednost;
smog	společenské šaty s lesk. klopami, kalh. s lampasem, černý motýlek a lakýrky, bílá/krém. košile; místo vesty černý/bordó pás; - viz frak, žaket
smoking	smolný odstěpek z borovice (vkládaný do peřin proti parazitům); - viz louč
smolníčka	(slang.) zápach, odér, pach/puch; (nasmrádlý/smrduť/smradoch = zapáchající); nadávka ["ty smrade usmrkanej"];
smrad	šeření [šero], stmívání, soumrak, ztemňování/zatažená obloha;
smrákání	srazit se, zmenšit objem, scvrknout se; [„vypráním se kalhoty srazily a jsou mi malé“]; (uvolněný provaz se navlhčením zkrátí a napne !);
smrsknout se	zármutek, emoce. reakce při úmrtí blízkých osob či hromadné katastrofě; vyhláš. stát. smutku [zákaz veselí, černý flór /oblečení...];
smutek	čistit, uklízet/smetat nasucho, odstraňovat prach/smetí/pavučiny;
smýčit	oko/oprátka; koleťová smýčka; laso [provaz se smýčkou]; - viz zadarmo
smýčka	smyk = zeměděl. vlečné zařízení k srovnávání orance; smýkání = klouzáni; smeknout se; (smeknout = smekat [klobouk]); - viz šarování
smyk	základní/tradiční s.: zrak, čich, sluch, hmat a chuť [Diderotova encyklopedie rozeznává na 20 smyslů]; - viz instinkt
smysly	odšťelovač (střelec ze zálohy spec. puškou - snajperkou, zpravidla s dalekohledem);
snajper	oblíbená obrázková brožura s bilínářem, výkladem snů i planet a s návody k sázení v loterii (např. od býv. firmy Storch aj.);
snář	povělečný Sbor národní bezpečnosti (dobová policie; VB = veřejná bezpečnost, STB = kriminální služba - Státní Tajná Policie);
SNB	(LD - Lucid Dreaming) bdělý, vědomý spánek: člověk si uvědomí že sní a vědomě/bez omezení může děj snu měnit; zasněný člověk;
snění	gangréna, odumírání/černání tělních buněk následkem úrazu, mikrobu aj.; s.slezinā - antrax, s. prašná, s. plynatā - tetanus; - viz infarkt
sněť	plataně aj. "desky" připjaté na boty - proti boření do sněhu; (sněhule = oteplovací boty do zimy pro malé i velké);
sněžnice	větvíčka, haluzka, příp. s květy/plody/semeníky; - viz chvoj/-í, letorost
snítka	otep nevymláčeného obilí ap., (oklep = vymláčený snop); - viz mandel/panák, cep, stohování
snop	snůška vajec od slepic [např. v kukani]; snůška klepů/pomluv;
snůška	býv. člen Čs. strany národně socialistické; (soccémák = člen Čs. soc. demokratické strany [pod. ódesák, komouš/komanč atp.]);
socan	proces osvojení jazyka, lidských forem/norem chování/hodnot a mezilidských vztahů; zespolečenštění/zestátnění výrobních zdrojů;
socializace	zespolečenštěné výr. zdroje plánovitě spravované lidovládou podle hesla: Každý podle svých schopností, každému podle jeho zásluh;
socialismus	týk. se společnosti, péče o ekon. slabší vrstvy [soc. péče/pojišť./zařízení/ústavy; též bezp.,hyg. aj. zař.[WC/toalety]]; - viz humanita, charita, AS
sociální	pomlouvat, dštit/jevit nepřítel; (osočovat = napadát koho, šifit klepy aj. [pro nevhodné/odsouzené chování/jednání aj.]); - viz mobbing
sočit	záměrné vyvozování klamných myšlenkových závěrů; překrucování významů i důkazů; sofizmus = zdánlivě správný ale logicky chybný
sofistika I.	závěr k oklamání jiných; sofistikovaný = promyšlený, formálně propracovaný, využívající složitých metod;
sofistika II.	programová výbava počítačů zajišťující aut. řízení PC a využívání uživatelem [dle výběru/nastavení, periférií, sítí]; - viz hardware, malware, freeware
software - SW	rival, protivník; (sočit = osočovat koho za něco špatného/zlého, došlápnout si na něho a vytmavit mu to); rivalita;
sok	podezdívka, podrovnávka či štráf (na základech - gruntu); též u plotu; podnož nábytku; - viz podesta, podnož
sokl	tělovýchovná dobrovolná organizace zal. r. 1862 M.Tyršem a J. Fügnerem; má jednoty i v zahraničí; organizuje Vsesokolské slety;
Sokol	lovce se sokolem cvičeným k lovu; domovník/správce Sokolovny [těllocvičny];
sokolník	vodní roztok chloridu sodnatého [užíván jako chladicí médium pro lední plochy];
solanka	bolestivé místo (měkké trojúhelníkové místo těsně pod hrudní kostí);
solar	vztahující se ke Slunci; solárium = zdrav. zařízení k ozařování [umělé slunce]; (solná jeskyně = uvolní dýchací cesty, podpoří imunitu);
solární	vinutá cívka (nití, drátu, indukční elektrosoučástka); - viz špulka
solenoid	(práv.) žádost, vymáhání požadavku; sollicitátor = advokátní úředník [zástupce advokáta v rozsahu pověření]; - viz aukce, solitér, singl
solicitace	soudržnost, pospolitost, vzájemná podpora a pomoc, účastenství, svornost;
solidarita	spolehlivý, solidární - soucitný/spoluúčastný, pevný; konsolidace - upevnění; solida = důvěryhodný člověk; konsolidovat situaci;
solidní	osamělý [osoba, zvíře, věc/samota, rostlina/osam. strom aj.]; stolní vykládací hra = pasiáns; (hist.) duelové turnaj. hry; sólo = sam. výstup; - viz singl
solitér	výpříčkový a izolační materiál ze slámy; - viz hrázdnění, lepenice
solomit	vyznavač zahálčivého života (dlouhé vlasy/mánička, hippies, hospoda); tulák; - viz pobuda, turista, skaut
somrák	(nespr. sonograf) přístroj [na bázi ultrazvuku] podobný rentgenu, vytvářející z odraženého ultrazvuku obraz na monitoru;
sonar	(sone) psychoakust. jednotka vyjadřující subj. vnímanou hlasitost zvuku [jedná se o lineární jednotku]; [TV= do 4 son/60 dB/60 fón];
son	zkoumání sondou [sonda = podmoř./zemní vrt, balon/raketa/radar aj.]; sondáž [průzkum, pátrání, nepřímé zjišťování, hled. přístroje; ankety];
sondování	vulkán; (soptění = výron ze sopky); soptit = ze zlosti nadávat a chovat se nepřítelně; - viz protektor, vulkanizace
sopka	předválečná pomáda na vlasy (K pobavení říkej rychle: "Neposoreluje-li se Julie, posoreluji se sám.");
Sorela	druh, odrůda, rāce; typ, kvalita, bonita, šarže; rozsortovat = roztřídit/rozdělit/rozškátulkovat;
sorta	souhrn produkce či nabídky podle typů, druhů, značek, rozměrů; druhová různost zboží apod.;
soriment	záchranný Morse signál [... - - - ... "Spaste naše duše"; též angl. "MYDAY" [MEIDEJ]; (sos = omáčka či bujón/vývar); - viz respicient
SOS	direkt/K.O. [= knock out] přímý úder pěsti v boxu; - viz KO
SOT	spíše ne, projev nedůvěry [sotva dechu popadal, málem vypustil duši; to se ti sotva povede; jen tak tak; na poslední chvíli]; ledva;
sotva	Střední odborné učiliště [učňovská škola]; (MŠ = mateřská škola, ZŠ = základní škola, SŠ/Lyceum = stř. škola, VŠ = vysoká škola, atd.);
SOU	nezávislá státní instituce k rozhodování sporů aj. [soudce - samosoudce, senát - porota/-tci/tribunál]; - viz jurisdikce, justice, arbit, stoličce, právo
soud	[konsonanty] hlásky, jejichž char. rysem [na rozdíl od samohlásek/vokálů] je šum, vznikající postavením a pohybem mluvidel; - viz nazála, vokál
souhlásky	vzájemně vstřícné vytušení/ odhadnutí úmyslu herců/spoluhráčů s tomu odpovídající dopomocí/ nacvičenou reakcí; sehranost; - vit instinkt
souhra	svízelná infekč. nemoc - tuberkulóza/ tubera; kostižer; ftíza - úbyteč [úbytek na váze, kašel, horečka, slabost]; (léčení TBC: antibiotika, horské klima);
souchotiny / TBC	vysoukat, vyhrnout, kasat/ vykasat/ podkasat [rukávy, sukni, záclonu aj.]; (kasat se = předvádět/ naparovat se); - viz soukání, párat
soukat	soukáním se přitě čistí/ spojuje/ upravuje na stejnou tloušťku a převíjí na přadena či cívky); - viz skaní, soukat
soukání	oblast jednotlivce/skupiny - rodiny; patří sem i soukr. údaje, intimita, vlastnění, osobní svobody, práva a zákonná ochrana; - viz privat
soukromí	zvíře k přenášení břemen [kůň, osel, mula, mezek, velbloud, slon aj.];
soumar	protektorátní polit. strana Národní souručenství; společné/vzájemné ručení;
souručenství	stálý, stále zdokonalovaný [výcvik, studium, péče, zdokonalování, zaměřeni, hospodaření ap.]; soustavnost; (sluneční aj. soustava);
soustavný	soustava dvou nebo více točivých strojů na společném hřídeli; (soukolí = do sebe zapadající ozubená kola [rychl. skříň, diferenciál]);
soustrojí	třískový kovoobráběcí rotační stroj [vodorovný - klasický, svislý - karusel; NC - ovládaný počítačem]; upínání obrobku - mezi hroty
soustruh I.	vřetena a koníku s pinolou, s příp. podpíráním lunetou, suport; revolver. s. určen pro kratší obrobky, má otočnou nástr. hlavu/univerzátku;
soustruh II.	uschlý strom; (slang. soudružka); - viz druh, souchotiny
souška	úzká stezka v horách/skalních úvalech apod.;
soutěska	turnaj - hry [dle pravidel, mistrovství, cena/prix, přebor, šampionát, race/závod, souboj/boj, duel, derby, klání, zápolení, zápas/ utkání;
soutěž	místo k obracení pluhu na konci pole;
souvrát	(suzafon) největší [basový] žesťový hud. nástroj [druh heligónu/tuby, podle amer. kapelníka J. P. Sousa 1854-1932];
sousafon	konsonance [libozvučný/příjemný zvuk] nebo disonance (nelibozvučný/ostrý zvuk);
souznění tónů	trápení, sužování, omezování v rozmachu;
souzení	bobovitá luštěnina pův. z Číny [zisk = s. olej, mléko, maso, mouka, sýr tofu; antioxydans; posiluje nervy a krvetvorbu; někt. výr. škodí];
sója	zvlášť zajím.[novinář.] informace/článek; (sólo = přednes/činnost jednotlivce [sólisty] - zpěv, hra, výstup na jevišti/nádraž aj.); - viz solitér
sólokapr	

spacák	prošíváný [cestovní] spací pytel/vak;
spacer	vymezovač [distanční rozpěrka koleč. bruslí]; organická pěnová izolač. páska na dvojskla; (špácie = [typogr.] malá mezera);
spadeno	zálsuk [mít na něco/koho spadeno; brousit si zuby];
spalovna	závod k ekologické likvidaci komunálního odpadu s energ. využitím [teplo, výr. elektr. proudu, zisk sběrných surovin, hnojiv aj.];
sparingpartner	tréninkový/cvičný soupeř;
spasmus	(hyperkinesis) křeč, zvýšený tonus - dlouhodobý stah kosterní nebo hladké svaloviny [bolesti zad, končetin, ztuhlost, brnění];
spartakiády	poválečné čs. masové tělovýchovné slavnosti/vystoupení [dětí, mládeže, učň. dorostu, dospělých, vojáků, Svazarmu aj.]; - viz Svazarm, Sokol
spád	náklon [spád řeky, silnice ve spádu]; příslušnost k centru služby [spádová obec, škola]; úmysl [mít na někoho spadeno];
spára	mezera mezi cihlami, kachlemi, dlaždicemi, trámy aj.; (spár/-y = pařáty/nohy s drápy u dravých ptáků/dravců);
spárka	dvoumístné letadlo [např. L-159T1 pro výcvik pilotů]; vzájemně se chránící letící dvojice stíhaček;
spárkatá zvěř	jelen, daněk, srnec, muflon, kamzik, kozorožec, divočák/kanec ...;
spárování	začistění spár betonem, štukem, tmelem aj.; - viz spára
spárovky	lepené dřevodesky z různých dřev [smrk, borovice, buk, kaučukové aj.], různě opracované, cinkované ap.; - viz fornýr, frýze
speciál/-ní	zvlášť/-ní, k danému/konkrét. účelu; specialista = odborník; (specifikace/-ovat/-ický = detailní upřesnění, podrobnosti, přesně určit, typický ..);
spektákl	(z lat. spectaculum, jeviště) div. představení, šou [show], podívaná [např. Futurama - anim. seriál USA o budoucnosti]; - viz scéna
spektroskopie	fyzikální obor zabývající se spektry vlnění, založen na interakci elektromagnetického záření se vzorkem [spektroanalýza];
spektrum I.	soubor činitelů zahrnující reálný rozsah fyzikální působnosti s okolními vlivy [s. světelné, zvukové apod.]; spektrální [analýza];
spektrum II.	škála, paleta, stupnice, tónina; rozdělení četnosti jevu v závislosti na měřitelném parametru;
spekulace	promyšlený krok/vypočítavost, ziskuchtivost; též špekulace, vyšpekulovat; spekulativní;
speleologie	jeskyňářství, výzkum jeskyní; - viz kras, krápník
spět	spěti = směřovati; spějme dál, uspět, vyspět, dospět, dospělec, prospívat; (není od zpět, pět [píseň], sepětí, spěch ani pěch);
spich	(z lat. spēs - naděje) milostné setkání /schůzka/ sraz/ rande [rendez-vous - randevú = dostaveníčko]; randit [„Mám spicha“]; - viz sraz
spiklenec	konspirátor - organizátor krimi akci proti jiným [sám či ve skupině]; (dekonspirace = odhalování spiklenců); - viz konspirace
spinet	strunný klávesový nástroj, druh cembala; předchůdce klavíru;
spinning	vysoce účinné kardiovaskulární cvičení na pevných kolech [rotoped] s regulací zátěže za doprovodu hudby [šetné ke kloubům];
spiritismus	duchafení [seкта při seanci vyvolává duchy zemřelých]; spiritista; spiritus sancti = duch svatý; spirituál = nábož. duch. píseň; - viz seance
spínky	textilní nadnártní objímky z řemínky k přimknutí kalhot; [boty „kanady“ mívají spínky našité];
splach	ron/splaš/splavum/povrchová [dešť.] voda z polí aj. [i povodně]; splašky = komunální odpadní voda; splachovač; - viz emanace, kanalizace
splašit	opatrřit/sehnat co se nedostává; (vylekat/vyplašit/pobláznit/znejistit zvířata, osoby); (splašit koně/materiál; vyplašit koho);
splihlý	slehlý, ulehlý, polehlý, pošlapáný, seschlý [slamník, obilí, trávník, vlasy, jehličí, listí, záhon ...];
splín	(spleen) rozmrzelost, trudnomyslnost, sklíčenost;
splývání	plavecký výcvik; provádí se v poloze na prsa i na znak, tělo je natažené, paže ve vzpažení [v poloze na prsa je obličej ve vodě]; - viz prsa
spodnička	spodní sukně (nahrazována kombiném s páskovými ramínky, kryjícím ženské tělo);
spoj	propojení, svázání; spojení [elektrické, signální, rádiové, tele/ -grafní/ -fónní, kabelové, dopravní, mechanické, šroubové, přímé aj.];
spoiler	[spoiler/deflektor] rušič vzlaku; štít rychlostí aut ke zvýš. přilnavosti kol; klapka křídla letounu k snížení vzlaku-klouzavosti;
spol	dvojice cvičenců; plastika - výtvarné trojrozměrné umělecké dílo [socha/soška, medaile aj.]; - viz korporace, společenstvo
společenstvo	sdržení spolků jednoho či několika cechů v určité oblasti [organizovalo tovaryšské zkoušky učňů]; - viz cech
společník/-ce	spolu/-podílník/-hráč, kavalír/průvodce/ochránce/důvěrník, kolega, pard, kumpán/parták, tanečník, přítel/kamarád, konkubína; - viz druh/-žka, kmotr
spolužití	manželské- rodinné /nemanž. [nadivoko na hromádce/ „na psí knížku“; druh/-žka, přítel/-kyně; rodiče, otčím/macecha pro siroty; - viz choť
spón	rozmistění sazenic v řádku /na ploše [v pravid. geom. obrazcích aj., hustě/řídce, anebo nepravidelně]; vzdálenost sazenic od sebe;
spontánní	samovolný, živelný, bezděčný, nenucený, [s. porod = přirozený];
sponzor	podporovatel [fin. aj. dary], mecenáš [pro neziskové organizace/soutěže]; sponzoring = forma zviditelnění firmy; - viz donor, charita
spor	nedorozumnění, váda, vzájemné napadání/osočování, rozbroje; (polemika = výměna názorů, názorový spor, debata.); - viz soud, arbitráž
spora	(výtrus u hub) struktura k rozmnožování/rozšiřování a dlouhodobému přežití; - viz asept
sport	různé formy fyzických těl. cvičení (atletika, kopaná, házená, hokej, plavání, cyklistika, horolezectví, jachting, tenis, úpolové střety, aj.);
sporták	sportovní auto, nebo kočárek; (sportovec = atlet/borec/přeborník/mistr určitého sportu [zejm. míněn vrcholový s. – profesionál]);
spot	krátký video vstup do TV - reklamní šot nebo aktualita; (ántré = {entrée} první vstup herce na jeviště, nástup, úvod); - viz stopáž, debut
spousta	mnoho (např. sněhu/času); - viz habaděj
spoušť	např. kohoutek pistole/pušky; úpadek mravů; (spouštění motoru; spouštění shora dolů lanem);
sprej	(spray) rozprašovač; sprejování, rozprašování/roztřikování (pumpou, tlakem plynu, apod.); sprejer; - viz aerosol, vandal
sprint	rychlý krátký sportovní závod včetně motoristického, v němž dochází k max. fyzickému vypětí závodníků [t.j. sprinterů]; - viz spurt
sprostárna	vulgární, urážlivé, necudné, hrubé a nepřístojné chování; hanebné jednání;
spřáhlo	kuple/mech. zařízení k vzáj. propojení kolejových vozů [různé typy]; připřáhnout, přepřáhnout, vypřáhnout, zapřáhat, připřež [koní/tahounů];
spřež	(od připřež, spřážit) tažné spřežení [zvířat]; nadávka [spřážená chátka/lůza]; - viz váha, brdo, tačanka, povoz
spunktovat	zorganizovat/připravit/zosnovat; (pункт = [z něm.] bod, puntík; zpunktovat; v tomto punktu [bod]...); - viz buntovat
spurt	finiš, koncové vypětí závodníků k dosažení nejlepšího umístění; finišování; - viz sprint
squash	[skvoš] míčová hra pro dva hráče, kteří raketou odpaľují gumový míček od stěn hracího prostoru;
srab	zbabělec, baba, nespolehlivec, srabař; (svrab = kožní nemoc/vyrážka [roztoč-zákoška svrabová]);
sračka	(vulg.) průjem, běhavka, defekace; něco odporého; [sráč = (vulg.) nadávka]; - viz defekace, srágora
sranda	legrace, psina, přča, švanda, kanada, veselo; srandičky - menší nástrahy/pastí/zesměšňování - dobírání si někoho za chyby ap.; - viz šprým
sraz	místo smluveného setkání; - viz spich
srazit	čelní aj. vzájemná srážka - taran, zápas (něco či někoho: urazit, porazit/vyrazit/odrazit/zarazit/přerazit); náraz, orazit - ražba/razítka) ...;
sražené	zdrclut/zdrclé - např. mléko; doražené k sobě; (škaloup = sraženina, pošramocená pověst); sražený/ srazit vaz/ze schodů ap.;
srágora	(slang.) nadávka, něco špatného/nepovedeného/matlavého, odporový útvar; - viz paskvil, sračka
sraz	prudký svah, sklz, úbočí/ stráně/ svažité terén; - viz strž, srazit
sražení	nových textilií po seprání (s tím nutno počítat při koupi); (sraženina [mléka aj.]; srazit k sobě parkety/ paty aj.); srážka ze mzdy aj.; - viz karambol
srna	samice srnce [nemá malé parůžky jako srnec, mláďata jsou srnčata];
srocení	vyjádření občanského odporu; (rota = voj. taktická jednotka);
srp	jednoruční nástroj k sečení, vyžínání trávy aj. [též k odsekávání chrásty od bulv řepy]; srpek = část měs. na nebi [m. „začíná“ či „couvá“];
srub	roubená stavba z lícujících a pevně v rozích vázaných trámů; roubenka; - viz tesařina
SSSR / RF	Sovětský svaz - vznik r. 1922, zánik 1991-3; 8.12.1991 vznik Společenství nezávisl. států (SNS), 25.12.1991 vznik Ruské federace (RF);
stabilita	stálost, neměnnost, rovnoměrnost chodu, pevnost, udržení rovnováhy/postavení; (stabilizátor [udržuje nastavený režim ap., ustaluje]);
staccato	(hud.) úsečné; legato = vázané (další pojmy hledej v hud. nauce);
stacionární	stabilní, trvalý, napevno instalovaný (opak = mobilní/přenosný/ přesunutelný/ pohyblivý);
stadión	objekt s arénou [plochou pro sportovní zápolení] a tribunou [hledišťem]; - viz tribun
stádium	vývojová fáze, etapa, moment./současný stav; (moment = okamžik/ chvíle; okolnost/ hledisko; součin dvou vektor. veličin char. jejich účinek);
stafáž	nastoupená čestná stráž/ jednotka; lemování slavnostní cesty uniform. strážemi, diváky; - viz paráda, špalír, kondukt
stagnace	zastavení/ ustrnutí ve vývoji, uváznutí/ nepokračování;
stalking	(čti stolkling, stolkování, stalker, stolkovaný) "úmyslné/nebezpečné pronásledování" [vyhrůžka ublížením na zdraví a pod. - § 354 tr.z.];
standard	norma, měřítko, správná míra, něco obvyklého, očekávaného, přiměřeného; (standardní = normální, přiměřený, správný); standardizace;
standarta	praporec [=quidon - např. prezidentská standarta, historické standarty voj. jednotek aj.];
stanné právo	omezení obč. práv státem za mimoř. situací (přir. katastrofy, válka [heydrichiáda za Protektorátu]); hrdelní tresty stanných soudů;
STS	býv. strojně traktorová stanice, zajišťující zemědělské práce zejména pro zem. družstva; traktor = zemědělský tažný/ pracovní stroj [s doplňky];
star	hvězda, miss, věhlasná umělecká nebo sportovní osobnost; megastar = umělecká hvězda nejvyšší velikosti; - viz diva
staré zbraně I.	palcát, řemdich, cep, bola, sudlice, kosa, sekýra/ tomahawk, palice (capmuca), halapartna, kopí, oštěp, luk, nunchak [nunchaka], mačeta,
staré zbraně II.	dýka, kord, šavle; vrhací nůž/ hvězdice, foukačka; vrhač šípů/ šípek/ kamene [prak, kuše, harpuna, katapult, lithobolos, balista, scorpio];

staročeský sáh	délková míra - 3 lokte = 1,7745 m; (100 sáhů = 1/40 poštovní míle [p.m. = 1.896 kilometru]); - viz sáh
starožitnosti	(antikvity) sběratelsky zajímavé předměty spíše ruční výroby, již nevyráběné a tím poměrně vzácné a hist. cenné; - viz bazar, veteš, frc , sběratelství
staršovstvo	rada starších (v evang. farním sboru);
stařena	stará žena/bába, (stařec/stařík = starý muž/dědek/kmet);
stařina	zaschlé trsy staré trávy [platí zákaz vypalování stařiny];
statika	(fyz.) klid, nehybnost; část mechaniky o podmínkách relativ. klidu těles; statický = nehybný; - viz kinetika, kompars
statistika	soustavné číselné zkoumání hromadných jevů s hlavním užitím pro plánování a řízení; - viz soustavný, demografie
stativ	přenosný skládací stojan [např. na kameru, buzolu, reproduktor, reflektor aj.]; podstavec, stojánek, pultík na noty; - viz pultík, tribun
status	stav, postavení [status quo = současný stav/situace]; (stádium = dosažený typ/stav vývoje); - viz statut, statika
statut	(z lat. statutum) zákoník, vyhláška, stanovy; (statutární = plynoucí ze zákona/statutu [statutární město/orgán]); - viz status
staveb. povolení	pro stavby o ploše do 150 m2 se už s.p. nevyžaduje [stačí ohlásit zamýšl. stavbu stav. úřadu [viz § 104 zák.183/2006 Sb.];
stavědlo	dražní semafor; - viz hradlo
stavidlo	výpust, vypouštěcí zařiz. rybníka ap.; - viz požerák
stáj	maštal [chlév pro koně, konírna (kůň tam má stání [neodpočívá vleže]); - viz ustájení, chlév, mrva
stát I.	[podle právně uznávané konvence z r.1933, Montevideo] s. je právní subjekt, vyznač. se znaky: stálé obyvatelstvo, vymezené státní území, státní moc
stát II.	[vláda a státní aparát], schopnost navazování vztahů s jinými státy a vzáj. právního uznávání; hlavním zájmem státu je udržení moci a stability];
státnice	státní zkoušky na VŠ [obhajoba práce dizertační (Ph.D./Dr./CSc.), rigorózní (RNDr.), diplomové (Mgr.) a bakalářské (Bc.)]; s. = býv. státní silnice;
státní statky	býv. spojené zemědělské podniky spravované státem;
stávka	zastav. práce - protest zaměstnanců / odborářů ap. za zlepšení stávajících podmínek; - viz brojení, referendum, demonstrace, kordón
stáž	studijní pobyt k získání praxe; stážista; - viz elév, volentér
steganografie	utajování existence tajných zpráv (ukrytí dat v zasláném obrázku, v těle programu, v běžně užívané věci, na oholeném lebce, apod.);
steh	úsek švu, prošívat nití; nastehovat - zkusmo ručně sešít látku [ke zkoušce/ k oprubování]; - viz štych, test
stejskat	stýskat si [stesk = nostalgie];
stenografie	těsnopis; stenografovat = doslovně ručně zaznamenávat těsnopisem průběh jednání/hovorů;
step	stepování, tanec s rytmickým klapotem okovanými podrážkami; rozlehlá travnatá krajina [na Sibiři v Rusku, puszta v Maďarsku, savana v tropech];
steradián (sr)	jednotka prostorového úhlu [1 steradián je definován jako "kužel", který na kouli o poloměru 1 m vytvoří plochu 1 m²]; - viz rad
stereo	prostorový/ plastický vjem reproduk. zvuku snímaného současně z několika míst - několika kanály [dolby]; - viz 3D, simpl, debi, mono
sterilita	neplodnost, jalovost; čistota věcí - výsledek sterilizace [zničení choroboplod. mikroorganismů v potravinách aj.; znemožn. oplodnění];
steward/-ka	obsluha cestujících/ hostů na lodi, v letadle letuška, apod.; - viz animírka
stěna	svislý stavební prvek [s. zděná [zeď], betonová, prkenná, panelová, proutěná, vodní, skalní, nábytková; - viz plenta, ostění, pažení
stěžej /-ka	čep/ dříví pantu/ závěsu na který se nasazuje oko křídla/ veřeje vrat/ dveří, či pásek hodinek aj.; stěžejný = základní/ hlavní [dílo, úkol aj.];
stíhačka	(slang.) nedůvěřivá pronásledující manželka; voj. letadlo;
stihomam	pocit pronásledování, podezřívavosti; vztahovačnost, bludy a nereálné představy;
stipulace	(stipulatio) slib, záruka, úmluva/ smlouva/ ujednání; stipulátor = věřitel;
stimul	podnět/ dráždění; (stimulace = podněcování, povzbuzování [např. pochvalou]);
stín/-ový	světlu zastíněné místo; stínový funkcionář = určená osoba usilující zvládat problémy skutečné funkce podle svého polit. přesvědčení;
stínohra	projekce pohybů rukou [stín. obrázků] na stěnu pomocí světelného kuzele;
stírač	ruční pomůcka s gumovým stírátkem k čištění skel aj. za vlhka; el. aut. stírač oken u samohybných prostředků; stěrač;
stláskat	natlásknout se k prasknutí, sníst všecko dohromady, přejíst se [zkazit si žaludek];
stohování	ukládání zásobní slámy mimo stodolu do pevné hranice – stohu;
stoik	klidšas, vyrovnaný klidný člověk;
stojna	svislý konstrukční prvek (sloupek, trám);
stolice	křeslo/ úřad [stupně s. se číslují = soud 1. stolice atd.]; trůn vládce; lidský výkal/ exkrement/ velká strana/ potřeba/(vulg.) hovno/drek; - viz defekace
stolokrb	kuchyňská kamna/ sporák s troubou na pevná paliva (přip. kombinovaná uhlí/ plyn) ve tvaru stolu; (krb = portálové ohniště s komínem);
stolování	dušojné chování při konzumaci/ podávání jídel; (stolnění = zajišťování přípravy/ průběhu stravování a stolní zábavy);
stonat	býti nemocný; (sténat, sténání - zvukové projevy nemocného/raněného);
stopa I.	délková míra = střevis = 25-35 cm; angl. míra = 1 foot = 0,3048 m; rytmická jednotka; otisk; místo záznamu;
stopa II.	česká délková míra = 29,6 cm = 11,5 vídeňských palců;
stopa III.	otisk boty/ nohy, šlápoty; pachová či jiná stopa po něčem/někom; stopové množství = sotva znatelné, zjistitelné přístroji apod.;
stopáž	délka/ trvání [reklamního] spotu v TV a rozhlasu [minimální stopáž bývá 5 sekund, nejdelší okolo čtyř až pěti minut]; - viz spot, šot
stopit	zklidnit letící mč; něco zabavit/ nechat shořet; ukrást/ čajznout/ schovat; (stopka = světlo/ značka STOP; stopka/ řopka plodu [např. u třešně]);
stopovat	sledovat stopy - stopař; s. = zastavovat vozidla za účelem svezení stopem; autostop;
storno	zrušení chybné položky/ smlouvy/objednávky/ dokumentu včetně makulářů/-atur [=vadných/ zrušených tisků, písemností, médií apod.];
story	(z angl.) příběh, historka, vyprávění; - viz stóra
stoupa	drtič stroj; dříve s. drtila ječmen či pšenici [na kroupy], mák či řepku; dnes slouží ke skartaci papíru; - viz storno, makulář, recyklace, šopa
stožár	pevný sloup k osvětl./ el. vedení, s anténou apod. k rádiovému aj. vysílání/ příjmu signálů; s. s reproduktory, hodinami, semafore, lodní s. aj.;
stóra	dlouhá zatahovací/ posuvná záclona; - viz story
straník	partajník, člen polit. strany (slang.): socan, socdémák, lidovec, ódesák, veverák, topák, komouš aj.;
strašák	atrapa oblečeného člověka v poli (k ochraně před škodivým ptactvem); - viz panák
strategie	operace/ taktika vyš. stupně/ širší záměr dlouhodobých postupných (tajných, voj.) cílů; (strateg. zbraně/ cíle - daleké/ -onosné, rozhodující);
stratifikace	roztřevení, vrstevnatost; nerovné rozděl. statků - mater. blahobyt, moc a prestiž [=příznivá spol. reputace spoj. s účtou a vlivem];
strboul	hlávka, capitulum - jednoduché hroznovité květenství odvozené z klasu;
strdí	medovina (starodávný alkoholický nápoj ze včelího medu) ; - viz včela, rojáček, paroj
stres	obránná, těžko zvládnutelná reakce v důsledku mimořádné zátěže/ vypětí organismu, duševního napětí; (stresor = příčina stresu);
striptýž	postupné svlékání se před obecnstvem;
strniště	pole se zbytky stébel/ klasů z posekaného obilí; několik dní neholené vousy;
stroboskopie	optický klam založený na přeruš. osvětlení, užívaný při studiu periodických jevů [např. značky na kotouči k seřiz. otáček ladičkou];
strofa	sloka [písň], verš [básně];
stroj	mech. zařízení [přístroj]; strojník = obsluha stroje; strůj = výstroj; strojený = sestavený/ složený; na-/ strojít = obléct a uzpůsobit; nalíčit [past/ léčku];
strop I.	vodorovná konstrukce dělící výšku objektu na pevná podlaží [poschodí, patro] ; konstrukce se dělí na část nosnou [zděnou klenbu, dřev. trám. či
strop II.	poval. příp. prkennou (tlo, kazety), anebo žel.-beton.], část podlahovou [záklap/ podlaha] a část podhledu [zdob.] omítká či zavěš. panely aj.];
strop III.	horní hranice/ mez, max. povolená hodnota nějaké veličiny ap.; - viz etáž, krytina, mozaika, plovoucí podlaha, xylo-, zastropení
stroupek	kevří stráženína [strup] na odřené/ poraněné kůži, pod níž se obnovuje tkáň [po uzdravení tkáň stroupek odpadne];
stroužek	spravitý dílek hlavy česneku [zelenina - česnek udržuje zdraví, stačí sníst stroužek denně; k použití v pokrmech se stroužky lisují či krájejí];
struhadlo	kuchyňská pomůcka ke strouhání tvarohu, syra, zeleniny, pečiva, ořechů aj.;
struktura	hierarchie/ uspořádání, složení, stavba, vnitřní řád, soustava (s. organismu, organizace, povrchu, výrobku, jednotky, podniku apod.);
struska	sebraná ztuhlá směsná pěna z kovové taveniny; (pod. je škvára = vyhořelý zbytek z kotlů vytápěných koksem ap. [zimní posyp aj.]);
strůj	různé femení, nosné pásy s háčky a brašničky [např. voj. výstroj k polnímu užití - lopatka, sumky, tlumok, toul, chlebník/ brašny, chem. výstroj atp.];
strž	hluboká přírodní rokle, průrva, úžlabina s příkrými svahy (často s korytem); - viz sráz
střechy	typy s.: sedlová, polosedlová [s kuklou/ kabřínec], valbová, polovalbová, mansardová, jehlanová, kuželová, přílbová, cibulová, zvonová;
střemhlav	pád svisle dolů [nejen letadla, třeba i cen, akcií ap.];
střenka	krycí (ozdobná) část rukojeti, jílice nebo pouzdra (nožů, osobních zbraní ...);
střep	u keramiky - zákl. hmota výrobku: pórovitá, hutná, slinutá, bílá, barevná zemina; (střepy = rozbité/rozkráplé sklo, keramika, střepiny granátů);
střevíce	lehké botky do tance, společnosti apod., střevičky;
střih I.	náčrt/ rozvržení dílů látky (např. střihy na šití oděvů); přerušení děje [např. při sestřihu filmových/ zvukových aj. záběrů/ řetězců/ dat];
střih II.	(střihání/ zkracování/ oddělování čehokoli nůžkami; s. ušima/nohama aj.); střihání plechů, vlasů, rouna/ vlny, živých plotů apod; střizna;

střída	střídání [služby aj.; např. služba mimo střidu jako druh trestu, stř. stráží, směň/ druhu práce apod.];
stud	stydlivost, cudnost; nestyda; ostouzet někoho, zostuzený/ pomluvený, dělá ostudu/ vostudu a nestydí se [„má z vostudy kabát“]; - viz pruderie
studna	[studně] zemní zdroj [spodní] vody; artéská studna = vrtaná [osazená trubkou]; - viz gejzír, pramen, proutkař, vodní plocha
stup	pevný zachytitelný bod při zdolávání skalní stěny aj.; (stupátko k snadnějšímu na-/ vy-/ stupování); stupeň = schod, úsek míry; - viz madlo
stvol (scapus)	tělo rostliny/ stonek; bezlistý a nevětvý stonek rostlin nesoucí květ/květenství; (lodyha = stonek nesoucí listy); - viz dužina, třeň
stykač	druh el. spínače [ručně, elektromagneticky (příp. pneumaticky aj.) ovládaný spínací přístroj];
styl	(hist.) ráz, sloh; (s. hudby; s. stavební, literární, jednání; stylistika, stylizovat [text/dopis]; styling = úpravy; crawl = kraul [plavec. styl]); - viz dyzajn
sub-	pod-, dole/ nižší/ menší než [např. subkomise, subtropický];
subjekt	jedinec, věc; subjektivní = vlastní/ nevěcný, předpojatý, zaujatý, jednostranný názor/ stanovisko; subjektivismus = osobní názor; - viz objekt
subkutánní	podkožní [injekce aj.]; - viz intro-/ intra-
sublimace I.	skupenská přeměna [pevná látka se mění na plyn bez tání/kapalné fáze]; s. se užívá k čištění chem. látek; při dostatečně nízkém tlaku sublimuje
sublimace II.	většina látek [např. jod, led, oxid uhličitý; i za mrazu prádlo uschne]; (opakem s. = desublimace); - viz vaporizér
sublimní	(zastarale) jemný/ zjemnělý, vznešený;
subordinace	služební podřízenost; podřazování, subordinace vztah; porušování subordinace se trestá;
subsidiarita	respektování pravomocí organizačně nižších úrovní [např. veř. správy];
substance	podstata, neměnný základ, trvalý subjekt [hmota, látka]; - viz fundament, grunt
substituce	(obecně) náhrada/ záměna čehokoli čímkoli, např. zboží, léků, - jedněch znaků /řetězců jinými atp. ; - viz krypto-
substrát	báze, podklad, základ, živná půda (k šlechtění/ pěstování čehosi); - viz hydroponie, klíčení, roubování
subtilní	útlý, štíhlý, drobný, jemný, něžný, křehký, podrobný; - viz šus, výžle
sudeťáci	Němci z čes. pohraničí [něm. zv. Sudetengau] přivtěleného r. 1938-1945 k něm. říši [Deutsches Reich]; názvy ztratily právní platnost;
sudičky	pohádkové věštkyně/ kmotřičky udílející dary do života; (přisuzovat cosi/ nadat čímsi);
sudoku	populární logická číslíková hra z r. 2005; - viz hádání
sufita	podhled stropu; svislý závěs/ plochá dekorace; podélné stropní svítidlo; žárovka s konc. kontakty [sufitka]; pod. je autopojistka;
sufražetka	energetická bojovnice za ženská práva v Anglii z r. 1910;
sugesce I.	podmanivé působení, ovlivňování myšlení, představ; neúmyslné podléhání někomu nebo vlastní představě; sugestivní jednání [někým
sugesce II.	vnuknutí/vsug. myšlenky k vykonání činu ap.]; (hypochondr = kdo si vsugrovává nemoci); - viz trans, hypnóza, simulace, uhrnutí, šleh
suchar	trvanlivá sušenka, cvíbak, strohý/nepříjemný člověk; (suchý zip = pruhy upravené textilie s nylonovými háčky, nahrazující zdřovadlo/ZIP);
suita	(svita) cyklus hud. skladeb [tanců aj.]; průvod, čestný/ ochranný doprovod osobnosti; (glejt = [hist.] průvodní list osobnosti); - viz kondukt
sukně	dolní část ženského oblečení [u Skotů kilt];
sukničkář	proutník; přelétavý milenec; časté střídání partnerů [= promiskuita];
sukno	hrubší textil [např. na voj. oděvy]; soukenný; - viz textil
sukovice	opracovaná hůl z větve/prutu dřeviny; - viz samorost, hůl,
sukulenty	(šťavnaté) rostliny, shromažďující ve stonku nebo listech vodu, co jim umožňuje přežít i velmi/tuže dlouhá období sucha;
sulc	huspenina (rosol z vařených vepřových kůží s kousky masa; „třeše se jako sulc“); - viz želatina, gel
suma I.	součet, celková částka/množství/obnos/hodnota; sumární = celkový; sumarizovat = sečíst, vyjádřit v přísl. hodnotách podle druhů;
suma II.	sumarizace = shrnutí, rekapitulace výpočtu; suma-sumárum = celkem, úhrnem; - viz bajlafik, resumé
sumky	kožené apod. zásobníky nábojů, brašničky [nosí se na opasku], nebo ve tvaru pásů přes prsa;
sundat	sejmout, odendat - odejmout/odňatý; vyňatá slova, vyndat, přendat, zandat, nandavat ... ;
super-	nad-, vyšší než [např. supermarket, superman]; kvalitní/vynikající věc/výkon; supravodivost;
superlativ	kladné, pochvalné/uznalé slovo; nejvyšší míra vlastnosti;
suplika	žádost, prosba, petice;
supl/-ování	zastupování [např. nepřítomného (vyučujícího) náhradníkem/suplentem]; - viz alternativa
suponovat	předpokládat existenci/ stav [např.alergií]; vnucovat/sugerovat někomu názor/ hodnocení/ výrok; nahrazovat něco něčím jiným/ podobným;
support	posuvná (nosná) podpěra (např. u soustruhu);
supravodivost	jev kvantové mechaniky [materiál neklade odpor průchodu el. proudu, vypuzuje magnetické siločáry a vytváří silné magnetické pole];
surfing	vodní sport, kde surfař na prkně s plachtou či tažen drakem aj. klouže po hladině [windsurfing], nebo pluje po zlomené vlně příboje;
surogace	nahrazování [jinou přísadou apod.]; surogovat něco čímsi jiným; surrogát = náhražka; - viz suponovat, sugesce
suspendovat	zrušit oprávnění k výkonu funkce; (suspensor = chránič genitálu při sportu ap.; suspenze = disperz. směs pev. látky v kapalině ap.);
suší	(jap. sushi) vařená rýže s oct. omáčkou s křen. pastou [rolka, koule, dort] s kousky zeleniny, syrových či uzených ryb, řas, kaviáru ap.;
sutana	klerika, liturgické roucho podobné taláru; mitra = vysoká čepice katolického kléru (biskup, arcibiskup, papež);
sutiny	suť; rozpadlé a rozpadající se části skalín, objektů [ruin], též násl. přírod./ tekton. vlivů - sesuvů půdy/ledovců, sněhových lavin, důlních aj. závalů ap.;
SUV	(Sport Utility Vehicle) sportovní krytý užitkový automobil pro volný čas, často robustní konstrukce, s pohonem 4 x 4, užívaný i v terénu;
suvenýr	(souvenir) upomínkový předmět získaný při cestování;
suverén	neomezený vládce; sebejistý/přezíravý odborník; suverénní = nezávislý, absolutní; suverenita = svrchovaná [nejvyšší státní] moc;
sůra	surovost, úmyslné napadení a poranění druhého; surovec/ hrubián = kdo jiným ubližuje; (surovina = mat. ke zpracování); - viz hulvát, rabiják
svatodušní svátky	„Letnice“, seslání Ducha Svátého na apoštoly [konkrétní dny odvisí od pohyblivého období Velikonoc];
svatojánský chléb	sladké lusky rohovniku ze středozemí (předválečná dětská pochoutka), karob mletý - přísada do čokolády;
Svazarm	býv. dobrovolný svaz pro spolupráci s armádou, zajišťující zájmové činnosti - předvojenskou přípravu, tech. tvořivost a sport. využití;
svazky/-zy	(vojska - různé/účelové org. složení): brigáda - divize - armáda - skupina armád/sbor - front; (svazky knih, rodinné s./ Svaz mládeže aj.); svazek manž.;
sveřepost	soustavné sebevutkáni k vytrvalosti, odhodlání/důslednost k dosažení cíle za každou cenu; - viz mus, bičnout se, troufnout
svár	spor, vzáň. nedůvěra, znesváření, hádka [často řešeno vyššími orgány/ soudy], svárlivost; (místo zcelení kovů aj. svářením); - viz svářet, šev
svářet	spojovat kovy žárem - natavením styčných ploch (svářecí aparaturou) s přidáváním tavné hmoty; (s. vodu aj. = ničit mikroby); - viz autogen
svědomí	spontánní citová zábrana proti projevům zla; (svědek, svědčít; svědit = svrbět);
světlík	prosvětlovací a větrací šachta domu; střešní prosvětlovací okénko; (světlice = signální/ osvětlovací raketa [příp. s padáčkem]);
světlomet	pův. rozměrná světlometná zbraň proti cizím letcům (oslněný pilot havaroval); signální prostředek majáků ap.; vozové osvětlení;
světský	(profánní) od slova svět; tímto se rozumí něco pozemského; - viz sekulum
svídk	drobná vrtáčka [po šroubovici s velkým stoupáním pohybujeme vzhůru a dolů vřetenem, takže otáčíme šroubovici sem-tam a vrtáme];
svině	samice vepře/prasete/kňoura, prasnice; vulgární nadávka (sviňák, sviňárna, svinstvo, svinčik); (sviňky = drobný lezoucí užitečný hmyz);
svinstvo	svinčik/smeti/nepořádek apod.; slovní podraz/nedodrž. slibu [zrada, habaďůra]; zavlečení nemocí, drog aj. neetickým chováním; - viz podtrh
svícen	stojánek pro svíčku nebo nádobka s olejem a knotem ke svícení, též přenosné a zavěšovací typy; věčné kostelní světlo; elektr. svíček;
svída	okrasná dřevina - i na živé ploty;
svítidla I.	venkovní/vnitřní - stropní, nástěnná, stojací, stolní, noční, koupelnová, bodová, ruční, signální, zářivková, halogenidová, reflektory aj. ;
svítidla II.	žhavené žárovky se nahrazují pro velkou spotřebu proudu zářivkami, žárovkami LED a výbojkami [= "studené" úsporné žárovky];
svlak	příčník ztužující desku (původně v rybinovitě příčné drážce, ale také jen lepený či přibitý k desce); - viz zavětrování
svoboda	rozhodování a jednání „podle své vůle“; svobodně volit a nést za své jednání přiměřenou odpovědnost [rozsah svobod určují zákony];
svodka	[denní ap.] souhrnné [operační] hlášení o stavu a událostech podle daných bodů;
svorka	ruční šroubovací apod. svěráček (tvaru V); součástka k připojení drátů; složená závorka z písmové sady; též svírka, svorkové el. napětí;
svrbění	náhodný nerv. pocit na těle (odstraňovaný podbáním/léky); též nutkání někoho zřackovat [„Kuš! Už mě svrbí ruka; dostaneš.“];
svrchník	dlouhý kabát; (baloňák/ trenčkot/pršíplášť = tenký dlouhý či 3/4 letní kabát do nepohody); - viz montgomerák, pršíplášť
sykot	syčení [hadů, unikající páry aj.]; signál ke ztišení [„ssss“, „Pst“];
symbióza	úzké soužití dvou a více organismů [vzájemně výhodné soužití, plodná spolupráce];
symbol	znak, znamení, výtvar vyjadřující obecný/ hlubší pojem/význam (symbol lásky = Amor; symbolické = náznak. sdělení symbolem); - viz ikona
symetrie/-cký	souměrnost, symetričnost; (asymetrie = nesouměrnost);
sympatie	duševní spřízněnost, obliba, náklonnost, soucítěnost; sympatizant = stoupenec/ spojenec; sympatický = příjemný, milý; (nesymp. = protivný);
sympptom	příznak, projev; symptomatický = příznačný, zaměřený na příznaky [nikoli na příčiny]; - viz syndrom
synagoga	židovský kostel/modlitebna, shromažďování Židů; - viz semitismus

syndik/-us	zplnomocněný zástupce/ představitel; syndikát = sdružení/svaz výr. podniků bez obch. samostatnosti;
syndikalismus	(trade-unionismus) odborářské protiparlamentární antimilitaristické radikální hnutí za novou společnost; - viz socializmus
synergizmus I.	synerg. soustava z vnějšíku přijímá energii a vylučuje nepotřebné zplodiny své existence [sama se tím opravuje]; zesilování účinku dvou
synergizmus II.	stejně působících léků jejich kombinací; učení o součinnosti s Bohem; - viz kybernetika
syndrom	současný výskyt několika typických příznaků, skupina symptomů; - viz sypom
synchronní	uskutečňující se současně, časově sladěný [např. obraz a zvuk filmu]; synchronizace; asynchronní = nesynchronizovaný;
synchrotron	kruhový urychlovač částic, v němž jsou magnetická a elektrická pole zesynchronizovány s prolétávajícími částicemi;
synod	církevní rada, shromáždění zástupců; synodní;
synonym/-um	souznačné slovo, slovo stejného nebo podobného významu [např. přízvisko = přezdívká {ne příjmení}); - viz antonym, homo-, jména
synopse	přehled, shrnutí, stručný obsah; - viz resumé
syntaxe	skladba, norma přípustných kombinací jazykových symbolů; syntaktický; - viz valence
syntetický	souhrnný, souborný; umělý, uměle vyrobený [s. benzín, kaučuk, vlasy (= kanekalon) aj.; opakem s. = přírodní]; - viz UH
syntetizátor	(syntetizér či syntetizátor) elektronický hudební nástroj [např. Yamaha], ale také nástroj syntézy zvuku, řeči [aut. čtení aj., např. Balabolka];
syntéza	proces spojování dvou nebo více částí do jednoho celku [sklad]; spojení, sjednocení, systémový souhrn; - viz analýza
syntonické koma	rozdíl mezi velkým a malým celým tónem [81 osmdesátí]], upravuje se temperovaným laděním;
symplovina	pevná hustá textilie na syčky peřin a polštářů/podušek;
syrovátka	zbytek po vylisování tvarohu ze zyslého mléka [s. prospívá zdraví; rozrušuje beton]; - viz syrový, sýr, sirný
syrový	tepelně neupravený [maso, zelenina, mléko, čerstvé potraviny]; nevyzrálá stavba (beton, omítka, plastika ap.); syrověnka (houba);
syřidlo	látka obsahující kyselinu mléčnou, užívaná k vysrážení tvarohu z mléka; místo s. lze užít vinný ocet, citr. šťáva aj.; - viz sýr, siřiště
systém	uspořádaný celek, soustava věcí nebo myšlenek; systémový; systematicky = soustavně;
syžet	(fr. le sujet, syžet = námět, látka, téma) dějové schéma epického či dramatického díla [příběhu], naplnění fabule; - viz fabulace
syčkovat	předpovídat chmurnou budoucnost/neštěstí/neúspěch/prohru, cíleně znevažovat /pomlouvat úspěchy;
sýr I.	vysrážením kravského, ovčího, kozího aj. mléka syřidlem (- viz výše) získáme tvaroh; jeho odstředěním [s dodáním zvl. bakterií,
sýr II.	plísni, koření aj.] a zráním v chladu získáme sýr, bohatý na bílkoviny; liší se % tuků a zpracováním; sýry jsou výživné a zdravé;
šablona	vykrájený tvar, vzorek, mřížka či text, určené k přenesení/obkreslení/kopíř./ výrobě kopií apod.; vzor/návod k chování; - viz muštr, tupování
šacovat	prohlédat/prošacovat oblečenou osobu; (slang. - ohodnotit možnost zisku [šacuju ho/to tak na dva tácy]); - viz šacování
šacování	ohodnocení gruntu/majetku k prodeji v 15. - 19. století (v groších, denárech, zlatkách , krejcarech...); kontrola obsahu kapes, šatníku;
šafář	hospodářský správce feudálního panství; šafářovat = spravovat/řídít zemědělské hospodářství; - viz panství, rustikál/-ní
šachta I.	důl [těžní jáma s věží, slov. baňa, kanál; (štola = důlní zemní vyrubaná chodba/patro vedoucí k porubu/ortu s rubanou žilou; překop =
šachta II.	spojovací důlní chodba k dopravě vytěžené suroviny a hlušiny); dutá prostora [např. větrací/vodoměrná š.]; - viz štola, sloj, lom, hunt
šachy I.	královská hra 32 figurkami na šachovnici 8x8 polí; pokud ohrožený král nemá kam ustoupit, nastane mat = výhra/konec hry; vyšachovat;
šachy II.	nemá-li protihráč kam táhnout, nastane pat = remíza/nerozhodný výsledek hry; (přeneseně dochází i v životě k účelovým patům);
šajba	řemenice malého průměru; brusný kotouč; výjezdové návěstidlo; rusky „góól“ - branka; - viz branka, fibr, lapování, setrvačnick
šajn	záblesk, kužel světla aj.; (šajnovat [šajnovkou/baterkou, hledáčkem, reflektorem]); mít o něčem šajn/potuchu = něco o tom vědět;
šala	velká rána, šlupka, perda; - viz mord, šlupka
šalanda	odpočinková místnost na pracovišti, též jako ohřívárna/nouzová noclehárna zaměstnanců (na dráze/stavbě aj.); - viz ubytování
šalba	klam/ -ání/ oklamání/ ošálení/ obelhání, mámení/ okecání/ spletení [popleta]; (ošulení = obehrání, okradení);
šalmaj	asijsko/ arabský hud. nástroj, šrajfajf, předchůdce hoboje;
šalování	zakrytí prostoru prkénky; zašalovat; bednění/ šaluňk k betonování aj.;
šaltování	přeřazení [rychlostí/ kvalitů; šaltpáka = řadicí páka]; - viz šaltr
šaltr	(z něm.) vypínač/ přepínač; (přehazovačka rychlostí velocipedu; [mříž. aj.] uzávěra vchodu výtahu; okénko přepážky [pokladny ap.]);
šambrána	štukatérský/ dekorační fasádní prvek - i umělohmotný [kolem oken/ brány];- viz bos
šambriéra	drezírovací dlouhý bič cirkusového drezéra;
šamot	žáruvzdorný materiál vzniklý pálením jílu aj. [např. kamna se vymažou měkkým jílem a topením z něj vznikne šamotová výplň]; - viz azbest
šampion	(champion) vítěz, mistr; přeborník, oblíbený, obdivovaný a slavný [sportovec, účastník soutěží]; (šampionát = mistrovství); - viz mistrovství
šance	možnost/ naděje/ příležitost k uplatnění/ využití; opevnění; - viz pešunk
šanon	pořadač (tuhý obal [se strojkem/lištou] k ukládání [děrovaných] dokumentů); [šanoný mívají jmenovky dle druhů uklád. dokumentů];
šanovat	šetřit něco/něčím či někoho, litovat, hájit, mít ohled na něco/někoho; - viz háječka, hájemství
šanson /-iér	(fr. - chanson) poetická kabaretní ap. píseň 13. - 20. stol. [šansoniéři: Edith Piaf, Yves Montand, L.Hermanová, H. Hegerová, R.Pellar];
šantán	jednodušší forma kabaretu [kuplety, jarmareční scénky, lechtaví baviči];
šapitó	tent, celt = cirkusový stan; - viz celta, cirkus
šaríja	islámské nábož. právo - šaria [šaríja, Islám, madhab, Fiqhu, Hanafij, Korán, Mudžtahid]; kde Islámci dosáhnou většiny, uplatní šariju;
šarivary	hromadné vystoupení účinkujících artistů na scéně, finále a děkování umělců; - viz dekovat
šarm	přitažlivost, půvab, osobní kouzlo, líbivost; (šarmanentní = příjemný/ okouzlující, úslužný, půvabný člověk/ leπά děva); - viz leπά
šarše/šarže	voj. hodnost - nižší/ vyšší; obchodní či výrobní dávka/ vsázka/partie [podle data výroby/ záruční doby apod.];
šarování	boční smyk kol vozu (po šutru/náledí apod., např. auta se mohou v zatáčce odstředivou silou sešarovat až do příkopu);
šasí	[chasis] podvozek;
šatlava	obecní vězení, arest, žalář, basa, loch; - viz loch, trestnice, detence
šaušpíler	kdo se předvádí publiku, kdo se produkuje před obecnstvem a očekává uznání; - viz produkce, reprodukce
šavle	dlouhá ruční zbraň s čepelí nošená v pochvě na opasku, paláš; [podobný je meč, fléret/ končír, rapír, kord, dýka, bodák/ bajonet pušky];
šábes	(Sabat) v judaismu nejdůležitější svátek - sedmý den v týdnu, věnovaný odpočinku; upuštění od pracovní a všední činnosti;
šábnout	(slang.) podělit se („šábneme se o ten lup“);
šál	dřívější dámský vlněný široký pléd s třásněmi (k zakrytí hlavy, krku i ramen; šála/ šálo chrání krk proti chladu); - viz palčáky, štucl
šár	vodorovná řada cihel zdi, střešních tašek či došků;
šárka	virová nemoc slivoní (švestek) - listy bledě zelené, jakoby odfarbené, na plodech bývají patrné vklesliny s červenou dužninou;
šedý mor	býv. šedé dámské gumové přezůvky na zip s kožšínovou manžetou;
šejdíř	člověk, jenž má něco za lubem (kuje pikle), cosi připravuje;
šejdrem	nerovně, křivě, šikmo, k jedné straně, nesprávně [hodiny jdou š.], obloukem, příčně, cik-cak, (opak š. = rovně/přímo); - viz šrek
šejkr	[shaker] barmanova nádoba k míchání nápojů;
šejtroch	vystlaná žebřinová lavička na předku povozu (pro kočího); - viz povoz, žebřiny
šelf	pobřežní mělké mořské dno; práh/ výběžek pevniny do moře; - viz laguna, kosa
šelmy	dravci [řád savců přizpůsobený k lovu živé kořisti];
šengen	Schengenská dohoda z r. 1985, úmluva o zrušení hraničních kontrol [pokrývá území 28 zemí EU a počítá s připojením dalších];
šereda	ošklivec, šerednej jako noc;
šerif	strážce pořádku, policista v USA;
šerm	úpolový sport [šermování mečem, fléretem/ končířem, kordem, cvičnou holí - batonem]; - viz tébich
šerpa	ozdobný pás přes rameno a prsa (u významných/ oceněných osob); vysokohorský nosič; - viz klockanka, krosna, prsa
šesták	býv. dvacetihálř ČSR; šesták; (šesták = žák 6. třídy [pod. prvák, druhák ...]; prvníčka = první rodící samička/žena);
šev	linie sešítí/ svaření/ svaru; [vypárat švy/ žák; bežešvé trubky/ manesmanky]; - viz šéf
ševelit	šveholit (ptačí zpěv);
šéf	hlavní a jediný vedoucí [např. šéfdirigent; šéfovat = organizovat, řídit, zodpovídat], nadřazený, představený; - viz direkce, pohlavár
šibal	čtverák, podšívka, kdo laškuje, obrací řeči v žert; (šibat = harašit v hlavě); - viz šibat
šibat	mrskat, ošávat se; [“šibe ti na mozek/ přeskočilo ti/ jsi praštěnej“]; (mrskat = trestat knutou/ důtkami/ holí); - viz smrsknout se, šibal
šibřinky	sokolská taneční zábava, karneval, ples; (břinkat; [muzika hrála, břinkala] - cinky, břinky); - viz merenda, muzika, masopust
šichta	pracovní směna [odpolední šichta, noční šichta, dlouhá šichta, vracím se ze šichty, po šichtě/práci]; šifrovací hra šichta;
šik	býv. voj. jednotka/ tvar; sešikovany útvar; šikovatel = desátník (hodnost za RU); (píseň „Jdou sokolské šiky, jdou ...“); - viz šikovný

šikana	zasednout si na někoho a činit mu různá příkoří [ze života peklo]; skupinová i rasová šikana; - viz dril, sekýrovat, stalking, mobbing, perzekuce
šikmý	skloněný/nakloněný, svažitý, nikoli rovný; příčný; šikmooký; - viz šejdrem
šikovný	zručný, se vším si nějak poradí; šikuje se = pasuje, hodí se; kladná vlastnost, pěkný; on či ona je šik = hodějí/ líbí se; - viz šik
šilhání	nesouměrný pohyb očí - každé hledí jinak; (úkosem [tajně] zvědavě pošilhávat po něčem/někom); šilhat;
šiml	bílý kůň; (ouřední šiml = zbytečné průtahy, byrokracie; tahák/ předloha s příklady k opsání [obšlehnutí]);
šimrat	lehce škrabat/ dráždit něčí pokožku a vzbudit pozornost; cítit šimrání v žaludku nebo pod žebry při směšné situaci/vtipu aj.;
šimša	přátelské slovo malému příteli („můj malej šimšo“); hodný hoch; - viz pucifous
šindele	střešní sesazovaná krytina (štípané dřevěné plátky s postranním pérem a rybinovou drážkou);
šinout	přesunovat se, smeknout se/ uklouznout/ sešinout/shrnut ke straně aj.; - viz šarování
širák	klobouk s širokou krepou; pobyt pod širým nebem; - viz čundr
širm	stínítko, sluneční clona; též krempa klobouku, šítek = kšilt čepice/ přilby; (kšiltovka); - viz slunolam, paraple
šišarda	(voj.) střelna, průhled pozorovatelný; - viz barbakan
šišatý	zkreslené kruhový, elipsovitý, vejčitý, nepravid. tvaru, podoba šišky (semena jehličnanů zrají v samičí šišce); též dekor. motiv;
šišlání	patlavost, žvatlání, ráčkování aj. - poruchy řeči vyžadující pomoc logopeda;
šizunk	kdo šidí, lichvář/židák, podvodník; (šidit = podvádět, klamat, činit újmu jiným, krátit jiné pro vlastní zisk);
šibovat	posunovat [vagony]; (šibat = chybovat; „Šibe ti na mozek/Kape ti na karbid/Dej se vyšetřit!“);
šibr	posuvné měřidlo (šupléra), logaritm. pravítko apod.; mafián - stranický „velrybář“ získávající „velké ryby“ za nové členy, podvodník;
šídlo	prohnutá šicí jehlice s oúškem pro nit a rukojetí i bez ní (k ručnímu šití kůží); děrovací špice [též špicpór, půrek]; druh hmyzu; - viz jehlice
šif	obecně [vlečná] loď [dopr./ skladovací]; (šifari = lodníci); (koles./ říční/ zámořský) parník, rybářská/ motorová/ plachetní loď, raketa ... ; - viz plavidla
šije	vaz („Zlom vaz!“; smrt. úraz = zlám. vaz); geografický pojem = převlaka (pevninská šíje; Suezská šíje spojuje Asii s Afrikou); - viz vaz
šilenství	pominutí smyslu následkem psychické zátěže, pomatenost, nepřičetnost, bláznovství, ztráta rozumového úsudku;
šina	kolejnice, traverza, vyztužovací vložka u aktovky aj.;
šišky	[též šisy] zahnuté/ zakroucené pejzy/ kotlety před ušima/ na skráních; - viz bíbr
škamna	masivní bývalá školní lavice s kalamáři [vcelku se sedačkou] pro 2 a více žáků;
škandál	skandál, ostuda, pohoršení, něčí aféra; (skandalizovat = tendenčně pomlouvat/ rozmazávat v médiích apod.);
škapulíř	kapesní kožený váček/ taštička; hist. dvoudílné plátěné roucho (přední a zadní část svazovány k sobě šňůrkami);
škaredit se	pitvořit se, strašit, působit hrůzu/ odpor; (škarohlíd = pesimista, nevidí nic dobrého); škaredé, škareda = ošklivé, ošklivec;
škarpa	strouha/ příkop podél cesty (odvádí vodu z cesty a tím brání jejímu podmáčení);
škatule	krabice; (pejor.) ošklivá/protivná ženská;
škára	(corium) vazivová vrstva kůže pod pokožkou [vedle srsti hlavní část kůže]; - viz mázdra, holina, žijony
škleb	grimasa, ušklíbnutí, zašklebení, křehnutí, [pitvoření obličje k vyjádření nesouhlasu/ pohrdání či k zasmání];
škobrtnout	zakopnout/ o něco zavadit a zakolísat/ brknout/ klopýtnout/ způsobit obtíže/ zranění aj.;
škodná	zvěř, ptactvo a hmyz páchající hospodářské škody [na úrodě, chovech, potravinách, objektech]; jako š. se leckdy chovají i lidé;
školká	dětská hra - např. hod míčem s otáčením a tleskáním; ohrazená lesní š. - k pěstování stromčků ze semen; mateřská škola s hřišti - MŠ;
škorně	(z Moravy) vysoké (jezdecké) boty, holínky; - viz holenice, kamaše, kozačky;
škorpení	klukovské zápasení - praní, někdy se tak napadají i dospělí; škorpit se o něco [o pravdu ap.]; - viz úpoly
šorpion	štír; čs. [mini-] samopal [vzor 61...82];
škrabadlo I.	rohožka/předložka dveří k očištění podrážek [laťková, pásková, drátěná, gumová, pletená, kobercová a také příčné nožové š. bláta];
škrabadlo II.	kočičí hračka - k broušení drápek koček a koťat;
škrabáňky	k pekáči lehce připečené škrabáňky/ kucmoch aj. připáleniny - pochoutka; - viz škrabánek
škrabka	nástroj či stroj (ke škrabání kořenové zeleniny, k odstraňování hrubých nečistot, ledu, stromové kůry apod.);
škraboška	textilní aj. obličejová maska zlodějí/policistů .; (masky jsou též protichemické ap. [s filtry], kosmetické, pro maskární plesy aj.); - viz maskáče
škráloup	povrchová sraženina [např. mléka]; pošramocená pověst; (slang.) záznam v trestním rejstříku apod.;
škravka	střední histice [nematoda], 10 až 30 cm dlouhý červ, jehož larvy způsobují zánehy (i oči); podobné jsou škravky psí a kočičí; - viz rupy
škrobení	těh, zpevnění textilu, např. ložního aj. prádla; (těh - od tření [výtěr, tření těsta na bábovku, tření. ryb > rybí potěr]; - viz apretura
škrobenost	odměřenost, nevlídnost, nechota/ lakomost, úřednost [studenej čumák]; - viz šiml
škrpály	rozedrané boty;
škrť	práškrtnutí/ zrušení; lakomec; odškrť./ odškrtnutí; š. sirkou/ zapálení; (ani si neškrtnout = nedokázat realiz. zámysl); - viz rdousit, držgrešle, pajcr
škrub	trhat/ rvát rukama [trávu aj. porost, peří z ptáků, chlupy zvířat, vlasy aj.]; drát prach. peří z brků; záškuby = nerv. tiky; šidit; - viz škrubání
škrubánek	šustka, kaše z vařených brambor s moukou, sypaná mákem a maštěná škvarkovým sádlem (ze slité vody se dělá česnečka/ polévka);
škrubání	trhavý pohyb [škrub/ trh tělem/ opratěmi; škrub. peří z drůbeže]; (oškrubát/orvat ovoce ze stromu, obrat někoho [o majetek]); - viz mykání
škrudit	skrbilit, přilížit šetřit/ lakotit/ mamonit, být škot/ skot; uškrudit/ ušetřit; - viz lichva
škvár	špatné literární/ filmové apod. dílo/ představení; - viz brak, šunt, paskvil
škvára	spečené/ vyhořelé zbytky koku aj., užívané k pohazování náledí, či jako stavební izolace; podobné jsou sopečné vyvěřeliny - láva/ pemza;
škvaření	zahřívání, k získání média (sádla/ loje z rozkráj. podkožního tuku zvířat) a chutných škvarků; při-/se-škvaření/ spečení (různ. materiálu);
šlahoun	pružný dřevnatý výhonek/ výběžek stonku, často olistěný a s přísavkami (např. chmel, břechtan, zahradní jahoda);
šlajfky	starodávné brusle, připevňované k podrážce klouků; - viz brzdit
šlajfování	brzdění; vykruzování (např. pilkou); šlajf = brzda u povozu aj.; - viz šlejšfíř, brzdit
šlajsna	propust lodí / vorů v jezu (ve splavu);
šlak	infarkt/ mrtvice/ iktus/ CMP [Cévní Mozková Příhoda - nedokrevnost; „trefil ho šlak/ pepka“/ „ranila ho mrtvice“]; - viz záhať, infarkt, embolie
šlang	útlá postava, zúžená [propadlá/ hubená] v bocích;
šlapadlo	pedál; šlapací díl mechanismu s nožním pohonem; (šlapka = šlapací klika/ pedál velocipedu/ kola aj.; prostitutka = [pejor.] kurva);
šlauf/šlauch	hadice, hadička [např. zahradní, ke sprchování aj.]; (zdravotnická trubička z PE aj. = katétr); - viz bužířka
šláfrok	župan, převlečník (dlouhý domácí kabát/ plášť);
šláftruňk	medicínální víno aj. na dobrou noc;
šlágr	módní píseň/song; hit; módní výstřelek; - viz pop-muzik, hit, hitovka
šlágvort	(z něm.) narážka (slovo herce na které má další herec reagovat/pokračovat);
šleh	osočení, pomluva, slovní výčitka/ uštknutí/uřknutí vzteklyma očima; zvuková rána/ šleha/ prda/ trha, praskání bičem - pohánění tahounů;
šlehat	(vihat bičem [dřev. kačů], pomlázkou [dívky]; š. prutem/ rákoskou [ubližování]; š. [smetanu, kaši aj.]; šlehač/-ka; oheň šlehal vysoko;
šlechta I.	šobilita/ feudální aristokracie) soubor jedinců se zvláštními právními výsadami včetně titulů; šlechtična/ šlechtic; páni/ vrchnost; erby;
šlechta II.	dědické/ udělené tituly: vladýka, zeman, rytíř, baron, vikomt, hrabě, kníže, vévoda, arcivévoda; (urozený [jeho jasnost/ výsost, svobodný]
šlechta III.	pán/ paní jméno + přídomek de/ von/ ze [město aj.]; [páze, kněžic, komtesa, levoboček, pohrobek/ posthumus]);
šlechtění	pěstění [odrůd] flóry/ fauny; ušlechtilost povah; šlechtnost myslí/ chování; pěstování/ kultivování, školení, zdokonalování; - viz kult, kultura
šlejšfírna	(slang.) mluvidla, ústa/pusa, klapačka, huba, chleběrna, kušna; - viz melhuba
šlejšfíř	kočovní bruslíc nožů aj.; - viz brzdit
šlejšky	[šuperlíky, rejpulce] maštěné/ smažené [bramborové] šišky s mákem, smaženou strouhankou či zelím a masem;
šlem	hlen [z plic/nosohltanu], sliz [šnečí stopa], usazený zákal [akvárium]; zašlemovaný, šlemovitý [povlak]; - viz plak
šlendrián	souhrn špatných lidských vlastností; nepořádek a nedbalost; neetické/ podvodné jednání, nepřístojnost;
šlep	druh lyžařského vleku; (zast.) vlečka dámských slavnostních šatů; člun/ bárka, vlečný člun; vlečný vůz/ vlečák; - viz trajler, návěs, lanovka
šlic	(z něm.) drážka, rýha [např. v hlavě šroubu pro šroubovák]; šlicovat = drážkovat, rýhovat, frézovat; rejha [slang.] = stopa silového škrábnutí;
šlicování	úprava čepů rohového spojení prkenných dílů frézováním aj. [obdoba přeplátování]; - viz čepování, dlab, přeplátování, cink
šlichta	úspěšná dobytčí nápoj, okal, pomeje; - viz pomeje
šlofik	odpočinek, krátké spaní, voražení, klímbání, dvacet („dám si šlofika/dvacet“ = prospím se; usíná v sedě = „tluč špačky/ klímbá“); - viz dřímat
šlohout	(slang.) ukrást, uloupit [lup], čmajznout/ čajznout, odcizit, líznout, votočit, znárodnit, shrábnout, vobrat někoho; vybírat datový systémem cizí konta;
šluk/-ovat	nasátí kouře z cigarety/doutníku apod. až do plic a jeho vyfouknutí (třeba i nosem), [„Dej mi šluka!“]; - viz bafat
šlupka	šlupka; rána - ostrý menší výbuch, nečekaný třesk, též "trha", "šleha", „morda“, „šala“ či „petarda“ např. z hmoždíře;

šlus	zavřít, skončit, konec/ utrum/ šmytec, doporučit se/ odejít/ vypadnout/padat/ zákaz dalšího prodeje aj.; - viz padla, amen
šmahem	vyřízení určitých věcí současně (jakoby máchnutím, např. šmahem všechno zavrhnout/odmítnout/ odložit);
šmajdání	(o kole) je poškozeno, viklá se, šmajdá ke straně, má opotřeбенé ložisko, ztratilo původní tvar/ -ování;
šmajchlování	tulení se k někomu; šmajchlíř/ -ka; - viz lísa
šmak	pří-/ chuť, animo, [jídlo - šmakuje/ nešmakuje, má divnej šmak];
šmatat	sahat, osahat, vyšmátnout, hmatat; - viz makat
šmejd	něco špatného, k nepotřebě; též nadávka; šmejdění = zvědavé prohlížení;
šmelc	výmět, šrot, zlomkový kov k nepotřebě; piliny či špony z obrábění (k roztavení); rozšmelcovat = roztavit, recyklovat;
šmelinář	prospěchář, kšeftman zneužívající nedostatků v zásobování k obohacení (stejně jako keřas za 1. světové války); zašmelit; - viz čachry
šmidlání	fidlání, hudlání, neumělé smýkání smyčcem po strunách/ skřípání/ vrzání apod.;
šmik	řez nožem, (ušmíknutí = odříznutí);
šminky	kosmetické přípravky, malovátka, pudry;
šmirglpapír	brusný [šmirkový] papír/ plátno různé zrnitosti na kov [pod. je glaspapír {skelný} na dřevo]; (šmirglovat = brousit/ leštit); - viz lapování, smírek
šmír	kolomaz na osy kol povozů; (šmírovat = mazat šmírem; potajmu sledovat; šmíra = špatné kočovné divadlo);
šmodrcha/-t	nešika; zamotat, zauzlovat, zcupovat; - viz cupovat
šmok	úplatný novinář;
šmolka	modřidlo, dřívě užívané k tónování vypraného bílého prádla; - viz bělení
šmorce	vyčnívající cihly ze zdi, připravené k budoucí zděné přístavbě;
šmouha	flek/ skvrna/ otisk/ obličáček po otěru/ škrábnutí/ stříknutí/ dýmu ap. [narušuje jednotlý vzhled povrchu/ nebe/ ovzduší aj.];
šmrďolit se	usilovat o přízeň z obdivu, přišmrďolit/ lísat/ tulit se; šmrďola/ prďola = lehký posměšek;
šmudla	umazaný, ušpiněný/ nemytý a nečesaný, nepraktický, špindíra, špinitel čehokoli;
šnek	slímák, hlemýžď, plazivý byložravec s ulitou; druh mechanického převodu; šnekový trubcový dopravník; vřetenové točité schodiště;
šněrovat	stahovat protější strany provléknutou šňůrkou [boty, šněrovačka/korzet ...]; šněrovat si to rovnou za nosem [v opilosti i sem-tam];
šnorchl	dýchací trubice, část potápěčské výbavy [š., maska, ploutve]; umožňuje při plavání na hladině mít hlavu ponořenou a dýchat;
šňupání	vtahování prášku šňupavého tabáku nosem ke kýchnutí (pročištění nosu - opět v módě); [šňupeček = ždíbec prášku sotva mezi prsty];
šňuptychl	kapesník, kapesní šátek, „nosočistoplena“;
šňůra	spletené pramínky [nití, provázku, izolovaných drátů aj.], prádelní/vázací/vytyčovací š.; seřazení do zákrytu/proudu/kolony [š. aut];
šok	náhlé selhání/ ochrnutí/ úzkost vyžadující rychlý lék. zákrok; (šokovat = nasekat, nabančit pomlázkou/ rákoskou/ holí); (š. dveře/ skla);
šolichat	předstírat (sotva se práce dotýkat); markýrovat/ naznačovat činnost;
šopa/ šupna	uzavíratelný víceetážový prostor/ stoupa na popel a odpad; - viz kůlna, stoupa
šortky	krátké lehké/ sportovní kalhoty; bermudy = delší volné šortky; - viz slipy, pumpky
šosák	pokrytecký měšťák s omezeným rozhledem, zbabělý zpátečník, nenávidějící nové a převratné; (šos = cíp kabátu);
šošolka	výčnělek, výstupek, hrbolek, chochol/-ka;
šot	filmový záběr, krátký zpravodajský snímek/reportáž; - viz spot, stopáž
šotek	čertík/ zlý skřítek/ rarášek tropící si žerty; š. tiskařský = chyba tisku; (slang) ústřížek šeku/ pošt. poukázky aj.;
šotolina	křemelina, drť/ úlomky pevného kameniva (menší než ořech), užívané k pokrytí sadových chodníků, do živiničných cest aj.; - viz makadam
šou	(show) podiváná; (šoubyznys = zábava jako výnosný obchod [pro oblíbené interprety a jejich menážery/ impresária]; - viz kabaret, reví;
šoufek	užší nádoba s násadou k nabírání kalů/ močůvky; dělat si z někoho šoufky/ lamprďonky/ špumpnággle/ srandu = vysmívat se mu;
šoufl	nevolnost, nedobré osobní pocity - od žaludku, na zvracení, břichabol, motání/bolení hlavy; [“je mi šoufl, necejtím se dobře”];
šoupačka	skloněná smýkavá deska/ korytko (k sešupu pytlů apod.); (našupat = nasekat, nabančit pomlázkou/ rákoskou/ holí); (š. dveře/ skla);
šoupě	druh potrubního uzávěru, součástka parního válce aj.; - viz sešup, rozšoupnout, šoupačka
šourání	obtížná chůze - šoupání nohou/obuvi po zemi, opoždování;
šourek	[slang. pytlík] část samčího genitálu s varlaty [slang. koulemí]; - viz courat
šovinizmus	povýšenecký/ krajní nacionalizmus, nenávisť k ost. národům, vyvolávání konfliktů/ válek; nadřaz. mužů nad ženami; - viz nacionalizmus
špacír	procházka, vycházka; špacírovat = procházet se, trajdat, čundrat; špacírka = vycházková hůl;
špaček	hra s dřev. špačkem a prkennou raketou; pták - škůdce ovoce; (kdo usíná v sedě [na schůzi] = „tluče špačky“); stupačka kola;- viz pelota
špagát	motouz/ provaz [pův. konopný]; šňůra [kroucená, spletená] na prádlo; lano [lodní, horolezecké ...; kov., těžní], zvlášť pevný je ‘cukršpagát’;
špachtle	kovová i jiná stěrka či škrabka na stěny, k sádrování/ kytování (tmelení), spárování apod.; zdravotnická pomůcka;
špajz	špiž, špižirna (příruční kuchyňský sklad - místnost s větráním); (podobně špajzka = skříňka na potraviny);
špalda	prastará nešlechtěná pšenice pův. z Mezopotamie [má značný obsah hořčiku a vitaminů skupiny B];
špalek	dřev. váleček [na štipání polínek]; feznický š. k sekání masa širočinou či sekáčkem; kus tvrdé cucací štángle; špalíčky = skládací tvary;
špaleta	vnější kryt (začistění styku se zdí) kolem dveří/zárubně či okna apod.; špaletová okna aj.; - viz ostění, lišta
špalír	čestná ulička - průchod tvořený dvěma protistojícími řadami [uniformovaných] osob; - viz stafáž
špánování	(o štosu) prokládání vrstev prken příčnými latěmi (špány/ špánky) proti kroucení sesycháním;
špásování	flirt/ nezávazné koketování/ líbání/ objímání/ dovádění/ cukrbliky; provokace/ zápasy mezi kluky; - viz ostentativní, koketa, flirt
špalíček	skupina spojených budov uprostřed náměstí; obrázková knížka - „Alšův špalíček“; š. dětské stavebnice apod.;
špecka	(slang., též šprcka i šprcguma) kondom/prezervativ - mužská ochrana při sexu;
špeditérství	zasílatelství, logistika; špeditér = dopravce, zasilatel;
špehování	skryté sledování činnosti, šmírování; špeh = zvěd, vyzvědač/ agent, špicl; - viz špiclování, konspirace
špejhrka	kukátko ve dveřích apod., průzor příp. i skulina [otvor v materiálu, plotě]; - viz fuga
špejchar	sýpka, zásobník zrnin, špýchar (budovy dnes nahrazovány stojatými trubcovými sily); - viz síla
špejle	tenká kulatá dřev. tyčka [užívaná na špiž, k špejlování jitrnic, ptáčků aj., ke tvorbě modelů ap.]; [„Má nohy tenké jako špejličky”];
špek	slanina (uzené nasolené pasové sádlo); (špekbuřt = tlačenka, též presbuřt); - viz knak
špekulovat	promýšlet varianty, vymýšlet nejlepší/ nejvýnosnější řešení; spekulace, spekulativní, s-/š-pekulant (např. burzovní/ realitní aj.);
špeluňka	[nouzové] místo nebo místnůstka, díra/ brloh/ pelech/ bouda či chatrč k bydlení či jen přespávání chudáků či zvířátek; - viz kutloch, pelech
špendlík I.	žlutá švestka [na marmelády] bohatá na vitamin C, B, železo a miner. látky; (š. krejčovský = zavírací [sichrhajtska]; š. rovný k špendlení
špendlík II.	látkových modelů, k připevnění vývěsky na informační tabuli apod.; drobná zapichovací ozdoba, odznáček do klopky apod.);
šperhák	paklíč, zahnutý a zploštělý kovový přípravek k odmýkání jednoduchých zámků; (zloději užívají také „háčky“ aj. nástroje);
šperk	drahocennost, umělecká miniatura různě zdobená k vystavení nebo k nošení; (vyšperkování - načančání/ vystavení na odív);
šperklapka	mechanická pojistka [zbraně aj.]; - viz šperovat
šperovat	zamykat, uzavřít posuvnou zástrčkou, zašperovat/ zajistit vzpěrou aj. proti vniknutí či útěku apod.; - viz lígr, bezp. zámeček
špetka	nepatrné množství - co se nabere mezi dva prsty [špetka soli]; (štiepec/ ždíbec = sousto [uštipnutý/ uždíbnutý kousek [housky]]);
špicl	špeh, kdo špicluje, nasazený provokatér, bonzák, denunciant, agent; špiclovat = sledovat a udávat, bonzovat, zneužívat výsledky;
špičák	rubací motyka; druh zubu; špičatý kámen/ skála - hora; krumpáč, rubací nástroj havíře/ horníka [zast. kovkopa]; - viz chrup
špička	hrot; trubičk. nástrčka [příp. s filtrem] ke kouření cigaret; - viz loukoť
špión	vyzvědač, špeh, zvěd, špicl, rozvědčík, průzkumník, disident, agent cizí moci; leckdy i diverzant/ terorista; - viz renegát, disident, hloubkař
špiritus	líh, alkohol: etanol [v malých dávkách neškodný]; metanol [methyalkohol, karbinol, zast. dřevný líh - jedovatý alkohol]; - viz spiritismus
špitál	hospital, nemocnice, lazaret; (hospitalizace = nemocniční léčba); nouzové obviště ošetřovna; špitat/ špitnout = mluvit přes zákaz;
špigl	zrcadlo; zrcátka různých směrů (u fládru/dýhy);
špiž	pochoutka [na jehlici střídavě navléknuté plátky masa, špeku a různé zeleniny, upečené v troubě];
šplhoun	ambiciózní kariérista; kdo chce jiné předběhnout/ trumfnout [za každou cenu/ přes mrtvolu]; - viz ambice, rank, šprť, biflování
šponování	napjatost/ šponunk („šponuje mě to“), šponovky = dlouhé přiléhavé kalhoty; viz našponovat
špony	kovové třísky/ odpad z obrábění kovů; (pod. jsou okuje z kování);
špornajs	mecheche, přátelský dýchánek/ večírek/raut/ banket, příp. piknik v přírodě, mejdan; - viz trachtace, koktejl, kvas, piknik, matiné
šporný	ostruhy, připevněné zezadu na boty jezce k pobízení koní kopáním do slabin [bývaly opatřeny zubatými kolečky]; - viz škorně
šprajc	mech. zábrana - vzpěra; (zašprajcovat se = zabednit/ zajistit se uvnitř čímkoli proti vnějšímu násilí); založit kola vozu proti rozjetí; - viz lígr

šprajcovat se	odporovat, vzpírat se, mlčet z trucu, zamlčovat pravdu/ zapírat, případně i drze lhát/ zatloukat; zapřít, vzepřít se; (něco podšprajcovat = podepřít);
šprechtit	(z něm.) mluvit, hovořit; šproch (není šprochu, aby na něm nebylo pravdy trochu);
šprt	plný žák/ student; (našprtanej/ nabíflhovanej/ navrchenej = naučený (až doslova);
šprůdl	gejzír/ vřídlo (K.Vary), vodotrysk; (špricnout = stříknout); - viz gejzír, pramen, chrlení, flusat, plivátko
šprým/-ař	žert, legrace (sranda), něco úsměvného [srandovního], slovní vtip/ vizuální výjev; komediant/ bavič [moderátor, estrádní konferenciér]; šprýmování;
špulka	dřevěná aj. cívka od nití, cívka/ buben k navinutí nití/ šňůry/ drátu či kabelu aj.; špulit viz vyšpulení; - viz cívka, tlumivka
špunt	zátka [korková, dřevěná (čep), umělohmotná], nověji se užívá kov. víčko/ šroub. uzávěr z um. hmoty; (š. = přeneseně čilé dítě);
špuntovka	dětská vzduchovka k vystřelování šuntu na šňůrce; jiná byla krátká špuntovka na bouchací špunty iniciované jehlou v hlavni; - viz lunapark
špurky	vyřazené/ nepotřebné věci, klumpy, harampádí, zbytečnosti; - viz odpad
šrafovaní	způsob objemového zobrazení pomocí šikmých hustých rovnoběžných čar [výplně ploch, zvýraznění/stínování okrajů apod.];
šrajtofle	peněženka/ portmonka/ tobolka na mince; portfej/ náprsní taška/ prkenice/ kasírka/kasíraška - na doklady/ bankovky; - viz tobolka, prkenice, portfej
šraml	hud. těleso/ kapela s malým počtem hudebníků; - viz ansámbl, komorní
šraňk	závora přehrazující cestu; rozchod zubů pily (střídavé uhnutí zubů vlevo/ vpravo se provádí šraňkovacími kleštěmi);
šrapnel	tříštivá střela, granát; - viz kanon [kartáčová střela]
šramot	vjem tichého rachocení, dupotu či šustotu ap.;
šrák	(zast.) popruh, kurt [přikurtovat], kšanda; stojan/ věšák/ police/ podstavec; - viz šle, tráky, kšíry
šrád	nežádoucí škrábanec na těle či odřenina na věci/ laku aj.; [zacelený šrád může zanechat jizvu/ zjizvení];
šrek	šikmo, na šrek, šrekem i šrekou, napříč - různými směry [„vlon to vzal šrekou přes póle, cestou to bylo dál“]; - viz šejdrem
šrot	jadrové krmivo - hrubě mleté/drcené obiloviny či luštěniny, drcený pivní slad aj., též směs; kovový odpad. odpad;
šroubořez	přípravek k řezání dřevěných závitů (pro ruční lisy či stahovky aj.; pro kovy se užívá závitník/-nice);
šrumec	ruč z náhlé/ nečekané příčiny, rychlý spád dění, foťr, zmátek, panika;
štace	obvyklá zastávka kočovníků (div. společnost, cirkus, kejklíři; životní přelom - na druhé/ poslední štaci“);
štafeta I.	závod družstev v němž se postupně zapojují jednotliví členové tím, že převezmou štafetový kolík [pův. dopis/ svitek], nebo vystartují na
štafeta II.	trať po doteku stěny v plavání, nebo těla následujícího běžce / lyžaře;
štafl	vyhrazené/ předplacené stanoviště taxametru/ taxi;
štafle	dvojitý rozvrací žebřík (pro malíře pokojů, aj.);
štajf	být štajf - zkoprnět, leknutím zůstat bez pohybu; naježení vlasů/ chlupů; textil s tendencí se vztyčovat/nemuchlat;
štajgr	důlní dozorce/ revírník/ naddůlní; udidlo pro koně; - viz hatman
štamgast	častý účtyhodný návštěvník (vinárny apod.);
štamprdle	skleněná číška s nožkou; přípitek/ drink; (slang.) frťan/ prcek, (větší štamprdle = cloumák, lomcovák, stakan - z ruštiny);
štanca	ocelová [vysekávací] raznice [na plech k dekoracím, k vyseknutí tiskovin či obrazců {do karet} aj.];
štandlik	vyšší dřevěná nádoba s uchy (k nakládání zelí, masa, k uložení zásob), často s poklicí; zelí se pěchuje tloukem až pustí lák [nálev];
štopopede	foťrem, honem, ihned, neprodleně, šupito-presto; pelášit/ šinout si to š.-p.[rovně za nose]; - viz drandit
štaufrovka	šroubovací ložisková maznice s náplní mazadla; - viz maznička, olejníčka
štáb	organizačně-administrativní orgán/ útvar k usnadnění řízení jednotek/skupin osob; (Gen. štáb, oddělení/ příslušník štábu, štábní ..);
štangle	tyčový tvar tuhé dělitelné masy (štangle salámu či něčeho slisovaného/ odlitého, cucací špalek, skleněná tyč ...);
štek	západka, kolík, zarážka; (štyft = kovový kolíček); - viz flokovat, řehačka, lígr
štekř	držák či základna/ sokl [cokl] nějakého prostředku [třeba relátka či svítilidla];
štelář	regál, police; - viz fach, etáž
štelovat	seřizovat funkčnost, repasovat, doladit, rektifikovat; provádět štelunk; - viz montáž
štempl	razítko či otisk razítka; voštemplovat/ vorazítkovat; - viz pečeť, plomba
štenýř	hlavní sloup [např. větrného mlýna, lešení, výsuvné/ visuté/ montážní klece/ výtahu aj.];
štepování	látání/ zašívání [zaštepování dř. na ponožkách apod.], též štipování; (zcelování látek = vtažení stejných nití na poruš. místa);
štěbenec	klárinet - hudební nástroj; (štěbetání = zvuk husy; ženské/ dětské únavné řeči);
štěk	zvířecí zvuk [pes, liška, vlk ..]; krátký výstup herce;
štěně	pivní soudek (13 l); mladý pejsek; - viz čokl, pes
štěnice I.	plochy parazitující brouček - až léta ukrytí v prasklinách (saje krev, přenáší nemoci);
štěnice II.	skryté [miniaturní automatické] odposlouchací zařízení [mikrofon/kamera s bezdrát. vysílačem či připojené k síti ap.];
štěp	pěstěná/štěpovaná dřevina; (štěpky = drcený dřevní odpad [k vytápění, příp. k přikrytí zeminy zakládáního sadu]); - viz mulčování, od-/ štěpky
štěrk	hrubé pevné kamenivo (např. čedič, žula, křemen) k navržení koruny štětované/ šterkové/ makadamové vozovky apod.; - viz kalení, štět, makadam
štět	široké špičaté kameny uložené plochou na dno silničního lůžka; - viz šterk, makadam, kalení, cesta
štětec	upravený svazek žíní v trub. držadle, nástroj k natírání/ malování; (štětka = nástroj malířů pokojů; [pejor.] lehká ženština);
štětinač	kanec [divoké prase]; š. šírolistý (Turgenia latifolia) druh rostlin z čeledi miříkovité; - viz svině, kňour
štětinka	střela do vzduchovky s barevnou štětíčkou; vrhací šípka se štětíčkou; - viz lunapark (střelnice)
štětiny	zvířecí [prasečí] tuhé chlupy (užívají je ševci do šicí dratve, kartáčníci na kartáče aj.; osiny = štětiny div. prasat; výrůstky obilek/ klasů);
štětkovec	(Callistemon) nádherný keř s kožovitými listy a atraktivním červeným květenstvím [pův. z australské buše];
štíť	chránič bojovníka, pavěza; (š. domu, štítek s nápisem aj.; zástíta = ochrana; štítit/ stranit se = něčeho ohavného/ nebezp., sprostáren aj.); - viz zástíta
štoček	tiskařský [výplňový] dílec; (plochy svitek „metrového“ textilu = štuček);
štok	poschodí; pnoucí se šlahoun chmele aj.; název alkoholického nápoje (Stock);
štokrdle	dřevěná čtvercová sedačka (bez opěradla, někdy se schránkou pod odklopným sedákem/ sicem);
štolá	podzemní chodba/ kanál/důlní ap. tunel; farářův oddávácí pás k symb. sváz. rukou; druh pečiva;
štont	schopný [„nejsem štont to zařídít“], lze nahradit [„nejsem sto to zařídít“]; zkoprnělý [“vostal štont s vovetřenou hubou“]; - viz zkoprnět
štorc	(příslowce: naštorc) co ční do výšky, nastojato (např. prkno/ cihla ležící úzkou stranou dolů); vzepření;
štos	urovnaný sloupec (spisů, prken, materiálů, krabic, talířů...); též štůsek;
štosování	strojní/ ruční srovnávání/ hoblování boků řeziva (aby boky k sobě těsně lícovaly ke sklizení; kladení na sebe vzhůru - do štosu;
štoudev	větší keramická soudkovitá nádoba (na kuchyňské zásoby); - viz žejdlík
štrapace/-páce	všední chování - činnost, trmácení, namáhání, trampoty, odpočívání; (všední oblek pro štrapaci = slušnější než prac.); - viz gala, trampoty
štramák	líbivý hovorný muž (žena - štramanda); - viz štabajzna
štras	levnější ozdobné předměty na bázi skla a kovu - brože, korále, prsteny, náramky apod.; - viz bžutka
štrádovat	svízně pochodovat, srdnatě cestovat pěšmo, sjíždět s kopce;
štráf	pás, pruh, např. při malování; štráfkování = proužkování; (dělát/ nedělát štráfy/ štráchy = cavyky/ komplikace);
štrejchnout	něčím dolít/ dochutit/ říznout/ pančovat; připít („štrejchni si“ = napij se/ zavdej si); lehce škrábnout/ poškodit/ ranit;
štreka	[dlouhá/ únavná] cesta [chůze/ jízda, chodba];
štrozok	slamník [žok vycpaný slámou, sloužící jako matrace lůžka ap.]; (matrace mívá spirál. pera, čalounic. výplň žíněmi, pěnou, molitanem aj.);
štrupny	fotbalové chrániče nohou [stulpny/ štulpny];
štrůdl	závin [plněné pečivo]; (přeneseně zastup [stát/ jet ve štrůdlu]; kolona/ proud vozidel);
štrykování	ruční pletení [podle vzorů - svetr aj.] jehlicemi z příze, předem smotané z přádena do klubka; (klubko/ klubíčko = hračka koťat); - viz přádeno
štucel	rukávník zavěšený na krku [k ohřívání rukou]; - viz hančíky, palčáky, šál
štuk	jemná omítková modelovatelná malta na římsy/ štukové ozdoby zdí/ stropů; - viz reliéf
štulec	uhození neposlušného do zad, postrčení; - viz herda;
šturm	ztočení, úder, atak; (soutěžení/ šturmování = uduření, snaha o dřívější a kvalitnější splnění úkolu ve prospěch celku);
štvání	š. zvěře při lovu pomocí psů s cílem uštvat a chytit; vyvoláním potíží a lživými výpady [i mediálně] lidi vzáj. rozeštvat, vyvolat puč aj.;
štych/ štyk	akt/ čin/ kus/ steh; monstrštych - ukázk. příklad; (přištychnout = přistehovat/ přichytit; nechat koho ve štychu = bez pomoci); - viz steh, holičky
štymštok	kolíčník, součást těla [korpusu/ baraše] pianu/ cimbálu aj. s ladicími kolíky; (seštymovat = sladit/ spasovat dohromady; naladit rozladěné/ faleš. znící);
štyráček	vřídek, uher, zanícený bedár ap.; - viz uher, nípání, nežit
štabajzna	parádnice, pěkné děvče k nakousnutí; - viz štramák

šťára	razie; neočekávaný policejní apod. záťah/náhlá kontrola/ prohlídka/přepadení; - viz hamptnout
šťourat	něco kamsi strkat [hmatem šmátrat = ohledávat]; slídit [i v dokumentech]; (šťoura = nemotora, nešika);
šťovík	plevelná rdesnovitá bylina, synonymum kyselosti;
šťuchadlo	tyč nebo ruční přípravek k rozmačkání potravin či krmviva; (pošťuchovat = provokovat, strkat; šťouch = strk, šťouchanec;;)
šukání	konání drobných hospodyňských prací v objektu; (slang.) sex; - viz koitus
šulit	šálit, podvádět, klamat, obelhat, neplnit slib, obehřát;
šum/-ot	šumění [stromů, listí, deště, vodního toku, tichých strojů], zesílený atmosférický šum [ve sluchátkách ap.];
šumafuk	vyjádření lhovosti [„je mi to šumafuk/ fuk“];
šumák	šumidlo, šumicí prášek k přípravě limonády [softdrink]; (vyšumět/ vyčpět/ vyčihnout - ztratit pův. ostrost/ význam/ účinnost);
šumaři	(pejor.) vesničtí muzikanti, hudlaři, potulní [neumělečtí] hudebníci;
šunt	brak, výmět, podřadný materiál; rezistorový/ odporový bočník, předřadník, dělič el. napětí/proudu (u měř. přístrojů, motorů); - viz brak
šupina	útvár obratlovců [původem ze škály]; (šupináč = ryba); - viz rohovina
šuple	zásuvka v nábytku, šuplík; šuplátko, šufle;
šupléra	obkročné posuvné kovové měřidlo (s čárkovým noniem k přesnějšímu určení hodnot);
šus	je jako šus [hubeně]; kdo často kamsi spěchá/ lítá; (šusparáda = něco výstředního i nehezkého; šuspajtl = upachtěný); - viz vyžle, subtilní
šustí	suché kukuřičné listí k výrobě ozdob, figurek, ap.; (šustit - vydávat nečím [vysoký] svistivý zvuk, svištět, např. listím, švihat prutem);
šustnout	mihnout, kmitnout, zašustit, vrznout, zašumět, blejsknout, pohnout, státi se;
šutér	označení pro kvalitního fotbalového střelce [angl. shooter - střelec]; (gólman = brankář); - viz penalta
šutr	drobivé kamenivo; (šutrák = menší kámen);
šůrování	(voj. slang.) večerní úklid, smýčení, mytí chodeb, umýváren ap.;
švabach	(něm. Schwabacher) je tiskové novogotické lomené písmo s velkou zdobností, pocházející z 80. let 15. století;
švancparáda	voj. pravidelná hyg. kontrola naháčů;
švarný	š. hoch/ jinoch/ dívka = líbivý, ochotný, pracovitý, rozšafný; nešvar = dílo s chybami, postranní pomlouvání, závadné chování, nerozum. jednání, ap.;
švartna I.	černý kámen; švartnové náramky - hist. keltské výrobky ze švartny [z kounovské černouhelné sloje mezi Novým Strašecím a Louny];
švartna II.	(z něm. Schwarte) prkno, mozol, škvár; dveřní dřev. deska; - viz spárovky
šváb	brouk (blattodea) - smrdutý noční běhavý i létavý domácí škůdce až 2 cm dlouhý, přenášející nemoci; uspořádání diod v usměřňovači;
švára	(slang.) švagr; (brácha/ ségra = bratr/ sestra; strejda/ strejček = strýc/ strýček; kmocháček, kmotr/ -a = ochránce křtěného; stín. velmož/ mafián;
švele	pražce, polštáře (podklady kolejí); (pražce oddělují pole na hmatníku hud. nástroje [kytary aj.]); - viz polštář
šverkat	nadrobno rozkousat, rozšverkat, rozmělnit;
švédský stůl	[dinner buffet] samoobslužný pult s jídlu k libov. výběru; (švédská bedna = kónické dělené tělocv. nářadí/ lavice); - viz žebřiny, bradla
švih	svízný pohyb [vyšvihnout se nahoru, š. prutem/ bičem/ švihadlem]; švihák = elegán; - viz šleh
švindl/-ovat	klam/-at, lež, podvod, šulení, šizení, fikslovat, falšovat, úmyslně měnit výsledky/ údaje;
švitořit	zpěvavě povídat, vyprávět, brebentit, šveholit; zvuková silueta [ptáků/ dětí aj.];
švorc	nemít peníze, prázdná kapsa („jsem švorc“, „nemám ani vindru/ floka“ [vindra = vídeňský feník, haléř]); - viz flokovat, plonk
švunk	mihnutí, závan, rychlý pohyb [vzalo to takovej švunk, až to vyrazilo dveře]; žízňivá čára [stopa letu čehosi];
tabačenka	předělový lístek na kuřivo; [podobně uhelný list, šatenka, aj. z dob války/ nedostatku/ neúrody, embarga aj.];
tabatěrka	kapesní pouzdro na tabák [či ruskou machorku], váček/ měchuřina/ krabička; - viz taška
tablet	vstupně/ výstupní počítačová kreslicí/ čtecí periférie/ zařízení [stabilní nebo přenosné]; - viz iPad
tabu	posvátný zákaz, nedotknutelná [tabuizovaná] věc až za hrob [nelze ji měnit ani vyzradit, pokud platnost původní smlouvy trvá];
taburet/-ka	nízká čalouněná sedáčka bez opěradla; - viz štokrdle
tačanka	hipomobil. [rus. voj.] povoz s kulometem; quadriga [koňské čtyřspřeží]; triga = trojspřeží]; - viz hipo-, povoz, spřež, kvadrofonie
tah I.	přir. jev [t. ptáků do teplých krajin; t. lososů proti proudu; t. vzduchu [komínem] vzhůru; t. štětcem; koloběh moř. proudů/ větrů; tahy [losů/na šachovnici apod.]; být na tahu s někým [až do rána/ v posteli]; (táhnout, natáhnout [hodiny, kalhoty, šňůru, vedení]; voj. tažení;
tah II.	zvířecí tahouni; příklady táhnou); zatáhnout outratu [zaplatit]; přetáhnout někoho [klackem]; přitáhnout/ získat klienty/ diváky, atd. atp.;
tah III.	žákovská pomůcka [výpis dat, vzorců ap.]; reklama/ akce mimořádně zajímavá [film, závody, zápas, zábava, výstava ...] přitahující diváky;
tahák	rychloměr [např. v autě]; (tachograf = registrační rychloměr - záznam na papír. kotouček);
tachometr	[tiebreak] zkrácená/zrychlená část sílových her [např. v tenisu, volejbalu];
tajbrejk	tyhle/ tyto; (podobně: támdlenc = tam; tudle = tady/ tu/ zde; tůdle = „dlouhý nos“ [nic]; tehdá/ tuhlenc = tenkrát; ondy/ vonedá = kdysi);
tajdlencty	(taille) pas/ tělo mezi hrudi a boky/ pasem šatů; štíhlý tvar postavy; držet tajli = postavu [životospráva, dieta, pohyb v přírodě, dobrá mysl];
tajle	kašpar, paňáca, šašek, rarášek, smíšek, tatman, poskakující usměvavý panák (neb kdo se tak chová);
tajtrdlík	rytmus, rytm. celek; ohleduplnost/ jemné společenské chování; (taktovka = tenká hůlka, již dirigent řídí orchestr/ kapelu/ udává takt aj.);
takt	amulet, škapulíř, drobný předmět [medailon aj.] nošený při sobě na ochranu či památku nebo pro štěstí; - viz maskot, PF
talisman	tamaryšek pětimužný - něžný keř až strom, kvetoucí drobnými fialovými hrozný kvítků od poloviny léta, řezem houstnou;
tamarix	bubeník; kapelník/ dirigent s holí/baldou v čele pochodující hudby; - viz balda, kutálka, takt, orchestr
tambor	hudebně-rytmický nástroj tanečnic - jednostranný bubínek s dřev. okrajem, v němž jsou dokola malé cinkací činely; - viz činel, kastaněty
tamburína	obřadní a dorozumívací buben afrických domorodců;
tamtam	čs. el. součástka (Teplotně Autostabilizující Nelineární Dielektrický Element);
tandel	sedadlo za řidičem motocyklu; jízdní kolo pro dva jezdce; něco v závěsu za předním/ tažným prvkem [např. lokomotiva s tendrem]; - viz bike
tandem	dopr. spoj. mezi periferiemi města [kolmé vůči radiálám - viz], spojené tangenciály tvoří vlastně vnější dopr. okruh města; - viz góniometr.
tangenciála/- ní	bojové obrněné vozidlo; cisterna; (tankování = čerpání paliva; tanker = [cisternová] loď k přepravě tekutých nákladů]; - viz lejta
tank	stěnová krycí [lepená] média [textilní, papírová, vlnilová, vlnisová, i vzorkovaná/obrazová]; t. samolepicí [na nábytek];
tapeta/- y I.	dostat se do řeči/ být na tapetě, černé listině [kritizovaných, nechvalně proslavených osob/ děl apod.];
tapeta/- y II.	tkané nástěnné koberce a gobelíny; - viz tébich, drapérie
tapisérie	zničení najetím/ náletem/ torpédem [= sebeobětování pilota]; - viz harakiri, kamikaze
taran	operná ruč ve svahu aj.; zatarasit - znemožnit průchod či sesuv půdy; zátaras - mechanická silniční aj. uzávěra; - viz pešunk, val, barikáda
taras	(bazooka) přenosná zbraň proti tankům/ odolným krytům [užívaná již za J.Žizky]; (podobná a lehčí je pancéřovka/ něm. pancéf. pěst);
tarasnice	(zast.) fukar, koukolník [stroj k čištění/ obilí/ zrní/ semen po výmlatu cepy]; - viz plevel, zadina, pleva, koukol, námel, větrák, zakladač
tarár	(T-tops) osobní hybridní automobil mezi roadsterem a kupé s odnímatelnou horní částí střechy;
targa	sazba, seznam cen, ceník/ cenový sazebník (poštovní, dopravní aj.); tarifní mzdové aj. předpisy;
tarif	polyuretanový umělý trávník ap. [pružné venkovní i vnitřní povrchy sportovišť, nevedí mu tretry s hřeby];
taritan	květina - skalnička, letnička, trvalka [vhodná na suchá místa];
tařice	klávesa; (tastatura = klaviatura/ klávesnice); - viz manuál, tastr
tasta	ovládací klávesové zařízení [např. tiskového stroje Monotyp, bezpečnostních uzávěrů aj.]; - viz číselnice
tastr	aktovka, kabel, též taška střešní krytiny; cigaret. pouzdro; patrantaška na náboje; podržtaška = poskok; - viz etue, krytina
taška	vtipálek; (taškařina/ taškařice = žert, čertovina, sranda, legrace, psina); - viz šprým
taškář	kotníčkové [filcové] šněrovací boty s vrstvenou podrážkou z let padesátých 20. stol.; horalky/ pohorky; druh oplatek; - viz bagančata
tatranky	myslivecký název pro ocas tetřeva, tetřívka, dropa a krocana;
tatrč	krčma, hospoda, hostinec, bistro, bašta, šenk, též taberna;
taverna	aranžovaná deska se snímky absoventů školy apod.;
táblo	podložka pod sklenku/ láhev aj.; (pod. ale velký je táč/ podnos/platů k servírování ap.; plato/ -ó = plošina, plochá bedna na ovoce); - viz valník
táček	sousedské posezení s vyprávěním („Byli jsme na táčkách u Vacků“); besedování; - viz sese
táčky	(z něm.) tabule/ -ovy [skla, táfklařiv], -lování; táflička [čokolády];
táfl, -ovaný	hrací hůl ke strkání kulečnickových koulí (strk = šťouch); - viz bilár, kopštos
tágo	mech. součást/ -ka strojů/ přístrojů přenášející pohyb;
táhlo	[nec/ prase = tečovaný míč] dotek míče o okraj sítě [v odbíjené/ stol. tenisu] či o hráče [v kopané]; (vodoteč = vodní kanál/ koryto/ meliorace);
teč	pletichy, pletky, výměna/ partyky (= něco za něco); - viz čenž, handl, obchod
techtle-mechtle	

tejdkonc	teď, nyní, níčko, nejčkonc;
tejpování	(kinesiotaping), užívání kinesiootejpů [fixační pásky k léčbě pohyb. aparátu - nalepení na bolavá místa podle návodu];
teknologický proces	geologický proces v němž dochází k pohybům a poruchám v zemské kůře vlivem endogenních procesů Země [zemětřesení aj.];
tele-	předpona vyjadřující délku/ dálkově [telefon/mobil, teleobjektiv, televize {zkr. telka}, telemetrie, telepatie];
telefon I.	pův. el. drátový hlasový komunikátor s odděleným mikrofonem, sluchátkem, zvonkem, klíčovým induktorem a kolíkovou ústřednou;
telefon II.	dnes aut. kapesní mobil světové sítě (mnoho typů a druhů), s integrovanými funkcemi TV, záznamového média a počítače včetně her;
telegraf I.	první bezdrátový/ rádiový prostředek k dálk. přenosu morse-sígnálů [t. vynalezl Ital G. Marconi r. 1896 - umožnil spojení lodí aj.];
telegraf II.	páskový telegraf s morseklíčem se užíval u ČSD a pošty do zač. padesátých let 20. století; - viz morzeovka, klíčování
telemark	lyžařských k zastavení/ změně směru, obrát do protisměru; telemarkový lyže; - viz serpentina, slalom
teleskop	dalekohled s výsuvnou do sebe zapadající trubicí; (teleskopický = výsuvný [tlumič nárazů, jeřáb, stativ, stožár aj.]);
temovat	zpevnit dusáním/ klínováním/ utažením; utemované topírko v tulejce [oku] sekery;
tempera	malířská technika - malba neprůsvitnými rychleschnoucími barvami rozpustnými ve vodě nebo oleji; - viz kvaš, akvarel
temperament	život, povaha, letora, soubor osobnostních vlastností; zákl. typy: sangvinik, choleric, flegmatik, melancholik;
temperování	(temperatura = teplota) ohřívání a udržování teploty na stanovené hodnotě; hud. úprava intervalů v rámci oktávy (= temp. ladění);
tempo	rychlost, rychle, stupeň rychlosti [kvant]; rovnoměrnost, udávání tempa; (temporární = dočasný, přechodný); - viz extempore, kvant, takt
tenata	[trojdlíná] lovecké sítě, nástrahy, osidla, pasti - k chytání zvěře i ptáků; (náhonec - síť, používaná k odchytu koroptví, až 300 metrů dlouhá);
tendence	směřování/ záměr [např. vývoj - zhoršení/ zlepšení, zvýšení/ snížení, stav/ předpověď - stoupající/ klesající/ setrvalá kolem ..]; - viz aktualizace
tendr	veřejná výzva/ soutěž o nejvýhodnější smluvní nabídku; přípojný vůz parní lokomotivy s vodou a uhlím; - viz tandem
teorie	soubor reál. názorů a myšlenek zaměř. na souvislé vysvětlení určitého jevu [ověřuje se praxí v reál. podmínkách]; učení; - viz utopie, filosofie
tepelná izolace	šetření teplem; (zateplovací plášť domu z polystyrénu je levný, ale může shořet; spolehlivější je nehořlavá kamenná vata);
tepláky	[soutava - bunda a kalhoty] jako příležitostně všední/ sportovní oblečení (chrání proti nastuzení, mravencům aj.); - viz pumpky, šortky
teplouš	(slang.) homosexuál, buzerant, gay; - viz lesbička, buzerace
terakoty	pálené hlíny hnědočervené barvy [keramické výrobky, sošky, architektonická plastika z této hlíny]; - viz keramika
terapeut	léčitel; (terapie = léčení, užití ozdravných metod);
terasa	nekrytá plocha domu se zábradlím; terénní terasa; (terazzo [teraco] = broušené beton. podlahy/ schody/ bazény s ozdob. kameninou);
terárium	klec či zasklená část místnosti event. s bázénkem a rostlinami k chovu a pozorování suchozemských živočichů (hmyz, plazi, savci);
teritorium	území, oblast, státní území, výhradní území; revír; (teritorialita = zásada uplatňování právního řádu přísl. území); - viz enkláva, exteritoriální, suverén
termika	nauka o teple; [termometr = teploměr; termojaderný/ atomový reaktor; termální lázně]; termos/ -ka; - viz temperování,
terminál	překladiště, konečná stanice; vstupní a výstupní zařízení počítače; přepojovač; terminální = koncový/ konečný, závěrečný, vrcholový;
termistor	polovodičová součástka využívající závislost odporu na teplotě, nelineární odpor/rezistor;
termizace	tepelné ošetření potravin [mléka, sýra]; zastavení procesu kysání u mléč. výrobků; - viz žervé
termín	název/ výraz, pojmenování; lhůta/ období/ čas konání/ spotřeby apod.; terminologie = odborné názvosloví; - viz expirace, terminál
terno	výhra na tři čísla, dosažení úspěchu; (ambo = výhra na dvě čísla, dvojí kontra v karetní hře); - viz extrato, los, hazard, tiket, tombola
teror	tyranie, hrůza, hrůzovláda, hrubé násilí vůbec, despotismus; - viz totalitarismus, terorismus, diverze, gerila, odboj, kolonialismus
terorismus	důsledek vládou neřešených občanských požadavků/ důvodů nespokojenosti; násilný odpor skupin občanů vůči vládnímu teroru;
terylen	syntetické vlákno (pod.: tesil, silon, nylon, dederon, perlon atp.); - viz syntéza, molekula
tesařina	práce tesaře [tesání kmenů na klády/ trámy, stavba srubů/ střešních konstrukcí/ mostů/ lešení apod.];
tesák	zálesácký/ lovecký nůž; přední zub; - viz traper, tesařina
test/-ování	zkouška/průběh/ zkoušení/ (oprubovat = vyzkoušet, prubnout, (průba, prubířský kámen); - viz aproba
testament	kšaft, poslední vůle (odkaz dědictví), poslední závěť napsaná/ diktovaná a podepsaná zůstavitelem za života zemřelého; - viz závěť
talisman	nošená drobnost [medailon aj.], památka pro štěstí;
tetelení	horký vzduch se vlnivě tetelí (zkresluje vidění); neurčitě světlékování z dále; nedočkavě očekávání s pocity radosti až třesu;
tetování	(pingo) [barevné] obrazy vpíchané/ vypálené do pokožky; značkování zvířat do míst s tenkou a lysou kůží [uší aj.]; - viz punc
textil. látky I.	tkané: barchet, brokát, cibelin, ševiot, žoržet, žerzej, taft, tvíd, krep, krepdešín, kanava, klot, sukno, popelín, hedvábí, tyl, mul, jeans,
textil. látky II.	tropiko, batyst, manšestr, samet, flauš, plýš, froté, damašek, etamín, flanel, molino, kašmír, kaliko, kanafas, serž, haras, plátno, dyftýn,
textil. látky III.	vafle, véba, velur, polyester [PE, PVC, perlon, silon, dederon ..], sypkovina, celtovina, pytlovina, síťovina ...; netkané: plsti/ filce; - viz skaní, tkaní
teze	(theses/ théses) myšlenka/ tvrzení, poučka/ zásada; dokaz. tvrzení; těžká/ přízvučná. slabika veršové stopy; antiteze - viz dogma, axiom
té	pitný čaj [černý či zelený Asia, PIGI aj., mátový, šípkový, lipový ...]; (čajovna = občerstvení/bufet/ bistro; čajník = konvice/ samovar);
tébich	koberec; [tatami = koberec pro džudo, planš = k. na šerm, zápasnická žíněnka 12x12m, gymnast. k. až 18x36m aj.]; - viz běhoun
téma	námět, zaměření, základní myšlenka projevu/ rozvoje děje, činnosti, fantazie; melodie hudebního díla;
témbr	(timbre) hud. barva/ zabarvení/ odstín zjevího tónu [vliv nástroje, hráče, pouz. techniky apod.];
těkavost	[volatilita] prchavost; těkají: plyny/páry, vůně, látky omamné a psychotropní, drogy; těkavá pozornost = nesoustředěnost; tik = nerv. záškub;
tělocv. nářadí I.	koza, kůň, švéd. bedna, můstek, bradla, hrazda, žebřík, žebřiny, kladina, kruhy, šplhadlo, lana [šplh, přeskok, přetah.], lavice, žíněnky,
tělocv. nářadí II.	trampoliny; medicínabaly, míče, kužele, švihadla, stojany + síť k odbíjení, koše pro košíkovou, branky, hole, rakety, přilby, pinkponk. stůl, aj.;
těleso	trojrozměrný objekt/ věc/bytost [zákl. tvary: krychle, hranol/kvádr, [komolý] jehlan/ kužel, válec, [polo-] koule; - viz kvádr, romboed
tělnatej /-á	udělaný, fortelný silák, nabubřelý tlustoprđ, břichopásek, tučňák/ tlustoch, obézní; manda, machna, macatá; - viz boubelatý, korpulentní
těžítka	těžší předmět [např. skleněná figura] k zatížení listin aj. před průvanem ap.;
těžení	těžba, dolování, získ. materiálu; těžební (stroje, kapacity ...); (vytěžování = sběr informací/ dat.; využití volné kapacity); - viz fedrovat
thriller	[trilr] napínavý, vzrušující, strašidelný příběh;
tiket	sázecí formulář; (tip = tipování, odhad výsledku soutěže ap., k zápisu do výherního tiketu); - viz los, urna
tinktura	trest, výluh z rostlin. i živočiš. drog [lihový, vodní]; [jod. tinktura = antisept. prostředek k ošetř. ran]; - viz ysat, macerace, esence, difuze
tip-top	pochvala, uznání [za dobré jídlo ap. - "bylo to eňo-něňo/ tip-top"]; skvělé/ -e [povedené] dílo; - viz ažúr
tipec	hnisáním zduřelý jazyk - smrtelná ptačí/bažantí nemoc; („zatnout tipec“ - umlčet někoho, uškrtit);
TIR	značka mezinárodní autodopravy; (tirák = řidič nebo vůz mezinárodní autodopravy);
tiráda	dlouhý slovní přednes, melodie zdobená trylky, nebo jednotvárná báseň;</

tobogan	žlabovitá či tubusová [lesní/ vodní] skluzavka; (skluzový/ shozový rourový dopravník stavební suti apod.); arktické indiánské sáně; - viz sešup
tobolka	váček na peníze, peněženka; pukavý semenný plod; dutá léková forma většinou ze želatiny; - viz šrajtofle
točit	otáčet, rotovat, kroutit; t. dokola/ tančit; t. klikou/ kolem aj.; čerstvě natočené [pivo]; (stáčet víno aj.); - viz táčky, vytáčet, křepčit
toga	přehoz přes tuniku [půlkruhová/ oválná látka cca 5x3 m];
tokamak	(z ruštiny) zařízení, vytvářející toroidální magnetické pole, používané jako magnetická nádoba pro uchovávání vysokoteplotního plazmatu;
TOL	TNT, tritol, trinitrotoluol, trinitrotoluen, trinitrofenol [kyselina pikrová] - trhavyň/ náloživo, např. plast. Semtex; - viz brzance, toluen
tolar	stříbrné platidlo 16. století (Šlik - Jáchymov);
tolerance	snášlivost, přijatelná/ povolená míra či množství; podmín. souhlas [přihlédnutí k předch. chování v rámci možných odchylek]; - viz pardon
toluen	metylbenzen; rozpouštědlo, bezbarvá, lehce zápalná kapalina aromatického zápachu; - viz fetovat, TOL
tom	díl, svazek; -tomie = 2. část složených slov s významem řezání, chirurg. zákrok;
tomo-	1. část slož. slov s významem ostrý, řez, řízný;
tombola	věčná loterie [při zábavních akcích, plesech - naturální výhry]; - viz extrato, los, hazard, termo
tomé	(řec.) řez; [tomografie - viz; laparotomie = chirurg. otevření břišní dutiny]; (laparoskopie = vnitřní chir. operace skrz trubici); - viz tom
toner	práškový pigment do kopírovacích strojů a tiskáren; - viz cartridge, tisk
tonik/ -um	(Tonic) nealkohol. šumivý nápoj s chininem [tlumí sex. touhu/chtíč]; tonikum = posilující, povzbuzující lék, kosmetický přípravek;
tonsily	mandle; (tonsilitis = zánět mandlí);
tonus	napětí živé tkáně; (tenze, tense = tlak, napětí [hypertenze]); - viz detence, extenzivní, TK
topidlo	zařízení k vyhřívání či vaření - kamna, pec, krb, kotel s rozvodem média, slun. a zemní ohřivač/ čerpadlo, top. tělesa; - viz ekonomizér, kotel
topinambur	(hlíznatý druh slunečnice) potravina obsahující inulin, vitaminy A, B1, B2, C a D + nerostné látky, vhodná pro diabetiky;
topinka	(toust/toast) [bez tuku] opečený krajíc chleba potřený česnekem; toasting/ toustování - příprava toustu [užívá se i el. toustovač];
toporný	nepružný, nepřírozený [pohyb]; topořivé těleso = houbovitý vazivový útvar se schopností zvětšit svůj objem [např. penis, bradavky, aj.];
topůrko	násada (k sekýrce aj.), topor; - viz toporný
torba	kovová aj. brašna (např. na motýly/ hady); - viz ruksak
tornádo	(tromba) rotující vír tvaru chobotu [o rychlosti i přes 100 m.s-1] ničí i celá města [zvedá až 5 tunové předměty]; - viz meteo, počasí
toroid	prstencová cívka se závit kruhového tvaru rovnoměrně rozloženými po obvodě; - viz tokamak
torze	kroucení/krut [torzní tyče se užívají k odpružení/ odpérování vozidel apod.];
torzo	pahýl [těla], část, zbytek, úryvek, úlomek, zlomek, fragment, neúplné dílo;
totalitarismus I.	forma vlády, v níž stát kontroluje všechny oblasti společenského i individuálního života a zasahuje do nich; zpravidla je možný
totalitarismus II.	jen tehdy, je-li státní moc v rukou relativně uzavřené mocenské skupiny/ koalice; v polit. praxi t. popírá zákl. lidská a občanská práva a
totalitarismus III.	svobody a polit. pluralismus - viz Encyklopedie Universum 5; přibližným opakem t. je demokracie; - viz též oligarchie
totalní	naprostý/ úplný/ vynucovaný; t. pracovní povinnost/ nasazení do říše, t. válka a krach [za Hitlera]; (totalita = úplnost);
toul/-ec	pouzdro s vodou na brousek Carborundum k broušení kopy nebo srpů; též krbík; schránka na šípy k luku;
tovar	výrobek, vyrobená věc/kus; (polotovar = nedokončený výrobek jako díl k dopracování [např. potravinářské/ stavební polotovary]);
tovaryš	začínající řemeslník po vyučení/ po složení tovaryšské zkoušky u společenstva; přítel/ soudruh; - viz společenstvo
toxiny	jedy, drogy, narkotika, látky opojné/ životu nebezpečné/ otravné; [votrava = (slang.) nepřijemnost];
tón	zvuk sinusového průběhu o stálé frekvenci/ vznikající např. periodickým kmitáním pružných těles;
tónina	hudební stupnice; (tónometr = přístroj k měření a porovnávání výšky tónů);
tónování	přibarvování, úprava odstínu barvy [teplejší/ světlejší/ do růžova, studený/ tmavší odstín]; - viz toner
tradice	souhrn zvyků a zvyklostí, generační dědičtí; tradiční slavnosti, oblečení, výrobky, výlety, sporty/ soutěže, zábavy, ocenění nejlepších;
trafika	prodejna tabákových výrobků a novin [povolení k provozu dostávali hlavně invalidé z války, víc pro ně stát po 1. sv. válce neměl];
trachtace	širší domácí oslava s pohoštěním; - viz špornajs, ovace
trachtát	[traktát] vědecké pojednání o problému;
trafo	transformátor k převodu el. napětí; trafostanice, měřírna, součást el. rozvodné sítě;
tragedie	drama s vážnými, těžko řešitelnými osobními problémy [katastrofy, pohromy, hrůzy; tragikomedie/ horory]; tragéd - činoherec; - viz sci-fi
trajekt	přepravní loď pro osoby i náklady (včetně celých vlaků), zpravidla s pravidelným kyvadlovým provozem; (trajektorie = dráha);
trajfus	trojnožka k odstavení žehličky; - viz žehlička, piglovat, heft
trajler	podvalník/ vlečný několikanápravový vůz s nízkou plošinou k přepravě těžkých nákladů, např. kontejnerů, strojů, lodí apod.;
trakař	jednokol. žebřinový ruční přepravní vozík s ramen.popruhem, též trakač (na pytle, trávu aj.); dětský trakáreček/ kolečko; - viz kolečko, řehtačka
trakce	(tractus = tah) tažení, natahování [těla aj.], pohon v dopravě [parní/ elektrická trakce]; - viz tah, extempore, křídlo
traláček	plochá pláňka/ štacheta/ laťka plotu, často ozdobná; - viz treláž, pergola, hrazení
trambulírování	rytí cik-cak [zdobné proužky/ výplně pilovitého tvaru]; dílo kovorytce; - viz cizelérství, pasířství
trambus	vozidlo s vysunutou řidičskou kabinou;
trampolína	vodorovně napjatá pružná síť [skákáci];
trampoty	obtíže, potíže, nepříjemnost, šlamastyka, trable, nehody; - viz štrapace
Tramtárie	pomyslná vzdálená země/ neznámé bydliště [podobně blbákovi, Chotěbůlky, Lhota, Domanice, z Nemanic];
trans	uměle navozený hypnotický/ mráкотný stav [hypnotizovaná osoba může odpovídat na dotazy, ale okolí nevnímá];
trans-	předpona složených slov ve významu přes/ napříč [transoceanická lodní doprava aj.];
transakce	finanční [bankovní] převod [bezhotovostní];
transfér	přesun, místní i dálková přeprava osob [k ubytování aj., nejčastěji v souvislosti s leteckou dopravou];
transformace	přeměna [např. el. napětí indukci stříd. proudu]; - viz trafo, transformátor
transformátor	[trafo] netočivý elektr. cívkový stroj k přeměně napětí stříd. proudu [např. z nízkého napětí na vysoké] elektromagnetickou indukcí;
translace	transkripce, převod/přenos, jaz. překlad; (retranslace = přenos signálu);
translátor	el. sdělovací součástka [transformátor se středním vývodem]; jazykový překladač; - viz translace, syntezátor
transmise	poháněná průběžná hřídel/ osa s řemenicemi k rozvádění energie/ pohonu řemeny či ozub. koly k připojeným strojům;
transparent	propagační obraz/piket/heslo [např. v průvodu]; transparentní = zřetelný, jasný, průhledný, přehledný;
transplantace	přenos tkání či orgánů na jiné místo téhož jedince, nebo na jiného jedince téhož nebo jiného druhu [plastika, dárce, příjemce orgánu];
transpondér I.	převaděč [vybavení telekomunikačních družic] - zařízení na palubě satelitu, které přijímá multiplexovaný signál vyslaný z pozemní
transpondér II.	stanice, mění jeho kmitočty, signál zesiluje a vysílá ho, opět v multiplexovaném tvaru, směrem k pozemským přijímacím stanicím;
transport	přeprava/ doprava [silniční, železniční, lodní, letecká, potrubní; t. vojenský, zdrav. aj.]; přenos; transportér - pásové aj. dopravní zařízení;
transpozice	přesmyčka/ lištovka spočívá ve změně pořadí znaků podle určitého pravidla; [v hudbě převod melodie do jiné stupnice, transponování];
transsexuál	osoba s mužskými i ženskými sekundárními znaky; transka/ shemalle; - viz gender
tranše	čerpání dohodnuté půjčky nebo její části; část emise cenných papírů;
tranzistor	polovodičová součástka - el. zesilovač se 3 elektrodami: báze-emitor-kolektor; - viz tyristor, dioda, čip, elektronka
trap	klus (jede trapeť/ trapuje = klúše; trapák = klusák [kůň]; cval, cválat [nevycválané rošťák]);
traper	potulný lovec/ samotář, zálesák; - viz raper
trasa	cesta podle plánu/mapy/itineráře; trať/ vytyčený směr, dopravní t.; t. pochodu aj.; trasovat = vyměřit trasu, trasírka = geodetická tyčka;
trata	cizí směnka; - viz cena [cenný papír]
trazit	ztrácet; [utrátit = vydat peníze [za outratu v hospodě]; zabít [psa aj.]; o něco přijít; vytrácet/-tit se = mizet); - viz dekaló, roztroušení, louže
trativod	drén, podzem. odvodnění (pole, sklepa, mokřadu, zánětu); (meliorace [drenáž] trubkami; trativodky = pálené drenážní trubky pro meliorace);
trauma	úraz, zranění [i psychické; mnohočetné t. vede k šoku]; traumatizovat = ubližovat, zraňovat; - viz hlezno, afázie
traverza	kovový nosník (různé tvary); (traverzování = příčný pohyb/ přesun v horách aj.; forma zápisu dat (u stromových struktur);
tráky	popruhy k nošení předmětů, případně s háky; kšanda/ popruh k trakaři; - viz kurt, kšíry, šrák, trakce
tráva	obecně píce [čerstvá/ svěží/ zrošená, pažit, povadlá/ udupaná/ splhlá/ zatuchlá/ usychající, suchá = seno, stařina, otava = 2. tráva]; - viz směska
trdlíce	přípravek k lámání lnu; (trdlovat = tančit; trdlo = nešika);
treking I.	vysokohorská turistika; (hiking = K2HIKING Indoor Walking [aktivita pro skupinu lidí v prostředí wellness centra, fitness centra nebo
treking II.	jiného sportovně založeného centra]; využívá skupinového efektu na naši psychiku; neúčinnější); (K2 = himalájská velehora);

treková/-é kola	k. užívaná na zpevněných cestách, nevhodná do terénu [crossová kola s blatníky, osvětlením, nosičem, stojánkem]; t. hole; - viz bike
treláže	zahradní laťkové apod. zástěny, často s popínavými rostlinami; - viz tralářek, pergola
tremolo	trylek, kolísání frekvence a amplitudy (=rozkmitu) tónu při zpěvu nebo hře na hud. nástroje;
tremování	táboření ve volné přírodě, trempink/ tramping; tramp, trempíř; trampské písně, t. výbava; - viz turismus, traper, skaut
trenažér	silové fitness zařízení; automobilní, letecký, lodní apod. automat/ kokpit [vybavený počítačem ke zdokonalovacímu výcviku];
trend	celkový, obecný sklon, směřování, vývojová tendence;
trepanace	otevření dutiny [např. lebky]; umrtvení/ vrtání zubu až do dřene;
trepy	lehká domácí obuv (podešev s páskem, bačkory bez opatku [nejdou to přezůvky]; - viz papuče, galoše, šedý mor
treska	plochy prýmek, lemovka, stužka, lampas; - viz distinkce, mašle, prýmký, trikolóra
trestice	věznice, arest, žalář, basa, loch/ katr/ lapák, šatlava, kartouza [= pův. klášter]; - viz mukl, kriminál
tresť	tekutý koncentrát/ výtažek [ysat, esence, např. trestí čajové, rumové, kávové ...]; - viz esence
tretry	běžecské [atletické] boty s hřeby [na tartan] i bez nich; speciální cyklistické či horské boty;
tréma	nervozita, strach z napjaté situace [pocení, bezhlasost, mráčky, chvění]; trémista, ztrémovaný;
trén	(voj.) býv. vozatajstvo, týl, zásobovací oddíl;
trénovat	procvičovat, zodolňovat, otužovat, zatěžovat a získat hbitější reakce, vyšší výkonnost; (trenér/ kouč/ drezér; trenýrovka/ trénink; trenky/ trenýrky);
trhan	kdo nedbá o svůj zevnějšek; drban, vagabund; (trhlej, potrhlej = blázen; „trhni si“ = uklidni se); - viz brizance
trhák	druh nářadí [ze souprav klíčů Gola]; reklama a film „Trhák“; trhák = zuby dravců;
triangl	kovový trojúhelníkový cinkací hudební nástroj; třístranné rozcestí; věž pro triangulaci/ mapování terénu; - viz kóta
triatlon	individuální sport zahrnující tři disciplíny (plavání, jízda na kole a běh), jež je třeba splnit v těsném sledu;
tribun	mluvčí, rétor, řečník lidu; tribuna = řečníště/ vyvýš. hlediště; časopis; tribunál = soudní dvůr, porota; - viz deklamace, pultík, stativ, soud
triedr	[binární] dalekohled s trojbokými hranoly k dosažení vzprímeného obrazu;
trigonometrie	goniometrie; nauka o goniometrických a cyklometrických funkcích [triangulace, zeměměřičství = geodézie]; - viz góniometr. funkce
trichotomie	třídění na 3 části, dělení do tří skupin; - viz mono-, bi-, interval, tom
trikolóra	trojbarevná stužka [úzký proužek látky, často s opakovaným barevným motivem - k medailím, řádům apod.]; stužkování adeptů;
trikot	sport. oblečení/ dréz klubu; triko - oteplovací kombinéza s rozparkem; tričko - vnější horní oblečení/tílko/ nátělník - spodní tričko;
trimr	el. dolaďovací součástka [kapacitní nebo odporový dělič]; (trimmer = sloučenina tří molekul těžé látky); - viz potenciometr
tripartita	trojstranné jednání, setkání tří stran;
tripl	(slang.) kapavka (infekční pohlavní nemoc - gonorrhoea);
triptych	třídílné umělecké dílo; (triáda = [řecky: trias {trojice}] trojice čísel, z nichž jedno je součtem dalších dvou [1,2,3; 3,6,9]; přeneseně trojkrok);
tristní	trapný, nevhodný, žalostný [trapas, náhoda vyvolávající pohoršení];
triumf	vítězství/ úspěch; (triumfální/ vítězný nástup/pochod [gladiátorů = říms. zápasníků]); - viz ovace, pompa, trumf
triumvirát	tříčlenné sdružení/ spojení/ vládnutí;
triz	(tries) sázka na více kombinací na jedné sázence/ tiketu;
trkač	samočinné čerpadlo využívající energii proudící vody; - viz plunžr
trnože	opěrky pro nohy, spojující nohy stolu/ židle/ lavice (t. mají i funkci zavětrování); - viz zavětrování, kleštiny, svlak
trnutí	druh bolesti/citlivost [trnutí nemocného zubu; „zlobí, už mu otrnulo“]; (strnutí šije = tetanus; ustrnout se nad žalem jiného);
trofej	upravený úlovek [např. paroží];
trojčení	tropení hloupostí v maskách aj. v uvolněné náladě [trojčí-li jednotlivec v nečekané situaci, ostatní ho mají spíše za blázna];
trojník	stříbrná mince z r. 1696 o průměru 15-16 mm a váze 0,5-0,6 g;
trojská unce	váhová jednotka drahých kovů a drahokamů (Troyes - fr.město); 1 tr oz [troy ounce] = 31,1034768 g [gramů]; 32,15 tr oz = 1 kg;
troky	přenosný dřevěný truhlík (na maltu, těsto, aj.), podobný neckám na praní prádla;
trolej	nadzemní napájecí vodič tramvaje/ el. dráhy, trolejbusu;
trombón	pozoun (žesťový hud. nástroj klapkový/ tahový [snižový - cukpozoun]); (snižec = cuk/ posouvací trubk. část tahového pozounu); - viz orchestr
trombóza	ucpávání cév krevní sraženinou [vmetky, tromby/ krev.destičky]; - viz anémie, ateroskleróza, embolie, ischemie, infarkt
trop/-it	prohrát, být v koncích [zničen, bez peněz], t. hlouposti; Hop nebo trop = risk, zda to vyjde [buď - anebo];
tropy	tropický/ rovníkový pás, parný den; tropické podnebí;
troška	malé neurčité množství, krapet; [trocha/ troška mléka, lásky .. .];
troubka	pečící zařízení kuch. kamen; rozměrná rouba/ trubka = část dálkového potrubí; trumpet = hud. či signální nástroj; nadávka, hlupák; - viz pec
troufnout si	odvážít/ pokusit se o obtížnou věc; nechat se vyprovokovat k vyš. výkonu; odsuzovaná troufalost; - viz posera, bičnout se
trs	shluk rostlin aj. [nikoli drn]; (trsát = trsátkem brnkat na struny bendža, kytary aj.; [slang.] = tančit); - viz drn, trsací
trsací I.	(drnkací) strunné hudební nástroje [chordofóny]: kobza, lyra, harfa, gudok, grumle, loutna, mandolína, balalajka, tar, brač/ tambura,
trsací II.	banjo [bendžo], spinet/ cembalo, citera, kytara; (trsátko = pomůcka k rozkmitání strun; tamburaši = balkánský orchestr lid. nástrojů);
trubadúr	středověký franc. skladatel a interpret milostných písní; (trubač/kornet = voj./ hasičský signalista [vytrubuje polnic]); - viz polnice
trubec	včelí sameček [jeho údělem je oplodnit včelu [budoucí matku] na trubčím shromaždišti; v létě včely trubce z úlu vystrkají a ti zemřou];
truc	vzdor, nespokojenost, neposlušnost/ kapric, stavět si hlavu, tvrdá palice/ paličák; trucovat/ trucovitost; trucovna = žertovný nápis;
truhla	hist. lidový nábytek [t. sloužila jako skříň, prádelník, lavice, stůl, uzamykatelné zavazadlo/ bedna, i jako moučnice]; rakev; truhlář = stolař;
truhlík	odkládací schránka, korytko k pěst. kytek, uhlák u kamen, schránka/ kazeta/ box, nadávka; - viz bagáž
truchlení	stesk po ztrátě [milovaného tvora, oblíbené věci ap.]; smutek, deprese, žal/ trápení/ stres a bolest; truchlící pozůstalí; - viz funus, truchlohra
truchlohra	nejvýznamnější dramatický žánr, zakládající se na tragickém pojetí; tragikomedie;
truizmus	tvrzení příliš opakované; nicotnost, banálnost [banalita/ všednost]; - viz altruista
trulant	umíněný, svěhlavý, trucovitý, nepoučitelný člověk; - viz truc, palice, umíněnost
trumbera	hlupák, trouba vtroubenej/ trumpet, dement, pitomec; - viz tůlulul, blb
trumf	přebíjející barva v karetní hře; mimořádný důvod; (trumfnout = předejnat ostatní - vyhrát; triumf = oslava dosažení cíle/ vítězství);
truňk	(z něm.) pití, (slang. chlast), napájení; též drink, přípitek/ zavdání s přítknutím sklenek; šláfruňk = přípitek na spaní; - viz chlast, drink
trupelnatost	drolivá a vysušené maso; trupelnatá - drobná [krupičná kaše se žmolky];
trust	[trust] forma monopolistického sdružení [za účelem vysokého zisku v boji s konkurencí]; (další monop. formy: kartel, syndikát, koncern);
trvalky	(perenae) pereny [pův. "ostálky"], vytrvalé zahradní květiny; (pereny = místa s trvale zelen. travinami); - viz tařice, alpinista, palouk
trychtýř	nálevka (kovová, skleněná) k plnění lahví apod.; jáma po výbuchu bomby;
trysk	běh, cval, klus, jízda tryskem; tryskání = prýštění (vody z pramene, krve z tepny); tryska - viz dýzna
trýb	roub, šikmo seříznutá živá větvička [prýt/ řízek s očky/ pupeny] k roubování
třapec	střapec, ozdobná bambulka např. na kulichu, na vázačce či zdrhovadle; - viz kulich
třásně	ozdobné lemování jakýmsi provázky (u šály, koberce, šatů);
třeň	část plodnice houby [stonek/noha nesoucí klobouk]; - viz dužina, dřeň, měl, stvol, třeň
třesky-plesky	láry-fáry; zbytečné řeči; darmo povídat; (třeskatý mráz);
třída	tříděný druh/ kategorie něčeho, vyšší/ nižší, sorta/ odrůda/typ; učebna; široká městská ulice; (třídnice = školní tř. kniha); - viz střída, plémě
třídění I.	švédský botanik Carl von Linné utřídil r. 1736 flóru a faunu do rodů a tříd podle vlastností; osnovou systému je sled základních kategorií:
třídění II.	říše, kmen, třída, řád, čeleď, rod a druh; zasloužil se tím o jednot. názvosloví, usnadnění bádání;
třídka	střídka, vnitřní měkká část chleba; - viz střída, borka
třísky	tenké části polínek - třísky k snadnějšímu rozdělení ohně v kamnech; (i drobná tříška se může zapíchnout do kůže); (třískat = bít);
třísllo	dutina mezi podbříškem a horní částí stehna - slabina/ ledví v podbříšku; přípravek z drčené kůry stromu; - viz lýko, míza, solar, tříslovina
tříslovina	(též třísllo) činidlo z kůry stromů či jiných částí rostlin k čišnění/ vydělávání surových kůží [= přeměně na usně aj.];
tuba	druh obalu [na pasty/ masti]; žesťový hudební nástroj; - viz intubace, tubus, tobogan, ventil, šlauf/ -ch, roury
tubus	válcová schránka na výkresy apod.; teleskopické vysouvací zařízení; - viz teleskop, sešup
tulejka	objímka/ oko nástroje k nasazení násady/ držadla/topůrka; (mechan. pinola [příp. výsuvná] = upevňovací objímka); - viz sekát, soustruh
tumli	spěch, kvalt, chvátání, fofr [„ve spaní se tumluju, abych byl dřív vyspalej“]; - viz kvalt
tumpachový	poptený, zmatený, zaražený, překvapený;

tunelování	ražení podzemních děl/ komunikací; skrytá krádež - odčerpávání zásob/ financí;
tuner	rozhlasový přijímač [vyřadovač] bez zesilovacího/ koncového stupně;
tunika	oděv volného rovného střihu; býv. prac. starořímská košile obojího pohlaví; přes tuniku se nosila toga; (obal, vrstva);
tupírování	načechrání kadeří/ vlasů [česáním "proti srsti"];
tuplák	litrová nádoba [odměrka/ vysoký plecháček/ skleněná bota na 2 půllitry piva]; (tuplovaný = zdvojený/ dvouvrstvý);
tupovat	tupým štětcem smocným v barvě lehce klepat kolmo na plochu, příp. přes šablonu/ patronu se vzorkem, písmem aj.;
turban	orientální pokrývka hlavy [pás omotaný kolem hlavy]; - viz orientální
turbína/turbina	vodou, parou, větrem, spalováním poháněný rotační stroj s jedním či více lopatkovými koly na ose, užívaný k pohonu či k výrobě elektřiny;
turbo	turbodmychadlo/ kompresor [zařízení u spalovacích motorů ke zvýšení celkového výkonu motoru]; - viz forsáž
turbulence	náhlý atmosférický jev, kdy vílem teplotních změn se tvoří vzdušné propadliny aj. komplikující řízení létajících prostředků;
turek	dýně/ tykev; osman - občan Turecka ; turecký paša - hodnostář [přeneseně: nadutý, blahobytně žijící člověk]; - viz bagoun, tykev, orientální
turista	výletník, cestovatel, tremp/ tramp, lufták, táborník, skaut, cestovatel/ cestující; - viz čundr, somrák, tůra
turizmus	tramping/ vandř/ kemping/ skauting/ trekking; cestování = výlet/ vyjížďka; turistika;
turnaj	rytířské, sportovně-soutěžní aj. zábavní akce před diváky [letní/ zimní, halové/ terénní, příležitostné, místní, okrsskové, mezinárodní ...];
turné	[umělecký] etapový zájezd a vystupování, kočování;
turniket	otáčivé zařízení ve vchodu, otáčivé dveře; vstupní kontrolní zařízení; součást dávkovacího zařízení;
turnusy	běhy - posloupnost pobytů/ kurzů ap., termíny střídání služeb aj. od/do;
turšlok	(něm. durchloch) kirner/ kilner/ kerner, průbojník/ důlčík;
tuskulum	(Tusculum) zátíší [Ciceronův útulek, symbol klidu a odloučenosti od veřej. života];
tuš	barva k rýsování rýsovadly či k psaní perem/redisperem; tušení/ předtucha; - viz fanfára, instinkt, perořízek, plnicí pero, inkoust, kalamář
tutlat	držet v tajnosti, utajovat před nepovolanými osobami; ututlat/ utajit/ zamluvit/ zastřít/ zakrýt/ zamaskovat;
tutovka	jistota [je to tutový = jistý, betonový];
TUZEK	býv. prodejny západního spotř. zboží v létech dovozního embarga [za tzv. „tuzexové bony“ - poukázky; platilo se pouze zahr. valutami];
tužidlo	přípravek do lepidla aj. látek k tuhnutí; ztužený tuk; (tužit se = zpevňovat postavu cvičením, či pracovat usilovněji; tuze = velmi/ hodně/ ztuha);
tvár I.	forma, vzhled, t. přímý [tyč]/ plochý [plát]/ prostorový [těleso]; t. pochodový [dvojstup ..], nástupový [řad, dvojřad ..]; t. slovesný .. ;
tvár II.	(tvářen) - válcování/ kování/ lisování = tvarování kovů [v hutích aj.], výkovky/ dráty/ tyče; kroužení = hrnčířský kruh; liti/ odlévání do forem);
tvaroh	mléčný výrobek ze sražené bílkoviny - kaseinu; surovina k výrobě sýrů [z odstředěného kravského/ koziho/ ovčího mléka];
tyfus	(břišní tyf) infek. tropická nemoc [horečky, blouznění; způs. bakt. Salmonella Typhi, přenos stolicí, kontaminací vody, nápojů, potravin];
tyjátr	záměrně i nechtěně způsobené pozdvížení/ legrace/ podívaná/ divadlo; též účelově/ naoko něco sehrát a maskovat skutečnost; teatrální;
tykev/-vovité	(Cucurbitaceae) dýně/turek, meloun, okurka, tykev/patizon/cuketa [patří sem i plody lián aj. užívané např. jako mycí houby];
tympanon	trójuhelníková či segmentová plocha [výplň štítu nebo nadpraží, obvykle zdobená reliéfem]; - viz kamej
typ/-ický	vzor/ -ový, sorta/ druh, reprezentant určitých vlastností, výběr mající společné znaky/ parametry; typizovaný [domek]; auto typu Fiat UNO;
typografie	tiskárenství; typograf = pracovník tiskárny spec. zaměření; Typografia = známý pražský pěvecký sbor; - viz métér
tyrkys	zelený až bleděmodrý drahokam; zelenomodrá barva;
tyristor	polovodičová součástka ke spínání elektrického proudu [řízený elektronický ventil]; (podobnými el. součástkami jsou diak, triak);
týbl	dřevěný spojovací kolíček; týblovat = spojoval vkládáním kolíčků, kolíčkovat; (kolíčky se upevňuje prádlo k sušení na šňůře);
týdenka	týdenní jízdenka;
tým	(team) mužstvo, pracovní aj. skupina zainteresovaných specialistů/ spolupracovníků/ sportovců;
týt	vykořisťovat, okrádat, zneužívat, vysávat [tyje/ přizívuje se z cizího]; - viz lapka, kapitalismus
tuf I.	jemná sopečná vyvřelina hornin [t. lithický, krystalový, sklovitý]; pyroklastická hornina = tefra, [tufit se zkamenělinami]; t. mají mnoho
tuf II.	minerálů, jsou vhodnou zeměd. půdou; lehké stav. hmoty; vulkanický "trass" do cementů; "diabass" jako stav. kámen; - viz bos
tůň/tůně	nevypustitelná hlubší stojatá vodní nádrž [laguna] nebo okrajová část toku - domov různých rostlin a organismů;
tůra	únavné delší cestování; (tůrování - zbytečné namáhání motoru apod.); - viz hunt
ťukat	klepat [koberce, zaklepat na dveře, poklepat na rameno], utlouct másto v máselnici, přibíjet/ přitlukat kladívkem, otloukat píšťalu/ zeď;
ťululum	hlupák, osel, pitomec, ťulpas [„kouká jak ťululum na nová vrata“ - „má o kolečko víc“ - s údivem naznačit prstem kroužek na svém čele];
twitter	(net) poskytovatel soc. sítě a mikroblogu, umožňující uživatelům posílat a číst příspěvky [tweets] od jiných uživatelů; - viz tweets
tweety	příspěvky [SMS či externí aplikace - max.140 znaků], zobraz. na stránce uživatele a jeho odběratelů stránkou Twitter; - viz twitter, server
ubytování I.	byt. dům/ chata, hotel, motel [motorest], rotel [BUS], spací vagon [vlak], hotel [ubyt. loď], kolej, pension [se stravou], svobodárna; ústav
ubytování II.	s komet. zaopatř.: internát/ pensionát/ domov důchodců/ hostel/ hospic-chorob./ chudobinec/ útulek/ sirotčinec ap.; noclehárna; - viz šalanda
učesat	upravit vlasy hřebem ap.; vylepšit text/iterární dílko aby bylo srozumitelnější, čtivější a zajímavější těm, komu je určeno;
učiněná	(zdůraznění) vložena/ opravdová [jistota, nedbalost, zlomyslnost, hloupost/ stupidita, kravina, volovina, pitomost/ blbost];
udělátko	usnadňovací pomůcka; zlepšovák, machr-skříňka, widget aj.; - viz machr
udice	rybář. vybavení [prut s navijákem, vlasec/ muška. šňůra, {indikátor/ plovák/ splávek} + rybářský háček s nástrahou]; - viz muškaření
udidlo	součást uzdy vkládaná do tlamy zvířete (k řízení tahounů opratěmi);
ufo	(Unidentified Flying Object) neidentifikovaný létající objekt, létající talíř; - viz létající objekty
UH	umělé [syntetické] hmoty (bakelit, tvrzené/ elastické plasty [PET - polyetylén, PVC - polyvinylchlorid aj.]); - viz syntéza, textil. látky
UHT	(Ultra-high temperature processing) „vysokoteplotní úprava“ - metoda konzervace potravin pro delší skladovatelnost [i několik měsíců];
uhlák	nádoba/ truhlík na uhlí; infekční nemoc = sněť slezinná (anthrax);
uhranout	očarovat/ uřknout; uvrhnout kletbu, někoho proklít, zle natrvalo poznamenat [pohledem - uhrančivýma očima, pomluvou]; - viz sugesce
uhry	zánětl. kožní onemocnění [akné, bedřary] vílem ucpaní folikul = vlasových váčků; (Uhry = býv. název Maďarska); - viz folikul, RU
ujmout	u. očko při pletení; u. se něčeho = vzít si cosi do péče/ ke zpracování apod.; (projmout = užít , např. šaty v pase; projímadlo na zácpu);
uklohněné	(slang.) neuměle připravené (jídlo); uklohnit = neuměle uvařit;
ukoptěnej	(kopt = saze) umazaný od vymetání kamen ap.; umounělec = ušpiněný sazemi, mourem apod.;
ulejvat	něco zatajit a užít pro sebe/ schovat se a neplnit úkol; (ulejvárna = nekontrol. úkol umožňující nepracovat naplno či nepracovat vůbec);
ulita	lastura/ mušle - vápenná schránka měkkýšů [např. šneků]; (mnoho měkkýšů žije ve vodní říši - koráli, perlorodky, šépie, ústřice aj.);
ultimátum	požadavek s pevnou lhůtou/ časem splnění a s uvedením sankce pokud podmínka a obsah plnění nebudou dodrženy; u-tivní = vyděračský;
ultimo	poslední den období [měsíce, čtvrtletí, roku - např. měsíční ultimo na burze/ v obchodě se týká obchodů ke konci měsíce, atd.];
ultra-	význam: nad, přes, neobvyčejně, krajně; (u.-pravice = orientace k omezení demokracie; u.-levice = orient. na revoltu zrovnoprávnění);
umakart	nábytkářský karton tvrzený umělou pryskyřicí s lesklým, graficky upraveným a vodě odolným povrchem; obdobný je sololit;
umanout	usmyslet si, zmanout si cosi/ na někoho, plánovat něco; (maně, maní = mimoděk, nechtěně);
ÚMDOČ	Ústřední matice divadelního ochotnictva českého [sdružuje přihlášené ochotnické divadelní soubory];
umíněnost	kapric, obstinace, truc/ vzdor, rozmar, vrtoch, svévole, snaha prosadit se, tvrdá palice;
umíráček	kostelní malý zvon (užívaný při úmrtí místních občanů - zvoní se jim „hrana“);
unce	1 oz av [ounce avoirdupois] = 28,3495 g; (libra: 1 lb av [pound avoirdupois] = 0.4536 kg); 1 short ton = 2000 lb av = 907,185 kg;
underground	(andrgaund) spodina, lumpenproletariát, zločinecké podsvětí/ podzemí; neofic. tajný proud, disent/ ilegalita, hnutí odporu; - viz legální
undulátor	rádiatelegrafické přijímací zařízení morseovky; zařízení, vytvářející vysoce intenzivní synchrotronní záření;
ungelt	městská celnice (zde platili trhovci aj. poplatky/ daně z dovozu); - viz akcís, clo, mýtné
unie	spojení/ -ectví, sjednocení, sdružení; [USA, EU, Celní unie, aj.]; - viz federace, konfederace
unifikace	jednotnost, sjednocování ; (unie = společenství, spojenectví, sjednocení, sdružení; uniformita = jednotný vzhled, stejnkroj);
unikát	vzácná věc, často jediná svého druhu; - viz kuriozita, rarita
unisono	(hud.) jednohlasně; jednomyslně, souhlasně; - viz mono-
unit	etalon/normál, uznávaný standard - jednotka urč. látky/ věci, měrná jednotka, dílek, díl; unitární = jednotný; - viz EU, unifikace, univerzálnost
univerzála	upínací/ nástrojová hlava/ univerzála/ vřetenou soustruhu, karuselu apod.; univerzální typ lyží (snowblade) vhodný i pro začátečníky;
univerzálnost	všeobecnost, víceúčelovost, všestrannost/ mnohočetnost stavu/ využití/ významu/ uplatnění (zejm. znalostí); univerzita = [všeob.] vys. škola;
uondat	unavit, vysílit; (také materiál se unaví, např. táhla, pera, svorníky aj., i s přispěním vlivů prostředí a zátěže);
upachtěnej	udřený lopotou/ prací [s jazykem až na vestě];

upejpání
upír/upíři
upláchnout
upozadit
urbanizace
urbář
urgence
URL
urna
urknutí
usadit
USB
usedlost
usilovný
ustalovač
ustavičně
ustájení
usurpace
ušák
ušlechtilá dřeva
ušlechtilost
uštěpačnost
utaj. skutečnosti
utěrák
utopenci
utopie
utrakvista
utrakvit
utřejch
utrmácený
uvaděč/-ka
uzávěra
uzávěrka
uzda
uzel
úča
účes I.
účes II.
účinnost
účtovací pokladna
úderník
úhor
úhroza
újma
úkolník
úly
úmor
úpoly
úrok
úzkokolejky
úzus
vačka
vagína
vahadlo
vachmajstr
vachratý
vaječnický
vajgl
vajíčko
vajksle
vakát
val
valach
vale
valence I.
valence II.
valcha
validace
valně
valník
valorizace
valoun
valuty
vandal
vantroky
vaporizér
varhany
vari
variété
variometr
varta
vařící
vašnosta
vaz I.
vaz II.
vazačka

okolky, drahoty, zdráhání, stud, ostych, šibalský úsměv s odmítáním nabídky (nechat se přemlouvat); - viz stud, prudrní
podčeď listonosovitých letounů z podřádu netopýrů [živí se krví teplokrevných živočichů]; (hist.) strašidlo podobné člověku;
utěť [vzít do zaječín, frnknout, zmizet, vymajznout]; - viz frnknout
přeřadit [koho] někam na konec; vyřadit z výběru; (opak upřednostnění/preference); - viz VIP
(Urbs = město) soustředování hospodářského i kulturního života do větších celků - měst [na úkor venkova];
(hist. pojem) urbáře [knihy] zavedli majitelé panství a statků k evidenci platů a dávek, plynoucích jim z poddanských vsí a usedlostí;
upomínka, naléhavost/pobídka; (urgentní = naléhavý, neodkladný, upomínaný); - viz akut
internetová adresa [např.: j.novak@seznam.cz]; - viz nick
losovací nádoba, ze které se vytahují čísla ap.; nádoba s popelem zesnulého; popelnice; - viz los, kremace, žeh, krchov
[uhrnutí] poškození na zdraví vlivem pohledu či slova zlého člověka [prokletí, očarování, ovlivnění citů, myšlení/ paměti]; - viz sugesce
opatřit místo k sedění; zajistit prac. místo; u. se v novém bydlišti; oženit se/vést řádný život; zpacifikovat protestující; u. stroj na místo;
(Universal Serial Bus) univerzální sériová sběrnice, moderní způsob připojení periférií k počítači; - viz flash disk, PC, periférie
venkovské stavení/ zemědělské hospodářství/ statek/ chalupa; - viz gazda, hospodyně, grunt, farma
se zvýšeným úsilím/ vypětím [např. u. pochod]; (husí pochod = v zástupu);
roztok chemických látek k fixaci exponovaného fotoobrazu, zviditelněného na fotocitlivém papíru vývojkou; - viz vývojka, expozimetr
často, nikoli nepřetržitě [ustavičné zlobení = jedno skončí a jiné začne]; - viz nonstop
objekty: stáj/ konírna/ hřebčín, kravín, teletník, ovčín, salaš/ farma, výkrmna/ vepřín aj., klec/ voliéra/ terárium, kurník, kotec, holubník apod.;
násilné přisvojení si veškeré moci; usurpátor = tyran, despota, „krutaš“;
zajíc; fotel - čalouněné křeslo [též houpací] s opěrkou hlavy i loktů; podobná je lenoška/ divan (podepírá i lýtky); - viz otoman
rezonanční [smrk], ořech, jasan, bříza, dub, habr, jilm, lípa, akát, višně, jeřáb/ muk, mahagon, mahon, eben, palisandr, quajak, cedr aj.;
výsledek pěstění/ šlechtění/výchovy; šlechetnost = velkomyslnost/ dobromyslnost; urozenost [šlechta]; zušlechtěnost; práce šlechtí;
jíživost, kousavost, podlost, štiplavost, zlomyslnost;
data, informace a prostředky, jejichž vyzaření nepovoláním může způsobit újmu ve smyslu zákona č. 412/2005Sb; - viz cenzor, kompromitace
ručník, osuška; (utěrka kuch. nádobí; prachovka = utěrka prachu); - viz plena, pucovat, šňuptychl, mop, hadr
naložené vuřty/ uzenky v kyselém láku; utonulí; - viz knak
vymyšlená nerealná představa, fantazie; druh literatury, fanatické dílo; fantast/ fanatik [\"chytá ho fantas\", \"je to fantasmagorie\"]; - viz fantas
(z lat. sub utraque speciae = cír. „přijímání podobojí“, t.j. nejen chléb, ale i víno z kalicha/poháru); kališník, vyznavač husitství; - viz hostie
vydat se z peněz/probendit je zbytečné; u. život psa aj.; outrata = kdo hodně utráčí; útrata = celkový výdaj za nákup/ pití aj.; - viz tratit
(arsenicum) otrušik [nekovový minerál - prudce jedovatý arzenik/ oxid arzenitý, smrt. dávka 0,3 g];
upracovaný/ unavený/ uondaný [\"sotva jsem se z rajchu {= něm. říše} dotrmácel domů, málem jsem tam vostal/ zahynul\"];
biletářka, kdo uvádí hosty na jim vyhrazená místa [kino, divadlo, koncert aj.];
ukončení [ukončení povolení/ provozu - staveb, dopravy, těžby, vstupu, lovu, sběru ap.]; prostor se obvykle opatří značkami/ závorami;
účetní doklad o hospodaření aj. ke stanovené době;
koňské řemení k řízení tahouna [skládá se z udidla/ stihla, ohlávky a otěží/ opratí/ lonžel]; [přeneseně; udržet jazyk na uzdě - mlčet];
(knot - kt/kn) námořnická jednotka rychlosti [1 kt = 1 námořní míle (1852 m) za hodinu]; - viz herynek, zadrmo
(slang.) učitelka; [podobně řída, prófa, asák ... (feditel, profesor, asistent)];
dámský: dlouhý, mikádo, Bob, trvalá, lokny, kudrny, melír/ barvené - odbarvené, hladké/ vlnité, vyčesané, dready/ copy/ drdól/ přičesek/ paruka;
pánský: dlouhý, mikádo, nakrátko, na havla, ofina, patka, dohola, ježek, kohout, na pěšinku, nazad, hladké/ vlnité, melír, copánek, paruka; - viz afro
fyzik. veličina [poměr mezi výkonem a příkonem stroje při vykonávání práce; příkon musí být větší než výkon]; - viz perpetuum mobile
pův. mech. s klikou a čís. ukazatelem, v souč. době elektronická s tiskem, aut. čtečkou dat čár. kódů, možnostmi dálk. bank. operací; - viz kalkulačka
mech. součástka střelné zbraně; voják vycvičený pro údernou akci; dělník jenž plnil plán/závazek nad 100% [v SSSR: stachanovec];
lado/ lada [pole ležící ladem/ málo užívané], planina, málokdy/ občas obděláv. pozemek [aby si vyčerpaná půda odpočala] - dvoj-/ troj-/ polní hosp.;
předpoklad hrozícího nebezpečí [vzhledem k vývoji situace];
ke své újmě = k vlast. škodě; ujm. sadby/ ok při pletení; ujmout se sirotka; (zájem/ zaujetí; zajmout cizí husy na svém poli); - viz vrub
ochranný šikmý špalek/patník či kovová trubka na rozích budov, průjezdů apod. [proti poškození koly projíždějících povozů];
[dříve ouly, kláty] umělé domovy-budky pro chovaná včelstva, zajišťující hlavně opylování budoucí úrody a sběr medu; pyl = květní prášek;
vyčerpání [práce do úmoru]; umořit/ zlikvidovat něčím škůdce; splátkami umořit dluh, apod. ;
pohybové aktivity zacílené na přímé překonání partnera; sebeobrana, zápas kdo s koho [např. box, šerm, aikido, přetahy, odpory, hry];
peněžitá odměna věřiteli za půjčení peněz apod.; velikost úroku je dána procentní sazbou z částky za dobu půjčky/ splácení dluhu;
lokální vlakové tratě, městské tramvajové linky, místní tratě podniků, lomů ap. s rozchodem menším než 1435 mm [=světový normál];
jazyková norma, předpis i zvyklost, obyčej, zavedený postup;
excentr. výstupek hřídle ovládající suvné zdvihátko přitlačované pružinou [od tvaru vačky závisí pozvolný či náhlý zdvih/ pokles];
pochva, vnitř. část samičího pohlav. ústrojí placentálů a vačnatců [kloaka - u slípek ptactva]; (vulva = luno, klín, vnější ženská rodidla);
stojan s dvojvrat. pákou, bidlem s protiváhou a okovem (k vážení vody ze studny); pákový přenos síly; součást manipul. techniky aj.;
(zast. z RU) strážník, policajt, hlídač; (vachcirma = strážnice); - viz varta, ponocný, žandarm, veršusák, OSŽ, vechtr
stav - nejistý, na pováženou/ sakramentský/ setsakramentský, nespolehlivý, nahnutý, špatný, nevýhodný;
(ovária) párové samičí pohlavní žlázy [tvaru švestky] v nichž dozrávají vajíčka [a jež produkují ženské hormony estrogen a gestagen];
cigaretový oharek/ špaček/ nedopalek;
kovová púlená vejčitá apod. nádobka s dírkami a řetízkiem (k vaření sypaného čaje); produkt vaječníků samic/ slepic aj.; - viz vaječnický
odrůda kyselých višní - kyselek;
prázdná stránka knihy; (vágní = prázdný, bezobsažný, neurčitý, nepřesný; vakace/ vagace = prázdniny, dovolená); - viz bianko
hradba, ochranný val, násep, přehrazení; - viz bašta, kačírek, taras, fortifikace, šance
vykastrovany hřebec, tažný kůň; Valaši = Moravané z okolí Valaš. Meziříčí [pův. pastevci migrující ve 14. - 17. stol. z již. Rumunska];
pozdrav/ rozloučení; sbohem, pa, měj se, buď zdrav, čaó/ čau, ádíje!, ahoj/ nazdar/ servus/ [dal jí vale a šel za jinou]; - viz proboha
hodnota, platnost, významnost; schopnost atomu/ skupiny atomů vázat jiné atomy, mocenství; schopnost sloves aj. vázat na sebe určitý
počet syntaktických pozic; intenzita i rozsah působení faktoru na organismus; valenční [elektrony]; - viz syntaxe
varhanitá [plechová aj.] deska v dřevěném rámu k ručnímu praní prádla [v neckách]; zvalchovat někoho = namítlit mu;
ověření, prověření, kontrola hodnoty výše účtu [pro menážery: akt. platnost, pravděpodobnost správnosti, účelnost a přesvědčivost];
valnou měrou, dostatečně/ notně [notná/ větší dávka], (opak: nevalně, nevalné zdraví, méně/ nedostatečně, slabě); valná hromada = shromáždění;
(slang.: platon) povoz/ vůz s rovnou ložní plochou [bez nástavby, nejvýše s odklopnými postranicemi spřaž. i řetězem]; - viz tácek
tvorba hodnot, zhodnocování [např. vyrovnání starob. důchodů z důvodu inflace]; valor = hodnota, cenný předmět; devalorizace = znehodnocení;
balvan, v. zlata, okrasný kámen; - viz kačírek
(valere = platit) pojem pro peníze zahraničních měn v hotovosti [bankovky, mince]; (bezhotovostním protějškem valuty je tzv. deviza);
barbar, zlomyslný ničitel (např. pytlák, palič, travič, chuligán, sprejér graffiti [= malůvky po [cizích] zdech]); - viz sprej, barbar, žhář
dřevěný žlab - přívod vody z náhonu na vodní (mlýnské) kolo ; - viz korečník, náhon, mlít
(vapor = pára) sublimační přístroj [i kapsen] ke změně látky kapalně/pevně na plynnou působením tepla [pro inhalace - vdechování]; - viz inhalace
píšťalový klávesový hudební nástroj s rejstříky a pedály [chrámový mívá i několik manuálů]; v. elektrofonické; - viz manuál, postativ
varování [„vari z cesty“]; varianta = jedno z více řešení; (variae v hudbě, též obor matematiky/ kombinatoriky; variantní = alternativní);
stálý zábavní podnik, jenž v sobě kombinuje prvky kabaretu a cirkusu [viz dřív. Hudební div. v Karlíně aj.];
letadlový měřič rychlosti letu, stoupání a klesání;
[ozbrojená] stráž, stanoviště [post] hlídky [stojí vartu, vartuje]; - viz vachmajstr
pojem pro horkou [vroucí/ vřelou] tekutinu (opaření vařící/ vroucí/ vřelou vodou či párou); vývar, var [Karlovy vary - horký vývěř];
(zastar.) ctihodný/vážený pán; uctivé oslovení [Váš nejponiženější sluha Vašnosti, ráčeji/ račte si přát?];
tuhý pruh bílé vazivové tkáně (ligamentum); součást kloubů, spojuje jednotlivé kosti; šije, zadní část krku, oblast krční páteře; srazit hlavu/ zlomit vaz =
= způsobit smrt; VAZ - značka ruských aut; - viz cembr, gilovina, popravy
(voj.) ženijní provazec s očkem [k vážení soulodí, lávek aj.]; - viz vázanka

vazal	na něčem/ někom závislá osoba/ skupina/ země [vazalské {t.j. slabší} státy]; man;
vazba	silný muž/ svalovec; věznění [vazební věznice]; (technika vázaní trámů, cihel aj. stavebních prvků); návaznost textu; - viz vázání.
vazba I.	konstrukce s dily vázanými vzájemným přesahem/zámekem, lepením, event. spoj. prvkem (nut/čep, nýt, svorník, kování);
vazba II.	úprava knih [v. do desek, kůže aj., brožování]; v. chemických prvků; v. kytic; v. vorů a prámů; chem. v. aj.; - viz vazba, brožura
vadémekum	(vadecum) příručka, rukověť, průvodce; - viz manuál, regule
vádí	erozí vzniklé údolí v polopoušti jímž občas protéká řeka; - viz eroze
váha I.	v. lékárnická, kupecká, decimálka, vozová, kolejová, skladová, automat./ prodejní [s reg. pokladnou na čar. kód], zavěšovací - přezmen s
váha II.	posuvným zavažím, mincíř - pružinová v. se stupnicí; (u starš. vážicích zařízení se užívala kalibrovaná/cejchovaná závaží); závěs na oji povozu
váha III.	[kyvné břevno se zavěšenými rozporkami/ brdečky pro zavěš. postraňky potahu]; (vodováha [ke kontrole vodorovn.]); Brutto = váha nákladu celkem,
váha IV.	Netto = čistá váha produktu/obsahu bez obalu, Tára = váha obalu; (Brutto mzda = hrubá mzda, atp.); „Vážený“ = ctěný; váh. kategorie; - viz vážit
váhové kategorie I.	Box [dříve rohování] od 1.10.2010 - muži: lehká muší - nad 46 kg, muší - nad 49, bantamová - nad 52, lehká - nad 56, lehká velterová - nad 60,
váhové kategorie II.	velterová - nad 64, střední - nad 69, polotěžká - nad 75, těžká - nad 81, supertěžká - nad 91 kg; (Staré - od 2003 do 1.10.2010: papírová, muší,
váhové kategorie III.	bantam., pérová, lehká, velter., lehká střední, střední, polotěžká, těžká, supertěžká); Existují i kateg. ženské a juniorské; - viz SOT, bantam, welter
vákuum	vzduchoprázdno, absolutní prázdnota; (K.Čapek: Továrna na absolutno);
válka	kuchyňská deska na zprac. těsta aj.; přidavek na nůši (svazek kletstí, trávy, apod.); horní plocha mlátičky pro vkládání snopů obilí;
válenky	dámské zdobené vysoké oteplovací boty, zpravidla filcové/ plstěné; huculky;
válka	pokrač. politiky násil. prostředky; džihád = svatá válka muslimů; (mír = opak v., nenásilí, vzáj. pomoc, tolerance a respekt k udržení života);
Vánoce	křesťanské svátky narození Ježíše Krista [nar. 24.12. v roce 1 našeho letopočtu (n.l.) = po Kristu]; veselí, dary pod stromečkem, hodování; - viz Ježíšek
vápénka	pec k vypalování lomového vápence a získání kamenného vápna; - viz karb, bílení
várnice	velká přenosná varná nádoba polní kuchyně;
váza	nádoba na květiny; (noční/ dětská váza = nočník/ -níček); - viz bažant
vázané	pojem pro dárek/ výslužku [hostům se z veselky dostalo vázaného]; v. knihy [opak v. = brožované]; - viz brožura, vazba, veselka;
vázanka	kravata - společenský oděvní doplněk [uvázaná kol límce košile]; podobně se nosí „motýlek“; (kravata = zápasnický chvat); - viz forometka
vázání	prázdna/ vyfouklá skořápka vejce (k výrobě velikonoční kraslice), též vejdunek/ vejdumek;
vážít	vymíněný přístavek aj. [výměnek] pro rodinu hospodáře na odpočinku;
včela	v pekáči ztuhlý tuk vypečený z pečeně [jako pomazánka];
večerka	rozpuštění [„já bych ho za to roztrhnul vejpůl“];
večernice	dívat se/ koukat/ zírat/ čučet/ čumět/ zevlovat/ čubrnět/ šmírovat/ špehovat [v. jak tele na nový vrata]; - viz mžourat
vedlejšák I.	bílá žitná mouka z prvního mletí [z druhého mletí vznikne mouka tmavá - chlebová; nejméně 2 m. značena 0]; - viz mouka, grahamová m.
vedlejšák II.	výskat si radostí [Ej-chu-chůň aj.];
vegetace	obdarování za služby; též ze zabíjačky, při koledování či novoročním blahopřání pošťáků, ze svatby aj. [rodin.] slavnosti; - viz veselka
vehemence	domyšlivce, samolibý ješita (kdo ze sebe dělá co není, naparuje se); - viz primadona
vechtr	zařízení mlátičky k vytřesení zrní a vyhrnování slámy ven;
vejbava/výbava	tvář podlouhlého oválu (v. chleba = voj. komisařek, žemlovka; [kulatý chléb = bochník/ pecen; krajíc/ skýva, čtvrtka, půlka bochníku];
vejdělek	vzájemná výměna, měnit/ střídat; st. název akcie; (směna; výměny = výhybky); - viz handl, partykovat, techtle
vejduněk	průvodič; v. je ve fyzice a vekt. počtu veličinou mající kromě velikosti i směr; biol. mezipřijímatel, přenašeč; - viz skalár, průvodič
vejminek	blahořečit, vzývat [pánaboha aj.]; velebník = farář; (uvelebit se = zaujmout pohodlnou polohu [v příjemném prostředí]); - viz lebedit si
vejpečky	křesťanské svátky Ježíšova umučení a vstání z mrtvých;
vejpůl	(big-bang) hypotéza vzniku vesmíru;
vejrat	jízdní kolo, bicykl; cyklokros = terénní cyklistika/ závod kol; velodrom = cvičná/ závodní dráha pro velocipedisty; - viz rikša, autodrom
vejražka	telecí/ hovří kůže s jemným, stejnoměrným vlasem sametového omaku; vlněná tkanina s krátkým vlasem na líci; semiš = plastický velur;
vejskat	vezmi/-změte [„vemte mě s sebou“]; (vzít, brát, odnímat ...);
vejslužka	vyvést psa/ fretku aj. z bytu k potřebě, vyvenčit/ proběhnout;
vejtaha	pohlavní; (v. choroby - např. tripl = kapavka/ gonorrhoea; šankr = vřed; syfilis = příjice/ syfilis/ lues; AIDS/HIV; filcky = muňky);
vejťasky	[pomocný obrat v řeči] nakonec/konečně ...;
veka	regulace průtoku; v. průtočný, expanzní, zpětný, termální, automatický [kohoutek, reg. baterie, pípa, šoupě aj.]; pérový aj. vent. kola;
veksl/-ovat	větrání, v. okno/ průduch/ tah; ventilovat (slang.) dát něco na vědomí, přispět k uvedení ve známost; - viz klima, vertikulátor
vektor	„zabíjačka“ - černá polévka (prdeláčka), jitrnice, jelita, ovar, tlačěnka, pečínka, sulc, škvarky a další; - viz herynek, knak, pár, utopenci
velebit	[vepřiky/ kotovice, adobe] cihly z nepélené směsi [lilovitá hlína se štětinami, plevami, slámou aj.]; kůže z vepře;
Velikonoce	zastřešený přístavek domu, často sloužící jako předsíň; - viz žudro
velký třesk	slavnostní nábor/získávání rekrutů do vojska; odvod k vojsku [zastar. asent]; nábor; verbovat = rukovat; verbíř; - viz rekrut, asent, lanař
velociped	ověřování pravosti, potvrzení správnosti;
velur	řemeslnické potřeby; (cajk/-y, vercajk = nářadí [opravářská taška či tzv. basa s v.]); - viz basa
vem/-te	modřín (dřevina); (verpánek = ševcovské trojohé modřínové sedátko); - viz prťák
venčit	kontra/ proti; určení zpravidla losem - kdo s kým/ dvojic týmů/ protihráčů [např. AC Sparta vs. Slavia Praha]; - viz anti-
venerický	(něm. za Protektorátu) člen uniformované závodní stráže; - viz vachmajstr
venkoncem	závrať, pocit točení hlavy nebo vlastního těla a nerovnováhy, kácení se/pád;
ventil/-ek	provzdušňovač [k udržbě trávníků]; (vertikulace = provzdušňování); - viz ventilace
ventilace	exaltace/silné zaujetí, nadšení, zápal, elán, rvavost, vznět, vzlet („pustil se do práce s vervou“; vervní dívka; rozervaný = rozedraný);
vepřové hody	verse, varianta, obměna, jedna z více rozdílných podob; vyličení události z vlastního hlediska; různé zprávy o téže události;
vepřovice	křídlo vrat či dveří (bez zárubní);
veranda	lid/ občané jevíci zájem o společenské dění a řešení nastalých problémů; veřejné/ povolené je vše, co není předpisy ap. občanům zakázáno
verbuňk	(k čemu není třeba mít zvláštní povolení - např. seznamování se s utaj. skutečnostmi, vstup do nebezpečných míst aj.);
verifikace	svatba, vdavky, ženitba [nejznám. výročí: 25 - stříbrná, 50 - zlatá, 60 - diamantová, 70 - platinová]; (veselice = zábava); - viz čepec, vejslužka
verk/-y	předsíň, vstupní hala, předsálí, dvorana; - viz labyrint, panteon
verpán	v. šatní (Pediculus corporis), či dětská-vlasová (Pediculus capitis) - saje krev, přenáší nemoci; pomáhá přírodní olej; pedikulóza = zavšivení;
versus [vs.]	pův. dělesloužící římský voják; vysloužilec; přenes. vysloužilý hist./ muzejní předmět [automobil, letadlo aj.]; Veterán klub sběratelů; - viz sběratelství
veršusák	zvěrolékař, MVDr.; (kuršmíd = (zast.) zvěrolékař bez akad. vzdělání);
vertigo	starodávná nepotřebná věc; (vetešnictví = koupě a prodej veteše); - viz sekáč, frc, starožitnost, antikvariát, bazar, komisní
vertikulátor	sjednané právo jednostranně zastavit prodáváný proces a znemožnit tím přijetí rozhodnutí; vetovat = uplatnit právo veta/ zákazu;
verva	(objem.míra) čes. = 61,1337 litrů/ vídeň. = 56,605 litrů; konev, kbelík či jiná nádoba k nošení vody (cca 12 litrů);
verze	šlehat či pumpovat [přípravkem šlehačku aj., nadívat/ dout/ hustit-vpravovat čímsi něco do něčeho]; foukat měchem/ hustilkou aj.;
veřej	skládací ovívač, fofrník/ fofrovník; tatř; - viz
veřejnost I.	perfidie, proradnost, zrada, nevrzavost/ zálužnost;
veřejnost II.	
veselka	
vestibul	
veš	
veterán	
veterinář	
veteš	
veť	
vědro	
věchat	
vějř	
věrolomnost	

věrtel I.	odměrný koš načesaného chmele (cca 24 l);
věrtel II.	(objem. míra) =23,25 litrů; (plošný věrtel = 0,071ha =712m2 = 11x64m; též 1/4 korce); - viz korec
větrák I.	dmýchadlo, ventilátor [větrání/ horkovzdušné topení, kovářská výheň, tavicí konvertor], domácí strojek stolní/ stojanové: lux, fén, mixér;
větrák II.	větrák stabilní/ kyvadlový/ stojanový; fukar, senomet ap. rourový dopravník; bezopatkový větrák [vynález Jamese Dysona]; - viz vývěva
větrník	dětská hračka; cukrářský výrobek; pohádk. postava; (větrná elektrárna/ mlýn/ vodní čerpadlo); - viz pohony
větrání	výměna špatného vzduchu v objektech, luftování; provětrat si hlavu od přetěžování; - viz větrák, luft, meluzína, klimatizace, topidlo, ekonomizér
větrolamy	stromové aleje či pásy lesíků ve velkých polích k ochraně úrody před větry (ruské zkušenosti); - viz álej, háj, remízek
větrovka	anorak, pláštěnka, sportovní bunda s kapucí do nepohody; - viz kombinéza
vibrace	chvění; (vibrátor, zařízení produkující dynamické chvění [k mísení betonu aj., k masáží, k ukájení {robertek/ dildo} aj.]);
vice-	předpona ve významu 1. zástupce [např. viceprezident, vicepremiér, viceadmirál];
vidle	ruční nástroj hnoje, nakládání kamení/ uhlí/ brambor/ píce/ listí aj.; rozvidlené paroží/ větve stromů/ cévy; - viz podávky [na otepi]
vidlice	el. kabel. koncovka; držák mikrotelefonu býv. stolních telef. přístrojů; kuch. nástroj; viz vidle = náčiní k nabírání kus. mat./ mrvy/ píce ap.);
vidovat	ověřit/ potvrdit, vzít na vědomí;
vigvam	[indiánská] chýše z kůlů a kůží, příp. kůry či rohoží; stylová restaurace či ubytovna; - viz jurta
viják	poháněná pomocná kladka (k tažení lana při vyprošťování); - viz rolna
viklání	namáháním ap. uvolněný předmět/ díl, vyviklaný sloup, zub, rozviklaná židle; (viklan = přírodní útvar; zvíkat přesvědčení); - viz vykotlanej
viks	krém na boty, leštící vosk/ pasta/ cididlo; (viksovat = leštit; [slang.] trestat bitím, např. vysázet 25 ran na zadek); výprask; - viz grém
vikslajvant	plastová nepropustná látka, užívaná např. jako ubrus;
vikýř	krytý střešní průlez (padák/ světlík), okno se stříškou, též dvířka ve štítu půdy, aj.; - viz mansarda, padací, světlík
vilnost	chlípnost / sexuální zhýralost / zvrhlost; zvrhlík, chlípník; (vrah z vilnosti);
vinklhák	úhelník (vingl/ pravý úhel = 90 stupňů, kreslicí/ stavební či dílenská pomůcka);
vinkulace	omezení disponence [nakládání s účtem/cenným papírem/ vkladem/ pojištěním ap. [předpisem/ smluvní podmínkou];
vinout	vývin, vinutí, zavíječ, závin, povijnice, povíjan, navíječka/víjan/ víják, zavilý [nepřítel]; vint/ závit, vintovka; vinice; vinný [střík]; víti/ ovíjet;
vinš	blahopřání, vinšování [koledníci - za blahopřání dostávají dárčky]; - viz gratulace
vint	(zastar.) závit/ šroubení; (vintovka = stará ruská voj. puška pro boj z blízka s nasazeným bodákem [štykem]);
vinyl	syntetická/ polyuretanová měkká/ pružná podlahovina [s pěnovou vrstvou]; - viz UH
VIP	(Very Important Person) preference v obch. a politickém styku [poskytování lepších služeb, přístup na jiným uzavřené akce aj.];
vir/ virus	(lat.) jed, útvary složené z infekční nukleové kyseliny v bílkovinném obalu [přenesené infekce schopná poškodit/ničit funkční díla i tvory]; - viz viry
virbl	vířivý zvuk bubínku [způsobený palíčkami a příčně napjatými pružinami na bubnu];
virgule	hledací nástroj (tvaru Y) sensibila (proutkaře, hledače pramenů vody aj.); - viz proutkař, sensibil
Viribus unirtis	„Spojenými silami“ [jméno bitevní loďi býv. RU]; název automobilní soutěže;
virtualizace	postupy a techniky, umožňující přistupovat k dostupným zdrojům jinak, než jak fyzicky existují, jsou propojeny atp.; - viz simulace
virtuální	simulovaný [neskutečný, zdánlivý, podobný skutečnosti]; - viz falzifikát, IT, outsourcing IT, simulace, VR, virtualizace, trenažér
virtuos	kdo projevuje mimořádné tech. schopnosti ve zpěvu/hře na hud. nástroj [= virtuozita, užívá se i v jiných oborech]; - viz mistrovství, rutina
virvál	působení nepřítelstojnosti, rambajs, hlomoz, kravál, randál, rámus a nepořádek; - viz brajgl, holubník
viry I.	obligátní intracelulární [= "uvnitř buňky"] paraziti (liší se složitostí, druhem nukleové kyseliny nesoucí genetickou informaci, i způsobem
viry II.	replikace [růstový cyklus virů probíhá etapovitě, dokončení jedné fáze je předpokladem zahájení té následující];
viry III.	původci [infekčních nemocí] viróz; - viz jedovaté, vir
viržinko	dříve oblíbený tenký doutník (kuřivo, pův. z Viržínie; trabuko = krátký tlustší kubánský doutník); - viz kouř, bafat, šluk
viskozita	odpor tekutiny ke smykovým deformaci, přilnavost, vazkost [vnitřní tření kapalných látek]; viskózní látky;
visutý	nadzemní, zavěšený (most), v. hrazda/žebřík [ale Vysuté zahrady Semiradiny - div světa, vysouvací/ výsuvné lešení]; visací [zámek];
vitalita	živost, životaschopnost, energičnost, schopnost regenerace organismu; vitální [životní] energie/ funkce; - viz energie
vitiligo	kožní onemocnění s odumíráním buněk tvořících kožní pigment [bílé skvrny nepravidelných tvarů na kůži];
vitriól	kyselina sírová [H ₂ SO ₄];
vitráž	[spodní] okenní tabule skla; (vitrážka = kovová, nebo dřevěná tyčka [k uchycení vitrážkových záclon kryjících spodek okna aj.]);
vitřina	prosklená skříň/ -ka nebo výloha;
vivárium	upravený prostor pro chov teplomilných živočichů; - viz paludárium, akvárium, terárium, voliéra, klec
vizáž	vnější vzhled; vizážista = osobní poradce, pečuje o vzhled vzezření a chování zákazníků [masáže, líčení, účesy, kosmetické úpravy aj.];
vize	vidina, zjevení/představa, vidění do budoucnosti; vizuální = zrakový [vizuální paměť]; - viz prognóza
vizita	kontrola pacientů na lůžk. oddělení; vizitace = komisionální kontrola [školy, farnosti aj.]; (vizitýrovat = prohlížet/ kontrolovat/ šmejdít);
vizitka	navštívenka [lístek s osob. údají - jméno, funkce, adresa ap.]; (akcidenční tiskoviny = vizitky, oznámení [svatba, promoce, nabídka, aj.]);
vizus	zrak, vidění, zraková ostrost; visus; vidiny-sny/ halucinace/ přeludy; - viz audiovizuální, halucinace, vize
videňské vápno	domácí i dílenský čistič/ odmašťovací a lešticí prostředek, součást různých past [surovinou k výpalu je čistý dolomitický vápenec];
vích	svazek slámy (věchet, víšek) k mytí podlahy aj.; věchýtek = např. stařeček vycmrdlý jak papěrka; - viz háječka, došky, vyžle, papěrka
víla	lesní žínka, nymfa/bohyně [pohádková dobrosrdečná postava]; (bosorka = divoženka);
víra	náboženství i jiné víry; bezvěrec; věrohodnost, věrnost/ nevěra, ne-/ důvěra, „na mou věru“, pověra/ -rčivý/ -ření, úvěr;
vírník	lehký vrtulník bez kabiny pro 1 osobu; - viz hloubkař
vískat	probírat/ laskat se vlasy, hladit je apod.; (výskat/ vejskat - radostí, veselím „Ej-chu-chů“); - viz krákat
vízo	vysvědčení; (vízum - povolení k vycestování/pobytu v jiné zemi; bezvízový styk; vize, televize ap. od viděti.); (vyza = největší ryba);
vjem	(percepce) proces vnímání [zrakové {odezírání řeči z úst}, sluchové, hmatové, čichové, chuťové, rovnováhy]; (bolesti = interoceptivní vjemy);
vlejka	svislý látkový symbol na rozdíl od praporu, který je užší stranou upevněn k žerdi; - viz korouhev, zástava, standarta
vlasatice	kometa, kosmické těleso tvořené jádrem s komou a chvostem;
vlastenectví	láska k vlasti, rodné zemi, rodné řeči, společenskému a kulturnímu dědictví svého národa; - viz patriot
vlasy	porost hlavy: hladké/ kudrnaté/ vlnité/ husté/ řídké/ dlouhé, světlé/ plavé/ blond, rusé/ zrzavé, kaštan., černé, šedé; pleš; - viz žijony, účes, drdól
vlaštovka	chráněný tažný pták (patří sem i jiřička, břehule a pod. rorýs), slovanský posel jara; přenesené: první v. - příslib dalších; papír. šipka;
vliádní vojsko	protektorátní české vojsko [hlídalo objekty aj. doma i např. v Itálii; býv. přirovnání: „je tam platný jako vl. vojsko v Itálii“ = zbytečné];
vláha	vlhko, vlhká půda, zavlažování [-cí kanál], rosení/ zalévání, ovlažit/přihřát vzduch; (vlahý/ vlažná káva/ koupel/ ochladlý vztah/ neurčitá řeč);
vlček	rotační hračka; např. rotační šestihraná destička s číslicemi 1-6 na osičce (jako hrací kostka); též zvukový v. se svídkovým roztáčením;
vláčení	úprava ornice k setbě pomocí jehlovitých bran a srovnávacích smyků; (vlečení = tahání čehosi za sebou [tahačem, potahem]; průvlek); - viz vlečka
vlečka	prodloužená/ vlečená část svatební řízy nevěsty; (kolejová dráha k podniku; vlak; vlečná/ přípojný vůz/ návěs; návlak; vlečení; vláčení); - viz vláčení
vložka I.	vsuvka/doplňk [textu/ složky/ dat/ věcí]; v. do bot/ kabátu - oteplovací; rezervní/ spotřební/ výměnný díl - náboj, patrona, v. mediální;
vložka II.	vše, co se někam vkládá - v. zámku, komínová v., inlejš = zubní v.; (ženský pesar aj. jako sex. ochrana, hyg. tampon/ menstruační v. aj.);
vložkování	vnitřní obložení zděných komínů/kouřovodů vypálenou keramikou/tvarovkami ke zvýšení bezpečnosti proti vzniku požáru;
voál	voile [vuál] - lehká, vzdušná, průsvitná tkanina v plátnové vazbě, užívaná jako záclona v dět. pokoji; podobný je tyl;
vobtáhnout	obtáhnout - nabrousit ostří/ břit [brouskem/ocílkou]; zesílit tenkou čáru; udělat zkuš. obtah [z matrice/ tiskového štočku apod.];
vocavaď	odtud/vocaď (podobně pocavaď/ pocuď = potud [vocuď až pocuď/ až támdle/ až sem, aj.; vodkaď = odkud; dokavaď = dokud, atp.]);
vocet	(slang.) ocet [voctová voda, houby v voctem = nic]; zůstat na vocet = nevdat se;
vodní plocha	kaluž/ mláka, studánka/ tůň, brouzdaliště/ bazén, rybník/-ček/ jezero/ -írko [horské oko, pleso], [retenční] nádrž/ -ka, vodoteč, přehrada, moře ..];
vodní právo	bývalé právo majitele/nájemce mlýna k vodnímu náhonu a dozoru proti zneužívání vodního toku;
vodní tok	stružka, strouha, potůček, potok, bystřina, říčka, kanál, řeka, veletok [včetně vodních staveb];
vodník	zelený mužik z rybníka, sbírající lidské dušičky [pohádková postava K.J.Erbena];
vodočet	hlásný profil, očíslovaný zvýrazněný pruh/ lať aj. na břehu řeky/ nádrže [k odečítání výšky hladiny]; (vodoteče = meliorace, vodní toky);
vodojem	masivní vodní nádrž [často na kopci/ve výšce k rozvodu samospádem];
vodoprávní úřad I.	Vodní zákon č. 254/2001 Sb. určuje za "vodoprávní úřady" obce, úřady voj. újezdů, obecní úřady s rozšířenou působností, kraje a ministerstva
vodoprávní úřad II.	[MZ a MŽP] jako ústřední vodoprávní úřady; - viz kapitanát
vodovky	vodové barvy [školní soupava s pozdrmem pro býv. šk. předmět Kreslení]; - viz akvarel, rýsovadlo, kvaš, tempera

vohnice	ředkev ohnice [plevelná brukvovitá medonosná rostlina];
vohryzek	ohryzek [střed/ okusek jablka]; přední část krku, ohryzek, hrdlo [zúžený profil trubice, láhve, krku; hrdelní zvuky, [těžký] zločin; - viz vole
vochlování	odstraňování pazdří protahováním lnu mezi hřebeny;
voják I.	osoba s voj. výcvikem: 1. v aktivní službě [voj. zákl. služby [prezenčák/ mazák] - dobrovolník, z povolání - z pov.]; 2. v záloze [v zál. - záložník
voják II.	rezervista], zúčást. se zdokon. cvičení a povolá se za ohrožení]; 3. voj. ve výslužbě [v.v. - voj. důchodce po aktivní službě]; - viz vládní vojsko
voj. povinnost	branné povinnosti podléhají občané ČR [muži i ženy] od dovršení 18. do 60. let [uplatňuje se při ohrožení státu - zák. č. 585/2004 Sb.];
voj.hodnosti I.	mužstvo: vojín, svobodník; poddůstojníci: desátník, četař, rotný; rotmistři: rotmistr, nadrotmistr, štábní rotmistr; praporčíci: podpra-
voj.hodnosti II.	porčík, praporčík, nadpraporčík, št. praporčík; niž. důstojníci: podporučík, poručík, nadporučík, kapitán; vyš. důstojníci: štábní kapitán,
voj.hodnosti III.	major, podplukovník, plukovník; generálové: generál-major (brig. gen.), generál-poručík (divizní gen.), generál-plukovník, generál armády
voj.hodnosti IV.	(armádní gen.), admirál (námořnictva); V někt. armádách jsou i další hodnosti [např seržant, staršina, pobočník, maršál aj.], jiné mohou chybět;
vojť	(zast.) fojt, rychtář, starosta; (fojtství = území spravované fojtem); - viz rychtář
vokál/ -ní	samohláska; zpěvný [převaha lid. hlasu nad hudbou; v. soubor]; (převaha hudby nad zpěvem = orchestrálka, o. soubor); - viz nazála, souhlásky
volavka	vodní pták; nasazená osoba jako lákadlo, vábídlo [do pastí, k vyžídnání ap.];
volány	kanýry, skládané proužky látky jako šatní aj. ozdoba;
volární	ležící na dlaňové straně; (opakem je dorzální = ležící na hřbetní straně);
vole	shrom. potravy v rozšíř. jícnu ptáků; u lidí vole = struma [nemoc štítné žlázy z nedost. jódu]; (slang. oslovení: „hele vole“; nevole = nechutí);
volej	olej, volejofky [= rybi konzervy]; odrážet přilétající míč z voleje = jedním dotykem; pokyn k zavolání;
voliéra	pletivem/mřížováním/zasklením apod. uzavřený nebo i dělený přírodní prostor s úkryty pro chované motýly, ptáky i jiné tvory; - viz chlév;
volky-nevolky	chtě-nechtě [nezbytnost]; - viz mušený
volňásek	volná vstupenka [zdarma]; - viz zadara
volontér	(fr.) dobrovolník [přeruší studia a zdarma se zdokonaluje jako obchodník/lékárník/hospodář/lesník ...]; - viz elév, stáž
volovina	hloupost, pitomost, kravina, nesmysl, vylomenina, kec [hele vole - slangová slova]; nikoli volská kůže ale hovězína; - viz vole, vůl
volový nohy	ztuhlé nohy, neposlušné, nepoddajné, pajdavé; (olše = listnatý hájový strom);
volt (V)	jednotka el. napětí; (voltaická sluneční [solární, střešní/pozemní] článková elektrárna); - viz ampér, kandela, SI, siemens
voltiž	akrobatické naskakování na neosedlaného koně [akrobatem - voltižérem] a cvičení na něm;
voluntarismus	(voluntas = vůle) sklon k svévolnému rozhodování [bez diskuze/důvodu]; (abúlie = nerozhodnost/ nedost. vůle); - viz koncil, diskuse, dialog
voluta	spirálový [příp. okrouhlý] architekt. a dekor. barokní prvek [v. štít, šperk, keramika];
vonedá	onehdy; (podobné tehdá = tehdy; druhdy = jindy, v jiné době); - viz tajdlencty
voprsklej	(slang.) kdo nečekaně otravuje/ provokuje a chová se drze;
vor/-y	(plť/-ě) oloupané klády svázané do "tabulí" a ty spojené do "pramene" [voraři/ plavci je splavovali řekami z hor do míst zpracování];
vostávat	bydlet, pobývat, zdržovat se někde; ["vostaň u nás aspoň přes neděli"]; (zavostávat = zpoždovat se, zůstávat pozadu);
vošajslích	nebezpečné, nejistý, nespolehlivý/ vachrlatý;
vošatka	slaměná mísa [na chleba v pekárně aj.];
voština	lehký výplňový materiál s šestibokou strukturou [slouží jako jádrový opracovatelný materiál pro sendvičové nábytkové aj. konstrukce];
otrapa	protiva, který jiné často obtěžuje; (protivy/ vzáj. protiklady se k sobě přitahují [např. elektřina, plus a mínus/ zeměni, žena a muž]);
voťpka	otep [slámy, klesti a chvoji na topení - vázané povřísem, motouzem/ provazem či houžví]; - viz houžev
voucher	(vaučr) poukázka (na služby v zahraničí), záruka, potvrzení;
vousy	(fousy), rostlé či umělé/ maskovací (lepené mastixem), tvarů: knír, bradka/bíbr/ plnovous, kotlety/ pejzy/ licousy, strniště aj.;
vozatajstvo	voj. týl/ zásobování, trén [munice, PHM, výstrojný, proviantní, opravárenské, sanitární a další polní služby];
vozembouch	lidový tyčový bicí hudební nástroj se strunou, ozvučnou měchuřinou, bubínkem, činely aj. [tluče se o zem a smýčcem po struně];
VR	virtuální realita/ prostředí; (technologie umožňující interakci se simulovaným prostředím [např. ve školním kokpitu při výuce létání]);
vrakoviště	sběrna/ výkup vyřazených vozidel aj.; místo získávání náhradních dílů a třídění materiálů k recyklaci;
vrap/-ování	navlnění, tvoření našazením textilie/ gumy aj. do pravidelných záhybů [hadice k maskám, luxu, protiprachové aj.]; harmonikovitost;
vrata	zavírání křídla/ veřeje vstupní brány; (vrátka/ branka/ dvířka; vrátný/ portýr; vratka, vratný, vracení, zvrát, návrat; vývrat; úvrat, souvrat ...);
vratkost	nejistota, nespolehlivost, nepevnost/ váhavost, labilita, balanc, kolísavost, nestálost; - viz labilita, závrat, zvrát
vrátek	navíjecí buben s lanem a hákem, na kliku či motor. pohon; - viz rolna, víják, vinout, motovidlo
vrávorat	znejistět v chůzi, kácat se/padat, mít závratě - nemoc Vertigo; být pod vlivem drog/ alkoholu; - viz chlast, metanol, závrat
vrh	porod (štěňat, koťat, selat, králíků ...); vrhat (koulí, oštěpem, kladivem, kamenem ...); (návrh, rozvrh, podvrh; vrhnout = zvracet);
vrhcáby	tisíciletá stolní hra pro dva z Mezopotamie, backgammon; (vrhcáb/ alea = [zast.] hrací kostka);
vrkoč	čepýřivý krátký účes, příp. s culíky a copy; chráněný druh plže; rybník u Pohořelic; přír. památka - vějířovitě čediče jižně Ústí n.L.; - viz účes
vrstevnice	(izohypsa) křivka, která na mapě či v terénu spojuje body se stejnou, předem určenou nadmořskou výškou;
vrš	past na ryby [válcový nebo kuželovitý košík z proutí s trychtýřovým vstupem, kladený na dno rybníka/ řeky];
vrťák	nástroj k vrtání děr vrtáčkou či kolovrátkem; (pod. je výstružník = k úpravě vývrtu; ruční vrták do dřeva = nebozež); - viz svidřík, senkování
vrtnění I.	opak klidu, kývání rukou do stran či zavrtění hlavou = NE [negativní odpověď]; mimovolné či účelové pohyby tělem nebo předmětem;
vrtnění II.	vrtnění do osmy = způsob pohonu veslem na zádi lodky k plavbě vpřed; - viz přítakat, posunky
vrťakavost	náladovost, náhlý přechod z radosti ke smutku ap. [vrťakavé vztahy/štěstí/počasí ...]; (vrtnout = změnit stávající místo [„kam se vrtnout“]);
vrťule	otáčivá lopatková/listová sroubovice [lodní sroub, větrník, větrák, turbína aj.]; - viz propeler
vrtnulník	(helikoptéra) létající dopravní prostředek s nosným vrtulovým rotorem; malý nekapotovaný vrtulník = vírník; heliport = vrtulníkové letiště;
vrub	zářez; na vrub = zúčtovat komu [k tíži/dobru]; vroubek = rest, podmíněčné projednání viny; zevrubně = podrobně; - viz hovnívál
vrut	šroub do dřeva;
vrzání	vrzot, skřípavý zvuk suchého tření (pantů/závěsů, nenamazaných kol/ložísek ...); rozvrzaný [nábytek, povoz aj.];
vřava	rámus, křik rozvášněného davu/sběře, skandování a napadání; - viz sběr
VS	Varšav. smlouva lidově-dem. států z r. 1955 [odezva na vznik voj. paktu NATO záp. států z r. 1954 v Paříži - zavedení embarga]; velit. stan.;
všednost	zavedený stereotypní způsob styků, jednání a chování bez výkyvů a zvláštních událostí; běžná každodenní monotónní průměrnost a šed;
Všech Svatých	církevní svátek (1. listopadu);
všetečnost	všetečka, zvědavě vlezlý; všetečný kluk;
všivák	hustý hřeben (k vyčesání vši); kdo se chová podle a falešně - neřád, darebák, ničema, farizej, hajzl ... ; všivárna; zavšivení;
VTR	vědecko-technická revoluce; - viz progres
vulgární/vulg.	hrubý, prostý, košilatý; (vulgo = neboli/čili, alias, přezdívkou); - viz alias, nick
vulkanizace	technologie chem. zprac. polymerních materiálů (přír. kaučuk či umělé materiály) na pružnou či tvrdou gumu; protektorování pneumatik);
vulkán	sopka - občasný vývěr magmatu kráterem na povrch země ve formě tekoucí lávy, plynů a kamení; - viz gejzír
vůči	proti komu/čemu; vůčihledě = speciálně právě toto;
vůdčí	(zast.) vůdčí list [=fidičský průkaz]; v. osoba/ -nost [vedoucí]/ myšlenka; - viz idea
vůl	bulík/ vykastr. býk/ bejk - tažný tur dom.; (věšet bulíky na nos = tropit žerty/ lhát); vůle = mezerá/ uvolnění; lid. vlastnost; - viz bejkovina, vymíškovat
vůz I.	dopr. prostředek o 3 a více kolech - kolejový/ silniční, kolový/ pásový, samohybný/ vlečný, lokomotiva, rejd. podvozek [šasi];
vůz II.	trambus/ tahač/ přívěs/ návěs, os./ nákl./ spec.- auto/ vagón; nástavby [valník/ skříň/ bus/kabina, jeřáb, cisterna aj. speciály]; - viz trajler
vyakčnění	poválečné vyřazování kolaborantů aj. reakčních živlů Akčním výborem Nár. fronty [mezi nedůvěryhodné občany];
vyblejsknout	vyfotografovat, pořídit fotosnímek;
vybubnovat	bubnováním svolat občany v dané části obce a vyhlásit jim obecní aj. vyhlášky [rozhlas ještě nebyl]; (přijít na buben = na mizinu);
vycajchňovat se	nechvalně se projevit/ vyznamenat/ ukázat; - viz bleskojistka [blejsknout]
vycepovat	vychovat k poslušnosti a práci; (cep = hist. ruční nástroj k mlácení/ výmlatu obilních snopů); - viz mlátička, biják, piplat
vyčášení	odeznění špatného počasí [„vyčkej až se vyčáší“];
vyčínit	v. kůži [= činění/ vydělávání kůži tříslem bylo užíváno již před více než 5000 lety]; (v. = vynadat někomu); - viz tříslovina
vydědění	zůstavitel může v poslední vůli vydědit oprávněné dědice, kteří mu škodili, znepřijemňovali život a nehlásili se k němu; - viz testament, závěť
vydřiduch	sobec/ asociální nadřizený s přemírou nároků („dře z podřizných kůží“); otrokář, tyran;
vygruntovat	všechno od základů umýt, uklidit/ vysmýčít/ vyčistit;

vyhecovat	vyprovokovat, motivovat, zagitovat k činu/ nápravě chyb/ vyš. výkonu; (hecíř/ heftýř = kdo jiné hecuje/ heftuje); - viz iritace, burcovat, lanař
vyhovět či ne	schválit/zamítnout žádost; vyhovuje - splňuje představy, normy, požadavky, účel potřeby;
vychcanej	(vulg.) vyčůranej, vykutálenej, vychytralej, podvodnej; - viz lījāk, fekálie, močůvka
vyjukanej	nečekaně překvapený/ zaskočený/ vylekaný; bezradný/ bojácný člověk;
vyklepnout	porazit protivníka, vyhrát nad někým; vyklepat fajfku/ pomačkaný plech/ díl karosérie, duši z těla jízdu po hrbolaté cestě, aj.;
vykotlanej	stářím; neživý-dutý/ lámový/ viklavý [strom, pařez, zub, kůl, sloup/ -ek];
vykvajznout	(slang.) vykašlat, vyfláknout, vyprdnout, vydělat ["Nejní to k ničemu, vyfláknem se na to/ necháme to být."];
vylapaný	bolestivý, s omezenou funkcí [v. loket {z Kladenska}];
vylágrovat	(mech.) v. ložisko motoru aj. [přemáháním a nedostatečným mazáním, chybnou montáží, vadou materiálu];
vymáčknout [se]	(slang.) něco povědět/ říct; vytlačit z tuby pastu ap.;
vymiškovat	vykleštit, vykastovat [odstr. pohlav. žlázy]; (kastrát = kleštětec, eunuch [má vysoký hlas]); - viz orchiektomie, sterilita, kastrace, islám
vymňouknout	vyjádřit, pokazit („tak už se vymňoukni/ vyžvejkní/ vymáčkní!"); "Tys´ to vymňouk" = pokazil [výčitka];
vypíčený	(slang.) vy-/na-/strčený, vyboulený, vystavený na odiv;
vypít	(slang.) vyžunknout, vyucnout; pohrůzka [„ten si to ode mne vypije“];
vyplatit	dluh/ půjčku/ zásilku .. vysázet na dřevo; [„ta fuška se mu nevyplatila, platil pokutu“]; (nezaplatit - napsat na futro = připsat k dluhům);
vypláznout	posměch s vypláznutým jazykem; [(slang.) v. prachy = zaplatit];
vyřídilka	mít dobrou v. = nebát se cokoli někomu vyřídít, mluvit vůbec [mít dobře „proříznutou pusou“];
vysedět	v. kuřata/ptáčata z vajec; v. důlek v měkké podložce; - viz kukaň
vysepičít	vyzradit, vyžvanit, vykecat, vybreptat; kdo se tak chová = nedůvěryhodná osoba, (slang.) slepice, sketa;
vystrnadit	donutit k odejití z místa či vystěhování z bytu; vypudit; (zapudit zlé myšlenky); - viz obcování, mobbing, perzekuce
vyšisovaný	vybledlé barvy od sluníčka/ chemikálií apod.;
vyšínout	neúmyslné sjetí z dráhy/ cesty, vyšínutí mysli [duševní/ otrěs, nemoc, blouznění];
vyšňořit	nastrojit, vyparádít, zkrášlit ověšením; - viz paráda
vyšpulení	vystrčení /našpulení rtů k polibku, nebo zadnice k plesknutí;
vyštapicírovat	vyparádít (dům, náměstí pro slavnost); štaficírovat = zdobit, krášlit; - viz paráda, vyšňořit
vyšumnění	vyprchání, vyčichnutí, ztráta/ vytracení pův. vlastnosti;
vyšvechtání	(o kolečkách) kolíbání/ kloktání pro vyběhání/ opotřeбенé ložisko či osu;
vyštipat	donutit k odchodu [z funkce, kolektivu, bydliště] konáním různých příkoří; - viz mobbing, šikana, perzekuce, vystrnadit
vyštrachat	prohlédáváním/ čmoucháním nalézt zapomenutou věc, [zaštrachat = něco kamsi založit];
vytáčet	tančit/ bruslit, v. zatáčky, rozčilovat někoho, vymlouvat se/ lhát, zvyšovat otáčky, vypouštět kapalinu, vyšroubovávat;
vytáhnout	kováním prodloužit (např. sekerku); vyndat/ vyjmout/ vyprostit; - viz tah, trakce
vytočit	vysoustruhovat apod.; vytočit tancem/ na kolotoči; rozzlobit/ uvést někoho až k nepříčetnosti; - viz vytáčet
vytipovat	vyhledat to vhodné/ nejvhodnější; - viz tiket
vyvrbit	vyčkat na výsledky [ono se to nějak vyvrbí/ ukáže];
vyvrhel	osoba z nejnižší spol. vrstvy/ kasty, amorální/ nepřízřusobivý člověk;
vyztužení	zpevnění, zesílení, vypoždění [zvýšení trvanlivosti/ užitnosti]; - viz svlak, zavětrování
vyžle	hubený/vyzáblý tvor; (vycmrdlej = na smrt hubený, chudinka, chuděra, nezdravý, kost a kůže); - viz subtilní, šus, vích
výbava	věno ženicha/ nevěsty do manželství; doplněk soupravy/ zařízení/ kompletu;
výdřeva	zpevnění stěn jam/ tunelů/ dolů ap. proti závalům; též armovanými prefabrikáty či pažením; - viz pažení
výheň	kovářský oheň s vhněním vzduchu; - viz dejmy
výklad	vysvětlení; obchodní/ reklamní výloha; vyložení materiálu; výkladový slovník;
výkon	fyz. veličina, vyjadřující množství práce vykonané za jednotku času; schopnost konat práci; - viz energie, práce, příkon
výkovky	hromadně vyráběné polotovary kováním/ ražením/ lisováním ap.;
vykvět	elita; elitní = spec. výskolený/ vybraný/ zasloužilý (např. výzkumník, konstruktér, průzkumník, letec, plejáda nejlepších [sportovců] aj.);
výložník	díl stožáru k umístění světel, antén apod.; [teleskop./ manipulační] rameno [pojízdného] jeřábu/ plošiny, zvláštní díl bagru, čerpadla aj.;
výměny	železnič. výhybky/ veksle; (výkolejka/ čuba/ pastička = zábrana na koleji k zaražení či vykolej. vagonu [aby nezpůsobil škodu další jízdou]);
výron	krevní hematom/ modřina, podkožní bolestivý následek poranění, vymknutí kloubu/ kotníku [chladit, zklidnit];
výřad	slavnostní vystavení mysliveckých kořistí na poli (po honu); (slavnost vyřazení absolventů školy/ kurzu, propuštění z akt. služby aj.);
výsada	rozvětv. část lodyhy parohu [u jelenů, srnců, sobů ..]; právo disponence k čemu [rodové/ stavovské v. plynoucí ze zákonů/ funkcí/ smluv ap.]; - viz VIP
výspa	výběžek do moře či nějaké oblasti, příklad na odiv [v. nového společenského řádu], vyvýšenina; - viz šelf
výtvarník	umělec [akadem. malíř, sochař, architekt, fotograf, absolvent AVU [akademie výtvarných umění], též profesionální rytec aj.; - viz akademie
vývěva	labor. zařízení k vyčerpání plynů; (Venturiho trubice = odsávání výfukových plynů; vzduchování vody v jezírku); - viz větrák
vývojka	kapalná směs k vyvolání/ zviditelnění snímku na exponovaném fotografickém papíru/ filmu; - viz ustalovač, kamera
vývrat	vyvrácený strom i s kořenem v důsledku polomu z nepřízné počasí; vejvrat; vyvrátit sloup/vrata/názor;
vývrt/-ka	vrtná díra do urč. hloubky materiálu [artéz. studna] či skrz něco; nástroj k vytahování zátek/ špuntů z lahví; šroub. dráha letounu aj.;
vzdor hudebníků	hrají: "V dobrém jsme se sešli" [příp. slovy: "Máme nový té-é-é-bich" ve smyslu "Vlezte nám na záda"];]
vzduchoď	létaží motorový říditelný dopravní koráb plněný plynem, s gondolami pro cestující;
vzkříšení	opětne nabytí vědomí po kolapsu a ožívání; liturgická akce konaná na Bílou sobotu o Velikonocích - oslava vstání Ježíše z mrtvých;
vzlínavost	stoupání kapaliny v kapiláře smáčením stěn následkem povrchového napětí kapalin [nastává kapilární elevace]; - viz kapilára
vznášedlo	dopravní prostředek pohybující se na vzduchovém polštáři těsně nad vodní hladinou/zemí;
vzpěčovat se	odporovat, odmítat poslušnost, mít výhrady, reptat, odmlouvat;
vzteklina	(rabies) akutní onemocnění centr. nervového systému savců; virus se přenáší výhradně slinami [nedotýkat se uhynulých zvířat !];
walkman	[volkmén] kapesní kazetový přehrávač, též kombinovaný s rádiopřijímačem; - viz magič
warez	(slang) počítačový výraz pro nelegálně užívaná autorská díla [v rozporu s autorským právem]; - viz autor
waterproof	[vótrprůř] nepromokavý/ vodotěsný (např. boty, oblek);
watt	fyz. jednotka výkonu; (1 watt je výkon k vykonání práce 1 joulu za 1 sekundu [kw = kilowatt, MW = megawatt]); - viz Joule, kandela, SI
wattmetr	přístroj k měření výkonu el. proudu; [jiné přístroje jsou voltmetr, ohmmetr, ampérmetr, sdruž. přístroj např. Avomet a další];
web	World Wide Web [zkr. www] = souhrn služeb provozovaných světovou počítačovou sítí Internet [zkr. net]; - viz Internet
weekend	(víkend) - konec týdne (nepracovní dny); - viz ferie
welter	váhová kategorie v boxu/zápasu [další např.: muška, bantam ... lehká/těžká váha]; - viz bantam, KO, úpol, váha, váhové kategorie
wellness I.	blaho, styl života zaměřený na rekreaci a odreagování, péči o kulturu těla, mysli a duše [pobyty, příroda, lázně, cestování, sport aj.]; - viz rekreace
wellness II.	wellnesscentrum = wellness fitness centrum rozšířené o možnost psychické relaxace a regeneraci;
western	divoký západ (amerikánské prostředí a zvyky z doby zlaté horečky apod.; dobrodružné romány, povídky, filmy aj.);
xeno-	začátek směr k významem cizí- [xenofobie = nedůvěra/odpor ke všemu cizímu, xenokracie = nadvláda cizinců];
xero-	začátek slov s významem suchý- [xerografie = elektrostatický/suchý tisk, Xerox = bezinkoust. kopírka];
xylo-	začátek slov s významem dřevo- [xylolit = dřevitá podlahová hmota];
xylofon	bicí hud. nástroj [znějící vyladěné lehce uložené špalíčky či kov. destičky, ovládané paličkou];
ysat	(yzat) výtažek z čerstvých bylin; - viz tinktura, macerace, expelenty
zabiják	vrah/zlosyn, bestiální/ lité zvíře ap.; nůž aj. k zabíjení;
zabíjačka	porážka a bourání vepře; - viz vepřové hody
zabukovat	(z angl.) zaknihovat, zajistit rezervaci [letenky aj.]; buknout;
zacyklení	(circulus vitiosus) bludný kruh [logická chyba v důkazu/definici; opakování cyklu/procedury]; - viz imrvé, lift, rekapitulace, repete, renonc
zadara	(slang.) zadarmo/ zdarma/ grátis, bez placení; (darmo - zbytečně, marně, bez oček. účinku ["darmo bycha honiti"]); - viz grátis, volňásek
zadina	zbytek po čištění zrní z výmlatu [příměsí, koukol]; - viz koukol, pleva, námel
zadrmo	(typ uzlu) "na zadrmo" (=zamotané) [vedle vázání na kličku a jiných typů uzlů]; - viz např. < http://gord.gringo.cz/Uzly/index.html >
zahlázení trestu	(zákon č. 40/2009 Sb.) z. odsouzení může vyslovit prezident rep. nebo soud na základě žádosti [po splnění podmínek]; - viz pardon

zahýbat	vyhýbat se povinnosti; chodit za jiným/-ou (nevěra manželů); začít;
zajikání	nepříjemný pocit/projev vznikající při kašli, pláči, stresu, dýchacích obtížích, ale i při smíchu [brání mluvení, nadýchnutí];
zakladač	kolej./ pásový stroj k těžení/ zakládání hornin; skladový výsuvný regálový z.; z. šicího stroje; z. k ukládní listin; - viz větrák, tarár
zakovaná podkova	špatně přibitá podkova ke kopytu (hřeby-podkováky koně zraňují); (kovaný = vyrob. ruč./stroj. kováním z kovu; povahově pevný); - viz kování
zamini	(zaminy) slang. zkratka ministerstva zahraničních věcí;
zanícení	zájem o věc; (zánět/ podebrání [nehtu/ vředu]); zapálení, spuštění; - viz iniciála
zapírat	neříkat/ zapřít/ upírat pravdu, lhát, mlžít; (zapřít dveře aj. vzpěrou; zaprat špinavé prádlo; konat na zapřenou/ pod cizím jménem;
zapšknutý	nazlobený/ ukřivděný nemluva stojící stranou, tlumí vztek v sobě; zapšklý;
zarach/-a	(slang.) zákaz (pro školáky od rodičů), domácí vězení [„mám zaracha“]; - viz trestnice
zastropení	limitování max. výdajů/plateb/ srážek/odměn/ čerpání dotací aj. [stanovení rozpětí/ rozmezí apod.]; zakrytí místnosti/ prostory stropem; - viz strop
zašantročení	úmyslné či náhodné ukrytí věci, zaštrachání; (vyštrachat = hledanou věc přece nalézt);
zašmodrchat	zamotat, oddálit řešení případu; (zasukovat = zauzlovat; šmodrcha = nemotora, kdo cosi kazí/ kazisvět); - viz zadrmo
zašperovat	zaligrovat, zavřít/ zajistit línem/ vzpěrou - šprajcem aj.; - viz šprajc, ligr
zaštepovat	zalátat (ponožky), zašít/ vyspravit díry; - viz onuce, dlužna
zatahování	máčení dřev. rozeschlých výrobků k nabobtnání/ zpevnění; (zátah = rojnicový lov či pátrání; z. dráp(k)ů šelem; zataženo [o počasí, roletě, oponě]);
zateplení	izolace stěn/ stropů, strojů, zásobníků, trubkových rozvodů aj. - proti zimě/ chladu neb úniku či účinkům tepla; - viz klimatizace, lednice
zatroleně	dobromyslné zaklení [nad nezbedností dětí aj.];
zatrubení	uzavření toku (např. mlýnského náhonu) do potrubí;
zatuchlý	páchnoucí, nevětraný [z. vzduch, mouka aj.]; - viz odér
zavalitý	udělaný, pomešší svalovec, ouřezek, silák;
zavětrování	přídavné (diagonální aj.) zpevňovací výtuhy konstrukcí [proti viklání, zborcení, přírodním silám apod.]; - viz trnože
záděra	podélný otěr kůže u nehtu;
zádveří	vnitřní prostor u domovních dveří, též mezidveří;
záhať	embolie [ucpání cévy krevním vmetkem] s následkem odumření tkáně, infarktu; - viz infarkt, trombóza, plicní embolie
záklop	prkenné bednění/ krytí na trámovém stropu; (záklopka = krytka aj.; zaklopit = zakrýt příklopem [jámu, kanál, strop]; klopit = [slang] platit; sklopený);
zákolník	pojistka - výkovek tvaru T k zajištění kola na ose povozu; stejnou funkci plní drátěná aj. závlačka; - viz loumek
zákopy	(voj.) klikatě vyhloubené průřezné až průchodné terénní propojené rýhy/ okopy s předprsni, místy rozšířené a kryté; - viz okop, sapování
zákoutí	odlehlý, málo kontrolovaný prostor;
zálivka/nálev	voda s rozpuštěnými ingrediencemi [k zalévání/ nakládání nebo do jídel]; - viz čalamáda
záloha	vypacení části mzdy/ ceny předem; (záložní mater./ zdroj/ padák); (voják v zál. = záložník, vycvičený k obraně vlasti); z.= rezerva/ zásoba;
záložna	druh místní družstevní spořitelny [např. Kampilčiky, jichž průkopníkem byl F.C.Kampelik; prvá Obč. záložna vznikla ve Vlašimi r. 1858];
zálsuk	chuť, animo, laskominy, touha, lačnění; - viz laskominy, láska
zámečník	řemeslník (umělecký, nábytk., stavební či strojní z.) vyrábí, instaluje a opravuje kování, přístroje/ stroje a kovové doplňky; - viz kování, klempíř
záplata	příšitý/ přilepený kus textilu na prošoup. místo/ díru v oděvu ap.; záplatování = způsob dočasné opravy; - viz flikovat, štepovat
zápletka	intrika, nečestné jednání, lest/ úskok; nesnáze, složitosti/ komplikace;
zápraží	vnějšek domovního práhu a blízké okolí; (zápražka = jiška, pražená mouka v loji apod.; vyprahlý); záprah = zapřažení [např. koní k povozu];
záputka	kovová forma, zpravidla dvoudílná, s dutinou ve tvaru budoucího výkovku; (zapuštění šroubu/ hřebu aj. na/ pod úroveň plochy);
zásada/-itost	opak kyseliny/ -losti [např. louh draselný]; mít pevné [mravní] zásady; [zasazovat se o něco];
zástava I.	druh hist. praporu, např. bojová voj. zástava 1. Kyjevské brigády; (vždy se nacházela v místě bojů, na ni se připínaly řády a medaile, jež byly brigádě uděleny); k zástavě náležela skříňka s příslušnými dokumenty; u vystavené zástavy se střídala čestná stráž, jinak musela
zástava II.	být uložena v trezoru ap.; pokud by se zástava ztratila, musel být útvar rozpuštěn a viníci postaveni před soud; podobná je standart; z. srdce [smrt, exitus]; z. krvácení [škrtidlem aj.]; věcná či peněžní z. [kauce] při slibu - nedodržení podmínky z. propadá;
zástava III.	býv. právo odejmout dlužníkovi v přítomnosti strážníka aspoň část peněžního dluhu; obstavení majetku smlouvou/rozsudkem ... ;
zástava IV.	druh prac. oblečení [v kuchyni, dílně aj.]; (zástěrka = pojem pro zastření/ skrývání špatnosti/ události); - viz fěrtouch, lacl;
zástavní právo	šuplík v nábytku; (zdířka = vodivý el. otvor k připoj. konektoru el. zařízení; kovová vložka/ vedení dírký pro klíč; - viz konektor
zástěra	ochranný štít/ pavéza; závazek k zajištění veřejné akce [pod záštitou ..], zřízení patronátu/ ochrany nad něčím/ někým; - viz štít, kmoťr
zásuška	žák úmyslně, bez omluvitelného důvodu a bez vědomí rodičů nechodí do školy;
záštita	mázdřířka, diftérie [závažná infekce, paréza měk.patrá, horečky nad 38 °C, šedý povlak v ústech, dift. krup, dušení až náhlé úmrtí]; - viz škrt
záškolák	(voj.) silniční bariéry, lesní záseky, protitank. příkopy, valy, stěny, zábrany, zaplavení a rozbahnění terénu, příp. s výbušnými prvky; - viz bariéra
záškrt	zadní část hlavy a krku/ týlní důlek hlavy; (voj. týl = zápolí; zásob./ doplňovací i civil. síly pro zabezpečení čelních boj. jednotek/ frontů);
zátarasy	první platba splátkového prodeje při koupi majetku; napití [piva, vína..]; - viz runda
zátylek	zařízení fotoaparátu [clona aj.] umožňující vstup světla na film (nebo snímací prvek) po přesně určenou dobu (tzv. doba expozice);
závdavek	pant k zavěšení křidel oken/ veřejí/ dveří; krycí prvek [nejen okenní] - textilní zavěšený díl [na lanku/ tyči/ garnýži/ samotoči aj.];
závěrka	testament, předem sepsaná [zpravidla u notáře] poslední vůle zůstavitele majetku pro případ smrti; - viz testament
závěs	neúplná samostatnost, ovlivněná nedostatkem prostředků či snahy o zlepšení, příp.poškozením zdravého myšlení drogami/úplatky aj.;
závěť	výrobní podnik/továrna ap.; soutěž v určité disciplíně sportu aj.;
závislost	člen/ účastník/ borec/ reprezentant týmu/ výkonný sportovec aj.; zavodit = předhánět ostatní, získat nejlepší umístění v soutěži;
závod	člen stráže/ četnictva aj. zavádějící strážné na posty/stanoviště [střídání stráží];
závodník	vertigo, nemoc (též závrať z úspěchu); - viz metanol, migréna, vratkost, vrávorat, fobie
závodčí	(pejor.) seřrat, sešrotovat, zhltout, sníst, zpothlavkovat, zkoncovat na lejno; (dětsky) spat, hamat;
závrať	(stblo, archaizmus od stěblo) méně než nic [jani ň/ maličko/ trošku/ kousíček/ špetka/ štipec [pravdy] ap.]; kolínka dělí [obil. aj.] stěblo na články;
zblajznout	rozpadnutí, vyduť; - viz kleštiny, zavětrování, zplundrování, dilatace, ruina
zblo	potřísňený, postříkaný [zbrocený krví/ potem];
zborcení	chcípnout, uhynout, pojit/ zajít, skonat, zemřít, zhebnout/ zdechnout, vypustit duši; zdechlina = mrtvola;
zbrocený	svobodná sekta [zednářská lóže] s vlastními zvyky; povýšenci; - viz esoterismus
zcepenět	plechová plochá mísa s držadlem [na maltu k nahazování/ omítání zednickou lžící/ lopatkou]; - viz fanka
zednáři	stěna zděná z cihel či kamenů/ beton. dílů; zdivo; z. stavějí zedníci; zedničina - zednické práce; - viz omítka, rochně, stěna, taras
zednický talíř	zet [stadion zel/ zeje/ bude zejť/zít prázdnotou];
zed'	mezinár. dokument o pojištění vozidla;
zejť	Druhy: listová - [čekanka, čtyřboč, salát, kopřiva, kozlíček, libeček, mangold, zelí, kapusta, pórek, portulák, rebarbora/ reveň, roseta, šnytlik/pažitka,
zelená karta	špenát ..]; kořenová - [brambory, celer, černý kořen, křen, kulkas, kurkuma, mrkev, pastíňák, petržel, ředkev/ředkvička, tuřín/ kolník,
zelenina I.	zázvor ..]; cibulová - [cibule, česnek, pór a pažitka/ šnytlik]; plodová - [avokádo, cuketa, dýně/turek, baklažán/ lilek, mochně, meloun,
zelenina II.	paprika, patison, rajče, okurka, tykev..]; košťálová - [brokolice, brukev/ hrachor, hlávk. zelí, kadeřávek, kedlubny, květák, růžička, kapusta,
zelenina III.	řepicha]; lusková - [boby, cizrna, čočka, fazole, hrách, čín.fazole/vigna, čočka Mung/moong dal - půlená aj.];
zelenina IV.	jablková žemlovka jako jídlo; (žemlovka = bílé [nakrájené] podlouhlé pečivo na chlebičky aj., veka);
zelenina V.	(rus.) vyděvený podpovrchový (zemní) maskovaný úkryt - partyzánská ubikace apod.; - viz partyzáni
zemlbába	bagr/ rypadlo/ buldozer, vrták, nakladač, damper/ sklápěč; (zeměď. stroje: traktor, pluh/ oračka/ plečka, sečka, sekačka, hršfůvka=obilní
zem. stroje: I.	žací stroj; samovazač [obilí vázal provázkem do snopů]; mlátíčka, obilní kombajn [obilí seče i mlátí], vyorávač, dojička, senomet ...);
zem. stroje: II.	Země; zemská kůra, horniny, zemina/hlína/půda/ornice/humus aj.;(zemitost = vztah/ vůně/chuť země, pokora, hud. patos, dekorativnost);
země	nadhlavník, průsečík svislé přímky místa pozorovatele s nebeskou sférou; - viz nadír
zenit	pokárat/ vyčinit, (vulg.) zprdnout [„ za maličkost ho zepsul/ zprdnul jako kluka“];
zepsout	druh našich traktorů, vyráběných v Brně-Lišni; (zetory = šněr. boty s gum. podrážkou pod. pneumatikám);
Zetor	zkrušený/zkroušený odmítnutím/neopětováním lásky apod.; zlomený člověk z krušných/ nesnesitelných poměrů; - viz zkrušený
zhrzený	obořeně, rázně, přikře, tvrdě, drsně, rozhorleně, hlasitě [osopil se na něj zhurta a potom citlivěji]; - viz bandurská
zhurta	třes zimou z nachlazení/ nemoci apod.; (zimomřivý = zesláblý, trpící/ chvějící se zimou či nemocí);
zimnice	(slang.) zbytečně/dlouho čekat ["zkejsli jsme tam do rána"; "mlíko nám zkejslo" - zkyslo];
zkejsnout	

zkoprnět	překvapením/ leknutím "zůstat pař"= napjatý bez pohybu, příp. s otevřenými ústy; - viz štaff, štont
zkroucený	smutný, utrpený, zarmoucený až přepadlý, mrzutý, letargický; - viz zkrušený
zkrušený	zdeptaný, sklíčený [válkou, nepřízní události], krušný [těžký] život, zkrúšená mysl; zkroušený člověk [depresí]; Krušnohoří; - viz zhrzený
zlatka	říšský zlatý, platidlo z r. 1561-Jáchymov, Ferdinand I. (1 zl. = 60 krejcarů), obnov. 1856 - platila do zač. 20. století ;
zletilost	hranice z. - (zákon 447 z r. 1919 stanovil z. od dosažení 21 let, ale zákon 266/1949 ji snížil na dosažení věku 18. let);
zmar	z-/maření, trop, zklamání, křivda [všechno úsilí přišlo nazmar/ vniveč];
zmatečný	zhotoveno chybně/ ve zmatku/nedbale a tudíž nelze k obsahu přihlížet [zmat. podání/ řízení/ stížnost/ situace];
zmerčit	zahlédnout, zjistit, uvidět, zpozorovat, zblejsknout, spatřit, vystopovat, vysledovat, objevit, uslyšet, vytušit; - viz merkovat
zmetání	potrat (abort) u těhotné (zabřezlé) zvířecí samice;
značení I.	menhir, mezník, patník, směrník, kilometrovník, hraniční kámen, sloup/ -ek s odrazovkou, "policajt" - obilný kámen, rozcestník,
značení II.	tabule, dopravní značky [sloupkové i pozemní], světla/ semafore, zvuková znamení, umělé překážky [závory, uzávěry a zátaras];
znaková řeč	dorozumív. prostředek vidoucích neslyšících [za zn.řeč se v ČR rozumí český znakový jazyk a znakovaná čeština dle zákona 155/1998 Sb.];
znárodnění	zestátnění nebo vyvláštění = zákonný převod soukromého majetku do veřejného, tj. především státního vlastnictví; - viz restituce
znøj	pot [pocení = způsob obrany před přehřátím organismu; krůpěje potu, vypotit se z nemoci; lopota/ námaha/ strach; zapocená okna/brýle];
zodiak	zvěřetník/ zvěrokruh [Beran, Býk, Blíženci, Rak, Lev, Panna, Váhy, Štír, Střelec, Kozoroh, Vodnář, Ryby]; - viz horoskop, mléčná dráha
zoologie	věda o živočiších; (fauna = živočišstvo; zootechnika = nauka o chovu a produkci hosp. zvířat; ZOO = zoologická zahrada);
zoonózy	nakažl. nemoci přenosné na člověka (až 150 potenc. druhů, např. lymeská borrelióza, tularémie, toxoplasmóza, salmonelóza, vzteklna aj.);
zouvák	dřevěná pomůcka s patním výřezem k zouvání [vysokých] bot;
zóna	území se zvláštním režimem [z. průmyslové, parkovací, obchodní, bezcelní aj.]; (trizónie = spojené 3 okupač. zóny [v pováleč. Německu]);
zpacifikovat	zklidnit, umlčet, přemoct/ zpohlavkovat, debordelizovat, postavit do latě; - viz pacifikovat
zparchantělej	(slang.) zdeform./ znetovořený/ neduživý/mentálně narušený člověk s nenorm./potměšilým chováním, lazar; nefungující; - viz parkos, bouchoř
zpěvné hlasy	mužské - bas, baryton, tenor, falzet/fistule; ženské - kontraalt, alt, mezzosoprán, soprán; - viz zpívat, vymiškovat
zpívat	pět [písně]; zpěvník [album písní]; (slang.) vypovídání vyšetřovatelů aj.; - viz koloratura, notovat, skladba, part, ansámbl, POČ, zpěvné hlasy
zplanýrovat	urovnat terén [nerovnosti, muldy/ruiny aj.]; - viz asanace, brownfieldy, kultivátor, mulda, novina
zplundrovaný	zdevastovaný, poničený, zborcený; plundrovat = necitlivě používat bez řádné údržby (dochází k rychlému opotřebení);
zpomalování	retardace, opožďování; (zpomalovací: retardér [hrbol] na vozovce, jízdní pruh se sníženinami, zatáčka „chicane“ šikana); - viz retardace
zpražit	trefně vynadat/ zkritizovat [bejt zpraženej/ pohaněnej = odejít s "dlouhým nosem"/ brekem]; (prahnout po něčem, vyprahlé/ suché hrdlo/ oblasti);
zprdnout	(vulg.) něco vytknout/ vynadat/ vyčínit/ zkérovat/ zpérovat/ zkrrouhnout/ zpucovat/ seřvat/ potrestat někoho;
zpuchřelý	ztrouchnivělý, prohnilý/ zpráchnivělý/ zetlelý/ rozpraskaný/ zhoubovatělý/ rozpadávající se; též zpukřelý; - viz puchejř
zrněni/-itost	různé druhy drsnosti povrchů/ brusiva/ hrubosti drtě aj.; (celozrný chléb);
zrychtovat	seřdit, spravit; (též vyčítavě „no tys to zrychtoval, že to můžeme vyhodit“); - viz rychtář
zteč	útočný boj muže proti muži na bodáky ap.[pův. voj. seč šavlemi]; povel „Na zteč“;
ztepilý	pěkně urostlý [strom, chlapík, živý tvor]; (podobně rozsochatý = rozkošatělý [strom, koruna stromu]);
ztláskat	sníst všechno možné dohromady a ztláskat/ zkazit si žaludek až k nevolnosti;
ZTP I.	druh průkazu osoby tělesně poškozené, zajišťující jí mimořádné výhody - upřednostnění aj. [průkazy TP, ZTP, ZTP/P]; Do konce r.2012
ZTP II.	budou staré karty nahrazeny „skartou“, která kromě výhod ZTP má umožnit sledování čerpání sociálních dávek a používání bankomatů;
ztroskotání	totální pohroma, ničivá událost; (vrak/ troska/-y/ zával, trosečníci = následky ztroskotání/ havárii); - viz ruina, vrakoviště, katastrofa, apokalypsa
zubačka	horská ozubená dráha (vlak); (zubák = zdrsňovací hoblík [se zubatým želiškem]; mechanismy - ozubená kola, táhla aj.; „zubatá“ = smrtka);
zubožený	přírodou či jinak poškozený, pomlácený, nemocný či hladový tvor, trpící ubožák; - viz ZTP
zupák	býv. dělesloučící voják [např. ve funkci skladníka, účetního, správce střešnice aj.]; - viz veterán
zurčení	chrčivý zvuk potůčku, crkot, čůrky; - viz crčení, kolot, fermentace, bunzírování
zuření	ztráta soudnosti a sebekontroly, zuřivost, divokost, vztek, zlost, zběsilost;
zveličování	mít velký oči - chtít/brát víc než spotřebuje, nenasyta; megalománie, velikášství; (vášeň = mánie/[chorob.] jednostranné zaujetí); - viz emoce
zviklat	přemluvit, rozmluvit názor/přesvědčení; (rozviklat = porušit stabilitu [např. židle]; - viz viklání
zvonice/-čka	věž se zvony, zvonkohrou ap.; zvonička = vesnický zvon na vidlicovém sloupu apod.; kampanila = zeď se zvony v „oknech“;
zvorat	vymňouknout, zmařit, zbabrat, poškodit, pošramotit, zmrsknout = pokazit; - viz smrsknout se, lícha
zvostat	zůstat; (zvostatek/vostatek = zůstatek); [„všecko probendil na flámu, nic mu nevostalo, jenom voči pro pláč, tak se šel voběsit“];
zvrat	převrat (polit.)/ obrácení/ zlom/vrácení; vratky (peněžní), vzracení, zvratky; - viz puč, vratkost
zvuková bariéra	za letu při překonání hranice rychlosti zvuku dochází k třesku (zejména při rychlostech těsně pod touto hranicí); - viz mach
žabinec	zelený povlak stojatých vod (okřehek, sinice, řasy - pochoutky pro kačeny); - viz plankton
žabka	dívka; díl smýček k seřizení napětí žiní [u smýčkových hud. nástrojů]; ruční loupací nástroj; - viz kalafuna, žabky
žabky	hra (o hozeném plochem kamínku do rybníka) několikrát se kámen odrazí od hladiny (komu víckrát?); (žabka = loupací nástroj; - viz žába
žakár	ústrojí textil. strojů je sam. ovladatelnými jehlami a platinami [proužky/ háčky] k výrobě vzorov. látek podle vlož. programu; - viz prošlup
žaket	dl. černý/ šedý kabát s krovk., stříbr. vesta, plastrón [šir. vázanka/šátek], proužk. kalhoty, košile, bílé rukavice a šedý cylindr; - viz frak
žal I.	žalost, bol, smutek, hoře; útrapy, usouzený, trpitel, v žalostném/útrpném stavu; (útrpné/hrdelní právo = udílení tělesných trestů); žaloba/žalovat,
žal II.	bohužel/želet/oželet, truchlit/truchlící pozůstali, lítost/litovat pozůstalé, oplakávat, rmoutit se/zármutek, smutek; - viz kalvárie, apokalypsa
žalm	náboženský text či píseň; kniha žalmů v bibli; žalozpěv [nábožná/teskná píseň či báseň]; - viz Bible, chvalozpěv, liturgie
žaluzie	venkovní/vnitřní pevné článkové posuvné/vyklápěcí i natáčecí kryty/rolety [sluneční/ zatemňovací clony oken/výloh apod.]; - viz okenice, slunolam
žandarm	(z fr.) četník, býv. policista [za RU a ČSR]; - viz vachmajstr
žardiniéra	květinový stolek, široká nádoba na květiny; jardiniéra; - viz etažér
žargón	nespisovná místní mluva/ pojmenování; dialekt/ nářečí/ hantýrka/ slang/ argot [některých skupin společností]; - viz slang
žába	(slang) dívka/ dívenka/ žabka; obojživelný tvor [ropucha, skokan zelený, pulec]; (žabař = smolař, člověk jemuž se nedaří);
žánr I.	(fr. genre=druh) souborné označení pro skupinu uměleckých děl, dělených podle druhů, forem, společných znaků, období, námětů –
žánr II.	[ž. filmový, fotografický, hudební, literární, výtvarný a dále ještě detailněji - vesnický/ lidový, esej, povídka ...];
ždímat	kroucením mokrého prádla vypudit vodu; ždímačka [odstředivá, či tlaková s gum. válci/ polštáři; ruční či motorová]; ždímat z lidí peníze;
žebadlo	trampský žracák [chlebník či možna od masky s ramenním popruhem]; (žebáčka = chlebová polévka; nutná prosebnice; žeb/-rák, -rota);
žebat	prosít o jídlo apod. z nedostatku živ. prostředků [být ožebračen, bez výděлку a střechy nad hlavou]; - viz živořit, bezdomovec, flašinet
žebro/-vání	konstrukční/zpevňující/vzpěrný prvek nosných ploch [lodě, panely, křídla letounů, radiátory ap.]; součást kostry;
žebřiny	(švéd. ribstole) vislé tělocvičné nářadí; [příčkové] postranice žebřinového povozu/žebřináku; druh lešení; - viz švédský stůl, těl. nářadí
žebříček	pořadí míst/pozic v soutěži [podle dosaž. výsledků: - zisku bodů, mediálí, %; - umístění dobré/ špatné - z jakého počtu]; polní bylina/ koření;
žebřík	stoupací nástroj - příčkový, požární, provazový, výsuvný/ hydraulický, kombinovaný/ rozkládací, dvojitý (štafle) aj.;
žebřinák	delší povoz s příčelovitými bočnicemi k přepravě obilních snopů/ sena, objemných nákladů, klád aj.; - viz žebřiny, šejtroch, trakař
žeh	pálení (spálit, za-/se-žehnout, žíhat, žhnout, rozžehnout, kremace/ pohřeb žehem, žahaví tvorové a rostliny - žahavka, žihadlo);
žehnat	přát to dobré, úspěch [„požehnej pámbu“ blahopřejný pozdrav k úrodě, narození, dožití vysokého věku apod.]; zažehnat katastrofu;
žehrat	jevit nespokojenost, brblat, reptat, remcat, kritizovat;
žejdlík	(objem. míra) český = 0,3537 / vídeňský = 0,484 litru; baňatá keramická nádoba s uchy; - viz štoudev, korbél
želatina	aspi, bobtnající směs živočiš. bílkovin [kolagen]; - viz gel, sulc
želet	(od žalu) litovat, lkát, plakat, oželet [ztrátu aj.]; bohužel;
želízka	pouta, náramky/ okovy pro provinilce; (železa = pasti [léčky/ nástrahy - oka, sítě, klece s aut. uzávěrem aj.]); - viz vrš, čižba, volavka, důtka
žemle	bílé nesolené pūlené okrouhlé (asi 10 cm) pečivo, užívané v kuchyni (do houskových knedlíků, polévek, do prejtu apod.);
ženglička	návlečka; nástroj podobný jehle [k prokládání proužku gumy do trenýrek aj.]; žengle, ženklíčka; tuhé zakončení tkaničky boty aj.;
žentour	pohonný stroj (zvířecí potah točí v kruhu kládou za stodolou a točivý moment se hřídelem přenáší ke strojům ve stodole); - viz rumpál
ženšeň	vytrvalá bylina s větveným kořenem [připomínajícím lidskou postavu] užívaným v lékařství [extrakt, čaj proti únávě a depresi];
žernov	(zastar.) mlýnský (tvrdý pískovcový apod.) kámen k mletí obilí [horní - běhoun se otáčel, miskovitý ležák byl pevný]; - viz kráček
žervé	(gervajs) - termizovaný krémový sýr [z tvarohu a smetany, příp. s pažitkou aj.; též z kozího mléka]; (žinčice = tekutina vyždímaná ze sýra);
žesť	(rus.) plech; žesťové hud. nástroje nátrubkové = tzv. plechy [trumpety]; - viz trombón, serpent, horna, polnice

žeton	hrací známka/ předmět/ "kámen"; v kasinu směnitelná známka za peníze;
žežulka	kukačka - chráněný tažný pták (hnízdí si nestaví, vejce snáší do cizích hnízd, kuká pouze sameček); - viz kukačky
židák	lakomec; (Žid = stoupenec judaismu, nověji sionismu, Izraelita); - viz árijec, semitizmus
žijony	keratinovité rohové deriváty epidermis (chlup, vlas, vous, řasa, srst, hřívá, žíně, štetina, rous, peří); - viz parohy, paruka, rohovina, žíně
žiletka	tenký ocelový plíšek [např. z martenitzické korozivzdorné oceli] s velmi/ tuze tenkým ostřím/ břitem, užívaný k holení; - viz gilovina
žinantní	nemilý, trapný, nepříjemný, tristní/ žalostný;
žinytkové	mikrovláknové [šátky/ plédy, svetry, potahy, koberečky aj.];
žinýrování	ostych, stud, upejpání; - viz stud, upejpání, prudění
žiro	bezhotovostní platební styk (placený bankovní systém převodů aktiv formou písemných aj. dispozic/pokynů majitelů účtů/kont);
žitovka	pražené žito jako náhražka kávy; (čurifinda = (slang.) slabá káva z náhražek, nošená v bandasce/ láhvi do práce; káv. sedlina = lógr);
živnost	právo podnikat/ vyrábět/ konat služby občanům apod. v oboru uvedeném v úředním oprávnění - živnostenském listě;
živnostník	individuální podnikatel - fyzická a právnická osoba, podnikající na základě živnostenského oprávnění/listu;
živořit	žít chudě, mít bídu/nedostatek životních potřeb [často bez vlastní viny - nemožnost výdělku]; - viz žebrat
životní prostředí I.	„vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje; jeho složkami jsou
životní prostředí II.	zejména: ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie" [zákon č. 17/1992 Sb.]; - viz klima, environmentální, počasí
životnost	doba funkčnosti s původními vlastnostmi; dokdy spotřebovat; malá/ velká/ dostatečná/ prošlá životnost či záruka; - viz garance, expirace
živý plot	okrasný/ antihlukový/ separující plot ze zastřih. keřů - zimostřáz/ buxus, zerav/ tůje, smrk, buk, habr, kleč, tavolník, dřišťál, štěďfenec ... ;
žížlat	v ústech cumlat/ dumlat/ žvýkat/ hlodat/ cucat, ohryzávat, drtit, omílat do změknutí, k pozření/ polknutí/ prokousání nového zubu;
žihat/žahat	ohřívat/upravovat plamenem (žhnoucí = rozpalený, zažehnout = zapálit, žeh, úžeh, žahavé rostliny a živočichové); tygrovitě žíhaný tvor;
žíně	žijony (od filum = nit), např. z koňského ocasu a hřívý (užívané na matrace, žíněnky, kartáče, smetáky, štetce, čalounění a smyčce);
žínka	koupelnová mycí pomůcka [navlékáci kapsa z látky froté]; (žínka = ženuška, víla);
žiravina	koncentrovaná kyselina nebo louh (chemikálie užívané k leptání a chem. úpravám); látky živým organismům i přírodě nebezpečné;
žluklý	zoxidovaný/ zkažený/ nepoživatelný tuk;
žluna zelená	(Picus viridis) je datlovitý šplhavec menší než datel [má zelené tělo a křídla, žlutý kostřec a červenou "čepičku", bubnuje jako datel];
žluva hajní	(Oriolus oriolus) patří mezi tažné pěvce [samec je žlutý s černými křídly a ocasem - samice je zelenožlutá];
žmoulat	muchlat, pomačkat (papír, čepici, apod.); (žmolenka = máslová moučka);
žnout	srpem sekat/ séci/ žít, vyžínat i vyžínovat (trávu z mezi a kolem stromků); (žeň/ žně/ žatva, sekáč žnec/ žnečka, ženci, dožíny); - viz sekat
žok	havlík pytel (k zašití po naplnění); kromě žoku se užívá objemnější balot;
žoldák	(z něm.) žoldněř - nájemný profos. voják v cizích službách, bojující za peníze (sold/žold), i proti zájmům svého národa; - viz lón, mzda
žolík	(slang.) ústřížek potvrzenky/ šeku aj.; karta Joker v žolíkové hře [žolíky/ remy];
žonglér	eskamotér [přehazuje míčky, kužele, kruhy, nože, ohnivé fagule, diabola na provázku, točí talíři na hůlce aj.]; žonglovat;
žoužel	havět; nejasná jednotlivost nebo množina různorodých tvorů; drobotina; žertovné slovo; - viz hon
žoviální	bodrý, nenucený (snaha tykat), bezstarostně veselý, hovorný, družný/společenský, dobromyslný, z části povrchní a méně spolehlivý člověk;
žraní	žír, konzumace potravy zvířaty, (vulg. jedení; žranice = hodování; vyžranej = obězní; zub/šroub aj. [z opotřebení špatnou údržbou]);
žudro	(z Moravy) zdobený přístavek před domovními dveřmi, závěťří, rizalit; - viz veranda
žumpa	septik, senkrovna, odpadová jímka [dříve ve vsích s budkou suchého záchodu {kadibudkou}]; - viz senkrovna, fekálie
župa/-pní	územní org. v Uhrách; oblast, spojení jednot aj. [např. Sokolská župa Krušnohorská - Kukaňova, Duchcov];
župan	býv. správce/představitel župy [dosud v Maďarsku]; převlečník = druh domácího/koupacího pláště;
žurnál I.	(fr.: journal) deník, časopis/ zpravodaj; (žurnalistika/ novinařina = získávání podkladů, tvorba a šíření informací mediálními prostředky);
žurnál II.	noviny/ listy/ časopisy/ e-ziny, zpravod. aktuality, např. filmový týdeník aj.; kniha denních záznamů, evidenční kniha; - viz žurnální
žurnální	stálá [pohotovostní] služba, vedení deníku, neodkladná pomoc [zdravotnická aj.]; - viz žurnál
žvanec	kus jídla; (sežvaněný/ pomačkaný; užvaněný/ ukecaný; vyžvanit/ prozradit);
žvanění	rozvláčné neplodné mluvení, žvásty; (žvanírna = [slang.] sněmovna, parlament); žvanit/ kecat/ plkat/ cancat/ cintat/ tlachat/ blábolit); - viz blábol
žvejkat	žvýkat něco v ústech; mluvit nesmysly; rozžvýkat, přezvýkavci; žvejkačka; vyžvejknout [se] = vyjádřit; - viz bagovat

Zvuky zvířat:

Husy štěbetají, syčejí a kejhají, přivoláme je Husa-husa či Puta-puta a odeženeme Haj-hajha, Kačeny káchají Káč-káč a přivoláme je Lida-lida nebo Puta-puta, Kohout kokrhá: Kykry-kýý, Slepice kdákají Kokodák (Kvočna kvoká Kvok) a svoláváme je ke krmení Ná-nananana-ná nebo Ná-pipipipi-pí, odháníme je Kšááá, Holub vrká Vr-ků, Krocan (morák) a Krůta hudrují Hudry-hudry-hudry (na červenou barvu), Tuří (býci, krávy, teleta, volí) bučí Búúú a ovládáme je jako tahouny /koně [viz slovník - povely]. Beran/ovce bečí Bééé, Kozy mečí MMMÉ-e-é, rohatá kůzlata (i zvěř) se trkají, Prasata (rochňata) skučí Ují-í či rochnají Roch-roch, Hrdličky cukrují Cuk-rúúú, Koně ržají/řehtají Y-hahaha, Osli hýkají I-áá, Vrány/havrani krákorají Krá-krá, Datel/Žluna bubnují zobákem do kmenů, Kukačka/ Žežulička kuká Kuku, Sova, syček a Výr houkají: Půjď a zobákem klapou, Sluky kvorkají a pískají, Strnad: Ty-ty ry-ty, Křepelka tluče: Pět-peněz/ pikwiwik-pikwiwik-pikwiwik, Čáp klapě zobákem Klap-Klap, Čejka: Čej-čej, Koroptev číříká: Štyři-štyři-štyři, Důdek: Du-du, Tetřev v toku puká (počítá, klepá), Bažanti kvokají, v tahu crkají, Skřivan: cvrlí-vrlí. Vlaštovka: Vidim, Vrabec: Čímčarara-čim-čim-čim, Žluva: trylkuje jako flétna Jakou pijou?, Pes: vrčí a štěká Vrrr-Haf-haf, Žába kváká/kuňká Kva-kvak, Kočka mňouká Mňáu nebo přede/vrní. Mnoho ptáků/pěvců zpívá, dokonce napodobují lidskou řeč (papoušci, kavky, aj.), Zající a Králíci vřeští, panáčkují na zadních nohách a dupou, přitom se perou packami, Liška skolí, liščata skučí, Jelen v říji troubí, brouká nebo mrmlá, Daněk v říji rochá, Srnec supí, srna volá, píská, nařiká, kvílí, Medvěd bručí a mumlá: Mrum/brum, Vlci vyjí, Hadi syčí či chrastí, Švábi piští, Cvrček cvrliká, Mouchy a pod. křídlatý hmyz: bzučejí Bzzzz, Kobylka/koník cvrliká, Myši piští a hryžou, Tesaříci aj. škůdci dřeva slyšitelně šverkají.

Poznámky:

Mluva se neustále vyvíjí a slovník nemůže být nikdy úplný. Obsahuje slovní tvary zastaralé i novější, převážně ze středních Čech [s důrazem na mluvu venkova], a také některá slova odborná a cizojazyčná. Doporučuje se užívat rámeček hledače [vepsat i jen část slova] - CTRL + F + opakovaně stiskat Enter.

Omluvte laskavě původně psaná čísla v horním indexu „m²“, otištěná v úrovni řádku „m2“; místy se mohou vyskytnout neopravené překlepy či posuny slov. Děkuji za pochopení.

©Jeroným Křížek, Lidový slovník pro chalupáře (poslední aktualizace 28. 07. 2013).